Digitaliseret af | Digitised by

Forfatter(e) | Author(s):	Monrath, Erich Christian.; ved Erich Chr. Monrath.
Titel | Title:	Amerika og Australien med Beboere, ethnographisk skildrede med Afbildninger
Udgivet år og sted | Publication time and place:	Kjøbenhavn : C. Steen, 1840
Fysiske størrelse | Physical extent:	304 s., 36, 28 tav.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

3 1/2

28-93

40

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 28 4°

1 1 28 0 4 00261 1

+Rex

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

1947 4063

Amerika og Australien

med Beboere,

ethnographisk skildrede

med

Afbildninger,

ved

Erich Chr. Monrath.

Kjøbenhavn.

Forlagt af Bog- og Papirhandler C. Steen.

Trykt hos S. A. Nissens Enke.

1840.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Amerika i Almindelighed.

Amerika, hvis Fastland er en uhyre Masse af Lande, der bestaaer af to store, ved en Landtunge forbundne Halvøer, indtager med sine Øer Jordens vestlige Halvkugle og kaldes den nye Verden, da den er bleven opdaget langt sildigere, end de tre paa den østlige Halvkugle liggende Verdensdele: Europa, Asien og Afrika. Dens Fladeindhold kan umuligt bestemmes med nogen Nøiagtighed, da Snee og evig Vinter i de nordligste Egne forhindre nærmere at undersøge Grændserne; dog anslaaes det til omtrent 750,000 Qvadratmile.

Amerikas første Opdager var Genueseren Christopher Columbus (Italienernes Christoforo Colombo, Spaniernes Christoval Colon). Han havde samme Skjæbne som alle de Mennesker, der vare ophøiede over deres Aarhundrede: hans Samtidige forstode ham ikke, hans Fortjenester lønnedes med Utaknemmelighed. [Avind og Skinsyge, der aldrig bleve trætte af at forfølge denne store Mand, have søgt at udbrede den Tro: at de vestlig for Europa liggende Landes Tilværelse var bleven ham meddeelt af en Sofarende, der havde opdaget dem førend Columbus; denne Paastand grunder sig blot paa Angivelser, hvis Urigtighed er bleven beviist af alle Columbus's Samtidige. Hans Fjender bragte det ved de om ham udbredte hadefulde Bagvaskelser saavidt, at han fortes lænkebunden tilbage til Spanien. Vel undsaae Ferdinand og Isabella sig over en saa uværdig Behandling og lode de beskæmmende Lænker tages af ham igjen; men aldrig erholdt han nogen Erstatning. Hine Lænker, som han havde ophængt i sit Værelse, til en Erindring om sin Tidsalders Utaknemmelighed, glemte hans Brøder ikke at lægge med ham i Liigkisten; thi saaledes havde Columbus befalet i sit Testament. Han døde den 20de Mai 1506.] Portugisernes den Gang udførte Forsøg paa, at finde en Søvei omkring Afrika til Indien, og Resultaterne af hans geographiske, nautiske og astronomiske Kundskaber og Forskninger — bragte ham paa den Tanke: om dette Maal ikke skulde kunne naaes ad den lige Vei mod Vesten. Overensstemmende Udsagn af Indbyggerne paa Madeira og Porto Santo, der paastode: ofte at have seet et Land vestlig for deres Øer, et Land, der rigtignok kun viste sig under visse Omstændigheder, men altid paa eet og samme Sted; Historieskrivernes Fortællinger om nogne Mennesker, som

af Vestenvinden vare blevne kastede op mod Kysterne af de azoriske Øer og derved havde tilkjendegivet, at deres Fædreland laa i hin Retning; det paa de azoriske Øer fra Tid til anden af Havet opkastede Brænde af ubekjendte Træer og Rør af en overordentlig Størrelse, saavel som andre i disse Egne ubekjendte Plantearter; — Alt dette tilsammentaget bestyrkede Columbus i den Formodning: at han, naar han vedblev at seile i vestlig Retning, ufeilbarlig maatte finde det af Marco Polo omtalte guldrige Bipangu (Japan) eller et andet Land; og de Fabler om Den Antilia, der dengang løb fra Mund til Mund, lode hans Tanker uophørligt vende tilbage til dette hans Yndlingsprojekt. [Ligesom man i de ældste Dage havde mange Sagn om Den Atlantis, saaledes havde man paa Columbus's Tid, i det vestlige Europas Lande, Meget at snakke om Den Antilia, paa hvis Opdagelse Spanierne ogsaa, ved deres første Ankomst til Amerika, vovede mange frugtesløse Forsøg. Paa den Tid, da Araberne udvidede deres Erobringer, skulle mange Christne være flygtede didhen med deres Gods og der have anlagt 7 Stæder. Denne fabelagtige Øes Navneliighed med Antillerne bragte Formaleoni paa den iøvrigt ugrundede Formodning: at man allerede før Columbus's Tid har havt nogen Kundskab om Amerikas Øer.] Efter at han forgjæves havde ansøgt Regjeringerne i Genua og Portugal om Understøttelse til en Opdagelsesreise, fandt han omsider den forlangte Hjælp hos Kong Ferdinand af Spanien og dennes Gemalinde, Isabella af Castilien. Udrustet med tre smaae Skibe seilede han den 3die August 1492 ud paa sin første Opdagelsesreise; den 12te October s. A. viste den af ham opdagede nye Verden sig for første Gang for hans speidende Blikke. Det var den til den lucaiske Øgruppe hørende Ø St. Salvador. Paa sin tredie og fjerde Reise lykkedes det ogsaa den ufortrødne Søhelt, at opdage store Strækninger af det amerikanske Fastland. Endskjøndt den af ham fundne nye Verden er bleven opkaldt efter Amerigo Vespucci, der først havde udgivet en Beskrivelse over de paany opdagede Lande, i Stedet for at denne Verdensdeel skulde føre sin første Opdagers Navn og kaldes Columbia — dette Navn betegner nu kun en vis Flod og et vist Landstrøg i Nordamerikas forenede Stater, — saa beholder denne store Mand dog ligefuldt sin Hædersplads i Geographiens og Historiens Aarbøger.

Columbus havde aabnet en ny Verden for dristige Søfarere og lagt en Grundvold, hvorpaa de kunde vedblive at bygge, hvilket de ogsaa gjorde med et saadant Held, at de opdagede bestandig flere nye og skjønnere Landstrøg. For ikke at vorde for vidtløftig, vil jeg her kun anføre Navnene: Balboa, hvem det lykkedes at hjembringe de paalideligste Efterretninger om Amerikas sydlige Continent (1513); Cortez, som efter en Række af romantiske Heltebedrifter erobrede det herlige, paa alle Naturens Skatte overvættes rige Mexiko (1519); Magelhan, der omseilede Amerikas sydlige Spidse (1520). — De nysopdagede Landes Skatte vakte alle søfarende Staters speculative Virksomhed; Fyrsterne ansaae ethvert Landstrøg, som deres guldgridske Eventyreres Fod betraadte, for deres retmæssige Eiendom, og naar de Indfødte i hine velsignelsesrige Lande ikke kunde eller vilde begribe denne besynderlige Eiendomsret, saa vidste de fremmede Herrer ved Voldsomheder og oprørende Grusomheder at gjøre dem Sligt begribeligt og at bibringe dem en anden Tro.

I meer end een Henseende var Amerika en ganske ny Verden for sine Opdagere; og det fortjener med Rette dette Navn, som det har tilfælles med Australien, ei alene af den Grund, at det først i de nyere Tider er bleven opdaget af Europæerne, ei alene af den Grund, at det synes at være bleven sildigere befriet fra Havets Vandmasse og befolket af Mennesker, end den østlige Halvkugles Lande (mangfoldige Grunde tale for denne Paastand), — men fornemmelig ogsaa

af den Grund, at det er saare forskjelligt fra hine Verdensegne, baade i Henseende til Clima og Produkter. Her er et langt koldere Clima, end i den gamle Verden under samme geographiske Brede; her blæse ikke hine glødende-hede, al Vegetation og Liv qvælende Vinde, hvilket hidrører deels fra de uhyre Slætter mod Nord, som de kolde Vinde kunne gjennemstryge, uden at møde nogensomhelst Hindring; deels fra Indvirkningen af den sydlige Halvkugles koldere Hav, paa Grund af Fastlandets ringe Brede; deels fra den Mængde rindende Vande, der styrte sig ned fra de kolde Bjergegne, og overhovedet fra den store Overflod af Fugtighed; thi ei alene ere Amerikas Floder vandrige og mægtige, men i mange Egne styrter Regnen strømmevis ned i hele ti Maaneder af Aaret. Her fremavler Atmosphærens og Jordbundens mere tempererede Varme og større Fugtighed forresten en langt yppigere Vegetation, end man finder i de fleste Egne af den gamle Verden; dog maatte den gamle Verdens ædlere Produkter, navnligen Kaffetræet, først forplantes hertil; hvorimod denne Verdensdeel ogsaa besidder mange, den eiendommelige Vægter, saasom: Tobaksplanten, Kartoflerne ɔc. Større og høiere, end paa den østlige Halvkugle, strække Bjergkjæderne sig med deres umaadelige Skatte hen over Amerika; deres Hovedmasser ere Urbjerge og tildeels af vulkansk Natur. De store Landdyr kunne derimod ikke maale sig med den gamle Verdens, de vilde Dyr ere mindre glubende, og hele Dyreriget overhovedet, Vanddyrene undtagne, er her mindre talrigt og langt svagere.

Amerikas nuværende Beboere, hvis Antal anslaaes til i Alt 41 Millioner, ere deels oprindelige Indbyggere, deels Saadanne, som ere efterhaanden indvandrede fra Europa, deels Negere, der ere blevne førte herover fra Afrika som Slaver. Med Undtagelse af Eskimo'erne, der nedstamme fra mongoliske Forfædre, udgjøre de oprindelige Indfødte en særskilt Menneskerace, kaldet den amerikanske; saavel nu, som paa Columbus's Tid, da man antog det af dem beboede Land for en Deel af Ostindien, indbefatter man dem under den almindelige Benævnelse: Indianere. De udmærke sig ved en stærk og veldannet Legemsbygning, kobberfarvet eller rustbruun Hud, sort og stridt Haar, bredt Ansigt, høie Kjævebeen, opstaaende Læber, kort Næse og dybtliggende Øine; de ere altsaa mærkeligt forskjellige fra alle den gamle Verdens Menneskeracer. Imidlertid er det dog høist sandsynligt, at de fordum ere indvandrede fra Asien; i det Mindste viser et Blik paa Kortet os denne lige saa lette, som ofte brugte Communicationsvei imellem Asien og Amerika, om vi end ikke vilde fæste nogen Lid til de blandt den nye Verdens Folkefærd udbredte Sagn om Indvandringer fra et mod Nordvest liggende Land. Skjøndt deres Antal er saare ringe, i Forhold til den hele Folkemængde, bestaae de dog af en stor Mængde særskilte Folkestammer, saavidt vi kunne slutte af den store Mangfoldighed i deres Sprog og Dialecter. [De canadiske Folkestammer fortælle: at deres Forfædre, fordrevne af en ond Nation, ere komne hertil langveisfra; fra Vesten seilede de nemlig over et langt, med Øer og Driviis opfyldt Hav; Vinteren fulgte dem allevegne paa deres Tog, og de landede omsider i Nærheden af Kobberfloden. Blandt de gamle Mexikanere har det Sagn: at nordlige og nordvestlige Stammer ere i forskjellige, tildeels meget fjerne Epocher dragne ind i Landet og have indført Civilisation og Kunster blandt de Vilde, — længe vedligeholdt sig tilligemed Troen paa deres Afhængighed af en fremmed Monarch. De i Mexiko opdagede Monumenter, Levningerne af Fæstningsverker, Ruinerne af Stæder, Paladser, Templer og Søiler, saavelsom enkelte paa Nordamerikas Vestkyst boende Folkefærds Forkjærlighed for Hieroglyphmaleri, — Alt dette i Forening gjør det virkelig ogsaa høist sandsynligt, at en cultiveret Nation er kommen over Havet til Amerika og har udbredt nogen Cultur i denne Ver-

densdeel, imedens Skarer af barbariske Horder brøde frem fra Høiasien og bragte Ødelæggelser over Europa.] Negerne, der allerede ere os bekjendte fra Beskrivelsen over de afrikanske Folkefærd, ere, ved deres Forflyttelse fra deres Fædreland til de vestlige Øer og senere til Fastlandet, ligeledes blevne hjemlige her. Trods al den Ringeagt, Europæerne vise dem som Slaver, sætte de dog altid meget større Priis paa dem, end paa de langt mindre brugbare Indfødte, og naar man undtager enkelte Mishandlinger, er deres Lod her dog ingenlunde saa sørgelig, som deres sorte Brødres Lod i Afrika, hvor Negerne behandles høist grusomt og despotisk af deres naturlige Beherskere; derfor kan man ikke true dem med noget Frygteligere, end at man vil skikke dem tilbage til deres Fædreland. — Af Europæernes Forbindelser med begge disse Menneskeracer opstaae flere Variationer, til hvis Betegning man har forskjellige Benævnelser. De første europæiske Nybyggeres Efterkommere hedde Creoler; disse see med Foragt ned paa Mestizerne, d. v. s. Saadanne, der skylde en Forbindelse imellem Hvide og Indianere deres Oprindelse; paa Mulatterne ɔ: de, der ere avlede af hvide Fædre og sorte Mødre; paa Zambo'erne, eller Børn af sorte Fædre og hvide Mødre, og paa Tschino'erne ɔ: Afkom af Negere, som indgaae Forbindelse med Indianere. Af Forbindelsen imellem en Hvid og en Mulatinde fremkommer en saakaldet Quarteron, og Sønnen af en Quarterone og en hvid Mand hedder Quinteron. Ofte opstaae saa alvorlige Stridigheder om Hudens mørkere eller lysere Farve, at de undertiden maae afgjøres af Domstolene. Antallet af disse Blandinger udgjør omtrent Sjettedelen af Amerikas samtlige Beboere.

Blandt Religionerne er nu den christelige herskende i Amerika, navnligen i de af Europæere oprettede Riger. Man finder Christne af alle Confessioner, af disse ere over to Trediedele Catholiker. Ogsaa nogle Tusinde Joder opholde sig her, fornemmelig i Nordamerika og Vestindien. Indianerne ere for det Meste Fetischdyrkere, tildeels med Præster, som tillige ere Propheter og Læger. Hos de fleste indianske Stammer har man fundet dunkle Begreber om en stor Aand, der behersker og styrer Verden, om Sjælens Udødelighed og om et Liv efter Døden.

Amerikanerne ere høist forskjellige i Henseende til Levemaade og Cultur. Indianerne ere for største Delen Vilde; deres Beskæftigelser indskrænke sig til Jagt, Fiskeri og Afbenyttelsen af de Levnedsmidler, som Naturen selv tilbyder dem. Dog ere adskillige indianske Stammer ikke uden Kunstsands; hvor Christendommen har slaaet Rødder iblandt dem, drive de ogsaa Agerdyrkning og Qvægavl. Europæerne have unægtelig bidraget Deres til at danne de raae, oprindelige Indbyggere i Amerika; men ved nye Sygdomme, som de udbredte iblandt hine Naturmennesker, ved stærke Drikke og ved Laster, hvormed de gjorde dem bekjendte, have de desværre ogsaa bidraget Meget til deres physiske og moralske Fordærvelse. Ved europæisk Vindesyge og Grusomhed er mangent uskyldigt, fredeligt Folkefærd bleven udryddet. I de af Europæere beboede Lande have Agerdyrkning, Qvægavl, Bjergverksbrug, Manufacturindustrie og Handel opnaaet en blomstrende Tilstand, i Særdeleshed have de nordamerikanske Fristaters Beboere gjort de største Fremskridt heri.

Den Regjeringsform, der hyppigst forekommer i Amerika, er den republikanske. Brasilien er det eneste Monarchie; i de vildsomme Skove i det Indre leve ogsaa frie Indianerstammer under egne Høvdinge. Forresten besidde Europæerne flere Lande og Øer i Amerika (Colonierne), der bestyres af særskilte Statholdere eller Gouverneurer. Men Statsbestyrelsen er endnu allevegne høist mangelfuld.

Naturen har deelt Amerika i to store Halvdele, som ere forbundne med hinanden ved Landtungen Panama eller Darien, og imellem disse ligge en Mængde Øer, som man indbefatter under

Navnet Vestindien. Deraf opstaaer Inddelingen i Nordamerika, Sydamerika og Vestindien, som vi ville lægge til Grund for Beskrivelsen over de enkelte Folkefærd i Amerika.

I.

Nordamerikas Folkefærd.

Paa Grund af Nordamerikas Udstrækning lige fra det høie Nord ned til det hede Jordbelte, har man lettest ved at inddele det i den nordlige og den sydlige Deel. Hvorvidt de Lande, der ligge paa hin Side af den nordlige Polarkreds, strække sig mod Nordpolen og mod Vesten, — er os endnu ubekjendt; paa Grund af den evige Is i Polarhavet har man blot kunnet opdage enkelte Omrids af hine Lande, men næsten aldeles Intet af sammes Indre. I det høieste Norden, hvor Kulden ofte stiger til en saadan Grad, at hverken det vegetabilske eller animalske Liv kan trives, savnes Menneskет ganske, som stadig Beboer; kun i den mildere Aarstid komme Mennesker didhen, for Jagtens og Fiskeriets Skyld. — Blandt Indbyggerne i Polarlandene nævne vi først:

1. Grønlands Beboere.

Grønland er sandsynligviis en stor Halvø; Scoresby har imidlertid anført flere vegtige Grunde, hvorpaa han støtter den Paastand: at det er en stor og tæt Øgruppe. Landets Størrelse anslaaes til 20,000 Qvadratmile. Østsiden er utilgængelig, men paa Vestsiden findes vore danske Colonier. Kun Kysterne ere bekjendte; de høie, med Snee bedækkede Bjerge hindre al videre Indtrængen i Landet. Blandt Fjordene ere Diskobugten — foran denne ligger Diskoøen — og Baalsrevier de vigtigste. Clima'et er strængt, og fra August til Mai er Havet belagt med Is. Af nyttige Mineralier haves Steenkul ved de nordlige Colonier, og ved Godthaab findes et Slags Vegsteen, som Grønlænderne bruge til Kar. Inde i Fjordene voxer skjønt Græs, især i den sydlige Deel, hvor man ogsaa har Kaal, Roer og andre Haveurter; men iøvrigt frembringer Landet kun nogle vantrevne Pile- og Birketræer, nogle Mosarter, Bær og antiskorbutiske Urter. Af firfødde Landdyr findes der Hunde, som bruges til at kjøre med, Bjørne, Ræve, Rensdyr, Harer o. s. v.; men det er fornemmelig Sødyrene: Hvalen og Sælhunden, der levere Handelsvarer og gjøre Landets Besejling, der skeer for den danske Regjerings Regning, nogenledes fordeelagtig; dog drives den vigtigste Fangst ikke fra Colonierne, men ved den Mængde Hvalfangerskibe, som aarlig udsendes fra England, Nederlandene og Stæderne ved Elben. Desuden findes her en Mængde andre Fiskesorter, der dog ikke benyttes som Gjenstande for Handelsvirksomheden, og ved Kysten forekomme mange Søfugle. De Indfødte, hvis Antal beløb sig, ved de Danskes Nedsættelse her, til henved 10,000 Individuer, ere senere og især ved Kopperne formindskede til 5,600. — De danske Colonier, i Alt 16, ere deelte i 2 Inspectorater; og af disse Colonier er Godthaab, som Egede anlagde i Aaret 1721, den ældste, Julianehaab den sydligste.

De gamle Norske lærte paa deres Søtoge at kjende Grønland, omtrent til samme Tid, som Island blev bebygget af dem (i det 9de Aarhundrede). Paa den sydlige Kant af dette Land forefandt de skjønne Græsgange; her nedsatte de sig og oprettede en egen Bispestol: Garde. I Nærheden af Julianehaab findes endnu Levninger af deres Bygninger; og muligen have de tillige beboet et Stykke af Østkysten, da det er troligt, at Polarisen i de Tider ikke strakte sig saavidt mod Syd. Med den sorte Pest ophørte Landets Besejling, og Colonisterne uddøde eller bleve udryddede ved fjendtligt Overfald. Christian den Fjerde udsendte Skibe, for igjen at opsøge Landet; men først under Frederik IV gav Egedes Iver Anledning til Coloniernes Anlæg paa Vestkysten. De senere Forsøg paa, at

nærme sig Østerbygden, have ligesom de ældre været frugtesløse.

Om Vinteren stiger Solen lidet eller aldeles ikke over Horizonten; imidlertid bidrage Nordlysene (see Pl. 1) meget, til at gjøre den lange Vinter mere taalelig; thi de forvandle den ellers herskende evige Nat til lys Dag, saa at Indbyggerne kunne besørge deres Forretninger. [Kerguelen leverer følgende Beskrivelse over et af ham selv iagttaget Nordlys: „En let Sky indtog først Halvdelen af Firmamentet, i Form af en Bue; elleve lodrette Lyssøiler, afvexlende røde og hvide, gik fra Skyen ned til Horizonten. Ved Midnat blev den øverste Deel af disse Søiler forvandlet til ildfarvede Neg, og fra disses Midte fremskøde Pile, ligesom Raketter. Efter Midnat bleve de til underfuldt ordnede Støtter, som dannede en glimrende Blanding af Pyramider, Straaler, Neg og Ildkugler. Lidt efter lidt udslukkedes denne Ild, men Natten vedblev at være lys og klar indtil Enden." Man paastaaer, at dette Lys endog skal forhøie Stjernernes Glands.] Sommeren er kort, men ofte, fornemmelig i Dalene, meget hed. Forresten er Clima'et sundt, og Beboerne kunne opnaae en meget høi Alder. Om Vinteren yttrer den saakaldte Sneeblindhed sig hyppigt; det er en Øienbetændelse, som fremavles ved det af Sneen tilbagekastede Lys og hvorimod man søger at beskytte sig ved Hjælp af et Slags Træbriller, der kun have fine Ridser i Stedet for Aabninger.

Grønlands Beboere bestaae deels af danske Colonister, deels af Landets oprindelige Indbyggere. Sidstnævnte høre til den Folkestamme, som vi give Navn af

Eskimo'erne.

Disse beboe næsten alle de Lande, som i det høiere Norden hænge sammen med Grønland. Eskimo'erne eller **Esquimaux** (see Pl. 1 og 2) høre, som vi allerede have bemærket, ikke til den amerikanske, men til den mongolske Menneskerace. De ere 4 til 5 Fod høie, have smaae Hænder og Fødder, et stort Hoved, en smudsigrød Farve, tykke Læber og smaae sorte Øine; de besidde en betydelig Legemsstyrke og kunne, paa Grund af deres Kjødrighed og deres Fedme, udholde megen Kulde. Deres fortrinligste Næringsmidler ere — foruden Bær, Urter, Rødder og Søgræs — Fiske, Søfugle, Rensdyr og Sælhunde, hvis Kjød de spise deels raat, deels kogt og stegt, deels tørret og røget. Sælhundens Hoved og Been gjemme de om Sommeren under Grønsværen og om Vinteren under Sneen; de kalde dette halvt forraadnede, halvt gjennemfrosne Kjød: Mikiak og nyde det som en stor Lækkerbid. Smaae tørrede Sild tjene dem i Stedet for det daglige Brød og nydes med noget Spæk. De ere lige saa lidet reenlige ved Tilberedningen og Nydelsen af deres Spiser, som kræsne i Valget af samme; thi hvad der findes i en Rensdyrmave er dem en sand Lækkerbid, hvoraf de kun tildele deres fortroligste Venner en liden Portion. Deres sædvanlige Drik bestaaer ikke i Tran, som man fordum troede, men i Vand, hvoraf de bære et tilstrækkeligt Forraad, i et tætsyet Sælhundeskind, ind i deres Hytter. Fra Tid til anden kaste de Snee og Is i Vandet, at det skal holde sig friskt.

Eskimo'ernes Klædedragt er paa en meget hensigtsvarende Maade indrettet efter det kolde Clima; ved Hjælp af Elfenbeenssynaale forfærdige Qvinderne deres Klædningstykker saa zirligt, at man neppe kan see Sømmene. Nærmest Kroppen bære begge Kjøn en Pelts af Rensdyr- eller Søfugleskind, med Haarene eller Fjerene vendte indad; derover trække de et Slags Overkjole af Sælhundeskind, der har Lighed med en Skjorte og hvis Haar vende udad. Hos Fruentimmerne er denne Overkjole saa rummelig oventil, at et Barn har Plads deri; da det ydre Klædningstykke er med en Rem bunden sammen omkring Livet, kan Barnet ikke falde igjennem, men sidder her fuldkommen luunt, skjøndt det er ganske nøgent. Saavel paa Mændenes som Qvindernes Overkjole er der anbragt en med Ræveskind kantet

Hætte, som de efter Behag kunne trække over Hovedet eller slaae tilbage. Tøiet, hvoraf deres Beenklæder og Støvler ere forfærdigede, bestaaer ligeledes i Sælhundeskind; de sidste ere udstivede med Fiskebeen og ofte saa vide, at et Barn kan have Plads i en saadan Støvle; Saalerne ere af Hvalrosshud. Naar de begive sig ud paa Søen, iføre de sig desuden en Pelts af glat Sælhundeskind, der holder Vandet ude; i streng Kulde bære de Kapper af Bjørneskind.

Heller ikke hos Eskimo'erne savner man de Vildes almindelige Prydelse: Malerier paa den menneskelige Hud. Slige Malerier frembringes her ikke ved den blandt Indianerne brugelige Punktering, men derved: at de ved Hjælp af en Naal trække en i Lampesod og Tran farvet Traad gjennem Yderhuden, som derefter beholder en varig Olivenfarve.

Eskimo'erne have to Slags Boliger; den ene er bestemt for Vinteren, den anden for Sommeren. Deres Vinterhytter ere egentlig kun Huler, der ere gravede 4 Fod dybt ned i Jorden og rage 3 til 4 Fod op over samme; deres Sidevægge ere sammensatte af raae Stene og Tørveklumper, deres Tag bestaaer i en Straafletning, som er belagt med Tørv, Grønsvær og Mos, hvorfor de ogsaa see ud som smaae Høie, der rage frem over Jordens Overflade. I Stedet for Dør og Skorsteen have de en henved 15 Fod lang Gang, der løber under Jorden og hvis Aabning altid vender mod Syd. Lyset trænger ind gjennem smaae Aabninger, som ere overspændte med Sælhundetarme. Da der ofte boer flere Familier sammen i en saadan Hytte, hvori der altid brænder en Tranlampe, saa kan man let forestille sig den utaalelige Stank, hvormed denne høist urenlige Bolig er opfyldt. Forresten er der saa luunt og varmt i disse Huler, at Beboerne blotte Overkroppen saalænge de opholde sig derinde. Sommerboligerne ere bedækkede med Sælhundeskind og have Lighed med Telte, som man kan afbryde og opreise efter Behag. De Indfødte gjøre først Brug af disse Pauluner, naar Varmen allerede har naaet en temmelig betydelig Grad. Foruden begge disse Slags Boliger, finder man her ogsaa Fishytter (see Pl. 3), der ikke ere udgravede i Jorden; det Indre af disse danner et Slags Kuppel, som hviler paa Fisblokke, der ere sammenføiede meget regelmæssigt og kunstigt, og hæver sig i Midten til en Høide af 7 til 8 Fod.

Eskimo'ernes Beskæftigelser bestaae fornemmelig i at slaae Sælhunde, at gaae paa Jagt og Fiskeri. Enhver Eskimofamilie fælder aarligen omtrent ti Sælhunde. I Særdeleshed gjøre de gjerne Jagt paa Narhvalerne, hvis Horn de sætte stor Priis paa. For Narhval- og Hvalfiskefangstens Skyld forene de sig med de Danske, af hvilke de erholde deres bestemte Andeel. [I forrige Tider fandt man Hvaler, der vare 60 Alen lange; men nu, da man i omtrent 700 Aar har drevet denne Fangst, finder man ingen længere end 40 Alen, med en Tykkelse af 20 til 25 Alen. En saadan Hval veier ofte 6,250 Lispund d: 100,000 Pund. Tungen alene udgjør et Stykke Spæk af en saadan Størrelse, at den ofte giver 10 til 20 Tønder Tran. Af de største Hvaler erholder man 1000 Pd. Fiskebeen. — Man dræber dem med Harpuner eller Jernpile, der sidde paa et Træskaft. Harpunen er fastgjort til et over 150 Favne langt Toug. Saasnart Hvalfangerne see en Hval komme ansættende fra Isbjergene, stige 6 til 8 Mand i en Baad, roe lige hen til den og kaste den Harpunen i Livet. Efter at den er bleven saaret, bløder den saa stærkt, at Havets Vand farves ganske rødt; den dukker under og flygter; derfor firer man paa Touget og lader den løbe med Harpunen. Den kan blot holde sig et Par Minuter under Vandet, og kommer da op igjen enten levende eller død. Har den ei faaet Harpunen paa det rigtige Sted, saa farer den rasende afsted, og enten bringer den, da de dristige Fiskere i stor Livsfare, eller svømmer ind under hine

vældige Isbjerge, hvorhen Ingen kan følge den. I dette Tilfælde maae de enten rykke Harpunen løs igjen, for at redde Touget, eller, om dette ei lader sig gjøre, kappe det ved Baaden fastgjorte Toug. Er derimod det første Saar dødeligt, saa hugger man den endnu 1 eller 2 Harpuner i Nakken eller mellem Finnerne, og stikker den derpaa ihjel med Landser. Saasnart Hvalen er død, flyder den heelt op paa Vandet og vender Bugen i Veiret. Hvalfangerskibet lægger sig da saa nær ind til den, som muligt; man snitter Huller i Spækket, trækker et Toug derigjennem og gjør den fast til Skibet. Nu flænger man Spækket af og pakker det ned i Tønder; af Spækket brænder man siden Tran.] Hvalfangerne lade sig nøie med Spækket og Barderne; men Grønlænderne spise gjerne det under Hvalens Flesk liggende røde, seige og magre Kjød, som de nedsalte og koge. Af Hvalens tykke Hud gjøre de Klædningstykker, Skoe og Støvler; Skindet under Bugen er gjennemsigtigt og bruges i Stedet for Glas, til at udspiles i Vinduerne paa deres Hytter. Af Tarmene forfærdiges Skjorter, af Senerne Traad og Reeb; af Barderne gjøre de Pæle til deres Sommerhytter, undertiden ogsaa Baadde, som de overtrække med Sælhundeskind; af Benene og Knoklerne gjør man Harpuner, Stole, Borde og Bænke. Kjævebenene bruges til Slæder og Dørstolper. Paa deres Jagt efter Rensdyr, Snehøns og andre Fugle betjene de sig deels af Buer og Kastespyd, deels af Skydegeværer. Ankarok er den grønlandske Benævnelse paa et Dyr, der frygtes meget. De Indfødte skildre dette Dyr som yderst livligt og ondskabsfuldt; det skal have Lighed med en Kat, men være 3 Gange saa stort; kun sjelden kan Nogen komme det nær, men hele Natten igjennem hører man dets Skrig.

Om Eskimo'ernes Nævenyttighed vidne ei alene deres ovenbeskrevne Klædningstykker, men ogsaa deres Baadde, hvoraf de have to Slags: større Baadde for Qvinderne og mindre for Mændene. Konebaaden, Umiak, bestaaer af Fiskebeen, overtrukne med Sælhundeskind, og er forsynet med et af Tarme syet Seil; den rummer 10 til 12 Mennesker med Telte og hele deres Bohave, og er dog saa let, at 6 Personer kunne bære den. Den langt mindre Kajak eller Mandsbaad, hvormed Manden gaaer ud paa Sælhunde- eller Fiskefangst, er overtrukken med et Sælhundeskind, som han kan snøre tæt sammen omkring Livet og derved forebygge, at Vandet trænger ind i Baaden. Har Stormen eller et Bølgeslag kastet Baaden om, saa kan Manden strax reise den igjen ved et eneste Aareslag. Desuden besidde Eskimo'erne, navnligen de, der boe ved Hudsonsbugten, et ganske eiendommeligt Fartøi, der bestaaer af tre opblæste Sække af Sælhundeskind; Manden sidder paa den midterste Sæk og hans Fødder hænge ned i Vandet indtil Knæene; de to andre Sække, der ligge paa begge Sider af ham, tjene til at holde Ligevegten (see Pl. 3). — Eskimo'ernes Slæder forfærdiges fornemmelig af Sælhundebeen og trækkes af Hunde. Sædvanligviis spænder man 6 slige Løbere for een Slæde. Saasnart de høre Knaldet af Pidsken, rende de afsted i fuld Fart og Kudsken styrer dem deels ved sin Stemme, deels ved Knaldet af Pidsken. Med dette Kjøretøi kunne de tilbagelægge 10 til 12 Mile om Dagen.

Med Hensyn til Charakteren ere Eskimo'erne muntre, godmodige, fredsommelige og aabenhjertige; de hænge med Liv og Sjæl ved deres Familie og Fædreland. Tyveri, Mord, Fylderi, Drukkenskab o. s. v. forekomme sjelden blandt dem. Kun de Eskimo'er, som man fandt paa enkelte Steder af Baffinskysterne og paa de smaae Øer, røbede et stort Hang til at stjæle. — Eskimo'en har sjelden flere end een Kone, der føder i det Høieste 4 Børn; skjøndt de besværligste Huusarbeider hvile paa hende, agtes hun dog meget af sin Mand. De unge Mænd gifte sig almindelig først i deres 24de, Pigerne derimod allerede i deres 16de Aar. Deres Børn

behandle de med største Ømhed; og endskjøndt hine derved let kunde forkjæles, skeer dette dog aldrig; og kun yderst sjeldent bliver Forældrenes inderlige Kjærlighed lønnet med Utaknemmelighed. — Drengene vænnes tidlig til mechaniske Arbeider og gymnastiske Øvelser. I sit 10de Aar erholder Drengen allerede sin Kajak; naar han har fyldt 16 Aar, gaaer han med ud paa Sælhundefangst; i sit 20de Aar kan han allerede selv forfærdige Kajakker og andre Redskaber. Først naar de unge Piger have fyldt deres 14de Aar, begynde de alvorlig at tage Haand med i de huuslige Sysler; de lære da at sye, koge, garve og roe i Umiak, ja endog at bygge Huse. — Eskimo'ernes naturlige Munterhed yttrer sig ofte i Dandse og Sange, hvormed de ogsaa hilse Solen, naar denne atter lader sig see, efter at den lange Vinternat er forsvunden. De have desuden allehaande gymnastiske Lege, t. Ex. Boldtspil i Maaneskin. — Dette Folk har en det ganske eiendommelig Maade, at bilægge Stridigheder og afgjøre Fornærmelser paa; nemlig: deres poetiske Tvekamp. I en dertil særskilt foranstaltet offentlig Forsamling udfordrer den Fornærmede sin Modstander ved en Sang, hvori han søger, efter bedste Evne, at nedsætte ham og at gjøre ham latterlig; derpaa svarer Modstanderen, og Begge fortsætte nu deres Angrebssange saalænge, indtil de Tilstedeværende erklære En af dem for overvunden, udlee og spotte ham, idet de tilkjende Seirherren Prisen.

Den fortjente Hans Egede trodsede i femten Aar, nemlig fra 1721, alle Savn og Besværligheder, for at kunne underwise Eskimo'erne i Christendommen; de danske Colonister og Missionairer have siden utrættelig fortsat hans Verk, saa at de fleste Indfødte nu ere blevne Christne. — De ikke omvendte Eskimo'er synes at have høist forvirrede Religionsbegreber. De tilbede ingen særegen Guddom; i det Mindste har man intetsteds fundet Afgudsbilleder, Præster eller andre Spor af nogen polytheistisk Cultus. Den Tro hersker almindelig iblandt dem, at der blandt deres Folk, ja i enhver Familie, gives Angekoks eller Trolmænd, der ere i Besiddelse af overnaturlige Kræfter og som i deres tidlige Ungdom have lært deres Kunst af de gamle Angekoks. De synes kun at have en dunkel Ahnelse om det høieste Væsen. Om Menneskets Sjæl have de meget forunderlige Forestillinger; saaledes troe de, at man kan lade Sjælen blive hjemme, naar man begiver sig paa Reiser. De troe om Jorden, at den hviler paa Stotter, som imidlertid allerede ere blevne gamle og raadne, hvorfor de bestandig maae repareres af Angekoks. De have ogsaa den Tradition: at Jorden er engang bleven oversvømmet af Havet og omstyrtet i dette, ligesom en Baad. De antage Solen og Maanen for at være kjødelige Søskende, der fordum have forfulgt hinanden og ere omsider blevne forvandlede under denne Forfølgelse. Naar en Maaneformørkelse indtræder, skjule de deres Spisevarer og Peltsverk, fordi de troe: at Maanen vil fratage dem disse Sager; derfor gjøre de en frygtelig Støi, i det Haab: at de dermed kunne forjage den tyvagtige Maane. Imidlertid er det dog høist sandsynligt, at man, af Mangel paa Kjendskab til deres Sprog og deres billedlige Udtryk, har paadigtet dem endeel. — At de troe paa et Liv efter Døden, derom vidner Maaden, hvorpaa de begrave deres Døde. Allerede imedens de Syge kæmpe med Døden, iforer man dem deres bedste Klæder; og naar man bærer dem til Graven, der ligger i Nærheden af deres Boliger, medgiver man dem saadanne Redskaber, som Eskimo'erne bruge paa Jagten og ved deres Fiskeri; thi de troe: at de ville efter Døden komme til at gjøre Brug af disse Redskaber, og at det tilkommende Livs største Lyksalighed vil bestaae i overflodig Nydelse af Fugle, Fiske, Rensdyr og Sælhunde, der fanges i en evigtvarende Sommer og ved bestandig Dag. Naar den Døde er begravet, istemme de høie Klagesange i hans Huus; derpaa holder En af

hans nærmeste Slægtninge en Lov- og Sorgetale over ham.

Stammebeslægtede med de grønlandske Eskimo'er findes, som vi allerede have fortalt, ogsaa i andre Dele af Nordamerika, t. Ex. paa Den Nyfoundland, i Labrador, i Baffinslandet, i Nywales, i det nordlige Strøg af det vestlige Indland. Mange Egne synes de kun at beboe om Sommeren, men at forlade igjen om Vinteren; t. Ex. de nordlige Georgsøer, hvor Parry forefandt Levningerne af 6 Eskimohytter. Men hvor de end opholde sig, have de dog allevegne den største Lighed med Grønlænderne, i Henseende til Legemsdannelse, Dragt, Sprog og Sæder. I det høie Norden, hvor hele Naturen skaber mindre Frembringelser, ere de mindre af Vext; t. Ex. de Eskimo'er, som boe ved Udløbet af Kobberfloden.

Ligesom Grønland er en dansk Colonie, saaledes ere ogsaa andre Dele af Nordamerika deels brittiske eller russiske, deels franske eller spanske Colonier. Vi gaae nu over til Skildringen af de Folkefærd, der beboe det brittiske Nordamerika.

2. De Indfødte i Labrador.

Dette Land blev opdaget i Aaret 1501 af Spanieren Gasparo Cortereal; det kaldes ogsaa Nybrittanien og danner, i Forening med Den Nyfoundland og nogle andre smaae Øer, et særskilt engelsk Gouvernement. Kun dets Kyster ere noiere bekjendte; i Henseende til dets Naturbeskaffenhed har det megen Lighed med Grønland. Navnet **Tierra de Labrador**, d. v. s. Agerdyrkernes Land, blev af dets Opdager egentlig kun tillagt den først opdagede sydlige Deel af samme, ved Udløbet af St. Lorenzo, og er senere med Uret overført paa hele Landstrækningen. Paa Grund af de mange Bjerge, der knap tillade nogen Solstraale at trænge ned i Dalene, hersker her en endnu større Kulde, end i Grønland, hvorved Jordbunden bliver næsten aldeles uskikket til nogensomhelst Dyrkning. Her har man sjelden Sommer, førend i Midten af Juli Maaned; og i September indfinder Vinteren sig allerede igjen. Kun til den 60de Grad finder man enkelte smaae og lave Fyrre- og Birkeskove.

Indbyggerne bestaae deels af Eskimo'er, deels af Indianere, deels af europæiske Colonister. Eskimo'erne (see Pl. 2) ere kun lidet forskjellige fra deres Stammebeslægtede i Grønland; de beboe Nord-, Øst- og Vestkysten, hvor man vel paa enkelte Steder finder dyrkeligt Land, men som de ikke bearbeide. De ere nemlig blot vante til Fiskeri og Jagt; og da de herved finde tilstrækkeligt Underhold, føle de ingen Trang til Agerdyrkning. Desuden ere de ogsaa for uvidende og dovne til denne Beskæftigelse. — Indianerne leve i det Indre, fornemmelig henimod Canada og Nywales; de kaldes ogsaa Eskopiks. De forskjellige Stammer af dette Folkefærd leve ei alene i bestandig Feide med hinanden indbyrdes, men ere ogsaa uforsonlige Fjender af Eskimo'erne. De aflive alle Gamle og Uformuende blandt deres Folk; thi de staae i den Troe: at de ei bør taale Nogen i deres Midte, som ei længere kan erhverve det Fornødne til sit Livs Ophold. Naar Sønnen ihjelslaaer sin bedagede Fader, troer han: at han derved yder den Gamle en vigtig Tjeneste og giver ham det største Beviis paa sin sønlige Kjærlighed. — Indianernes Beskæftigelser bestaae ligeledes i Jagt og Fiskeri; deres Udbytte afsætte de, ligesom Eskimo'erne, imod Skydegeværer, Brændeviin, Tobak og Glimmerstads, til de canadiske Kjøbmænd og til Medlemmerne af Hudsonsbugtcompagniet, der besidder adskillige Factorier paa Vestkysten. [Dette Selskab er en Forening af Kjøbmænd i London, der dannede sig allerede 1670 og som ei alene, ifølge et Fribrev af Carl den Anden, besidder alle Lande, Kyster, Have, Bugter, Floder og Stræder ved Hudsonsbugten, men har endog udelukkende Handelsprivilegium i disse Egne.] For at udbrede Christendommen blandt de Indfødte, have de mæhriske Brødre oprettet 3 Etablissementer

paa Østkysten; det vigtigste blandt disse er Nain.

3. Nyfoundlands Beboere.

Denne Ø opdagedes allerede i Aaret 1001 af islandske Colonister. I Aaret 1497 fandt Cabot den paany. Den erholdt senere Navnet New Foundland af de første brittiske Nybyggere, i Aaret 1583, da Englænderen Humphrey Gilbert tog den i Besiddelse i Kongen af Storbrittanniens Navn. Senere satte Franskmændene sig fast paa den sydlige Kyst og kaldte den **Terre neuve.** — Saavidt man har undersøgt denne Ø (de mangfoldige Søer og Moradser gjøre det nemlig yderst vanskeligt og farligt, at trænge frem til det Indre), har man fundet dens Clima meget raat; hvilket man ogsaa kunde vente sig, paa Grund af de mange Bjerge, Skove og Moradser i det Indre og paa Grund af den fra Norden kommende Driviis, der optaarner sig ved Kysterne. Sommeren indfinder sig først i Begyndelsen af Juni; August Maaned medbringer en trykkende Hede og de for Mennesker og Dyr yderst besværlige Muskitosværme; September er den behageligste Aarstid. [Muskiterne (**Mosquito**) ere et Slags Myg, der ogsaa findes meget hyppigt i andre Egne af Amerika. De have en rødlig Farve og en i Forhold til deres Legemes ringe Størrelse meget lang og stærk Braad, der frembringer store røde Blegner eller ogsaa smaae Bylder, en Ophovnen af hele Huden i Ansigtet, Nakken, paa Armene og Benene, ja undertiden endog en heftig Betændelsesfeber og adskillige søvnløse Nætter. Kun ved stærke Skindhandsker og Støvler blive Hænderne og Fødderne tilstrækkelig beskyttede mod deres Stik. Nogle indgnide Ansigtet med Tjære eller Beg, for at sikkre sig mod denne Plage. Selv det hertil overførte Qvæg er i den hede Aarstid ofte ikke i Stand til, at holde sig paa Græsgangene, men gaaer ud i Vandet lige til Hovedet, for at befrie sig fra Muskiternes smertelige Stik.] I Dalene og ved Floderne drive Indbyggerne vel Agerdyrkning, men just ikke med meget Held, paa Grund af den korte Sommer, og heller ikke med nogen synderlig Flid, da Stokfiskfangsten lønner sig langt bedre.

Denne Øes Beboere ere deels Europæere, navnligen Englændere og Franskmænd, deels Eskimo'er, der sandsynligviis ere komne herover fra Halvøen Labrador og her føre Navnet Mikmak. Af de oprindelige Indfødte, som man kaldte røde Indianere eller Boothicks og hvis Antal efter de ældre Beretninger ikke beløb sig til over 500 Individuer, har man i den nyere Tid ikke fundet mindste Spor, skjøndt man har gjort sig megen Umage, for at udforske det Indre af Landet; men derimod har man opdaget Ruiner af Sommer- og Vinterbyer, høist forskjellige fra de andre amerikanske Indianeres Byer; de vare imidlertid ganske forfaldne og allerede forladte for mange Aar siden. Ligeledes har man ogsaa fundet Levningerne af et Dampbad, og et Stillads af Træ til Dødes Opbevaring, hvori laae to Liig, ganske indsvøbte i Hjorteskind. De røde Indianere, som Cabot forefandt her i Aaret 1497, vare klædte i Hjorteskind, bare deres Haar temmelig langt og havde overmalet hele Legemet med rød Okker, hvoraf de erholdt hint Navn. De skulle have havt nogle, skjøndt høist ufuldkomne og sandselige, Begreber om et høieste Væsen og et Liv efter Døden, og have troet: at Menneskerne vare fremvorede af et vist Antal Pile, der vare stukne ned i Jorden. Jo mere Dens Kyster besøgtes og coloniseredes af Europæerne, desto dybere trak Hine sig tilbage til de ubekjendte, vildsomme Egne i det Indre. Nu ere de sandsynligviis aldeles uddøde eller udryddede.

De hvide Indbyggeres Antal beløb sig, efter den i Aaret 1825 foretagne Folketælling, til 63,000 Individuer. De bestaae deels af Efterkommerne af ældre irlandske Nybyggere, deels af senere indvandrede Britter og Franskmænd. De have en stærk og kraftfuld Legemsbygning,

besidde megen Forstand og Skarpsindighed, og føre en regelmæssig, sædelig Levemaade. Deres Huse ere for det Meste opførte af Tømmer og have kun een Etage, der hviler paa en steenlagt Grund. Fugerne og Hullerne ere udstoppede med Mos, de indvendige Sider beklædte med Bræder; Gulvet er ligeledes belagt med Bræder. Fisk er deres vigtigste Næringsmiddel, Thee deres sædvanlige Drik; de tilberede ogsaa en meget sund Drik, kaldet Qvisteøl, af den sorte Beggrans Saft og Harpix.

Deres Hovedbeskæftigelse er Sælhundejagt og Fiskeri, fornemmelig Stokfiskfangst, hvorved denne Ø har erholdt stor Vigtighed. Stokfiskene eller Kabliau'erne indfinde sig i utrolig Mængde paa Sandbankerne ved Nyfoundland, tilligemed andre Fiske, der tjene dem til Føde; de fanges deels i Garn, deels med Kroge. Fangsten lykkes bedst i Legetiden, da de komme op af Dybet, for at besøge Kysterne og Sandbankerne. Kabliauen spiser man ei alene frisk, men tilbereder den ogsaa paa forskjellige Maader til Opbevaring. Dem, der ophænges paa Stænger, for at tørres, kalder man Stokfiske; dem, der nedsaltes som Sild, kalder man derimod Laberdan; dem, der først nedsaltes og siden tørres i Luften paa Klipperne, har man givet Navn af Klipfisk. Fangsten beløber sig til flere Millioner; de fleste afsættes i de catholske Lande, hvor Stokfisken nydes som Spise i Fastetiden. — Hvor vigtig og betydelig Stokfiskfangsten maa være, seer man allerede deraf: at den sædvanlig danner et Hovedpunkt, som man ved opstaaede Krige og ved Fredslutninger fornemmelig pleier at tage Hensyn til. — Af Stokfiskens Svømmeblære tilberede Nyfoundlænderne en god Fiskeliim; Leveren giver en god Tran, og Ravnen benyttes til Sardellefangst. Blandt de mange Banker i Havet omkring Nyfoundland er den saakaldte store Banke, der ligger i en ringe Frastand, østlig for Nyfoundland, den vigtigste for Stokfiskfangsten, hvori ei alene England, der tager Hovedgevinsten, men ogsaa Frankrig og Nordamerikas forenede Stater have Andeel. Næst efter Stokfiskfangsten er Sælhundejagten den vigtigste Indtægtskilde. Sælhundene, der gjerne sove om Dagen, leire sig i denne Hensigt paa Isfladerne, som derfor kaldes Sælhundeenge; imedens de sove her, liste de med svære Knipler bevæbnede Sælhundejægere sig hen til dem og dræbe dem ved et dygtigt Slag over Snuden. Kun yderst sjeldent gjør man Brug af Skydegeværer, da man frygter for at beskadige Skindet.

Nyfoundlændernes indfødte Hunde yde deres Herrer mangen væsentlig Tjeneste ved deres Beskæftigelser. Disse Dyr adskille sig fra de europæiske Hunde derved, at de have et Slags Svømmehud imellem Tæerne, og at de ikke gøe, undtagen naar de tirres meget. De ere ei alene vagtsomme og troe, men ogsaa skarpsindige og lærvillige. De afrettes til at redde Mennesker, som ere faldne i Vandet, og bruges til at hente Brænde fra Skovene, idet man enten binder dem Brændeknippet fast paa Ryggen med en Strikke, eller lægger det paa Slæder, som de da spændes for.

Nyfoundlændernes Religioner ere, ligesom i Britternes øvrige Colonialbesiddelser, meget blandede. Protestanter og Catholiker forene sig med hinanden til fælles Høitideligholdelse af deres Fester; de største blandt disse ere: St. Patriksdag (den irlandske Apostel Patricius's Mindefest), som kun Faa feire, uden at drikke sig en dygtig Ruus; og Juleblokkens Fest, der bebudes ved Gevær- og Morserild, og feires ved at opbrænde en uhyre Træblok, ved gjensidig givne Foræringer og ved Forklædninger. Brylluper og Barnedaab finde almindeligviis Sted om Efteraaret, naar Fiskeriet er tilendebragt, eller om Foraaret, inden denne Forretning begynder. Desuden have Nyfoundlænderne en gammeleuropæisk Skik, det saakaldte Brudekys, som begge Forlovedes Slægtninge give Bruden, for derved at prøve: om hendes Aande maaskee røber den hos Qvinden

saa høist afskyelige Last: Drukkenskab. Nyfoundlænderne bruge ogsaa almindelig at slaae en Hesteskо fast ved Døren, i Skibet o. s. v., en Skik, der sandsynligviis hidrører fra de hyppigt forekommende Afbildninger af Djævelen med en Hestefod.

De huuslige Arbeider forrettes af Qvinderne, der ere lige saa hærdede, som Mændene, hvorfor man heller ikke sjeldent seer dem tage Deel i mandlige Beskæftigelser, t. Ex. Boligers Opførelse. Ugifte Mænd høre blandt Sjeldenhederne i dette Land, da en Families Subsistents i høi Grad lettes ved fælles Arbeide, og de Vanskeligheder ere store, som den Ugifte har at kæmpe imod.

Nyfoundlændernes Begravelseshøitideligheder have megen Lighed med Europæernes, og ere undertiden forbundne med mange Omkostninger. Den Skik: at vaage over de Døde, indtil Begravelsesdagen kommer, er temmelig almindelig her.

Nyfoundland har endnu ikke erholdt noget særskilt Parlament, som de øvrige brittiske Colonier. En Gouverneur regjerer i Kongen af Englands og det londonske Parlaments Navn. En Overdommer staaer i Spidsen for den øverste Domstols Magthavere; Admiralitetsretten, som afgjor alle Sager, der henhøre under Søretten, staaer under det londonske Admiralitets Lorder. Nyfoundlands Gouverneur hersker tillige over den utallige Mængde smaae Øer, der omgive Den paa alle Sider; herfra undtages dog Øerne St. Pierre, Miquelon og Langley, der staae under fransk Gouvernement og som kun med Hensyn til Stokfiskfangsten ere af Vigtighed for den franske Regjering.

4. Indbyggerne paa Bermudasøerne.

Denne Øgruppe, som i det 16de Aarhundrede har erholdt sit Navn efter sin første Opdager, Spanieren Juan Bermudes, bestaaer egentlig af Toppene af en utallig Mængde Bjerge, der strække sig hen under Havfladen, og indeholder henved 400 smaae Øer, hvoraf dog kun de 8 ere beboede. Efter den virginske Statholder Summer, der i det 17de Aarhundrede gav den første Anledning til disse Øers Colonisering, kaldes de ogsaa Summersøerne; de Søfarende have givet dem Navn af Djævleøerne, fordi Skibene ofte strande paa de farlige Klipper, hvoraf Øerne ere omgivne. Paa Grund af det yderst milde og sunde Clima besøges de ofte af Syge, som her haabe at gjenvinde deres Helbred. — Folkemængden beløber sig til omtrent 10,000 Individuer, og bestaaer deels af Hvide, deels af Negere; de Sidste ere blevne hidbragte som Slaver, og deres Antal er ingenlunde bleven formindsket siden Slavehandelens Afskaffelse. De hvide Indbyggere ere af brittisk Herkomst og beskæftige sig fornemmelig med Skibsbygning. Af det røde Cedertræes meget faste, fiintkornede og harpixsvangre Ved, som for sin Vellugts Skyld ogsaa bruges til de engelske Blyantspennes Indfatning, bygges skjønne og stærke Schalupper, som udgjøre en høist vigtig Udførselsartikel; derfor vurderer man Indbyggernes Formue efter Mængden af Cedertræer, som Enhver besidder. Desuden drives her ogsaa Ager- og Plantagedyrkning, hvortil Jordbunden er godt skikket. Her avles Oranger, Oliven, Hør, Hamp, Tobak og Bomuld. Øerne mangle Kildevand. Ved Kysterne drives Fiskeri med meget Held. Britterne og Nordamerikanerne ere næsten de eneste Nationer, der staae i Handelsforbindelser med Indbyggerne. — Reisende give os just ikke den fordeelagtigste Skildring af de Indfødtes Charakteer. Ligesom de bermudiske Kapere vare meget berygtede under Englands Sø-krige, saaledes frygte ogsaa i Fredstider de Ulykkelige, der af de hyppige Storme kastes ind paa de bermudiske Kyster og lide Skibbrud her, — for at falde i Hænderne paa de ubarmhjertige Indbyggere. — Bermudasøerne have en særskilt Gouverneur, et Raad og egne Domstole. Den største af Øerne er St. George, med Gouvernementets Hovedstad St. John, som har 2,500 Indvaanere.

tage Indianerinder tilægte. Deres Pynt er smagløs, som næsten alle Vildes; imidlertid begynde de nu mere og mere at antage Europæernes Smag og Sæder. De boe i usle Hytter, Wigwams, som for største Delen bestaae af Pæle, der bære et Tag af Træbark, belagt med Dyrehuder; om Vinteren bedækkes de ogsaa undertiden med Jis og Snee. Ofte finder man 3 til 4 saadanne Hytter byggede sammen; i deres Midte vedligeholdes et fælles Baal. De canadiske Vilde have ingen egentlige Landsbyer, da Jagt og Fiskeri ere deres Hovedbeskæftigelser; kun hist og her, fornemmelig i Nærheden af Europæernes Besiddelser, finder man et større Antal Hytter samlede paa een Plet, trindt omgivne af nedrammede Pæle. — I deres vildsomme Egne nyde de en fuldkommen Uafhængighed, og adlyde blot deres Familieoverhoveders og Stammehøvdinges Befalinger. Colonialregjeringen sender dem Foræringer hvert Aar, for at leve i Ro og Fred med dem. I Anliggender af fælles og almindelig Interesse holdes offentlige Forsamlinger af alle vaabendygtige Mænd; i Krigstilfælde vælge de en Overanfører. De have overordentlig skarpe Sandser, en Følge af deres simple Levemaade, deres idelige Anstrængelser paa Jagt og Reiser, deres Sandsers tidlige Skærpning og Øvelse. Man paastaaer, at deres Børn fødes hvide, og at de først ved idelig Indgnidning med Fedt og Plantesafter, og formedelst deres store Ureenlighed, efterhaanden antage en mørkere Hudfarve; strax efter Fødselen neddyppes de i koldt Vand, indsvøbes i et Dyreskind eller i et Klæde og bindes til et med Mos beklædt Bræt. Saaledes bæres de omkring af Modrene eller hænges op i et Træ, hvor de svinges frem og tilbage, ligesom Europæernes Børn gynges i Vuggen. For Jagtens og Krigens Skyld øve Fædrene tidlig deres Sønner i at bruge Vaaben, i at udholde store Besværligheder og Smerter; de opflamme de Unges Mod ved Fortællingerne om deres Forfædres store Bedrifter. Deres oprindelige Vaaben ere: Buen og Pilen, Stridsøxen og Scalpeerkniven; men de gjøre nu hyppigere Brug af Skydegeværer, end tilforn. De forfærdige deres Baadde eller Kanoer af Træbark, sjeldnere af Fiskeskind; skjøndt de kunne rumme 8 til 10 Personer, ere de dog meget lette.

„Indianerne", siger Howison, „ere langt fra at være dumme, skjøndt de i overfladiske Jagttageres Øine have stor Lighed med Tosser. Men de ere yderst tilbageholdne og indlade sig aldrig i nogen Samtale med de Hvide, med mindre disse tiltale dem først. Det holder haardt, at bringe dem til nogen Yttring af indre Bevægelse; thi at yttre sin Forbauselse, Glæde, Bedrøvelse o. s. v. er i deres Øine en utilgivelig Svaghed. En stor Deel af deres Liv tilbringe de med Drømmerier, idet de med korslagte Been sidde som fastnaglede til een Plet, imedens de ryge Tobak og sandsynligviis bygge Luftcasteller." — Howison bemærker ogsaa, at de ere i Besiddelse af visse Arcana, som de aldrig aabenbare de Hvide, t. Ex. kostelige Lægeplanter, Lokkemad til dermed at fange de forskjellige Slags Dyr, samt Midler, til at give Pindsvinets Pigge og andre Ting skjønne og varige Farver.

Paa en af sine smaae Reiser gjorde Howison Bekjendtskab med Tuscorara-Indianerne. Ved de forenede Staters Grændse have de en Landsby, der bestaaer af 70 til 80 Træhuse, som ere opførte langs med en 3 Mile lang Vei. „Uden Omstændigheder traadte jeg strax ind i det første Huus, jeg kom til", fortæller han, „og forefandt her to Indianere, siddende med korslagte Been paa en Seng og rygende af deres Tomahawk-Piber. Deres Ansigter udtrykte den meest phlegmatiske Selvtilfredshed, som man vel er i Stand til at tænke sig, og de gjorde sig knap den Umage, at kaste et Blik paa mig. Et Fruentimmer var beskæftiget med at lappe, og en ung Mand fortærede med tilsyneladende Velbehag sit tarvelige Maaltid, der bestod i Kjærnemælk og Kartofler. Til min store Ærgrelse forstod Ingen

af dem Engelsk; og da jeg havde staaet en god Tid midt i Stuen, hvor de knap havde værdiget mig et Diekast, var jeg nødsaget til at opsøge en anden Hytte. Men endnu i adskillige andre Boliger gik det mig ikke bedre; allevegne fandt jeg Familien beskæftiget paa samme Maade; Stuerne, Sengene og Kökkentøiet vare saa smudsige, at Synet deraf forvoldte mig den største Væmmelse; i ingen af disse Boliger opdagede jeg mindste Tegn paa, at deres Beboere havde nærmet sig til de Hvides Sæder og Levemaade. I en liden Hytte fandt jeg dog omsider en Kone, der talede godt Engelsk. Hun fortalte mig, at denne Landsby havde omtrent 200 Indvaanere, men at den for nogle Maaneder siden havde indeholdt over 300. En stor Mængde af dem havde nemlig, foranledigede ved Religionsstridigheder, forladt denne Egn og begivet sig til den store Flod. Alle de Indianere, der endnu opholdt sig her, bekjendte sig til Christendommen."

Tuscorara-Landsbyens Beboere have en betydelig Mængde Køer og Svin, samt adskillige Heste. Ved enkelte Huse finder man ogsaa smaae Haver. De kunne ikke beskæftige sig med Jagten, da der ingen Skove findes i en Omkreds af flere Mile.

Howison besøgte endnu en anden indianst Colonie, kaldet Mohawk-Landsbyen, hvori omtrent 200 Indianere boe; de fleste af dem ere halvt civiliserede. Imidlertid varierer Indvaanernes Antal betydeligt; thi naar Jagttiden indtræder, forlade Mange deres Huse og Agerdyrkningsforretninger, for igjen at leve en Tidlang i Skovene. Denne vilde Levemaade kunne Indianerne overhovedet ikke ganske opgive. Deres Vaner og Tilbøieligheder ere i lige høi Grad til Hinder for Civilisationens Fremme; og de Indianere, som man virkelig seer vælge sig et blivende Sted og drive Agerdyrkning, gjøre det sandsynligviis kun, for at undgaae de store Besværligheder og Savn, der ere forbundne med Jægerlivet. Men ogsaa disse beholde denne Forkjærlighed for hint omstreifende Liv; ja selv de meest civiliserede Stammer røbe tydeligt deres Længsel efter at vende tilbage til det muntre, skjøndt møiefulde Jægerliv. „Allerede i en lang Række af Aar", siger Howison, „have Indianerne hyppig besøgt de europæiske Colonier, ja endog havt daglig Omgang med sammes Indbyggere; men aldrig har jeg endnu seet nogen Indianer, hvis Tænkemaade og Sæder have undergaaet den ringeste Forandring ved denne Omgang, undtagen for saavidt, at de efterhaanden bleve smittede med en Mængde Laster af de Hvide. Derved have de imidlertid mistet hine raae Dyder og Færdigheder, der vise os den Vilde i sin eiendommelige Storhed; de ere derved endog blevne fordærvede for hint vilde Liv, hvorimod de kun have beriget sig med Europæernes Drukkenskab, Liderlighed, Fraadseri o. s. v. Efter at man har gjort saa mange frugtesløse Forsøg paa at civilisere dem, skulde man næsten troe: at de ere aldeles uforbederlige." — De Indianere, der streife omkring de beboede Egne af Overcanada, ere ved deres Samfærdsel med Europæerne blevne lastefulde, umaadelige i Spise og Drikke, udsvævende og troløse; ved den hyppige Nydelse af Brændeviin ere deres skarpe Sandser, dette beundringsværdige Fortrin hos de nordamerikanske Vilde, blevne slovede i høi Grad. Dog ere de endnu i Besiddelse af mange Talenter, der ere os Europæere fuldkommen ubegribelige og vidne om en ganske overordentlig Jagttagelsesgave. De finde Vei gjennem de vildsomste og tætteste Skove, uden andet Compass end Mosset, som altid voxer paa den Side af Træstammerne, der vender mod Nord; og om end det Maal, de ved Afreisen foresatte sig at naae, er nok saa fjernt, forfeile de det dog næsten aldrig, idet de vandre afsted i lige Retning. De opdage og følge Fodstier, som ingen hvid Mand er i Stand til at see; thi paa det tørre og henraadnende Løv, der bedækker Jorden, kunne de strax bemærke, om et Menneske eller Dyr nylig er gaaet derover; — et Talent, hvoraf de

Indfødte i Sydamerika ogsaa skulle være i Besiddelse.

Som Allierede ere Indianerne svage og unyttige; derimod ere de farlige som Fjender. I Krigen med de forenede Stater vare de Englænderne til liden Nytte, da de ikke vilde underkaste sig Mandstugt og Subordination; de toge almindeligviis Flugten strax i Begyndelsen af Fægtningen, men vendte tilbage naar den var endt, for at udplyndre de Faldne af begge Partier. Imidlertid havde de dog kunnet tilføie Englænderne uberegnelig Skade, dersom de havde været fjendtligt sindede mod disse; thi paa Grund af deres nøie Kjendskab til Skovene, deres Færdighed i pludselige Overfald og deres beundringsværdige Talent til at sigte og ramme Maalet, kunne de lettelig drille og svække en Fjende, næsten uden at udsætte sig for nogensomhelst Fare derved. Deres Mængde og Stridskræfter aftage nu paa en forbausende Maade, og dersom Canada's Folkemængde vedbliver at tiltage i samme Grad som hidtil, vil der sandsynligviis ikke hengaae mange Aar, førend man ei længere finder en eneste Indianer nedenfor Huronsøen.

Gjæstfrihed er en Hoveddyd hos de canadiske Vilde; de dele Alt med den, der trænger; de tilbyde Gjæsten deres Boliger og Levnedsmidler, og mange Europæere forsikkre, at de have følt sig lykkeligere blandt disse Vilde, end i deres eget civiliserede Fædreland. Derfor ere deres Overhoveder ofte de fattigste blandt dem Alle, da man venter sig den høieste Gavmildhed af dem; saameget mere, som Omsorgen for det almene Vel ofte afholder dem fra Jagt og Fiskeri, deres eneste Erhverv. Ogsaa mod deres egne Landsmænd ere de menneskekjærlige, hjælpsomme og velgjørende. Er Nogen af dem uheldig i sin Jagt, eller hans Høst mislykkes, eller hans Hytte brænder af, saa føler han kun lidet sin Ulykke, thi hans Stammebrødre understøtte ham efter bedste Evne. De ere ogsaa troe i Venskab, og det engang indgaaede Forbund holdes ubrødeligt indtil Døden. Men i Henseende til Hævn ere de uforsonlige; de udøve Gjengjældelsesretten, om det end først skeer efter ti Aars Forløb og om de end derfor skulle reise mange Mile. De iagttage Alt med en overordentlig Nøiagtighed og have en udmærket Hukommelse; derfor kunne de endnu efter mange Aars Forløb fremsige Taler, som de engang have hørt. Deres Taler ere billedrige og ofte fulde af Kraft og Værdighed, ja undertiden endog krydrede med Vittigheder og Satire. Ligesom Oldtidens Nordboere i Europa, med hvilke den canadiske Vilde overhovedet har megen Lighed, afskye de Trældom og Tjenestepligtighed. Derfor hade de Negerne, fordi disse ere Slaver, og foragte Enhver, der ikke er lige saa fri og uafhængig, som de selv rose sig af at være. De holde sig selv for det første Folk paa Jorden, og de staae i den faste Tro: at de let kunde erobre hele Verden, hvis de blot vilde.

De canadiske Vilde have nogle høist besynderlige Skikke ved deres Brylluper, Ægteskabsskilsmisser og Begravelser (see Pl. 5 og 6). Brudgommen og Bruden, der ei sjelden forloves med hinanden allerede i deres 8de Aar, give hinanden mangehaande Foræringer, hvorved flere Gjæster ere nærværende som Vidner. En Stok brækkes i lige saamange Stykker, som der ere Vidner; enhver af disse tager et Stykke med sig. Dersom Ægtefolkene senere skilles ad, saa fuldbyrdes Ægteskabsskilsmissen derved, at disse Stykker opbrændes i deres Nærværelse af hine Vidner. Ægteskabsbrud forekommer sjelden blandt dem. Fleerkoneri er vel tilladt, men ingenlunde almindeligt, fordi det falder dem for besværligt, at ernære flere Koner. Førend Begravelsen blive de Døde overmalede, ordentligt paaklædte og opreiste i en siddende Stilling; deres Vaaben lægges da ved Siden af dem. Der holdes Sørge- og Lovtaler, hyles og klages af Qvinderne (aldrig af Mændene); hele Sørgefesten endes med et dygtigt Øde- og Drikkegilde.

De canadiske Indianeres religieuse Be-

greber ere vel renere, end Eskimo'ernes, men dog endnu blandede med mange overtroiske Forestillinger. De troe paa et høieste Væsen, den store Aand, til hvem de offre, paa gode og onde Underguder, hvis Billeder de bære hos sig udskaarne i Træ, paa Trolmænd, der fuldkommen ligne de asiatiske Schamaner, og paa et Liv efter Døden, hvor de Tappre gjenfinde hinanden.

De Hvide, der have nedsat sig i Canada, ere deels af fransk, deels af brittisk Herkomst. De førstnævnte ere de talrigste, og man gjenkjender let deres franske Oprindelse baade af deres Charakteer, af deres Sæder og Sprog. Kun i Hensseende til Klædedragten afvige de fra deres europæiske Landsmænd; Mandfolkene gaae nemlig med lange vide Beenklæder og Støvler af ugarvet Læder; over Skjorten bære de en Jakke eller Kjole. Konerne og Pigerne bære et blaat eller skarlagenrødt Livstykke uden Ærmer, en Kjole af en anden Farve, en fin Chemise og en Straahat. Reisende fælde en meget gunstig Dom over deres Charakteer og Sæder, idet de fortrinligviis rose deres Virksomhed, Munterhed, Godmodighed og Høflighed. Derfor have Indianerne ogsaa større Tillid til dem, end til de indvandrede Britter, der høre til det Lands laveste Folkeclasse, som de have forladt, og besidde følgelig langt mindre Dannelse, end de franske Canadiere. Da disse udgjøre den større Deel af Folkemængden i Nedercanada, hine derimod danne Fleertallet af Indbyggerne i Overcanada, kan man allerede deraf formode, at begge Canada'ernes Beboere afvige meget fra hinanden, med Hensyn til deres Sæder og Skikke. I Nedercanada finde vi mange Skikke, der levende minde os om Frankrig. Paa Nytaarsdag vandre Gratulanterne fra Huus til Huus, og alle Fruentimmer modtage et ærbart Kys; denne Festlighed varer i 3 til 4 Dage. Naar et Bryllup er holdt, komme de muntre Ynglinge fra Omegnen og indfinde sig udenfor de Nygiftes Bolig, hvor de gjøre en stor Larm og forlange en Gave, der af Modtagerne sædvanligviis anvendes til velgjørende Øiemeed. Om Sommeraftenerne forsamle de unge Mennesker af begge Kjøn sig, efter at have endt deres Dagverk, paa de frie Pladser, hvor de forlyste sig med Dands og Sang. — Overcanadierne ere overordentlig nysgjerrige; de ere store Yndere af Kortspil, Dands, Veddeløb og den fra Gammelengland medbragte Baxefærdighed, men fornemmelig af et godt Bord. Allerede ved Frokosten fremsættes ei sjeldent 12 til 14 forskjellige Retter; Middags- og Aftensbordet ere lige saa rigeligt besatte. Denne yppige Levemaade er Skyld i, at en canadisk Landmand sjelden opnaaer nogen høi Alder og at han sjelden er i Stand til, at efterlade sine Børn nogen betydelig Formue.

De her bosatte Europæeres Hovedbeskæftigelser ere: Mark- og Havedyrkning, Qvægavl, Fiskeri og Jagt. Manufacturindustrien er ubetydelig; man har endog Mangel paa de fornødne Haandverkere. Men Handelssamfærdselen er temmelig levende og skeer tilvands, deels med Moderlandet og de forenede Stater, deels med Indianerne, hos hvilke de fortrinligviis tilforhandle sig Peltsverk for Geværer, Krudt, Bly, Tobak og enkelte europæiske Manufacturartikler.

Da enhver Europæer, som nedsætter sig her, erholder en Grund paa 4 Dages Pløieland i Længden og 30 til 40 i Breden, opstaae derved efterhaanden et eget Slags Distrikter, der kaldes Paroiser. Flere saadanne enkelte Colonier have een Kirke tilfælles. Men da der ikke findes Kirker overalt, saa blive mange gudelige Forsamlinger holdte under aaben Himmel, som ofte vare i hele otte Dage og udfordre et strængt Tilsyn af Kirkepolitiet. Deres Huse ere solide og bequemme, opførte deels af Tømmer, deels af Muurstene; de have kun een Etage, ere som oftest tæggede med Spaaner og staae ofte meget langt fra hinanden, da enhver Landmand har sine Haver, Marker og Enge liggende omkring sine Baaningshuse. Man lever simpelt og sparsommeligt, og foruden Tillægsqvæget holder man et eller

to Spænd Heste, en Slæde, en let Kalesche og en Vogn med to Hjul (see Pl. 6).

Med Hensyn til Religionen, er den romersk-catholske Kirke den herskende. De franske Canadiere, de fleste Irlændere og de for Christendommen vundne Indianere bekjende sig til denne Religion. Englænderne og Skotlænderne derimod ere deels Episcopale, deels Presbyterianere, Methodister ɔc. Biskoppen i Quebeck er den catholske Geistligheds Overhoved. Forresten hersker der fuldkomment fri Religionsøvelse.

I Almindelighed lægger man sig ikke stort efter Kunster og Videnskaber; man finder endog Medlemmer af deres Underhuus, som hverken kunne læse eller skrive. Folket paa Landet undervises af Præsterne; imidlertid ere Skolerne kun slet besøgte, deels paa Grund af Boligernes adspredte Beliggenhed, deels fordi Drengene allerede i den tidligere Alder holdes til at ledsage deres Fædre i Skoven eller paa Vandet.

Begge Canada'erne regjeres hver af sin Gouverneur, men have een og samme Statsforfatning og Statsbestyrelse. Den høieste Magt er overgivet til Gouverneuren, der repræsenterer Monarchens Person, og det ved hans Side staaende lovgivende og fuldbyrdende Raad, samt Repræsentanternes Forsamling, der bestaaer af et Over- og et Underhuus. Alle Bill's og Akter maae passere gjennem begge Huse og derefter erholde Gouverneurens Samtykke, inden de faae Lovs Kraft. I visse Tilfælde maae de ogsaa underkastes det londonske Parlaments Kjendelse. Gouverneuren i Overcanada er kun i Militairanliggender afhængig af Generalgouverneuren i Nedercanada. Førstnævnte har sit Sæde i York, denne derimod residerer i Quebeck (see Pl. 7), der er mærkværdig ei alene som den stærkeste Fæstning i Amerika, men ogsaa paa Grund af dens romantiske Omgivelser og fordi dens Gader og Huusrækker hæve sig amphitheatralsk over hinanden, ligesom i Genua. — Foruden det i Fredstider omtrent 6000 Mand stærke, regulaire Militair, existerer her endnu en Milits af Indfødte, hvis Styrke anslaaes til 15,000 Mand.

7. Indbyggerne i det vestlige, indre Landstrog.

Under denne Benævnelse forstaae vi den over 50,000 geographiske Qvadratmile store Landstrækning, der grændser mod Syd til de forenede Stater, mod Øst til Canada og Nywales, mod Nord til Parryhavet og mod Vest til den Klippebjergkjæde, der strækker sig fra de forenede Staters vestlige Deel op mod Nord og sandsynligviis lige til Jishavet. Paa flere Punkter ere Grændserne dog endnu ubestemte, ligesom ogsaa en stor Deel af det Indre er os endnu ganske ubekjendt. De fleste Efterretninger om denne vide Landstrækning have vi erholdt af Peltsverkhandlerne, som staae i Handelsforbindelse med de herboende uafhængige Folkestammer. Clima'et er mildere, end i de østlige Lande, og Jordbunden frugtbar, fornemmelig i de sydlige Egne. Store Strækninger ere opfyldte med uhyre Skove af Ege-, Boge-, Fyrre-, Ceder- og Ahorntræer, foruden andre Træarter; og i disse Skove streife store Hjorde af Oxer, Hjorte og Rensdyr omkring, der vrimler det ogsaa af slige Dyr, hvoraf Indianerne erholde Peltsverk, til at drive deres Handel med.

Med Undtagelse af de faa Europæere, der drive Peltsverkhandel i det nordlige Amerika, bestaae Indbyggerne af forskjellige Folkefærd, der almindelig indbefattes under Navnet: de frie Indianere; undertiden kaldes de ogsaa med det fælles Navn: Canadiere. Mange af disse Stammer synes at være komne fra Mexiko. De ere velbyggede, af bruunrød Farve, med glat sort Haar, stærke Kjævebeen, spidse Drenæser og meget skarpe Sandser. De tattovere sig eller overmale Ansigtet med de meest afstikkende Farver, ligesom de fleste vilde Folkefærd. De føre ofte Krig mod hinanden indbyrdes, og ere næsten overalt høist grusomme imod Fangerne. En frygtelig Skik er den saakaldte Scalpering,

som bestaaer deri, at de flaae Huden, tilligemed Haarene, af de Overvundnes Hoveder ved Hjælp af Scalpeerkniven, en almindelig stærk Kniv, som Nogle af dem have hængende ved Halsen, Andre derimod ved Beltet. Den aftrukne Hovedhud (Scalp) tørres; Krigerne binde disse afskyelige Smykker fast ved deres Krigsdragt eller paa lange Stokke, for at kunne bære dem tilskue, som Vidnesbyrd om deres Heltebedrifter. Endskjøndt de ogsaa betjene sig af Skydegeværer, ere dog Scalpeerkniven og Stridsøxen ɔ: Tomahawk deres Yndlingsvaaben. Den saakaldte Wampum, en med Muslingskaller eller Koraller besat Snor, og Kalumet eller Fredspiben, som man tilskikker hinanden, tjene i Stedet for Dokumenter ved deres Forbund, Handelsforretninger og Fredstractater. — De Fleste føre et Nomadeliv og forskaffe sig deres Livsfornødenheder ved Jagt og Fiskeri. Nogle drive dog ogsaa Agerdyrkning og Qvægavl, have Landsbyer og Stæder, og staae under Overhoveder, som kaldes Caziker eller Tahis. Man tæller over 100 enkelte Folkestammer; Mange inddele dem i to Hovedclasser: Nord- og Sydindianere. Her ville vi blot omtale de mærkværdigste og meest bekjendte.

Irokeserne (see Pl. 7).

Disse Indianere høre egentlig til Mohakerne (Mohawks, Mohikans) eller de sex forenede Nationer, som man kalder dem siden den amerikanske Frihedskamp, da de vare Britternes Allierede; selv kalde de sig Aquanoschioni, d. v. s.: de nøie Forbundne. De ere velbyggede, stærke, mestendeels over $5\frac{1}{2}$ Fod høie, og anbefale sig ved deres Godmodighed, Selskabelighed og Ærlighed, endskjøndt deres Ansigtstræk forekomme os i Begyndelsen noget frastødende. Deres Hytter ere byggede halvt under, halvt over Jorden. Deres Senge bestaae af Siv, Mos og uldne Tepper, som de kjøbe af Europæerne. Fiske, Fugle og Bjørneskinker ere deres almindelige og kjæreste Spiser. Sjelden have de Brød; kun undertiden bringe de noget Brød hjem med sig fra Kjøbstæderne, som en Foræring til deres Børn. — De beskæftige sig fortrinligviis med Jagten; imidlertid have de ogsaa siden 1794 drevet nogen Agerdyrkning og Qvægavl. Desuden spinde og væve de Lærred og adskillige grove Tøier; de have allerede flere Skoler, hvori Børnene lære at læse, skrive og regne. Deres Baadde ere Mesterstykker af Kunst, smagfuldt forfærdigede af Birkebark og saa lette, at de bequemt kunne bæres paa Skulderen. Naar Fædrene gaae ud at bade sig, medtage de en Mængde smaae Børn, som de undervise i at svømme og dukke under. Ligesom Irokeserne agtes af de øvrige Indianere for deres Indsigter og Kunstfærdighed, saaledes frygter man dem ogsaa i Krigen, paa Grund af deres overordentlige Tapperhed. De regjeres af en Stammefyrste, hvis Værdighed er arvelig. Ved sin Klædedragt adskiller han sig fra sine Undersaatter; han bærer nemlig en med Muslingskaller sammenknappet Skjorte, en kort Kjole med Ærmer og derover et Slags Kappe. Hans lange Beenklæder ere af Raadyrskind, Skoene af Bøffellæder med Sløifer af Baand. Omkring Halsen bærer han flere Rader af langagtigt slebne Muslingskaller (see Pl. 7). — Til Mohakernes Stamme høre ogsaa

Huronerne,

som boe i en af de behageligste og meest frugtbare Egne, vestlig for Floden Huron. De regnes blandt de meest velhavende og meest dannede Indianere; thi de boe i Huse, der ere ordentlig opførte af Tømmer, drive Agerdyrkning og Qvægavl, og have adskillige Manufacturer, hvori forfærdiges grovt Klæde, uldne Tøier og Tepper. Deres Fruentimmer skulle være de skjønneste blandt alle Indianerinder. Ved Krige med andre Stammer er deres Antal bleven betydelig formindsket; nu kunne de ikke stille flere end sex til syv Hundrede stridbare Mænd i Marken. Ved franske Missionairer ere mange af dem blevne omvendte til Christendommen, og ved Quebec finder man en heel Landsby, beboet af christne Huroner.

Knistinoerne,

som af Franskmændene kaldes **Cnistineaux**, af Englænderne **Crees**, beboe den sydlige Deel af de indre Egne. Fordum udgjorde de en talrig, mægtig og roverſk Nation, men skildres af Franklin som en af de „meest godmodige og fredelige" indianske Folkestammer. De ere af Middelstørrelse, have en kobberrød Farve, sort Haar, sorte, ildfulde Øine, og ere vel proportionerede, i Særdeleshed udmærker Qvindekjønnet sig ved en herlig Skabning. De tattovere sig og overmale Ansigtet med forskjellige Farver. Deres Klædedragt bestaaer i Peltse, Beenklæder, Støvler og et Gevandt, der naaer Mændene til ned over Hofterne, men Qvinderne til Knæene. De ere imidlertid saa hærdede, at de ofte, selv i stærk Kulde, gaae paa Jagt uden at have noget Klædningsstykke paa Kroppen. Man roser dem for deres milde Charakteer, deres Gjæstfrihed og Høimodighed; og dog ere Qvinderne ogsaa hos dem, ligesom hos de fleste indianske Folkefærd, underkastede en haard og despotisk Behandling, hvorfor de ulykkelige Mødre undertiden ombringe deres Døttre, for at befrie disse fra en lignende sørgelig Skjæbne. Ogsaa i deres Krige fornægte de altid deres Charakteers Mildhed. I sammentrængte Hobe og med en mageløs Heftighed kaste de sig over deres Fjender, nedhugge Fangerne med kold Grusomhed og scalpere de Døde. Næsten hver Sommer føre de, i Forening med deres Stammebeslægtede og Allierede, Steenindianerne, Krig imod de vestligere boende Folkefærd, hvilke de kalde Slaveindianere: et Spottenavn, som de tillægge alle de Stammer, der af dem ere blevne bekrigede med Held. — Jagt og Fiskeri levere dem deres sædvanlige Næringsmidler. Bjørnejagten er dem af stor Vigtighed; i Almindelighed forsamle flere Jægere sig, for at opsøge Bjørnene, hvilket fornemmelig skeer om Vinteren, da disse Dyr sove. Jo flere Bjørne en Jæger har fældet, desto mere berømmes han. — De tilbede den store Aand, under Navn af Kitschi Manitu; desuden troe de paa underordnede Guder, hvilke de bære omkring med sig som Huusguder, indviklede i røde og blaae Tøier og prydede med Fjederhuer. De sætte megen Liid til Amuleter, Trolmænd og Drømme; naar den store Bjørnejagt forestaaer, give de fornemmelig Agt paa deres Drømme, for deraf at erfare, hvor Bjørnene opholde sig. — De begrave deres Døde under mangehaande Høitideligheder og hædre de Bortgangne ved at skære sig blodige Saar i Arme og Been, til deres Ihukommelse. — De afdøde Anførere og Krigshelte blive, førend deres Begravelse finder Sted, udstillede paa et høit Paradestillads, og deres bedste Sager, undertiden ogsaa deres Koner, kastes ned i Graven med dem.

Til Knistinoerne høre ogsaa Vandfaldsindianerne, Blodindianerne, ved den nordlige Saskatschawan, og de fortfødde Indianere; men man kjender kun saare lidet til alle disse Stammer.

Steenindianerne eller Assinibolerne,

som boe sydvestlig for Knistinoerne, have vel et behageligt Udvortes, men derimod en mindre god Charakteer end disse. Naar man undtager de for langt fremstaaende Kjævebeen, kunde man med Føie kalde deres Skabning og Ansigtstræk skjønne. Deres Klædedragt er zirlig og bestaaer i vide Skindbeenklæder og en Brystdug, hvorover de bære en vid Kappe af Boffellæder. De flette Rader af Glasperler og Metalknapper som Smykker i Haaret, der hænger ned paa begge Sider af Panden og hvortil smaae Koralklokker ere fastbundne. De ere grusomme, troløse og bedragerske. De stjæle Alt, hvad de kunne faae Fingre i, især ere de berygtede som Hestetyve; de troe nemlig, eller sige i det Mindste, at Skaberen har skabt Hestene til Brug for alle Mennesker. Blive de grebne i et Tyveri, saa indsee de ikke, hvorledes man kan forlange: at de skulle udlevere de stjaalne Sager, uden at erholde en passende Godtgjørelse derfor. De overfalde værgeløse Reisende, som de træffe i ensomme Egne, og frarøve

dem alle deres Klæder, hvorpaa de uden Barmhjertighed overlade dem nøgne til deres Skjæbne, selv midt i den haardeste Vinter, eller de myrde dem, hvis de finde Modstand. Derfor maae reisende Handelsmænd bestandig være paa deres Post og udstille Vagt om Natten, for ikke at overfaldes af hine Røvere. Assinibolen er stedse beredt til Angreb eller Forsvar; man seer ham altid med Pilekoggeret paa Skulderen, med Buen og Pilen i Haanden; undertiden er han ogsaa bevæbnet med et Gevær.

Chepewyanerne

boe paa Sydsiden af Slavesøen; de ere af Middelstørrelse, have et lidet indtagende Udvortes, brede Ansigter, fremstaaende Kjævebeen og vide Næsebor, men gode Tænder og smukke Øine. De tattovere sig og have deels langt, deels afskaaret Haar. Jagt og Fiskeri yde dem deres Underhold og Midlerne, til at tiltuske sig saadanne Varer af de europæiske og canadiske Peltsverkhandlere, som ere blevne dem til Fornødenheder, nemlig stærke Drikke, Jernvarer, Vaaben, Krudt, Bly, Tobak, linnede og uldne Tøier til Klædningsstykker o. s. v. De bringe deres Varer til Peltsverkhandlernes forskjellige Forter, navnligen til Fortet Chepewyan, hvor de — efterat have iforveien ladet sig melde ved Affendinge — blive hilsede med Geværsalver, som de besvare med deres Bøsser. Et par Dage tilbringes med at holde Festmaaltider og Drikkegilder, inden man skrider til Handelsforretningerne, hvorved Tobakspiben spiller en vigtig Rolle. Peltsverkhandlerne gjøre Indianernes Høvdinge adskillige Foræringer, deriblandt en Fane og en brogetfarvet Dragt. — Af Charakteer ere Chepewyanerne alvorlige og tilbageholdne, redelige mod hverandre indbyrdes, men lumske og bedragerske imod Fremmede. De behandle deres Qvinder med Haardhed og paabyrde dem de tungeste Arbeider; de maae endog trække deres Mænds Klæder, en Forretning, der tidligere udførtes af Hundene, men som disse Dyr senere fritoges for, af Ærbødighed for den Tro: at en Hund havde været Chepewyanernes Stamfader. De nære den inderligste Kjærlighed til deres Børn. Franklin antog det for et Beviis paa deres Hengivenhed for deres afdøde Venner, at de aldrig opslaae deres Telte paa saadanne Steder, hvor de have levet sammen med hine, for saaledes at undgaae en Mængde smertelige Erindringer. — Man kjender kun lidet til deres Religion. De tilbede et godt og et ondt Væsen, troe paa en Sjælevandring og et tilkommende Liv, hvor de Onde skulle staae i Vand indtil Knæene og forgjæves anstrænge sig for at naae hine lykkelige Øer, paa hvilke de Gode uafbrudt overlade sig til deres sandselige Lysters Tilfredsstillelse.

Som Stammebeslægtede med Chepewyanerne ville vi her anføre Ottowaerne og Nipissongerne, endskjøndt de, med Hensyn til det af dem beboede Landstrøg, høre til de forenede nordamerikanske Staters Folkemængde.

Ottowaerne (see Pl. 8),

som beboe Landtungen imellem Søerne Huron og Mischligan, have megen Samfærdsel med Europæerne og ere derfor mere cultiverede, end mange andre Indianerstammer. De drive Agerdyrkning, boe i kegleformige Hytter og forandre Opholdsted hvert Foraar og Efteraar, idet de om Sommeren opslaae deres Boliger i Nærheden af Floderne og Søerne, for Kornavlingens Skyld, og om Vinteren flytte dybere ind i Landet, for der at hengive sig til Jagtens Glæder og Besværligheder. Man roser deres gode Sæder, deres Maadeholdenhed, fornemmelig i Nydelsen af stærke Drikke, deres Ærlighed — Tyven straffes med almindelig Foragt — og deres Beredvillighed til at hjælpe Nødlidende.

Nipissongerne (see Pl. 8)

boe paa den nordlige Side af Regnsøen, hvorfor de ogsaa kaldes So-Indianere. De pleie ikke at gjøre stort Væsen af deres Klædedragt; Mændene bære kun et lidet Skjørt og om Vinteren et Skind over Skuldrene; Qvinderne omvikle Legemet med et Teppe, der er sammenbundet over Skuldrene og naaer dem næsten ned til Knæene.

De besidde en overordentlig Færdighed i at skyde med Bue og Piil og i at føre Tomahawken, som her har et langt Skaft og er, ligesom Freds-piben d: Kalumet, prydet med forskjellige Farver og med Fjedre af en særegen Betydning.

Bæverindianerne

boe nordlig for Slavesøen og have deres Navn af Bæverne, hvis Skind de fortrinligviis bringe i Handelen. De leve fornemmelig af Jagt og Fiskeri, og boe i Jordhytter eller Huler. De have ingen Begreber om Religion, Gud og Udødelighed. Naar en af deres Nærbeslægtede dør, afskære de et Led paa en af deres Fingre og give sig et dybt Saar i Armen, til Tegn paa deres Sorg. Desuden tilintetgjøre de den Afdødes Eiendom.

Hundebeensindianerne,

nordøstlig for Slavesøen, skulle have erholdt dette Navn, fordi de forfærdige deres fleste Redskaber og Vaaben, saasom Kastespyd, Pilespidser o. s. v., af Hundenes Been. Ifølge en blandt dem udbredt mundtlig Tradition skulle deres Forfædre være hidkomne fra Vesten. De ere milde og gjæstfrie, men dovne til deres Arbeide; en stor Deel af deres Tid tilbringe de med Dands, Sang og andre Forlystelser, hvorfor ogsaa mange af de omboende Indianerstammer have efterhaanden optaget hines Dandse, Sange og Melodier. I deres Sæder afvige de fra andre Indianere deri, at hos dem forrette Mændene de tungeste Arbeider, imedens Qvinderne fornemmelig beskæftige sig med Pynt.

Harеindianerne

boe nordlig for Bæverindianerne og have erholdt deres Navn af de hvide Harer, der forekomme i stor Mangde paa deres Jagtgebeet. De ere smaae af Vext, have store Fødder og vanzire deres Ansigt ved smaae Stykker Træ og Gaasefjedre, som de stikke gjennem Næsen, ligesom de overhovedet gjerne pynte sig med brogede Fjedre og Blomster, Glaskoraller, Pindsvinepigge o. s. v. Man beundrer den Kunst og Færdighed, hvormed de forfærdige deres Klæder af Rensdyrskind og flette deres Kar af Beggranens Rødder saa tæt, at ingen Draabe kan trænge ud igjennem dem, ligesom man ogsaa roser Skjønheden og Formen af deres Baadde, der ere temmelig store, bedækkede i Forenden og skikkede til Farten paa Mackenzieстrømmen med sine høitoptaarnede Bølger. Rensdyrene — hvis Skind tjene dem til at beklæde sig med, hvis Sener de benytte til Fiskegarn og af hvis Takker de forfærdige Dolke, Pile og Køller — forsamle sig her om Sommeren i talrige Hjorde og fældes af Jægerne med Skydegeværer eller fanges ved Hjælp af stærke Snarer: en Fangst, der lettes dem betydeligt ved disse Dyrs store Nysgjerrighed.

Kobberindianerne

boe paa begge Sider af Kobbermineфloden; de kaldes ogsaa Birkebarksindianerne. De behandle deres Qvinder temmelig mildt, skjøndt de betragte dem som et Slags Eiendom; imod Fremmede vise de sig velvillige og uegennyttige. Paa den Tid, da Hearne lærte at kjende dem, vare de undertrykte af Chepewyanerne; men senere have de erholdt Skydegeværer af Handelsmændene og afrystet hint forhadte Aag. Franklin kunde ikke skaffe sig nogen paalidelig Underretning om deres religieuse Ideer. En gammel Mand erklærede ligefrem: at han ikke troede paa nogen Gud, fordi han allerede var bleven saa gammel og havde endnu aldrig seet en Saadan.

Bueindianerne

boe vestlig for Mackenzieстrømmen og have deres Navn af deres store, henved 6 Fod lange Buer, som de forfærdige af Cedertræ. De ere af Middelstørrelse, have en sorteguul Hud, tattovere sig og holde sig — især Qvinderne — meget ureenlige. Ifølge et blandt dem, ligesom ogsaa blandt andre Nabostammer, udbredt Sagn ere deres Forfædre hidkomne fra et vestligt fladt Land, hvor der var evig Sommer og Træer med store Frugter. I det Land, som deres Forfædre beboede, fremstod en Mand, der helbredede Syge, opvakte Døde og gjorde mange andre Mirakler, idet han formanede dem til,

at føre en retskaffen Vandel; Ingen vidste, hvorfra han kom og hvor han gik hen! Fra hint Land bleve de fordrevne ved en Oversvømmelse. De toge Veien mod Nord, og satte paa et Tømmerflod over et Stræde, der senere frøs til, saa at de hindredes i at vende tilbage igjen. Af adskillige Kobbermønter, som man har fundet hos dem, maa man uddrage den Slutning: at de staae i Handelsforbindelser med Beboerne af det russiske Amerika. Den nordlige Kant af dette indre Landstrøg, Kysterne langs med Parryhavet, beboes af

Eskimo'er.

Disse have stor Lighed med de foran beskrevne Eskimo'er og leve i bestandigt Fjendskab med de nærmest boende Indianerstammer. De, som Franklin forefandt paa den østlige Side af Kobbermineflodens Udløb, havde — med Undtagelse af de smaae Dine — en aldeles europæisk Ansigtsdannelse. De klæde sig i Rensdyrskind, forfærdige deres Skosaaler af Sælhundeskind og boe deels i Sneehytter, deels i Telte. Jagt og Fiskeri forskaffe dem deres Underhold, men give undertiden kun et hoist maadeligt Udbytte, hvorfor de omhygeligt opbevare Alt, hvad der paa nogen Maade kan tjene dem til Føde. Saaledes fandt Franklin i en Leir, — som de ved hans Ankomst forlode af Frygt — foruden adskillige Kar og Redskaber, noget tørret, halvraadden Kar, endeel Fiskeharme og en Mængde Skind af smaae Fugle og af to Muus, der vare udspilede for at tørres. Deres Kogekar ere af Leer, deres Fade af Grantræ, og deres Skeer ere mestendeels ret zirligt forfærdigede af Moskusoxens Horn. Buer og Pile ere deres Vaaben. De sætte stor Priis paa Jernverktoi. — De Eskimo'er, som Franklin fandt paa Vestsiden af Mackenziestrommens Udløb, vare større end hine. Mændene bare Skjæg paa Overlæben og Hagen; i Næsebenet hang smaae Beenstumper og Muslingskaller, i Underlæben runde Stykker Elfenbeen med en stor blaa Glasperle i Midten. Qvinderne vare for største Delen meget fyldige og nogle af de yngre ret smukke. De lode sig gjerne male og yttrede deres Glæde derover, ved at lee og hoppe. Deres Vinterboliger vare byggede af Drivtømmer og tæggede med Trærødder; de indeholdt tre smaae Værelser og havde to Indgange, der vare saa lave, at man maatte krybe derigjennem.

8. Indbyggerne i Nywales.

Nywales, ligeledes en brittisk Provinds, deles af Floden Churchil i Nord- og Sydwales; Britterne kalde det ogsaa Westmain (de vestlige Hudsonsbugtlande). Dette Land er raat og vildt, i dets østlige og sydøstlige Egne meget bjergfuldt og bedækket med store Skovstrækninger, mod Vesten derimod lavt og vandrigt; dets Produkter bestaae fornemmelig i de mange Peltsverk- og Sødyr. Derfor ere Jagt og Fiskeri Indbyggernes fornemste Beskæftigelser. Nogle Hundrede Europæere have nedsat sig i dette Land; de Indfødte ere deels Indianere, deels Eskimo'er. Indianerne i Nywales, 12 til 16,000 i Tallet, høre til Knistinoernes Stamme. Hvert Aar, saasnart Floderne blive seilbare, bringe de deres Handelsartikler, Peltsverk og Skind, til de brittiske Factorier. Eskimo'erne, hvis Antal neppe overstiger 2 til 3000, ere høist mistroiske mod Europæerne, som de handle med; derfor løbe de deres Vei i største Hast og under megen Larm, saasnart Handelen er sluttet. Skjøndt de ofte bortgive næsten alle deres Klæder, som de bære paa Kroppen, blot for at erholde nogle Ubetydeligheder og værdiløse Pinesager, ville de dog ikke for nogen Priis sælge deres Buer og Pile, da de ofte ere indviklede i Krig med de nærmest boende Indianerstammer. Om Vinteren reise de paa Slæder, som trækkes af Hunde. Flere deeltage da i en saadan Reise, og den Forreste er Selskabets Anfører, i hvis Spor alle de Øvrige følge efter. De vælge deres Natteleie paa saadanne Steder, hvor de forefinde tilstrækkeligt Brænde. Først bortrydde de da Sneen og antænde et Baal, derpaa belægge de Jorden

med Riis og Qviste, brede Tepper og Peltsverk derover, og lægge sig da roligt til Hvile under aaben Himmel, med Fødderne vendte mod Ilden. — De utallige Fugle, der skareviis drage hen over Nywales ved Begyndelsen og Slutningen af den varme Aarstid, ere med Hensyn til Jagten af saa stor Vigtighed for de Indfødte, at disse benævne mange Maaneder efter de forskjellige Arter af Fugle. Saaledes have de en Gaasemaaned o. s. v.

9. Indbyggerne paa den brittiske Nordvestkyst.

Den Deel af Amerikas Nordvestkyst, som Britterne besidde, grændser mod Syd og Sydost til de forenede Stater, mod Vest til det store Verdenshav, mod Nord til det russiske Amerika og mod Ost til det vestlige indre Landstrøg; den hæver sig terrasseformigt fra Havet op mod Klippekjæden. Høislættens og de dertil hørende Vers Fladeindhold anslaaes til 8000 Qvadratmile. Climaet er mildere, end paa Østkysten under samme Grad; at det er sundt, derom vidne de faa Sygdomme, som de Indfødte ere underkastede. Jordbunden er for største Delen stenig, bjergfuld og ufrugtbar. Som et Produkt af det tilgrændsende Hav fortjene især Havodderne at nævnes; thi de levere det skjønneste Peltsverk, der udgjør en saare vigtig Handelsartikel.

Indbyggerne, hvis Antal man umuligt kan bestemme, ere næsten alle raae, ucultiverede Vilde (see Pl. 8). De Indfødte, som beboe Høislætten, kalde sig:

Taculliер,

d. v. s. Vandreisende, fordi de, paa Grund af de mange Floder, meest reise i Baadde. De ere af Middelstørrelse, velskabte, men høist ureenlige. Om Sommeren gaae de mestendeels ganske nogne; i den koldere Aarstid føre de sig Kapper af Bæver-, Grævlinge-, Hare- og andre Skind, desuden bære Qvinderne endnu et Skjørt, der naaer dem til Knæene. I den gjennemborede Næsebrusk hænge de smaae Kobber- og Messingstykker; de unge Fruentimmer udmærke sig ved en særegen Prydelse, der bestaaer i en Træpind, stukket gjennem Næsen og i begge Ender behængt med Muslingskaller. Baade Koner og Piger gaae med langt Haar, prydet med Glasperler; de overmale Ansigtet med rød Okker. — Taculliernes Hovedbeskæftigelser bestaae i Jagt og Fiskeri. De skyde Vildtet med Pile eller fange det deels i stærke Garn, deels i Fælder. Deres Fartøier, som de forfærdige af Beggranens eller Birketræets Bark, ere yderst lette. Qvinderne forfærdige Fiskegarnene af Pilebast eller Nælder. Allerede i April Maaned begynde de at fiske paa Søerne; men Hovedfiskeriet skeer først i August, da Laxene indfinde sig i stor Mængde, hvilke de forstaae at tilberede meget godt og at tørre saaledes, at de kunne holde sig i flere Aar. De benytte ogsaa Laxenes Tran, idet de udgyde den over de af sammenpressede og tørrede Bær lavede Kager, som ikke tør savnes ved deres Gilder. Om Vinteren gaaer man med et Slags Skoe, der bestaae af to med Skindremme gjennemflettede Bailer, eller man kjører paa Slæder, trukne af Hunde.

De Døde begraves ikke, men opbrændes; Asken tilligemed de uopbrændte Been opsamles i smaae Skindposer og opbevares i særegne Hytter, der ere 6 Fod høie. De antage for saavidt et Liv efter Døden, at de troe: at de bortgangne Sjæle kunne igjen iføre sig menneskelig Skikkelse og vende tilbage til Jorden, og at Troldmændene ere i Besiddelse af den Kraft: at blæse den opbrændte Dødes Sjæl ind i en af hans nærmeste Slægtninge. — Jordens nuværende Skikkelse forklare de paa følgende Maade: Da Jorden var ganske bedækket med Vand og alle Dyr og Ting vare ødelagte, dykkede en Bisamrotte, det eneste levende Væsen, der var bleven tilbage, — ned til Havets Bund og bragte noget Dynd op med sig; flere faste Dele forenede sig efterhaanden med dette Dynd, og saaledes fremstod Jorden igjen.

Wakoscherne,

som beboe Quadra- Vancouversøen, ere os temmelig noie bekjendte. Denne D — der er

bleven opkaldt efter Spanieren Quadra, dens Opdager, og Englænderen Vancouver, som noiere undersøgte den i Aarene 1793 til 95, — kaldes af Englænderne Nootka og bestaaer for største Delen af hoie, skovbevoxede Klippekæder. Indvaanerne (see Pl. 8) have erholdt deres Navn af det Udraab: Wakosch eller Wakasch d. v. s. Venner! hvormed de hilsede Europæerne, der først landede paa deres Kyst. De have ingen fordeelagtig Legemsbygning; de ere smaae og kjødrige, uden at være tykke, have runde, fyldige og tildeels brede Ansigter med fremstaaende Kjævebeen, smaae sorte Øine, store, tykke Læber og sort grovt Haar. Deres Hoveds pyramideagtige Skikkelse frembringes derved, at de sammenpresse de nyfødte Børns Hoveder med Bind, og deres klodsede Gang hidrører derfra, at de tilbringe en stor Deel af deres Tid i deres smalle Fartøier (Piroguer). Da deres Legemer altid ere fulde af Ureenlighed, overmalede med rød, hvid og sort fedtagtig Farve, og overstrøede med Glimmersand, kan man ikke bestemt angive disse Vildes naturlige Hudfarve. Vist er det, at de smaae Børn ere hvide, ligesom ogsaa adskillige af deres Fruentimmer. Begge Kjøn bære Kjoler, som Qvinderne væve af Cypressbast; derover kaste de en kort Kappe, der er ganske lukket og kun har et Hul, hvorigjennem de kunne stikke Hovedet; den er af samme Tøi, som Kjolen, og prydet oventil med Peltsverk, nedentil med Frynser. Mændene pleie desuden at iføre sig en kort Pelts med udadvendte Haar. Tahis eller Overhovederne have skjønne Kapper af Fiskeodder-, Bjørne- eller Dyreskind. De gaae almindeligviis med nøgne Fødder og blottede Hoveder; mange af disse Vilde (nemlig Landets Straajunkere) bestrøe Hovedet med fine Duun, i Stedet for Pudder, efterat de først have indgnedet Haaret med Hvalfisketran. Man bærer ogsaa en tragtformig Hovedbedækning af fiin Bast, Straae o. s. v., der fastbindes under Hagen. I Næsebrusken, der gjennembores imedens Børnene endnu ere smaae, bærer man forskjellige Zirater, især Glasperler, Knappe og Mønter, hvilke man ogsaa bruger til Halssmykker. Det er paafaldende nok, at Mændene ere mere pyntelystne, end Fruentimmerne.

Wakoschernes Landsbyer (see Pl. 9) ere i Almindelighed anlagte saaledes paa Bjergskrænter, at de have en tyk Skov bagved og Havet foran. Boligerne have Form af en langagtig Firkant og bestaae af Bræder, som ere befæstede til fire Stolper. Ogsaa Taget er belagt med Bræder, hvoraf nogle ere bevægelige, saa at man kan indlade Daglyset og skaffe Røgen Udgang. Disse Boliger ere kun 3 til 6 Fod høie. En Aabning paa 2 Fods Brede danner Indgangen, og smaae Huller, anbragte i Væggene, tjene i Stedet for Vinduer. De ydre Brædevægge ere overmalede med allehaande, tildeels meget modbydelige Figurer. I det Indre af Boligen (see Pl. 9) har hver Familie — thi almindeligviis boe flere Familier sammen i een Hytte — en 8 Fod lang, 5 Fod bred og 6 Tommer høi Bænk, som er belagt med Maatter og tillige tjener hele Familien til Sovested. Ved Væggene seer man forskjellige, oven paa hinanden stablede Trækasser, hvori de gjemme deres Klæder, Peltsverk og andre Sager. I mange Boliger staaer der i Baggrunden en Blok af henved 5 Fods Høide, hvis Forside skal forestille et Menneskes Hoved og Overkrop. Denne Blok kaldes Klumma og synes at være deres Huusgud. Den er sædvanlig tildækket med Maatter, og skjules med ængstelig Omhu for Fremmedes nysgjerrige Blikke. Ildstedet er midt i Boligen, paa den nøgne Jord. De koge deres Mad ved Hjælp af gloende Stene, som de kaste i deres Træ-Kogekar. De tillave næsten alle deres Spiser med Tran, som de ere meget lystne efter. Bær, Rødder, Urter, Muslinger og andre Sødyr udgjøre deres sædvanlige Næringsmidler; de sidste nyde de deels friske, deels tørrede. Større Fiske tørres i Luften, mindre derimod ved Ilden, paa smaae Stokke, eller ophænges under Loftet, for at røges. De ere vante til den væmmeligste Ureenlighed, hvormed deres Hytter ere fyldte, og de æde

med Fingrene paa en lige saa smudsig, som graadig Maade, uden at det falder dem ind, at vaske sig enten før eller efter Maaltidet.

Ifølge ældre Søfarendes Fortællinger ere Quadra-Vancouversøens Beboere — Menneskeædere. De tilbøde Capitain Cook og hans Folk forskjellige Dele af menneskelige Legemer. Paa samme Tid pleiede en af Wakoschernes Høvdinge hver Maaned, med tilbundne Øine, at vælge en af sine Slaver til Slagtoffer. Den Slave, der da havde den Ulykke at blive greben af Høvdingen, blev strax qvalt, skaaren i Stykker og tillavet til Maaltidet. Efter Roquefeuils Mening er denne Skik endnu herskende i forskjellige Egne, endskjøndt de ikke ville tilstaae det.

At disse Øboere besidde Forstand og Kunstfærdighed, derom vidne de af dem forfærdigede Tøier, Klæder, Redskaber, Vaaben, Kanoer o. s. v. De forstaae at tilberede den indre, seige Fyrrebark saaledes, at de deraf erholde fine Trævler, der have Lighed med Hamp, og hvoraf de siden snoe Traad. De forfærdige ogsaa Tøier med Figurer og Ziater, som ere deels vævede i Tøiet, deels malede paa samme. Ved Hjælp af Ild blive deres Fartøier udhulede af tykke Træstammer; de give dem en langstrakt Skikkelse, der tager sig ret smukt ud. Disse Kanoer ere ofte 40 Fod lange og 7 Fod brede, fortil mere, bagtil mindre tilspidsede; og endskjøndt de ere overordentlig lette, have de dog tilstrækkelig Fasthed og Varighed. Deres smaae, lette Aarer, som de forstaae at føre med en magelos Færdighed, have Lighed med spidse Blade paa lange Stilke.

Hos Wakoscherne kjøbes Konerne ved Foræringer, som man gjør hendes Forældre; men Bryllupsceremonierne indskrænke sig til et Gjæstebud. De saakaldte Mistschimis (simple Folk og fattige Slaver) ere sjelden i Stand til at bestride de Udgifter, som de maae udrede, inden de kunne gifte sig; derfor maae de tilbringe deres Liv i den sørgelige Pebersvendestand, naar ikke Tahi'en giver dem en Kone, som en Belønning for lang og tro Tjeneste. Fleerkoneriet tillades blot Tahi'erne og de Fornemme. Endskjøndt Konerne kjøbes, blive de dog — tvertimod den blandt raae Folkefærd herskende Skik — behandlede med stor Mildhed; ja de udøve endog et Slags Overherredømme over Mændene og blive næsten altid tagne paa Raad med i Folkeforsamlingerne.

De elske, ligesom alle vilde Folkestammer, Sang og Dands. Sangen dirigeres af en Forsanger og accompagneres af Taktslag (med en Stok paa et Bræt eller med en Aare paa Rælingen af Kanoen); undertiden afbrydes den ved et heftigt Soloskrig. Tahis, der som Præster vedligeholde en vis Værdighed, synge kun alvorlige og religieuse Sange; Mistschimis derimod ere i deres Dandse og Sange kaade indtil Uanstændighed.

Wakoschernes Sprog er meget haardt, paa Grund af den store Mængde Consonanter, hvoraf Ordene ere sammensatte; det har Lighed med Mexikanernes Sprog. — De tilbede et godt Væsen, under Navn af Knautzl, som Verdens Skaber og Vedligeholder; de troe ligeledes paa en ond Guddom, Ophav til alt Ondt, og paa Dæmoner. Blandt disse frygte de meest for Mattoch, hvem de forestille sig som et grueligt Uhyre, overalt bedækket med sorte Haar, med et Menneskehoved, en uhyre Mund, store Tænder og Bjørnekloer paa Hænder og Fødder; Enhver, der hører hans Stemmes Torden, styrter øieblikkelig til Jorden, og hvo der falder i hans Kloer, sønderslides uden mindste Medlidenhed. Tahi'en forskaffer sit Folk Knautzl's Gunst og vedligeholder denne ved hyppig Fasten og ved Offere, der bestaae i Hvalfisketran, som han opbrænder, og i Fjedre, som han udstrøer i Luften.

De forklare Menneskeslægtens Oprindelse ved følgende Fabel: Knautzl skabte først en Qvinde, som han hensatte i en blomstrende Lystskov (Yukuast), hvor der vrimlede af Hunde uden Haler, Hjorte uden Takker og Fugle uden Vinger. Rørt ved Synet af de Taarer, som Qvinden, der følte sig ene og forladt midt i dette

Selskab, udgød i Stilhed, begav Knautzl sig, i en Ynglings Skikkelse, ned til hende og lovede hende det Selskab, hvorefter hun længtes. Hendes Taarer randt nu stærkere og af hendes Næse flød en Vædske, hvoraf nogle Draaber faldt i Sandet; af dette begyndte der nu at danne sig et Legeme, der forestillede et lidet Barn. Knautzl befalede hende, at hun skulde lægge det i en Muslingskal og pleie det omhygeligt; derpaa forlod han hende igjen, efterat han først havde givet Hundene Haler, Hjortene Takker og Fuglene Vinger. Den Nyfødte tiltog hurtigt i Størrelse og Kræfter; han blev sin Moders Mand og avlede Børn med sin Eva. Tahierne nedstamme fra hans ældste Søn, og det øvrige Folk fra de følgende Børn. — Wakoschernes Tidsregning begynder fra denne Knautzl's Ankomst til Yukuask; men af Mangel paa Kjendskab til deres Sprog har man endnu ikke kunnet erfare, hvormange Aar der ere henrundne, siden hin Begivenhed fandt Sted.

Wakoscherne troe paa Sjælens Udødelighed; de antage Sjæten for et Væsen uden Legeme. Tahi'ernes og deres nærmeste Paarørendes Sjæle komme efter Døden til Knautzl; Mistschimi'ernes Sjæle derimod henvises til et Sted, der staaer under Aanden Ismitz. — De Afdødes Liig behandles forskjelligt; deels ophænges de i Træerne i Skoven, deels opbrændes de og deels nedlægges de i dybe Grave. Man finder ogsaa et Slags Gravmæler (see Pl. 10), 7 Fod lange og 4 til 5 Fod høie, opførte af Bræder, hvori der er skaaren Huller. Tahi'ernes Liig indsvøbes i Soodderskind og lægges i en Kiste, hvorefter de en Tidlang ophænges i et Træ, paa Toppen af et Bjerg; tilsidst bringes de ind under et Slags Tempelhvælving, der kaldes Tschega. Naar Liget har staaet her i nogen Tid, nedlægges det i en 8 Fod dyb Grav; men atter efter nogen Tids Forløb optages det igjen, dets Hoved afskæres og lægges paa Ryggen af en Træ-Hvalfisk. En Tahi's Død begrædes i hele 4 Maaneder; Fruentimmerne afskære en Deel af deres Haar, til Tegn paa deres dybe Sorg. — Stammebeslægtede med Wakoscherne ere:

Sluaku'erne,

der boe paa Fastlandet ved Laxefloden; de kaldes ogsaa Laxeindianere, fordi Lax er deres vigtigste Næringsmiddel. De ere af Middelstørrelse og kjødrige, have et rundt Ansigt, smaae graae Øine, fremstaaende Kjævebeen og mørkt Haar. Deres Klædningstykker bestaae for største Delen af et Slags Tøi, der forfærdiges af Cederbarkens fine Trævler; deres Skoe ere af Elsdyrskind. De have Hytter og større Bygninger. De sidste staae paa nedrammede Pæle og ere prydede med allehaande udskaarne Arbeider. I Stedet for Stige bruge de en Bjelke, med indhuggede Indsnit. Mackenzie antager disse Bygninger for at være Templer, da han i dem fandt Spor af Troen paa et høieste Væsen. — Disse Indianeres Charakteer synes at være blid og godmodig. De ere gjæstfrie mod Fremmede. Mackenzie fandt en meget venlig Modtagelse hos dem. Deres Overhoved hang sin egen kostbare Kappe af Soodderskind om hans Skuldre, de opvartede ham med forskjellige Retter, der bestode af Lax, som de forstaae at tillave paa mange Maader, og ret velsmagende, ved en Tilsætning af forskjellige Slags Bær. — De hædre de Afdøde ved lydelige Klageskrig, ved at afskære Haaret og ved at opreise Mindesmærker.

Nagail'erne, Nonsud'erne, Slangeindianerne og Bjergindianerne ere andre Indianerstammer paa den brittiske Nordvestkyst; men om disse har man kun høist mangelfulde Efterretninger. Man veed ei heller stort Mere om

Beboerne paa den store „Dronning Charlottes Ø",

der har et Fladeindhold af 500 geographiske Qvadratmile og hvis Indre er meget bjergfuldt. Indbyggernes Antal synes ikke at være betydeligt; de ere beslægtede med Wakoscherne, men reenligere og

kraftfuldere end disse, de leve ogsaa langt bedre. Roquefeuil kalder dem de skjønneste Mennesker paa hele Nordvestkysten. De drive Fiskeri og Sø-odderfangst; de dyrke ogsaa et Slags Tobaksplanter. Deres Landsbyer frembyde et høist malerisk Syn, i Særdeleshed ved de kjæmpestore Billedstøtter, hvormed Høvdingenes Huse ere prydede og hvis udspilede Mund tiener dem i Stedet for Dør.

10. Indbyggerne paa den russiske Nordvestkyst.

Den russiske Nordvestkyst, en 20,000 Qvadratmile stor Halvø, fra hvis Sydkyst igjen den mindre Halvø Alaschka udløber, er et for største Delen raat og ufremkommeligt Land, i de sydlige Egne bedækket med Skovstrækninger og i det Indre gjennemskaaren af Bjergkjæder (Grene af Klippekjæden), hvis Toppe ere begravede under evig Snee og Is. Ved Polarhavets Kyst finder man en saadan Masse af Is fra de ældste Dage, at den saa at sige udgjør en virkelig Bestanddeel af Landet; thi paa disse Ismassers tynde Jordlag, der bestaaer af tørvagtig Muld, voxer Græsset frodigt. Paa Øerne, navnligen paa Sitka, er Climaet mildere og Vegetationen yppigere, end paa Fastlandet; derfor komme ogsaa den hvidhovede Ørn og flere Arter af Kolibriter herhid, fra de varmere Egne, for at bygge Rede. — Den Mængde Peltsverkdyr, Landet leverer, og Søodderne, som beboe det nærliggende Hav, have givet Russerne Lyst til at nedsætte sig her. I Aaret 1822 tog den russiske Regjering alle disse Lande i Besiddelse, men overlod dog deres Bestyrelse til det siden 1799 existerende russisk-amerikanske Handelscompagnie. Ny-Archangel, paa Øen Sitka i Kong Georg den Tredies Øgruppe, er for Øieblikket deres Hovedetablissement.

Antallet af Indbyggerne, der meest opholde sig ved Kysten og paa Øerne, anslaaes til 50,000, deels oprindelige Indbyggere, deels Russere; disse forholde sig til hine, som 1 : 50. De Indfødte høre deels til den amerikanske, deels til den mongolske Race; disse beboe de nordlige, hine derimod de sydlige Egne. Blandt de indianske Folkestammer paa den russiske Nordvestkyst ere

Kaluscherne

de meest bekjendte; de beboe fornemmelig Øen Sitka og den nærliggende Kyst af Fastlandet. De have en stærk Knokkelbygning, glat og sort Haar, fremstaaende Kjævebeen, en bred og flad Næse, en stor Mund, tykke Læber og smaae sorte Øine. Mændene lade deres Skjæg afrykke ved Qvinderne. De synes at have en mørk Hudfarve, fordi de daglig indgnide hele deres Legeme med en sort Jordart; men deres naturlige Farve falder kun lidet i det Bruunlige. De overmale deres Ansigter med brede sorte, røde og hvide Striber, der krydse hinanden i alle Retninger og give dem et vildt, grueligt Udseende, som forhøies endnu mere ved det nedhængende Haar, der er overstrøet med de smaae Bryst- og Halsfjedre af den hvidhovede Ørn. Saasnart Pigerne have naaet den mandbare Alder, gjør man et Indsnit i deres Underlæbe, hvori man først stikker et Been, siden en oval, undertiden 4 Tommer lang og 3 Tommer bred Dobbelknap, Kaluga, saa at Underlæben fremstaaer horizontal, dens ydre Rand bliver ganske tynd og morkeblaa, og Tænderne ere altid ganske blottede. For at fuldende dette Skrækkebillede, bære de Læbetruge ɔ: trugformigt udhulede Træ-Underlæber, som opbevare det fra deres Mund rigeligt udflydende Spyt. Ei alene Qvinderne, men ogsaa Mændene gjennembore Næsebrusken og Ørerne, for deri at hænge allehaande Zirater, t. Ex. Penneposer, Been, Muslingskaller og Glasperler.

Kun de Velhavende blandt Kaluscherne klæde sig i uldne Tepper eller Bjørneskind, hvilke de sammenbinde omkring Halsen med to lange Spidser, som hænge dem ned over Ryggen; de Rigeste betjene sig af europæiske Klædningstykker. Men de Fleste af dem bære kun et lille Skjørt; forresten gaae de ganske nøgne, selv i en Kulde af 10 Grader; thi man finder neppe noget Folk paa

Jorden saaledes hærdet imod Veirligets Indflydelse, som dette. Bliver det dem for koldt, saa springe de ud i Vandet, for at varme sig.

Kaluschernes Hytter bestaae i en Mængde Stave, nedstukne i Jorden i en Firkant; Mellemrummene ere udfyldte med tynde Bræder, og Taget bedækket med Træbark. Slige Hytter kunne opføres i en Hast, og lige saa hurtigt nedbrydes, for at transporteres videre; thi Kaluscherne binde sig ikke til nogen fast Bopæl, men flakke omkring ved Kysten. Midt i disse Boliger — der yde dem tilstrækkeligt Ly, selv i den strængeste Vinter — vedligeholde de et Baal, omkring hvilket de tage Plads og forrette deres Arbeider siddende. I Ureenlighed kappes de ei alene med de foran beskrevne Wakoscher, men ogsaa med de smudsigste Dyr; herom kan man først danne sig et tydeligt Begreb, naar man kaster et Blik ind i deres Boliger, hvor man seer de stygge Qvinder pille Utøiet af deres Mænds Hoveder eller Peltse og fortære det med den største Appetit; hvor man seer den store fælles Kammerpotte, der tillige leverer Vaskevand til hele Familien! Deres Spiser ere i sig selv ækle nok, men blive endnu væmmeligere ved Maaden, hvorpaa de nydes. Deres Næringsmidler bestaae næsten udelukkende i Fiske, som de almindeligviis nyde raae. Naar de undertiden koge Fisk, skeer dette paa samme Maade, som hos adskillige andre vilde Folkefærd, der ikke have ildfaste Kar, men kaste gloende Stene i tætflettede Kurve.

Kaluscherne ere et rovbegjærligt, troløst og mordlystent Folk. Hvor der frembyder sig nogen lokkende Udsigt til Rov eller til at erholde nogle Slaver, ere de i Stand til at begaae de meest oprørende Grusomheder, for at naae deres Maal. De forskjellige Stammer føre deres Krige mod hinanden med det største Raseri; aldrig angribe de deres Fjender paa aaben Viis, men overfalde dem altid lumskelig. Deres Vaaben bestaae i Geværer, store Knive og Dolke, som de, tilligemed Krudt og Bly, tiltuske sig af Europæerne for Sødderskind. Hos dem kan et Mord kun affones ved et andet Mord; og i deres Øine er det lige godt, enten Morderen eller En af hans Slægtninge falder. Kotzebue, der i Aarene 1815 og 1825 tilbragte nogen Tid hos dem, gjør dem vistnok ingen Uret, naar han kalder dem „det nederdrægtigste Folk paa hele Jorden": en Dom, der bekræftes ved flere af ham anførte Exempler. Engang var der opstaaet en heftig Strid imellem fire Indfødte, der beilede til en og samme Skjønhed. Da de længe havde pryglet løs paa hinanden, og dog Ingen af dem vilde give sig tabt, besluttede de at myrde den Elskede, der nu, faa Øieblikke derefter, maatte opgive Aanden under deres Landsefrød. Hele Horden forsamlede sig omkring Baalet, hvorpaa den ulykkelige Piges Liig blev opbrændt, og istemte en afskyelig Sang. — En anden Gang var han Vidne til, at en Fader kastede sit i Vuggen skrigende Barn ned i et Kar med kogende Fisketran.

De mere Formuende blandt Kaluscherne have en Mængde Koner, og kjøbe desuden haade Slaver og Slavinder, som maae arbeide for dem. Qvinderne maae ei alene passe alle huuslige Forretninger, men endog holde Vagt om Natten udenfor Hytterne i Krigstider. Kaluscherinderne tage overhovedet virksom Deel i Krigen, idet de ei alene anspore Mændene til Tapperhed, men endog selv staae dem redeligt bi i Slaget. Huusherrerne udøve et uindskrænket Herredømme over Slaverne, der bestaae deels af Krigsfanger, deels af disses Efterkommere. Naar Herren dør, blive tvende af hans Slaver myrdede paa hans Grav; de Ulykkelige blive ofte længe før deres Herres Død bestemte til denne Skjæbne.

Man kjender kun saare lidet til deres Religion. De have nogle, skjøndt høist forvirrede, Begreber om Udødelighed. De troe paa Hexerier, og deres Troldmænd, som tillige ere Læger, nyde stor Anseelse. — De Døde blive deels begravede, deels opbrændte, og deres Aske gjemmes da i smaae Træskrine.

Ugataschmiuterne

boe nordlig for Kaluscherne, som de ligne i Udseende; men i Henseende til Charakteer ere de langt bedre end disse Barbarer. Deres sædvanlige Klædedragt bestaaer i en af Peltsverk og Fuglskind forfærdiget Skjorte, der hænger dem ned over Knæene. I deres Kanoer betjene de sig af en anden Dragt, som er syet af Hvalfiskeskind og hvormed de tillige kunne tilhylle deres Hoved. Deres vigtigste Næringsmiddel bestaaer i Fiske, som de nyde deels raae, deels stegte, deels tørrede. Om Sommeren føre de et nomadiserende Liv og have da ingen fast Bopæl. Om Vinteren bygge de sig af Stænger, Bræder og Træbark nogle usle, ubeqvemme Boliger, hvis Aabninger og Revner tilstoppes med Mos. Buer og Pile, lange Spyd med Jernspidser og lange Knive udgjøre deres Vaaben. De ere godmodige imod Alle, kjærlige imod deres Koner og Børn, forekommende imod Fremmede. Men de have et stort Hang til at stjæle og synes at ansee Tyveri for noget Priisværdigt.

De ved Kobberflodens Udløb boende Ugalakmuter høre sandsynligviis til dette Folkefærd, ligesom de ved Foden af Bjergene boende Atrakmiuter ogsaa synes at være et med dem beslægtet Folk.

Aglegmuterne.

Disse Indianere boe omkring Bristolbugten. Deres Antal er efterhaanden bleven betydelig formindsket ved de idelige Krige med deres Naboer; derfor have de ogsaa, i Følelsen af deres Afmagt, begivet sig under Russernes Beskyttelse. De ere af Middelstørrelse, have en stolt Gang, sort, stridt Haar og Skjæg. De gjennembore deres Underlæbe og Næsebrusk, og i de saaledes frembragte Aabninger hænge de allehaande Zirater. Deres Klædning bestaaer i Peltse af Rensdyrskind, og deres Føde i Fiske og Rensdyrkjød. Af alle Beboerne paa Amerikas Nordvestkyst ere disse de bedste Jægere og Fiskere. Landser, Buer og Pile ere deres Vaaben. Deres Kano'er (Baidarer) ere kun derved forskjellige fra Nabostammernes Fartøier, at der i Dækket, som bestaaer af Sælhunde- og Hvalrosskind, er anbragt runde Huller, hvori Roerkarlene sidde, saa at man kun seer deres Overkrop. Deres Boliger have stor Lighed med de asiatiske Aleuters og see i nogen Frastand ud som Høie. De røbe megen Kunstsands i Forfærdigelsen af deres Bohave og Redskaber: Kurve, Spande, Truge af Træ og Potter af Leer.

Man er ikke i Stand til, at fælde nogen sikker Dom over Aglegmuternes Charakteer. Reisende skildre dem som et (maaskee ifølge deres nuværende undertrykte Stilling) roligt og fredsommeligt Folk; Nabostammerne derimod erklære dem for et tappert, men tillige barbarisk og grusomt Folk. — Deres Religion er schamanisk Hedenskab. Hos dem finder man intet Begreb om et eneste høieste Væsen, men derimod Frygt for onde Aander, desuden Troldmænd, Afgudsbilleder og Offringer.

Tschugatscherne (see Pl. 10)

eller Tschugatzerne, der vel maae adskilles fra Tschuktscherne i Asien, endskjøndt de høre til denne vidt udbredte Stamme, — beboe den efter dem opkaldte Halvø imellem Prinds Williams-Bugten og Cooks Indløb. De have et tykt Hoved, et rundt og fladt Ansigt, fremstaaende Kjævebeen, smaae sorte Øine og kort sort Haar. Mændene have et Tversnit i Underlæben, der er saa stort, at de kunne stikke Tungen derigjennem; Europæere, der ikke kjendte noget til denne Mode, kunde derved fristes til at troe, at disse Mennesker vare begavede med en dobbelt Mund. I Stedet for dette Indsnit have Drengene og Qvinderne fiere Huller i Underlæben, hvori de sidste stikke smaae Muslingskaller. De gjennembore ogsaa Næsebrusken og bære deri Smaastykker af Træbark og Penneposer. De overmale sig hele Legemet med rød Okker, i Sørgetiden derimod med sorte Farvestoffer. Forresten have de megen Lighed med de hidtil skildrede Beboere af Nordvestkysten; de adskille sig kun fra disse ved den Reenlighed, som

de iagttage under Madens Tillavning og naar de spise.

Indbyggerne ved Mortonsundet (see Pl. 10).

De ere smaae af Vext, men have et tykt Hoved. Deres Klædning ligner en Kittel og bestaaer af Skind, hvis Haarside er vendt indad. De ernære sig kummerlig ved Jagt og Fiskeri; i mange Henseender have de stor Lighed med de nærboende Asiatere. De afskære de Dodes Hoveder, og lægge disse, indsvøbte i Peltsverk, ned i en lille Kasse, Kroppen derimod i en større, langagtig Kiste. Begge disse Dødningeskriin blive derefter malede og senere ophængte ved Pæle.

11. De forenede Staters Beboere.

De nordamerikanske Fristaters Territorium indbefatter et Fladerum af omtrent 114,000 geographiske Qvadratmile og grændser mod Nord og Nordost til det brittiske Nordamerika, mod Øst til det atlantiske Hav, mod Syd til den mexikanske Havbugt, mod Sydvest til det mexikanske Statsforbunds Territorium, og mod Vesten til det store Verdenshav; imidlertid ere dets Grændser endnu ikke bestemt fastsatte paa alle Punkter. Paa den Tid, da den første Colonie nedsatte sig her, vare disse nu saa blomstrende Fristaters Lande kun een uhyre Skovstrækning, afbrudt ved store Søer og vidtløftige Moradser. Man kunde reise fra det nordlige Canada lige ned til Florida, en Strækning af 300 danske Mile, uden at komme ud af Skovens skyggefulde Løvhvælving og uden at stode paa en eneste Landsby. Dengang vilde Ingen have troet, at disse vildsomme Egne skulde kunne hidlokke saa mange Europæere fra det cultiverede Europa. Og dog ere de nu, ved en utrættelig Flid, blevne omskabte til frugtbare Landstrøg og Climaet derved bleven forbedret.

Siden Amerikas Opdagelse er der fra Europa bleven gjort flere, og med store Opoffrelser forbundne Forsøg paa, at oprette varige Etablissementer i den nye Verden. I Aaret 1583 førte Englænderen Walter Raleigh de første Colonister hidhen og kaldte Landet: Virginien, til Ære for hans jomfruelige Dronning, Elisabeth; men disse Nybyggere bleve snart ved Nød og Savn tvungne til, at vende tilbage igjen. Først i Aaret 1607 blev der oprettet et fast og varigt Etablissement paa Kysten af Virginien. De engelske Catholikers Forfølgelsesaand drev bestandig flere og flere Udvandrende over til det nye England, og maatte de end her kæmpe mod alleharde Savn, saa var det dem dog et Frihedens Land. Den vigtigste af de nordlige Stater, Pennsylvanien, blev befolket ved den berømte Wilhelm Penn, der hørte til Qvækernes Sect. Ledsaget af et stort Antal af sine Troesbrødre bragte han de denne Sect eiendommelige Dyder: Taalmodighed, Retskaffenhed og stille Flid, med sig over til denne nye Colonie. Ogsaa i adskillige andre Egne nedsatte Europæere sig, der for største Delen vare blevne fordrevne fra deres Fædreland ved det sørgelige Religionshad, navnligen fra Pfalz, Salzburg og Frankrig. Det ucultiverede Amerika blev det almindelige Tilflugtsted for alle Undertrykte i det cultiverede Europa, saa at man med Grund kan sige, at de Christnes Intolerance i den gamle Verden har grundfæstet denne nye. Disse nye Staters Tilvext, Cultur og Opdyrkning gik fremad med Kjæmpeskridt; og inden halvandet Hundrede Aar vare henrundne, vare de udrevne af hint Barbarie, hin Raaheds og Vildheds Tilstand. For at gjøre Colonisterne deres nye Fædreland behageligt, tildeelte England dem store Privilegier og Friheder, og tillod dem: frit at vælge sig en Forfatning, overeensstemmende med deres egne Ønsker. De Fleste valgte sig imidlertid en Constitution, der havde stor Lighed med Moderlandets; og ved ivrig Opdyrkning af deres Marker, saavel som ved at lægge sig efter Fiskeri, bleve de snart velhavende. De begyndte nu at fole deres egen Kraft; enkelte heldige Krige, som de førte imod Indianerne, ja selv mod Franskmændene i Amerika, gave dem en vis Forudfølelse af det, der engang kunde blive af dem.

Denne Forudfølelse tiltog bestandig i Styrke og Liv; den foranledigede dem til at slutte en nøiere Forbindelse indbyrdes, da den engelske Regjering fandt det passende, at affordre dem Bidrag til Statsudgifterne, forbød dem at anlægge Manufacturer og lagde en høi Told paa Indførselen af forskjellige Varer. Den herved fremkaldte almindelige Uvillie og Misfornøielse blev end mere forøget ved Indførelsen af det stemplede Papir, og paa flere Steder udbrød Uroligheder. Man besluttede eendrægtelig, at nægte sig alle engelske Manufacturvarer; og derved tvang man virkelig England til Eftergivenhed. Den engelske Regjering ophævede Tolden paa alle Varer, undtagen Thee. Men Amerikanerne vilde ikke engang udrede denne Told. I deres første Raseri overfaldt de et med Thee ladet Skib, som i Aaret 1773 var ankommen til Boston, og kastede 342 Kasser Thee, der tilhørte det ostindiske Compagnie, ud i Søen. Lignende Optrin forefaldt ogsaa i andre Stæder. Nu vilde England bruge Magt, og hin blodige Kamp tog sin Begyndelse. De 13 forenede Provindser — som nu havde sluttet sig fast til hinanden og desuden understøttedes af Frankrig, Spanien og Holland — erklærede sig 1776 for frie, og efter en syvaarig Krig saae England sig nødtvungen til, at anerkjende deres Uafhængighed. I denne Frihedskamp var Borgeren og Bogtrykkeren Benjamin Franklin utrættelig i at bruge Pennen til sit Fædrelands Bedste, ligesom General Washington i at bruge Sværdet. Nu indtraadte Nordamerika i de uafhængige Staters Række, og efterhaanden som dets Territorium udvidedes, tiltog ogsaa dets Velstand.

Ved flittig Opdyrkning er dette Lands Clima bleven betydelig forbedret. Fordum frøs Lorenzstrommen til en heel Maaned tidligere; Vinteren gik pludselig over til en brændende heed Sommer, der kun varede i 6 Uger, og i September Maaned var al Høst endt. Nu afbrydes Vinteren af hyppigt Tøveir, Sommeren er mindre heed og varer længere; Høsten tilendebringes først i Slutningen af October. Ogsaa her gjælder, hvad der allerede er bleven sagt om de nordligere liggende Lande: at Clima'et er, under lige Bredegrad, ulige mildere i de vestlig liggende Egne; og hvad der giver dette Lands Clima et stort Fortrin, selv for de europæiske Landes, er det forholdsviis langt større Antal lyse og solklare Dage. Ældre Tiders Fordomme med Hensyn til det foregivne usunde Clima i de forenede Stater ere længst blevne gjendrevne ved utallige Kjendsgjerninger og af Erfaringen, fornemmelig ved Folkemængdens stærke Tiltagen og ved de mangfoldige Exempler paa en saare høi Alder. (I Staten Tenessee døde en Kone den 10de Januar 1834, der havde opnaaet en Alder af 154 Aar. Da hun var 120 Aar gammel, mistede hun næsten ganske Synet; men senere fik hun det igjen, og i de sidste 20 Aar havde hun et fuldkomment saa skarpt Syn, som i sine unge Dage.) De herskende Sygdomme: Galde-, Katarrhal- og Koldfebere, ere ingenlunde mere ødelæggende her, end i Europa. Kopperne bortrive undertiden endeel Offere, ei alene blandt Børn, men ogsaa blandt Voxne, da Kokoppe-Indpodningen endnu langtfra ikke er kommen i Brug allevegne. Den gule Feber har kun hjemme ved Kysterne af den mexikanske Havbugt, hvor den udbryder næsten hver Sommer.

Jordbunden i de forenede Stater har paa de fleste Steder en saa magelos Frugtbarhed, at det vel kunde forekomme os Europæere aldeles utroligt. Skove afvexle med naturlige Enge, der almindelig kaldes Savanner eller Prairies. Skovstrækningerne bedække ei alene Bjergene, men ogsaa de lavtliggende Egne, der endnu ikke ere blevne tagne i Besiddelse af nogen Nybygger. De ere betydeligt forskjellige fra de europæiske Skove, blandt Andet ogsaa derved: at man ikke finder i dem, saaledes som hos os, en bestemt herskende Træart, men ofte 20 til 30 forskjellige Træarter, foruden lige saamange Arter af Buskvæxter, blandede imellem hverandre i en broget, bestandig afvexlende Vrimmel. De saakaldte Sa-

vanner have i Overfladen et Lag fort Muldjord af 2 til 5 Fods Dybde, og derunder en Blanding af Kalk, Leer og Sand. De ere bevorede ei alene med kraftige og sunde Foderurter og mange andre vilde Vœrter, men ogsaa med Farve- og Lœgedomsplanter. Ofte finder den reisende Europœer dem saaledes afbrudte eller indfattede af Skove, at de forekomme ham som yndige Partier, frembragte ved den virksomme, kunstelskende Landmands skabende Haand. — De europœiske Nybyggere inddele Landet i forskjellige Classer, med Hensyn til dets Frugtbarhed. Sandland, der kun frembringer Naaletrœer, er det sletteste og sœlges meget billigt. Moder- eller Grundland derimod, Land med en god, dyb, fort Grund, er betydeligt dyrere, da det er fortrinlig skikket til Kornavlen. Valnødtrœland holdes ligeledes i høi Priis, da det ei alene frembringer alle Arter af Skovtrœer, men ogsaa Tobak, Hvede, Mais og selv Bomuld. Ogsaa de sumpige Egne benyttes til der at dyrke forskjellige Trœ- og Rørarter, men i de sydlige Egne fornemmelig til Riisavl. De vidtløftige Skove bestaae i de nordlige Stater meest af Fyr og Gran; i de mellemste og vestlige Stater derimod af Eeg, Bøg, Akazie, Sukkerløn og andre Løvtrœer; i de sydlige af Fyr, Gran, Ceder og det 100 Fod høie, for sine skjønne Blomster bekjendte Mandolie- eller Tulipantrœ. — Ogsaa begge de andre Naturriger frembyde en tallos Mœngde af de meest forskjellige Produkter, som Mennesket kan anvende til stor Nytte.

Til dette Lands Naturmœrkværdigheder høre de skjønne Delaware-Vandfald (see Pl. 11). Delaware, en af Landets største Floder, som adskiller Staterne Pennsylvanien og Ny-Jersey fra hinanden, er ei alene mœrkværdig paa Grund af sine høie og steile Bredder og sin rivende Hurtighed, men ogsaa for de skjønne Vandfald, den danner ved Trenton. — I Virginien, omtrent 3 Mile sydvestlig for Staden Lexington, beundrer man den verdensberømte Klippebro (**Rockbridge**, see Pl. 11), paa det Sted, hvor North-Riere falder i Jamesfloden. En uhyre Klippemasse er her spaltet fra Grunden af, sandsynligviis ved et vældigt Jordskjælv. De steile Klippevœgge staae nedentil 45, oventil 90 Fod fra hinanden og forenes øverst oppe ved hin pragtfulde Naturbro, der, ligesom Fjeldet selv, bestaaer af fiintkornet, blaagraa Kalksteen. Nedenunder, i en Dybde af 150 Fod, flyder den saakaldte Cedar-Creek gjennem Klippepasset. Broen besøges hyppig og yder et i Sandhed fortryllende Skue, især nedenfra. — Mœrkelige ere ogsaa de naturlige Huler, som man finder i dette Land; den største blandt disse er den saakaldte Mammuthsrede i Staten Kentucky, som har erholdt sit Navn af de Mammuthsknokler, man der har fundet.

De ved Ohiofloden liggende Egne og Bredderne af Big-Bone-Creek (d. v. s. Storknokkelbœk) ere i Særdeleshed rige paa fossile Mammuthslevninger. I Aaret 1830 har man ved denne Bœk opdaget en Dyrebeenrad af en uhyre Art, hvis Hoved havde 10 til 12 Rader Tænder og maa have tilhørt et Dyr af 25 Fods Høide og 60 Fods Længde. Om de herværende Mammuthsknokler have Indianerne følgende mœrkværdige Tradition: En stor Hjord af disse skrœkkelige Dyr kom i ældgamle Dage herhid og begyndte et grueligt Slagteri paa alle Hjorte, Bøfler, Elsdyr og andre Dyr, der vare skabte for Indianerne. Den store Aand saae fra sin høie Bolig ned paa denne Ødelœggelse og kom derover i en saa frygtelig Vrede, at han tog en af sine Lynstraaler, steeg ned paa Jorden, satte sig paa Klippetoppen af et nærliggende Bjerg, hvor man endnu kan see hans Fodspor, og slyngede sine Tordenkiler imod Ødelœggerne, indtil hele Hjorden var tilintetgjort, med Undtagelse af den store Tyr, der mødte Pilene med sin Pande og afbødede disse, men blev tilsidst saaret af en Piil i Siden, hvorpaa den sprang rundt omkring og satte endelig med et uhyre Spring hen over Ohio, Wabasch, Illi-

nois og de store Søer, hvor den lever endnu den Dag i Dag.

Det Indre af ovennævnte Hule bestaaer af flere store Afdelinger og mange Gange, der have en Længde af adskillige Mile. Den saakaldte Hovedstad, 6 Mile fra Indgangen, indtager et Fladeindhold af over 8 Dages Ploieland, uden at Lofthvælvingen, som er i det Mindste 100 Fod høi, understyttes af en eneste Pille. I en anden Afdeling finder man en uhyre Masse af naturligt Salpeter, som afhugges og hvoraf dagligen henved 500 Pd. bringes for Dagens Lys. Der findes endnu andre Salpeterhuler i Staten Kentucky, hvoraf een leverer 50 til 60,000 Pd. aarlig. I Staten Indiana existerer en Hule, hvis Grund er bedækket med et vældigt Lag af Bittersalt, der udbrækkes i Stykker paa 1 til 10 Pd.

Endnu mærkværdigere, end disse Naturens Underverker, ere de mange Levninger fra Oldtiden, som man finder paa de forenede Staters Gebeet, da de hentyde paa en længst uddød Menneskeslægt og yde rigeligt Stof til historiske Gisninger. De bestaae fortrinligviis i Fæstningsverker og kegleformige Jordhøie, der hyppigst forekomme i frugtbare Egne og ved fiskerige Floder, ere størst i Nærheden af Missisippi og strække sig lige ind i det Mexikanske. Ifølge de Indfødtes mundtlige Traditioner skulle de hidrøre fra Talligewi'erne, et mægtigt Folk, der har boet i Stæder og har overgaaet alle andre Amerikanere i Civilisation. De skulle have anlagt Fæstningsverkerne imod de fra Vesten kommende Delawarer, men desuagtet være blevne overvundne og have begravet de i Kampen Faldne i hine kegleformige Jorhøie. For denne Mening tale vistnok ogsaa de deri fundne Menneskeskeletter, Urner, Brudstykker af Vaaben, Steenøxer o. s. v. Disse Jordhøie, hvoraf nogle ogsaa ere halvt kugleformige, andre firkantede, som Pyramider, ere tillige med hine Fæstningsverker næsten udelukkende opførte af Jord og indeholde kun en saare ubetydelig Deel Muurarbeide. Lige over for Staden St. Louis tæller man fleer end 150 saadanne Høie, der danne to Grupper. Her staaer ogsaa den største Pyramide, hvis Opførelse vistnok har beskæftiget adskillige Tusinde Mennesker i flere Aar; dens Grundflade har et Omfang af 2400 engelske Fod, dens Høide udgjør 90 Fod. Naar man i denne Egn omgraver Jordskorpen, skal man allevegne støde paa Menneskebeen, hvorfor man ogsaa troer: at den har været hin længst forsvundne store Folkemængdes Midtpunkt. Alle disse Mindesmærker synes at hentyde paa en Slægt, der maa have været de nuværende Indianere langt overlegen i Civilisation. De menneskelige Liig, som man har opdaget i nogle Huler i Staten Kentucky, synes imidlertid at hentyde paa en anden Menneskeslægt, der var forskjellig fra dem ogsaa i Henseende til Legemsbygningen. De vare nemlig fuldkommen indtørrede og, ligesom de ægyptiske Mumier, indviklede i forskjellige Svøb. Nærmest omkring Legemet laa et grovt Linnedklæde, derpaa fulgte et Slags Næt af grove Traadde og gjennemflettet med Fuglefjedre; over dette Svøb var der endnu et tredie, som hos nogle Liig bestod i sammensyet Læder, hos andre derimod af grovt Lærred. De fleste Liig vare ikke fuldt 5 Fod lange, kun faa blandt dem havde en Længde af 6 Fod. Forhovedet var meget lavt, Ansigtet kort og bredt, Kjævebenene fremstaaende, Øinenes Huulheder vide og Hagen kort.

Folkemængden tiltager i dette Land paa en i Sandhed forbausende Maade; og dog er det endnu langt fra ikke saa befolket, som det kunde være ifølge sin Udstrækning. I Aaret 1770 anslog man Folketallet til $1\frac{1}{2}$ Million, og for Øieblikket overstiger det allerede 13 Millioner. Denne uhyre Tilvæxt er ingenlunde blot en Følge af Indvandringen fra fremmede Lande, men maa for største Delen tilskrives selve den naturlige Formerelse af det allerede existerende Folketal. Indbyggerne bestaae, med Hensyn til deres Herkomst, deels af oprindelige (Indianere), deels af indvandrede Beboere.

De oprindelige Beboere eller Indianerne (see Pl. 12, der viser os Indianere i Staten Virginien), deres physiske Forholde, deres Levemaade, Sæder og Skikke, kjende vi allerede for største Delen af Beskrivelsen over Beboerne i de vestlige indre Egne, hvorfor vi ogsaa kun have Lidet at tilføie om dem her. Undersøgelserne om de nordamerikanske Indianeres Herkomst have endnu ikke ført til noget afgjørende Resultat. Man paastaaer, at de ere indvandrede fra Mexiko. Blandt nogle Stammer hersker ogsaa det Sagn, at de ere komne fra Vesten; og den Lighed, mange af dem have med Asiaterne, synes at bekræfte den Formodning: at de nedstamme fra Asien. Naar man sammenligner de ældre Beretninger om Indianernes Folkemængde med de nyere — ifølge en Beretning fra Krigsdepartementet i Aaret 1829 belob deres Antal sig til 313,130 Individuer —, seer man: at den er bleven betydelig formindsket. Man veed endog, at hele Stammer allerede ere uddøde. Indianernes Folkemængde er næsten allevegne aftaget i samme Forhold, som de Hvides Antal har formeret sig. Ved Agerdyrkningens Fremskridt og den derved bevirkede Bortryddelse af Skovene og Vildtets Udryddelse bleve Indianerne, der fortrinligviis ernærede sig ved Jagten, tvungne til at sælge deres Landstrækninger og drage sig tilbage til de tykke, vildsomme Skove. Men ofte skete dette først efter haarde og blodige Kampe med Europæerne; derom minder Floden Kentucky, d. v. s. „den blodige Strøm", der har erholdt sit Navn af de Krige, som ere blevne førte ved dens Bredder, og af de blodige Fægtninger, som her have fundet Sted allerede i ældre Tider imellem Indianerstammerne indbyrdes og senere imellem Indianerne og Europæerne. Ikke uden at gribes af Veemod og inderlig Deeltagelse kunne vi betragte Billedet af dette ulykkelige Folk, som med høi Begeistring greeb til Vaaben, for at forsvare sit elskede Fædreland imod Europæernes Angreb (see Pl. 13, Indianernes Forsamling til Krig), som maatte see sine modige Stridsmænd falde i Kampen (see Pl. 13, hvor floridiske Qvinder omringe Caziken og jamre over deres faldne Mænd), og som dog til Slutningen maatte forlade deres Fædrelands Grund og søge sig et nyt Hjem (see Pl. 14, Indianere paa Reisen). I deres Fortvivlelse fattede endeel Indianere dog den Beslutning: at blive og at opdyrke Jorden, ligesom de Fremmede. Deraf kommer det, at man lige fra Missouristrømmen til de fjerne atlantiske Kyster allevegne træffer Indianere, ligesom reddede Levninger fra Livets Skibbrud; thi i de fleste Stater have de Reservatgebeter. Imidlertid har Forbundsregjeringen i den nyere Tid bragt det dertil, at flere Stammer have, imod en passende Skadesløsholdelse, opgivet deres Fordringer paa de Reservatgebeter, som de hidtil besad, og trukket sig tilbage til de vestlige Egne.

Blandt de mange forskjellige Indianerstammer ere Tschirokeserne, Krihk'erne eller Muskogulgerne, Tschakta'erne og Chickasaw'erne de mægtigste og mærkværdigste. De leve i Landsbyer og Stæder; deres Huse ere opforte af Træstammer, hvis Ender ere indføiede i hinanden; de ere baade inden- og udentil overstrøgne med Leer, hvori er blandet tørret Græs. Stolperne og Væggene ere prydede med plumpt udskaaret Arbeide og groteske Malerier; de forreste Stolper forestille enten spættede Slanger, der reise sig i Veiret, eller andre Dyr. De tægge Husene med Kastaniebark og brede Spaaner. Uchye skal være en af de skjønneste indianske Stæder; Husene ere pene og rummelige, opførte af Bræder, som paa begge Sider ere overstrøgne med rød Muurkalk, og bedækkede med et Tag af Cypressbark eller Spaaner. — Disse Nationers Klædedragt er høist forskjellig og underkastet mange Variationer. Mange bære en Lærredsskjorte, som er lagt i mange Folder; Andre have et Stykke blaat Tøi slynget omkring Hofterne, en Busk Haar paa Hovedet og et med Koraller besat Bind omkring Panden. Enkelte Indianerstammer have allerede opnaaet en vis Grad af Civilisation, navnligen

Tschirokeserne i den nordvestlige Deel af Georgien; disse kunne nemlig, paa Grund af deres raske Fremskridt i Cultur, betragtes som et civiliseret Folk, og de bekjende sig nu til Christendommen. En indfødt Tschirokeser, ved Navn Gueß, udgiver nu endog et særskilt Tidsskrift i Tschirokesersproget, under den Titel: „Den tschirokesiske Phoenix". Hos de fleste af de øvrige indianske Folkestammer ere imidlertid de Anstrængelser, man har gjort sig for at bibringe dem Oplysningens Goder, forblevne frugtesløse; Grunden hertil maa søges deels i det Had, som de fleste Indianere have næret mod de Hvide lige siden den første Tid, da Europæerne nedsatte sig her, deels i den alle Indianere eiendommelige Frihedskjærlighed, deels i den altfor store Forskjel, der i religieus Henseende finder Sted imellem dem og de Hvide. De Fleste iblandt dem have et Slags Religion og egne Præster (see Pl. 12), der staae i Forbindelse med Aanderne. De tilbede den store Aand, og have hellige Huse (Templer), hvori de hellige Kar opbevares; de tilbede ogsaa Ilden (see Pl. 12) og troe paa et Liv efter Døden, hvor den tappre Kriger og Jæger komme til et skjønt, varmt Land, rigt paa Skove, Enge, Floder og Vildt! — Regjeringsformen er hos de meest anseete Indianerstammer høist simpel. De alderstegne Høvdinge-, Krigere og andre anseete Mænd danne en Forsamling, og i Spidsen for denne staaer en af dem selv valgt Mico eller Konge, der modtager alle Tegn paa den dybeste Ærefrygt, uden at bære nogetsomhelst ydre Udmærkelsestegn. Den Næste efter Mico er Overanføreren eller Tastanegy, hvis Stemme i Krigsanliggender gjælder mere end Mico's.

Ogsaa blandt disse Indianerstammer finder man det mange vilde Folkefærd eiendommelige Hang til at stjæle; og at de paa en behændig Maade vide at tilfredsstille denne Lyst, derom vidne flere Reisende, blandt Andre Hertug Bernhard af Sachsen-Weimar. „I Egnen omkring Fortet Mitchele boer et temmelig stort Antal Indianere, deels i Wigwams, deels i Hytter af Træbark. I en af disse Hytter var man i Færd med at flaae en Fiskeodder, for deraf at tilave et Maaltid. Indianerne riste deres Mais over Kulild; derefter helde de den i et Hul, som de have udhugget i en horizontalt liggende Træstamme, og stede den med et Stykke Træ til et Slags grovt Meel. Jeg kjøbte her et Slags ristede Nødder, **grownuts**, og morede mig derved over den Lyst til at stjæle, som en ung Indianer lagde for Dagen. Thi da jeg vilde stikke Nødderne i Lommen, faldt en af dem ud af mine Hænder; øieblikkelig traadte det unge Menneske frem, saae sig forsigtigt om til alle Sider, satte Foden paa Nødden, tog den meget behændigt imellem sine Tæer og listede sig bort dermed."

De i de forenede Stater indvandrede Beboere bestaae deels af Europæere, deels af Negere og Halvnegere. Det er fornemmelig den uindskrænkede Troesfrihed, der har hidbraget saa mange Indvandrere fra de meest forskjellige Lande. Derfor finder man her ei alene næsten alle existerende Secter af de forskjellige christelige Troesbekjendelser, men ogsaa Jøder og Hedninger; Alle leve de fredeligt ved Siden af hverandre. Derfor bliver den Fremmede ofte behageligt skuffet ved de mange forskjellige Stadnavne, der minde ham om bekjendte europæiske Stæder. „Intet er almindeligere," siger Gall i sine Udvandringer til de forenede Stater etc., „end at høre tale her om en Slægtning i Wien, Heidelberg, Lüneburg eller Potsdam, om en Reise til Bern, Manheim, Berlin eller Dresden, om en flet Betaler i Hanover, Cleve eller Frankfurt. Saaledes seer man ogsaa det gamle Hellas leve op igjen i det ungdommelige Amerika, i det Mindste af Navn; her staaer allerede et Troja, Athen og Corinth, saavel som et Carthago, Herculanum og Pompeji."

I Nordamerika skyde nye Stæder ofte lige saa hurtig i Veiret, som Paddehatte. Basil Hall beskriver i sine **Travels in North America** en saadan ung Stads første Anlæg og Opkomst paa

følgende Maade: „Det Første, vor Ledsager gjorde os opmærksomme paa, var en lang Linie, der var udhugget gjennem Egeskoven og skulde vorde den fremstaaende Stads Hovedgade. Kratskoven var allerede bortryddet, saa at der fremkom en 4 Fod bred Vei, hvorpaa der var nedrammet en Mængde smaae Pæle i visse bestemte Mellemrum. Den fremtidige Hovedgade skulde være en engelsk Miil lang og 180 Fod bred. Da vi vandrede videre paa den udhuggede Vei, kunde vi endnu opdage andre lignende Gjennemhugninger i Skoven, som alle gjennemskare Hovedgaden i rette Vinkler. Vi gik videre; hist og her sinede vi omsider nogle Hytter, opførte deels af Bræder, deels af Træbark; endelig naaede vi Hovedmassen af Husene, hvoraf, kun faa vare over to til tre Uger gamle. Her fandt vi Bygninger af alle mulige Størrelser, Tærninger paa 6 Fods Længde, Brede og Høide, og Huse med 6 Fag Vinduer i Fronten. Her stode ogsaa allerede tre Gjæstgivergaarde; den enes Skilt var naglet fast til et Træ, der endnu voxte ubeskadiget midt i Gaden. Et andet Huus havde Glasvinduer, men Ruderne vare kun foreløbig fastgjorte med en Smule Kit i hvert Hjørne. I det Mindste 60 Huse, eller maaskee endnu flere, vare allerede fuldkomment tilhuggede og Tømmeret laa høit opstablet. Tømmermændene havde fuldendt disse Vaaninger af Speculation, for hurtigt at kunne tilfredsstille ankommende Kjøberes Ønsker. Da man endnu ikke havde faaet Tid til, at udgrave Rødderne af de fældede Træer, og selv mange af de uhyre Stammer endnu ikke vare bortførte, saa var en Spadseregang i denne Stad just ikke noget mageligt eller let Foretagende. Allevegne hørte man Lyden af Amboltерne, trindt omkring saae man Sauge, Hammere og Øxer blinke i Træ og Tømmer. Her fandt man Postkareter, Reisevogne og Karrer; Kramboder og Bagerier fandtes allerede i Mængde. Man forsikkrede mig, at her allerede vare henved 900 Indvaanere forsamlede. Mange af dem havde endnu hverken Huus eller Skuur, men havde for det Første opslaaet deres Leir i Skoven. Mange betjente sig af deres Vogne som Boliger; Andre streifede omkring, for at søge Arbeide og Ly. Da her var Mangel paa Haandverkere af alle Slags, havde Tømmermænd og Smede en god Fortjeneste. Man sagde mig, at efter et løst Overslag vilde der sandsynligviis paa den Dag, disse Grundeiendomme skulde sælges, være 3 til 4,000 Personer forsamlede: Alle beredte til, strax at nedsætte sig i den nye Stad. — Det maatte vistnok være et ganske eget Syn, at see alle disse Mennesker adsprede sig til alle Sider, naar Auctionen var tilendebragt, for strax at tage deres nye Eiendomme i Besiddelse, at nedbryde de midlertidig opførte Boliger og skaffe dem af Veien, for i deres Sted at opføre nye, større og bequemmere Huse."

Skjøndt Folkemængden er saa høist blandet, er det engelske Sprog dog herskende i de fleste Stater; thi det var Englændere, der først i større Masser opsloge deres Bopæle paa dette Lands Grund, og selv i de senere Tider bestode Indvandrerne mere af Britter, end af andre Europæere. Derved er overhovedet ogsaa engelsk Levemaade bleven indført blandt hele Massen af Indbyggere i de forenede Stater. — Her finder man lige saa lidet nogen Forskjel imellem Stadboere og Landsbyfolk, som imellem Stæder, Flekker, Landsbyer o. s. v. Man tager høilig feil, om man tænker sig de amerikanske Colonister som vore Bønder; thi baade i Henseende til Klædedragt og Væsen ligne de ganske Stadboerne. Bevidstheden om deres Uafhængighed giver baade Disse og Hine en vis Værdighed og tillige et utvungent Væsen. „I Nordamerika", siger Dudor, „har ingen Fremmed Grund til, at klage over en saadan raa Tølperagtighed, som den, der hører til Dagens Orden i de fleste europæiske Stater. Intetsteds finder man noget Spor af hin uopdragne Trodsen og hint frastødende Væsen, der charakteriserer saa mangen Europæer, som dog ingenlunde kan henregnes til Pøbelclassen. I de

forenede Stater har ogsaa Haandverkeren Adgang til de bedre Selskaber; derfor har han paa sin Side bestræbt sig for, at vise sig værdig dertil. Allevegne hersker den tilbørlige Anstand, saa at det aldrig kan falde den reisende Europæer ind, at han i enkelte Værtshuse befinder sig midt iblandt Snedkere, Tømmermænd, Saddelmagere og Skrædere. Deres Opførsel imod det qvindelige Kjøn fortjener i Sandhed at fremstilles som et Mønster for alle Nationer. I intet Værtshuus vil man høre nogensomhelst uanstændig Spøg i Fruentimmernes Nærværelse. Denne Strænghed har man fra første Begyndelse optaget af de engelske Sæder, og den er ikke bleven uden Virkning paa de andre indvandrede Colonister." Den Anstand, der hersker i Indbyggernes offentlige Liv, er en Følge af den Strænghed, hvormed man ogsaa i det huuslige Liv vaager over en værdig og sømmelig Tone. Selv i sin Opførsel imod sin Kone og sine Børn iagttager Amerikaneren en vis Værdighed, som Europæeren pleier at ansee for Kulde. Ogsaa i de mindre Velhavendes Huse kalder Manden altid sin Kone „Mistress", og hun tiltaler ham med „Master!" Naar en Moder lader sin Datter kalde, saa hedder det: „**Call Miss Jenny** eller **Tony!**" o. s. v. Det er imidlertid ikke Kulde, der gjør Amerikaneren saa ceremonielt-høflig imod sin Kone, men det er Agtelse for hendes qvindelige Rettigheder. De ømme Følelser vise sig mere i Amerikanerens Levemaade, i hans hele Væsen, end i tomme Ord. Dette hidrører ogsaa derfra, at i de forenede Stater er Borgerens Liv mere offentligt og ethvert af hans Skridt iagttages mere, end i nogetsomhelst andet Land. Forresten giver denne Sammenblanding af de meest forskjelligartede Colonister os Grund til at formode, at de i Fristaterne boende Amerikaneres Charakteer vil med Tiden undergaae mangen Forandring.

Saaledes giver Michaux, i sine „Reiser i Nordamerika", følgende Skildring af mange Landmænds udsvævende Levemaade ved deres Fester: „Alle Skjænkestuer vare propfulde af Mennesker, der svirede, larmede og overlode sig til Liderlighed. Stuerne, Trapperne og Gaarden laae fulde af Berusede; og hvo der endnu var i Stand til at røre Tungen, udstødte de skrækkeligste Eder. Landmændene i de indre Egne af de nordamerikanske Fristater udmærke sig overhovedet ved deres Hang til Drik; de gribe enhver Leilighed, til at besøge Værtshusene, for der at drikke sig fulde."

Følgende Træk kan bevise, hvorledes ogsaa nogle af de ved Grændsen boende Amerikaneres Charakteer er beskaffen. Ved Fortet Blount havde en Amerikaners Hest forvildet sig langt ind paa Indianernes Gebeet. Eieren ansaae den allerede som fortabt. Men 14 Dage derefter kom to Tschirokesere trækkende med Dyret hen mod hans Bolig. Neppe blev dette Menneske dem vaer, i en Afstand af omtrent 50 Skridt fra sit Huus, førend han strax greeb sin Karabin og skjød den Ene af dem ihjel paa Stedet. — Man finder i det Hele taget, at de vestlige Staters Beboere ere ved den hyppige Berørelse, hvori de komme med de Vilde, blevne langt raaere og have undertiden optaget mange af Indianernes Skikke og onde Vaner. En saadan afskyelig Skik er deres Baren, **the Gonging**, som det hedder i Kunstsproget. Kentuckierne ere især store Yndere af denne skrækkelige Leeg. Enhver søger at kaste sin Modstander til Jorden, og under denne Kamp vikler han med stor Behændighed sin Pegefinger ind i den Andens Haar, sætter ham Tommelfingeren ind i Diehuulheden og trykker ham med en oprørende Grusomhed Diestenen ud af sit Leie. Mange af slige Ulykkelige, der før ernærede hele Familier, seer man nu vanke omkring som blinde Betlere, Offere for hin afskyelige Skik. Naar man undtager disse Ulykkelige, støder man i de forenede Stater aldrig paa nogen Betler; Grunden hertil ligger deri, at Dovenskab og Lediggang lønnes med almindelig Foragt. Det unge nygifte Par kan tydelig nok indsee, at det kun beroer paa dem selv, om de ved en maadelig An-

ſtrængelſe ville ſikkre ſig et hyggeligt Hjem og erhverve ſig en ſorgfri, lykkelig Stilling. Her, hvor det er ſaa let at forſkaffe ſig ſit Ophold, maa ogſaa Tiggeriet dømmes ſtrængere af den offentlige Mening. Det Samme gjælder ogſaa om Tyveri, ſom man yderſt ſjelden hører Noget til i Nordamerika. Her finder man derfor ogſaa mange Boliger uden Dørlaaſe. Tyven finder ingen Hæler, og Enhver hjælper til at komme paa Spor efter ham. Selv Negerne og Mulatterne ere Intet mindre, end tvvagtige, endſkjøndt man ikke har en ſaa ubetinget Tillid til dem, ſom til de Hvide.

I de forenede Stater, hvor Alle ere fuldkommen lige for Loven, gives der dog to Classer af Mennesker, der ikke have nogen Andeel i de Øvriges Rettigheder og Friheder, nemlig: Negerne, eller de ſorte Slaver, og de ulykkelige Redemptioners eller hvide Slaver, ſom man ogſaa kunde kalde dem.

Negerſlaverne — hvis Antal man, med Indbegreb af Mulatterne, anſlaaer til 2 Millioner — forekomme hyppigſt i de ſydlige Stater, hvor de bruges ved Plantagedyrkningen. Her ere Slaveriet og Slavehandelen tilladte ved Lovene. Der holdes ordentlige Slavemarkeder, hvor man finder Negerne opſtillede familieviis paa lange Borde; omkring disſe ſidde Sælgerne, der udraabe de budte Priſer med lydelig Røſt. I de forenede Stater er Negerſlavernes Lod langt mildere, end Slavernes i Veſtindien; og hos de engelſkfødte Amerikanere nyde de almindeligviis en endnu bedre Behandling, end hos Franſkmændene. Alle Slaver maae frigives, naar de kunne betale Løſepengene; om Søndagen kunne de arbeide for ſig ſelv, ſaameget de lyſte, og have derved Leilighed til, ſelv at fortjene Noget. Man ſkildrer deres Charakteer ſom meget ondſkabsfuld; viſtnok er Hævngjerrighed, Lumſkhed og kold Gruſomhed Noget, der unægtelig hører til deres Charakteer, men ſom fornemmelig er en Følge af det lange Slaveri og en tyranniſk Behandling. I de ſydlige Stater har man havt mange Exempler paa, at bortløbne Slaver have ſammenrottet ſig og gjort aabenbar Oprør imod de Hvide.

Redemptioners ere fattige Indvandrere fra Europa, der maae ſælge deres Perſon og tjene ſom Slaver ſaalænge, indtil de have aftjent den for deres Overfart faſtſatte Priis, ſom Skipperen har faaet udbetalt. For en Sum, ſom enhver arbeidsfor Dagleier fortjener i et halvt Aar, blive de ſluttede i Slaveriets Lænker paa ſex, ſyv, ja undertiden endnu flere Aar. Deres Lod er i Sandhed haardere, end Negerſlavernes, hvoraf de Fleſte aldrig have vidſt, hvad Frihed er.

De ſaakaldte Skovfolk ere en ſælſom Classe af Mennesker, der ſaa at ſige danne Overgangen fra de vilde Indianere til Landets civiliſerede Beboere. Af et uimodſtaaeligt Hang til en lovløs, ubunden Stilling, have de givet ſlip paa alle det ſelſkabelige Livs Fordele og trukket ſig tilbage til de veſtlige Staters eenſomme Skove, hvor de ſværme omkring, ligeſom det af dem forfulgte Vildt. Disſe „nordamerikanſke Friſkytter" boe i ſmaae, usle Hytter, opførte af runde Træſtammer. To Sengeſteder af utilhuggede Stammer, med nogle Bræder lagte tvers over, to Stole og en Skammel — udgjøre en talrig Families hele Bohave. Da de ere lidenſkabelige Yndere af Jagt og fornemmelig af Bjørnejagt, opſøge de ſaadanne Egne, hvor der findes mange Bjørne og vild Honning. De ere ærlige, høflige og gjæſtfrie. Ogſaa Mennesker af de dannede Stænder, ſom paa en eller anden Maade ere blevne kede af Verden — eller den ked af dem —, ſlutte ſig undertiden til hine Jægerfamilier, hvis Antal ikke kan beregnes med nogen Viished, men ſom viſtnok beløber ſig til adſkillige Tuſinder.

En væſentlig Ufuldkommenhed i de nordamerikanſke Friſtater er den ſtore Mangel paa dygtige Haandverkere. Grunden hertil maa ſøges i den Omſtændighed, at Haandverkeren kjøber ſig en Landeiendom og lægger ſig efter Agerdyrkning, ſaaſnart han har erhvervet ſig nogen Formue.

Derfor kunne ogsaa dygtige Haandverkere, som indvandre fra Europa, fremfor alle Andre være sikkre paa, at finde deres gode Udkomme i dette Land. — Manufacturer og Fabriker have først i den nyere Tid opnaaet nogen Fuldkommenhed; deres Uld- og Bomuldsmanufacturer kunne endog maale sig med de brittiske. Nordamerikanerne have fortrinligviis bragt det meget vidt i Anvendelsen af Maskiner, navnligen Dampmaskiner, som yde de vigtigste Tjenester i alle Industriegrene. Her ville vi kun omtale Dampmaskinen i et af de uhyre Porterbryggerier, som findes i Philadelphia og hvorover Gall leverer os følgende Beskrivelse: „En Dampmaskine paa 18 Hestes Kraft, hvis Virksomhed udbreder sig overalt gjennem den 4 Etager høie Bygning, udfører, næsten ganske uden menneskelig Hjælp, alle de Arbeider, der udfordres til dagligen at tilberede 200 Barrels (523 Spandefulde) Porter af Byg, Humle og Vand. Kornet bliver ved Maskinen hidset fra Vognen op paa Bryggeriets Lofter; herfra fordeles det i store Bryggerkar, hvori det hver sjette Time overgydes med friskt Vand, for at blødgjøres. Naar Byggen er tilbørlig udblødt, skaffer Maskinen den hen til Maltkjælderen, hvor den samler Kornet til en kredsrund, 16 Tommer høi Dynge; saasnart Opsynsmanden bringer en dertil bestemt Forretning i Forbindelse med Maskinen, vender denne Kornet omkring saaledes, at det Underste kommer i Veiret. Naar Rodspirerne ere udvoxede til en Længde af 6 til 7 Linier, lofter Maskinen Byggen op paa Tørreloftet, hvor den udbreder Kornet saa jævnt, som om Menneskehænder kunde have udført dette Arbeide med den største Opmærksomhed. Her vendes Byggen to Gange; derpaa skuffes den sammen og fores gjennem en Rende ind paa Maltkollen, hvor Maskinen ligeledes besørger Kornet vendt. Naar Maltet er tørret, transporteres det op paa Loftet, hvorfra det falder ned i en Mølle, som ligeledes drives af Dampmaskinen. — Naar Ølket er afkølet og afgæret, pumper Maskinen det til Salg op af Lagerfaddene ud i de i Gaarden liggende Porterfjerdinger, hvoraf der dagligen føres over hundrede Stykker omkring i Staden. Maskinen sauger og hugger alt det Brænde, der forbruges i dette store Bryggeri, og udfører en Mængde andre og høist forskjellige Arbeider." Man kan let tænke sig det Indtryk, Synet af en saadan Anstalt, der synes at virke med usynlige Tryllehænder, maa frembringe paa den uvante Fremmede!

Opfindelsen af Dampskibsfarten har været af stor Vigtighed for Amerikas Civilisation og de forenede Staters indre Samfærdsel. Endnu for kort Tid siden maatte de vestlige Egnes Beboere arbeide som Heste paa deres usle Fartøier, for dagligen at komme 15 Mile op ad Strømmen; nu fuldender man en Reise paa 700 geographiske Mile i 15 Dage. De amerikanske Dampskibes Bygning og indre Indretning er langt fortrinligere, end de europæiske Dampfartøiers. Sindons beskriver det Indre af et nordamerikansk Dampskib paa følgende Maade: „Maskineriet befinder sig fortil; men i Fartøiets bageste Deel ligge Pragtværelserne for Damerne og Herrerne. Den for de Sidstnævnte bestemte Sal er almindeligviis 25 til 45 Fod lang og 20 Fod bred. Langs med Væggene paa begge Sider staae to Rækker Senge med røde Silkeomhæng, der om Natten rulles fra Skibets Dæk, eller Salens Loft, ned til Gulvet, men om Dagen opheftes i forgyldte Ringe. Gulvet er belagt med fine, kostbare Tepper, gjennemvævede med Blomster. I Salens Forgrund staaer en smagfuld Kakkelovn eller Kamin. Vægge, Borde, Stole, Sopha'er, kort sagt hele Indretningen er af Mahagontræ, prægtigt forgyldt og vedligeholdt i den skjønneste Orden. Paa de nyere Dampskibe, t. Ex. Georg Washington o. a., er der anbragt Døre for Sengene, i Stedet for Omhæng, og hver to Passagerer have et lille Værelse, hvor de kunne klæde sig paa, barbere sig o. s. v., Alt med den største Bequemmelighed. Over Spise-

bordet hænger en Tavle i forgyldt Ramme, der indeholder de Regler, som alle Passagererne have at iagttage til god Ordens Vedligeholdelse. Det er i de fleste Dampskibe forbudt, at fortsætte Kort- eller andre Spil efter Klokken Ti om Aftenen, at ligge i Sengen med Støvler paa, at tale til den ved Roret staaende Somand, at besøge Damerne i deres Conversationssal, uden først at have indhentet deres Tilladelse dertil, og at ryge Tobak eller Cigarer. Damernes Conversationssal ligger neden under Herrernes og er indrettet ganske paa samme Maade, kun med den Forskjel, at der ikke spises."

En Borger i de forenede Stater, Robert Fulton i New-York, gjorde det første Forsøg med en Dampbaad, hvormed han seilede fra New-York til Albany, op ad Strømmen paa Hudsonsfloden, og tilbage igjen. Afstanden imellem begge disse Steder udgjør 150 engelske Mile, og Fulton brugte til Henreisen 32, til Hjemreisen 30 Timer. Dette lykkelige Resultat ansporede til Efterligning, og i de sidste 10 Aar ere alle de forenede Staters Floder blevne bedækkede med Dampskibe. — Det geraader forresten ikke de forenede Staters Beboere til nogen Ære, at de lode denne Dampskibsfartens Opfinder saa at sige døe af Sult, for et Par Aar siden. Man har ikke engang opreist noget Mindesmærke for denne saa høitfortjente Mand. Først for kort Tid siden har man begyndt at tage sig af hans efterladte, fattige Familie, idet man nemlig har i ethvert Dampskib anbragt Bøsser, til Modtagelsen af frivillige Gaver til den trængende Fulton'ske Familie.

Postvæsenet (see Pl. 14, der viser os en amerikansk Postvogn) er først bleven tilbørlig uddannet i de sidste Aartiender. Den længste og skjønneste Postvei er den, der fører fra Washington til New-Orleans.

Næst Agerdyrkningen, der paa Grund af den amerikanske Jordbunds overordentlige Frugtbarhed let kunde opnaae en udmærket blomstrende Tilstand, er Handelen den vigtigste Industriegreen i de forenede Stater. Den begunstiges og fremmes saavel ved de talrige Floder, Søer, Canaler og Jernbaner, som ved mange særegne Omstændigheder, navnligen derved: at man anseer Handelen for en høist ærefuld Beskæftigelse. De forenede Staters Beboere ere Alle tilsammen Kjøbmænd i større eller mindre Grad; saavel Nationens, som Regjeringens Charakteer bærer Præget af Handelsaanden. — De forenede Stater have deres egne Monter. Den Mont, hvorefter der almindelig regnes, er Dollar. Deres Guld- og Sølvmonter forestille paa den ene Side Frihedens Genius, med Ordet **Liberty** (Frihed) og Prægningens Aarstal; paa den anden Side: en Ørn, med den Omskrift: „Amerikas forenede Stater." Foruden Metalpenge er ogsaa en Mængde Banknoter i Omløb, hvoriblandt findes endeel falske.

Den videnskabelige Dannelse i de forenede Stater afviger mærkeligt fra Englænderes. Hovedretningen gaaer i det Hele taget ud paa det Practiske, paa hvad der bringer Brød. For de forenede Staters Borger have blot Stats- og Retsvidenskaben, Mathematik og Physik nogen egentlig Interesse; til disse Videnskaber har han fortrinlige Anlæg. De bedste Universiteter findes i Cambridge (det ældste, stiftet 1638), New-York og Philadelphia. Den anglikanske og presbyterianske Kirkes Geistlige have særskilte theologiske Læreanstalter; for at vorde Præst ved en protestantisk Kirke, er det dog ei altid nødvendigt, at have studeret Theologie. Da Kirkerne og Menighederne ligge saa vidt omspredte, har en Sognepræst i Sandhed et høist besværligt Embede. Mange iblandt dem maae ride 5 til 600 engelske Mile omkring hvert Aar. Ogsaa Juristerne eller Lawyers have ei altid studeret. Mange af dem studere i 2 til 3 Aar hos en Advocat, og erholde da, efter forudgaaet Examination, Tilladelse til at practisere. For denne Stand frembyder sig de meest glimrende Udsigter; thi kun

blandt de Lovkyndige blive Præsidenter, Statssecretairer og Senatorer valgte. Med Lægevidenskaben og Pharmacien er det kun maadelig bevendt. Her mangler det ikke paa Fuskere og Quaksalvere, som udbasune deres hemmelige Midler i offentlige Blade og hvoraf Nogle endog kalde sig indianske Læger, idet de foregive, at have lært deres Viisdom af Indianerne. — Imidlertid er der sørget bedre for Underviisningsanstalter for Folket; de forskjellige Stater have gjort utrolig Meget i denne Henseende. I alle Stæder af mindste Betydenhed finder man fortræffelige Friskoler. Hvor der endnu ikke er bleven oprettet Friskoler, existerer der midlertidige Privatskoler, som rigtignok ere af forskjelligt Værd. I de større Stæder har man ogsaa indført Søndagsskoler, hvor der gives fri Underviisning; de holdes i Kirken.

Ogsaa de skjønne Kunster, saasom Poesien og Bygningskunsten, Maler- og Billedhuggerkunsten, maae ligesom Videnskaberne tjene til Nytte og gjøre Gavn. Til de fortrinligste Verker af Bygningskunsten, som de forenede Stater have at fremvise, høre Broen ved Trenton, Vandverkerne i Philadelphia og Capitolet i Washington. Broen, som i Trenton forbinder begge Delawareflodens Bredder, en Distance af 1000 Fod, er et i Sandhed dristigt Foretagende, der vidner om Bygmesterens Dygtighed. Den hænger i otte uhyre Buer, som bære dens Tag og hvile paa stærke Piller, der hæve sig over 40 Fod op over Flodens Vandflade. Broen selv ligger paa Tverbjælker, som forbindes med de høie Buer, ved Hjælp af stærke Jernstænger. — Ei mindre beundringsværdige ere Vandverkerne i Philadelphia, hvorved ei alene alle Gaderne, men ogsaa hvert Huus i denne Stad forsynes med ferst Vand. I Schuylkill's Flodleie har man dannet et Vandbækken, omgivet af en Muur af Granitqvadre; dette fyldes af sig selv med Vand, om Flodens Vandhøide end er nok saa ringe. Klart som Krystal strømmer det gjennem en Canal af Granit ind i et stort underjordisk Réservoir, hvorfra en Dampmaskine hæver hver 24 Timer over $4\frac{1}{2}$ Million Galloner (300,000 Spandefulde) Vand op i en 6 Fod vid, cirkelrund Vandledning, muret af brændte Steen; gjennem denne ledes Vandet en engelsk Miil hen under Jorden og ind i en skjøn firkantet Bygning, fra hvis Midte en Kuppel paa 40 Fods Gjennemsnit hæver sig i Veiret til en Høide af 62 Fod. I denne Kuppel findes en anden Dampmaskine og et Vandbækken; her udgyder Vandet sig, fra en Høide af 40 Fod, ned i utallige Rør, hvorigjennem det udbreder sig til alle Stadens Gader og Huse. — Til de største og pragtfuldeste Bygninger i de forenede Stater hører det berømte Capitol i Washington; det er opført af graagule Marmorblokke, som man har ladet hidbringe fra Italien. Bygningen har imidlertid saa væsentlige Feil, at den ingenlunde kan gjøre Fordring paa regelmæssig Skjønhed. Fra Capitolets 78 Fod høie Standpunkt kan man overse hele Staden: en Udsigt, der med Rette kan kaldes fortryllende skjøn. Denne Pragtbygning er først i Aaret 1827 bleven ganske fuldendt, og har kostet over $1\frac{1}{2}$ Million Dollars; her holder Congressen sine Møder.

Hvad Statsforfatningen angaaer, saa danne de forenede Stater et Forbund, der bestaaer af flere Demokratier; det Baand, hvorved disse sammenholdes, er en almindelig Congress, der forsamler sig hvert Aar paa Capitolet, i Forbundsstaden Washington. Generalcongressen bestaaer af to Kamre: Repræsentantkammeret og Senatet. Kun Generalcongressen har legislativ Magt; den executive Magt er overdraget til Præsidenten, som vælges kun paa fire Aar; under ham staae en Vicepræsident og fire Minister-Statssecretairer. Hele Unionen bestaaer nu af 25 virkelige Stater, 6 Gebeter (Territorier) og 1 Distrikt. En Stat maa nemlig have en Folkemængde af i det Mindste 60,000 Individuer. Gebeter eller Territorier ere saadanne Landskaber,

der endnu ikke have erholdt hint Folketal. Hver enkelt Stat har sin særskilte Forfatning, Regjering og Administration. Distriktet Columbia, hvor Washington, Unionens Hovedstad, ligger, — betragtes som en særegen Deel af Unionen, der ikke hører til nogen enkelt Stat eller Gebeet.

Grunden til den blomstrende Velstand, Nordamerikas Republik har opnaaet, maa søges ei alene i Jordbundens Frugtbarhed, i den forholdsviis ringe Folkemængde og i Landets Forfatning, men fornemmelig ogsaa i den staaende Hær ringe Mandtal. Den bestaaer deels af Frivillige, deels ogsaa af hvervede Tropper, og er kun 10,000 Mand stærk. Disse Tropper kunne paa en Maade betragtes som de forenede Staters Stamme- og Mønsterregimenter. Folkevæbningens eller Militsernes Styrke er derimod meget anseelig; den er uniformeret ligesom den staaende Hær, og tæller nu over to Millioner Krigere; thi enhver vaabendygtig Borger, fra 16 til 45 Aar gammel, indskrives til Militsen og er forpligtet til at gjøre Tjeneste, naar forlanges. I Freds-tider er dog kun en ringe Deel af dem i Tjenesten.

Til Slutningen ville vi endnu tilføie, hvad Bromme — i sine „Reiser gjennem de forenede Stater og Overcanada" — siger om dette Land og dets Beboere i Almindelighed:

„Amerika, lykkeligt i de Elementer, hvoraf dets Frihed fremspirede, undgik alle hine Lidelser, der følge af det modsatte System. Her tærer ingen tom Kraft paa Nationens Marv; her lamme ingen lønnede Dagdrivere Industriens Arm; her forpligter ingen Lehnstvang Folket til, at jage hele Dage efter Harer og Ræve, for at skaffe nogle Lediggængere en dyrtkjøbt Fornøielse; her triumpherer ikke oprørende Castehovmod over grædende Folkearmod; her bliver ikke Borgerens Erhverv sammenklemt ved mangfoldige Finantsskruer og paa hundrede Veie; her sukker Jordbunden ikke under et dobbelt Herredømme: Over- og Undereierens; her udpresse ikke jernhaarde Paalæg de Capitaler, der udfordres til Jordbundens Dyrkning og til Industriens Fremme; her nedtynges Handelen ikke af de evige Toldskrankers Lænker; her brandskatter ikke et høit Toldsystem Nationens Pung, under Paaskud af, at ophjælpe Industrien; — men uden Kongepragt og Monopoler, uden herskende Kirke og staaende Armeer, uden trykkende Paalæg og Toldafgifter hæver Staten sig udelukkende paa Borgerdømmets og de almindelige Menneskerettigheders Grundlag, ene understøttet af Folkets Kraft, i hvis Rigdom Regjeringen ene finder de uudtømmelige Midler til sin Vedbliven. Her beraaber man sig ikke paa henraadnede Ahner, for at gjøre sig gjældende; man trækker ikke bladløse og udgaaede Stamtræer frem af Lommen, for at vække Opmærksomhed!"

12. Meriko's Beboere.

Under Navnet Mexiko eller Mejico, hvormed man betegner i Almindelighed alle spanske Lande i Amerika, forstaae vi her den frie Forbundsstat, der strækker sig fra 15 til 42 Gr. nordlig Br. og fra 253 til 289 Gr. østlig L.; den grændser mod Nord og Øst til de forenede Stater, mod Vest til det stille Hav, mod Syd til Republiken Mellemamerika. Dette Land, hvis Benævnelse skal være af indianst Oprindelse og betyde „Krigsgudens Bolig", hører til de skjønneste og frugtbareste Lande paa hele Jorden. Landets Skikkelse danner en vældig Bjergryg, der ligner en høit hvælvet Kuppel og omfatter hele Republiken Mexiko. Dette skjønne Høilands Dale skildres os som høist fortryllende; blandt dem er fortrinligviis den yndige Dal Tenochtitlan, ved Mexiko, berømt for sin uforlignelige Skjønhed. Planterigdommen er lige saa fuld af Variationer, som Agerdyrkningens Frembringelser ere forskjellige; Sukkerrør, Bomuld, Korn og den skjønne Agave ere de forskjellige Culturgrene, der her fornemmelig charakterisere de forskjellige Clima'er. — Agave eller den mexikanske Aloe findes vildtvoxende i Mexiko's Stater. I Aaret 1561 bragtes den til Eu-

ropa, hvor den meget hyppigt dyrkes i Drivhuse, for sine skjønne Blomsters Skyld; ja, i Spanien, Portugal og det sydlige Italien, paa Sicilien og Elba, planter man den endog i Hække og paa Grøfter, som Hegn. Dens tykke, spidse Blade udskyde umiddelbart fra Roden, staae samlede i en stor Busk tæt over Jorden og naae ofte en Længde af 6 Fod. Senere fremskyder af Roden en uhyre Blomsterstængel, som har et Gjennemsnit af 5 Tommer og naaer en Høide af 30 til 40 Fod. Oventil udbreder Stængelen sig i Grene, der, ligesom Armene paa en Lysekrone, løbe pyramideformigt op i Veiret og bære i Enderne store tragtformige, grøngule og lifligt duftende Blomster. Det varer meget længe, inden denne amerikanske Agave begynder at blomstre; i gamle Dage troede man almindelig, at den kun blomstrede hvert 100 Aar; men nyere Reisende bevisте det Ugrundede i denne Mening og at den blomstrer hvert 20de eller i det Høieste hvert 30te Aar. Imidlertid maa en blomstrende Agave hos os ansees som en stor Sjældenhed. Men for Amerikanerne har den et langt høiere Værd; thi her dyrker man den ikke blot som en pragtfuld Zierplante, men fornemmelig fordi man veed, at benytte alle dens enkelte Dele. Dens Blade træde i Stedet for Hamp og den ægyptiske Papyrus-Plante; selv det Papir, hvorpaa de gamle Mexikanere malede deres hieroglyphiske Figurer, var tilberedt af dens Blades Trævler. Bladspidserne, eller Piggene i Bladenes yderste Ende, tjente Indianerne i Stedet for Naale og Søm; deres Præster brugte dem som Marterredskaber, hvormed de saarede sig i Brystet og i Armene, naar de bragte Guderne deres Forsoningsoffere. Af de tørrede Blade erholde Amerikanerne endnu Garn til Strømper, Handsker og andre Klædningstykker. Men især sætter man stor Priis paa deres sukkeragtige Saft, hvoraf man laver en meget yndet Drik. Humboldt beskriver paa følgende Maade hin Driks Tilberedelse: „Da Agaveplanten kun indeholder hin sukkerrige Saft i sin Blomstringstid, venter man denne med stor Længsel. Allerede i det ottende Aar begynde Blomsterne at udvikle sig; naar dette Tidspunkt indtræder, bortskærer man de mellemste Bladebuske, udvider lidt efter lidt dette Planten bibragte Saar og bedækker det med Bladene, der bindes fast sammen oventil. I dette Saar synes Plantekarrene nu at udgyde deres Safter, der vilde være blevne anvendte til Blomsterne, dersom man havde ladet Naturen følge sin af Skaberen foreskrevne Gang. Almindeligviis vedbliver denne Saft at udflyde i to til tre Maaneder, og Indianerne borttage den tre til fire Gange hver Dag. Endskjøndt slige Plantninger sædvanligviis indtage den meest tørre og ufrugtbare Jordbund, giver en stærk og kraftig Plante dog ofte 454 Kubiktommer Saft daglig, i en Tid af 4 til 5 Maaneder. Denne Saft har en behagelig, syrlig Smag; og da den indeholder meget Slim og Sukker, kommer den meget snart i Gæring, saa at hele Gæringsprocessen allerede er endt i 3 til 4 Dage, og man erholder nu en lædskende Drik, der kaldes Pulque. Europæere, der have vant sig til denne Driks temmelig ubehagelige Lugt, foretrække den for enhver anden Drik, saameget mere, som den tillige er et oplivende og styrkende Mavemiddel. Af denne Saft tillaver man i enkelte Distrikter ogsaa en stor Qvantitet af et Slags yderst berusende Brændeviin, der kaldes Mexical.

Af Jordbundens Dannelse udspringe meget væsentlige Fordele for Mexico, navnligen det uafbrudt sunde Clima; thi kun paa Kyststrøgene hjemsøges man undertiden af den gule Feber og den saakaldte „sorte Brækning." De høie og jævne Dale, de mildt hvælvede Bjerge begunstige Anlæg af bequemme Veie og Jernbaner, til den indre Samfærdsels Fremme. Paa Grund af de høie Kyster bliver Landets Erobring yderst vanskelig, om ikke aldeles umulig, for en ydre Fjende; kun ved indre Forræderi kan Mexiko erobres.

Der existerer ingensomhelst Efterretning om, at dette skjønne Land har været Europæerne be-

kjendt forend Fernandez Cordova's Tid, 1517. Af dets tidligere Historie ere kun enkelte Brudstykker blevne os bevarede. Fra Begyndelsen af skulle vilde Mænd fra Norden være ankomne til Landet Anahuac — som dette Lands ældgamle Navn lyder — og have gjennemflakket det som Nomader. Efter dem fulgte Aztekerne, der tidligere havde boet i Landet Aztean, nordøstlig for Halvøen Californien. En af deres Fyrster, ved Navn Huiziton, skal have erobret Landet i Aaret 1325 og lagt Grunden til Staten Mexiko. Alle disse Beretninger mangle imidlertid al historisk Grund; det Samme er Tilfældet med det Sagn, at Toltekerne — der antages at have opført de mange endnu existerende Monumenter — ere blevne undertrykte af en amerikansk Stamme. Det er langt sandsynligere, at Flaader, som løbe ud fra den persiske Havbugt, have befolket Landet og lagt Grunden til Montezuma's Stat. Deres Billedskrift, der tydelig henviser til Persepolis's Mure, Mexiko's Pyramider, der ere byggede i samme Stiil som Belus's Tempel, tilligemed andre Monumenter fra en fjern Fortid, og overhovedet de Kundskaber og Færdigheder, man forefandt her, — hentyde paa en Cultur, der maa gaae længere tilbage i Tiden, end vor Tidsregning, og have blomstret længe før Christi Fødsel. Thi paa den Tid, Europæerne opdagede Mexiko, var dette Land et stort og mægtigt Rige, regjeret af egne Keisere. De keiserlige Paladsers, Landsteders og Havers Størrelse og Herlighed vidnede om dette Riges umaadelige Rigdomme og satte Spanierne, som paa de vestindiske Øer kun vare vante til at forefinde raae, ucultiverede Vilde, — i en ikke ringe Forbauselse. Mexikanerne havde Skoler og Opdragelsesanstalter, der fortrinligviis vare beregnede paa krigersk Tapperhed. Deres Kunster og Haandverker vare i en høist blomstrende Tilstand; deres pragtfulde Paladser vidnede tilstrækkeligt om deres Fremskridt i Bygningskunsten; desuden udmærkede Mexikanerne sig i Maler- og Saarlægekunsten, saavel som i Forfærdigelsen af kunstrige Guldarbeider og skjønne Bomuldstøier. Deres Pottemageres Leerkar havde skjønne Former og vare overtrukne med den meest glimrende Glasur; deres af Fjedre sammensatte Malerier, Tapeter, Hovedsmykker o. s. v. kunde gjælde for sande Mesterverker.

I dette store Rige landede Fernando Cortez, i Aaret 1519. Han var en ung Mand af Mod, Talent, Aand og virkelig Sjælsstorhed; han var bleven udsendt af Gouverneuren paa Cuba, for at tage Mexiko i Besiddelse for Kongen af Spanien. Hans Flaade bestod af 11 Skibe og hans Tropper kun af 508 Mand Soldater — hvoraf dog blot de Tretten vare bevæbnede med Skydegeværer, de Øvrige derimod med Spyd, Sværde og Buer — samt 109 Matroser. Hvo skulde have troet det muligt, at Erobringen af en saa mægtig Stat kunde lykkes saadanne Stridskræfter? Og dog skete dette, deels ved Keiseren Montezuma's Modløshed, deels ved Forræderi. Neppe havde Cortez iverksat Landgangen, forend han blev angreben af de Indfødte; men Spaniernes Skydegeværer anrettede en stor Ødelæggelse blandt dem og udbredte almindelig Skræk. Man opgav nu den Plan: med Magt at jage Cortez ud af Landet, og søgte derimod at formaae ham til: godvillig at reise bort igjen. Imedens der underhandledes med Keiseren om den nægtede Tilladelse til, at aflægge et Besøg i Mexiko selv, bragte Cortez ved List flere misfornøiede Caziker over paa sin Side; og ved deres Bistand lykkedes det ham, at naae sit store Maal. [Af Cazikerne i Tabasco erholdt Cortez 20 Indianerinder til Foræring; blandt dem var en ung Pige ved Navn Marina, der udmærkede sig ved Skjønhed og Aandskraft. Hun ydede ham høist væsentlige Tjenester. Foruden sit Modersmaal forstod hun ogsaa det Malajiske og besad en saa udmærket Hukommelse, at hun i saare kort Tid lærte Castilianernes Sprog. Cortez lovede hende ei alene Friheden, men desuden en rig Belønning, dersom hun vilde

tjene ham som en tro Tolk. Hun blev døbt tilligemed de øvrige Slavinder, og hun viste bestandig en ubegrændset Troskab og Hengivenhed for Cortez, hos hvem hun altid havde betydelig Indflydelse, ei alene ved sin Aandsstorhed, men ogsaa ved sin beundringsværdige Skjønhed. Hun ledsagede ham paa alle sine Tog som Tolk og Raadgiverske. Det var hende, der ved sine Overtalelsesgaver forvandlede Spaniernes heftigste Fjender, Tlascalanerne, til Cortez's bedste og troeste Allierede. Det var hende, der blev den lille Hærs beskyttende Engel, da den fortvivlede Montezuma havde besluttet Spaniernes Mord i Nattens Mørke. Efterat Mexikos Erobring var bleven fuldendt, ægtede hun en spansk Adelsmand, Don Juan de Xamarillo.] Cortez blev modtagen af Keiseren med krybende Høflighed; det Palads, Montezuma havde indrømmet ham til Bolig, forvandlede han strax til en lille Fæstning, som han dog siden maatte forlade med sit Mandskab, af Mangel paa Levnedsmidler. Men forstærket ved et lidet Antal nysankomne Europæere, og ved Hjælp af 60,000 mexikanske Allierede, gjorde han nu et Angreb paa Hovedstaden, som han omsider erobrede efter tre Maaneders Forløb og efterat have leveret 60 Slag, hvori 100,000 Mexikanere mistede Livet. Paa den ødelagte Hovedstads Ruiner opbyggede Cortez et nyt Mexiko, og beherskede nu det erobrede Land som en grusom Despot. Nationens Had til sine Undertrykkere gik i Arv fra den ene Generation til den anden; det var ogsaa dette Had, der i den nyere Tid fremkaldte hin Insurrectionskrig, hvorved Mexiko blev befriet fra det spanske Aag og forvandlet til en Republik.

Hvormeget har Spanien ikke tabt derved! Med Herredømmet over Mexiko mistede den spanske Regjering tillige de Rigdomme, hvormed ethvert af de tre Naturriger har velsignet dette skjønne Land. Den største Deel af den Sølvmasse, der kom til Europa, var hentet fra de mexikanske Bjergverker. Allerede førend Spaniernes Ankomst, kjendte de Indfødte flere Metaller og Elementerne til Bjergverksbruget. Paa Torvet i Tenochtitlan saae Cortez Guld, Sølv, Kobber, Bly og Tin tilsalg. Af et Sted i hans Beretning til Carl den Femte seer man, hvorvidt Mexikanerne havde bragt det i Metallernes Bearbeidelse; der siges nemlig: „Foruden den store Masse af Guld og Sølv, bragte man mig ogsaa Guldsmede- og Bijouteriearbeider, der vare saa kostbare, at jeg ikke vilde lade dem indsmelte, men valgte deraf Stykker til en Værdie af over hundrede Tusinde Dukater, for at nedlægge dem for Eders kongelige Høiheds Fødder. Disse Sager vare af den meest udmærkede Skjønhed; og jeg tvivler meget om, at nogensomhelst Fyrste paa hele Jorden har eiet noget Skjønnere!" Efter Mexiko's Erobring gav Spaniernes umættelige Tørst efter ædle Metaller Bjergverksvæsenet et forbausende Sving fremad. Paa alle Punkter blev der aabnet Sølvminer af en Indholdsrigdom, som man aldrig har fundet Mage til nogetsteds paa hele Jorden. Paa den Tid, da Humboldt besøgte Mexiko, var der ikke mindre end 3000 Bjergverker i Gang, hvis Udbytte ansloges til 21 Millioner Piastre i Sølv og 1 Million i Guld!

Men ikke alene i Jordens Skjød maae Mexiko's Rigdomme søges; ogsaa Jordens Overflade frembyder en Mangfoldighed deraf. Mexiko er et af Jordens frugtbareste Lande; Tørke og Mangel paa Vanding ere her ingenlunde til Hinder for Jordbundens Frugtbarhed. Her kjender man kun to Aarstider, nemlig: Regntiden, der begynder i Juni eller Juli og varer til ind i October, hvorpaa følger Tørkens Periode. Af begge disse Aarstiders Varighed afhænger den større eller mindre Frugtbarhed. I de flodrige Egne veed man at gjøre den overhaandtagende Tørke uskadelig, ved Hjælp af Vandingscanaler. Som Næringsstoffer benyttes Bananen, Maniocroden, Mais og europæiske Kornarter. — Bananen, som indførtes af Spanierne, er den egentlige Brødfrugt

for den hede Zones Beboere; i Mexiko yder den næsten halvanden Million Mennesker det daglige Brød. Man forstaaer at tilberede den paa mangfoldige Maader til en meget velsmagende Spise, deels før, deels efter at den har opnaaet sin fulde Modenhed. Dog giver man Bananen Skylden for de Indfødtes Dovenskab, hvorfor det ogsaa blev foreslaaet under den spanske Regjering: ganske at udrydde Bananerne! En anden kostelig Plante, der trives godt i dette Land, ligesom Bananen, men hvis Dyrkning kræver større Moie og Omhyggelighed, er: Maniocroden (**Jotropha Manihot**), hvis Meel leverer Brød og Kager, som af Spanierne kaldes „de varme Landes Brød" og er yderst nærende, da det indeholder en Mængde Sukkerstof. Man gjør Forskjel paa søde og bitre Maniocrødder; ved de sidste maa Giftsaften omhyggeligt adskilles fra Meelstoffet, inden man tilbereder Brød deraf. De maadeholdne Indianere have Nok af et Pund Maniocmeel for en heel Dag. Et tredie Produkt, hvoraf hine Egnes Beboere hente deres Næringsstof og som man har gjort til Gjenstand for Agerdyrkning, er Mais. Mislykkes Maishøsten, saa opstaaer deraf stor Mangel baade for Mennesker og Dyr. Maisen giver ei alene Meel, der nydes som Brød eller tillaves som Grød, men de Indfødte forstaae ogsaa, at tilberede en Mængde forskjellige Drikkevarer deraf; den almindeligste blandt disse er et Slags Øl, der kaldes Chica. Ogsaa de europæiske Kornarter have her fundet en frugtbringende Jordbund. Hvedeavlen har tre til fire Hvedekorn — som en Negerslave af Cortez's Armee fandt paa Reisen og saaede i Jorden — at takke for sin Tilværelse. Det geraader i Sandhed Mexiko's Erobrer til stor Ære, at han strax efter dette Lands Erobring omhyggeligt sørgede for, at nyttige Planter bleve overførte til disse frugtbare Egne. Ogsaa andre Spaniere efterlignede ham heri; de dyrkede europæiske Vækter som stumme Minder om deres dyrebare Fødeland, hvortil Længselen knyttede deres Tanker. — Mexiko er et Planteteppe, som i Pragt og rige Afvexlinger ikke finder sin Mage paa hele Jorden.

For ei ganske at forbigaae Dyrerigets Produkter, ville vi her blot omtale den lille Cochenille, som har hjemme her og dyrkedes af Mexikanerne, allerede førend Spanierne erobrede deres Land. Cochenillen lever paa Nopalbusken (**Cactus opuntia coccinellifer**), der voxer vildt i Amerika. Der gives to Arter af disse Insecter: den fine og den uldne. Den fine Cochenille opklækkes ikke allevegne paa samme Maade. I Dalen Oaxaca, Familien Cortez's Majorat, anlægges Nopalplantager, hvilket skeer ved at stikke et trekantet Blad ned i Jorden. Allerede i det tredie Aar ere Planterne skikkede til, at ernære Cochenillen. Til Befrugtningen kjøber Planteren, i April eller Mai Maaned, Grene af Nopalbuske, som ere bedækkede med nyfødte Cocheniller. Disse fra Stammerne bortskaarne Grene beholde deres Vædske i flere Maaneder; paa Torvet sælges hundrede Stykker deraf for en Gylden. I 20 Dage opbevare Indianerne disse Grene med den unge Yngel, enten i Huler eller i deres Hytter, og sætte dem da ud i den frie Luft, under et Skuur, hvor de siden ophænges. Disse Smaadyr voxe nu saa hurtigt, at man allerede i August og September finder drægtige Hunner. Hunnernes Læggetid varer 13 til 15 Dage, og i de varme Nopalplantager, der ikke ligge for høit, kan man allerede gjøre Regning paa den første Indsamling efter 4 Maaneders Forløb. I koldere Egne bliver Cochenillen vel lige skjøn, men Indsamlingstiden indtræder sildigere; de lune Nopalplantager have derimod det Skadelige ved sig, at Cochenillens Fjender indfinde sig her i større Antal. Insecter, Fiirbeen, Rotter og Fugle kaste sig med Graadighed over Nopalbuskene og fortære disses kostbare Byrde. Derfor maa der anvendes den største Omhyggelighed paa Nopalbuskenes Rensning, der for det Meste udføres af indianske Qvinder, som ofte sidde hele Timer ved een Nopalbusk, for at befrie den fra alle sine Fjender. I høiere Egne maae Plant-

ningerne stundom ogsaa beskyttes ved Maatter imod den i Regntiden nedstrommende kolde Regn og Hagel. I mange Distrikter indsamles Cochenillen tre Gange om Aaret. Den første Samling er ikke af stor Betydenhed, da Hunnen ikke beholder meget Farvestof, naar den efter Nedryfstningen er død af sig selv. For at dræbe dem, bestænker man dem med Eddike og lader dem torres i Solen, eller man gyder hedt Vand over dem eller sætter dem ind i en hed Ovn. De følgende Indsamlinger ere desto vigtigere. Man regner, at et Pund Cochenillefæd giver 48 Pund Hunner. For at kunne bruge dem til Farvning, blive de malede ligesom Kaffebønner og blandede med opløst engelsk Tin. Af Cochenillen erholder man ved andre Tilsætninger den kostbare Farve: Carmin.

Saa rigt Mexiko er paa Naturprodukter, saa maadeligt er det derimod bevendt med dette Lands Fabrik- og Manufacturvæsen. Imidlertid kunne Fabriker heller ikke være fordeelagtige for Mexiko; thi Menneskernes Hænder ere i dette af Forsynet velsignede Land langt nødvendigere til Bjergverksdriften og Agerdyrkningen, til Qvægavlens Pasning og Naturens Cultur; det kan derved betale fremmede Produkter og har ikke nødig, selv at forarbeide sine raae Frembringelser. Forresten er det saare naturligt, at Mexikaneren — efter alt det, der foregaaer lige for Øinene paa ham — maa hade Manufacturvæsenet. Thi de Bomulds-, Faareuids-, Cigar-, Sæbe-, Krudt- og andre Fabriker, som Landet allerede er i Besiddelse af, ere snarere et Slags Straffeanstalter, end Industriegrene. „Disse Manufacturer", siger Bullok, „ere Slaverets, Armodens og Elendighedens grueligste Sæde. Ethvert Fabrik er i Ordets egentlige Betydning et Fængsel, hvis ulykkelige Beboere behandles med den yderligste Strænghed. Mange af dem ere virkelig forviste hertil paa visse Aar, til Straf for begaaede Forbrydelser. Andre have pantsat deres Person og Arbeide til Fabrikherrerne, fordi de have maattet laane Penge af disse Despoter. De høie Mure, de dobbelte Porte, de med Jernstænger forvarede Vinduer og Anvendelsen af legemlige Straffe gjøre slige Bygninger til lige saa forhadte Opholdsteder, som de afskyeligste Fængsler i Europa."

Agerdyrkningen i Mexiko fremviser et langt venligere Billed, end Fabrikerne; den er i en blomstrende Tilstand og nedtynges ikke af Livegenskabets Forbandelse. Men naar Talen er om mexikansk Agerdyrkning, maa man derved ei blot tænke sig saadanne Produkter, der tjene Mennesket til Fødemidler, som de ovenanførte Produkter af Planteriget, — men ogsaa slige Plantninger, som levere Indbyggerne Tuskmidler til Handelen og de raae Materialier til Manufacturer og Haandteringer. Sukker, Kaffe, Indigo, Bomuld og Cacao ere de Gjenstande, der optage de frugtbareste og skjønneste Marker. Dog er Sukkeret frie Menneskers Verk, og intet Negerblod, intet Negersuk forbittrer det; thi skjøndt den mexikanske Landmand er fattig, er han dog fri og nedtrykkes ikke af nogetsomhelst Slags Tvangsarbeide. Alt minder den Reisende om, at Jorden ernærer sin Dyrker og at det kun beroer paa det mexikanske Folk selv, om det vil opnaae Velstand eller hensukke sine Dage i Fattigdom.

Mexiko's Handel er ikke ubetydelig. Fordum var det kun Nordamerikanerne, med hvilke Mexiko stod i mercantilsk Forbindelse; nu har derimod England faaet Overvegten her, skjøndt Englænderne just ikke ere meget yndede hertillands. Man holder mere af Franskmændene; men de ere maadelige Kjøbmænd og forstaae ikke at varetage deres egne Interesser. Tydskerne seer man gjerne her, da de have Ord for at være særdeles redelige i Handel og Vandel(!); men de ere ikke i Besiddelse af store Capitaler. Saaledes forbliver Handelen i Englændernes Hænder. Acapulco og Veracruz ere Handelens Hovedstapelpladser. Naar Borgerkrigen hviler, drives der ogsaa en levende Indenrigshandel. Men denne Handel er, besynderligt nok, for største Delen kun Tuskhandel, da der er stor Mangel paa rede Penge; man

bruger derfor endnu bestandig Cacaobønner i den indre Handel, i Stedet for Smaapenge. Den vilde være endnu mere blomstrende, hvis man ikke leed et saa stort Savn paa gode Veie og Canaler.

Inden vi tage Mexiko's nuværende Befolkning i nøiere Betragtning, ville vi først omtale forannævnte Monumenter fra en fjern Fortid, da de tilfulde vidne om de gamle Mexikaneres Cultur. Dertil høre Ruinerne af de gamle Cazikers Palads i Tezcuco, en Stad, der fordum var Middelpunktet for Mexiko's Kunster og Videnskaber. Dette Palads var en Firkant paa 12,000 Fod, opført af 5 Fod lange og halvt saa tykke Basaltstykker, fortræffeligt tilhuggede og polerede; Firkanten hvilede paa Terrasser, der vare beklædte med en ypperlig Cement og hvortil man steeg op ad mange Trapper. — To engelske Mile fra Tezcuco ligger Montezuma's Bad, et skjønt Bassin paa 12 Fods Længde og 8 Fods Brede, i hvis Midte var en 4 Fod dyb Kilde, der fyldte Bassinet med det klareste Vand. Paa Bassinets Rand hæver sig et $2\frac{1}{2}$ Fod høit, trondannet Sæde, hvorfra man nyder en af de meest fortryllende Udsigter over Mexiko's Dal, som allerede Cortez skildrede med de meest glødende Farver. Forresten er hele Bjerget fuldt af udhuggede Grotter, hvortil man stiger op ad indhuggede Trappetrin. — Ruinerne af Palads et i Mitla fortjene ei mindre at bemærkes; man troer, at dette Palads er opført over den kongelige Families Grave. Begravelserne i Mitla bestaae i tre symmetrisk opførte Bygninger, med en yderst romantisk Beliggenhed; de ere baade indvendig og udvendig prydede med Mosaik og smaae Porphyrstene. Mærkværdige ere 6 Porphyrsøiler, der staae midt i en af de store Sale, som alle ere rigt udzirede med Figurer; paa disse Søiler hviler Loftet. Malerierne forestille Offerscener, Krigerskarer i høitideligt Optog o. s. v., ligesom de Malerier, man endnu forefinder paa hine prægtige Monumenter i Ægypten og Persepolis.

Høist mærkværdige ere Trappepyramiderne eller Teocalis, der minde os ikke saameget om Ægyptens Pyramider, som om Belus's Templer i Babylonien. De vare ogsaa Mausoleer, ligesom de ægyptiske, men endte, ligesom Belus's Tempel, med en Flade, hvorpaa der stod Templer og Altere; her fandt Offringerne og de hellige Ceremonier Sted. De synes ogsaa at have tjent til astronomiske Jagttagelser. Den største og berømteste af alle i Mexiko endnu existerende Pyramider er: Pyramiden ved Cholula (see Pl. 15), som man kalder „Bjerget, opført af Menneskehænder", fordi den er ganske bedækket med Vegetation og ligner et Bjerg. Denne saakaldte Teocali er opført af raae Muursten, hvis Lag afvexle med Leerlag; den bestaaer af fire lige høie Etager. 120 Trin føre op til dette Monuments Overflade, der indeholder 24,200 Qvadratmeter; dets perpendiculaire Høide udgjør 45 franske Meter, hver Side af dets Basis derimod 439 Meter. Indianerne forsikkre, at denne Pyramide er huul indvendig, og at deres Forfædre havde skjult Krigere derinde, som skulde overfalde Cortez ganske pludselig. Vist er det, at den har tjent til Begravelsesplads for de Indfødte; thi da man gjennembrød den underste af de 4 Afdelinger, for at føre en Vei derigjennem, opdagede man Liig i dertil særskilt murede Hvælvinger. Paa dens Top stod et Alter, helliget Luftens Gud, Quetzalcoatl. Denne Quetzalcoatl (Slangen med de grønne Fjedre) skildres os som en hvid Mand med Skjæg og havde megen Lighed med Indiernes Wischnu; han opholdt sig 20 Aar i Cholula — fortælle Indianerne —, og lærte deres Forfædre at smelte Metaller; han ordnede deres Gudstjeneste og Skikke, formanede dem til Fredsommelighed og forsvandt omsider ved Udløbet af Huascualco. Ifølge et andet Sagn var denne Pyramide ikke oprindelig

helliget Quetzalcoatl; men Landet Anahuac var førend den store Oversvømmelse beboet af Kjæmper, som i Verdens 4008de Aar alle omkom i en stor Vandflod, med Undtagelse af 7 Kjæmper, der vare flygtede ind i en Hule. Da Vandet igjen var sunket, byggede Xelhuaz, en af Kjæmperne, denne store Pyramide, der skulde naae op til Himlen. Men Guderne forhindrede dette; thi de slyngede deres Lynstraaler ned mod Pyramiden, for at straffe Bygmesterens Dristighed. Bygningen blev altsaa ufuldendt, og helligedes nu Quetzalcoatl. Ved de Fester, som høitideligholdtes paa denne Pyramide, sang Folket Hymner i et Sprog, der var de Indfødte aldeles ubekjendt; disse hellige Sange vare nemlig fra en længst forsvunden Fortid gaaede i Arv til deres Fædre og dem. Paa Pyramiden staaer nu et Capel, helliget den hellige Jomfrue de los Remedios; en Præst af den indianske Stamme læser her Messe hver Dag: en Omstændighed, der beskytter dette mærkelige Monument mod Ødelæggelse. Store Skarer af de Indfødte gjøre Valfarter til dette Capel, og en hellig Ærefrygt knytter endnu bestandig deres Hjerter til dette Kjæmpeverk af deres Forfædre, som engang beboede den hellige Stad Cholula. — Foruden denne store Pyramide finder man hist og her Ruiner af andre Teocalier, t. Ex. Pyramiden ved Papantla i Skoven ved Toxie; den havde 7 Etager ovenpaa hinanden og skyder steilere i Veiret, end de øvrige Teocalier. De overordentlig store Porphyrquadere ere yderst reent og omhygeligt forarbeidede; tre Trapper føre op til Toppen, og de forskjellige Afdelingers Beklædning er bedækket med meget omhygeligt udarbeidede Hieroglypher, der have Lighed med dem, man bemærker paa Levningerne af det stolte Persepolis. Indianerne betragte ogsaa denne Bygning med hellig Ærbødighed; her feire de endnu deres hellige Mysterier paa gammel Viis.

Endnu fortjener det berømte krigerske Mindesmærke ved Xochicalco (Blomsternes Huus) at omtales; det ligger ved Landeveien fra Acapulco. Denne Høi har en Høide af 170 Meter og bestaaer af en eneste Klippemasse, som man har givet en regelmæssig conisk Form. Høien har 5 med Mure besatte Terrasser, hver omtrent 20 Meter høi. I Midten findes Levninger af en Teocali. De Forskandsninger, Brystværn og det store Antal Kamre, der ere indhuggede i dens nordlige Side, give os den Formodning: at dette Monument har været bestemt til militair Brug.

Mexiko's Folkemængde er tiltaget betydeligt, siden denne Stat tilkæmpede sig Uafhængighed; endskjøndt man vel kan antage, at henved 300,000 Mennesker have mistet Livet i Krigene og under Revolutionsstormene; den anslaaes nu til 8 Millioner. — Landets nuværende Beboere bestaae deels af oprindelige Indfødte eller Indianere, deels af Negere og Creoler, deels af Blandinger af disse tre Classer, og deels af Udlændinge af forskjellige Nationer.

Indianerne (see Pl. 15 og 17), henved 5 Millioner i Tallet, udgjøre den større Deel af hele Folkemængden. Ifølge gamle Traditioner ere de hidkomne fra Norden og have medbragt den blodige Afgudsdyrkelse og Offertjeneste. De afskyelige Afguders (see Pl. 17) Præster vare blodtørstige, steenhjertede Menneskemordere, der benyttede den hellige Ærefrygt, Folket havde for dem, som Middel til deres vellystige Begjærligheders, deres Egennyttes og Blodgridskheds Tilfredsstillelse. Præsten (see Pl. 15) behøvede kun at sige, at Guden hungrede, — saa maatte det enfoldige Folk bringe sine Sønner og Døttre til Offeralteret, eller Fyrsten maatte drage i Krig, for at tilvende sig Fanger; Præsten, staaende paa en sort Steen, skar dem da med en skarp Steenkniv det bævrende Hjerte ud af den levende Krop, for at holde det dampende frem i Solens Straaler. Deres høieste Afgud var: Vitzliputzli, som dyrkedes i et prægtigt Tempel; det var ham, hvem hine blodige Offere bragtes. En anden Afgud, som de ligeledes tilbade, var den foran omtalte „Luf-

tens Gud" eller Quetzalcoatl, til hvis Ære der opførtes mærkelige Dandse og Lege, hvori selv Kongerne toge Deel i deres pragtfulde Glands, medens Menigmand pleiede at udpynte sig i Dyreskikkelser, hvortil de havde særegne Dragter af Huder eller Fjedre. Endskjøndt de fleste af disse Dandse ere gaaede af Brug under Spaniernes despotiske Herredømme, finder man dog paa enkelte Steder ret vakkre, kunstigt udførte Dandse, der have nogen Lighed med den blandt Indianerne i Missionen Jose, paa Halvøen Californien (see Pl. 18), brugelige Dands. En af de gamle Mexikaneres største religieuse Fester var det bortgaaende og det begyndende Aarhundredes Fest (see Pl. 16). Den første feiredes ved Pantomimer, Attituder og Handlinger, der hentydede paa Alvorlighed og Sørgmodighed; den sidste derimod helligholdtes under muntre Dandse.

De mexikanske Indianere ligne i deres Udvortes dem, man finder i de øvrige Dele af Amerika; deres Hudfarve er bruun og kobberfarvet, Haaret er stridt og glat, Kjævebenene stærkt fremstaaende og Læberne opstaaende; de have kun saare tyndt Skjæg. — Den Forskjel, der herskер imellem deres Sprog, viser tydeligt nok: at de ikke høre til een og samme Stamme. Det aztekiske Sprog, der var Landets Sprog paa den Tid, Mexiko erobredes, er videst udbredt. Det er et af de forunderligste Sprog og, næst efter Hottentotternsproget, det vanskeligste af alle Sprog med Hensyn til Udtalen; dets Ord ere nemlig meget lange og ende sig for det Meste paa tl, zl, tli eller zli. Efter dette er det otomitiske Sprog meest udbredt; det bestaaer af lutter Enstavelsesord og danner følgelig en fuldkommen Modsætning til det førstnævnte; det tales meest i Mechoacan. Sydlig for Staden Mexiko finder man en Mængde andre Sprog. — Indianerne i Mexiko opnaae en temmelig høi Alder; men de vilde kunne leve endnu længere, dersom ikke Drukkenskabens ulykkalige Følger undergravede deres Livskræfter for Tiden. Denne Last er desværre altfor dybt rodfæstet, til at de kunne helbredes derfor; og dette Gode have de Europæerne at takke for! Selv om man lægger den Berusede en tung Jernring omkring Foden og tvinger ham til, at feie Gaderne tre Dage i Rad, saa kan man dog altid være vis paa, at han allerede den fjerde Dag drikker sig en Ruus paany.

Siden Mexiko's Erobring ved Europæerne er det mexikanske Folk, der fordum stod paa et saa høit Culturtrin, nedsunken i Barbarie; og heri ere Europæerne Skyld; thi enten gjorde de Intet for Folkets Dannelse, eller de betraadte forkeerte Veie, for at bibringe det Cultur; dette var saaledes Tilfældet med de spanske Missionairer. Derfor tilbeder Indianeren, skjøndt han er omvendt til Christendommen, endnu bestandig sine Afguder, ligesom for 300 Aar siden, og har kun forøget deres Antal med nogle Billeder, som indeholde Skildringer af den hellige Skrift. Hvorledes Christendommen er bleven sammenblandet med den mexikanske Mythologie, seer man blandt Andet af den Omstændighed, at de identificere den Hellig Aand med Aztekernes Ørn. Naar Indianerne først ere blevne hævede til en vis Grad af Cultur, yttre de stor Lærenemhed og udvikle megen Forstand og Skarpsindighed; men deres Indbildningskraft er saare svag. De have beholdt deres gamle Forkjærlighed for Billedhuggerarbeider og Malerkunst. De udskære i Steen og Træ; en skarp Kniv er det eneste Redskab, hvormed de frembringe sande Underverker i det haardeste Træ. Især male og udskære de gjerne Helgenbilleder, men holde sig altfor slaviskt til de af deres Forfædre brugte Former. I det Hele taget er deres mechaniske Færdighed høist beundringsværdig. — En meget skjøn Egenskab hos dem, er deres Forkjærlighed for Blomster, som allerede Cortez roste hos de daværende Mexikanere. Den viser sig endog paa deres Torve. Den indianske Kræmmers Færsken-, Ananas- og Urtekurve ere smykkede med en Rigdom af friske Blomster, hans Boutique er behængt med Krandse af de

yndigſte Blomſter. Enhver Indianer har tæt ved ſin Bolig en lille Have, hvor en Rigdom af lifligt duftende Blomſter prunker ved Siden af tropiſke Frugter. De ſaakaldte Chinampas eller ſvømmende Haver tage ſig fortrinligviis ſkjønt ud. De beſtaae i Tømmerflaader, ſom ere belagte med Jord og deels drive omkring paa Søerne, deels hænge faſt ved Bredderne. Her dyrke de Bønner, Ærter, Kartofler, Ærteſkokker og andre Haveværter; den ſvømmende Haves Rand er indfattet med Blomſter. Paa de ſtørre Chinampas har man ogſaa et ſkyggefuldt Træ eller en Hytte, til Beſkyttelſe mod Regn og Storm.

Den Maade, hvorpaa Indianerne i Staten Texas fange de vilde Heſte, der ſtreife omkring i Flokke paa flere Tuſinde Stykker, er virkelig interesſant. Ingen Araber forſtaaer ſig bedre paa denne Forretning, end de. Jægerne udſøge de bedſte og raſkeſte tamme Heſte, og opføre en faſt Indhegning af Palliſader og Buſkværter, til hvis Aabning der ſlutter ſig en endnu ſtørre Indhegning, hvorfra der igjen udgaaer to lange Fløie. Disſe to Fløie ſtrække ſig langt ind i Savannerne og beklædes omhygeligt med Buſkværter, for at de vilde Heſte ikke ſkulle fatte nogen Mistanke. Er det nu lykket Jægerne, at drive en lille Flok paa 3 til 400 vilde Heſte ind i den ſtørre Indhegning, ſaa udſøges de yngſte og ſkjønneſte, der da trækkes ind i den mindre og faſtere Indhegning ved Hjælp af den ſaakaldte Laſſo: en Fangerem med en Snare, der kaſtes omkring Dyrets Hals; de gamle Heſte ſlipper man derimod løs igjen. De fangne tæmmes ſnart ved Hunger.

De mexikanſke Indianeres Dragt (ſee Pl. 15, ſammenlignet med Pl. 17) er forſkjellig i de forſkjellige Provindſer. Mændenes Klædedragt beſtaaer almindeligviis i en Straahat, en Livkjole af grovt Klæde med korte Ærmer, og Beenklæder, der naae dem til Knæene. I Stæderne bære de ogſaa et Slags Kappe, der har nogen Lighed med Romernes Toga. Fruentimmerne bære deels Trøie og Kjole, og derover endnu en Kappe, der ligner Sydamerikanernes Poncho og kan trækkes op over Hovedet, — deels lange Klæder med korte Ærmer og en Straahat. Deres ſkjønne ſorte Haar flette de i to lange Piſke, ſom hænge ned paa hver Side; undertiden ſkære de det ogſaa kort af. Deres Chemiſe er af Bomuldstøi, og Fødderne ere bedækkede med Læder-Sandaler. Indianerne i Staten Mechoacan, ſom overhovedet ere berømte for deres Kunſtfærdighed, udmærke ſig ogſaa ved en ſærdeles ſmagfuld Klædedragt.

Indianernes Boliger ere ſimple og reenlige, men forſkjellige i Formen. I de hede Egne boe de i et Slags Bure, opførte af Bambusrør eller Træſtammer og Bræder, undertiden ogſaa af raae Stene; de have flade Tage. Hvor de leve blandt Spaniere, fornemmelig i Mexiko's Omegn, bygge de Steenhuſe, der have megen Lighed med Spaniernes. Nogle Leerkrukker og Flaſker, en Steen til Maisbrødets Tilberedning, og en Mængde Helgenbilleder — udgjøre disſe Boligers Bohave og Pynt. En paa Jorden udbredt Madratſe eller et Hængenet, faſtgjort ved Loftet, tjener dem i Stedet for Seng. Deres Landsbyer ligge i Almindelighed ſaaledes ſkjulte i Buſkadſerne, at man kan reiſe tæt forbi dem, uden at blive dem vaer. Enhver Landsby har ſine Alcader eller indianſke Forſtandere, der vælges paa to Aar og nyde den ſtørſte Anſeelſe blandt Stedets Beboere. Hvor der endnu findes Efterkommere af de gamle Caziker, falder Valget meeſt paa disſe.

Man roſer Indianerne for deres Godmodighed, Flid, Ærlighed og Taknemmelighed, og for den Agtelſe og Venlighed, hvormed de modtage og pleie Fremmede; ligeledes roſer man ogſaa Qvindernes Værdighed og Reenlighed. De i Nærheden af ſtore Stæder boende Indianere gjøre imidlertid en Undtagelſe herfra, i Henſeende til disſe gode Egenſkaber; thi de ere blevne fordærvede ved Creolernes Exempel. Blandt India-

nerne vaagner den Følelse: at de egentlig ere Landets Herrer, stedse stærkere og kraftigere. Det var dem, der væsentlig bidroge til at omstyrte den spanske Regjering. Indianerne, som under Spaniernes Herredømme vare underkastede de største Indskrænkninger og ofte behandledes med umenneskelig Haardhed, ere nu ved Constitutionens Indforelse blevne Borgere i Mexiko's forenede Stater. — Mestizerne ere i Besiddelse af deres Forældres gode Egenskaber; de have skjønne Ansigtstræk, ere virksomme, driftige, sædelige, og deres Koner ere ofte langt bedre, end Creolerinderne.

Fra de ovenfor beskrevne Indianere, der beboe Mexiko's Høislætter, den østlige og sydlige Bjergskraaning samt Isthmus, maae vi vel adskille en anden Classe af dette Folk, der har erholdt Navn af „tappre Indianere" (**los Indios bravos**), fordi de paa det Kraftigste tilintetgjorde ethvert af Spaniernes Forsøg paa, at bringe dem under Aaget. De ere hedenske Jægerstammer, som beboe det store Landstrøg, der strækker sig fra Rio grande til Grændserne af de forenede Stater. Med haardnakket Stolthed tilbagevise de Alt, hvad der kunde gjøre dem til civiliserede Mennesker og bosatte Agerdyrkere. De føre en uafbrudt grusom Krig mod de Hvide, og i Nattens Stilhed forurolige de ofte de tilgrændsende Provindser, hvor de opføre sig som vilde Rovere. Vi tvivle meget om, at deres Sprog er saa skjønt og velklingende, som Reisende have paastaaet.

Endnu fortjene Missionerne i Californien, 25 i Tallet, at omtales her. Enhver Mission bestaaer af to Geistlige, der beboe et særskilt Huus; i Nærheden af dette ligge Magazinerne til Næringsmidler, Klædningsstykker o. s. v., Kirken og de Arbeidshuse, hvor Tepperne og Toierne, som de omvendte Indianere iføres, blive forfærdigede. Alle Bygningerne ere opførte af brændte Muursten og tæggede med Straae. Ved Siden af disse ligger da Indianernes Landsby, der bestaaer af usle Hytter, opførte af Stænger, gjennemflettede med Pileqviste; Taget dannes af Løv og tørret Græs eller Siv, og har en Aabning i Spidsen; Indgangen er saa lav og smal, at man neppe kan krybe derigjennem. Ved hver Hytte finder man en Plads til Kokkenvæxter, Hønsehold o. s. v. Mændene pløie, grave ɔc.; Qvinderne besørge Huusholdningen, spinde Uld og væve, riste Byggen og male den paa Haandqværne. Paa et med Klokken givet Tegn maae de Alle indfinde sig i Kirken til Bøn, begive sig til Arbeidet og nyde deres Maaltider. De saakaldte Presidios eller Militairposter, der bestaae i langagtigt-firkantede Jordvolde og hvis Bygninger ingen Vinduer have, — tjene til Beskyttelse for Missionerne.

Negerne bleve som Slaver indførte i Mexiko, hvor de anvendtes til Bjergverksdriften og Plantagedyrkningen. Nu ere de imidlertid gaaede over til de frie Statsborgeres Classe, siden et Decret af Congressen (udstædt i Aaret 1826) har forbudt Slavehandelen. Deres Antal beløber sig til 18,000. De ere en kraftfuld, munter, til Dannelse skikket Menneskestamme, der, i moralsk Henseende i det Mindste, ikke staaer dybere end Mexiko's øvrige Beboere. Negeren er den bedste, troeste Tjener, der gjerne lader sit Liv for sin Herre, naar denne behandler ham godt. Indianerne holde vel ikke meget af Negerne; dog finde Forbindelser Sted imellem dem indbyrdes. Børn af slige Sammenblandinger (Zambos) ere stærke og behændige, taale bedre det usunde Clima i de lavtliggende Egne og ere mere beskyttede imod den gule Feber, end de Hvide, Indianerne og Negerne selv.

Creolerne — hvis Antal beløber sig til noget over een Million, altsaa omtrent $\frac{1}{7}$ af Folkemængden — ere dem, der nyde meest Anseelse, have Regjeringens Tøiler i deres Hænder og ere i Besiddelse af Landets bedste Eiendomme og meest indbringende Poster. De blive vel ofte skildrede som ildfulde, virksomme, bestemte og for store Ideer modtagelige Mennesker; imidlertid er

den Skildring, som nyere Reisende give os af dem og deres Charakteer, ingenlunde fordeelagtig. Ifølge disses Yttringer falde alle Creolerne, med Undtagelse af et saare ringe Antal, deres Fædreland til Byrde; thi de mangle alle de Kundskaber, der behøves for at kunne vedligeholde den første Rang i en Fristat; de ere stolte, sandselige og heftige i deres Lidenskaber. De ville nødig mindes om, at de nedstamme fra Spanierne; thi de ville kaldes Amerikanere. Den laveste Classe af Creolerne bestaaer af et Slags Lazzaroner, som man i Stæderne kalder Leperos; de ere lastefulde, dovne og rovbegjærlige, for stolte til at arbeide eller betle, uvidende og oprørske; al deres Hu gaaer kun ud paa Bedragerier og Plyndring. Creolernes Indflydelse aftager næsten med hver Dag; hvorimod de oprindelige Indbyggere, ligesom overhovedet alle Folkemængdens couleurte Classer, vinde efterhaanden mere Kraft.

Alle de, der ere fødte udenlands, med Undtagelse af Spanierne, kaldes her Esteros og ere meget yndede af Indianerne, især hvis de lære disses Sprog og antage deres Sæder og Skikke. Guachupins (Spidshoveder) og Spaniere ere i Mexiko eensbetydende Ord. Disse Mennesker, der fordum vare i Besiddelse af Regjeringen, af alle Æresposter og Indkomster, med hvilke de skjønne Creolerinder fordum søgte at komme i Forbindelse, — ere nu almindelig foragtede, selv af deres egne Børn. Man finder kun et saare lidet Antal Spaniere i Staten Mexiko; thi i Aaret 1829 bleve alle Spaniere definitivt og for bestandigt forviste fra de mexikanske Staters Grund. Da forlode 22,000 Spaniere Landet, og kun nogle faa Militairpersoner af prøvet Troskab, samt de Søfolk, der havde udleveret det spanske Skib „Asia", fik Tilladelse til at blive.

Man kan ikke nægte, at Mexiko skrider fremad i videnskabelig Henseende; fornemmelig siden Bjergverksforeningerne have hidbraget en Mængde dannede og dygtige Mennesker fra England, Tydskland og de forenede Stater; disse virke vel langsomt, men desto sikkrere, paa det mexikanske Folks aandige Udvikling. [Hine Bjergverkscompagnier have af de mexikanske Eiere overtaget en Række af Miner, hvorfor de betale disse enten en vis Deel af Udbyttet, eller en aarlig Forpagtningsafgift; efter en vis Række af Aar maae de tilbagegive disse Bjergverker tilligemed alle derved gjorte Forbedringer. Ved disse Compagnier er Bjergverkernes Udbytte atter bleven hævet, og steeg i Aaret 1830 til 13 Millioner Piastre.] Der anlægges Skoler, videnskabelige Anstalter doteres rigeligt, og selv blandt de mindre Dannede begynder man at spore Smag for Literaturen.

Mexiko's Statsforfatning har væsentlige Fordele fremfor de forenede nordamerikanske Fristaters Regjeringsform. Mexiko er en repræsentativ Forbundsrepublik, bestaaende af 18 Stater og 4 Gebeter. Generalcongressen udøver den lovgivende Magt gjennem sine to Kamre: de Deputeredes og Senatorernes. I Præsidentens, Vicepræsidentens og Statssecretairernes Hænder ligger den fuldbyrdende Magt. Militairmagten beregnes til 18,000 Mand regulaire Tropper og 12,000 Militser; men disse Tropper have kun lidet Værd som Krigere.

13. Mellemamerikas Beboere.

Mellemamerika er, ligesom Mexiko, et Bjergland, der ligger paa en Landtunge, som forbinder Amerikas nordlige Fastland med det sydlige. Det indbefatter hele den Landstrækning, der under Spaniens Herredømme førte Navn af „Generalcapitanatet Guatemala", og kaldes nu: Forbundsrepubliken Guatemala. Dette Land er af Naturen langt mere begunstiget, end Mexiko; den største Deel af det hører til den hede Zone, og til hine herlige Egne, der fryde sig ved en evig Vaar. I Særdeleshed udmærker Kysten ved San Salvador sig ved sine Produkters Godhed, Fiinhed og Kraft, hvorfor den ogsaa med Rette kaldes Balsamkysten. Sko-

vene paa Mosquitokysten ere berømte; de levere det bedste Mahagonitræ, man kjender. [Denne Træsort fældes almindeligviis kort efter Juletiden, ved Slutningen af den saakaldte vaade Aarstid; til dette Arbeide betjener man sig af Negerne, der bedst kunne udholde hin fugtige Hede. Det er interessant at vide, hvorledes denne Træsort blev indført i de europæiske Snedkeres Verksteder. I Aaret 1724 levede der en Læge i London, ved Navn Gibbons, hvis Broder hjembragte fra Vestindien en stor Planke af denne Træsort, som Ballast, og forærede ham den. Gibbons overgav Planken til en duelig Snedker, for deraf at forfærdige et Skrin. Først efter at Snedkeren havde ladet forfærdige særegne Redskaber af ualmindelig Skarphed, lykkedes det ham at fuldende det bestilte Arbeide. Dette Stykke Meubel var af en saa udmærket Skionhed og vakte saamegen Beundring, at der fra denne Stund blev en almindelig Efterspørgsel efter denne Træart. Hin Snedker, som i Europa forfærdigede det første Meubel af Mahagonitræ, hed Wollaston.] En ikke mindre Prydelse har dette Land i sine talrige Palmearter, som naae en Høide af 110 til 160 Fod og hvis Kroner vugge sig høit over Urskovenes Toppe. — Guatemala er udsat for frygtelige Jordskjælv; langs med hele Vestkysten sees man en forfærdelig Række af Vulkaner, hvis Kegletspidser staae isolerede. Men netop denne under Jorden fortarbeidende Ild, i Forbindelse med den geographiske Beliggenhed og Overflod af Vand, gjør dette Land til et af de frugtbareste paa Jorden og befordrer de tropiske Planters Fremvæxt.

Guatemala's og dets Beboeres Historie forend den Tid, Europæerne opdagede Landet, er indhyllet i det dybeste Mørke. Her forefandt Spanierne Folkestammer, der stode paa et høit Trin af Civilisation, men dog allerede vandrede imellem Ruiner, der hentydede paa en endnu høiere Cultur. Disse Ruiner have for største Delen vedligeholdt sig indtil vore Dage. De mærkværdigste iblandt dem ere Ruinerne af Staden Tlapallan eller Huehuetlapallan, nu bekjendte under Navnet: Ruinerne ved Palemque (en Indianerlandsby). Disse mærkelige Ruiner indtage en Strækning af 5 tydske Mile, langs med en Bjergryg, og synes at have været en uhyre Stad; nu ere de bevoxede med ældgamle Skove. De fortrinligste Bygninger i denne Stad findes paa de meest ophøiede Punkter; og Alt, hvad der endnu existerer, bestaaer af Steen og Gibs. Paa en Gaardsplads seer man Levningerne af et firkantet Taarn (see Pl. 18); skjøndt dets Spidse er falden ned, har det dog endnu en Høide af 160 Fod. Retvinklede Trapper føre op til Taarnspidsen; Døre og Vinduer ere regelmæssigt anbragte. I flere Bygninger, hvis Ruiner have vedligeholdt sig gjennem et saa langt Tidsløb, finder man menneskelige Figurer (see Pl. 19) i ophøiet Arbeide, hvoraf adskillige udmærke sig ved deres Hovedpynts ualmindelige Form og Høide; nogle Figurer holde i deres Hænder lange Stave, der ere prydede med sælsomme Gjenstande. Overalt seer man Billedhuggerarbeider og Hieroglypher anbragte; deriblandt forekommer Vædderhovedet ofte. Høist mærkelige ere de Menneskers Physiognomier, der ere afbildede paa disse Monumenter; de ere ranke, stiintbygte Skikkelser, men have lange Næser og høie, tilbagetrykte Pander, som ikke findes hos nogen af de nuværende Stammer. Saavel disse Monumenter, som den høist sammensatte Bygningsstiil, røbe ganske andre Fremskridt i Civilisationen, end de, som Spanierne forefandt her.

Cortez fandt Landet deelt imellem flere Folkestammer, som for største Delen stode paa et høiere Trin af Civilisation, end Mexikanerne; de beherskedes deels af Konger, deels af Caziker. Man har endnu en Navneliste paa 17 Regenter, som efter hinanden skulle have indtaget Tronen i Utatlan. Guatemalerne bleve den 24de Mai 1524 overvundne af Spanierne i et stort Slag,

hvori de kæmpede med overordentligt Mod; de bleve derpaa Alle bragte under Aaget, med Undtagelse af Indianerne paa Mosquitokysten, i Skovene i Honduras og paa den østlige Skraaning af Cordilleras, — der ikke lode sig paatvinge det forhadte spanske Tyrannie, hvorfor ogsaa de have erholdt Navnet „tappre Indianere." Først i Aaret 1823 erklærede Guatemalerne sig for frie og uafhængige, efter at de med en Fart havde jaget Spanierne ud af Landet. Siden den Tid ere de ei oftere blevne foruroligede udenfra. Mellemamerika danner en Foederativrepublik, bestaaende af 5 souveraine Stater. Deres Forfatning har stor Lighed med de forenede Staters i Nordamerika, men er i mange Punkter endnu fuldkomnere.

Mellemamerikas Folkemængde bestaaer for Øieblikket af de samme Elementer, som Mexiko's. Indianerne, fordeelte i fleer end 20 Stammer, udgjøre den agtværdigste og største Deel, nemlig $\frac{2}{3}$ af hele Folkemængden. De Fleste blandt dem ere bosatte eller saakaldte latinske Indianere (**Indios ladinos**); disse ere døbte og efterabe alle Christendommens ydre Skikke, uden at have mindste Ahnelse om dens Aand. De ovenomtalte tappre Indianere udgjøre det ringere Antal; disse ere Hedninger og boe uafhængige i deres Bjergegne. — Mellemamerikas Indianere udmærke sig fremfor de øvrige Indianere ved en malerisk Dragt. De mere Velhavende — der gives nemlig blandt disse Indianere store Grundeiere, som under den forrige Regjering førte Navn af Caziker og nøde samme Udmærkelse, som den castilianske Adel — bære en Bomuldsfjorte, vide Benklæder, Lædersandaler og et Belte af couleurt Toi. De simple Indianere bære ingen Bomuldsstoffer, men Teier, som ere vævede af Maguey's og andre Planters Trævler. — Godmodighed, Flittighed, Taushed, Gjæstfrihed og Sandruhed ere Dyder, som man allevegne finder hos dette Folk; Drukkenskab derimod er deres største Feil. Industrie, Agerdyrkning og Civilisation ere hos dem endnu i deres første Barndom; men da de have en høi Grad af Videbegjærlighed og opdrage deres Børn med megen Omhyggelighed, har man Grund til at formode, at de inden kort Tid ville gjøre betydelige Fremskridt deri.

Om den øvrige Folkemængde i Guatemala, nemlig Creolerne, Negerne og Blandingerne af alle Arter, gjælder det Samme, som er sagt om Mexiko. Indvaanerne i Nyguatemala, Forbundsrepublikens Hovedstad, udmærke sig ved en naturlig Munterhed; de ere meddelende, selskabelige, gjæstfrie, godgjørende og umistænksomme, desuden lærenemme og af en opvakt Aand. Man finder blandt dem baade Sølvsmede, Musici og Billedhuggere, der i Dygtighed overgaae alle amerikanske Kunstnere og levere Varer, som selv det kunstrige Europa sætter stor Priis paa. Ogsaa Qvinderne ere berømte for deres Kunstfærdighed i forskjellige Slags Brodérier, i at forfærdige qvindelige Klæder, kunstige Blomster, Fjedermalerier o. s. v.; de udmærke sig ligeledes ved deres Skjønhed. Denne Stad har en overordentlig levende Handel; Torvet er altid forsynet med en Overflod af Levnedsmidler, der indkomme fra de omliggende Landsbyer og Landsteder. Alt røber overhovedet, at denne Stat er i en rask opblomstrende Tilstand.

Mellemamerikas Kyster ere omgivne af utallige Øer, fulde af Bjerge, med gode Skove og vestindisk Frugtbarhed. Kun enkelte af dem ere beboede, navnligen Isla de Pinos, der opdagedes af Columbus selv og opkaldtes efter de mange her voxende Naaletræer; ogsaa Øen Roatan er beboet. Indbyggerne høre til Caraibernes skjønne Folkestamme, der nærmere skal vorde skildret; mange af Beboerne ere Negere. Paa Øen Pinos havde de berygtede Flibustiere fordum deres Oplagssteder; de bortførte de fleste Beboere som Slaver.

II.

Sydamerikas Folkefærd.

Sydamerika, som ved Landtungen Panama forbindes med Nordamerika, har et Fladeindhold af 400,000 geographiske Qvadratmile. Den største Deel af dette Land er os endnu fuldkommen ubekjendt; thi det indeholder Strækninger af flere Tusinde Qvadratmile, som endnu aldrig ere blevne besøgte af nogen Europæer. Dette af høie og tildeels vulkanske Bjerge gjennemkrydsede, af store Floder og Søer vandede Continent, hvis Kyster Columbus først berørte i Aaret 1498, — har et Clima og en Jordbund, der frembringe de kostbareste og herligste Produkter; Bjerge og Slætter, Høie og Dale, Skov og Eng ere fyldte med Skatte, som Naturen rigeligt har udstrøet her.

Sydamerika beboes af omtrent 12 Millioner Mennesker, deels oprindelige Indbyggere eller Indianere, deels Indvandrede d: Europæere og Negere, deels Blandinger, fremkomne ved de sig gjennemkrydsende Ægteskaber imellem Indianere, Europæere, Negere og disses Børn. Der er ingen Tvivl om, at ogsaa de oprindelige Indbyggere, Indianerne, ere fra Begyndelsen indvandrede her i Landet; man kan imidlertid ikke erholde nogen Vished om: naar og hvorfra de kom. Adskillige Sagn, der have vedligeholdt sig blandt Sydamerikas Folkefærd, gjøre det sandsynligt, at Sydamerika er til forskjellige Tider bleven befolket af Eventyrere fra forskjellige Nationer, der ere indvandrede deels fra Osten, deels fra Vesten; derfor ere Beboerne af det vestlige og østlige Sydamerika meget forskjellige fra hinanden. Ogsaa hos Sydamerikanerne er Kobberfarven herskende, ligesom hos de indfødte Nordamerikanere. Dog finder man ogsaa gulagtige, rødlige, mørkebrune og fortladne Indianere, hyppigt ogsaa Albinos eller Kakerlaker (hvide Negere), hvis Farve er mælkebleg og liigagtig. Blandt de Indfødte gives der endnu mange Menneskeædere; og de Anstrængelser, man har gjort sig for at vænne dem af med denne umenneskelige Skik, have kun frugtet hos faare Faa. De holde meget af Dandse, Lege og Krig. Deres Krige, som de føre med en mageløs Forbittrelse, bestaae ikke i aaben Kamp, men i lumske Overfald. Scalpering er brugelig hos dem, ligesom i Nordamerika. De mangle ikke Genie og Kunstfærdighed; imidlertid have de et stort Hang til Lediggang og Dovenskab. Ligesom alle raae Folkefærd følge de, med en vis moralsk Ubøielighed og standhaftig Vedhængenhed, deres fra Forfædrene nedarvede Sæder og Skikke. Jagt og Fiskeri ere deres Hovedbeskæftigelser; enkelte indianske Stammer drive ogsaa Agerdyrkning, der for det Meste besørges af Qvinderne, imedens Mændene streife omkring i Skovene og ved Floderne, eller dovne hjemme. Fleerkoneri er vel temmelig almindeligt blandt dem; dog herskер der en øm Kjærlighed i deres Familier. [Humboldt fortæller et rørende Beviis paa en saadan Familiekjærlighed. I en Hytte traf Missionsindianerne i Guiaviare en Guahiba-Indianerinde med tre Børn, hvoraf de to endnu vare umyndige. De bleve kneblede og bragte til en fjern Mission. Men flere Gange flygtede hun med sine Børn, for at vende tilbage til sin Mand og den hos ham værende Søn. Hver Gang blev den Ulykkelige indhentet og tugtet ubarmhjertigt med Piskeslag; tilsidst blev hun skilt fra sine Børn og bortslæbt til Missionen ved Rio Negro, som laa 25 Mile borte fra hendes hidtilværende Opholdsted. Med Tænderne løste hun sine Baand, flygtede i Nattens Mørke og var allerede paa den fjerde Dags Morgen i Nærheden af Hytten, hvor hendes Børn opholdt sig. Hvad denne Qvinde udførte, grændser til det Overmenneskelige. Hun maatte møisommeligt bane sig Vei midt igjennem en Skov, som ingen menneskelig Fod endnu havde betraadt og som var gjennemflettet af piggede Snylteplanter; hun havde intet andet Fødemiddel, end store sorte Myrer; ingen anden Veiviser, end sin Moderkjærlighed. Udmattet og med Legemet fuldt af bloddryppende Saar, søgte hun at redde

sine elskede Børn. Men hun blev greben, atter skilt fra sine Børn og berøvet alt Haab om, nogensinde at gjensee disse. Nu vægrede hun sig for at tage nogen Næring til sig, og døde af Længsel og Sorg.] Berusende Drikke elske de lidenskabeligt; selv Børnene blive i deres tidlige Ungdom fortrolige med Drukkenskabens Last. —

De sydamerikanske indfødte Stammers Sprog ere høist forskjellige. Et af de almindeligste er Quichuasproget, der vel er fattigt paa Ord, men rigt paa Udtryk og usædvanlig blødt og velklingende; det tales overalt i Peru, og man finder i hele Sydamerika neppe eet Sprog, som jo har laant flere Ord fra dette. Cazikerne ere deres Overhoveder i Krig og Fred, deres Anførere imod Fjenden og deres Mæglere i opstaaede Tvistigheder. Deres Religion er ei stort bedre end hedensk Afguderi, Fetischdyrkelse og schamanisk Overtro; den store Aand er Gjenstand for almindelig Tilbedelse. Et hemmelighedsfuldt Instrument er deres hellige Trompet, der kaldes Botudo; den blæses kun ved høist vigtige Anledninger og blot af Indviede; undertiden blæser ogsaa den store Aand selv paa dette Instrument. Mange indianske Stammer ere omvendte til Christendommen; men hos de Fleste har dette ikke Andet at betyde, end at de iagttage de Christnes udvortes Skikke. Med den nye Forfatning og Tingenes nye Orden have dog nu Civilisationens Porte aabnet sig for dem. — Ved Skildringen af de enkelte Stater, hvori Sydamerika er inddeelt, ville vi nærmere lære at kjende de vigtigste af disse indianske Folkefærd, hvis Stammeforskjelligheder og Territorier ei altid kunne angives med Bestemthed, ligesom ogsaa den øvrige Deel af Befolkningen, der bestaaer deels af civiliserede Europæere, saasom Franskmænd, Spaniere, Portugisere, Tydskere, Englændere og Hollændere, deels af Negere, hvoraf fornemmelig Brasilien har, til sin fremtidige Skade, indført en altfor betydelig Masse. Dette store Fastland er nemlig inddeelt i otte Republiker, et Dictatorat og et Keiserdømme, uden at tale om Englændernes, Hollændernes og Franskmændenes Colonier. Idet vi lægge denne Inddeling til Grund, gaae vi nu over til Beskrivelsen over Sydamerikas særskilte Folkefærd.

1. Guyana's Beboere.

Guyana indbefatter egentlig hele Landstrækningen imellem Orinoko's og Amazonflodens Mundinger. Men da den fordums spanske Deel af dette Land regnes med til Republiken Venezuela — hvorom vi siden skulle tale —, saa ville vi her blot skildre det Colonialland, som Britterne, Hollænderne og Franskmændene have deelt imellem sig. Det milde Clima og den overvættes frugtbare Jordbund gjøre dette Land til et af Jordens skjønneste Coloniallande. Ei alene alle europæiske Huusdyr, men ogsaa alle Colonialprodukter ere blevne forplantede hertil og trives fortræffeligt her. Alle tre Colonier indtage et Fladerum af 8000 Qvadratmile og have omtrent 180,000 Indbyggere, hvoriblandt henved 8000 Hvide, lige saamange Couleurte, og Resten Negerslaver. De oprindelige Indbyggere, som bestaae af forskjellige Indianerstammer, boe iblandt de europæiske Colonister og have opnaaet en vis Grad af Civilisation. De leve i smaae, simple og reenlige Hytter, ganske overeensstemmende med Naturen, drive Jagt, Fiskeri, Qvægavl og Agerdyrkning, men blive tildeels ogsaa beskæftigede ved enkelte nylig anlagte Manufacturer. De bygge Kanoer, forfærdige Buer og Pile, Harpuner og Fiskekroge, flette Kurve og Maatter; de sidste blive i Surinam foretrukne for Senge, da de ere koligere og bequemmere, idet de strække sig efter Legemets Længde. Man bemærker hos dem en stor Forkjærlighed for Huusdyr og Blomster; og det skeer ei sjeldent, at man seer en Indianerinde række sin Yndlingskalv Brystet. Under adskillige Brødremissionairers Veiledning skride de rask fremad i Civilisation. — Europæernes Beskæftigelse bestaaer fornemmelig i Plantagedyrkning og Handel. Her gjælder Kjøbman-

den, Plantage-Eieren, Directoren og Administratoren Alt; alle hvide Mænd besjæles blot af Handelsaanden. Videnskabernes og Kunsternes Dyrkning, Ungdommens Opdragelse og Underviisning — betragtes kun som Biting. Forresten har enhver af de tre herskende Nationer beholdt og indført sine egne Sæder.

Franskmændene ere de maadeligste Colonister; derfor har deres Colonie, der anlagdes i Aaret 1626 af Kjøbmænd fra Rouen, aldrig kunnet opnaae nogen ret blomstrende Tilstand, skjøndt dens Land har samme Naturbeskaffenhed, som det øvrige Guyana. Selv det, den nu er, har den for største Delen Englændernes Occupation at takke for, da disse havde Cayenne i deres Besiddelse indtil Aaret 1815. Da Frankrig var en Republik, betjente man sig af denne Colonie som et Forviisningssted; Pichegru, Barthelemy bleve tilligemed mange Andre deporterede derhen.

Colonierne i det brittiske Guyana: Essequebo, Demerary og Berbice, anlagdes først af Hollænderne og erobredes senere af Englænderne. Demerary er den skjønneste og meest blomstrende; den beboes meest af Hollændere. Britterne have kun sjelden noget blivende Opholdsted her; de søge at gjøre deres Lykke, og vende da tilbage til deres Fædreland, efterat de have overgivet deres Plantager til en Anden. Her, ligesom i alle engelske Colonier, lever Englænderen paa en stor Fod. Han staaer op Kl. 6, drikker Kaffe eller Chocolade, nyder Kl. 10 sin Frokost, der bestaaer i Kjød, Frugter og Viin, og Kl. 5 sit lækkre Middagsmaaltid i stort Selskab; Aftenen tilbringer han paa Børsen, i Kaffehuset, ved Spil, paa Bal eller ved et glimrende Aftengilde.

Det hollandske Guyana, som ved Floden Surinam — hvorefter hele Colonien benævnes — gjennemskæres i to lige store Dele, er en af de skjønneste Colonier under Troperne. Efter mange afvexlende Skjæbner, fornemmelig efter at have udholdt frygtelige Negeroprør og været occuperet af Englænderne, er den omsider atter kommen i Hollændernes Hænder. Her fører den hollandske Planter (see Pl. 19) en Levemaade, der ligner Chineserens. Kl. 6 om Morgenen viser han sig i Morgenkjortel og Tøfler under Husets Altan, hvor han modtager Beretninger af Plantagernes Opsynsmænd og uddeler Befalinger. En Negerinde rækker ham en Kop Kaffe, en Negerdreng bringer Cigarer, Tobak og en Flaske Viin. Kl. 9 vender han tilbage til sit Værelse, der imidlertid er bleven reengjort og udluftet; her vasker han sig og klæder sig paa. Henimod Kl. 11 bæres Frokosten frem; den bestaaer i Kjød, Grønsager og Frugt, hvortil han drikker Øl eller Viin og Vand. Kl. 12 rider han til Plantagerne, ledsaget af en Negerslave med Cigarer. Kl. 3 spiser han til Middag; hans Bord er besat med forskjellige Slags Kjødspiser og kostelige Frugter; med rød Viin sluttes Maaltidet. Efter Middagshvilen (Sieste) drikker han Kaffe, ryger Tobak og gaaer sig en Spadseretour. Aftenen tilbringes ved Spillebordet, Lystpartier tilvands, Assembleer og Concerter. Trods denne yppige Levemaade lader Hollænderen sig dog altid lede af Fornuftens og Klogskabens Stemme; han er godgjørende, fornemmelig naar det gjælder om, at understøtte offentlige Anstalter.

I det nederlandske Guyana existerer en Negercolonie, der har vidst at forsvare sin Frihed, og som nu formerer sig betydeligt. Den er bleven anlagt af Negere, som ved deres Herrers Grusomhed saae sig nødte til, at flygte ind i Skovene og Bjergegnene, hvor de byggede Landsbyer, anlagde Plantager og dannede snart en egen Republik, der blev hoist farlig for Hollændernes Sikkerhed. Det mod dem udsendte Militair kunde Intet udrette, paa Grund af de tæt tilvoxede, vildsomme Skovstrækninger, bag hvilke disse Negere (Buskenegere) have forskandset sig. Man maatte omsider slutte Fred med dem og siden bestandig søge, at vedligeholde god Forstaaelse med dem, ved fra Tid til anden at gjøre dem Foræringer af

Vaaben, Redskaber og Klæder, som de indkræve med Trodsighed, naar de ikke blive afleverede til rette Tid. Desuden maa Coloniens Gebeet bevogtes ved en Militaircordon imod Buskнegernes Angreb. Paa hver anden Miil er der opstillet en Officierpost, derimellem findes Fændriks- og Corporalposter; foran hver af disse staaer en Brændestabel med en Tjæretønde, til Ildsignaler; Patrouiller krydse hinanden i alle Retninger. Denne Cordon og Besætningerne i de befæstede Stæder ved Surinam sætte Hollænderne i betydelige Omkostninger.

2. Venezuela's Beboere.

Venezuela indbefatter et Areal af 30,000 geographiske Qvadratmile og tæller dog ikke fleer end 1 Million Indbyggere. Det er en Deel af den forhenværende Fristat Columbia, der først i Aaret 1819 erholdt sit Navn, til Ære for Amerikas Opdager, og bestod af begge Republikerne Venezuela og Nygranada, samt Provindsen Quito. Dette Land havde samme Skjæbne, som de øvrige spanske Colonier; thi Indbyggerne vare ganske givne til Priis for de spanske Embedsmænds Vilkaarlighed. Derfor viste der sig allerede tidlig en stor Utilfredshed, der meer end een Gang truede med at bryde ud i aabenbar Opstand. I Aaret 1810 udbrød Opstanden virkelig i Venezuela. Dog, denne Gang lykkedes det Spanierne, atter at underkaste sig Landet; indtil Bolivar (den berømteste Mand, som den sydamerikanske Revolution har frembragt og som med Rette erholdt Tilnavnet **el Libertador**, d. v. s. Befrieren), understøttet af andre indfødte Generaler, omsider fuldkommen rensede Landet for de forhadte Spaniere. Venezuela og Nygranada constituerede sig i Aaret 1819 til en ny Stat, hvortil ogsaa Quito sluttede sig, i Aaret 1822. Imidlertid opstod der paany stor Tvedragt, og Republiken opløste sig igjen i sine gamle politiske Bestanddele, hvorved Venezuela blev en for sig bestaaende Fristat. Vel have disse tre Stater atter sluttet en Union i Aaret 1832; imidlertid ville vi her betragte enhver af disse Republikers Indbyggere særskilt.

Naturen har gjort Alt, for at gjøre Venezuela til et af de meest velsignede Lande og dets Beboere til et af de lykkeligste Folk paa Jorden. Agerdyrkning og Qvægavl, disse Nationallykkens sikkreste Kilder, begunstiges ved Jordbundens og Clima'ets Fortrinlighed; Handel og Samfærdsel lettes ved Beliggenheden imellem fire Verdensdele og ved en Kyst, der er rig paa ypperlige Havne; Skisfarten i det Indre fremskyndes ved en Rigdom af seilbare Floder. Men Befolkningen er endnu for ringe og Freden afbrydes altfor ofte af indre Uroligheder, til at man kunde kalde dette Land og Folk ubetinget lykkelige. Folkemængden bestaaer af Hvide, Couleurte og Indianere. Endskjøndt de sidstnævnte ere de talrigste, vedligeholder dog den hvide Stamme, i Forening med de Couleurte, en afgjort Overlegenhed over dem; den vilde befæstes endnu mere ved Indvandringer fra Europa, hvortil Landets Frugtbarhed indbyder saameget. Agerdyrkning, Civilisation, Industrie og selv videnskabelig Dannelse have udfoldet deres Skjønheder over det herlige Bjergland, der beboes af Landmænd og Kjøbmænd. Hos Beboerne af Slætterne og Græsgangene (Llannos) finder man langt mindre Fremskridt i Civilisationen. Det raaeste Barbarie hersker blandt Beboerne af de uhyre Skove, der strække sig lige til Brasilien. Saaledes viser den grædvise Stigen i menneskelig Cultur sig her i skarpt begrændsede, paa hinanden følgende Afsnit.

Blandt de Indfødte eller Indianerne — der leve deels i utilgængelige Skove, hvor de grusomt bekrige og opæde hinanden, deels i Missionslandsbyer og deels midt iblandt de civiliserede Hvide, — udmærke sig fortrinligviis:

Caraiberne (see Pl. 20)

eller Cariberne (selv kalde de sig Carina) som den skjønneste, aandrigste og for Dannelse meest

modtagelige af alle Sydamerikas Indianerstammer. Paa den Tid Amerika opdagedes, vare disse den herskende Nation, lige fra Orinoko's Udløb til hinsides Florida; de havde borgerlige Indretninger og Flaader, ved hvis Hjælp de beherskede Antillerne. Af Europæerne fordrevne fra Antillerne og Dariens Kyster, trak de sig tilbage til Orinoko's Slætter, og have omsider for største Delen underkastet sig Missionairerne. I Provindserne Ny-Barcelona og Guyana finder man forskjellige store caraibiske Landsbyer, og i Bjergegnene ieve endnu flere Tusinde i fuldkommen Uafhængighed. De have en stærk og kraftfuld Legemsbygning, en guulbruun Hudfarve, rundt Ansigt, ildfulde Øine og sort, stridt Haar. Fordum bleve de nyfødte Børns Hoveder trykte flade imellem to Stykker Træ; men denne Skik er nu, ved Missionairernes Indflydelse, ganske gaaet af Brug. Derfor have Caraiberne ogsaa en skjønt dannet Hjerneskal med høi Pande. Imidlertid blive Børnene dog endnu, i deres tidligste Alder, underkastede andre ufornuftige Qvaler. Man søger nemlig paa alle mulige Maader at forøge Kjødmassen paa Benene, hvorfor disse omvikles med Strimler af Læder eller Bomuldstøi, med en Afstand af 2 Tommer imellem hvert Baand, der dagligen strammes fastere og fastere, for at bevirke Musklernes Opsvulmen. — Først naar Caraiberen har opnaaet den mandbare Alder, tænker han paa at skjule sit nøgne Legeme. Konerne og Pigerne bære et firkantet Stykke Tøi (Camisa) omkring Hofterne, Mændene et endnu mindre Stykke. Hele Legemet overdrages med Roucu, et Slags rød Farve, og paa denne Grund males Figurer med hvid, sort og blaa Farve. — Deres Næringsmidler bestaae deels i Jagtens og Fiskeriets Udbytte, deels i Manioc, Kaal, Ærter, Bønner, Sukkerror og Ananas, som de selv dyrke. De forfærdige ogsaa kunstrige Arbeider, saasom Kurve, Sigter, Potter, Vaaben, Sivmaatter, Borde og Stole. Deres Hytter, hvori der hersker Orden og Reenlighed, ere beklædte med Palmebark og Sukkerrør; deres Senge bestaae i Hængemaatter af Bomuldstøier. — Uden Grund har man i ældre Tider beskyldt Caraiberne, for at være Menneskeædere. Vel finder man en Mængde af slige Godtfolk i Parimaskovene; man veed endog, at en Indianer fedede sin Kone og fortærede hende siden; men blandt Caraiberne gives der, efter alle Reisendes eenstemmige Vidnesbyrd, ingen saadanne Cannibaler. De udmærke sig ved Skarpsindighed, Redelighed, Orden og Reenlighed. Med en vis Stolthed afsondre de sig fra alle de andre Stammer, og indlade sig ikke engang med Missionairerne. — Det er en Eiendommelighed ved dette Folk, at begge Kjøn tale hvert sit Sprog, som de vel begge forstaae, men hvoraf kun den Deel betjener sig, som det tilkommer. Grunden hertil har man troet at finde i den Omstændighed, at da Caraiberne oversvømmede Antillerne, dræbte Seirherrerne alle Mandspersoner og giftede sig siden med Fruentimmerne, imedens hver Deel beholdt sit særskilte Sprog. — Naar en ung Caraiber vil gifte sig, maa han først underkaste sig allehaande Forberedelser; han maa faste, lade sig indeslutte i en Svedekasse, purgere og tage Medicin, der tillaves af Piachi'erne — som ere paa een Gang baade Præster, Læger og Søglere — og rækkes ham under hemmelighedsfulde Ceremonier. Som Præster foranstalte Piachi'erne ogsaa ved andre Leiligheder slige mysterieuse Ceremonier, navnligen naar de ville drage i Krigen. Som Læger indfinde de sig, med Hovedet skjult i en Paryk af Bast, overmalede paa hele Kroppen og udpyntede med en frygtelig Djævlemaske, — i den Syges Hytte, hvor de fremmumle nogle mystiske Ord, træde, puffe og prygle Patienten dygtigt, indtil han enten bliver karsk igjen eller doer imellem Hænderne paa dem. — Stammebeslægtede med Caraiberne ere: Galibi'erne, Tuapoca'erne, Gunaguarerne, Javi'erne, Palenqu'erne og Guariverne, der boe

deels i Venezuela, deels i de tilgrændsende Lande. — Et andet mærkværdigt Folkefærd, hvilket man gjenfinder som Hovedstamme i de sydlige Egne, ere:

Guaranierne,

der boe paa Orinoko's Delta og ere næsten Alle frie og uafhængige. De have en stærk, sammentrængt Legemsbygning og høist elastiske Muskler. Da Slætten, som de beboe, er morads̃ig og hyppig oversvømmes af Orinokomundingerne, opføre de deres Hytter paa de afhuggede Stammer af Mahagonitræet eller Mauritiapalmen (Viftepalmen, ogsaa kaldet „Livets Træ"), der yder dem alt det Næringsstof, de behove. Dens skallede, brune og ægformige Frugter have Lighed med unge Grankogler og forskaffe Indianerne et sundt og kraftigt Næringsmiddel; dens Marv giver Meel (Yuruma), hvoraf de bage Brød. Skærer man Blomsterstængelen af, førend Blomsterne have udviklet sig, saa udrinder deraf en vedergvægende Viin. Af Trævlerne forfærdige de Hængemaatter, Kurve, Strikker, Garn og Klæder; de viftedannede Blade yde Guaranierens Hytte et varigt Tag. De hænge store Maatter imellem Træerne, fylde dem med Jord og antænde herpaa deres Vagtbaal. Derfor bliver man høilig overrasket under Seiladsen gjennem Delta's Canaler, naar man seer Træernes Toppe oplyste af Luer. Dette Folk besidder en beundringsværdig Færdighed, i at løbe hen over den gyngende Dyndgrund, hvor hverken Hvide eller andre Indfødte kunne komme frem; dette er ikke saameget en Følge af deres Legemers Lethed, som af den idelige Øvelse. De ere dygtige Fiskere og holde Hunde, som ere afrettede til Fiskefangst; de have udmærkede Egenskaber som Søfolk og besidde overhovedet megen Forstand og Opfindsomhed. Desuden ere de godmodige og barnlige, dog uden at aflægge hin Alvorlighed, som de have tilfælles med saa mange andre indianske Stammer.

Guayquerierne

ere stammebeslægtede med Guaranierne og ligne disse i meer end een Henseende. De findes fornemmelig i Provindsen Cumana, paa Den Margareta og Halvøen Araya. De ere fortrolige med Havet omkring Kysterne, og øvede Fiskere. Mærkelig er den Maade, hvorpaa de fange den electriske Aal eller Gymnoten, som af Spanierne kaldes Tremblador. Man driver en Flok Heste eller Muuldyr ud i Moradset, hvor Gymnoterne opholde sig. Saasnart hine Dyr træde ud i Vandet, opstaaer der en Kamp imellem dem og Gymnoterne, der yder et høist sælsomt Skuespil. De store grønne og gule Aal, der see ud som Vandslanger og svømme paa Vandets Overflade, trænge sig ind under Bugen paa Hestene og Muuldyrene, som de tildele electriske Slag. Dyrene slaae bagud, vrinske og søge at redde sig ved Flugten; men Indianerne jage dem med vilde Skrig og Slag ud i Moradset igjen. Kampen fornyes nu med forøget Heftighed. Mange Heste og Muuldyr bukke under for Styrken af de usynlige Slag, som de modtage fra alle Sider. Kun enkelte iblandt dem lykkes det at redde sig; de vakle ved hvert Skridt og synke udmattede ned paa Savannen. Men ved den hyppige Udtømning af deres electriske Batterier blive ogsaa Gymnoterne matte; de nærme sig Bredden og fanges nu med smaae Harpuner, fastgjorte ved lange Strikker.

Chayma'erne

beboe Flodbredderne i Provindsen Cumana, langs med Bjergene Cocollar og Guacharo. De ere smaae af Vext, firskaarne og bredskuldrede, med flad Pande, sorte, dybtliggende Øine, sorte Øienbryn, som de pleie at holde nedsænkede, hvilket især giver Qvinderne et tækkeligt Udseende, et mildt og beskedent Blik. Hagen er kort og rund, Kjævebenene brede og stærke, Næsen langagtig. Pater Pampluna var deres Apostel, i Begyndelsen af det 17de Aarhundrede. De have en ster Afsky for Klæder, der gaaer saavidt, at de flygte tilbage til deres Skove, saasnart Missionairerne ville tvinge dem til, at bære Klæder. Derfor ere selv Missionsindianerne altid nøgne,

naar de opholde sig i det Indre af deres Hytter; kun naar de ville gaae gjennem Landsbyen, isøre de sig et Slags Skjorte, der knap naaer dem til Knæene. Skoe, Hatte og lignende Luxussager ere noget ganske Ukant blandt dem og ansees for Udmærkelsestegn, der ene tilkomme de Hvide; imidlertid viser ingen af disse Indianere sig offentligt, uden at være omslynget af et Bælte, Guayuco, som er 2 til 3 Tommer bredt. Pigerne adskille sig fra Konerne deels ved dette Bæltes Farve, deels ogsaa derved, at de bære Haaret flettet i to Piske og ikke farve deres Hud. — Chayma'erne ere godmodige, gjæstfrie, taalmodige, fordringsfrie, reenlige og Intet mindre end krigerske. De bade sig flere Gange om Dagen og holde deres Legeme frit fra al Ureenlighed. I deres Hytter hersker den største Reenlighed og Orden. Qvinderne ere hos dem, ligesom hos alle raae Folkefærd, underkuede og maae paatage sig de sværeste Arbeider. Da man nu har indsat ordentlige Sognepræster blandt dem, skride de efterhaanden, om end kun langsomt, fremad i Civilisation. Indianerne i Missionerne (latinske Indianere) ere kun derved forskjellige fra de vilde Indianere, at de opramse visse Bønner, korse sig, naar Klokken giver Tegnet dertil, overmale ei mere deres Legemer og vanzire sig heller ikke ved Indsnit i Kroppen eller ved at gjennembore Læber, Ører, Næse o. s. v., samt derved: at de bære en Skjorte, naar de gaae ud, og beskæftige sig regelmæssigere med Agerdyrkning. De have en saa uimodstaaelig Drift, til at leve i den frie Natur, at hele Landsbyers Beboere undertiden, efter flere Aars Forløb, forlade deres Boliger og vende tilbage til Skovene. Derfor have Missionairerne nu tilladt dem, at de maae, foruden deres Landsbyhytter, ogsaa have en med Palme- og Pisangblade tægget Hytte, hvori de kunne tilbringe en Deel af Aaret.

Paa visse Tider af Aaret, fornemmelig i Marts Maaned, vandre Missionernes Indianere hen til Orinokofloden's Bredder, for at holde deres Skilpadde-Indhøstning. Thi her findes, ligesom paa Amazonfloden's Bredder, en uhyre Mængde Skilpadder. Ved Nattetid lægge de deres Æg, i et utrolig stort Antal, i en 2 Fod dyb Grav, som de grave med deres lange, med Nægle forsynede Bagbeen og derefter igjen tildække med Jord, at Tigeren ikke skal kunne borttage dem (see Pl. 20). Indianerne kjende paa en Prik de Steder, hvor Skilpadderne pleie at henlægge deres Æg. De opgrave Jorden med Hænderne og lægge Æggene i smaae Kurve (Mappiri). Disse Æg ere meget større end Dueæg og overtrukne med en kalkagtig Skorpe, der er saa fast, at Indianernes Børn lege med dem som Boldte, hvilke de kaste i Veiret og gribe. Æggene kastes i lange Trætruge, fyldte med Vand; her knuses de med Skuffer, omrøres og udsættes for Solens Varme saalænge, indtil det Gule d: den tykke, olieagtige Deel samler sig paa Vandets Overflade og styrkner. Derpaa afskummer man denne Olie og koger den over en stærk Ild. Naar den er godt tilberedt, er den klar og uden Lugt; den bruges fortrinligviis, ligesom den bedste Olivenolie, til Spisernes Tillavning; thi den meddeler ikke Maden den ringeste ubehagelige Lugt. Indianerne sælge denne Olie til Kræmmerne og tjene Betydeligt ved denne Handel. Desuden tage de en stor Mængde Æg, som ere tørrede i Solen, hjem med sig; naar disse Æg opbevares godt, have de en ret behagelig Smag. Indianerne efterstræbe ogsaa de velsmagende Skilpadder, hvorved de efterligne den listige Tiger, der ligeledes gjør Jagt paa de æglæggende Skilpadder og kaster disse om paa Ryggen, for bedre at kunne komme til deres Kjød; thi i denne Stilling kunne Skilpadderne ikke reise sig paa Benene igjen. Da Tigeren altid kaster flere af disse Dyr om paa Ryggen, end den kan fortære i een Nat, saa bemægtige Indianerne sig dem, Tigeren har levnet.

En sand Glædesfest for de Indfødte er ogsaa det Tidspunkt, da Kotræet eller Palo de

Vacca (**l'arbre de la vache**) aabner dem sine Bryster og lædsker dem med sin velsmagende og sunde Mælk. De gjøre nemlig endeel Indsnit i Stammen af dette Træ, som har nogen Lighed med Æbletræet og bærer en kjødrig Frugt med to Nødder; af Stammen udflyder da en klæbrig, temmelig tyk Vædske, der ligner den bedste Komælk og er krydret med en overmaade behagelig, balsamisk Lugt. Indianerne ere meget lystne efter denne Drik, hvoraf de blive fede; den helbreder Syge og er et paalideligt Redningsmiddel for Svindsottige. Dette Træ har hjemme paa Venezuela's Kyster, men findes ogsaa i Brasilien.

3. Nygranada's Beboere.

Nygranada — fordum et Vicekongerige, nu en selvstændig Fristat med et Fladeindhold af 22,000 geographiske Qvadratmile — er et frugtbart, af to lange Dale gjennemskaaret Høiland, hvor Naturen har sammendynget en Mængde Underverker, hvoraf nogle fortjene at omtales her, da de tillige betegne Landskabets Charakteer. Dertil høre fornemmelig de naturlige Broer over Icononzo. Dalen Icononzo er en Bjergkløft, der vilde være uoverstigelig, dersom ikke Naturen selv havde slaaet en dobbel Klippebro derover. Den naturlige Bue, som er spændt over denne Fjeldkløft, har 44 Pariserfod i Længden og 38 Fod i Breden, men i Middelpunktet kun 7 Fods Tykkelse. Paa denne Bro er der anbragt et Rækverk, til de Reisendes Sikkerhed; dens Høide udgjør 300 Fod, og nedenunder bruser en Skovstrøm hen med frygtelig Buldren. Under denne Bro findes igjen en anden Bro, hvortil man stiger ned ad en smal Sti. Den bestaaer af tre uhyre Klippemasser, hvoraf den ene stotter den anden. Midt paa denne Bro er et Hul af 24 Fods Omfang, hvorigjennem man kan see ned i Afgrunden. En lignende Naturbro, nemlig Klippebroen i Virginien, have vi allerede tidligere beskrevet. — Mærkværdige ere ogsaa de snævre Passer, der føre fra den ene Dal ind i den anden, men som hyppigt ere ufremkommelige selv for Muuldyr. Derfor finder man her en særegen Menneskeclasse, de saakaldte Cargueiros (Bærere), der transportere Mennesker og andre svære Byrder paa deres Ryg over Bjergene. Paa deres Skuldre er fastbunden en Stol af Bambusrør, der holdes i Ligevegt ved et Pandebaand.

Passet over Quindiubjerget (see Pl. 21) er bleven berømt ved Humboldts fortræffelige Skildring. Disse Passer stige undertiden i Veiret til en Høide af 12 til 14,000 Fod. Man finder overhovedet en Gjentagelse af Mexiko's Grundskikkelse her i Nygranada, kun i en ringere Udstrækning.

Nygranada's Høislætte har allerede i gamle Dage været Culturens Sæde. Da Spanierne erobrede Landet, forefandt de her en velordnet Stat og et Folk, hos hvem Agerdyrkning, Kunster og Haandverker blomstrede. Under Spaniernes Herredømme, der vedligeholdt sig i 300 Aar, kunde Landet ikke hæve sig til det Trin af Cultur, som det er i Stand til at naae. Vel bleve store og rige Stæder byggede; vel aabnede dets Havne sig for Handelen, og store Skatte bleve Jorden aftvungne ved Bjergverksdriften og Agerdyrkningen; — men alt dette bragte ikke Folket den ringeste Fordeel; det var kun de spanske Voldsherrer, ved hvis stedmoderlige Regjering Folkets Vel og Dannelse aldeles forsømtes, der høstede Frugterne heraf. Længsel efter Frihed og Uafhængighed vaagnede ogsaa hos dette Lands Beboere; det republikanske Princip slog efterhaanden fastere Rødder, og Nygranada har siden 1810, da Santa Fe de Bogota erklærede sig uafhængig, været Skuepladsen for en skrækkelig Krig, der først endte i Aaret 1821, efterat Bolivar havde slaaet Spanierne og for stedse befriet Landet fra det spanske Voldsherredømme. Nu blev Republiken oprettet; den nye Forfatning proclameredes, og Bogota bestemtes til at være Republikens Hovedstad og Congressens fremtidige

Sæde. Dog holdt Stridighederne med Venezuela og Quito endnu i lang Tid Fredens Aand fjernet fra Nygranada.

Republiken Nygranada's Folkemængde udgjør for Øieblikket henved $1\frac{1}{2}$ Million Indbyggere, der bestaae af Hvide, Indianere og Blandinger eller Couleurte, hvoriblandt findes 30,000 Slaver, som alle skulle, ifølge en af Republikens Congress udstædt Lov, emanciperes inden 20 Aars Forløb. Den republikanske Forfatning har tilintetgjort al Casteforskjel og indført Lighed i Rettigheder. Spanierne vare klogere her, end i Mexiko; thi de lode det ikke komme saavidt, at man jog dem ud af Landet, men forenede sig i rette Tid med Creolerne. De beskæftige sig med Guldudvaskning og Bjergverksvæsenet, der nu ogsaa drives af engelske Compagnier her, ligesom i Mexiko; navnligen er dette Tilfældet i Departementet Cundinamarca, hvor man arbeider efter Guld og Platina. Agerdyrkningen beskæftiger den største Deel af Indianerne, og i de græsrige Dale lønner Qvægavlen sig fortrinligt. De hvide Plantageeiere arbeide med Fordeel for Udførselen af Colonialprodukter og Droguerier. For den Overflødighed, som Landets Cultur kaster af sig, tiltusker man sig europæiske Kunstprodukter og Luxusartikler i rigelig Mængde. Ypperlige Havne ere aabnede for Handelen, og Landtungen Darien lover dette Land en vigtig Andeel i Verdenshandelen. — De fleste Stadboere, navnligen Indvaanerne i den skjønne Hovedstad Bogota, roses for deres gode Sæder, deres fine Takt og forekommende Væsen. Naturlig Ynde, fine Sæder, Huuslighed og Blufærdighed pryde Fruentimmerne i Popayan. Man ynder Musik, Concerter, Assembleer og Dandse; ogsaa Spaniens Tyrefægtninger ere, ligesom Englands Hanekampe, indførte i Nygranada. Hazardspil yndes lidenskabeligt. Landets Kirkevæsen og Cultus bidrage meget, til at forhøie Folkets Munterhed; thi det er ikke høitidelig Alvorsfuldhed, men en glimrende Pragt og utvungen Glæde, der charakteriserer de overmaade talrige Kirkefester. Den herskende Religion er den romersk-catholske; imidlertid tilstaaes alle christne Indvandrere fri Religionsøvelse. Forresten udøver Geistligheden endnu stor Indflydelse over dette Lands Beboere.

Hovedmassen af Nygranada's Folkemængde bestaaer af Indianere, der deels ere civiliserede, omvendte til Christendommen og samlede i Missioner, deels leve i fuldkommen Uafhængighed og Vildhed, og streife omkring i de ældgamle, vildsomme Skove, hvor det kun er muligt at trænge sig ind ved Hjælp af de mange Floder. De talrige indianske Stammer, blandt hvilke kun faare faa ere os noiere bekjendte, have deres særegne Overhoveder og Caziker. Deres Levemaade er høist simpel, og deres Fædres Skikke have vedligeholdt sig mere uforandrede, end man skulde troe. De have en stærk, muskelrig Legemsbygning og langt, glindsende-sort Haar. Mændene gaae almindeligviis ganske nøgne; kun ved visse høitidelige Leiligheder føre de sig en Skjorte; Qvinderne bære Skjorter, der naae dem til Knæene. De holde meget af Pynt og Zirater, overmale deres Legeme, bære Ringe og Blikstumper i den gjennemborede Næsebrusk, Hals- og Armbaand af Muslingskaller, Koraller og Dyretænder. Deres lette Boliger eller Kabaner, som bestaae af nedrammede Pæle og Stænger, opslaae de helst ved Flodbredderne. Taget bestaaer af Træblade og har oventil en Aabning, hvorigjennem Røgen gaaer ud. I et den hele Landsby tilhørende Huus opbevares de indhøstede Frugter: Cassave, Yams, Batater, Mais, Bønner ɔc. Dette Huus tjener dem tillige i Stedet for en Fæstning og har en Mængde smaae Aabninger i sine 10 Fod høie Vægge, hvorigjennem de kunne affyre deres Pile mod den fremrykkende Fjende. Paa hver Side af Bygningen findes en Indgang, der forskandses i Tilfælde af et fjendtligt Angreb. Qvindekjønnet lever mindre undertrykt her, end hos andre Vilde. Vel maae Qvinderne ogsaa her forrette moiefulde Arbeider; de maae plante, til-

berede Drikkevarer, bære Bagagen paa Reiserne; — men ogsaa Mændene have deres svære Arbeider; de fælde Træer, anlægge Plantager, gaae paa Jagt, flette Kurve og Garn. Ægteskabsbrud forekommer sjelden blandt dem, og straffes almindeligviis med Døden. Ved Forlovelser og Brylluper gaaer det meget høitidelig til. Med en høitidelig Tale overgiver Faderen sin Datter til Brudgommen, og blæser paa en Fløite under denne Ceremonie. Bryllupet varer i flere Dage. Man lever godt, drikker Chicacopah og Misla: stærke Drikke, hvoraf det førstnævnte Slags tilberedes af Maismeel, det andet derimod af Platanernes Saft. Gjæsterne medbringe Foræringer til Brudeparret og opføre inden faa Timers Forløb en Hytte til de Nygifte, for hvem de desuden anlægge en ny Plantning og udsaae Mais. De Afdøde blive enten begravede i deres Hytte — i dette Tilfælde giver man dem Levnedsmidler med i Graven — eller tørrede ved Ilden og siden ophængte i Boligerne. De Hensovedes Dødsdag helligholdes hvert Aar med Spiisning, Drikken, Dandsen, Syngen og en skrækkelig Brølen. Man graver endog Ligene op igjen, for at de kunne bivaane den larmende Fest.

Blandt disse Folkefærd udmærke

Muyska-Indianerne

(see Pl. 21, Nygranada's Beboere),

i Cundinamarca's Slætter, sig meest ved deres Dannelse, som de vel fornemmelig have erhvervet sig ved den idelige Samfærdsel med Republikens Hovedstad, Bogota, hvis Indbyggere skildres som overordentlig civiliserede og hvis Fruentimmer ere udmærket skjønne. Muyska'erne beskæftige sig især med Agerdyrkning og Qvægavl. Fra deres Forfædre have de det mærkværdige Sagn, at Bogota's Høislætte har i de ældste Tider været beboet af nogne Barbarer, som kjendte hverken til Agerdyrkning, Love eller Religion. Blandt dem fremtraadte pludselig en hvid Mand med et langt Skjæg, hvem man antog for en Søn af Solen; hans Navn var Bochica. Han lærte dem at pløie, saae og høste, at bygge Huse, føre sig Klæder og at leve sammen i borgerlige Samfund; han gav vise Love, adskilte den verdslige og geistlige Magt. Hans skjønne Kone Chia var ondskabsfuld og gjorde ham imod ved alle Leiligheder. Hun bragte Floden Funzha til at stige høit over sine Bredder, og alle Indbyggerne omkom paa faa nær. I sin Vrede bortjog Oldingen den skjønne Synderske; hun blev forvandlet til Maanen, som om Natten oplyser Jorden. Med vældig Arm rev Bochica en Canal i Klippen og lod Vandet løbe ud derigjennem; da han igjen havde oprettet Alt, trak han sig tilbage til Fraka's hellige Dal. Under Navn af Tunca'er herskede hans Efterkommere over Muyska'erne i 2000 Aar. Dette Sagn synes — ligesom andre af forskjellige sydamerikanske Folkefærd opbevarede Myther — at stadfæste hvide Menneskers Indvirkning paa de Indfødtes Sæder. — Ligesom Muyska-Indianerne udmærke sig ved deres Civilisation, saaledes udmærke

Otomakerne

sig ved deres Raahed. De boe i de øverste Egne ved Orinoko; selv andre Indianere betragte dem som Vilde og undgaae, at komme i Berørelse med dem. De ere Jordædere. Uden deraf at spore nogensomhelst skadelig Virkning paa deres Sundhed, nedsluge de, flere Maaneder i Rad, store Portioner af Jord, for at stille deres Hunger. De ere stygge, men af en kraftfuld Legemsbygning, vilde, hævngjerrige og lidenskabelige Ynder af berusende Drikke; have ingen Sands for Agerdyrkning og Cultur, men forstaae sig derimod meget godt paa Fiskefangst. Med deres Pile vide de meget behændigt at gjennembore Fiskene, saasnart disse lade sig see paa Vandets Overflade. De søge omhygeligt efter et Slags graaguult, meget fint og fedt Leer, hvoraf de ælte Klumper paa 5 til 6 Tommers Gjennemsnit, som de riste ved Ilden og spise i de tre Maaneder, Oversvømmelsen varer. Ogsaa i den tørre Aarstid pleie de at nyde Jord ved deres Maaltider.

[Denne Lyst til at spise Jord forekommer hyppigt i den hede Zone. Ved Amazonfloden saae Humboldt Indianerinder, som forfærdigede Leerkar, nedsluge store Stykker Leer; de paastode: at Jord var en Spise, der ikke kunde skade Legemet i mindste Maade. Ogsaa i Afrika, paa Guineakysten, spise Negerne et Slags guul Jord, som de kalde Caouac. Slaverne, som overføres til Amerika, søge altid at forskaffe sig denne Nydelse, og de lade sig ikke engang afholde derfra ved Piskeslag. Paa de asiatiske Øer, og fornemmelig paa Java, spise de Indfødte smaae firkantede, ristede Leerbrød. Selv i Tydskland pleie Arbeiderne i Kiffhäuser-Bjergets Sandsteengruber at smøre et Slags fiint Leer, som de kalde Steensmør og holde for at være meget nærende, paa deres Brød.] Det er en besynderlig Skik hos dette Folk, at en ung Mand altid maa ægte en gammel Kone, en gammel Mand derimod en ung Pige, for — som de sige — at ikke to Daarer skulle komme sammen. Konerne have just ikke den bedste Lod hos deres Mænd; derfor beklage ogsaa de gamle Qvinder den stakkels Brud, naar dennes Bryllupsgilde holdes, og foresynge hende den sørgelige Skjæbne, der venter hende i Fremtiden. Hos dette Folk finder ogsaa den Skik Sted: at ødelægge Alt, hvad der har tilhørt de Afdøde.

4. Indbyggerne i Quito.

Quito, et uforlignelig skjønt Land, hvor der, paa Grund af dets høie Beliggenhed, hersker en uafbrudt Vaar, skjøndt det ligger midt under Æqvator, — var fordum et Kongerige og senere en Deel af Republiken Colombia; nu udgjør det en for sig bestaaende Fristat. Indbyggerne, hvis Antal anslaaes til 600,000, bestaae af Hvide, Couleurte og Indianere; de udmærke sig ved Industrie og Redelighed. Indianerne i Quito stode i ældre Tider under Inka'erne af Peru's Regjering og havde samme Sprog, samme Love, Sæder og Skikke, som sidstnævnte Stat. De besadde ogsaa, ligesom Peruanerne, en beundringsværdig Vedholdenhed i Opførelsen af store Bygninger; herom vidne endnu de pragtfulde Ruiner paa Cayambe og Levningerne af Callo. De forstnævnte ligge paa den ophøiede Deel af Slætten Cayambe; man antager dem for at være Levninger af et stort Tempel, som har været helliget Pachakamac eller den store Verdensskaber. De bestaae af 15 Fod høie og 5 Fod tykke Mure, opførte af raae Muursten, der ere sammenkittede med Leer; de danne en Kreds af 48 Fods Omfang. Levningerne af Callo skulle i gamle Dage have været et af Inka'ernes Paladser. Dette var opført af Porphyr. Stenene ere skaarne i Tærninger og sammenføiede med den største Nøiagtighed, ved Hjælp af et Slags Jordbeg. Lige overfor Hovedindgangen til denne Ruin ligger et lidet, 150 Fod høit Keglebjerg, der skal have tjent til Vagttaarn eller — hvad der er sandsynligere og bekræftes ved et blandt Indianerne udbredt Sagn — have været et Gravmæle for Landets Fornemme. Lignende Monumenter, faste, med vandfyldte Grave omgivne Pladser, finder man allevegne i dette Land.

Indianerne paa Høislætten ere ingenlunde raae, indolente og dumme, som de almindelig udgives for at være; men udmærke sig ved Kunstflid. Saaledes ere de dygtige Snedkere og Kunstdreiere; deres Arbeider kunne næsten maale sig med Englændernes Frembringelser af dette Slags. Desuden udmærke de sig som Bygmestere og Billedhuggere. Det til Domkirken i Quito hørende Sagrario, en skjøn Bygning af Steen, med fortrinlige Malerier og Statuer, — er ene disse Indianeres Verk. En skjøn Statue af Apostelen Petrus, der staaer i Domkirken, er ligeledes en quito'sk Indianers Verk. Ogsaa i den til Franciskanerklosteret ved Foden af Pinchincha hørende Kirke findes et Orgel, som en Indianer har forfærdiget. Saaledes kunde vi anføre endnu flere Beviser paa den indianske Industrie. — Indianerne ere i Almindelighed smaae af Vext,

broncefarvede, velproportionerede, muskelrige og kraftfulde. De fleste af dem ere ansatte som Tjenestetyende i Huusholdningerne og udmærke sig ved en Lydighed og Troskab, der gaaer over til en rørende Vedhængenhed, naar de blot behandles nogenlunde menneskeligt. De have en overordentlig Styrke og ere især gode Lastdragere. De forstaae at læsse uhyre Byrder paa sig saaledes, at hele Tyngden hviler paa den høire Hæl; derfor synes deres høire Fod ogsaa at være stærkere, end den venstre. De have for det Meste en ussel, grov Dragt, korte Bomuldsbeenklæder, et Slags Tunica af Kattun eller uldent Tøi, og en Straahat. Qvinderne bære en lignende Tunica, som kun er noget længere og kaldes Anaco; over Skuldrene have de et lille Shawl. De mere velhavende Indianere klæde sig derimod meget elegant og have ganske den samme Dragt, som Spanierne i Middelalderen. Indianerne indvikle deres nyfødte Børn i faste Svøb og hænge dem op paa et Som eller en Trægreen; paa Reiser hænge de dem ved Saddelknappen.

Mange Indianere, hvis Stammer ere især i de sydøstlige Dele af Republiken meget talrige, leve endnu aldeles uafhængige; og selv blandt dem, der vare blevne tæmmede af Jesuiterne, vendte Mange igjen tilbage til deres Skove, efter at de først havde ødelagt Missionerne. Men endskjøndt de staae paa et lavere Trin af Cultur, ere de dog ikke uden Religion; og de fleste af deres Fester, deres Drikkelag, Dandse, Jagtfester o. s. v., have en religieus Betydning. De Fester, der staae i Forbindelse med visse Aarstider og visse Frugters Modning, danne saa at sige en Overgang til deres religieuse Fester. En saadan Fest er Juviafesten, der indfalder paa den Tid, da de for den kostelige Olies Skyld saa høit skattede Juviamandler modnes. [**Bertholetia excelsa**, bekjendt under Navnet Juvia, er et af den nye Verdens pragtfuldeste Træer. Det naaer en Høide af 100 til 120 Fod, blomstrer i Marts og bærer allerede i Slutningen af Mai modne Frugter, som falde ned med en forfærdelig Larm og søges begjærligt baade af Skovens Dyr og Mennesker. Disse Frugter have samme Størrelse som et Menneskehoved, og deres overordentlig haarde Skal indeslutter hine kostelige, trekantede Juviamandler, som man i Europa kjender under Navn af brasilianske Kastanier.] Humboldt giver os en Beskrivelse over en saadan Fest. Han og hans Ledsagere kom ind i Hytten, hvor Indianerne vare forsamlede til Juviafesten. Denne feiredes med Dandse, hvorved man overlod sig til det raaeste Fylderi. I Hytten fandtes der hverken Bord eller Bænke, men store sværtede og stegte Aber stode opstillede i en systematisk Række, langs med Væggen. Dette Syn har noget Gruvækkende for civiliserede Mennesker. Hver Abe er nemlig stegt i et siddende Barns Stilling; og naar man seer de Vilde fremtage og fortære disse Aber, den ene efter den anden, saa kan man saare let forklare sig den ringe Afsky, som Indianerne have for Menneskekjød. Dandsen, der opføres ved denne Fest, er ingen munter, livlig Negerdands, men en alvorlig, monoton og eensformig Trampen efter Calebassernes melancholske Klappren. Qvinderne ere udelukkede fra denne Dands. Mændene, baade gamle og unge, give hinanden Hænderne og trampe i hele Timer, stille og alvorlige, rundt fra Høire til Venstre. Ved denne sælsomme Dands betjene de sig ogsaa af de hule Toner, som de fremlokke af en Række ulige lange Rør. Qvindernes Forretning bestaaer i, at opvarte Mændene med stegte Aber, Palmeviin og Palmekaal, naar de ere kede af Dandsen.

Mayna'erne

udgjorde fordum en meget talrig Indianerstamme, men ere ved spanske Vaaben og Sygdomme sammensmeltede betydeligt, og leve nu kun i smaae Stammer, adspredte omkring i Skovegnene. De ere velvoxne og have en lys Hudfarve. Mændene bære en sækkedannet Kjole, uden Ærmer, kunstigt sammenflettet af Palmebast og med forskjellige Farver. I dette Klædningstykke er der kun

Aabninger for Hovedet og Armene; det kaldes Poncho, er meget passende til Landets Clima og yndet af Nabonationerne; selv Europæerne forsmaae ikke denne Dragt. Qvinderne leve i det meest trykkende Slaveri og bære blot et lille Klæde omkring Hofterne. Deres Næringsmidler hente de af Jagtens og Fiskeriets Udbytte, af Manioc-roden og Platanen. Vildtet fælde de med Pile, overstrøgne med en Gift, der dræber inden faa Minuter; og dog kunne de uden Skade for deres Sundhed spise Dyr, der ere dræbte med en saadan Gift. Krokodilernes og Skilpaddernes Uddunstninger skulle betage denne Gift sin Kraft, hvorfor Indianerne ogsaa vogte sig for, at komme disse Dyr nær med deres forgiftede Pile. De flette meget pene, vandtætte Kurve af Lianer, hvilke Spanierne sætte stor Priis paa og bruge som Reisekufferter. De forfærdige ogsaa lette og varige Hamakser: Hængemaatter og Sengeomhæng, til at beskytte de Sovende imod Muskiter og Vampyrer. Deres Afdøde bleve fordum stegte og fortærede; nu begraves de derimod med stor Hylen og høie Klageskrig.

Omagua'erne

ere en anden Indianerstamme, der boer langs med Amazonflodens nordlige Bred, indtil dybt ind i det Brasilianske. Uden Skade for Børnenes Sandser og Forstand sammentrykke de alle Nyfødtes Hoveder saaledes imellem to Bræder, at de blive flade og tilspidsede oventil; denne Vanskabning gjælder i deres Øine for en stor Skjønhed, thi „den ligner Maanen!" Af Cedertræ bygge de fortræffelige Cano'er, med en Bedækning af sammenflettede Blade. Disse store Cano'er, hvori 13 Personer have Plads, sættes i Bevægelse ved Hjælp af Lianestrikker og et Spil. Det er Omagua'erne, som vi fornemmelig have at takke for Brugen af Gummi elasticum. Deraf forfærdige de smaae Sprøiter, hvormed de, ved Slutningen af et Drikkegilde, sprøite enhver af Gjæsterne i Ansigtet. Ligeledes forfærdige de ogsaa smaae Rør af Gummi elasticum, der see ud som et Y; disse Rør fylde de med Snuustobak, som de ved et Tryk drive op i Næsen, for at bevirke en dygtig Nysen og derved — som de sige — oplive Aanden.

I det Indre, fornemmelig paa Sydsiden af Amazonfloden, findes der endnu en Mængde vilde Horder, som vi forbigaae her, deels fordi man kjender for Lidet til dem, til at kunne give nogen Beskrivelse over dem, deels fordi mange af dem have megen Lighed med de allerede beskrevne Folkestammer.

De hvide Beboere i Quito ere af Middelstørrelse, have udtryksfulde Ansigtstræk, en skjøn Teint og fiin Taille; deres funklende Øine røbe deres Aands Livfuldhed. I det selskabelige Liv ere de yderst humane, aabenhjertige, snaksomme, gjæstfrie og forekommende imod Fremmede. Fruentimmerne nyde megen Agtelse; deres Miner røbe en stor Bevægelighed i Charakteren. Damerne i Guayaquil ere berømte for deres store Skjønhed, deres fine Ansigtstræk, slanke Taille, svævende Gang og yndige Væsen; de ere i Særdeleshed udmærkede Dandserinder, aandrige og vittige. Spaniernes og Creolernes sædvanlige Dragt ligner Englændernes og Franskmændenes; over denne Dragt bære de endnu en rød, hvid eller blaa Kappe. Fiskebeensskjørter bæres almindeligviis kun af ældre Damer, men i Kirken ogsaa af de yngre. Alle Fruentimmerne sætte overordentlig stor Priis paa Juveelsmykker, fornemmelig Diamanter og Topaser; det er ikke ualmindeligt ved store Festligheder at see Damer, prydede med Smykker til en Værdi af 60,000 Gylden. — Mestizerne ere meget veldannede, store, ranke, kraftfulde, med rødlig Teint og indtagende Ansigtstræk. De skulle have mange Dyder tilfælles med de Hvide, men ogsaa overgaae disse i deres Laster; hvilket rimeligviis er en Følge af deres Stilling, som er meget underordnet med Hensyn til de Hvide. Deres Klædedragt er maadeligere end Creolernes; de gaae for det Meste barfodede. Knæebeenklæder, en snæver Trøie, en spansk blaa Kappe og en sort Straahat udgjøre Mændenes Paaklædning. Fruentimmerne bære

stive Fiskebeensskjorter og snævre Livstykker; over Skuldrene hænge de et lille Shawl af Flonel; Haaret falder dem i lange Lokker ned ad Ryggen, og et Net bedækker Hovedet; en Mængde Baand, Fryndser, Kniplinger og Spænder fuldende deres Pynt. En lille, hvid Fod og røde Hæle ansees blandt Mestizerne for en udmærket Skjønhed.

Quito'ernes Nationalforlystelser bestaae i Tyrefægtninger, Maskerader, Dands og Musik. Deres Kjærlighed til Musik finder ogsaa Næring i de religieuse Ceremonier, Processioner og Optoge. En høitidelig Processjon for den hellige Jomfru af Guapulo finder Sted to Gange hvert Aar i Quito. I den lille Landsby Guapulo, der ligger en halv Miil fra Staden Quito, findes nemlig en Statue af den hellige Jomfru; Folket troer, at det har hendes Forbøn at takke for, at Quito blev forskaanet for de rædsomme og ødelæggende Jordskjælv, der næsten ganske tilintetgjorde Rio Bamba og Tacunga. Derfor besluttede man, at ville aarligen foranstalte tvende Fester til Ære for hende. I en Generalcapitains Statsuniform, med hendes Rangs Udmærkelsestegn broderede paa Ærmerne, paa Hovedet en stor Hat, prydet med Guldtresser og en rød Fjederbusk, samt Commandostaven i Haanden — ankommer den hellige Jomfrues Statue til Staden Quito, baaren af de fornemste Indvaanere; ogsaa Jesusbarnet er udpyntet med en stor Hat med Guldtresser, en rød Kappe og et gyldent Sværd i Haanden. Domcapitulet og Stadens Raad marschere foran Statuen; alle Tropperne ere opstillede **en parade** og præsentere Geværet under Trommeslag. Naar Statuen er indtruffen i Domkirken, bliver den omklædt i sit kirkelige Gevandt; men Commandostaven forbliver i Jomfruens Haand, saalænge hun behager at opholde sig i Staden. Saavel denne religieuse Høitidelighed, som den ubeskrivelig pragtfulde Christi Legemsfest, giver Anledning til en almindelig Folkeforlystelse, hvorved der dog aldrig forefalder Tyverier eller andre Excesser.

5. Beboerne i Peru (see Pl. 21).

Republiken Peru eller Nederperu, som med Hensyn til sin physiske Beskaffenhed fuldkommen ligner Overperu eller Republiken Bolivia, men i politisk Henseende er ganske adskilt fra samme, — omfatter et Fladeindhold af 28,000 Qvadratmile med 1,600,000 Indbyggere: Spaniere, Creoler, Indianere, Negere og Couleurte. Det peruanske Folks Historie er indhyllet i et endnu større Mørke, end det mexikanske Folks. I fire Hundrede Aar førend Pizarro's Ankomst skal dette Rige have blomstret under 12 Monarcher. Tidligere skal Landet have været vildt og udyrket, dets Beboere nedsunkne i det dybeste Barbarie. Overtro vanærede deres Gudsdyrkelse, og saavel deres Stammebrødres, som Fjendernes Blod besudlede deres Altere. Da fremtraadte pludselig — saaledes lyder et blandt Peruanerne udbredt gammelt Sagn — en hvid Mand ved Bredden af Søen Titicaca. Caziken Cocapac optog ham i sit Huus og gav ham sin Datter til Hustru; hun fødte ham en Søn og en Datter; Drengen blev kaldet Manco-Capac, Datteren Mama-Dilke. De havde en skjøn, hvid Ansigtsfarve og blondt Haar. Faderen klædte dem paa en eiendommelig Maade, gav dem en Opdragelse, der var ganske forskjellig fra den i Landet brugelige, og døde senere. [Den Formodning, at denne hvide Mand har været en chinesisk Prinds, der havde reddet sig over det stille Hav til den amerikanske Kyst, fortjener vistnok Opmærksomhed og vinder større Sandsynlighed, naar man nedsætter de 12 Inka'ers Regjeringstid, hver beregnet til 20 Aar, fra 400 til 240 Aar. Da indtræffer hin hvide Mands Ankomst just paa den Tid, da den chinesiske Trone blev besat af Mongoleren Cublai-Chan.] Cocapac tænkte nu paa sine Datterbørns Ophøielse og førte dem til Dalen

Cuzco, hvor han kundgjorde de der boende Indianere: „at Solen havde sendt dem disse to Børn, for at gjøre dem lykkelige og regjere over dem; at Børnenes Haar lignede Solens Straaler og deres Øine havde Himmelens Farve." Men de fremmede Smaae gjorde ingen Lykke hos disse Indianere, der antoge dem for Troldmænd. Cocapac bragte nu sine Datterbørn til Altoperu, ved Titicaca-Søen, hvor han med bedre Held gientog sit Eventyr om Solbørnene. Peruanerne anerkjendte Solens Børn for deres Regenter, der nu ogsaa med Magt underkastede sig Indianerne i Cuzco. Afgudernes Billeder bleve omstyrtede, og Tilbedelsen af Solen, dette velgjørende Stjernebilled, denne Lysets og Livets Kilde, indførtes tilligemed milde Ceremonier og Religionsskikke, der svarede til den taknemmelige Kiærligheds Følelser. Solens Børn lærte de Indfødte — nemlig Manco: Mændene, og Mama: Qvinderne — fredelige Kunster og menneskeligere Sæder. I Residentsen Cuzco blev der opført et pragtfuldt Soltempel, hvor Solens Fester aarligen bleve helligholdte med glimrende Pragt og stor Andagt. Og saaledes blev den peruanske Cultur indført med Inka'ernes (de fra Solbørnene nedstammende Regenter i Peru) Herredømme. I Begyndelsen regjerede Inka'erne med Viisdom og Mildhed; ved Troen paa deres høiere Herkomst, ved den Ærefrygt, Folket nærede for dem, blev det dem saare let at forædle Peruanernes Sæder. Men Solbørnenes oprindeligen vistnok faderlige Magt gik snart over til ubetinget Despotie. — Mange Haandverker og Kunster vare i en blomstrende Tilstand hos de gamle Peruanere; derom vidne endnu de existerende Levninger af Mindesmærker, Oldsager og Sjeldenheder, som vi vilde forefinde i et endnu større Antal, dersom Vindesyge og Guldtørst havde ladet sig nøie med, blot at gjennemrode Jordens Skjød, og ikke tillige havde ødelagt Alt paa Jordens Overflade. Vi ville kun anføre Ruinerne af det berømte Soltempel, hvor der ved Spaniernes Ankomst stod en colossalsk Billedstøtte af det reneste Guld, forestillende Solens Gud. De gamle Peruanere kjendte ikke Bogstavskriften; i dens Sted havde de Hieroglypher eller Metal-, Steen- og Leerplader med Figurer. Ved poetiske Historieskriveres henrivende Skildringer har man erholdt altfor store Forestillinger om det peruanske Riges Forfatning og Folkets Dannelse under Inka'ernes Regjering. I det Hele taget vare de gamle Peruanere dog mindre civiliserede, end de gamle Mexikanere.

Inka'ernes Regjering endte med Aaret 1526, da Pizarro landede paa Peru's Kyst. Hans dumdristige Foretagende lykkedes fornemmelig ved en i Inka'ernes Familie dengang herskende Stridighed om Tronbestigelsen og ved den Overtro, der bragte Peruanerne til at antage disse Fremmede for Solens med Torden og Lynild bevæbnede Sønner. Ved at dele sit Rige imellem begge sine Sønner — Atahualpa, som erholdt Quito, og Huascar, der kun skulde herske over Cuzco — fremkaldte Huana-Capac, hvis Herredømme strakte sig fra Cuzco til hinsides Quito, over hundrede Folkefærd, — en blodig og langvarig Brodertvist og Borgerkrig. Ved Pizarro's Ankomst vare de endnu indviklede i Krig mod hinanden; enhver af dem søgte nu, ved Guldets fristende Magt, at bringe den Fremmede over paa sit Partie. Men Huascar faldt, efter sin Brøders Foranstaltning, og Atahualpa blev henrettet, efterat Pizarro havde en Tidlang slæbt ham omkring med sig som Fange. Det godmodige Folk blev nu behandlet af Erobrerne med en magesløs Grusomhed, og maatte snart bøie sin Nakke under det spanske Jernaag. Landet regjeredes af en Række af Vicekonger, der kun betragtede Peru som en Guldgrube. De af Inka'ernes Efterkommere ofte gjentagne Forsøg paa, at gjøre deres Ret til Peru's Trone gjældende, vare frugtesløse; bestandig dampede Skafottet af Oprørernes Blod, indtil det endelig i Aaret 1826, netop 300 Aar efter Pizarro's Landgang, lykkedes Bolivar og Sucre at fordrive Spanierne fra Peru. Fra den Tid har Peru været en uafhængig Republik.

Blandt de Indianere, der for Øieblikket beboe Peru, findes endnu Efterkommere af de gamle Peruanere, som havde unddraget sig Spaniernes Tyrannie ved at flygte til Andesbjergene, hvor de endnu udgjøre en uafhængig, krigersk Stat, under Regjering af en Efterkommer af de gamle Inka'er, der fører Titel af Ampuro. Overhovedet have Peruanerne bevaret Mindet om deres Inka'er og gamle Statsforfatning i tro og kjærlighedsfuld Hukommelse. Paa mange Steder helligholdes endnu aarlige Fester til deres Herskeres Ihukommelse, hvorved man almindeligviis opfører en Scene, forestillende Inka'ernes Henrettelse ved Pizarro, imedens de Alle lægge en inderlig, dybt følt Sorg for Dagen. Men saa dannede deres Forfædre vare, saa raae, dovne og uvidende ere de selv; desuden udmærke de sig ved Trodsighed og Stivsindethed. Blandt de forskjellige Nationer, vel henved 50 i Tallet, fortjene især Tschiquitoerne i den østlige Deel af Sydperu, Cumbasaerne, Piroerne og, fremfor Alle, Indianerne i Caxamarca og Truxillo at omtales som de meest civiliserede. Saavel de, som overhovedet alle i Stæderne boende Indianere, kaldes derfor af Spanierne de kloge Indianere. — De peruanske Indianeres vigtigste Næringsmidler ere: ristet Mais og Kartofler; den altfor hyppige Nydelse af disse skal, som man paastaaer, bevirke den store Dorskhed og Slovhed, der udgjøre deres Særkjender. Jagt og Fiskeri maae ogsaa bidrage til deres Underhold. Deres Drikkevarer tilberede de selv, deels af gæret Mais, deels af stødte eller tyggede Maniocrødder. Men de holde dog langt mere af Brændeviin, som de have lært at kjende af Europæerne og hvori mange Huusfædre drikke sig en dygtig Ruus. — Da de have faa Fornødenheder, ere de ligegyldige mod Penge; de have derfor heller ingen Lyst til, at gjøre Tjeneste for Penge. Kun af Velvillighed og for Ting, der ere dem nyttige, saasom Øxer, Knive, Knappe, Vaaben o. s. v., lade de sig bevæge til at tjene Andre. Af de gamle Peruaneres mildere Tænkemaade have de endnu bevaret Kjærligheden til deres tamme Dyr, fornemmelig til deres Lamaer, der udgjøre deres eneste hjemlige Lastdyr. Til disse Dyrs Ære anstiller man Fester, pynter dem med Baand og Fjederbuske, spiser, drikker og dandser til Lyden af smaae Trommer og Piber. Under denne Glædesfest gaae de ofte hen til de elskede Dyr, tage dem om Halsen, klappe dem og holde dem Brændeviinsflasken for Munden. — Deres Boliger ere smaae og usle; her lever Familien og dens Huusdyr sammen i bedste Forstaaelse. Mange af disse Nationer have anlagt deres Landsbyer ligesom en Fæstning. Flere store Bygninger ligge i Form af en Halvmaane, med den udadbøiede Krumning vendt imod Skoven; det Hele har kun to Indgange: den ene steil, den anden derimod fladt med Jorden. — Deres Vaaben bestaae i store Landser, Køller, Dolke, Kastespyd, Buer og Pile. Naar de gaae paa Jagt, bestryge de Pilene med en yderst virksom Gift; i Krigen derimod betjene de sig aldrig af forgiftede Pile; de behandle deres Fanger med megen Menneskelighed. Mange Indianere have allerede lært at omgaaes med Skydegeværer og Sabler. — En stor Deel af de peruanske Indianere gaae ganske nøgne; de Øvriges Klædedragt bestaaer i en kort Bomuldsskjorte med Halværmer. Qvinderne bære en kort Underkjole af Bomuldstøi, som er aaben paa begge Siderne og naaer dem fra Hofterne ned til Knæene; den kaldes Pampanilla; Pigerne gaae klædte som Moder Eva. Mændene bære Haaret kort afskaaret, men oven paa Issen sammenbundet i en Fletning og besat med skjønne Fjedre. Fruentimmerne afskære ligeledes Haarene paa Forhovedet, men lade det øvrige Haar hænge løst ned over Skuldrene. Begge Kjøn overmale Legemet med mangehaande Farver og bære Guldsmykker i Næsen, Hagen og omkring Armene. De afskye Fleerkoneri; kun Cazikerne tage sig undertiden to Koner. Forresten ere deres Ægteskaber ingenlunde uopløselige; thi naar to Ægtefolk ere komne til

den Overbeviisning, at de ei længere kunne leve med hinanden, saa staaer det dem frit for, at skilles ad og indlade sig i et andet Ægteskab. Det meste Huusarbeide hviler paa Qvinderne; de maae endog saae og høste, hvorimod Mændene kun pløie Marken. — Disse Indianeres Religion er en Sammenblanding af Monotheismus og Dualismus. De troe vel paa en Gud, der har skabt Himmel og Jord, og forestille sig ham under menneskelig Skikkelse; men de antage ogsaa Tilværelsen af et ondt Væsen, som Ophav til alt Ondt; de indbilde sig, at denne onde Aand boer i Jordens Midtpunkt, og de skjælve allerede, naar man blot nævner hans Navn. De have ogsaa nogle Begreber om et Liv efter Døden. I den anden Verden spise de Afdøde Manioc og Brød med deres Slægtninge, opføre Dandse og levere Slag. Torden og Lynild ere deres Angreb paa Fjenden, og Mælkeveien er en Spadsereplads for Sjælene. Enkelte Indianerstammer troe ogsaa paa en Sjælevandring. Ihjelslagne Fjender gaae over i vilde Dyr, Caziker derimod i tappre Krigere, og troe Qvinders Sjæle iføres Abernes Skikkelse, hvorfor de ogsaa overøse disse Dyr med de latterligste Æresbeviisninger. De Afdødes Bohave tilintetgjøres og deres Hytter ødelægges ved Ild, for desto hurtigere at udslette Erindringen om deres Bortgang. Den Hensovedes Liig bliver med allehaande Ceremonier lagt i en Leerkiste og derefter begravet paa et afsidesliggende Sted. Nogle Stammer opgrave igjen Ligene efter et Aars Forløb, afvaske Knoklerne og lægge Beenraden i en med Hieroglypher og Dødens Symboler prydet Liigkiste, som de siden sænke ned i Graven, efterat de endnu engang have høitideligt feiret den Afdødes Minde. — Ogsaa blandt disse Indianere, fornemmelig blandt Beboerne af den store Pampa (Slætte) del Sacramento, er der anlagt Missioner. Men paa Grund af Indianernes velgrundede Had og Mistillid til Spanierne har det kostet Missionairerne usigelig Møie, at forskaffe sig Indpas hos dem. De, der udvortes bekjende sig til Christendommen, hedde **Fideles**; de Indianere derimod, der endnu følge Inka'ernes Lære, kaldes **Barbaros.**

Negerne, som i Peru altid ere blevne behandlede med Mildhed, ere nu alle frigivne. De ere brugbare Folk, som man allevegne finder beskæftigede med nyttige Haandverker, ligesom ogsaa med Kornmarkernes og Sukkerplantagernes Pasning. De leve i et Slags Fællesskab, have deres særegne Fester, Sammenkomster og Forlystelser. Deres største Fest, hvorved de søge at vise sig i al deres Pragt, er Christilegemsfest. De holde da store Processioner med larmende Instrumenter, hvorved de fremtræde i de afskyeligste Maskeringer, forklædte som Djævle, Uhyrer med Horn, Løveklør, Slangehaler o. s. v., bevæbnede med Buer, Pile, Koller og Skjolde. — Mulatterne synes ikke at ligne deres Forældre i Styrke. Mestizerne og Zambo'erne ere i høi Grad civiliserede og deres Evner fortrinligt udviklede.

Creolerne ere ogsaa i Peru livlige, raske og godmodige. Kjærlighed til Mage, Børn og Forældre, Godgjørenhed, Ædelmodighed og Gjæstfrihed ere Dyder, som man finder i enhver Creols Huus. Deres Stolthed forstaae de meget godt at skjule under Skinnet af Nedladenhed. Vellevnet er deres Hovedfeil; de ere lidenskabelige Elskere af et velbesat Bord. Saavel her i Peru, som overalt i hele Sydamerika, forstaaer man sig fortræffeligt paa Kogekunsten. Deres Klædedragt er skjøn og malerisk, fornemmelig i Lima, Sydamerikas Paris. Mændene bære den spanske Mantel; under Kappen bære Fruentimmerne af alle Stænder den saakaldte Saya, et Gevandt af Fløil, Atlask eller Klæde, meest sort eller kaneelbruunt, kun hos Damerne af de høiere Stænder rødt og lyseblaat, lagt i meget smaae Folder og sluttende tæt til Legemet; nedentil er dette Gevandt meget snævert og besat med Fryndser, Perler og Broderier. Silkestromper og Skoe af Atlask, et skjønt Shawl og en tynd, sort Silkekappe fuldende Damernes Pynt. De sætte stor Priis paa Parfumer og vellugtende Vande, smykke sig rigeligt med

Ædelstene og Blomster, og — ryge Cigarer. Forresten er Sølvet saa almindeligt i Peru, at man endnu i vore Dage finder i uanseelige Hytter de simpleste Redskaber og Kar forfærdigede af Sølv. Førend Revolutionen udbrød, var en Formue paa 7 til 8 Millioner lige saa almindelig her, som en Formue paa lige saa mange Tusinder er det hos os.

Endnu er Statsforfatningen ikke fuldkommen ordnet. En Congress, der bestaaer af Folkets Repræsentanter, har den lovgivende, en Præsident derimod den fuldbyrdende Magt. Den nuværende Republik er inddeelt i 7 Departementer, foruden et lige saa stort Indianergebeet mod Øst. I Aaret 1827 beløb Peru's Statsgjæld sig allerede til 14 Millioner Piastre. — Lima, Republikens Hovedstad, ligger ved Rimac, er regelmæssigt og skjønt bygt, har et udmærket smukt Torv, med tre iøinefaldende Pragtbygninger: Cathedralkirken, Gouvernementspaladset og Eckebiskoppens Slot; Pizarro's Capell, og det med Volde og Grave befæstede store Franciscanerkloster, der fordum indeholdt 160 Munke; samt et Universitet, stiftet 1551. 73,000 Indbyggere. — Piura, Landets ældste Stad, anlagdes af Pizarro i Aaret 1531. — Cuzco, de gamle Inka'ers Residents, indeholder endnu den mærkværdige gamle Fæstning, opført af tilhuggede Klippeblokke. Murene af et gammelt Soltempel omgive nu et Kloster. Ved Landsbyen Ayacucho vandt Sucre en glimrende Seir over Spanierne, den 9de December 1824.

6. Bolivia's Beboere.

Bolivia eller Overperu er det høieste Land i Amerika, og maaskee det høieste beboede Land paa hele Jorden. Nyere Undersøgelser have nemlig viist, at her virkelig findes de høieste Toppe af Andesbjergene, og at Bolivia er et Høiland, ligt det tibetanske. Andesbjergene dele sig her i to parallele Rækker, der indslutte en Bjergdal, hvor næsten alle Landets Stæder ligge. I den østlige af disse Bjergstrækninger ligge den nye Verdens Kjæmpetoppe: Nevado (d. v. s. Sneebjerget) Sorata = 23,600 Fod, og Nevado Illimani = 22,400 Fod. To Passer føre fra Kysten over Tacna og Puno til Høislætten Tacora, i den vestlige Kjæde, 16,000 Fod høi; i Nærheden deraf ligger Nevado Chipicani = 18,900 Fod. Selv dette Høiland er beboet om Sommeren; imidlertid drives her ingen Agerdyrkning, endskjøndt Sneegrændsen først begynder i en Høide af over 16,000 Fod. Luften er overordentlig tør, Himlen altid klar; men selv om Sommeren ere Nætterne ofte meget kolde, og den heftige, skarpe Vind paafører de Reisende den saakaldte Sorocho, en farlig Sygdom. Den skjønne Bjergdal Chucuito, i en Høide af 13,000 Fod, ligger som en yndig Dase imellem nøgne, sneebedækte Bjergstrækninger; et frugtbart og veidyrket Land, hvor Kartofler, Quinoa, Byg og Havre vore i Mængde og talrige Lama'er, Heste, Æsler, Qvæg og Faar græsse. — Alle Naturriger levere Produkter i Overflodighed; men det vigtigste er den udmærkede Mængde af ædle Metaller. Man finder flere Gruber i en Høide af 16,000 Fod.

I gamle Dage udgjorde dette Land en Deel af Inka'ernes Rige. Efterat denne theokratiske Stat havde udbredt sig omkring Cuzco, begyndte den femte Hersker i Cuzco, Capac-Yupanci, Erobringen af det sydlige Høiland, der fortsattes af de efterfølgende Inka'er, som udvidede deres Riges Grændser lige til den nuværende argentinske Republik. Kort derefter trængte Spanierne ind i Neder-peru og vovede sig allerede i Aaret 1538 op paa Bolivia's Høislætte. Skjøndt de Indfødte gjorde tapper Modstand, maatte de dog bukke under for de spanske Vaabens Overlegenhed. I Aaret 1780 gjorde den hele, frygteligt undertrykte, indianske Folkemængde Opstand, under Anførsel af deres Cazik, der kaldte sig Inka Tupal-Amru; og kun med den største Anstrængelse lykkedes det den spanske Regjering, at bevare denne

vigtige Deel af sine sydamerikanske Besiddelser, efterat næsten Trediedelen af Overperu's hvide og blandede Indbyggere vare faldne i den blodige Kamp paa Liv og Død. Da den store sydamerikanske Revolution udbrød, i Begyndelsen af det 19de Aarhundrede, paa forskjellige Punkter, men dog til een og samme Tid, hørte Overperu til de Egne, hvor Uafhængighedsaanden først vaagnede. Og var dette Folk end det sidste, der befriedes fra det spanske Aag, saa har det dog, i hin evigt mindeværdige Frihedskamp, lagt en Fasthed, en Udholdenhed og Høimodighed for Dagen, der sikkrede det alle dannede Nationers inderlige Deeltagelse. Staden Cochabamba havde sex Gange grebet til Vaaben og med en magelos Haardnakkethed trodset de seirrige Spanieres Kanonild; men hver Gang maatte den dog til Slutningen bukke under, og paadrog sig da en dobbelt saa streng Behandling af de umenneskelige Seirherrer. Da grebe Qvinderne i Cochabamba, hvis Mænd fægtede andetsteds imod Spanierne, til Vaaben en Nat i Aaret 1815. De angrebe Spaniernes befæstede Qvarteer, trængte tre Gange frem til Storm og tvang Spanierne til at overgive sig. Med sand og ophøiet Menneskekjærlighed pleiede Qvinderne de fangne og saarede Fjender, sendte dem derpaa tilbage til General Rondeau's Leir. Mange af disse Heltinder døde senere af Følgerne af de i Kampen modtagne Saar; endnu Flere maatte lade deres Liv paa Skafottet, da Staden igjen faldt i Spaniernes Hænder. De døde med Raabet: „Held vort Fædreland!" Deres sønderslidte Lemmer bleve i Jernbure udstillede paa de offentlige Pladser. Det taknemmelige Fædreland hædrer deres Minde, og naar Tropperne træde i Gevær ved høitidelige Leiligheder, spørger en Officier med høi Røst: „Hvor ere Cochabamba's Qvinder?" og Soldaterne svare: „De ere faldne for Fædrelandet!" — Lige fra Caracas til Buenos-Ayres lagde Qvinderne de samme Følelser for Dagen. Man saae Damer kæmpe i deres Mænds Rækker, udholde den frygteligste Krigs Besværligheder med den heltemodigste Fasthed og berøve sig selv deres Kostbarheder og Smykker, for at skaffe det elskede Fædreland Forsvarere og Vaaben.

Efter Slaget ved Ayacucho (1824) erklærede denne Provinds sig uafhængig, den 6te August 1825, og kaldte sig i Begyndelsen Bolivar, hvilket Navn Bolivar selv forandrede til Bolivia. Statsforfatningen er ligesom i de øvrige nye Stater i Sydamerika, men vistnok endnu langt fra at være fuldkommen ordnet, og os endnu mindre bekjendt. En Præsident staaer i Spidsen for Staten og har den fuldbyrdende Magt. Den lovgivende Magt er Congressen, som skal bestaae af 3 Kamre. Bolivar blev vel i Begyndelsen valgt til Overpræsident og Protector; men ifølge de senere indtrufne Begivenheder ere disse Værdigheder blevne ham fratagne, og Staten har givet sig en ny Forfatning. Vi ere kun saare lidet underrettede om denne Stats indre Tilstand; kun Saameget er vist, at der endnu ikke hersker fuldkommen Rolighed. Landet er inddeelt i 5 Departementer.

Bolivia's Fladeindhold anslaaes til 20,000 Q. M. med omtrent 1,800,000 Indbyggere, hvoraf $\frac{7}{10}$ Indianere, Resten Creoler, Negere og Mulatter. — Indianerne i Bolivia have lige til de nyere Tider bevaret en kraftigere Aand, end Nederperu's Indianere. Det Lands Skjønhed og ophøiede Beliggenhed, som de beboe, synes at have havt en fordeelagtig Virkning paa deres Charakteer. De ere deels Efterkommere af Inkarigets Beboere, der nu, civiliserede og omvendte til Christendommen, beboe den vestlige Halvdeel af Landet; deels sildigere omvendte Indianere, der endnu vare ganske vilde Stammer paa den Tid, Landet erobredes; deels vilde, i Skovene og paa Slætterne omsværmende Folkefærd, hos hvilke Jesuiternes og Franciscanernes Omvendelsesforsøg ikke have gjort mindste Lykke. Missionernes østlige Indianere ere mere dannede, end paa nogetsomhelst andet Sted i Sydamerika. Missionerne ere allerede opvoxede til skjønne Lands-

byer, og i Departementet Santa Cruz de la Sierra finder man nogle og tredsindstyve Missionslandsbyer, der oplive de umaadelige Skovstrækninger og hvis Beboere man roser for deres Lærvillighed, Godmodighed, Gjæstfrihed og patriarchalske Sæder. Indianeren gaaer med en hjelmagtig Hue, korte Beenklæder, en Sudanskjorte og Sandaler paa de nøgne Fødder. Qvinderne bære Kjoler, og over Skuldrene et broget Klæde, der sammenheftes paa den ene Side af Brystet med en stor Sølvnaal.

Boliviernes Leveviis er endnu meget simpel, ligesom deres Sæder; Charakteren er fast og god. Den aandige Cultur og religieuse Oplysning ligner meget Nederperu's. Agerdyrkningen gjør Fremskridt. Regjeringen tilstaaer de Udlændinge, der ville nedsætte sig her som Colonister, 200 til 1200 Corder Land, en Faarehjord, Sædekorn og de fornødne Agerdyrkningsredskaber; den fastsætter, hvilke Egne af Landet der skulle uddeles, og foreskriver Dyrkningsmaaden. For at opnaae hine Begunstigelser, maae de Fremmede forpligte sig til, at opdyrke den dem tildeelte Landstrækning inden 2 Aars Forløb. Ogsaa fremmede Kunstnere og Lærde, der ville nedsætte sig i Bolivia, begunstiges meget af Regjeringen; den tilstaaer enhver fremmed Kunstner 500 til 2,000 Piastre, naar han har aflagt Prøver paa sit Talent og givet den Forsikkring: at ville inden et vist Antal Aar fremstille to unge Bolivianere, som han har oplært i sin Kunst. Han erholder desuden en Belønning for Elevernes Underviisning, især naar han bringer sin Familie med sig eller ægter en Bolivianerinde. — Fordum sørgede en Erkebiskop og tre Biskopper for Landets Religionsanliggender. Men efter Befrielsen blev Erkebispedømmet ophævet, de forskjellige Troesbekjendelsers fuldkomne Lighed forkastedes og den catholske Religion hævedes til Statsreligion, endskjøndt Ingen angribes her, fordi han bekjender sig til en anden Tro, end den herskende. Ogsaa alle Munkeklostere bleve ophævede. Kun enkelte Nonneklostere tillodes det at optage Novitser, naar disse kunde efter Behag forlade Klostermurene og atter træde ud i Verden. — Bjergverksvæsenet har lidt meget ved Revolutionen, men begynder dog nu at leve op igjen. Staden Potosi — der ligger i en Høide af 12,500 Fod, i en raa Bjergegn, og har varme Kilder i Nærheden — er berømt for sine rige Sølvgruber, beliggende i en endnu større Høide, nemlig 15,000 Fod over Vandfladen. Man har beregnet, at den spanske Regjering har fra Aaret 1545, da man begyndte at bearbeide disse Gruber, indtil Aaret 1800 erholdt et Udbytte af 823,950,508 Piastre af dette Bjergverk. — Handelen var fordum meget blomstrende, men har i den senere Tid lidt betydeligt, fornemmelig ved den politiske Tilstand i Paraguay, der lægger store Hindringer i Veien for Bolivia's Samfærdsel med Buenos-Ayres.

Staden Oropesa er Bolivia's vigtigste Fabrikstad og har betydelige Bomuldsværerier. Staden La Paz har Guldvaskerier.

7. Indbyggerne i Chile.

Chile er, efter alle Reisendes eenstemmige Vidnesbyrd, det meest imponerende Landskab paa Jorden; her har Naturen udfoldet sin Pragt i hele sin majestætiske Skjønhed og udstrøet sine Gaver i rigelig Fylde. Andesbjergene danne Grændsen imellem Chile og la Plata-Staterne; disse Bjerges Toppe naae en Høide af 18 til 19,000 Fod og have 16 for største Delen endnu virksomme Vulkaner, hvoriblandt Aconcagua, i en Høide af 16,000 Fod. Overgangen over denne Bjergstrækning er høist vanskelig; thi naar man undtager een nogenlunde fremkommelig Vei, finder man kun høist farlige Passer, der løbe langshen med gabende Afgrunde og over steile Fjeldvægge, og som i det Høieste kun ere skikkede for Muuldyr. Clima'et er mildt og sundt. I Sommermaanederne falder ingen Regn, hvorfor man ofte lider stor Mangel paa Vand. Jordskjælv forekomme hyppigt og have allerede ofte,

t. Ex. i Aarene 1822, 1824 og 1835, anrettet store Ødelæggelser; men de yttre sig kun vestlig for Andesbjergene, aldrig østlig for denne Bjergstrækning. Ved Jordskjælvet i Aaret 1822 har Kysten ved Valparaiso, paa en Strækning af 15 Mile, hævet sig 3 til 4 Fod i Veiret; Lignende bemærkede man ogsaa efter de andre Jordrystninger. Jo videre man kommer mod Syd, desto tydeligere Spor af vulkansk Virksomhed i ældre Tider finder man da overalt. — De europæiske Huusdyr forekomme her vilde, i Hjorde paa flere Tusinde Stykker. Hver Landeiendom har 4 til 5,000, ja mange endog 10 til 20,000 Stykker Qvæg. Tørre Aaringer foranledige ofte den meest ødelæggende Qvægsyge; i Aaret 1831 omkom saaledes 515,000 Stykker Qvæg, og det blot i to Provindser. — Guld udvaskes af Flodsandet. Sølv (120 til 130,000 Mark) og Kobber (50,000 Centner) ere Mineralrigets vigtigste Produkter. Her findes en Mængde mineralske Kilder.

Efterat Inka'erne i Peru havde gjort flere frugtesløse Forsøg paa, at bemægtige sig Chile, blev dette Land erobret i Aaret 1540, af Pizarro's Feltherre Pedro de Valdivia; men længe varede Kampen med Indianerne, fornemmelig Araucanierne, der endog fuldkommen ødelagde adskillige spanske Stæder paa deres Gebeet. Allerede 1810 udbrøde Urolighederne imod det spanske Herredømme, men bleve dæmpede efter Slaget ved Talca, 1814. Først efter haardnakkede og blodige Kampe lykkedes det General San Martin fra Buenos Ayres, der vandt Slagene ved Chacabuco (den 12te Februar 1817) og Maypo (den 5te April 1818), at befrie hele Landet fra Spaniernes haarde og umenneskelige Voldsherredømme. — I Spidsen for Republiken staaer en Overdirector. En Congress, bestaaende af Senatet (i det Høieste 20 Medlemmer) og Repræsentanternes Huus (af 15,000 Indbyggere een Deputeret), har den lovgivende Magt. Blandt alle nye amerikanske Republiker synes Chile at have havt den bedste Skjæbne; Partierne ere nu komne til Rolighed, Handelen hæver sig stedse mere og mere, Finantserne ere i en ret taalelig Tilstand, Regjeringen viser en høist forstandig og liberal Aand, og Alt giver Grund til at haabe varig Rolighed.

Folkemængden anslaaes til 1,400,000 Indbyggere, der boe paa et Fladerum af 6,600 Q. M. og bestaae deels af oprindelige Indbyggere, deels af Fremmede; disse dele sig igjen i Creoler, Negere og Blandinger.

De egentlige Chilesere ere et blidt, flittigt og godmodigt Folk; de udgjøre den største Deel af Befolkningen. Deres Sæder ere rene og simple, deres Klædedragt malerisk, fornemmelig ved den saakaldte Poncho, der bæres af begge Kjøn. Quichoasproget er Landets Sprog, det Spanske bruges kun i Regjeringens Forretninger. Chileserne drive Agerdyrkning og Qvægavl. Hveden skal her give en Høst paa 50 til 100 Fold. Meierivæsen kjender man Intet til i Chile, men lader Qvæget leve under aaben Himmel, hvor det da fanges med den saakaldte Laso, som Chileserne forstaae at kaste med en beundringsværdig Færdighed. Ogsaa i Krigen er Laso'en et farligt Vaaben, der ofte bragte Ødelæggelsen blandt Spaniernes Rækker. — De faa Spaniere, man endnu forefinder i Chile, have aflagt deres forrige uforskammede Stolthed. Creolerne — fyrige og aandrige, som overalt — ere i Besiddelse af Statsembederne og de største Grundeiendomme. Mandfolkene klæde sig paa europæisk Viis, men gjøre desuden hyppigt Brug af den yndede Poncho. Fruentimmerne bære brogede Livstykker, og over den uhyre Fiskebeenskjole have de et Klædningstykke af farvet Flonel eller sort Fløil. Hjemme bære de ingen Hovedbedækning; men naar de aflægge et Besøg, saa sætte de en Mandshat paa Hovedet og kaste et Shawl af Musselin over Hatten. Dog bære unge Piger almindeligviis samme Dragt, som Damerne i Lima. — Paa Grund af de hyppige Jordskjælv og vulkanske Udbrud, bygger man meget lave

Boliger, for det Meste kun een Etage høie; for de Aarstider, i hvilke man befrygter Jordskjælv, opfører man nydelige Hytter i Haverne og tilbringer Natten i disse Pauluner.

Blandt Indianerstammerne udmærke

Araucanierne

sig som det eneste Folk i Amerika, der har vedligeholdt sin Uafhængighed og aldrig er bleven undertvungen ved Vaabenmagt; derfor kalde de sig ogsaa: de aldrig overvundne Seirherrer. De boe fra Peru's Grændser til det magelhanske Stræde og have, sydlig for Chile, en særegen Stat med en temmelig velordnet Forfatning, hvis Inddeling i 4 noie forbundne Fyrstendømmer existerede allerede førend Spaniernes Ankomst og nedstammer sandsynligviis fra en meget fjern Fortid. De have en rødligbruun Farve, en høi, stærk Vext og en skjøn, kraftfuld Legemsbygning; deres Ansigt er rundt, Øinene sorte og Panden veldannet. De bære det lange, sorte Haar frit nedhængende; men Skjæghaarene udrykkes omhyggeligt. Qvinderne ere mindre, end Mændene, og deres Lemmer finere. Mændenes Klædedragt bestaaer i en Flonelsskjorte, Beenklæder, som naae dem ned over Anklerne, en Poncho, samt en Hat uden Skygge, i Form af en Kegle. Qvinderne bære en lang, hvid, ulden Tunica og et sort Overgevandt, der fastholdes omkring Hofterne med et broget Belte; desuden en lille Kappe, kaldet Ichella, en Mængde Sølvringe paa Fingrene, samt Arm- og Halsbaand af Glaskoraller. Børnene gaae nøgne, indtil de have fyldt det 9de Aar; da erholde Drengene en Poncho og Pigerne et Stykke Flonel, som de slynge omkring Hofterne. Manden gaaer paa Jagt og har Opsynet med Qvæget; Qvinden dyrker Marken, passer Huusholdningen, spinder, væver og opvarter Manden. Fleerkoneri er tilladt. Enhver Mand tager sig saa mange Koner, som han er i Stand til at ernære. Af Tallet paa Vævestolene og de i Hytten brændende Baal seer man strax, hvormange Koner Manden har; thi hver Kone laver en særskilt Ret til sin Mand. Naar en Araucanier vil gifte sig, underretter han den Udkaaredes Fader om sine Hensigter. Hvis denne giver sit Samtykke dertil, sender han sin Datter ud i et eller andet foregivet Ærinde. Frieren, der hemmelig har faaet et Vink om Veien, hun maa tage, passer hende op med nogle af sine Venner, griber hende og fører hende til sin Bolig, hvor Pigens Fader imidlertid har indfundet sig med sine Venner, for at feire Bryllupsfesten. — Araucaniernes Huse ere henved 60 Fod lange, 20 Fod brede og 7 Fod høie, opførte af Leer og tæggede med Straae. Et Par Bænke og et Bord udgjøre deres Bohave. I Stedet for Senge bruge de Faareskindspeltse. Deres Tallerkener ere af Træ eller Leer, deres Bægere af Horn, Skeerne af Muslingskaller; men de Fornemme have Sølvtøi til Fremmedes Beværtning. Deres Maaltider bestaae mestendeels af friskt Bede- eller Oxekjød, Fiske eller Fjederkræ, der skæres i smaae Stykker og tillaves med Kartofler, Løg og Cayennepeber.

Araucanierne staae paa et Mellemtrin imellem Civilisation og Barbarie, endskjøndt de holde dem selv for det ædleste og meest dannede Folk paa hele Jorden. De ere troe, maadeholdne, gjæstfrie, ædelmodige, men tillige pragtlystne, hævngjerrige og hengivne til Drik. De inddele Aaret i 12 Maaneder, hver beregnet til 30 Dage, og indskyde 5 Dage i Aarets sidste Maaned. De have Maal for tunge og flydende Ting, besidde Kjendskab til Astronomie og Lægekunst; i den sidste Videnskab staae de kun lidet tilbage for Europæerne. Veltalenhed og Digtekunst ere meget uddannede hos dem. I urimede Vers besynge de deres Forfædres store Bedrifter; den tappre og skjønne Lautaro, der var Araucaniens Sværd, er fornemmelig Hovedgjenstanden, hvorom deres Sange dreie sig.

Araucaniernes 4 Overhoveder kaldes Toquis; deres Udmærkelsestegn bestaaer i en Stridsøxe af sort Marmor. Underkongerne eller Provindsernes Præfecter kaldes Ulmener; en Stav med en Sølvkugle paa den ene Ende og en Sølvring

omkring Midten betegner deres Værdighed. Disse Værdighedsposter ere arvelige efter Førstefødselsretten. Det store Raad, d. v. s. den almindelige Folkeforsamling, hvor hver enkelt Mand fremfører sin Mening, — vælger i Krigstider en af de 4 Toqui'er til Øverstcommanderende. Da de havde erholdt Heste af Spanierne og havde lært at ride, fik de foruden Fodsoldater, der snart ombyttede deres gamle Vaaben (Buer, Pile, Spyd og Slynger) med Geværet, — ogsaa et Slags Cavallerie, i hvis Hænder Sabel og Landse bleve frygtelige Vaaben. De have ingen egentlige Uniformer, kjende heller ikke noget til staaende Hær, da enhver Araucanier er Kriger. Trommer og Fløiter ere deres musikalske Instrumenter. Deres udmærkede Tapperhed have de fornemmelig lagt for Dagen i deres Krige med Spanierne. De bade aldrig om Fred, underkastede sig heller aldrig, men vidste altid at tilkæmpe sig en fordeelagtig Fred. Dersom Fredsvilkaarene behagede Toqui'erne, saa bleve den spanske Generals Commandostav og den commanderende Toqui's Stridsøxe sammenbundne, bekrandsede med Blomster og opplantede paa det Sted, hvor man havde underhandlet.

Dette Folks Religion er en reen Naturcultus. De tilbede et høieste Væsen under Navn af Pulian, som den usynlige store Toqui, der har sine Ulmener under sig. Desuden troe de paa en god Aand og Menneskehedens Ven: Meulen, paa en Djævel: Voncuba, paa en Krigsgud: Epunamun, og en Skare af Aander. Troen paa Hexeri, Drømme og Fuglenes Flugt have de tilfælles med de mere raae Folkefærd. De troe ogsaa paa Sjælens Udødelighed og paa et skjønt Land, der venter de Salige; efter deres Mening ligger det mod Vest og en qvindelig Charon, Tempulagu, fører de Afdøde didhen. Men de troe ikke paa nogen Straf efter Døden, da de antage: at Pulian er for god, til at han skulde straffe dem for Forbrydelser, der aldrig skadede ham i mindste Maade. Læren om Helvedes Straffe, som Missionairerne foredroge dem, var en af de største Hindringer for deres Omvendelse til Christendommen. — Dør en Araucanier, saa iføres han sine bedste Klæder, lægges paa et Bord og begrædes af Qvinderne, imedens Mændene drikke. Efter tre Dages Forløb begraves den Afdøde, og dersom det er en Mand, giver man ham en ihjelslagen Hest og hans Vaaben, er det en Kone, da en Deel af hendes Bohave, men altid nogle Fødevarer — med ned i Graven. Over Gravhoien udgydes en Qvantitet Frugtviin, hvorpaa man opfører en Pyramide af Stene over den Bortgangnes sidste Hvilested.

San Jago, Chile's Hovedstad, ligger i en 2600 Fod høi, ufrugtbar Bjergslætte; havde 60,000 Indbyggere i Aaret 1831. Her er Regjeringens og Congressens Sæde. Torvet er skjønt og udmærker sig ved det anseelige Regjeringspalads, den endnu ufuldendte Domkirke, Toldbygningen og Monten. Ved Floden Maypocho er en mærkværdig Dæmning, Tocama, næsten $\frac{1}{2}$ Miil lang. Castellet ligger midt i Staden. En skjøn Landevei fører til Landets vigtigste, men høist usikkre og især for de vinterlige Nordenvinde meget udsatte Havn, Valparaiso, med 15000 Indvaanere. Valparaiso bestaaer af een eneste Gade, anlagt paa den knap 200 Fod brede Slætte ved Havbredden; de øvrige Huse ligge adspredte paa Klipperne og i Bjergkløfterne. — Ved Staden Huasco findes de vigtigste Sølvgruber. — Nordligere ligger Copiapo, med en Havn; omtrent 15 Mile derfra, i den meest ufrugtbare og vandtomme Egn, opdagede man i Aaret 1832 de rigeste Sølvminer, som i de første 8 Maaneder leverede 50,000 Mark Sølv. Ved Petorca, i de vildeste Bjergegne, ligge de vigtigste Guldgruber. — Omtrent 100 Mile fra Kysten ligger Den Masatierra (en af de to Juan Fernandez-Øer); den er $2\frac{1}{2}$ Miil lang, vulkansk og med 3000 Fod høie Basaltbjerge, skjønne Skovpartier og yndige Dale. Der finder man vilde Hunde og mange andre europæiske Huusdyr, der efterhaanden ere blevne vilde. Den er bleven

mærkværdig ved den her i Aaret 1704 udsatte skotske Matros Alexander Selkirk, der opholdt sig her i fire Aar og hvis Eventyr gave Anledning til Robinsons bekjendte Historie. Siden 1830 har her været en Colonie af Forbrydere, forviste fra Chile.

8. Patagoniens Beboere (see Pl. 21).

Patagonien eller Magelhaens Land, den sydligste Deel af Amerikas Fastland, er raat, vildt og ufrugtbart, rigt paa Vulkaner, t. Ex. Corcovado, 11,700 Fod høi. Clima'et er ualmindelig barsk, selv om Sommeren. Kun paa Bjergene finder man Skov, og i de nordlige Egne store Hjorde af vilde Oxer og Heste. Landet opdagedes 1520 af Ferdinand Magelhaen og opkaldtes efter ham. Han fandt Beboerne klædte i Dyrehuder, og de omkring Fødderne viklede Skind gave dem et saa besynderligt Udseende, at man kunde fristes til at troe, at de havde Poter som Dyrene. Derfor gav han en af dette Lands Beboere, hvem han modtog paa sit Skib, det Navn Patagan, dannet af det spanske Ord pata ɔ: Pote; med dette Navn har man siden betegnet Landet og dets Beboere. Dette store, i det Indre for største Delen ubekjendte Land paa 25,000 Q. M. er endnu ganske uafhængigt, endskjøndt det fordum regnedes med til det spanske Kongerige Rio de la Plata og endskjøndt Republiken Buenos Ayres endnu gjør Fordring derpaa og henregner det til sine Besiddelser. Her findes ingen europæiske Etablissementer; thi den eneste Colonie San Felipe, oprettet af Spanierne i Aaret 1572, var allerede 1586, ved Sygdom og Hunger, uddød paa een Mand nær.

Patagonierne bestaae af forskjellige Stammer og Familier, ere store, stærke og velskabte, men have ingenlunde den Kjæmpestørrelse, som man tillagde dem i gamle Dage.- Nyere Reisende have ikke fundet dem større, end andre Personer af høi Vext og stærk Legemsbygning blandt Europæerne. De have et stort Hoved, et bredt og fladt Ansigt, livlige Øine, meget hvide Tænder, smaae Hænder og Fødder. Deres Hudfarve er kobberbruun; Qvinderne have en noget lysere Farve, mange af dem ere endog temmelig hvide. De bære et Pandebaand omkring deres lange sorte Haar. Trods det raae Clima gaae de fleste Patagoniere næsten ganske nøgne og nøies med en Kappe af Lama- eller Zorillaskind, som med et Belte sammenholdes omkring Hofterne og kun i streng Kulde trækkes op over Skuldrene. Enkelte af de Indfødte, der have Samfærdsel med fremmede Stammer, bære ogsaa Poncho'er og Beenklæder: en Dragt, der er meget passende for dette ridende Jægerfolk. Thi da Hestene ikke ere dyre og Enhver kan fange saa mange vilde Heste, som han lyster, saa ride baade Mænd og Qvinder, reise og leve den meste Deel af deres Tid paa Ryggen af deres Heste. De overmale deres Ansigter med rød, sort og hvid Jord. De bære Rader af Glaskoraller omkring Hals og Arme, og Kobberringe under Knæet. — Faste Boliger maa man ikke søge hos Patagonierne, som et Nomade- og Jægerfolk. I det Indre af Landet, ved Floder, Bække og Kilder, have de ganske simple Hytter, der bestaae af tre Stænger, gjennemflettede med Grene og tildækkede med Huder (see Pl. 22). — Deres Sprog er rigt paa Vokaler og Strubelyde. De have en overordentlig Bøielighed i Sprogorganerne, hvorfor de ogsaa kunne med Lethed gientage hele Phraser i fremmede Tungemaal. De ere godmodige, fredsommelige og gjæstfrie, men ogsaa, efter de paa dem indvirkende Omstændigheder, hævngjerrige og frygtelige. Tehuelterne, en rovbegjærlig og krigersk Folkestamme, der har Lighed med Araucanierne, skulle være de meest urolige blandt dette Lands Beboere. Med deres Kugleslynger træffe de i en Frastand af 400 Skridt. De føre ogsaa Landser, Koller, Buer og Pile, hvilke de undertiden forgifte saaledes, at den Saarede hentæres inden faa Maaneder til en virkelig Beenrad. Hver Horde har sin Anfører, der udmærker sig ved sin Størrelse, nyder fortrinlig

Agtelse og kaldes Capitano: et Ord, som de have lært ved deres hyppige Samfærdsel med Spanierne. Naar flere Folkestammer forene sig med hinanden til en almindelig Krig, udvælge de en Overanfører eller Apo.

De Forestillinger, Patagonierne have om Tingenes Oprindelse og om et tilkommende Liv, bevise: at de ei ganske mangle Religion. Dog bestaaer denne blot i reen Naturdyrkelse; Peruanernes Soldyrkelse synes ogsaa at have havt Indflydelse paa dem. De gode Guder, som boe i store Huler, skabte allerforst Patagonierne, med fuld Krigs- og Jagtrustning. Derefter kom de smaae og hurtigste Dyr, siden de større ud af Hulerne. Tilsidst vilde ogsaa Hestene, Oxerne og Koerne herud; men Tehuelterne bleve bange for deres Horn og Hove, og væltede store Stene for Hulerne. Spanierne, der vare klogere, slap disse Dyr ud, tæmmede dem og bragte Patagonierne dem. I disse Huler komme Patagonierne efter deres Dod. Andre Stammer holde imidlertid Mælkeveien for de bortgangne Sjæles Opholdsted. Troldmænd, der tillige ere Præster og Læger, staae i stor Anseelse hos dette Folk.

De Dodes Begravelse besørges almindeligviis af Qvinderne. Legemet skeletteres og føres derpaa hen til en almindelig Begravelsesplads, hvor Beenraderne opstilles i Rækker, bundne til hinanden, smykkede med Fjederbuske, ordentlig paaklædte og holdende Bue, Pile og Drikkekar i Hænderne. De sydlige Patagoniere bringe de Afdodes Been langt bort fra deres Boliger til Telte eller Hytter, hvor de opstille dem, omgivne af deres Hestes Skeletter. De begræde den Dode, idet de under Skeletteringen gaae med sværtede Ansigter rundt omkring hans Hytte. Qvinderne ridse sig Bryst og Kinder blodige; Mændene slaae mod Jorden med lange Stænger, for at bortskræmme de onde Aander d: Vellichus. Enken maa forblive i Hytten et heelt Aar efter Mandens Dod og holde stræng Faste; saalænge Sorgetiden varer, er det hende ikke engang tilladt, at vaske det sodede Ansigt eller Hænderne.

9. Ildlandets Beboere (see Pl. 23).

Denne sydlige Spidse af den nye Verden opdagedes ligeledes af Magelhan, der ikke vidste, at det var en Ø, og derfor kaldte den Ildlandet (**Tierra del Fuego**), paa Grund af de mange Baal, som de Vilde havde antændt langs med Kysterne, og paa Grund af de vulkanske Udbrud, som han blev vaer her. Landet har i det hele taget den største Lighed med Kamtschatka. Det danner en Gruppe af 3 Oer. Grunden er klippefuld, med frygtelige steile Kyster mod Nord og Syd. Blandt Bjergene synes det 5200 Fod høie Sarmiento at være en Vulkan. I December og Januar blive Dalene grønne, men frembringe kun faa Planter; paa Kysterne fandt man lave Birketræer. Climaet er raat.

Landets Beboere kaldes Pescheræer eller Pechais; de findes ogsaa paa Patagoniens Sydspidse og staae paa et meget lavt Trin af menneskelig Uddannelse. Nyere Reisende, der have besøgt dette Folk, give os dog en mindre afskrækkende Beskrivelse over dem, end Cook, der stillede dem, som aandige og legemlige Kroblinger, paa det høieste Trin af menneskelig Elendighed. De ere smaae af Vext, imellem 5 og $5\frac{1}{2}$ Fod høie, have en stærk Legemsbygning, smaae Øine, svage Arme og tynde Been. Qvinderne ere noget mindre, end Mændene, og have en skingrende Stemme. De overmale deres kobberbrune Hud med en Mængde rode og hvide Striber, hvilket giver dem et hæsligt Udseende. Deres sorte Haar, der hænger filtret omkring deres Hoved, indgnide de med Tran; deraf kommer den modbydelige Stank, som de udbrede trindt omkring sig. Et Sælhundeskind, fastbunden med en Snor omkring Halsen, udgjor næsten hele deres Paaklædning. Til Fodderes Bedækning have de et Slags Sandaler af Sælhundeskind. Mændene bære Fjederhuer; undertiden seer

man dem ogsaa iførte Skjørter af brogede Fjedre. Qvinderne bære Ringe af Fiſketarme omkring Haand- og Fodleddene, og om Halſen Snore med Muslingſkaller og røde Glaskoraller, ſom de ſætte ſtor Priis paa, ligeſom de overhovedet gjerne ville pynte ſig. — Peſcheræerne ere et godmodigt og fredeligt Folk, uden heftige Lidenſkaber, velſindede og gjæſtfrie imod Fremmede. Deres Hytter beſtaae i Trægrene, ſom de ſtikke ned i Jorden og ſammenbinde oventil; midt i Hytten brænder altid et Baal, hvis Røg gaaer ud gjennem et Slags Skorſteensrør. Deres ſædvanlige Næring beſtaaer i vilde Frugter, Bær og Rødder, ſom de riſte, Fiſke og Skaldyr, ſom Qvinderne løsne fra Klipperne ved Hjælp af lange Stokke, ſamt Guanicos, et Slags vilde Lamaer, ſom de fange deels med Hunde, deels med Snarer; ja, man har endog ſeet dem gnave raaddent Sælhundekjød af gamle Been. Med en ſkarp Steen forfærdige de meget behændigt Canoer af Træbark, 24 til 26 Fod lange, 4 Fod brede og 2 til 3 Fod dybe. I hvert af disſe lette Fartøier er anbragt et lille Arneſted, hvorpaa der brænder et Baal; desuden indeholde de noget Tougverk og Kar, til at øſe Vand med. Qvinderne, der overhovedet ere Mændenes Slavinder, paaligger det at roe Cano'erne. Deres Vaaben beſtaae i Kaſteſpyd, Buer og Slynger, ſom de bruge med ſtor Færdighed; de ere ogſaa dygtige Baxere. — Om deres huuslige Liv vide vi kun ſaare Lidet. Sandſynligviis boe flere Familier ſammen i een Hytte. Det ringe Antal af Qvinder, man finder her, har givet Anledning til den Tro: at Polyandrie er indført blandt dem. Deres Sprog er haardt og ſvært at udtale; men ſelv kunne de, ligeſom Patagonierne, med Lethed gjentage hele Sætninger af fremmede Sprog. — Man har ikke fundet mindſte Spor af Religion blandt dem; men da Peſcheræerne ere os endnu ſaa lidet bekjendte, berettiger dette ikke til den Paaſtand, at de aldeles mangle Religion.

Et Peſcheræerne lignende Folkefærd fandt Kruſenſtern paa Orlowsoerne, ſom han i Aaret 1804 opdagede ved Cap Horn, der er en frygtelig ſteil Klippemaſſe, ſaa øde, at Fuglene ikke engang bygge deres Rede her.

10. Argentina's Beboere.

Af en Deel af det forhenværende ſpanſke Vicekongerige Rio de la Plata har der i den ſenere Tid dannet ſig en Forbundsſtat, den argentinſke Republik, der indbefatter et Fladerum af 40,000 Q. M. med omtrent 600,000 Indbyggere. Dette Land maa betragtes ſom den ſydamerikanſke Friheds Vugge; thi den blodige Kamp for Uafhængighed udbrod forſt i disſe Egne. Allerede i Aaret 1806 vakte Englænderne, ſom dengang vare indviklede i Krig med Spanierne, de forſte Ideer om politiſk Uafhængighed blandt Indbyggerne i Buenos Ayres. I Aaret 1810 lykkedes det, efter en haardnakket Kamp, det liberale Partie at afſætte Vicekongen og at danne en Regjeringscommiſſion, ſom i Aaret 1816, efter at have, tilkæmpet ſig en fuldſtændig Seir over den ſpanſke Armee, udſtædte en Uafhængighedserklæring for Rio de la Plata's forenede Provindſer. Endnu i lang Tid derefter frembød Landet et ſørgeligt Billed paa Anarchie, indtil det endelig i Aaret 1831 uddannede ſig til en Foederalrepublik, der nu beſtaaer af 13 Stater og 2 Diſtrikter. Hele dette Statsforbund kaldes ogſaa Republiken Buenos Ayres, fordi Staten af ſamme Navn er den ſtørſte og ſtaaer i Spidſen for Foederationen.

Republiken Argentina er et overordentlig vandrigt Land. Rio de la Plata (Sølvfloden), hvorover de mærkværdige Broer af Tougverk (see Pl. 22) ere anbragte, har ei alene givet Landet Navn, men tilfører det ogſaa en tilſtrækkelig Mængde af Vand. Ved denne Flod vandes hine uoverſkuelige Slætter og trætomme Græsgange, der ere bekjendte under Navn af Pampas og tjene til Græsning for de talloſe Qvæghjorde, ſom udgjøre Indbyggernes væſentligſte Rigdom. Clima'et, ſom er overmaade ſundt og behageligt (hvorfor Landet ogſaa fik Navn af Buenos Ayres,

d. v. s. sund Luft), med Undtagelse af Slættens nordlige Egne, hvor man undertiden besværes af en trykkende Hede, — begunstiger Agerdyrkningen og Qvægavlen, der kunde være endnu mere blomstrende, dersom Menneskernes Flid og Omhu kom dem til Hjælp. Desuden har Landet unægtelig den gunstigste Beliggenhed for Handelen. Produkterne kunne med Lethed transporteres fra de inderste Provindser til Søkysten, og selv Peru, Bolivia og Chile maae fremme Buenos Ayres's Handelsinteresser, imedens Samfærdselen med Europa, Afrika, Asien og Nyholland staaer Landet aaben. Siden Tractaten med England har Handelen været meget levende, fornemmelig i Hovedstaden. De vidt og bredt berømte Buenos-Ayres-Huder, tørret Kjød, Tælle, Horn og Faareuld forsendes i stor Mængde til Europa. Industrien og den videnskabelige Dannelse skride fremad. Paa Statens Bekostning er der bleven indrettet Hospitaler, Skoler og andre Institutter, opført et chemisk Laboratorium, anlagt Veie og indført en regelmæssig Postgang. I ethvert Distrikt paa tre til fire Tusinde Mennesker finder man en Hoiskole, til hvis Oprettelse og Vedligeholdelse de under Revolutionen indgaaede Klosteres Bygninger og Godser bestemtes. Hvert Aar sendes 40 unge Mennesker til Europa, for der at opdrages og uddannes paa Statens Bekostning. Slavehandelen er forbudt, og Slavernes Børn frigivne. I Spidsen for den catholske Kirke, som er den herskende, staaer en Biskop; den ham undergivne Geistlighed skal vise en høist roesværdig Iver for Ungdommens Dannelse. Militairmagten bestaaer af 10,000 Mand, hvoraf Officiererne vistnok udgjøre Trediedelen og lønnes meget høit.

Republikens Folkemængde bestaaer deels af Indianere, hvoraf de fleste endnu ere uomvendte Horder, der næsten bestandig sværme omkring tilhest og føre et sandt Jæger- og Roverliv; deels af Creoler og Negere, deels af Couleurte.

De endnu uomvendte Indianere bestaae af forskjellige Folkefærd, Alle krigerske, vilde, listige, grusomme og blodtørstige, men ogsaa gjæstfrie, venlige, godmodige og tappre. De klæde sig i Skind, have Spyd, Pile og Slynger, som de forstaae at bruge med en utrolig Færdighed; de ere for største Delen forsynede med Heste. I Missionerne vise de sig lærvillige, bøielige, flittige og dygtige til Agerdyrkning og Qvægavl. Blandt de endnu vilde, omsværmende Nationer ere

Abiponierne

de vigtigste, som efter langvarige og høist blodige Krige med Macobi'erne maatte forlade deres Hjemstavn (i Provindsen Chako, i Paraguay) og begive sig under Spaniernes Beskyttelse. De ere store af Vært, muskelrige, bredskuldrede, af bruunlig Farve og indtagende Ansigtsdannelse, med Ørnenæser og smaae, sorte, gjennemborende Øine. De udrykke Øienhaarene og Øienbrynene, Skjægget og de forreste Hovedhaar; desuden vanzire de sig ved allehaande Tegn, som de ridse i Kroppen med Torne og sværte med hed Aske, saa at de blive uudslettelige. Thi de troe, at jo mere de kunne komme til at ligne Tigeren, desto skjønnere og frygteligere ere de. De gjennemstikke ogsaa deres Hud paa forskjellige Steder, ja selv Næsen og Læberne, og anbringe Strudsfjedre i Aabningerne. — Deres Klædedragt bestaaer i et firkantet Stykke uldent eller Bomuldstøi, hvorover de undertiden bære en Kappe. Om Vinteren bedække de sig ogsaa med Dyrehuder. Paa deres Reiser have de et rødt uldent Bind slynget omkring Hovedet. — Deres Hytter ere opførte af nogle faa Stænger, behængte med Sivmaatter; thi de have ingen faste Boliger, da de bestandig sværme omkring tilhest. De ere raae og haardføre. Uden Skade for deres Sundhed sove de paa den fugtige Jord; de kunne fra Morgen til Aften udholde den brændende Solhede med ubedækket Hoved; sladdrende og spøgende svømme de gjennem de største Floder, og de ride snarere deres Heste, end dem selv hudløse. De idelige Le-

gemsøvelser, det bestandige Ophold under aaben Himmel, i Forening med deres simple Næringsmidler, — de leve næsten ene af Rødder og Vildt, og drikke ei Andet end Vand — bidrage meget til deres Styrke og Sundhed. Det nyfødte Barn bades øieblikkelig og tages siden med ud i Floden, saa ofte Moderen bader sig; Drengene øves tidligt i at svømme og ride, at bruge Buen og Pilen. Abiponieren svækkes ikke i sin Ungdom ved noget Slags Vellyst; derfor vedvarer hans Velbefindende uafbrudt til den høieste Alder, og naar Nogen dør i sit 80de Aar, mener man: at han er død i en ung Alder. De have yderst skarpe Sandser og gode naturlige Anlæg, der kun behøve at uddannes. De forfærdige selv deres Redskaber og Kar, især skjønne Potter, som de overmale, og Spader, hvormed de opgrave Rødderne og i Nødsfald forsvare sig mod deres Fjender. De ere høflige og selskabelige i Omgang, kydske og ærbare i deres Tale og Færd, særdeles milde imod deres Slaver. De skulle ogsaa være gode Talere. Naar de gaae ud, have de altid et Pilekogger paa Ryggen, Buen i den høire Haand, Pile og Kastespyd i den venstre. De ledsages bestandig af en stor Mængde Hunde, der holde Hestene samlede og ere dem behjælpelige, til at jage og fange Strudserne og andre Dyr. — Man veed kun Lidet om deres Religion. De synes ikke at kjende til noget høieste Væsen; men de antage Djævelen for at være deres og Spaniernes Stamfader, som har givet de Sidstnævnte prægtige Klæder, Guld og Sølv, men dem selv Heste, Mod og Udholdenhed til Arv og Eie. De holde Plejaderne for at være deres Forfædres Billed. Naar dette ikke er synligt i adskillige Maaneder, sige de, at deres Stamfader er syg; og saasnart det igjen viser sig for dem, helligholde de en Glædesfest med Dands og stor Larm. Troldmænd staae i høi Anseelse hos dem. De Afdødes Liig kunne de ikke lide at beholde eet Øieblik i deres Hytter, men slæbe dem, strax efter Døden, hen til Begravelsespladsen i Skoven, hvor de nedgrave dem tilligemed Alt, hvad der tilhørte dem, selv Hestene ikke undtagne, i en dyb Hule, efterat de først have afskaaret Ligets Tunge og udtaget Hjertet.

Af Spaniere har der dannet sig et eget Slags Mennesker, som beboe Pampa'ernes mellemste Slætte og ere Ørkenens sande Beduinere og Patriarcher, nemlig:

Gaucho'erne.

De findes omspredte i Ørkenen, hvor de have opslaaet deres Bolig. Enhver af disse Gauchos, der undertiden nedstamme fra spanske adelige Familier, er en patriarchalsk Souverain over sin Familie og Tjenestetyende. Hans Hytte er omgivet med en Indhegning for hans Hjorde; hans Leie bestaaer af Huder, som tildeels ogsaa udgjøre hans Klæder. Bohavet i en Gauchohytte bestaaer i nogle Øxe- og Hestehoveder, som de bruge i Stedet for Stole, i et lille Vandkar, et Øxehorn til at drikke af, nogle Træ-Stegespid og et lidet Kobberkar, hvori de tillave den yndede Paraguaythee. Deres eneste Næringsmiddel bestaaer i Ørkjød, der steges paa et Spid over Ilden. Derimod foragte de al Planteføde; de benytte ikke engang deres Hjordes Mælk, til deraf at lave Smør og Ost. I Henseende til Dannelse ere de kun lidet forskjellige fra de vilde Pampasindianere, der undertiden bortsnappe en Deel af deres Qvæghjorde. Gaucho'erne ligne Araberne i Henseende til ubegrændset Frihedskjærlighed og legemlige Færdigheder; naar det gjælder, at forsvare deres Frihed, er ingen Anstrængelse dem for stor, og de tage da aldrig i Betænkning, at offre Liv og Blod for dette hellige Gode. Men hin Sædernes Mildhed, der hersker i Beduinens Telt, søger man forgjæves hos dem. De ere mørke, mistroiske og indolente. Deres Øine oplives kun, naar Talen er om at tæmme vilde Heste eller hvor det gjælder at fægte med rasende Forvovenhed. De gjøre intet Skridt tilfods; naar de komme til Staden, holde de paa deres Heste udenfor Værtshusene og drikke hinanden paa Pelt-

sen; ja selv Messen høre de tilhest, foran Capellets aabne Dør. Deres største Fornøielse bestaaer i Kortspil og Sang til Guitarre. De ere herlige Soldater og kunne udholde de største Besværligheder og Savn. I de nyere Tider have de ofte været Redskaber i listige Factionsmænds Hænder, til Opnaaelsen af disses revolutionaire Hensigter; og man saae da Republikens ædleste Mænd udaande deres sidste Suk for disse Vildes Bøddelhænder. Imidlertid er der ingen Tvivl om, at jo disse Mennesker, med de Anlæg og den Aands Livlighed, som de besidde, ere skikkede til en høiere Dannelse; thi man seer allerede Sønner af Gaucho'erne dannes til Civilisation i Stædernes Underviisningsanstalter. — De lægge den største Vægt paa, at blive begravede i indviet Jord efter deres Død. Men da mange iblandt dem boe langt borte fra Kirken, lade de ofte deres Afdødes Liig ligge ubegravede paa Marken, kun tildækkede med Stene og Grene, og føre efter nogen Tids Forløb Benene hen til den nærmeste Præst, for at denne kan besørge dem begravede i hellig Jord. Andre iføre den Døde sine bedste Klæder, sætte ham paa en Hest og lade ham ride til Præsten.

Argentina besidder det Fortrin fremfor de øvrige Republiker i Amerika, at denne Stat har en langt mere dannet Befolkning. Dette gjælder fornemmelig om Indbyggerne i Hovedstaden Buenos Ayres (see Pl. 23), en af Sydamerikas skjønneste og vigtigste Handelsstæder; den har et mauriſk Udseende og kaldes i Amerika „den Ildfaste", fordi den hverken indeholder brændbare Tage eller Tømmer, som Næringsstof for Luerne. Indvaanerne i denne Stad, henved 100,000 i Tallet, ere en broget Sammenblanding af de meest forskjellige Menneskeclasser; og dog bemærker man intetsteds nogen anmassende Hovmod af privilegerede Stænder. De øverste Embedsmænd i denne Stat leve høist simpelt og føre ingen Pragt. Fruentimmerne ere ikke underkastede mindste Tvang, men desuagtet rene af Sæder. Man lever meget godt, skjøndt maadeholdent, besøger flittig de meget skjønne og pragtfulde Kirker og ynder Selskabelighed. Et Slags republikansk Aand har begyndt at gjøre sig gjældende i denne Stat. Man finder her en stærk Blanding af indianſk Blod, ligesom der overhovedet boer mange civiliserede Indianere i Buenos Ayres. Ogsaa mange Franskmænd og Englændere leve her; siden Revolutionen have især mange engelske Haandverkere nedsat sig i dette Land og bragt deres Industriegrene i en meget blomstrende Tilstand. Paa Gaderne seer man altid et stort Antal Gaucho'er tilhest; med deres groteske Figurer og mørke, solbrændte Ansigter, deres Straahatte og plumpe Ridetøi, deres i Luften flagrende Ponchos og patagoniske Støvler gjøre de et sælsomt Indtryk paa den Fremmede, især naar han seer dem svire tilhest. Ligeledes seer man talrige Fragtkudske slæbe sig gjennem Gaderne med deres uhyre Karrer. Disse tohjulede Karrer i Buenos Ayres (see Pl. 23) høre til Landets Mærkværdigheder. De have en uhyre Størrelse, ere yderst plumpt sammentømrede af Planker og forsynede med en hvælvet Bedækning. Karrernes Hjul holde 7 til 8 Fod i Gjennemsnit og gjøre en forfærdelig Larm, som Fragtkudskene kalde „Oxernes Musik." Til et saadant Kjøretøi høre 4 Oxer og tre Forere, hvoraf den første sidder i Vognen, den anden tager sin Plads paa et Faareskind, der er udbredt over Aagene imellem det andet Oxepars Horn; og den tredie Forer rider paa sin Hest foran eller bagefter, for at have et vaagent Øie med der Hele. Ved alle disse Omstændigheder bliver Buenos Ayres overordentlig larmfuld og levende.

11. Indbyggerne i Uruguay.

Landets Størrelse udgjør omtrent 10,000 Qvadratmile. Kun ved Kysten og Hovedstrømmen (La Plata-Floden) finder man nogle faa Stæder; det Indre er fuldkommen ubekjendt og ubeboet. Hovedstaden Montevideo ligger ved Udløbet af La Plata, er stærkt befæstet, har en maadelig Havn, men levende Handel.

I dette, fordum af indfødte Folkestammer gjennemkrydsede Land have Europæerne først for hundrede Aar siden begyndt at nedsætte sig. Med Hensyn til Natur, Clima, Produkter og Beboere ligner det Republiken Argentina. Ligesom denne stod Landet tidligere under spansk Herredømme og førte Navn af „Provindsen Montevideo." Senere blev det de brasilianske Snighandleres Land (Banda Oriental, under hvilket Navn det er meest bekjendt); og efterat Buenos Ayres og Brasilien i lang Tid havde stridt om dets Besiddelse, blev det i Aaret 1828 erklæret „fuldkommen uafhængigt" og har nu, som Fristaten Uruguay eller Cisplatina, sin egen Statsforfatning (proclameret i August 1830). Et Kammer af 9 Senatorer og et andet, bestaaende af 29 Deputerede, danne den lovgivende Magt. I Rettergangssager følger man Code Napoleon. Det staaende Militair er afskaffet, med Undtagelse af 400 Mand, som man holder til Hovedstadens Beskyttelse; derimod er der oprettet en Borgergarde, som hver Maaned maa øve sig i Vaaben. Skoleundervisningen gives paa Statens Bekostning; imidlertid have de meest anseete Familier ogsaa oprettet en Opdragelsesanstalt for unge Piger og vedligeholde denne paa deres egen Bekostning. Enhver Udlænding, der nedsætter sig her i Landet, erholder Borgerret i Staten. Enhver Colonist, som begiver sig herhid paa egen Bekostning, erholder 60 Dages Ploieland i Nærheden af en eller anden Stad, og forstrækkes desuden med Næringsmidler, til den første Høst indtræffer. Først efter 20 Aars Forløb betaler han Afgifter af sin Grundeiendom. Besynderlig nok er den Forpligtelse, der paaligger Statsbestyrelsen: at den skal gratis besørge Borgernes Breve. Landet har lidt betydeligt i den langvarige Krigstid, men vil snart hæve sig igjen; thi Agerbruget og Havedyrkningen lønner sig overvættes rigeligt, og Handelen, der begunstiges ved Montevideos fordeelagtige Beliggenhed, blomstrer og tiltager Aar for Aar.

Uruguay har omtrent 70,000 Indbyggere: Spaniere og Indfødte, som deels ere civiliserede og blandede med Spanierne, deels endnu ucultiverede. Blandt de Sidste fortjene især de saakaldte

Charruas

at omtales her. Ved deres Tapperhed og Listighed have de givet Spanierne mere at bestille, end Inka'ernes og Mexikanernes Hære tilsammentagne. Endnu i vore Dage ere de berømte som tappre Krigere. Blandt dette Folk fandt La Platafloden Opdager, Diaz de Solis, sin Død, imellem Montevideo og Maldonado, der nu er en Fæstning med en skjøn Havn. De boe under Huder, som de udbrede over nogle grønne Grene. Deres sædvanlige Næringsmiddel bestaaer i Kjødet af vilde Køer. Deres Privatstridigheder afgjøre de aldrig med væbnet Haand, men prygle løs paa hinanden, saalænge til en af Parterne har faaet Nok og trækker sig tilbage. Mændene yttre aldrig deres Sorg over Nærbeslægtedes Død, hvorimod Qvinderne lægge deres Fortvivlelse for Dagen, ved at afskære et Led af en Finger eller ved at sønderrive Brystet, Armene o. s. v. Man finder intet Spor til Dands og Musik hos dette Folk; heller ikke veed man Noget om deres Religion. De i samme Egn boende Minuares staae i nøie Forbindelse med Charrua'erne, som de ligne meget i Hensende til Sæder og Skikke.

12. Indbyggerne i Paraguay.

Paraguay er den eneste af Amerikas Stater, der intetsteds berører Søkysterne. Den har erholdt sit Navn efter den store Flod Paraguay, der danner Landets vestlige Grændse, og indtager et Fladerum af 7,500 Q. M. Høilandet er mestendeels saare skovrigt; i Dalene er Jordbunden yderst frugtbar; kun i de sydlige Slætter gjenfinder man Pampa'ernes Steppenatur, der ogsaa viser sig i det med Salt stærkt gjennemtrukne Jordlag, i de saltagtige Floder og Bække. Man finder intet Spor af Vulkaner. Derimod ere Slætterne ved Hovedfloderne hvert Aar udsatte for dis-

ses Oversvømmelser, da de stige henved 30 Fod over deres sædvanlige Vandflade og ofte anrette stor Skade. De begynde i Marts og vedvare til ind i Juli Maaned; men undertiden udebliver Oversvømmelsen ganske, naar det ikke regner stærkt i Brasiliens Høiland. Floden Paraguay, der næsten uafbrudt flyder imellem lavtliggende Bredder, har et meget langsomt og roligt Løb, men oprøres saaledes i heftigt Stormveir, at den fremvælter 10 Fod høie Bølger og truer Smaafartøierne med Undergang. Derimod er Floden Parana næsten allevegne indsluttet af steile og høie Klippevægge; den gjennembryder Bjergkjæden Maracay og styrter sig derfra med en rivende Hurtighed og forfærdelig Brusen, med et Fald (Salto grande) af 52 Fods Høide, ned i en Kanal, der kun har en Brede af 180 Fod.

Her skjelner man tydeligt 4 Aarstider: Sommeren (fra Januar til Marts), Vinteren (Juli til September) og derimellem begge Regnperioderne, fra April til Juni. I ni Maaneder af Aaret er Varmen sjelden under 20 Gr., men stiger ofte til 30 Gr. Selv om Vinteren staaer Thermometeret aldrig under 8 Gr. om Natten. Temperaturen er meget afhængig af Vinden, som fra Nord altid medfører en betydelig Varme, der ofte bliver næsten utaalelig.

Paraguay er rigt paa mangehaande Produkter; det frembringer alle Nabolandenes vildt voxende Planter, ligesom dets Skove huse de samme Dyr. Agerdyrkning er Indbyggernes Hovedbeskæftigelse, men endnu i sin Barndom. Man dyrker Mais, to Arter Manioc, hvoraf den ene ikke indeholder den andens giftige Saft og udgjør de Indfødtes daglige Næringsmiddel; desuden Sukkerrør, Korn, Riis, Meloner, ypperlig Tobak, Bomuld, nogen Viin, spansk Peber og europæiske Haveværter. Paa Slætterne er Qvægavlen betydelig, skjøndt ingenlunde saa vigtig, som i de nærgrændsende Provindser. Her finder man Jaguaren, Kaguaren (Puma), den røde Ulv, Ræven, vilde Kattearter og Hjorte, Tapiren, Myrebjørnen, Bæltedyret, Aber og en Mængde Fugle, hvoriblandt den amerikanske Struds og Papegøier, men især Vandfugle. Her er ingen Mangel paa besværlige Insekter, fornemmelig Sandlopper (Tschiker, Niguas), Myrearter og Moskiter. Landets Mineralskatte ere os endnu fuldkommen ubekjendte. — Paraguays Nationalrigdom bestaaer i den berømte Paraguaythee (Jesuiterthee, Mate), der er væsentlig forskjellig fra den chinesiske Thee. Den tilberedes af Bladene paa Caamiri (**Viburnum levigatum**), som har Lighed med Pomerantstræet, men overgaaer dette i Størrelse. I Stedet for hin grove Tilberedning af denne Thee, da man afskar Qvistene, ristede dem ved Ilden i nogen Tid og indpakkede dem til Brug, — indførte Jesuiterne en bedre Behandlingsmaade; thi nu plukker man Bladene af Stænglerne, tørrer dem, uden at knuse dem formeget, hvorved de vilde tabe betydeligt baade i Lugt og Smag, og blander dem tilsidst med Melet af Frøkornene, der findes i en liden mispelagtig Frugt. Denne meget sunde Thee indpakker man i Oxehuder og udfører en stor Mængde deraf til de øvrige Lande i Sydamerika. Derimod kan den ikke forsendes til Europa, da den vilde miste sin Lugt, inden den naaede sit Bestemmelsessted.

Sebastian Cabot, en Englænder, var Paraguay's Opdager; i Aaret 1526 tog han dette skjønne og frugtbare Land i Besiddelse for Spanien. Ved Slutningen af det 16de Aarhundrede betraadte Jesuiterne Landet, forenede mange af de omstreifende Indianere i Colonier, gjorde dem sædeligere og mere skikkede for Borgersamfundet, samt indførte Politieorden iblandt dem. Mange Indianere søgte ogsaa her et Tilflugtsted imod Portugisernes daværende Forfølgelsesraseri, da disse fulgte dem som Slaver. Missionerne vare inddeelte i 42 Menigheder; hver af disse bestyredes af to Jesuiter, hvoraf den ene besørgede de geistlige, den anden de verdslige Anliggender. Jesuiternes Plan: her at stifte et uafhængigt Rige, kunde ikke blive skjult ret længe. De vidste klo-

geligt, at holde alle Spaniere fjernede fra deres Colonier, under det Paaskud: at den spanske Tøilesløshed var til Hinder for deres Omvendelsesforretninger; de anlagde Fæstninger og oprettede Hære af Indfødte, for — som de sagde — at kunne forsvare sig mod Portugiserne og de vilde Indianere. Men i Anledning af en Grændsetraktat, som den spanske og portugisiske Regjering afsluttede med hinanden i Aaret 1750, blev Jesuiternes Plan røbet. Kun med Møie lykkedes det de forenede Magter, at overvinde disse listige Fjender og at forjage dem fra Paraguay (1765), hvilket imidlertid vakte mere Sorg, end Glæde, blandt de døbte Indianere, hvoraf fleer end 100,000 stode under Jesuiternes Herredømme. — Efterat forskjellige Provindser i Sydamerika havde løsrevet sig fra det spanske Herredømme, udbrød ogsaa Revolutionen her. I Aaret 1811 erklærede Paraguay sig uafhængig og udnævnte **Dr.** Francia til Secretair i den spanske Junta, senere, i Aaret 1814, til Dictator paa 3 Aar, og i Aaret 1817 til Dictator paa Livstid. **Dr.** Gaspar Rodriguez de Francia, en af den nyere Tids mærkværdigste, men tillige meest gaadefulde Mænd, blev født 1763 i Asfuncion, Hovedstaden i Paraguay. Hans Fader var en Franskmand, hans Moder en Creolerinde. Ved Universitetet i Cordova opnaaede han den theologiske Doctorværdighed, men forlod snart igjen den valgte Løbebane, studerede Retsvidenskaben og nedsatte sig som Advokat i Asfuncion. I sit Kald lagde han lige saa meget Mod som Retskaffenhed for Dagen; aldrig paatog han sig at forsvare en slet Sag, og idet han optraadte som de Fattiges og Undertryktes dristige og frygtelige Forsvarer, bragte han Moralitet ind i sin Embedsvirksomhed. Hans Rygte steeg saa høit, at han snart banede sig Veien til de første Embeder i sit Fædreland og fik en afgjørende Indflydelse paa de offentlige Anliggenders Gang. Congressen, der valgte ham til Dictator, bestemte ham en aarlig Gage af 9,000 Pjastre; men Francia modtog kun en Tredeel af denne Sum og fordrede heller ikke Meer i den følgende Tid. Da han nu havde Statens Tøiler i sine Hænder, gik han over til den største Strænghed i Sæder og viste det haardeste Tyrannie i sin Regjering. Hans Strænghed var fornemmelig rettet imod Spanierne, som han lod henrette uden Skaansel. Imod Geistligheden, og i Særdeleshed Munkene, nærede han et dybt Had, der bestandig tiltog mere og mere; og ved at afskedige sin Capellan (i Aaret 1820) røbede han offentlig sin Foragt for den catholske Lære. For at forskaane Staten for de sørgelige Følger af Anarchie, som i andre Dele af det sydamerikanske Continent styrtede Tusinder i Fordærvelse, holder han Paraguay bestandig i en fuldkommen isoleret Tilstand; kun med Brasilien har han knyttet Handelsforbindelser. Han er høist mistænksom; denne hans Mistroiskhed synes ogsaa at have havt stor Andeel i hans i Aaret 1821 udstædte Befaling: at nedrive den største Deel af Hovedstaden Asfuncion og at opbygge den pragtfuldere, med udvidede Gader. Da hele Landet var underkastet hans Magt, syntes han (siden 1824) at ville vende tilbage til mildere Følelser; men af sit hypochondriske Lune lod han sig henrive til Handlinger, der mindede om Rædselsperioden, og ved hans fra Menneskers Omgang afsondrede Liv blev hans Charakteer stedse mere haard og ubøielig. Han boer i det forhenværende Jesuitercollegium, en rummelig, isoleret staaende Bygning; her lever han i den største Eensomhed, omgiven af 4 Slaver, som han behandler meget mildt. Hans Levemaade er yderst simpel og ægte republikansk. Med Statens Formue er han høist karrig, men derimod saare rundhaandet med sine egne Midler, der ingenlunde ere blevne forøgede, siden han traadte i Spidsen for Staten. Som 70aarig Olding har han ægtet en Datter af en fransk Kjøbmand, Hr. Durand den Yngre, fra Bayonne. Ifølge Ægteskabscontrakten skal den unge Kone arve sin Mands politiske Magt, dersom han døer uden at efterlade sig directe legitime Arvinger. Saaledes

er en fransk Dame kaldet til, engang at herske over et af de skjønneste Lande i hele Amerika. — I 23 Aar har nu Francia som Despot regjeret Paraguay, der øiensynlig har vundet i Magt og Velstand under hans Herredømme. „Jeg skylder Sandheden at erklære", skriver Grandsire fra Paraguay, „at efter Alt, hvad jeg seer, have Paraguay's Indbyggere i 22 Aar nydt den lykkeligste Rolighed under en god Regjering. Denne Stat danner en høist iøinefaldende Contrast til de Lande, som jeg hidtil har gjennemkrydset. I Paraguay reiser man trygt, uden at føre nogetsomhelst Vaaben med sig; Husenes Dørre ere knap lukkede. Tyveri straffes med Døden, og Husets Eier eller den Menighed, hvori der er begaaet nogetsomhelst Tyveri, maa erstatte Værdien af det Stjaalne. Her seer man ingen Tiggere; alle Mennesker arbeide. Dictatoren lader de Fattiges Børn opdrages paa Statens Bekostning. Alle Indbyggerne kunne læse og skrive. Alcalderne, som aarligen vælges af Folket, sørge for Skoleunderviisningen og bestemme, hvorlænge Børnene maae besøge Skolen."

Agerdyrkningen har vundet betydeligt derved, at Regjeringen forstrækker med Capitaler, imod maadelige Renter. Industrien gjør Fremskridt, og her existerer allerede adskillige Fabriker. Handelen bliver mere og mere blomstrende, siden Dictatoren har opgivet en Deel af sit strænge Spærringssystem, samt indledet og begunstiget Samfærdselen med Udlandet. Veie, Broer og alle Midler til den indenrigske Samfærdsels Fremme ere i god Stand. Den catholske Religion er Statsreligion; dog hører man aldrig, at andre Troesbekjendelser ere udsatte for Forfølgelse. Siden 1824 ere alle Klostere blevne ophævede, og de Munke, der ikke vilde træde tilbage i den verdslige Stand; erklæredes for unyttige Lemmer af Statssamfundet. Militairmagten bestaaer af 8000 Mand Liietropper og 20 til 30,000 Mand Militser. Finantserne ere i en saare blomstrende Tilstand; i Statens Skatkammer ligger bestandig 2 Millioner Dollars, som holdes i Beredskab for uforudseete Tilfælde. — Landet er inddeelt i 8 Departementer. Hovedstaden, Asuncion, ligger ved Floden Paraguay og har 10,000 Indvaanere, hvoraf de to Trediedele ere Hvide.

Paraguay's Folkemængde udgjør over 600,000 Individuer: Spaniere, Creoler, Indianere, Negere og Couleurte. To Trediedele heraf ere Indianere; blandt disse ere mange omvendte til Christendommen og civiliserede; men mangfoldige Stammer ere endnu vilde, streife omkring i Skovene og aflægge undertiden et Besøg i Dictatoratet. De mærkeligste og meest talrige Stammer ere: Guaranierne, Payaqua'erne, Mbaya'erne og Guana'erne.

Guaranierne

eller Guaranys have fornemmelig hjulpet Spanierne til Besiddelsen af Paraguay; thi meer end een Gang ere de komne disse til Hjælp med en Hær paa over 8000 Mand, imod de øvrige Vilde. Nu boe de for største Delen i store Flekker og Landsbyer. Dog drage endnu mange vilde Guaraniere omkring i smaae Horder, hvoraf hver har sin Cazik; derfor er ogsaa deres Sprog saa vidt udbredt. De ere smaae, fiirskaarne og stygge, alvorsfulde og mørke; de tale lidet og altid sagte, lee aldrig høit, vise intet Spor af Lidenskab i deres Aasyn og kunne ikke see den, de tale med, lige i Ansigtet. Deres Næringsmidler bestaae i Honning, vilde Dyr, Aber og Fiske, som de fælde med Pile, Manioc, Mais, Bønner og Græskar, som de selv dyrke. En liden Sæk, som de bære omkring Livet, er deres eneste Klædningsstykke. De hænge et Stykke Harpix i den spaltede Underlæbe. Mændenes Hoved har et Slags Tonsur, hvorimod Qvinderne lade deres Haar voxe og tattovere sig i Ansigtet. Deres Vaaben bestaae i Buer og Pile, hvormed de træffe meget godt, og en Kølle af 3 Fods Længde. Med Kugler af brændt Leer kunne deres Børn fælde Fugle og smaat Vildt, i en Frastand af 30 til 40 Skridt. Deres

Døde begrave de i Leerkar. Vi kjende Intet til deres Religion.

Payaqua'erne

ere store, kraftfulde Mennesker og høre til de vildeste Indianere. De besidde en ualmindelig Færdighed i at svømme, fiske og at styre deres lette Fartøier. Selv i den største Storm fare de med deres Familier ud paa den meest rivende Strøm, og dersom Fartøiet kulseiler, sætte de sig op at ride paa Kjølen og roe saaledes over til den modsatte Flodbred. Med deres Baadde, som ere udhulede ved Ild og kunne rumme 40 Mand, have de ofte tilføiet Spanierne stort Tab, idet de seilede henved 400 Mile fra deres Hjemstavn, for at bortsnappe Spaniernes Skibe og ødelægge deres Colonier. Endnu i vore Dage fortsætte adskillige Horder deres gamle Fjendskab; Flere af dem have imidlertid nedsat sig i Asfuncion og underkastet sig Spanierne. Kun Faa iblandt dem kjende Noget til Klæder; i det Høieste betjene de sig af en kort Skjorte, af et Slags Tøi, som Qvinderne forfærdige af Bomuld; men de Fleste male sig en Skjorte, en Vest og et Par Burer paa det nøgne Legeme. De farve Hovedhaarene blodrøde; i det ene Øre binde de en Falkevinge; deres Hals, Arme og Been smykke de med Glaskugler, Koraller o. s. v., og Læbesmykket hænger dem lige ned paa Brystet. Deres Hytter ligne Abiponiernes. Fisk er deres Livret; de have Modbydelighed for Mælk, men ere hengivne til Drik. Deres berusende Drikke kaldes Chika og tillaves af Honning, Manioc, Johannesbrød, Mais og andre Frugter, ved at gyde Vand paa disse og bevirke en Gjæringsproces. I Juni Maaned helligholde de en stor Fest, der ogsaa feires hos flere andre Nabofolkefærd; ved denne Leilighed overmaler man sit Legeme med glindsende Farver og smykker Hovedet med brogede Fjedre. Men Hovedsagen ved denne Fest er: at drikke dygtigt. Derpaa knibe de hverandre i Arme, Laar og Been, hvorefter den knebne Plet gjennemstikkes med et spids Fiskebeen eller en Træsplint; dette gjælder for et Beviis paa stor Tapperhed. De Døde jordes paa den sædvanlige Maade, og man opfører Hytter over Gravstederne. De have den Tro: at de Gode komme efter Døden til et Sted, hvor der findes en Overflødighed af Fiske, men at de Onde derimod kastes i en Ildpøl.

Mbaya'erne

ere en tapper og kraftfuld Nation, der holder sit Ord. De sige: at Gud har fra Begyndelsen af skabt alle Nationer i deres nuværende Antal og udbredt dem paa Jorden, men at han til Slutningen har skabt et enkelt Par Mbaya'er, Mand og Kone. Da Jorden nu allerede var deelt imellem de forskjellige Nationer, lod han dem sige ved Fuglen Caracara: at han havde ikke noget Land tilovers for dem, hvorfor de skulde drage omkring i de øvrige Lande og bekrige alle Nationer. Denne Befaling have de ogsaa bestandig bevaret i tro Erindring. De ihjelsloge mangfoldige Guaraniere paa Paraguayflodens østlige Bred; de ødelagde den spanske Stad Xerez i Bund og Grund, ja de hærjede Landet lige til Asfuncion. — De leve af Agerdyrkning, der drives ved Hjælp af deres i Krigen tagne Fanger og røvede Slaver; desuden lægge de sig efter Fiskeri og Jagt. I den senere Tid have de ogsaa begyndt at holde Køer og Faar. De ere ypperlige Ryttere og sætte stor Priis paa deres Heste. Man opføder almindeligviis kun eet Barn og dræber de øvrige før Fødselen. Paa visse Tider helligholde Qvinderne en stor Fest. De bære da de faldne Fjenders Haar, Been og Vaaben rundt omkring Hytterne paa deres Mænds Landser, og prise disses Heltebedrifter. Tilsidst anfalde de hverandre og slaae hinanden Næse og Mund blodige. Mændene gratulere dem da til denne udviste Tapperhed og tage deraf Anledning, til at drikke sig en dygtig Ruus. De Døde begraves med deres bedste Heste, Vaaben, Klæder o. s. v.; og man faster i 3 til 4 Maaneder, til Tegn paa Sorg over de Afdødes Bortgang.

Guana'erne ere tappre i Krigen, men dræbe Alle, der høre til Mandkjønnet og ere over 12 Aar gamle; imidlertid pleie de aldrig selv at begynde nogen Krig. De boe under store, hvælvede, med Straae tægede Hytter, hvori der er Plads for 12 Familier. Disse Hytter blive feiede hver Dag; overhovedet udmærker denne Nation sig, fremfor andre omboende Folkefærd, ved deres Reenlighed og Orden. Qvindernes Antal er ikke stort, fordi Mødrene ombringe de fleste Børn af Qvindekjønnet, strax efter Fødselen, og grave de smaae Liig ned i Jorden, for at der kan blive større Rift om Pigerne og disse derved sikkres en bedre Skjæbne. Naar en Pige gifter sig, bestemmer hun forud, hvilke Forretninger hun vil paatage sig og om hun vil tillade Manden, at have flere Koner end hende. Guana'erne søge ofte Tjeneste hos andre Indianere og hos Spanierne. Dette giver undertiden Anledning til, at de tage sig en Kone af en anden Stamme og bygge sig Hytter i fremmede Egne; men desuagtet vende de altid tilbage igjen, naar Cazikens Opbud til Krig naaer deres fjerne Bolig. Hos Guana'erne maae Drengene gaae paa Markarbeide, saasnart de have fyldt deres 8de Aar; og naar de om Aftenen komme hungrige hjem, blive de dygtigt gjennempryglede, knebne af de gamle Qvinder og stukne med spidse Been; have de nu udholdt alle disse Mishandlinger, uden at yttre nogetsomhelst Tegn til Smerte, saa give Mødrene dem Mais og Bønner at spise. Her feires ogsaa en lignende Fest, som hos Payaqua'erne. Gamle Qvinder udøve Lægekunsten. Deres Døde begrave de tæt udenfor Hytterne, for ret ofte at mindes om dem.

13. Brasiliens Beboere.

Dette vidt udstrakte Rige har et Fladeindhold af 140,000 Q. M., og kan, ifølge Jordbundens forskjellige Beskaffenhed, inddeles i 1) Kystlandet og de med Urskove bedækkede Flodbredder, 2) det stenige, golde Høiland og 3) de sydlige og nordlige Sandslætter. Brasilien gjennemskæres af en Mængde skovrige Bjergstrækninger, hvis høieste Toppe naae en Høide af henved 8000 Fod. Det østlige Kystland slutter sig til en uhyre Slætte, som i de fleste Egne fremviser et Billede paa den største Eensformighed og bestaaer enten af nøgne, stenige Sandflader eller af umaadelige Skovstrækninger, der ere fuldkommen uigjennemtrængelige for den Reisende; kun tilvands kan man komme frem her. Den Vandrigdom, der i Skovegnene og fornemmelig henimod Hovedfloderne viser sig i utallige Strømme, Søer og Moradser, er næsten utrolig. Den ene Plante trænger sig frem ved Siden af den anden, i de mangfoldigste, yndigste og eventyrligste Skikkelser; den frodigste og meest forbausende Vegetation bedækker ei alene Jordbunden og Vandene, men selv Træerne ernære en talløs Mængde Vexter, der omslynge Stammer og Grene og slaae deres Rødder i Træernes Bark. Skovene og Floderne ere ogsaa rige paa Dyr af alle Arter. Kun Mennesket findes her i ringe Antal; kun enkelte Familier af elendige Vilde gjennemstreife milelange Strækninger, og blot ved Hovedstrømmenes Bredder støder man hist og her paa europæiske Etablissementer, hvis Beboere, for største Delen kun tæmmede Indianere, høist sjelden komme i Berørelse med den øvrige Verden. De her omstreifende Indianerstammer høre til de Raaeste af alle Menneskebørn, føre tildeels et næsten dyrisk Liv, tilintetgjøre hinanden i en evig Kamp og true bestandig hver Europæers Liv, der vover at nærme sig dem. Desuagtet har de landgridske Spanieres og Portugiseres Politik allerede sat deres Grændsestene selv i disse vildsomme Egne og erklæret hine Strækninger, hvor ingen Europæers Fod eller, rettere sagt, Baad kan trænge sig frem, uden at udsætte sig for tusinde Farer, hvormed baade Natur og Mennesker true ham, — Egne, hvor hverken Naturen eller Menneskerne endnu have anerkjendt nogen jordisk Hersker, — for henhørende til deres Gebeet. — Kun en

liden Deel af Landet, henved $\frac{1}{10}$ af det Hele, dyrkes af Menneskehænder; alt det Øvrige ligger endnu i sin naturlige Vildhed. Om Naturens Yppighed kan den umuligt danne sig noget Begreb, der ikke selv har gjennemvandret hine underfulde Egne. Man finder en i Ordets egentlige Betydning uoverskuelig Mængde af Produkter i dette herlige Land, som med sin tropiske Naturs uforlignelige Rigdom ikke kjender til saa mange andre Landes Plager: Vulkaner, Jordskjælv og Orkaner, og som, paa faa Undtagelser nær, har det sundeste Clima for Europæere. Brasilien, et fuldkomment Tropeland, har nemlig for største Delen en yderst mild Luft. Bjerg- og Skovstrækningerne give Clima'et en meget behagelig Temperatur, fornemmelig ved Kysten, hvor Heden formildes endnu mere ved de kølende Søvinde; i Rio Janeiro stiger Varmen aldrig over 27 Gr. R. Ogsaa her er der, ligesom i de fleste Tropelande, stor Forskjel paa Varmen om Dagen og om Natten. Regntiden indfinder sig i vore Vintermaaneder; imidlertid er dens Varighed meget forskjellig, paa Grund af Landets store Udstrækning; paa Nordkysten regner det ogsaa meget stærkt fra Mai til August Maaned. — Brasilien indeholder de vigtigste europæiske og amerikanske Planteprodukter. Her trives Hvede, Byg, Riis, Viindruer, europæiske Sydfrugter og Haveurter ved Siden af Manioc, Yams, Pisang, Ananas, Meloner og Kokospalmer. Kaffe, Sukker, Bomuld, Tobak, Cacao, Vanille, Fernambuk-, Campeche- og Mahagonytræ, Sassaparille, Ipecacuanha, Ratanha, China, Jalappe og andre Lægedomsplanter udgjøre Planterigets vigtigste Udførselsprodukter. Siden 1816 har man her forsøgt at dyrke den chinesiske Thee; i Begyndelsen udfortes dette kun ved et kongeligt Lystslot, men senere i større Omfang, i Provindsen San Paolo. Hidtil har Brasilien især været berømt for sine Diamanter, hvilke man først opdagede i Aaret 1729, og for sit Guld. I Aaret 1810 anslog man allerede Mængden af det til Portugal sendte Guld til over 14,000 Centner, og af Diamanter til 2,100 Pd. Nogle af Brasiliens Provindser have, i Ordets egentlige Betydning, en Guldgrund; for at sætte sig i Besiddelse af Guldet, behøver man kun at udvaske Sandet, uden at man har nødig at bearbeide de rige Miner paa Bjergmandsviis. Alle Brasiliens Floder, selv den store Amazonflod, medføre Guld. (Da Orellana han havde seilet i adskillige Dage paa denne af ham først opdagede Flod, saae han en Mængde bevæbnede Indianerinder indviklede i en Fægtning med deres Naboer. Dette gav Anledning til, at man opkaldte denne Flod efter de, i den gamle Historie bekjendte, krigerske Qvinder, som skulle have boet i Asien ved Floden Thermodon, nemlig Amazonerne.) Regjeringen erholder en Femtedeel af det vundne Guld; i et af de sidste Aaringer udgjorde den omtrent 300,000 Rdlr. Man overdriver neppe, naar man paastaaer: at dette Land besidder i sine Bjerges Skjød næsten alle ædle Stene og Metaller, desuden Jern i utrolig Mængde; men Bjergverksvæsenet har hidtil næsten aldeles ikke befattet sig med uædle Metaller. Salt, Salpeter og Svovl findes i Overflødighed. — I de uigjennemtrængelige Skovstrækninger leve alle sydamerikanske Dyrearter, med Undtagelse af Lama'en. De herværende Fugle, Sommerfugle og andre Insekter udmærke sig ved deres overordentlige Skjønhed. Ved de store Floder i de nordlige Egne findes en utrolig Mængde Skilpadder; paa Øerne i Solimoen erholder man af Skilpaddeæg aarligen over 480,000 Pd. Fedt, hvortil der udfordres henved 12 Millioner Æg (hver Skilpadde lægger 60 til 140 Æg); desuden fanger man der 20,000 Skilpadder hvert Aar. Europæiske Huusdyr forekomme i stor Mængde og trives saare vel. Paa de sydlige Slætter findes Heste og Qvæg i Tusindviis og halvvilde; Hesten er kun lille og benyttes mindre end Muuldyret, paa Grund af de besværlige Bjergveie. Til Landets Plager høre de mange Slags Slanger (deriblandt Kjæmpeslangen og flere giftige

Arter), Fiirbeen, Termiter og andre Myrer, store Edderkoppe, Sandlopper (de saakaldte Tschiker), Skorpioner, Tusindbeen og Mosquitos. Der findes en stor Mængde Skovbier. Ved de sydlige Kyster indfinder Hvalfisken sig, og i Maranhon opholder den saakaldte Lamantin eller Manati (Havko) sig; denne er ofte 20 Fod lang, 5 til 800 Pd. svær og rig paa Tran; dens Kjød er velsmagende.

Brasiliens Opdagelse var et Verk af Tilfældet. Cabral blev i Aaret 1500 sendt af Portugals Konge, Emanuel, til Ostindien; men en Storm drev ham bort fra den valgte Course, førte ham til Kysten af et ham ganske ubekjendt Land og nødte ham til, at løbe ind i en Havn, som han derfor kaldte Porto Seguro. Til Tegn paa, at han havde taget dette ubekjendte Land i Besiddelse, opreiste han et Kors, der endnu opbevares af Indvaanerne i Staden Porto Seguro som en Helligdom; og han kaldte det opdagede Fastland Santa Cruz. Cabral fandt Landet yderst frugtbart og beboet af Mennesker, der vare store, velbygte, smidige, dygtige og fra Hovedet til Fødderne overmalede med rød Farve; de vare bevæbnede med en Kolle, et Slags Skjold, Bue og Pile; deres Ører, Næse, Læber og Kjæver vare gjennemborede og behængte med Muslingskaller. Da man i Førstningen ikke kjendte det nysopdagede Lands Værd, brugtes det som et Forviisningssted for Jøder og Forbrydere. Senere tillod den portugisiske Regjering Adelen, at erobre hele Strækninger af Landet og tage dem til Lehn af Portugals Krone. Man førte Udryddelseskrige imod de Indfødte, der vel gjorde tapper Modstand, men maatte omsider bukke under for de fremmede Vaabens Overlegenhed. Landet blev efterhaanden coloniseret og erholdt Navnet Brasilien, efter et af dets Produkter, det saakaldte Fernambuk- eller Campeschetræ, fordi dettes Farve havde nogen Lighed med et gloende Kul, (det portugisiske Ord **Braza** betyder nemlig en gloende Brand). Fra Portugal udvandrede bestandig Flere og Flere til Brasilien, og Colonierne formerede sig vienſynligt. I Særdeleshed foretoge Colonisterne paa Slætten Piratimingo, bekjendte under Navn af Paulister, sig besværlige Reiser til Landets Urskove, gjennemforskede de indre Egne, fandt kostbare Ædelstene og bleve af de Indfødte førte hen til Guldminer, hvis Rigdom overgik deres dristigste Forventninger. De uhyre Skatte, der nu efterhaanden hjemsendtes fra Brasilien til Moderlandet, vakte snart de øvrige europæiske Magters Misundelse. I Aaret 1580 kom Brasilien, tilligemed Moderlandet, under spansk Herredømme og indvikledes i en Krig med England. 1611 anlagde franske Kjøbmænd en Colonie paa den nordlige Kant af Brasilien. Tvedragten imellem Spanien og det sig løsrivende Holland førte Hollænderne til Brasilien, som de efterhaanden ganske bemægtigede sig. I Aaret 1655 maatte de imidlertid forlade Brasilien for stedse, og dette Land forblev nu i Portugals Besiddelse. Senere blev Kystlandet mere og mere opdyrket, fornemmelig ved de portugisiske Jesuiters Missioner. I Aaret 1807 blev Brasilien af største Vigtighed for det portugisiske Hof, som af Napoleon forjoges fra Portugal og nødtes til, at flygte til sine Besiddelser i Sydamerika. Regjeringens Nærværelse har havt den fordeelagtigste Indflydelse paa Landet; den har hævet Handel, Industrie, Cultur, Kunster og Haandverker. Men da Brasilien endnu bestandig behandledes som en erobret Provinds, saa udbrød her en Revolution paa samme Tid, som Buenos Ayres erklærede sig uafhængig. I Aaret 1821 indskibede Kong Johan VI sig (med en uhyre Sum møntet og umøntet Guld, og med en endnu større Capital i Diamanter) til sit europæiske Kongerige, og efterlod Don Pedro som Prinds-Regent i Brasilien. Det almindelige Løsen var nu: Adskillelse fra Portugal. Forgjæves søgte Don Pedro at paabyde Rolighed og at vedligeholde begge disse Rigers Forening. Den 1ste December 1821 blev han høitidelig kronet med den constitutionelle Krone, og 1824 nødtes han til, at besværge Constitu-

tionen. I Aaret 1825 blev Brasilien, saavel af Portugal, som af Europas øvrige Hoffer, anerkjendt som et uafhængigt Keiserdømme. Ved at føre den ulykkelige Krig mod Banda Oriental, der tilintetgjorde Kjærnen af den unge Nation og ødelagde Finantserne, paadrog Keiseren sig Folkets Misfornøielse, der tiltog i den Grad, at han omsider nødtes til at aftakke, til Fordeel for sin Søn, Don Pedro af Alcantara, og at indskibe sig til Europa, den 7de April 1831. I den største Deel af Staten synes Orden og Roligheden nu at være gjenoprettede, endskjøndt der endnu i Aaret 1835 udbrød et blodigt Oprør i adskillige Provindser.

I Brasilien har en Generalforsamling den lovgivende Magt; den bestaaer af Senatet, som Keiseren vælger, og af de Deputeredes Kammer. Keiseren har den fuldbyrdende Magt, men intet absolut **Veto**. Provindserne bestyres af Præsidenter, hvis Magt indskrænkes ved en Generalforsamling af 13 til 21 Medlemmer. Hvert Sted har sit Menighedsraad, hvert Distrikt sin Fredsdommer, hvorfra der appelleres til de 12 Overretter og den høieste Domstol. Alle Troessamfund have fri Religionsøvelse, men deres Templer maae ikke have den ydre Form af Kirker; den catholske Religion er den herskende. De Geistliges Coelibat ophævedes i Aaret 1827.

Dette herlige Land — som intet andet Rige paa Jorden vilde kunne byde nye Skatte, dersom dets Naturgaver bleve benyttede paa en hensigtsvarende Maade — har 5 Millioner Indbyggere, hvoraf de 2 Femtedele ere Indianere; blandt disse anføre vi her de civiliserede Caboclos og de endnu i raa Naturtilstand levende Tapuyas; de andre 2 Millioner ere Negere, Mulatter og Mestizer (**Mamaluccos**); den sidste Femtedeel bestaaer af Hvide, deels ægte europæiske Portugisere (**Portuguezes**), deels saadanne Portugisere, som ere fødte i Brasilien (**Brazileiros**). Af dette Talforhold seer man, hvorlidet der behøves, til engang at forvandle Brasilien til et frygteligt Negerrige.

De Indfødte bestaae af forskjellige Stammer. Vasconcelles (1662) inddeler dem i to Classer: **Indios mausos**, d. v. s. tæmmede eller civiliserede Indianere, og: **Tapuyas** d: vilde Horder. De Første beboede blot Sekysten, da Europæerne første Gang besøgte dette Land. Hos dem herskede den Skik: at fede Fangerne, som de senere, paa en Festdag, ihjelsloge med en med brogede Fjedre smykket Kølle (Tacapé) og fortærede. Nu ere de civiliserede og have ved den forandrede Levemaade tillige mistet deres Originalitet; man finder Levninger af disse Indianere i den lille Flekke St. Lourenzo, i Nærheden af Rio de Janeiro. De boe i Hytter, hvis Tage ere tæggede med Cocosblade; de leve tildeels af deres Manioc- samt Maisplantninger; af et Slags mørkegraat Leer, som de brænde rødt, forfærdige de store Kar, ene ved Hjælp af Hænderne og uden Pottemagerskive. Tapuyas have indtil vore Dage bevaret deres oprindelige Naturtilstand uforandret; de ere deelte i forskjellige Stammer og beboe de øde og vildsomme Egne, som portugisiske Nybyggere endnu ikke have taget i Besiddelse. — Den brasilianske Menneskeraces charakteristiske Særkjender ere: et maadelig stort, ja som oftest lidet, men altid velproportioneret Legeme, som hos Mændene er fiirskaaren og muskelrigt, en rødlig og guulbruun Farve, et meget stærkt, stridt, langt og kulsort Haar, et bredt Ansigt med temmelig fremstaaende Kjævebeen og undertiden skjævt stillede Øine, men dog ofte med veldannede, skjøndt skarpe Træk, en temmelig tyk Mund, smaae Hænder og Fødder. Mændene have et tyndt, stridt Skjæg. De bekjendteste og mærkværdigste af de i det Indre af Brasilien endnu vildt omsværmende Stammer, der Alle staae omtrent paa samme Trin af Dannelse, men afvige fra hinanden i Henseende til Sprog, Levemaade og Sæder, ere: Botocuderne, Machacari'erne, Patacho'erne, Puri'erne, Coroaderne og Camacanerne.

Botocuderne (see Pl. 24) have deres Hovedsæde i Skovegnene ved Belmonte og Rio Doce; de udmærke sig ved deres originale Udvortes og ved mangehaande eiendommelige Charakteertræk. Deres Navn have de erholdt af de store Træklodser, hvormed de vanzire deres Underlæbe og Ører; thi det portugisiske Ord **Botoque** betyder et Spunds til et Fad. Denne Botoque bære de fra deres syvende eller ottende Aar. Man udspænder Øreslipperne og Underlæben og borer Huller derigjennem med en haard, tilspidset Pind; i disse Aabninger stikker man først smaae Stykker Træ, som man fra Tid til anden ombytter med større Træklodser. Disse Trækiler ere dem til stor Hinder under Spiisningen og medføre megen Ureenlighed; de forfærdiges af Barrigudotræ, der er lettere end Kork og overmaade hvidt (see Pl. 28, Fig. 3 og 4). De overmale Legemet, afskære Hovedhaaret og udrykke alle de øvrige Haar. Baade Mænd og Qvinder gaae ganske nøgne; de Sidste ere af Middelstørrelse, stærke, muskelrige og veldannede. Alle Qvinderne holde meget af Pynt; de sætte især stor Priis paa Rosenkrandse, røde Lommetørklæder og smaae Speile. Mændene foretrække Øxer, Knive og andre Jernredskaber, som de gjerne tiltuske sig for deres Buer og Pile. Buerne forfærdige de af det seige Pao d'arco-Træ (**Bignonia**), Pilene derimod af det høie Bifterors (**Ubá**) Blomsterstængel. Til at sammenkalde hinanden i Skoven, betjene de sig af et kort Talerør, kaldet Kuntschur Cocann (see Pl. 28, Fig. 5), der almindeligviis forfærdiges af det store Bæltedyrs Haleskind. Deres Hytter bestaae blot i Cocospalmens Blade, der stikkes ned i Jorden, i en langagtig-rund Skikkelse, saaledes at Bladspidserne bøie sig hen over hverandre og danne en Hvælving oventil. Naar de forlade en Egn, der ei længere yder dem tilstrækkeligt Underhold, gjemme de alle deres Smaasager i Reiseposer, som de flette af Seglgarn og almindeligviis bære paa Ryggen, ved Hjælp af en omkring Panden slynget Snor (see Pl. 28, Fig. 9). Deres stærke Muskler sætte dem i Stand til, at kunne i stor Hede gaae yderst hurtigt op og ned ad Bjerge; de gjennemvade eller svømme over enhver Flod, naar Strømmen ikke er altfor rivende. Hos dette Folk blive Ægteskaberne sluttede uden nogensomhelst Ceremonie, men kunne lige saa let opløses igjen. Enhver Mand tager sig almindeligen saa mange Koner, som han seer sig i Stand til at ernære; mangen Mand skal saaledes have en lille Samling af tolv Koner. Deres aandige Kræfter beherskes af den raaeste Sandselighed. De fatte let allehaande Kunstfærdigheder, saasom Musik, Dands o. s. v.; men da de hverken ledes af moralske Grundsætninger eller kjende noget til den borgerlige Ordens Skranker, følge de kun deres Instinkts og deres Sandseligheds Indskydelser. Deres Hævngjerrighed og Skinsyge ere i høi Grad frygtelige, da de kunne opbruse ved den mindste Anledning; dog vise de sig godmodige, troe og hengivne, naar de behandles med Mildhed og Aabenhjertighed. Endskjøndt de have Hang til Dorskhed, ere de dog ogsaa muntre, opromte og snaksomme. Maadeholdenhed er dem ganske fremmed; den, der vil tilfredsstille deres Ædelyst, kan let erhverve sig deres Venskab. Af alt Vildt holde de meest af Aber; deraf kan man ogsaa let forklare sig den blandt dem herskende Skik: at spise Menneskekjød. De dræbe alle de Fjender, som falde i Hænderne paa dem, og fortære deres Kjød. De udøve uafbrudt Fjendtligheder og tillade sig de største Voldsomheder imod de Portugisere, der nedsætte sig i Nærheden af dem. Ofte have de lagt et frygteligt Sindelag for Dagen paa deres Viis, nemlig ved at klappe i Hænderne, og siden med deres frygtelige Pile lumskelig dræbt de Portugisere, der begave sig over til dem, stolende paa deres Fredserklæring. Man kan derfor ikke undres over, at man ganske opgav alt Haab om, at finde Menneskefølelse hos disse Vilde, og at man begyndte en Udryddelseskrig imod dem. I den nyere Tid har man dog iagttaget en mere maadeholden og menne-

skekjærlig Fremgangsmaade imod disse Barbarer, hvilket sienshynlig har de heldigste Virkninger. For at sikkre sig imod Botocudernes Angreb og Grusomheder, har man oprettet Quartelle (Militairposter) og sendt velbevæbnede Soldater didhen.

Som en Mærkværdighed anføre vi den blandt Botocuderne brugelige Tvekamp, hvortil de udfordre hinanden (see Pl. 25). Prindsen af Neuwied, som har bragt os de første paalidelige Efterretninger om dette Folkefærd, var Vidne til en saadan Tvekamp, hvortil Anledningen var følgende: Capitam June (den Udfordrede) havde med sine Folk anstillet en Jagt paa Capitam Jeparack's Jagtrevier og fældet adskillige Vildsviin. Da Botocuderne altid meer eller mindre respectere et vist Jagtreviers Grændser, ansaae Sidstnævnte denne Handling som en stor Fornærmelse og udfordrede Hin til en Tvekamp, som Prindsen af Neuwied beskriver omstændeligt i sin „Reise til Brasilien." Han fortæller Sagen saaledes: „Først udstødte Kæmperne af begge Partier korte, raae Udfordringstoner imod hinanden, løb omkring hverandre ligesom gale Hunde og holdt deres Stænger i Beredskab. Derpaa traadte Capitam Jeparack frem, gik omkring imellem Mændene, stirrede med vidtaabnede Øine alvorligt og ligefrem for sig, idet han med tremulerende Stemme sang en lang Sang, der sandsynligviis handlede om den ham tilfoiede Fornærmelse. Pludselig rendte To af dem mod hinanden, stødte hinanden for Brystet med Armen, saa at de tumlede tilbage, og grebe derpaa til Stængerne. Først slog den Ene af alle Kræfter løs paa den Anden, uden at bryde sig om, hvor hans Slag ramte. Rolig og alvorlig udholdt Modstanderen det første Angreb, uden at fortrække en Mine; men derpaa brød ogsaa han løs, og saaledes bearbeidede de hinanden med kraftige Slag, hvis Spor bleve endnu længe derefter synlige paa det nøgne Legeme, hvor de efterlode tykke, opsvulmede Striber. Da mangen Slagstang var besat med spidse Stumper af de afskaarne Grene, blev det ei altid ved Striber alene, men Blodet randt ned af mangen Kæmpers Hoved. Naar to Kæmpere havde dygtig mørbanket hinanden, traadte et Par andre frem; undertiden saae man ogsaa flere Par i Kampen paa een Gang, men aldrig angrebe de hverandre med Hænderne. Naar denne Tvekamp havde varet saaledes en god Stund, gik de igjen i nogen Tid eftertænksomme omkring imellem hverandre, istemmende Udfordringstonen, indtil den heroiske Begeistring atter bemægtigede sig dem og satte deres Stænger i Bevægelse. Imidlertid kæmpede Qvinderne ligeledes ridderligt. Under en uafbrudt Græden og Hylen grebe de hinanden ved Haarene, sloges med Næverne, kradsede hinanden med Næglene og reve hinanden Træklodserne ud af Læberne og Ørerne, saa at de laae som Trophæer trindt omkring paa Kamppladsen. Naar den Ene kastede den Anden til Jorden, sprang en tredie Qvinde strax til, greeb den første ved Benet og kastede ligeledes hende omkuld. Derefter tumlede de sig omkring med hinanden paa Jorden. Mændene nedlode sig aldrig saavidt, at de sloge Qvinderne af Modpartiet; men de stødte kun til dem med Enden af deres Stridsstænger, eller sparkede dem saaledes i Siderne med deres Fødder, at de trillede hen ad Gulvet som en Boldt. Ogsaa fra de nærliggende Hytter lode Qvindernes og Børnenes Klageskrig og Hylen over til os, og forøgede det Indtryk, som hint høist besynderlige Skuespil frembragte. Paa denne Maade fortsattes Striden henved en Timestid .... Under hele denne Scene stode alle disse Vildes Buer og Pile opstillede ved de omstaaende Træer, uden at nogen af de Kæmpende greeb efter dem; dog skal man ved lignende Leiligheder meer end een Gang have kastet Stængerne og ladet Vaabnene afgjøre Resten."

Botocuderne have en Mængde eventyrlige Forestillinger om sorte, deels store, deels smaae, onde Aander. Naar den store Djævel viser sig og farer gjennem deres Hytter, saa maae Alle, der see ham, ufeilbarligen døe. Han opholder sig

ei længe hos dem; han kommer, sætter sig ved Ildstedet, sover ind og gaaer derpaa sin Vei igjen. Finder han intet Baal paa Gravene, saa opgraver han de Døde. — Blandt alle Himmellegemer staaer Maanen i størst Anseelse hos Botocuderne. Denne tillægge de Torden og Lynild, en mislig Høst af visse Næringsmidler, Frugter o. s. v. — Dør en Botocude, saa begraver man ham hurtigt i sin Hytte eller i Nærheden af samme, hvorpaa de forlade Pladsen og opslaae deres Boliger paa en anden. Har man havt den Afdøde meget kjær, saa opfører man endnu en særegen Hytte af Cocosblade over hans Grav. Hos dette Folk finder man intet Spor til Legemets Lemlæstelse, som Tegn paa Sorg.

Machacari'erne

have ganske samme Legemsdannelse, som Botocuderne, kun noget plumpere; de ere store og bredskuldrede. De vanzire ikke deres Legemer saa meget; de Fleste iblandt dem gjennembore blot Underlæben og bære en lille Rørpind i Aabningen. Deres Hud har en rødlig-bruun Farve. De afrive eller bortskære Haarene i deres Øienbryn og paa deres Legeme. Deres Hytter opføre de af unge, sammenbøiede Stammer, og bedække dem med Cocosblade. Buer og Pile ere deres sædvanlige Vaaben; dog forstaae nogle iblandt dem ogsaa meget godt, at omgaaes med Skydegeværet. Skjøndt de omboende Stammer have et fra deres Tungemaal forskjelligt Sprog, gjøre de dog fælles Sag med dem imod de langt talrigere Botocuder. Til disse Allierede høre

Patacho'erne,

der fornemmelig beboe Skovene i Egnen ved Mucuri. Deres Haar hænger i naturlige Lokker ned omkring Hovedet, blot afskaaret i Nakken og over Øinene; dog rage ogsaa mange iblandt dem hele Hovedet og lade blot en liden Busk Haar blive staaende for- og bagtil. Deres Legeme har beholdt sin naturlige, rødlig-brune Farve, og bliver aldrig oversmurt med andre Farver. Nogle gjennembore Ørerne og Underlæben, og i den derved fremkomne lille Aabning bære de et tyndt, kort Stykke Rør, ligesom Machacari'erne. Deres Qvinder ere heller ikke malede og gaae fuldkommen nøgne. Deres meget flade og lave Hytter bestaae i unge Træstammer, der ere bøiede nedad imod hverandre, sammenbundne og bedækkede med Cocosblade (see Pl. 26). Ved hver Hytte finder man en Rist, der bestaaer i fire gaffelagtige Pæle, som ere nedrammede i Jorden og paa hvilke de lægge flere Rækker af Tverstave nær ved hinanden, for derpaa at stege eller riste de af Jægerne fældede Dyr. Deres Buer ere større end de andre Stammers; men Pilene, hvoraf de betjene sig paa Jagten, ere temmelig korte, nedentil besatte med Fjedre og i Spidsen med et Stykke af **Ubá**-Rør. Mændene bære deres Kniv i en Snor omkring Halsen, paa Ryggen derimod en af Bast flettet, om Halsen fastbunden Pung eller Pose, hvori de pleie at gjemme forskjellige Smaasager. Disse Vilde ere overordentlig mistroiske og tilbageholdne, deres Miner altid kolde og mørke. Men aldrig har man havt nogen grundet Mistanke om, at de spise Menneskekjød. Pl. 25 forestiller to Patacho'er, hvoraf den ene, en Anfører (Capitam), er beskæftiget med at aabne en Cocosnød. De bruge Benene af Unzer og andre store Katte (see Pl. 28, Fig. 6), til dermed at udtage den hvide Kjærn af Cocosnødderne.

Puri'erne (see Pl. 26)

ere den mindste af alle Indianerstammer paa Østkysten. De ere ikke over 5 Fod og 5 Tommer høie, for det Meste brede og firskaarne. Kun Faa iblandt dem bære et Stykke Tøi omkring Hofterne eller korte Beenklæder; de øvrige gaae aldeles nøgne. Nogle rage hele Hovedet, Andre lade deres ravnsorte Haar hænge ned over Nakken. Paa Panden og Kinderne have de runde Pletter, malede med Urucu (en rød Farve); paa Brystet og Armene derimod sorteblaae Striber, malede med Saften af Genipabafrugten. (Alle Tapuyas betjene sig af disse to Farver.) Omkring Halsen

eller over Bryſtet bære de Rader af haarde, ſorte Bær, trukne paa Snore; i Midten af disſe hænge de Fiſke eller Hjørnetænder af Aber, Katte, Unzer og andre Rovdyr (ſee Pl. 28, Fig. 1). Deres Hytter ere ſimple, ſmaae og paa alle Sider udſatte for Vind og Veir; det af Træbaſt forfærdigede Sovenet er opbunden imellem to Træſtammer. Baalet er en Hovedfornødenhed for dem, ligeſom for alle braſilianſke Vilde; de vedligeholde det hele Natten igjennem og lade det aldrig gaae ud, deels for at beſkytte ſig imod Kulden, deels for at holde vilde Dyr fjernede fra deres Hytter. Uden Bedrøvelſe forlade disſe Indianere deres luftige Boliger, naar den omliggende Egn ei længere yder dem deres fornødne Livsunderhold, og drage da til andre Egne, hvor de finde flere Aber, Sviin og Raadyr, hvis Kjød de fortære halvraat. Deres Pile, der ofte ere over 6 Fod lange og aldrig forgiftede, forfærdiges af et Slags faſte, knuddrede Rør og beſættes i den ene Ende med ſkjønne Fjedre. Af grønne Palmeblade flette de Bærekurve, hvis Bund hviler paa Skuldrene og beſlaaer af en tæt Vidiefletning; Siderne have ligeledes en høi, flettet Rand, men Aabningen er kun overſpændt med Seglgarn eller Baſt (ſee Pl. 28, Fig. 2). Disſe Kurve bære de paa ſamme Maade, ſom deres Børn, nemlig paa Skuldrene, ved Hjælp af et omkring Panden ſlynget Baand; undertiden hænge de ogſaa i et Bind over Skulderen. Giver man dem en Kniv, ſaa brække de almindeligviis Skaftet itu og forfærdige et nyt, efter deres egen Smag, idet de lægge Knivbladet imellem to Stykker Træ og tæt omvikle disſe med en Snor, hvis ene Ende de ſlynge omkring Halſen (ſee Pl. 28, Fig. 7). De i Nærheden af dem boende Portugiſere, der ofte foruroliges af dem, paaſtaae: at de fortære deres ihjelſlagne Fjenders Kjød; men ſelv benægte de dette og ſige: at det er kun Botocuderne, der have denne Skik. De tilbede et overjordiſk Væſen, ſom de kalde Tupan; men Afgudsbilleder finder man ikke hos dem. — Puri'erne leve i beſtandig Krig med

Coroaderne

eller Cocopo-Indianerne, der boe ved den høire Bred af Paraibo og nu have begyndt at aflægge deres vilde Sæder. De have en mørkebruun Hudfarve, meget ſkarpe Træk og ravnſort Haar. Deres Paaklædning beſtaaer i hvide Skjorter og Beenklæder af Bomuldstøi. Qvinderne pynte ſig gjerne og ere overhovedet klædte mere elegant; undertiden bære de et Slør. Deres Hytter ere rummelige og opførte af Tømmer og Leer; Tagene beſtaae af Palmeblade, Rør og Maisſtraae; Nogle have ogſaa teltagtige Hytter, dannede ene af Palmeblade. Deres Hængemaatter, ſom de forfærdige af Bomuldsſnore, ere deres vigtigſte Bohave og tjene dem baade til Bord, Stole og Seng. Deres øvrige Bohave beſtaaer i hjemmeforfærdigede Leerpotter, Bærekurve af Palmeblade, Fadde og Skaaler af Græskar. I Hyttens Hjørner opſtille Mændene deres Buer og Pile, ſom de ſætte høi Priis paa og forſtaae at bruge med megen Færdighed. I Høvdingens Hytte hænger et i Spidſen afſkaaren Oxehorn, ved hvis Tone han til visſe Tider hidkalder de adſpredte Naboer. De afdøde Høvdinge bleve fordum begravede i en ſiddende Stilling, i langagtige Leerkar, ſom man kaldte Camucis; nu har man imidlertid forladt denne Skik.

Camacanerne (ſee Pl. 27)

eller Meniens, ſom Portugiſerne kalde dem, vare fordum et uroligt, frihedelſkende og krigerſk Folk, men have nu efterhaanden vant ſig til faſte Boliger. Deres Hud har en ſkjøn, bruun, ofte temmelig mørk Farve. De opføre deres Hytter af Lægter og bedække dem med Tavler af Træbark. I disſe rede de deres Senge, der beſtaae i Stænger, lagte paa fire Pæle og bedækkede med Baſt; Børnene pleie at ligge paa Jorden hos Hundene. Jagten og visſe nyttige Vexter, hvis Dyrkning de meget godt forſtaae ſig paa, forſkaffe dem deres Nærings-

midler. Rundt om deres Hytter plante de en Mængde Banantræer, Mais og Manioc, hvis Rødder de spise stegte. Honning er en af deres Yndlingsspiser. Man finder større Kunstfærdighed hos dem, end hos de andre omboende Stammer. Af Bomulden snoe Qvinderne meget nette Snore, hvoraf de forfærdige Skjorter med en beundringsværdig Færdighed: det eneste Klædningstykke, som de endnu betjene sig af (see Pl. 28, Fig. 8). Paa deres Hoveder bære de, ved høitidelige Leiligheder, en Hue af Papagojefjedre, som de kalde Scharó (see Fig. 10); Fjerene ere hver for sig fastknyttede til et Net af Bomuldstraadde, saa at der staaer en stor, kroneagtig Busk paa den øverste Deel af Huen, der tager sig ret godt ud. De forfærdige ret smukke Kar af Leer. Ved deres Dygtighed ere de blevne meget nyttige for Portugiserne, som de hjælpe til at opdyrke Landet. — Naar de have gjort et godt Jagtbytte, have de megen Lyst til, at holde et Festgilde med Sang og Dands (see Pl. 27). De dandse til den klaprende Lyd af et Instrument, som de forfærdige af Anta-Hove, og under Mændenes og Qvindernes høist monotone Sang. Fra Tid til anden gaae de hen til et Kar og drikke Caui, en Drik, som Qvinderne tilberede af Mais og Manioc. Mændene behandle deres Koner temmelig strængt. De vise stor Ligegyldighed imod Syge og Hjælpeløse. Det Eneste, som de gjøre ved den Syge, er, at de blæse Tobaksrøg hen paa ham. Dør en Syg, saa forsamle de sig omkring ham, bøie Hovedet ned over den Døde og istemme en frygtelig Hylen, der varer i flere Dage; dette Tegn paa Sorg er imidlertid blot fremkunstlet. De Døde blive ofte liggende længe over Jorden, og begraves da nogne, i en siddende Stilling (see Pl. 29). Man paastaaer, at de betragte de Afdødes Sjæle som deres Guder og troe, at dersom de Bortgangne ikke ere blevne godt behandlede, imedens de levede, ville de efter Døden vende tilbage som Unzer, for at skade de Efterlevende.

Til sin store Skade har Brasilien sammenhobet et altfor uhyre Antal af Negere, og endnu vedbliver man bestandig at indføre Negerslaver, endskjøndt Slavehandelen er forbudt og Regjeringen saare let kunde forhindre dens Fortsættelse. Negernes tiltagende Trodsighed, deres hyppige Bortløben til Skovene, hvor de opføre Hytter og Landsbyer, og deres gjentagne Oprør (i Begyndelsen af Aaret 1835 fandt atter et saadant Sted) true den offentlige Rolighed og Brasiliens Fred med en frygtelig Forstyrrelse. Vi ville siden komme til at tale om denne Deel af Folkemængden.

Blandt Brasiliens hvide Indbyggere, omtrent 1 Million i Tallet, spille Portugiserne den vigtigste Rolle; thi de have ei alene Magten og Statsroret i Hænderne, men de besidde ogsaa de største Rigdomme. Man bebreider dem deres Stolthed og Dorskhed; imidlertid leve de meget maadeholdent i Henseende til Spise og Drikke. I Brasilien klæder man sig paa engelsk og lever paa østerlandsk Viis. Fruentimmernes Huusdragt bestaaer i et tyndt Gevandt af det fineste Musselin eller Battist, som lader den ene Skulder ubedækket. Naar de gaae ud eller lade sig bære i Visite (see Pl. 32), indhylle de sig i en lang, sort Silkekaabe, der ogsaa skjuler en Deel af deres Hoved. De ere omgivne af sorte Tjenestepiger, der omgaaes med dem paa en meget fortrolig Fod, men ogsaa undertiden maae lide den haardeste og grusomste Behandling af deres Herskerinder. Efter Landets Skik tør en Kone kun sielden gaae ud. Bliver hun Moder, saa giver en sort Amme Barnet Bryst; senere undervises det af Slavinderne. Reenlighed forekommer kun sjelden i Husene, hvor man tvertimod plages af alle Slags Utøi. Den her herskende chinesiske Skik: at lade Næglene paa Fingrene voxe meget lange og med skarpt tilspidsede Ender, vidner om den Uvirksomhed og Lediggang, hvortil man overgiver sig. Alle Classer i Brasilien holde langt mere af at snuse, end at ryge Tobak; selv den fattigste Slave har

sin Tobaksdaase, almindeligviis af Blik eller Horn; ofte bestaaer den ikke i Andet end et Stykke af et Kohorn, der er forsynet med en Prop. — Blandt Brasiliens hvide Beboere udmærke Indbyggerne i Provindsen St. Paulo sig, som en ganske særegen, kraftfuld Menneskerace. Det var dem, der fordum bragte Landets Rigdomme for Dagens Lys, der opdagede Brasiliens Guldminer og Diamanter; man finder dem spredte omkring i hele Riget og gjenkjender dem lettelig paa deres Enthusiasme for alt Stort og Skjønt, paa deres Forkjærlighed for det Eventyrlige og paa deres temmelig raa, men tillige ærlige og djærve Væsen. Hos dem finder man ikke hint fordærvelige Hang til Spil og Drik, der har udbredt sig som en smitsom Syge over hele Sydamerika, — men derimod Lyst og Sands for Videnskaber, Kunster, Haandverker, Dands og Musik. Paulistinderne ere berømte for deres Skjønhed, Godmodighed og Troskab; selv Mændene i Rio Janeiro ere ikke lidet stolte af, at have en Paulistinde til Hustru. — Hos Brasilianerne finder man hyppig en meget stærk Hævelse i Halskjertlerne; Grunden hertil ligger i den trykkende og fugtige Luft i Dalene, tildeels vel ogsaa i Nydelsen af ufordøielige Spiser og det urene, lunkne Flodvand. Man synes imidlertid snarere at ansee denne Hævelse for en særegen Skjønhed, end for noget Vanzirende; thi det er ei sjeldent, at man seer Damer, der have prydet den uhyre Halshævelse med Guld- og Sølvsmykker og som bære den saa at sige tilskue, siddende med en Tobakspibe udenfor deres Boliger.

Brasilianeren har et livligt Sind; han sætter megen Priis paa Fornøielser og Livets Nydelser. Om Aftenen hører man her næsten allevegne Guitarrens muntre Toner, hvortil man synger og dandser. Deres Nationaldands, Baducca, synes at være af æthiopisk Oprindelse og af Negerslaver forplantet til Brasilien. Den opføres af en eneste Dandser og een Dandserinde, der snart søge, snart flye hinanden i denne livfulde Dands, under Smækken med Fingrene, med de lidenskabeligste Bevægelser og vellystigt Minespil. Denne Dands vedvarer ofte uafbrudt i flere Timer, til Guitarrens monotone Accorder, afvexlende med improviserende Sang eller med Folkesange.

Kirkefesterne, hvoraf der feires en uhyre Mængde i Brasilien, ere yderst prægtige og tillige sande Folkefester. I Særdeleshed opbyder Geistligheden i Rio de Janeiro Alt, for at drage Folket til de smagfuldt byggede og pragtfuldt udzirede Kirker. Først lyder en bedøvende Tonelarm fra Kirkeklokkerne, der ikke ringes saaledes som hos os, men slaaes af Negerslaver med Jernhammere. Ved Indgangen til Kirken er en Trop Negere posteret, der opfører en larmende tyrkisk Musik. Saasnart Tusmørket indtræder, begynder Folkets høieste Jubel. Foran Kirken opreises Brændestabler og Tjæretønder; og saasnart Gudstjenesten begynder, stikker man Ild i disse brændbare Sager. Kirkens Dørre staae vidtaabnede, og Pladsen udenfor er opfyldt med Mennesker af alle Farver og af den meest forskjellige Herkomst; Alle overlade de sig til den meest utvungne og støiende Lystighed. Det smukke Kjøn, som om Dagen er, paa mauriſk Viis, indskrænket til det Indre af deres Boliger, benytter uden Tilbageholdenhed denne dem saa sjelden tilstaaede Frihed, til at bevæge sig uden Tvang i mandligt Selskab. I det Øieblik, da Præsten indvier Brødet og Vinen, stige pludselig et par Hundrede Raketter i Veiret og opfylde Luften men deres Knalden og Bragen. Dersom Festen regnes blandt de saakaldte „store Fester" og Helgenen, til hvis Ære den foranstaltes, hører til den høiere Rangclasse, saa bliver der desuden saluteret med alle Citadellets Kanoner. Man maa i Sandhed beundre den Orden og høflige Opførsel, hin uhyre Folkemængde iagttager ved slige Fester; Politiet finder kun sjelden Anledning, til at bruge sin Myndighed. — Ugen for Paaske er i Særdeleshed rig paa Fester og Processioner; man søger da, saavidt muligt, at fremstille Christi Lidelseshistorie ved levende Billeder. Løverdagen før Paaskefesten er en Festdag, til

Ære for en Helgen af Djævel (Santo da Diabro), som man kalder Judas, hvis tragiske Endeligt opføres paa denne Dag; det er en sand Negerfest. I alle Gader er der opreist høie Træer, hvori Forrædderen hænger; og ligeover for ham seer man Djævelen ride paa en Ildklemme. I det Øieblik, Klokken slaaer Tolv, stikker man Ild i Djævelen, der bestaaer af Sværmere, Raketter og ander Fyrverkeri, hvorpaa han farer hen mod Judas med en frygtelig Knittren og Bragen, og sætter ham i Brand. Arme og Been skille sig efterhaanden fra Legemet, der tilsidst flyver i Luften under Negernes tusindstemmige Hurra. Opstandelsesfestens Begyndelse bebudes med Klokkeringning og Artillerisalver; og Staden, som under Fastetiden havde tabt meget i Livlighed, gienlyder nu af Negernes mageløse Støien og Larmen; i uoverskuelige Hobe drage de gjennem Gaderne, under Trommeslag og Klappren med store Træstykker. — Den hellige Anna's Fest er særdeles charakteristisk. Om Aftenen forsamler den største Deel af Rio de Janeiros Indvaanere sig paa Acclamationspladsen, der har et saa stort Omfang, at henved 100,000 Mennesker kunde uhindret bevæge sig paa samme. Her staaer Kirken, som er tilegnet den hellige Anna, i Nærheden af et skjønt, offentligt Springvand. Foran Kirkedoren er der opført en festlig smykket og glimrende oplyst Triumphbue. Adskillige Trappetrin føre op til en særskilt Plads, hvor man har opreist en Trone; paa denne sidder en Dreng, smykket med Krone og Scepter og omgiven af ligealdrende Børn, der ere klædte paa forskjellige Maader. Foran denne Gruppe staaer der en Mængde store Kurve, som indeholde Brød, Frugter, Høns, Grise og andre Gaver af fromme Troende, offrede til den alene saliggjørende Kirke. Alle disse Sager blive nu bortsolgte til de Høistbydende. Denne Forretning er overdraget til en Kirkebetjent, der spiller en Harlequins Rolle, idet han ofte hæver sine Varers Værdi ved en eller anden heldig anbragt Vittighed. Antallet af de Mennesker, der indfinde sig paa Acclamationspladsen, bliver efterhaanden større og større; Alle vente med brændende Længsel paa Fyrverkeriets Begyndelse, der omsider forkyndes ved Kanonernes bedøvende Torden; strax stiger en Fronte af Raketter op i Luften, hvor de springe med en forfærdelig Knagen og give derved Tegnet til det almindelige Raab: „Viva a santa Anna!" Naar Fyrverkeriet er endt, begiver Folket sig hjem i en meget fornøiet Stemning.

En grændseløs Ødselhed gaaer i Svang ved deres Liigbegængelser. Det er imidlertid en stor Ulykke, at intet Liig maa blive liggende over 12 Timer og at Kirkerne tjene dem til Begravelsesplads. Børnene kjøres til Kirkerne i aabne Liigkister, klædte som Engle, udpyntede og puddrede. Voxne Personer begraves ofte i Munkedragt, fornemme Militair- og Civilpersoner derimod sædvanligviis i Christusriddernes -Costume, med Hjelm paa Hovedet, med Støvler og Sporer. Begravelserne finde i Almindelighed Sted ved Nattetid. Kisten er overtrukken med sort Klæde eller Floil, rigt besat med Guldtresser og indrettet saaledes, at Kistelaaget kan aabnes til begge Sider. Naar Liigtoget er ankommen i Kirken, sættes Kisten paa en sort Sarkophag og aabnes; Følget erholder brændende Voxfakler. Derpaa begynder Gravmessen, almindeligviis accompagneret af en fortræffelig Vocal- og Instrumentalmusik. Naar Præsten har endt sin Bøn og sprængt Vievandet over den Døde, giver man denne et par Skufferfulde ulædsket Kalk med paa Veien, tillukker Liigkisten og skyder den ind i en af Nischerne, der ere anbragte i Kirkernes og Klosternes ydre Mure. En flad Steen tillukker Aabningen, og i disse luftige Haller mærker man aldrig mindste Spor af Liiglugt. Fruentimmerne ere aldrig tilstede ved Liigbegængelser; kun hist og her seer man en Negerinde ligge paa Knæe i en Krog af Kirken, hvor hun bittert græder over Tabet af en mild Herskerinde. Høiere Officierers Koner begraves med militaire Æresbevisninger.

I Brasilien drives Agerdyrkningen og Qvægavlen langt fra ikke med den Omhu, hvortil Jordbundens yppige Frugtbarhed indbyder. Vil man opdyrke Jorden i en eller anden Egn, saa omhugger man Skoven i April Maaned, lader Træerne ligge til August, sætter da Ild paa dem og søger at blive færdig med denne Opbrændning til midt i September Maaned. Her bruger man hverken Ploug eller andre europæiske Agerdyrkningsredskaber; man oproder Jorden med en bred Hakke, kaster Sædekornet ned i Aabningen, som man igjen tildækker med Jord. Nu søger man at holde den fremspirende Plantning fri fra Ukrud og oppebier rolig den temmeligt rige Høst, der lønner Sædemandens ringe Moie med et Udbytte af 150 til 500 Fold. I tre Aar pleier man at benytte Jorden paa ovenanførte Maade; derefter lader man den henligge og opdyrker et andet Stykke. Ved denne Agerdyrkningsmethode bliver Grunden rigtignok befriet fra Ukrud, Slanger og andet skadeligt Kryb; men med det Samme bortryddes ogsaa de prægtige Urskove, Brasiliens kostelige Skat. At dette Riges Jordbund er skikket til, at frembringe alle Verdensdeles Produkter, derom vidne Etablissementerne imellem Rio de Janeiro og Bahia, fornemmelig ved Paraiba. Landeiendommene, tilligemed deres Avlsbygninger og Plantninger, kaldes Fazendas (see Pl. 29, et brasiliansk Landsted ved Paraiba). Her finder man rige Godsbesiddere (Fazendeiros), som i eet Aar sende adskillige, med Gods belæssede Tropas (saa kaldes et forenet Antal Lastdyr) til Hovedstaden og sælge henved 1500 Oxer til dennes Indvaanere. Det er ret interessant at see en saadan Tropa. Syv Lastdyr danne en Lot og belæsses, fodres og drives af een Mand (Tropeiro). Det forreste Æsel i hele Toget bærer et broget udsmykket og med mangfoldige Smaaklokker behængt Bidsel. Foran Toget rider Tropa'ens Herre med nogle Svende ved Siden af sig, der Alle ere bevæbnede med lange Kaarder, iførte lange Støvler af bruunt Læder og en stor hvidgraa Filthat. Maaden, hvorpaa man belæsser Lastdyrene (see Pl. 29), er sindrig og simpel. Man betjener sig dertil af en Paksaddel af Træ, underlagt med Hø og bedækket med et Overtræk af Oxehuder. Ladningen bestaaer i to Kister af lige Størrelse, som hænges hver paa sin Side af Saddelen. Naar Tropeiro vil belæsse sit Dyr, tager han hver af Kisterne paa sine Skuldre og hænger den fast ved Paksaddelen, idet han fornemmelig seer paa Ladningens Ligevegt. Have Kisterne ikke den fornødne Lighed i Tyngde, saa lægger man endnu andre Ting ovenpaa den lettere. Naar Ladningen er fastgjort, bedækker man den med en stor tørret Oxehud, hvis Haarside vender udad. Er Dyret paa denne Maade bleven tilbørlig belæsset, saa lader man det gaae frit; i Stedet for Tømme erholder det kun en Grime af raa Oxehud eller af fastsnoede Hestehaar, som lægges det bag Ørerne og lader Dyret fuldkommen frit Brug af Munden, saa at det uhindret kan græsse og drikke. Et godt Muuldyr bærer i det Mindste 250 Pd., men undertiden læsser man over 350 Pd. paa dets Ryg.

Plantageeiernes Hytter (see Pl. 31) ere lave, have kun een Etage, ere opførte af Leer og ikke engang hvidtede. Deres hele Levemaade er indrettet efter en lignende Maalestok; dog finder man dem næsten altid reenlige i deres Paaklædning.

Enhver Fazendeiro eier, i Forhold til sin Fazenda's Størrelse og Omfang, flere Hundrede, ja undertiden flere Tusinde Stykker Qvæg, der alle løbe frit omkring paa Græsgangene. Til enhver Qvæg-Fazenda hører et tilstrækkeligt Antal Vaqueiros, hvortil man vælger Negere, Mulatter, Indianere og stundom Hvide; de maae drage Omsorg for, at Hjorden ikke løber bort fra Revieret, og beskytte den mod Unzernes, Ulvenes og vilde Hundes Angreb. Disse Folk kan man i Sandhed kalde Skind-Mennesker; thi fra Hovedet til Fødderne ere de klædte i ugarvede Skind: en Dragt, som de ikke aflægge i meget lang Tid;

ved første Diekast synes den os rigtignok noget besynderlig, men alligevel er den meget hensigtsvarende, da de ofte streife gjennem Torne-Buskadser efter det vildtopvoxende Qvæg (see Pl. 33, hvor Dyrene fanges af Vaqueiros). Deres runde Læderhat tjener dem i Nødsfald til Drikkekar, Tallerken o. s. v. Vaqueiro'en rider paa en god Hest, siddende i en udstoppet Saddel og bevæbnet med en lang Stang, hvis ene Ende er forsynet med en afstumpet Jerntorn, hvormed han holder sig de undertiden vilde Dyer fra Livet eller kaster dem til Jorden; sædvanligviis fører han ogsaa en Slynge med sig, til at fange de skye Dyr med. De sætte ogsaa en Ære i, at kunne tæmme vilde Heste; i denne Øvelse have de bragt det til en sjelden Færdighed. Men ofte komme de tilskade derved, hvilket dog ikke gjør noget dybt Indtryk paa den rige Eiermand, da han ikke agter dem høiere end Qvæget. Vaqueiro'ernes Arbeider ere saaledes høist besværlige, hvorfor de ogsaa almindeligviis tilbringe deres ledige Tid i den største Uvirksomhed og more sig da ene med at spise og sove.

Først efter at have opdaget de kostbare Metaller og Ædelstene har man tilfulde lært at erkjende og at skatte Brasiliens Værd. Guldet findes i Omegnen af Villa-Rica som Pulver og fiint Støv, deels ogsaa i større eller mindre Smaaplader. Det udvaskes af Bække og Floder, eller ogsaa af Jordens leeragtige Overflade. Guldvaskerne ere klædte i en Skindtrøie og forsynede med et rundt Træfad (et Slags Sigtetrug), af omtrent to Fods Gjennemsnit og en Fods Dybde, samt en lille Skindpung, fastbunden ved Beltet. Kun paa saadanne Steder i Floden, hvor Vandet ikke har en altfor rivende Fart, dybe Huller eller Krumninger, — hæve de et Fadfuldt Flodsand op fra Bunden, hvorpaa de ryste, afskylle og bortstryge de øverste Stene og Sandlag saalænge, indtil det tunge Guldstøv viser sig i sin Metalglands paa Bunden af Fadet; de gyde nu noget Vand derover med Haanden, og stryge omsider det rene Guld ned i deres Skindpung. Man har endnu en anden Methode at uddrage Guldet paa, nemlig ved Neddykning. Ved Bredden af Floden eller Bækken opfører man undertiden store Indhegninger, hvor man udrydster Floddyndet og siden indleder Vandet, imedens man omrører Grumset imod Strømmen. Med Hænderne sanker man nu de grovere Sandkorn fra, at det afløbende Vand kan bortføre det guldholdige Sand og de finere Jordpartikler. Det Guld, der forekommer som Korn eller Smaaplader, falder strax tilbunds ved sin egen Tyngde. Men for at heller ikke de finere Smaadele skulle gaae tabte, saa anbringer man, ved Enden af den store Inddæmning, flere lange Render, belagte med Oxehuder, hvis Haar ere vendte opad, eller med uldne Tepper. Det saaledes vundne Guldstøv renser man siden i Truge. Guldet, som Bjergfolkene (Minaeros) vinde af Minerne, maa — selv om disse tilhøre Privatpersoner — afleveres i de keiserlige Guld-Smeltehytter, hvor det veies og den femte Deel fradrages som Regjeringens Eiendom.

Stedet, hvor man fornemmelig finder Diamanter, hedder Comarca Serra do Frio. De opsøges af Negerslaver under strængt Tilsyn; man betjener sig derved af det samme Slags Sigtetruge, der bruges ved Guldvaskerierne. Saasnart Negerne opdage en blinkende Steen i det fra Flodleiet optagne Sand, gribe de den strax med Pegefingeren og Tommelfingeren, reise sig fra deres Sæde og klappe tre Gange i Hænderne. Saalænge der vaskes, forfølge Opsynsmændene alle Slavernes Bevægelser med deres skarpe Blik, for at disse ikke skulle kunne begaae noget Underslæb. Men trods dette strænge Tilsyn og den haarde Straf, der følger paa den ringeste Utroskab, forstaae Negerne dog under Vaskningen at skjule den fundne Diamant imellem Fingrene og Tæerne, i Ørerne, Munden eller det krøllede Haar; ja de nedsluge endog Stenene eller kaste dem bag ved sig, for siden at opsøge dem om Natten. Ligesom Negerne ere Mestere i at stjæle Diamanter, saa-

ledes er det ogsaa for storste Delen kun dem, der befatte sig med at smugle Ædelstene ud over Grændsen, endskjøndt Diamantdistriktet er omgivet med en Militaircordon. Forresten er Diamantvaskeriet nu langt mindre indbringende, end fordum. — Paa samme Maade, som Diamanterne, vindes ogsaa de bekjendte brasilianske Topaser, hvis Størrelse er meget forskjellig. De største og meest straalende betales med 20 til 30 Pjastre.

I Brasiliens rigeste og meest blomstrende Landskab, imellem Bahia og Rio Janeiro, hvor Ager- og Plantagedyrkningen drives meest, finder man ogsaa mange Engenhos eller Fabriker, fornemmelig Sukker- og Farinhafabriker; Sukkerfabrikerne ere, ligesom Sukkertilberedningen, langt simplere, end paa de vestindiske Øer. Sukkerrøret skydes ind imellem to lodret staaende Valtser, som ere forsynede med Tænder af haardt Træ, der gribe ind i hverandre; disse udpresse Saften af Sukkerrøret, der igjen kommer tilsyne paa den anden Side af Valtserne, som Straa og fuldkommen fladtrykt; men Saften løber i et nedenunder staaende Trætrug. Ved en lang Stang dreies Valtserne rundt af Øxer, Muuldyr eller Heste. Saften koges siden i store Pander; naar den har krystalliseret og sat sig i Karret, bringes den i store tilspidsede Potter, som have en Aabning nedentil, hvorigjennem den overflødige Fugtighed neddrypper. Man slaaer graat Leer paa Overfladen af det Potten udfyldende Sukker, for at blege dette. — I de saakaldte Farinha-Engenhos blive Rødderne af Maniocplanten (Mandiocca, **Jatropha Manihot**) forvandlede til et Slags fiint Meel, som man kalder Farinha. Først skraber man Rødderne, for at befrie dem fra Skallen; derpaa holder man dem hen mod et stort Hjul, som dreies rundt, og afsliber dem saaledes til en Grød. Denne Masse kommer man da i lange, rummelige, af Rør og Bast flettede Sække, der ophænges og udtrækkes til deres fulde Længde, hvorved Sækken sammensnøres og den i Massen værende Saft udpresses. De overblivende faste Dele kaster man i store indmurede Pander af Kobber eller brændt Leer, hvor Massen fuldkommen tørres ved Heden, imedens man bestandig rører den frem og tilbage, at den ikke skal brænde paa. Af det saaledes erholdte Meel bager man velsmagende Brød, der holde sig friske i flere Maaneder. I Brasilien finder man endnu en Mængde andre Fabriker, som forhen vare udtrykkelig forbudte, indtil det portugisiske Hof ankom til dette Rige. — Handelen fra og paa Brasilien har stedse været høist betydelig og begunstiges mere ved endeel anseelige Handelspladsers fordeelagtige Beliggenhed paa Kysten, end ved Indbyggernes Virksomhed og Vindskibelighed. I den nyere Tid er dog Antallet af dygtige Haandverkere og Kunstnere voxet betydeligt.

Fiskeriet ved de sydøstlige Kyster, hvor der ogsaa fanges Hvalfiske, er forpagtet til et særskilt Selskab, der udelukkende har Ret til, at fiske langs hele denne Kyststrækning. Til Fiskefangsten, saavel som til forskjellige Gjenstandes Transportering, betjener man sig ved Sokysterne af et Slags Flaadder, som forfærdiges af en let Træart og kaldes Jangados; med disse kan man temmelig trygt stikke i Søen, og da de føre et stærkt Seil paa en lav Mast og der intet Jern findes i hele Fartøiet, løbe de meget hurtigt. De nu civiliserede Kystindianere have størst Færdighed i at føre disse Jangados. Hist og her finder man nogle usle Fiskerhytter (see Pl. 32), der kun bestaae af et mod Jorden støttet Tag af Rør og indeholde et par smaae Afdelinger i det Indre.

Da der i Brasilien er stor Overflødighed saavel af spiselige, som skadelige og vilde Dyr, lægger man sig meget ivrigt efter Jagten. De brasilianske Jægere (see Pl. 30) besidde en sjelden Grad af Færdighed, i at gjennemspeide hine store Skovstrækninger. Deres hærdede Legeme og den Vane: altid at gaae med bare Fødder, letter dem denne Forretning overordentlig meget. Deres Klædning bestaaer i en let Skjorte og Benklæder af Bom-

uldstøi; ofte bære de en Klædesjakke hængende over Skulderen, for at kunne iføre sig den, naar Regn eller den kølige Nat indtræder. Deres Hoved er bedækket med en Filt- eller Straahat. Deres Krudthorn og Hagelpung have de hængende i en Læderrem over Skulderen, og Bøssekaasen omvikles almindeligviis med et Dyreskind, for at bevares mod Fugtighed. Hundene bruges fornemmelig til at jage Raadyr, Sviin og Unzer (see Pl. 30). I de brasilianske Skovegne kjender man 3 Arter af Unzer: den røde, den spættede og den sorte; blandt disse er den sidstnævnte (**felis brasiliensis** eller den sorte Tiger) det farligste Rovdyr. Overtroen holder Unzens Hjørnetænder for at være virksomme Læge- og Beskyttelsesmidler imod Sygdomme; man pleier at bære dem som Amuleter. Jagten efter Manati er forbunden med mange Vanskeligheder, da dette Dyr opholder sig i Indsøer, som ere bevoxede med en Mængde Græs og Rør. Man gjør meget af Manati'en, for dens Kjøds og Trans Skyld. Jægeren farer med sin lille Canoe omkring imellem Rørene og Sivene; saasnart han øiner Dyrets Ryg over Vandet, nærmer han sig det med største Vaersomhed og kaster en ved en Strikke fastgjort Harpun efter det. Benene i dette Dyrs Øre ansees af det uvidende Folk som et høist virksomt Lægemiddel. Urute, en for sin dræbende Gift berygtet Slange, er Brasilianerens Skræk. Saarlægerne have næsten aldeles opgivet Behandlingen af saadanne Personer, der ere blevne bidte af Slanger; de overlade dette til de saakaldte Curadores, der anvende en hemmelighedsfuld Kuur og derfor besidde Menigmands Tillid i en høiere Grad, end Hine. De begynde for det Meste deres Kuur med at udsuge Saaret; derefter lade de Patienten bringes ind i et mørkt Værelse, hvor de søge at kurere ham med store Qvantiteter Decocter af visse Urter og Rødder, samt ved Hjælp af Grødomslag. Deres Fremgangsmaade er altid forbunden med et vist Charlatanerie, men kun sjelden med et lykkeligt Udfald.

Brasiliens Landmagt bestaaer af 30,000 Mand, og Sømagten af 10 Linieskibe og 10 Fregatter. De brasilianske Militssoldater have en temmelig bruun Ansigtsfarve; de gaae i hvide Bomuldsskjorter og Beenklæder, med nøgen Hals og bare Fødder; Enhver af dem bærer, ligesom alle Brasilianere, sin Rosenkrands omkring Halsen. Et Gevær uden Bajonet er deres eneste Vaaben. Forskjellen imellem de fra Portugal oversendte Tropper, som havde kæmpet i Spanien under Wellingtons Anførsel, og dem, der ere blevne oprettede i Brasilien, er i Sandhed høist iøinefaldende. De Første udmærke sig ved militair Anstand; de Sidste derimod ere, som en Følge af det varme Clima, saare magelige og qvindagtige, ja de lade endog deres Geværer bæres hjem fra Exerceerpladsen ved Negerslaver. I de til Forsvaret mod de Vilde opførte Quarteller (see Pag. 100) finder man velbevæbnede Soldater (see Pl. 31), forsynede med herlige Pantserkjorteler, der naae dem ned til Knæene. Disse Kjorteler ere forfærdigede af Bomuldstøi og udstoppede med flere Lag af Bomuldsvat; de have en høi, opstaaende Krave, der dækker Halsen, og korte Ærmer, til at beskytte Overarmen med. Denne Uniform yder dem tilstrækkelig Beskyttelse imod Botocudernes vældige Pileskud.

Hoved- og Residentsstaden er Sebastiao de Rio de Janeiro (see Pl. 33), Brasiliens underfulde Stad, der udmærker sig ved skjønne, snorlige Hovedgader og mangfoldige store, pragtfulde Bygninger; den skjønneste blandt disse er det forhenværende Jesuitercollegium, nu en Caserne. Det keiserlige Slot har intet Udmærket ved sig; derimod finder man her en meget skjøn Domkirke, mange store Kirker og offentlige Bygninger, hvoriblandt den i Aaret 1820 opførte Børs, et prægtigt Theater, desuden: Generalforsamlingens Sæde, Raadhuset, Handelsretten, Nationalbanken, Academiet for de skjønne Kunster, et stort Bibliothek, et Militairacademie, Observatorium, Gymnasium, Opdragelsesanstalter for Hitteborn og forældreløse

Born, samt endeel Klostere. Gaderne ere i Almindelighed en Fjerdingvei lange, og allevegne smykkede med Hvælvinger og Kramboder (Vendas). En Mængde Befæstninger omgive denne skiønt byggede Stad, der ligger paa en Bjergskraaning ved Havbredden, hvis Bugt danner en af de skjønneste Havne i Verden; denne forsvares af Fæstningerne Santa Cruz og San Joao, desuden ved to Klippeøer. Dette store Vandbassins Omgivelser ere uforlignelig skjønne. En stor Vandledning udgaaer fra Bjerget Corcovado, som er 2200 Fod høit. I Nærheden af Staden, der har 210,000 Indbyggere, 16,000 Huse og 91 Hovedgader, ligger den yndige Landsby Botafogo og Slottet San Christovao; 3 Mile derfra ligger den botaniske Have, og i en Afstand af een Dagreise finder man det keiserlige Lystslot Santa Cruz, med et stort Meierie. 12 Mile fra Rio de Janeiro ligger den i Aaret 1819 anlagte Schweizercolonie Neo Friburgo (Ny-Freiburg), der nu er sunken betydeligt. — De vigtigste Stæder, efter Rio de Janeiro, ere: Bahia eller San Salvador ved Allehelgensbugten, der danner en ypperlig Havn; Staden er slet bygget, har snævre Gader, ligger tildeels paa en 600 Fod høi Bakke og var, indtil 1771, Brasiliens Hovedstad. Den har 182,000 Indvaanere, vigtig Handel, fornemmelig med Sukker, Tobak, Bomuld og Brasilietræ, et Universitet og et erkebiskoppeligt Palads. — Pernambuco, med 62,000 Indvaanere, har ligeledes en god Havn og blomstrende Handel. — Para, med 24,500 Indbyggere, er regelmæssig bygget, har brede Gader og skjønne Bygninger, hvoriblandt Gouverneurens prægtige Palads især udmærker sig; desuden: et Castel, Domkirke, theologisk Seminarium, Arsenal og Skibsværfter. — I Nærheden af Staden Porto Allegro ligger den blomstrende tydske Colonie: San Leopoldo, som i Aaret 1831 havde 5,000 Indbyggere. — Staden Tejuco, ved Floden S. Antonio, er Sædet for Generalintendanten over Diamantvaskerierne, som her danne et særskilt Distrikt, hvor der fra 1772 til 1818 blev funden Diamanter til en Værdie af 44 Millioner Piastre.

III.

Vestindiens Folkefærd.

Vestindien, denne ved sin Indflydelse paa Folkelivet saa vigtige Øgruppe, ligger mellem begge Amerikas Continenter, i det atlantiske Hav, i en Udstrækning af omtrent 300 Mile fra Øst til Vest, og med et Fladeindhold af 4380 Q. M. Navnet Vestindien minder os om hin Vildfarelse af Amerikas Opdager, for hvis Phantasie Indien bestandig svævede og som troede at have opdaget Asiens Østkyst, da han landede paa en af disse Øer, Guanahani eller San Salvador. — Vestindiens Jordbund er overordentlig frugtbar. Disse, i de skjønneste Planteformer klædte Øer udfolde sig som et sandt Paradis for den ankommende, studsende Nordboer. Imidlertid ere de udsatte for en skrækkelig Plage, nemlig Orkanerne, der ofte inden 24 Timers Forløb forvandle de skjønneste Marker til Ørkener og tilintetgjøre mange Aars Arbeide. Kort førend Orkanen begynder, spører man almindeligviis ikke den ringeste Luftstrømning; desuden er Atmosphæren bedækket og Skyerne i stor Bevægelse, indtil hele Horizonten pludselig bliver mørk og Solen forsvinder. Man hører en huul Larm, der ligner et Vandfalds Nedstyrten eller Stormens Brusen i den fjerne Skov. I det ene Øieblik raser Stormen med hele sin forfærdelige Voldsomhed, i det følgende Øieblik hersker fuldkommen Vindstille. Orkanen gjennemløber i faa Timer alle Compassets Retninger. De stærkeste Træer styrte til Jorden eller berøves deres Bladepryd; alle Vægter i Urtehaverne knuses og nedtrykkes; Sukkerrøret bliver ligesom nedvaltset; Tagene styrte ned, Murene rokkes. Efter en

saadan Orkan stige Floderne over deres Bredder og Slætterne oversvømmes, hvorefter der almindeligviis indtræder en lige saa ødelæggende Tørke. — Ligesom disse Øer selv hjemsøges af frygtelige Storme, saaledes trues deres Beboeres Liv og Sundhed ofte af pestagtige Febere. Det er ei alene hin, af den hede Zones store Varme opstaaende Sygdom, kaldet Tribut, der ofte bortriver de handlende Europæere; men ogsaa den gule Feber forfølger dem med Dødens Rædsler. Kun de indfødte Creoler ere sikkrede mod denne Pest, og man roser dem almindelig for den opoffrende Gjæstfrihed, den kjærlighedsfulde Omhu og deeltagende Venlighed, hvormed de pleie de stakkels Syge. Lægernes Besøg betales med rede Guld og maa betragtes som en stor Gunst. [Den gule Feber udbryder efter langvarig Tørke, naar nærliggende Moradser med raaddent Vand paa samme Tid opfylde Luften med deres qvælende Dunster. Den kongelige Livmedicus Blane i London, som længe har gjort Tjeneste paa Flaaden og i de vestindiske Hospitaler, troer: at denne Feber opstaaer ved de Hvides Aandedræt eller ved deres Uddunstninger ombord, som Menneskerne igjen ere tvungne til at indaande i det snævre Skibsrum. Indaandningen af en slig fordærvelig menneskelig Uddunstning var, ifølge de af ham giorte Erfaringer, langt mere dræbende for dem, der vare vante til at indaande en bedre, renere Luft. — Ved den gule Feber er Smitten dog ingenlunde saa almindelig, som ved Pesten; ja mange Læger have endog, dog vistnok uden tilstrækkelig Grund, aldeles benægtet den gule Febers Smitsomhed.]

Man tæller nogle Hundrede Øer i Vestindien, hvoraf de fleste ere smaae; thi de 4 største alene have et Fladeindhold af 3800 Q. M. Man kan betragte dem som Levninger af et ved Jordrevolutioner søndersplittet Høiland, der engang har udgjort Mellemleddet imellem de columbiske og Alleghany-Bjergene; thi næsten alle Øerne ere bjergrige, mange af de østlige ere vulkanske. Kysterne ere for største Delen steile og have sikkre Havne i de talrige Bugter. Havet i disse Egne udmærker sig ved Vandets store Klarhed, men er ofte høist farefuldt for Skibsfarten, paa Grund af de mangfoldige Øer, Klipper og Sandbanker, især under de hyppigt indtræffende Storme; berygtet i denne Henseende er fornemmelig den saakaldte Gamle Bahama-Kanal imellem Cuba og Florida. I de fleste Egne have Øerne en høist frugtbar Jordbund. Bjergene ere, saavidt man veed, intetsteds meget over 8,000 Fod høie, men stærkt bevoxede med Skov. Clima'et er fuldkommen tropisk. Paa Grund af Bjergene og de formedelst de fleste Øers ringe Omfang kraftigt virkende Søvinde, saavel som ved Øst-Passatvindene, der regelmæssig blæse i de 9 Maaneder af Aaret, — er Varmegraden rigtignok ikke saa høi, som man skulde formode, med Hensyn til Æqvators Nærhed; men ved Hedens lange Vedvaren bliver den saare trykkende og især meget slappende for de ved Kysterne boende Europæere. I de fra Havet fjerntliggende Egne er Luften langt mildere og sundere. I August begynder regelmæssig den til Aarets Slutning varende Regntid, der overstrømmer Jorden med en sand Regnflod og fylder Luften med Dunster, som gjøre denne Aarstid saare usund. I den egentlige tørre Aarstid, der kun varer fra Juni til August (thi ogsaa i April og Mai falder undertiden heftige Regnskyl, fra December til Marts er Luften tør og kølig) har Dagen kun en Længde af 10 til 12 Timer; den længste Dag er over 13 Timer lang. Luften er da, i det Mindste i Aarets første Maaneder, meest afkølet, hvorfor denne Aarstid ogsaa er den behageligste. Da er Atmosphæren reen som Havet og Stjernerne glimrende; Maanen udbreder da en underfuld, Europæerne aldeles ubekjendt Glands. Den store Forskjel i Nat- og Dagluftens Temperatur fortjener ogsaa her at bemærkes; deraf udspringer mangen Sygdom for de Europæere, der ikke iagttage den tilborlige Forsigtighed.

Paa disse Øer forefandt Columbus to forskjellige Menneskestammer: en lysere og en mørkere. Den brune Folkestamme udgjorde en yderst talrig Befolkning; de første Opdagere skildre dem som godmodige Naturbørn. Den sorte eller mørkere Stamme (ɔ: Caraiberne), som adskillige Hundrede Aar førend den Tid var brudt ind i disse Egne og havde gjort sig frygtet i hele Archipelet, — var mere dannet, drev Skibsfart og Handel, og tvang den brune Folkestamme til at arbeide for sig. Begge disse Stammer levede under Caziker, dyrkede Landet, der lønnede deres ringe Møie med den rigeste Overflod; de vævede og farvede Bomuldstøier, forfærdigede store Fartøier, der vare belagte med Maatter af Palmeblade, og førte et barnlig-lykkeligt Liv. De troede paa et høieste Væsen, der — ifølge deres Begreber — var ophøiet over al umiddelbar Fællesskab med Menneskerne og kun vedligeholdt Forbindelsen med disse ved Hjælp af Zemis (Engle eller mæglende Aander). Enhver Familie havde sin særskilte Zemi eller Skytsaand, og dennes Billede saae man i alle Kroge af Huset, paa alle deres Redskaber og alt deres Bohave; disse Billeder vare hos dem, hvad Penaterne vare hos Romerne. Dandse, Lege, Sange og allehaande Forlystelser vare indførte hos disse Folkestammer; dog fandt man intet andet musikalsk Instrument hos dem, end et Slags Tromme. De Døde bleve tørrede, opbrændte eller bisatte i en Hule. De havde nogle dunkle Begreber om Sjælens Vedvaren efter Døden og om et Land, hvor Belønning eller Straf ventede de Bortgangnes Sjæle. Saaledes var disse Insulaneres Tilstand og Culturtrin, da Spanierne landede ved deres Øer; deres Antal beløb sig dengang til adskillige Millioner. — Nu ere de imidlertid næsten aldeles tilintetgjorte ved Europæernes barbariske og umenneskelige Fremgangsmaade. Thi ifølge en pavelig Bulle bleve de familie- eller districtvis fordeelte som Livegne imellem deres Fødelands grumme Erobrere. De maatte fiske Perler for deres nye Herrer, vaske Guld og bringe Bjergenes ædle Metaller for Dagens Lys, hvortil de ofte bleve slæbte langt bort fra deres Hjemstavn, fik usel Kost og haard Medfart. De i det Hele taget maadeligt befolkede Egne bleve, ved en saadan Fremgangsmaade, inden kort Tids Forløb aldeles blottede for Indbyggere; med List og Vold bortrøvede Spanierne derfor de hidtil uovervundne Indianere, i Særdeleshed fra de lukayiske Øer. Da det spanske Hof omsider forbød at bortføre Indianerne med Vold, tog man sin Tilflugt til den skammelige Løgn: at disse Mennesker vare blodtørstige Barbarer, og man bragte det snart saavidt, at hint Forbud blev tilbagekaldt og at den Tilladelse gaves: frit at turde slæbe Indianerne bort fra deres Hjemstavn, behandle dem som Slaver og sælge dem som saadanne. De ulykkelige Indianere, som af Naturen vare svage og ikke vante til nogetsomhelst strængt Arbeide, bleve nu tvungne til at trælle fra Morgen til Aften i et tropisk Climas brændende Hede, at gjennemrode Jorden eller med ængsteligt-søgende Blik at bøie sig ned over Flodbredderne, for at lede efter nogle Korn af hint Metal, der Dag for Dag blev sjeldnere og sjeldnere; om Aftenen sank de da udmattede og afkræftede ned paa deres usle Leie, hvor de slumrede ind med den smertelige Overbeviisning, at den kommende Morgen atter vilde lægge den samme utaalelige Byrde paa deres trætte Skuldre. Naar der da stundom om Aftenen dannede sig en Kreds af flere Familier omkring deres Areytos (Balladesangere), der fordum havde angivet Takten ved deres unge Pigers glade Dandse, saa hørte man nu kun deres Klager gjenlyde i melancholske, langsomme og eensformige Toner. De besang den forbigangne lykkelige Tid før de hvide Mænds Ankomst; de fortalte, hvorledes deres Fædre ofte havde forudsagt dem dette Indfald af de Fremmede, hvorledes de havde forkyndt: at der vilde ankomme fremmede, med Rustninger bedækkede Mennesker til deres Ø, og at disses Sværd vilde klove deres Krigere med et eneste Hug og gjøre dem Alle til Slaver. De

maatte snart bukke under for de svære Arbeider, som man paalagde dem, og for hin grusomme Behandling. Over deres Grave have Europæerne opført prægtige Stæder, og den Jordbund, som nøgne Vilde kaldte deres Fødeland for 300 Aar siden, beboes nu af hundrede Tusinder civiliserede, rige og yppigt-levende Mennesker. Kort sagt, paa de fleste vestindiske Øer ere de oprindelige Indbyggere aldeles forsvundne; thi kun paa Trinidad leve endnu 8 til 9,000 Indianere, og Levningerne af Caraiberne paa St. Vincent bleve allerede i Aaret 1796 overførte til Øen Roatan ved Honduras; men Spanierne bragte dem siden til Truxillo, hvorfra de have udbredt sig over Mosquitokysten.

Spanierne vare de første Opdagere af det vestindiske Archipel; i Begyndelsen var det derfor kun dem, der anlagde Colonier. Det første Etablissement oprettedes paa Cuba, hvor de Indfødte maatte udrede en trykkende Tribut af Guld og Bomuld. Snart begyndte man at dyrke de saakaldte Colonialprodukter (Krydderier, Farvetræ, Bomuld o. s. v.; Sukkerrøret indførtes fra Europa); men i den anden Halvdeel af det 16de Aarhundrede ophørte Øernes blomstrende Tilstand, Dyrkningen standsede for en Deel og Befolkningen aftog, fordi Regjeringen hindrede ved despotiske Indretninger den frie Udvikling af Coloniernes indre Kraft. Columbus og hans Efterkommere haandhævede kun med største Møie de dem tilkommende Værdigheder som Admiral og Vicekonge, indtil Aaret 1545. De forskjellige Øers Gouverneurer bleve fuldkommen afhængige af Regjeringen; Handelen underkastedes bestandig flere og større Indskrænkninger; intet Skib af en anden europæisk Nation turde lande her, og Colonisterne maatte kun handle med een spansk Stad (Sevilla, siden 1720 med Cadix); senere maatte Produkterne kun udføres paa visse Flaader. Det var altsaa intet Under, at Colonisterne udvandrede og at Øerne, der allerede i Begyndelsen af det 17de Aarhundrede næsten ikke havde flere af deres oprindelige Indbyggere tilbage, bleve øde og menneskетomme; thi for at standse Snighandelen, havde man endog ødelagt alle smaae Kyststæder og trængt Indbyggerne tilbage til de indre Egne. Da Spaniernes Magt begyndte at synke, paafulgte der fjendtlige Foretagender af andre Sømagter og Kaperier fra alle Sider; men hvad der fremfor Alt bragte Colonierne paa Afgrundens Rand (nemlig fra 1630 til 1714), var det af Flibustierne (europæiske Sørøvere, som tilsidst dannede en fuldkommen organiseret Roverstat) indførte Rovsystem, der imidlertid havde til Følge, at der paa mangen Ø lagdes Grunden til den første Colonisation og at der oprettedes flere engelske og franske Etablissementer. Først i det 17de, men fornemmelig i det 18de Aarhundrede, efter at ogsaa andre europæiske Magter havde erhvervet sig ansеelige Øer, blev Vigtigheden af denne Deel af Amerika ret indlysende; og for henved hundrede Aar siden begyndte de vestindiske Coloniers egentlig blomstrende Tilstand. De europæiske Sømagter søgte bestandig at fratrive hinanden disse Besiddelser, der allerede ofte have givet Anledning til Krig imellem dem.

Vestindiens nuværende Indbyggere, omtrent 2,900,000 i Tallet, bestaae af afrikanske Negere, der udgjøre fire Femtedele af Folkemængden, og Hvide eller Europæere, hvortil man ogsaa kan henregne Mulatterne og Mestizerne, samt Creolerne eller de i Vestindien saavel af Negere som af Europæere fødte Efterkommere (sorte og hvide Creoler).

I Vestindien have Negerne en lige saa beklagelsesværdig Lod, som de af deres Landsmænd, der hensukke deres Dage i det øvrige Amerika. Man indførte dem i Vestindien, fordi man fandt dem stærkere, mere udholdende og bedre skikkede til tunge Arbeider i dette hede Clima, end de Indfødte vare; og Slavehandlerne tilfredsstillede den bestandig tiltagende Efterspørgsel efter Slaver. De første Negerslaver indførtes af Spanierne, i Aaret 1521; de vare bestemte til, at arbeide i Bjergverkerne; men da de vestindiske Nybyggere

saae sig skuffede i deres Forventninger om Guld og andre ædle Metaller, brugte de Negerne til at arbeide i Sukker- og Kaffeplantagerne. Da man blot indførte mandlige Negere, men derimod yderst faa Negerinder, og Negerne saaledes vare tvungne til, at henleve deres Dage ugifte, kunde de umuligt formere sig; man behøvede derfor en aarlig Tilførsel af Negerslaver. Bortrevne fra deres Fodeegne, adskilte fra Alt, hvad der paa denne Jord er dem kjært og dyrebart, indespærrede i et Slaveskibs giftsvangre Rum, nærede med knap og usel Føde — ankomme de i den amerikanske Havn, hvor de blive, ligesom Qvæg, opstillede paa Slavetorvet og solgte til den Høistbydende. Enten maae de her bukke under for det uvante Climas skadelige Indvirkning, eller de ere — naar de omsider have acclimatiseret sig — ganske givne til Priis for deres Herrers Vilkaarlighed, der bruge dem som Lastdyr. De Negere ere imidlertid værst farne, der skikkes til Sukkerplantagerne, hvor de maae forrette de tungeste Arbeider i den meest trykkende Hede. I Kaffe- og Tobaksplantagerne ere Arbeiderne noget lettere, men høist usunde ved Indigo-, Bomuld- og Cacaodyrkningen. De Negere befinde sig bedst, der leve under dansk Herredømme; thi de Danskes Slavelove ere milde og menneskelige. Paa de fleste Øer blive disse ulykkelige Mennesker desværre ganske forsømte i aandig Henseende; de brittiske og hollandske Plantere lægge endog alle mulige Hindringer i Veien for Negernes Oplysning ved Christendommen. — Man beskylder Negerne for Stivsindethed, Gjenstridighed, Dovenskab og for en Skare af Laster, hvormed man udpynter dem; men man glemme ikke, at der ogsaa finder stor Forskjel Sted imellem Negerstammerne, saavel i Henseende til deres Udvortes, som med Hensyn til deres Charakteer og Aandskræfter. [Epoc-Negeren er listig, falsk, kivagtig, mistroisk, men tillige taalmodig, vindskibelig, sparsom og lærvillig. Coromanteren er stolt, hævngjerrig, men ogsaa ufortrøden til Arbeide og føielig, naar han finder en god Behandling. Denne Stamme er tilbøielig til Oprør; den danner ogsaa Flertallet af Maronnegerne. Congo-, Papaw- og Mandingonegerne have et mildere og fredsommeligere Sindelag; men de ere mindre arbeidsomme og flittige, end Epoc-Negerne. Da alle creolske Negere nedstamme fra Afrikanere, saa have de i Almindelighed samme Charakteer, som deres Forældre og Forfædre.] Flere Reisende rose Negernes naturlige Godmodighed, den Kjærlighed, Troskab og Vedhængenhed, som de udvise mod deres Herrer, naar disse behandle dem godt, samt deres Dygtighed, Aandsnærværelse og gode Dommekraft. Negernes Grusomheder og Oprør imod deres Herrer kunne paa en Maade retfærdiggjøres, naar man tager Hensyn til deres skrækkelige Stilling og den oprørende Behandling, der vederfares dem hos de Hvide. Den samme Neger, som under en god Behandling gaaer i Døden for sin Herre, er frygtelig og farlig, saasnart han seer sig mishandlet, og sættes i et Raseri, som han i hele Aar skjuler under Skinnet af Ligegyldighed, men som han aldrig glemmer. Naar den gunstige Leilighed viser sig, hævner han sig paa det Grusomste. En rig Plantageeier, i en fransk Colonie, lod engang en af sine Negere pidskes paa det Grueligste, da han havde ham mistænkt for, at have begaaet et Tyveri. Negeren var uskyldig og vedblev at beraabe sig paa sin Uskyldighed; men dette hjalp ham ikke, og han blev spændt paa Pinebænken. Nogle Dage derefter, da Planteren var gaaet ud, fandt Negeren Midler til, at bemægtige sig sin Herres tre smaae Børn. Med disse steeg han op paa det høieste Tag; og da han blev sin tilbagevendende Herre vaer, kaldte han ham ved Navn. Herren hævede Øinene i Veiret; og i samme Øieblik laa det yngste af hans Børn knuust for hans Fødder. Nu bad han sin Slave paa det Bønligste, at han dog vilde skaane begge de øvrige Børns Liv; men det andet Barn havde samme Skjæbne, som det første. Planteren kastede sig paa Knæe og be-

svoer ham under de meest glimrende Løfter, at han dog, for den barmhjertige Guds Skyld, vilde skaane det tredie og sidste Barn. Men under rædsom Haanlatter styrtede Negeren sig ned med det tredie, og Begge fandt en brat Død ved den fortvivlede Herres Fødder. — Ved Europæernes Grusomhed og den usle Kost, hvormed de afknappes, blive de ogsaa nødtvungne til, at løbe bort fra deres Herrer. Slige bortløbne Slaver, som man kalder Maron- eller Busknegere, tage almindeligviis deres Tilflugt til bjergfulde, skovrige og morads ige Egne, hvorfra de ofte skareviis overfalde de Hvides Boliger, som de plyndre og siden stikke i Brand. Hele Horder af slige bortremte Negere finder man paa Øerne Granada, Jamaica, og Hayti; paa denne sidste Ø existerer nu en ordentlig organiseret Negerstat. — Rigtignok er Slavehandelen forbudt ved Wiener-Congressacterne; men disse Forbud have hidtil ikke havt videre Følger, end at Slavehandlerne ere blevne forsigtigere og grusommere. Imidlertid har England, i Aaret 1834, erklæret Slaverne i sine Besiddelser udenfor Europa for frie, og Folket gav sit Samtykke dertil, endskjøndt der udfordredes 20 Millioner Pd. Sterling, til at afkjøbe Planterne i de vestindiske Colonier deres Negerslavers Frihed.

Creolerne, hvoraf der i Vestindien gives baade sorte og hvide, ere velskabte, ja Mange af dem have endog en indtagende Skabning. De ere i Almindelighed flittige og arbeidsomme Mennesker, med en levende Indbildningskraft og naturlig Skarpsindighed. Hykleri, Forstillelse og Falskhed ere dem lige saa fremmede, som Mistroiskhed. Ved forskjellige Leiligheder have de udmærket sig ved Mod, Fasthed og Uforfærdethed; derfor vilde de ogsaa være ypperlige Soldater, hvis man kunde bibringe dem Disciplin og Orden. Creolerinderne have en blid og behagelig Stemme, udtryksfulde Øine og regelmæssige Ansigtstræk; de holde meget af Chocolade, Kaffe og kraftige Drikke. Sjelden ere de deres Ægtemænd utroe; deres Magelighed, Ligegyldighed og Sorgløshed qvæle Lysten til at behage og ere deres Dyds bedste Vogtere. Med al deres tilsyneladende naturlige Dorskhed ere de dog livlige, fornemmelig naar de dandse; thi Dands er deres kjæreste Fornøielse. Flid og Huuslighed søger man forgjæves hos dem; men i Selskab er deres Væsen beskedent og fuldt af Værdighed. Mange Creoler opdrages i England og Frankrig. Disse ere langt mere dannede, men ogsaa langt mindre uforderbede end de, der aldrig have forladt Antillerne. Demarcationslinien imellem de Hvide og Couleurte gjør hine stoltere, hvorfor de heller aldrig indlade sig i nogen Forbindelse med couleurte Fruentimmer, undtagen som Concubiner. Mulatterne eller Mestizerne, der opstaae af slige Forbindelser, blive hvad deres Mødre ere: enten Slaver eller Frie; derfor er det heller ikke sjeldent, at see, i een og samme Colonie, en Herres couleurte Børn tjene hans hvide Børn som Slaver. De ere i Almindelighed de stærkeste og sundeste Mennesker i Vestindien.

De vestindiske Øer ere ulige fordeelte imellem sex europæiske Nationer, som have paatrykt deres Besiddelser deres Nationalitets Stempel og Cultur; nemlig: Spanierne, Englænderne, Franskmændene, Hollænderne, de Danske og Svenske; blandt dem leve ogsaa mange Tydskere og Jøder. Spanierne og Englænderne eie de fleste og bedste Øer. Disse Nationer tære som rige Gods- og Plantageeiere paa Landets Marv; de tilbringe deres Liv i dorsk Uvirksomhed og lade sig i deres Magelighed opvarte af deres Slaver. Man seer mestendeels kun saadanne Personer, som have opgivet Haabet om, at kunne gjøre deres Lykke i deres eget Fødeland, — begive sig til Vestindien, drevne af Pengebegjærlighed. Kun Faa iblandt dem have nydt en udmærket Opdragelse og moralsk-god Dannelse. De Rigere sende deres Børn til Frankrig, Spanien eller England, for at opdrages og undervises i Sprog, Videnskaber og Kunster. Den største Rigdom og Ødselhed finder man hos

de engelske Colonister; de leve bedre og prægtigere, end de franske Colonister; de ere Mestere i den Kunst: at bringe Udgifter og Indtægter, Arbeide og Fornøielser i den tilbørlige Ligevegt. Hele Ugen igjennem ere de overlæssede med Forretninger, men Søndagen hellige de til Hvilen og Fornøielsen. De franske Colonister vidste i Begyndelsen ingen Ende paa deres Rigdom; de bortødslede uhyre Summer til Taffelets Glæder, til Spil, Equipager o. s. v. Nu ere Mange iblandt dem komne saaledes paa Knæene, at de maae gjøre de største Indskrænkninger i deres Huusvæsen og ofte see sig nødsagede til, at sælge deres Besiddelser til Englænderne. De rigeste Plantageeiere opholde sig i England og lade deres vestindiske Besiddelser bestyres af Andre, hvorved de stakkels Slavers Skjæbne bliver endnu mere beklagelsesværdig; thi Herrens Interesse byder, bestandig at forøge Antallet af sine tilfredse Slaver, hvorimod hans Befuldmægtigede kun tænker paa at forøge Høsten. Saadanne Befuldmægtigede kunne i kort Tid erhverve sig en stor Formue, da deres sædvanlige Honorar er 5 Procent af alt Kjøb og Salg.

Af største Vigtighed for alle disse Nationer er Plantagedyrkningen, hvortil hører, som Hovedprodukter, Sukker, Kaffe og Tobak. Dyrkningen af disse Produkter paa de vestindiske Øer har i Europa bevirket en fuldkommen Forandring i Tænke- og Levemaaden. Hine Produkter, som for 300 Aar siden endnu vare kostbare Luxusnydelser ved de fyrstelige Hoffer, ere nu blevne uundværlige Fornødenheder for alle civiliserede Nationer. Derfor ville vi her anføre Udskilligt om deres Dyrkningsmaade.

Sukkerrøret, der dyrkes paa de vestindiske Øer og har givet disse Navn af Sukkerøer, blev først, under Benævnelsen **Canna creolia**, plantet paa St. Domingo af en vis Aquillar; derfra blev det snart forplantet ogsaa til andre Øer i Vestindien, men fortrængtes senere af **Canna de Otahiti**, der er langt saftrigere og giver en Trediedeel mere Sukker, end det creolske Sukkerrør. Et tredie Slags Sukkerrør er **Canna de Guinea**, der vel er mindre saftrigt, men fortrinlig skikket til Romfabrication. — Naar man vil anlægge en Sukkerplantage paa Antillerne, vælger man fortrinligviis en Jordbund, der har et rødligt Udseende. En saadan Plantage kaldes almindeligviis Yngenio og omfatter ofte 1500 Dages Pløieland, hvoraf den ene Halvdeel opoffres til den egentlige Sukkerdyrkning, den anden derimod anvendes til Dyrkningen af Næringsplanter og til Qvægets Græsning. Til en Yngenio høre 300 Negere, der fødes med tørret Kjød fra Buenos Ayres, med saltet Kabliau, Græskar, Kartofler og Mais. Den ophakkede Jordbund beplantes først med Stiklinger af Sukkerøret, hvis Knuder allerede efter 14 Dages Forløb udskyde unge Rør, som kan afskæres, naar de blive 12 til 18 Maaneder gamle. Røret, som har et meget skjønt Udseende kort førend det opnaaer sin fulde Modenhed, afskæres tæt ved Roden, hvorfra der atter inden kort Tid udskyder unge Skud, som igjen modnes i et Aarstid. Af en saadan Plantage erholder man over 20 Indhøstninger; men da maa Jorden ogsaa gjødes eller i et par Aar beplantes med Knoldevæxter. Det afskaarne Rør føres til Valtsemøller (see Pl. 34) og Saften udpresses imellem Jerncylindere. Det afpressede Rør eller Bagassen bruges som Brændsel, men Saften eller Vezou ledes ind i Kogehuset, hvor Sukkerets Afkogning og Renselse finder Sted; dette er et tungt Arbeide for de dermed beskæftigede Slaver. Det afkogte Sukker filtreres gjennem tykke Klæder af Bomuld, afklares og ledes ind i Formehuset, hvor det behandles indtil det viser sig som Sukker, der udføres deels som Sukkermeel, deels raffineret. Affaldet af Sukkeret kaldes Melasse og anvendes med Fordeel i Rombrænderierne. Man lader nemlig Melassen, tilligemed Skummet af Sukkeret, gjære i nogle Dage, og fører derpaa denne Masse over i Brændekolben. Den

heraf uddragne flydende Masse er meget spiritueus, især naar den afkoges endnu engang. Den engelske Rom er bedre end den franske, da Englænderne anvende større Omhu paa Brændingen. Jamaica-Rom holdes for at være den bedste. Sukkerfabricationen paa Antillerne er i den nyere Tid undergaaet store Forandringer til det Bedre; men derved ere Negernes Arbeider blevne endnu langt mere besværlige, paa Grund af den stærkere Hede i Kogerierne. Foruden Sukkerrøret benytter man ogsaa Sukkerahorn til Sukkerfabricationen. Dens Saft, som man erholder ved Indsnit om Foraaret, koges til den bliver tyk som en Sirup; derefter forarbeides den paa samme Maade, som det raa Sukker. Indianerne kjendte denne Saft længe førend Europæernes Ankomst, og brugte den som en viinagtig Drik.

Næst efter Sukkerdyrkningen er Kaffedyrkningen af stor Vigtighed i Vestindien og er især dreven ivrigt siden Hayti's Befrielse. Kaffetræet, hvis egentlige Fædreland er det lykkelige Arabien, blev derfra forplantet til Ostindien og senere til Vestindien. Dette Træes Stamme bliver 20 Fod høi, men kun nogle Tommer tyk; Grenene udvoxe pyramideformigt; Bladene ligne Laurbærblade og forblive altid grønne. Planterne — som man almindeligviis lader spire paa fugtige, skyggefulde Steder, imellem Pisangblade, og derpaa planter 7 til 8 Fod fra hinanden — naae allerede i det tredie Aar en Høide af 5 til 6 Fod; nu skæres Toppen af dem, for at de kunne skyde Kroner. Allerede i det tredie Aar leverer Plantningen en Høst, der bliver bestandig rigeligere indtil det femtende Aar, men aftager igjen fra det 20de Aar. Da Kaffetræet bærer paa een og samme Tid baade modne og halvmodne Frugter og Blomster, maa Høsten foretages tre Gange om Aaret. Frugterne, hvis Modenhed man kjender paa deres mørkerøde Farve, tørres i Solen og blive i særegne Mortere skilte ved Bælgen, hvori den af to Dele bestaaende Sæd (Kaffebønnerne) ligger indesluttet. Ved Kaffeplantagerne behøves et mindre Antal Slaver, end ved Sukkerplantagerne; de dertil fornødne Forberedelser ere ogsaa langt mindre kostbare, ligesom Arbeiderne ere mindre besværlige. Blandt Antillerne leverer Martinique den bedste Kaffe; man roser ogsaa den fra Dominica og Trinidad. Man antager, at der aarligen udføres over 40 Millioner Pund Kaffe, hvoraf Frankrig alene forbruger de tre Femtedele.

En tredie Gjenstand for Colonialindustrien er: Tobak. Tobaksplanten (**petum**, af Insulanerne kaldet Yoli), dyrkes nu ei alene i Amerika, men ogsaa i de fleste asiatiske og europæiske Lande; den udskyder en efter Jordbundens Beskaffenhed 3 til 8 Fod høi Stængel; dens Blade ere halvanden Fod lange. Den har en skarp Lugt og bedøvende Kræfter, og den udsuger Jordbunden i høi Grad. De udvoxne Blade tørres, renses og sorteres; derefter lægges de i en Sauce, af hvis Tilberedelse man pleier at gjøre en Hemmelighed; men dens meest bekjendte Ingredientser ere: Salt, Salmiak, Potaske, Sukker- og Frugtsafter. Deres videre Behandling er forskjellig, eftersom de ere bestemte til at ryges eller snuses. De Blade, der bestemmes til Røgtobak, blive enten skaarne smaat paa Skæremaskinen og tørrede paa en Kolle, eller spundne i Ruller ved Hjælp af Spindemøllen, eller ogsaa man ruller Cigarer deraf. De til Snuustobak bestemte Blade sammenpresses til et spindelformigt Legeme (Carotte) og rives eller rapperes, hvilket ogsaa flere Steder skeer paa Rappeermøller; de finere Sorter males. Den bedste Tobak avles paa Den Cuba. — Paa den Tid, Amerika opdagedes, fandt man kun paa Den Hayti den Skik, at ryge Tobak, udbredt blandt de oprindelige Indbyggere, der røg af Piber med to Spidser. Derfra udbredte denne Skik sig ogsaa blandt de dannede Nationer, og kunde hverken udryddes ved svære Paalæg eller ved Forbud, ja ikke engang ved Pavernes Banstraaler. Den første Europæer, der saae Amerikanerne ryge denne

Urt og nedskrev Efterretningen derom, var Jacob Cartier. I Aaret 1559 sendte den franske Gesandt Jean Nicot den første Tobak fra Amerika til Paris; deraf kommer Navnet **herba Nicotiana.** Den almindelige Benævnelse skal hidrøre fra Øen Tabago, men efter Andres Mening fra Staden Tabasco paa Halvøen Yukatan.

Bomuld trives ogsaa meget godt og dyrkes hyppig paa disse Øer; dog er Udbyttet saare usikkert, paa Grund af de frygtelige Storme og den i Høsttiden hyppigt nedstyrtende Skylregn. Allerede i Aaret 1511 forefandt Spanierne Bomuldsbusken paa Cuba, da de erobrede denne Ø. Man har her indført den i Arabien og Persien hjemmehørende urtagtige Bomuld, der holdes for bedre end den træagtige. Denne Plante bliver 2 til 4 Fod høi, og har gule, klokkeformige Blomster. I Frokapselerne, der ere saa store som Valnødder og springe op, naar de blive fuldkommen modne, indeholdes Bomulden, der for Øieblikket er en af Vestindiens vigtigste Handelsartikler. Den indsamles af Slaver og renses fra Frøkornene og Ureenlighed; siden kæmmes og spindes den. (See Pl. 35, en Bomuldtransport.)

Disse og mange andre Handelsprodukter dyrkes af de vestindiske Plantere i saa rigelig Mængde, at de derfor kunne erholde alle deres Fornødenheder fra Europa; dette gjør netop Vestindiens Handel saa vigtig og udbredt, men tillige meget forskjellig, i Forhold til det Moderlands Magt og Culturtrin, som denne eller hin Ø tilhører.

Ved den særskilte Beskrivelse over de mærkværdigste Folkefærd i Vestindien lægge vi den almindelige geographiske Inddeling til Grund, hvorefter denne Ø-gruppe inddeles i de store Antiller, de smaae Antiller og Bahama- eller de lucaiske Øer.

A. De store Antillers Beboere.

Til de store Antiller henregne vi de 4 store Øer: Portorico, Hayti, Jamaica og Cuba. De ere et sandt Skat- og Forraadskammer for Europa; thi de levere Naturens fortrinligste Frembringelser. Cuba og Portorico tilhøre Spanierne, Jamaica Englænderne; Hayti er en Fristat.

1. Indbyggerne paa Portorico.

Portorico (Puerto ricco), den mindste Ø blandt de store Antiller, med et Fladerum af 182 Q. M., blev opdaget af Columbus, i Aaret 1493, og kaldt San Juan. Men først i Aaret 1511, da de Indfødte paa Hispaniola allerede vare udryddede og de guldgridske Spaniere manglede Slaver, begyndte man ogsaa at tænke paa denne Opdagelse. Man trængte frem til det Indre af Øen; og da man fandt den frugtbar og beboet af talrige Folkefærd, der saae ud til, at kunne levere en stor Overflødighed af arbeidsføre Slaver, — besluttede man at nedsætte sig i dette Land. Intetsteds blev Menneskejagten med Hunde udført paa en grusommere Maade, end mod de ulykkelige Indianere paa denne Ø. Efter faa Aars Forløb var Underkastelsen fuldendt; de Indfødte bleve gjorte til Slaver og tilintetgjorte ved de besværligste Arbeider og den umenneskeligste Behandling. Portorico vedblev at være en spansk Colonie, endskjøndt Englænderne flere Gange forsøgte, at bemægtige sig denne Ø.

Jordbundens store Frugtbarhed og det ved Søvindene tempererede Clima gjøre Portorico til en af de behageligste Øer i Vestindien; med fuld Føie bærer den Navnet „den rige Havn." Imidlertid vilde de Fordele, som Jordbundens Cultur yder, være endnu langt større, dersom der ikke lagdes saa store Hindringer i Veien for Handelen og Samfærdselen. I de sidste 50 Aar er Jordbunden dog bleven bedre benyttet, og Agerdyrkningen drives ivrigere, end tilforn; man tæller nu over 6,000 Plantager. Planterne avle Saameget paa deres Grund, som de behøve til deres huuslige Fornødenheder. Større Oplag af Varer forefinder man kun ved Bugterne og Kysterne, hvor ingen Hindring ligger i Veien for deres umiddel-

bare Indskibning. Intetsteds naaer Kaffebusken den Fuldkommenhed, som paa Portorico; Bomulden er skjøn; Sukkerroret og Tobaksplanten trives frodigt. De fugtige, indsluttede Dale frembringe en Cacao, der kan maale sig med den, der kommer fra Caraccas. Talrige Farvetræsorter, Indigo, Riis og enkelte Kryddertræer kunne ligeledes dyrkes med ringe Møie. Bjergene levere noget Guld. Qvægavlen drives i det Indre paa samme Maade, som i Sydamerika. Hvert Aar slagtes flere Tusinde Stykker Hornqvæg. Kjødet tørres og udføres som Tasajo; ogsaa hele Flokke af Muuldyr og Heste udføres fra denne Ø. Siden Handelen er frigiven for alle Nationer, synes ogsaa denne Colonie at hæve sig og at erholde større Vigtighed. — I det Hele taget er Clima'et sundt; derfor opnaae de Indfødte en temmelig høi Alder. Ogsaa for Europæeren er denne Øes Clima mindre farligt, da det bliver ham muligt, efter sin Ankomst, at tye op i de høiere Egne og saaledes at acclimatisere sig lidt efter lidt. Blandt de hyppigst forekommende Sygdomme er Tetanus eller Stivkrampe, som de nyfødte Børn især ere underkastede. Her kjender man kun af Navn de frygtelige Orkaner, der hjemsøge andre vestindiske Øer; thi de smaae Antiller yde Beskyttelse mod disse rædsomme Gjæster.

Portoricos Beboere, 225,000 i Tallet, ere deels Hvide, hvortil man ogsaa henregner Creolerne, deels Negere, deels Couleurte; under den sidste Classe indbefatter man ogsaa de frigivne Negere og Blandinger af Negere og Hvide, da de Variationer, der opstaae ved en Indblanding af Indianerblod, ganske bortfalde her. Under ovenanførte Folkemængde ere ogsaa Slaverne indbefattede, hvis Antal udgjør 21,000. Creolerne adskille sig fra Europæerne og Negerne ved en høi, rank Vext, ved Lemmernes regelmæssige Bygning, ved høiere, mere udholdende Legemskræfter og ved større Aandslivlighed. De ere gode Søfolk. Mulatterne og de frie Couleurte, der udgjøre Fleertallet af Indbyggerne, have en ædel Charakteer, ere flittige, dristige og virkelystne. De ere velvoxne, have en kastaniebruun Hud, smaae, matte Øine og et krøllet Haar. Negerne ligne deres afrikanske Brødre baade i physisk og moralsk Henseende; her give de ingen Anledning til Frygt, saaledes som paa andre vestindiske Øer; thi deres Antal er altfor ringe. Negerslaverne ere deels Markslaver, deels Huusslaver. De Første ere i Almindelighed stærkere af Legeme, men derimod mindst modtagelige for Civilisation; de Sidste ere talentfulde og dygtige, leve ofte paa en saare fortrolig Fod med deres Herrer og besørge Ungdommens Opdragelse, hvis Sæder de fordærve.

De hvide Plantere ere indolente og føre et yderst mageligt og uvirksomt Liv. De store Besiddelser, som de have, holde dem adskilte fra hinanden og vanskeliggjøre den indbyrdes Samfærdsel. De leve meget simpelt og af deres Jorders Produkter, der yde dem Alt, hvad der udfordres til deres Huusholdning. De fleste Planteres Huse bestaae af nedrammede Stolper, forenede med Tverbjælker, beklædte med Træbark og bedækkede med Sukkersiv eller Palmeblade; de ere inddeelte i tre Værelser, hvoraf Børnene og Slaverne beboe det ene, det andet indeholder Meublerne og Kokkentøiet, det tredie tjener Familien til Sovekammer. Man kjender hverken Glasruder, Skorstene eller Senge. Vinduerne ere forsynede med Fluegarn, i Stedet for Glas; Baalet antændes midt i Værelset; deres Sengested bestaaer i en med Lærred overspændt Ramme, hvorover de Velhavende endnu spænde et Gazeteppe, for at holde Insecterne borte. De fornemme og rige Plantere boe i grundmurede Huse og leve paa europæisk Viis. Paa Reiser betjener man sig af Muuldyr eller Heste, fører Hængemaatter og Levnedsmidler med sig, og tilbringer Natten enten i en Planterhytte eller i Skoven, hvor man i faa Minuter kan indrette sig en vandtæt Hytte af Heliconiernes og andre Kjæmpevæxters Blade. (See Pl. 35, en Planter og Kone paa deres Reise.)

I Spidsen for Regieringen staaer en fra

Spanien udnævnt Generalcapitain, der ordner og styrer alle Civil- og Militairanliggender. Menighederne have deres Alcalder. Den romersk-catholske Religion er herskende. En Biskop, 42 Præster, 50 Munke og 30 Nonner udgjøre den geistlige Stand. Dag og Nat holdes der Rosenkransprocessioner og mangfoldige andre religieuse Skikke, til Ære for Jomfru Maria; ved slige Leiligheder indfinder sig altid henved tre til fire Hundrede Andægtige, der synge Litanier, bære Fakler og Laterner, idet de med langsomme Skridt drage igjennem Gaderne og fra Tid til anden spille paa deres Guitarrer. — Dens Hovedstad, Generalcapitainens, Biskoppens og de øverste Domstoles Sæde, er San Juan de Portoricco; den ligger paa en Ø, som ved en Dæmning er forbunden med Nordkysten, er meget skjøn og regelmæssig bygt, overordentlig stærkt befæstet og ved Mure, Bastioner og flere Forter beskyttet mod ethvert Angreb fra Søsiden. Staden har 12,000 (efter Andre 30,000) Indvaanere, en skjøn Havn, skjønne Kirker og 3 Klostere, men ikke en eneste Skole.

2. Indbyggerne paa Hayti.

Denne Ø, der fordum kaldtes Espannola (**Hispaniola**), senere St. Domingo, og i den nyere Tid Hayti — hvilket Navn den havde hos de Indfødte, paa den Tid Spanierne opdagede den — er den blandt alle vestindiske Øer, der meest tiltrækker sig det tænkende Menneskes Opmærksomhed, ei alene paa Grund af sine Naturmærkværdigheder, men ogsaa i Særdeleshed med Hensyn til sin Skjæbne og sin Historie. Dens Jordbund er overordentlig frugtbar, og denne Ø kan med Rette kaldes den ypperligste og rigeste blandt Antillerne. De nyere Reisebeskrivelser skildre os den som et egentligt Paradis, udstyret med Alt, hvad der kan kildre Sandserne og fængsle Øiet. Elv over de tusind Toiser høie Klippebjerge er der udbredt et pragtfuldt Planteteppe, sammensat af Alt, hvad Naturen kun er i Stand til at frembringe under Troperne. Men frygtelige Orkaner ødelægge ei sjeldent, i Forening med Jordskjælv, de skjønneste Marker og omstyrte Stæder og Flekker; dette var saaledes Tilfældet i Aaret 1831, da en voldsom Storm, der paa samme Tid frembrød baade fra Nord og Syd, anfaldt Staden Cayes, hvor der af 2500 Huse neppe bleve 20 ubeskadigede; den knuste Alt, hvad den traf paa sin Vei, og bortfeiede baade Haver og Plantninger. — Det Indre af Øen er et fladt, rigeligt vandet Høiland, gjennemskaaret af Bjergkjæder, der hæve sig til en Høide af 6,000 Fod, fuldt af herlige Dale og store Savanner. De nordlige og sydlige Kyster ere steile og klipperige, men frembyde en Mængde Bugter og Havne. Mod Øst ligger det høie Bjergland Cibao, i gamle Dage berømt for sin Guldrigdom; dets Bjergtoppe skulle endog være over 8000 Fod høie. Slætterne ved Cap Haytien, de østlige Llanos og den herlige Dal Vega real ere de frugtbareste Dele af Øen. En lav Dal med to Søer gjennemskærer hele Øen fra Port au Prince til Udløbet af Neiva. Floderne ere ikke ubetydelige. I de nordlige Egne varer Regntiden fra August til April, i de sydlige derimod fra April til November. — Clima'et er sundt og behageligt for de Indfødte; Europæerne ere ved deres Udsvævelser selv Skyld i, at dette Himmelstrøg bliver dræbende for dem.

Hayti opdagedes i Aaret 1492, af Columbus. [Her var det, at Columbus erfarede den skændigste Utaknemmelighed og uværdigste Behandling af det spanske Hof; her var det, at han blev belæsset med Lænker og slæbt til Spanien som Fange; her blev han ogsaa begravet. Senere bleve hans Been, der hvilede i Staden San Domingo's Cathedralkirke, igjen opgravede og førte til Havanna.] Spanierne forstode at gjøre de fredsommelige Insulanere — der i Antal kom den nuværende Folkemængde temmelig nær — saa godtroende, at de viste disse Blodhunde Guldgruberne og Guldfloderne. Og alligevel bleve hine Naturens Børn behandlede paa samme Maade, som de Indfødte i alle øvrige af Spanierne op-

dagede og erobrede Lande; ved den meest oprørende Grusomhed bleve de efterhaanden næsten aldeles udryddede, saa at man ogsaa her maatte indføre Negerslaver. Da Landets Guldrigdom ikke svarede til Spaniernes Forventninger, brøde disse sig ikke stort om denne Erobring. Franskmændene og Englænderne benyttede sig af Spaniernes Ligegyldighed; de deelte i al Eendrægtighed Landets af Indbyggerne forladte Kyster, og bleve Stamfædre til de berygtede Flibustiere eller Bucaniere. [Bucanierne erholdt deres Navn af de Pladser, hvor de havde deres smaae Hytter og dyrkede Marker; disse kaldtes nemlig Bucane. De levede altid parviis sammen, uden Kone og uden Børn, men havde Alt i Fællesskab. En Skjorte af grovt Lærred, Underbeenklæder af samme Stof og Skoe af Svineskind udgjorde hele deres Paaklædning. Tyrejagt var deres egentlige Beskæftigelse; kun for deres Fornøielse gjorde de Jagt paa Vildsvinene. Fra Aarene 1660 til 1665 bekrigede Spanierne dem med en rasende Forbittrelse og gjorde dem deres fremtidige Existents umulig, ved at udrydde alle Tyre. Derpaa forenede de fleste Bucaniere sig med en Sidegreen af deres Stamme, der allerede havde gjort sig bekjendt under Navn af Flibustiere (**Free-Booter**, Fribyttere); de gjennemkrydsede og foruroligede de vestindiske Have, indtil deres Benævnelse omsider glemtes efter Freden til Utrecht.] Spanien afstod endog hele den vestlige Deel af Øen til Frankrig, og den blev inden kort Tid bedækket med Plantere og Plantager. De Førstes Antal beløb sig i Aaret 1789 til 131,000 frie Hvide og Couleurte, samt til 300,000 Negerslaver; men til det hele Folketal hørte dog kun 40,000 Hvide. Disse udelukkede ei alene Slaverne — hvilke de kun betragtede som et usselt Agerdyrkningsredskab, der bruges saalænge, til det ikke duer mere — men ogsaa Mulatterne og de frigivne Negere fra alle Menneskerettigheder. Den franske Revolution udbrød og Nationalconventet i Paris udstædte et Decret i Aaret 1792, der indrømmede Mulatterne Ret til, at tage Deel i Colonialforsamlingerne og at udøve borgerlige Rettigheder. Nu forenede de bevæbnede Mulatter sig med Negerne, proclamerede de almindelige Menneskerettigheder, bemægtigede sig Hovedstaden Cap François, stak Plantagerne i Brand, myrdede, plyndrede og mishandlede de Hvide, og bortjoge, i Aaret 1794, de overblevne Franskmænd og de med dem forbundne Englændere. [Til den menneskelige Naturs Ære være det sagt, at der midt under de Grusomheder og Vederstygeligheder, som de losladte og rasende Slaver udøvede, ogsaa viste sig enkelte glimrende Træk af sand og ophøiet Menneskekjærlighed. Saaledes have mange Slaver, der vare blevne behandlede med Mildhed af deres Herrer, med egen Livsfare reddet disse fra den visse Død. En ung Negerinde sprang midt ind i Luerne, for at redde sin syge Herskerinde. En Neger fra Congo havde i Forveien lokket sin Herres Familie ud af Staden. I den fjerntliggende Plantage saae Herren Røgen hvirvle sig i Veiret fra det kjære Hjem, og ængstelig ilede han til, for at beskytte Sine; da greeb en Neger ham, satte ham Knæet paa Brystet og uddrog sin Dolk, for at gjennembore hans Hjerte. Men hin tro Slave sprang til, optog Stødet med sin nøgne Arm, afvæbnede den Rasende og reddede sin Herre. Negerammerne fortjene ogsaa at omtales her, paa Grund af deres i hin sørgelige Nødstid udviste Menneskekjærlighed. Mange af disse Qvinder frelste deres Herrers Børn, og opdrøge de forældreløse Smaae med moderlig Omhu.] Den modige og stolte Neger Tousſaint l'Ouverture overtog nu Dens Regjering, gav den en Constitution, afskaffede Slaveriet for stedse, proclamerede Skilsmissen fra Frankrig og gjenindførte Dens ældgamle Navn, Hayti. I Aaret 1803 prøvede Franskmændene forgjæves paa, at erobre St. Domingo tilbage, ved en mægtig Hær under General Le Clercs Anførsel. Der dannede sig nu to Riger, som uafbrudt angrebe hinanden, nemlig: en monarchisk Negerstat under Henrik Christoph, der i Aaret

1811 antog Titel af Konge, under Navn af Henrik den Første, — og en Mulatrepublik under Pethion, der bestyrede den med stor Energie og Indsigtsfuldhed, som Præsident paa Livstid. Da han døde, i Aaret 1818, traadte Boyer i hans Sted, og det lykkedes denne — efterat ogsaa Kong Henrik var død, 1820 — at forene den nordlige Negerstat med den sydlige Republik. Siden 1822, da han holdt sit høitidelige Indtog i Staden San Domingo, som anerkjendt Præsident for hele Hayti, har denne Ø været forenet til en repræsentativ Republik; ogsaa Frankrig har omsider anerkjendt dens Uafhængighed, i Aaret 1825.

Hayti har for Øieblikket en Folkemængde paa 1,200,000 Indbyggere; Flertallet af disse bestaaer af Negere, Resten af Mulatter og nogle faa Hvide. Mulatterne ere, baade i legemlig og aandig Henseende, kraftfuldere end Negerne og danne, paa Grund af deres aandige Fortrin, et Slags Adel paa denne Ø, hvor der forresten hersker fuldkommen Lighed for Loven. De ere i Besiddelse af de fleste Embeder og beklæde i Almindelighed de første Poster, endskjøndt Negerne ogsaa ere berettigede til ethvert Embede. Haytierne ere et muntert, livligt Folk, som man uden Grund beskylder for Dorskhed. De beskæftige sig med Agerdyrkning, Haandverker og Handel, ja endog med videnskabelige Arbeider. Det franske Sprog har næsten ganske fortrængt det fordum herskende Spanske, ligesom man overhovedet gjenkjender det lette franske Blod hos alle Mulatterne, hvorfor man meget træffende kalder Republiken Hayti „det sorte Frankrig."

Mændenes Klædedragt er simpel; de bære en ulden Troie, lang Vest og hvide Beenklæder. Fruentimmerne pynte sig gjerne; hundrede Shawler af Madras, et halvt Hundrede Kjoler, Bomuldschemiser og engelske Underkjoler maae pryde en haytisk Dames Garderobe. Menigmand klæder sig i indenlandske Tøier, og selv den simpleste Negger er klædt anstændigt og passende med Landets Clima.

Haytierne bestræbe sig alvorlig, for at fortjene en Plads blandt de civiliserede Nationer. Deres store Hang til Phantasiebilleder ansporer dem, til at tragte efter Velstand, hvortil Jordbundens Frugtbarhed, Besiddelsens Skjønhed og den rige lige Høst, som den Flittige kan gjøre Regning paa, — frembyde tilstrækkelige Midler. Ogsaa det Indre af Øen bliver nu efterhaanden coloniseret; thi Regjeringen anviser de couleurte Indvandrende Grundstykker i de indre Egne af Landet og vaager over, at de blive opdyrkede. Paa denne Maade bleve i eet Aar 6000 Indvandrede anbragte i det Indre, og Reiseomkostningerne godtgjordes dem for største Delen. Ved Regjeringens Viisdom begynde Handel og Kunstflid at opblomstre paany. Allerede i Aaret 1825 ankom 552 fremmede Skibe til Hayti, som aarligen udfører henved 8000 Centner Sukker, lige saa megen Bomuld og henimod 400,000 Centner Kaffe; derimod indføres her meget Korn og en Mængde europæiske Industrivarer. Havnene ere aabnede for alle Nationer og Tolden moderat. Det er et i Sandhed uvant Syn, at see Haytis Flag i de engelske og franske Havne; imidlertid respecteres det paa alle Have.

Haandverkere af alle Slags forfærdige Varer, som i Skjønhed og Godhed ikke staae tilbage for dem, der indføres fra Europa. Maleri, Musik og de dannende Kunster elskes indtil Sværmeri, og de haytiske Kunstneres Verker opvække den Fremmedes Beundring. Skoler oprettes allevegne; i alle Byer finder man Elementarskoler, og i de fire fortrinligste Stæder har man høiere Nationalskoler; ja her existerer allerede et Universitet. Det hører med til enhver Statsborgers Pligter, at han skal kunne læse og skrive; næsten i alle Huse paa Hayti forefinder man St. Pierre's Romaner, og kun faa Steder savner man Venlighed, Værdighed og Fiinhed i Omgang. Paa Hayti kan man reise Dag og Nat med den

største Sikkerhed. Forbrydelser forekomme yderst sjelden blandt dette Folk, hvorom Reisende endnu vove at paastaae, at det ikke kan styres uden ved Hjælp af Svoben. Religieus Intolerance er aldeles ubekjendt her, endskjøndt Fleertallet af Indbyggerne bekjender sig til den catholske Kirke. Slaveriet er afskaffet for stedse; enhver Slave, der betræder Hayti's Grund, er fri og bliver ikke udleveret. Ingen Hvid tør opholde sig paa Den som Herre eller Grundeier. Enhver Haytier maa fra sit 15de til sit 60de Aar staae under Nationalgarden, der selv vælger sine Officierer og Underofficierer; sammes Styrke er 113,000 Mand. Den regulaire Magt bestaaer af 45,000 Mand. Loven forbyder al anden Krig end Forsvarskrig, ligesom den ogsaa paa det Bestemteste forbyder Republikens Udvidelse. Politiet er fortrinligt, Sundhedspolitiet efterlignelsesværdigt. Boyers Regiering er fornuftig, sparsommelig og nøiagtig i Et og Alt. Hans Magt indskrænkes ved et Senat og et Repræsentantkammer. Statsindtægterne af Told og Afgifter, samt Indkomsterne af Bjergverkerne, der drives af et engelsk Compagnie, beløbe sig til 40 Millioner Franker, som anvendes med megen Viisdom til det almene Vels Fremme. Siden 1826 er der ogsaa bleven oprettet en Nationalbank, med en Capital af 15 Millioner Franker.

Port au Prince er Regjeringens Sæde og Hovedstaden for hele den haytiske Republik, ligger ved den store Bugt paa Vestkysten og har 28,000 Indvaanere. Den forskjønnes bestandig mere og mere, men dens fornemste Prydelse er Præsidentens Palads. Et velordnet Academie for Medicin, et lignende for Retsvidenskab, en Militairskole, et Seminarium, et Gymnasium, et Bogtrykkeri, flere Elementarskoler og adskillige velforsynede Boglader — give Staden Udseende af en stor europæisk Handelsplads. De mange Skibe fra forskjellige Nationer, som dagligen løbe ind og ud af Havnen, og den fine Selskabstone forøge dette Selvbedrag, hvoraf den Fremmede dog snart igjen udrives, naar han kaster et Blik paa de brogetklædte Negerinders og Mulatinders iøinefaldende Skikkelser. — San Domingo, paa den sydøstlige Kyst, er den ældste Stad i Amerika; thi den anlagdes allerede i Aaret 1504. Den har 25,000 Indvaanere, er bygget i spansk Stiil og mærkværdig ved de gamle spanske Gouverneurers Palads, men endnu mere ved den i gothisk Stiil opførte Cathedralkirke, hvor Columbus's Aske hvilede indtil Aaret 1795. Et af denne berømte Sofarers Ankere opbevares endnu i Isabellas Arsenal. — I det lidet befolkede Indre ligge Stæderne San Jago og Vega. Blandt Flekkerne udmærker Bombarde (see Pl. 36) sig ved sine regelmæssige Anlæg og de skjønne Plantager, der omgive den. — Ved den nordvestlige Kyst ligger den lille Ø Tortuga, som allerede i det 16de Aarhundrede var vigtig for Snighandelen, men senere blev besat af Flibustierne. — Allerede fra Begyndelsen af det 18de Aarhundrede skal der ved Cap Mole de San Nicolas, 22 Mile fra Port au Prince, have existeret en tydsk-nederlandsk Colonie, hvor man aldrig har holdt Negerslaver og som derfor stedse er bleven uændset. Her gives virkelig uafhængige Maronnegere.

3. Indbyggerne paa Jamaica.

Denne Ø, som de ældre spanske Historieskrivere kalde Yaimaca (Kildernes Land), opdagedes i Aaret 1494 af Columbus og blev kaldt San Jago (St. Jacobsø). I Aaret 1512 erholdt Den de første spanske Colonister; ved en Overeenskomst med Kronen blev den 1545 erklæret for Columbus's Efterkommeres Eiendom; ved Arv kom den senere under det portugisiske Huus Braganza, men i Aaret 1640 bemægtigede den spanske Regjering sig atter Den. Da Englænderne indtoge den, i Aaret 1655, fik den Navnet Jamaica, som den har beholdt lige til vore Dage; Den havde dengang kun 3000 Indbyggere. Nu er den Britternes vigtigste Besiddelse i Vestindien og har 415,000 Indbyggere

(deriblandt 311,000 Negerslaver og 37,000 Hvide), fordeelte paa et Fladerum af 270 Q. M. Jamaica er, ligesom næsten alle Antillerne, et af lavere, men ei altid flade Kyster omgivet Bjergland, hvis høieste Bjergtoppe hæve sig 8000 Fod i Veiret. I Dalene er Jordbunden næsten allevegne frugtbar og særdeles skikket til Sukkerrørets Dyrkning; saaledes finder man i de sydlige Egne milelange Savanner, der ligne et yndigt, grønt Teppe. Ogsaa Overfladen af Bjergene, Liganyeller de blaae Bjerge, er smykket med de prægtigste Træer, især Kaffetræer; den Taage, hvormed Bjergene næsten bestandig ere omgivne, foraarsager, at man i lang Fraskand seer dem i hin Farve, der har givet Anledning til Navnet „de blaae Bjerge." Fra Søsiden yde de Diet et i Sandhed fortryllende Skue; bestiger man dem, saa støder man snart paa de frygteligste Afgrunde og brusende Vandfald, snart paa yndige Enge og blomsterrige Slætter, hvor de reneste og klareste Bække bugte sig hen over en smehvid Sandbund. Skovene indeholde en Rigdom af Mahagonytræ, Fustik- og Campechetræ; ogsaa Brødfrugttræet er forplantet hertil. Bly er Dens eneste Metal; men her findes Saltkilder og varme Kilder. Blackriver er den eneste seilbare Flod. Kystlandet frembringer en rigelig Sukkerhøst, henved 200 Millioner Pd. aarlig, foruden 30 Millioner Quarter Rom; de lavere Bjergegne levere en Mængde Kaffe, 25 til 30 Millioner Pd. aarlig. Desuden dyrkes her Piment, Ingefer, Bomuld og Indigo. Mark- og Havedyrkningen har gjort langt større Fremskridt her, end i de spanske og franske Colonier. Da England forsyner hele Den rigeligt med Manufacturvarer, kunne Fabriker og Haandverker ikke godt trives her. Colonialprodukterne udgjøre imidlertid en Udførsel, der overstiger 15 Millioner Pd. Sterling; derimod forbruge Planterne paa Jamaica engelske Varer for næsten 5 Millioner Pd. Sterling. Ingen Ø eller Kyst frembyder flere Havne og Bequemmeligheder for Søfarten, end Jamaica; den har 30 Hovedhavne, foruden en Mængde smaae Bugter og Tilflugtsteder for Skibe. — Clima'et er usundt, især har Overgangen fra den næsten utaalelige Hede om Dagen til den fugtig-kolde Natteluft en høist skadelig Indflydelse paa Europæernes Helbred, hvorfor de sjelden opnaae en Alder af over 30 Aar. Man antager, at blandt 100 Europæere, som ville gjøre deres Lykke paa denne Ø, døe de 80, inden de have opnaaet deres Diemeed, og omtrent 5 til 6 vende tilbage til deres Fædreland med nogen Formue og et anstændigt Udkomme. Derimod ere Creolerne hærdede imod Clima'ets skadelige Indflydelse. Søvinden, som her almindeligviis begynder at blæse om Morgenen Kl. 9, har en velgjørende Virkning paa Sundheden, hvorfor den af Søfolkene ogsaa kaldes „den helbredende Doctor."

Indbyggerne bestaae af Hvide, Negere og Mulatter. De Hvide, deels indfødte Jamaicanere, deels Europæere, men i Sæder og Levemaade kun lidet forskjellige fra hinanden, — udgjøre Plantageeiernes og Handelsmændenes Classe; de ere i Besiddelse af en umaadelig Formue, men derfor ogsaa hengivne til Vellevnet og Stolthed. De Indfødte pleie gjerne at lade Europæeren føle deres Stolthed, og i deres Samtaler med ham have de altid den Talemaade paa Læberne: „at der paa Jamaica voxer Guld paa Træerne." Imidlertid besjæles de af en Uafhængigheds-, Frihеds- og Lighedsaand, som man ikke let finder i Europa. — Alt, hvad Jamaica har at fremvise af Rigdom og Pragt, er forenet i Kingstown, hvor Dens rigeste Kjøbmænd boe og hvor Jamaicafarerne afgjøre alle deres Forretninger. Denne Stad har nu 33,000 Indvaanere; dens Gader ere regelmæssigt anlagte, men der anvendes kun liden Omhu paa Husenes Bygning og Forziring. Her finder man sjelden noget Huus, der har meer end 2 Etager; den første Etage er almindeligviis opført af Quaderstene eller Muursten, og den anden af Bindingsverk. Nogle af dem have en lige Front, andre have en Soilegang og derover

Balconer. Man pleier at beskytte Vinduerne imod de brændende Solstraaler, ved Hjælp af Jalousier. Pladserne foran Husene ere smykkede med forskjellige tropiske Træarter. Den ved Havnen beliggende sydlige Deel af Staden har det Eiendommelige ved sig, at Bygningernes Forside hviler paa Søiler, hvilket yder meget behagelige, kølige Spadseregange.

Paa Jamaica overlade de Rige sig til den største Magelighed og Yppighed. Den ringeste Haandverker vilde skamme sig ved, at betjene sine Kunder tilfods; Skrædere og Skomagere komme kjørende i Kabriolet, for at tage Maal til et Par Benklæder eller Skoe. „En rig Grundeier," siger Stewart i sin Skildring af Jamaica, „pleier at holde 25 til 30 Sorte eller Mulatter til sin personlige Opvartning, til at passe Haven, Stalden, Køerne o. s. v. Foruden de sædvanlige Tjenestepiger og Qvinder har Huusfruen endnu en eller to Kammerpiger; det øvrige qvindelige Personale holder Huset reent, sørger for Husets Linnedtøi og de mandlige Tjenestefolks Klæder, besørger de udvendige Forretninger og opvarter ved Bordet. Kammerpigerne betjene blot Huusfruen eller arbeide med Naalen. En saadan Families Stald indeholder en Statsvogn, en eller to bedækkede Vogne og 15 til 20 Heste eller Muuldyr. I Privatselskaber forefinder man en utrolig Pragt og Ødselhed. Bordet bugner under Vegten af de meest forskjellige Kjødspiser og alle Delicatesser, som Penge og Kogekunst ere i Stand til at levere. Alle Retterne, baade Kjødspiser, Fisk, Høns, Vildt og Grønsager, fremsættes paa een Gang. Desserten indeholder altid en Mængde Posteier og en Masse af Syltetøier; de forskjelligste Vine, Liqueurer og Is ombæres af sorte Tjenere, der opvarte i deres bedste Klæder. Efter Desserten bliver Taffelet tredie Gang besat, nemlig med de meest udsøgte Frugter. Nu udbringer man nogle Skaaler; Damerne staae op fra Bordet og begive sig bort, hvorpaa Herrerne begynde at ryge Cigarer og drikke tappert et par Timers tid. Bliver man ved Taffelet enig om, at en munter Sang skal oplive Selskabet, — hvilket almindeligviis er Tilfældet i Selskaber, der bestaae af begge Kjøn — saa forblive Damerne længere ved Bordet og gjøre sig en Fornøielse af, at synge Arier og at underholde Selskabet. Vel ere slige Gjæstebud overmaade kostbare; men Jamaicaneren sparer aldrig paa Noget, naar det gjælder at beværte sine Venner med Smag og glimrende Pragt. Paa Landet, hvor Mark, Have, Hjord, Skov og Sø levere Alt, hvad der udfordres til Taffelets Opdækning, er denne Luxus naturligviis langt billigere end i Stæderne, hvor Alt maa anskaffes for rede Penge." — Paa Landet hersker der et hierteligt, selskabeligt Forhold imellem de Familier, der boe i Nærheden af hinanden. Fordum pleiede man at besøge hinanden med et talrigt Følge af Mennesker, Heste og Muuldyr, og undertiden at forblive samlede i en eller flere Uger. Nu har man vel af Sparsommelighed opgivet disse lange Besøg; men endnu hersker her dog altid megen Gjæstfrihed, skjøndt der anvendes mindre Ødselhed paa Beværtningen og den selskabelige Underholdning er bleven fornuftigere. Nu sætter man større Priis paa aandrige og fornuftige Samtaler, end tilforn, siden de i England opdragne Medlemmer af de forskjellige Familier ere blevne bedre underviste, mere oplyste og skikkede til, at meddele sine egne og at drøfte Andres Ideer. — De hvide Damer føre en grændseløs Luxus; ingen af dem viser sig offentlig, uden at være behængt med den meest overdrevne Pynt. De ere magelige, vellystige og grusomme. Derfor kjøbe fornuftige Mænd sig ofte Negerinder paa Slavemarkedet, da disse ere troe som Koner, ømme som Mødre, taalmodige og eftergivende som Qvinder. De af slige Ægteskaber fremkomne

Mulatter ere i Almindelighed lyse Hoveder, kraftfulde, virksomme, redelige, troe og de Hvide meget hengivne. Endskjøndt de have mange gode naturlige Anlæg, gjøre de dog kun langsomme Fremskridt i nyttige Kundskaber, fordi de kun lidet op-

muntres til, at lægge sig efter Sligt. Deres borgerlige Rettigheder ere meget indskrænkede. I Criminalsager kunne de ikke optræde som Vidner imod nogen Hvid; de ere ikke valgbygtige, kunne ikke beklæde noget offentligt Embede og erholde ingen høiere Ansættelse i Armeen. Naar de ere avlede udenfor Ægteskabet, maae de ikke eie meer end 2000 Pund Sterling. Mulatinderne jage efter Fornøielser, ligesom de hvide Damer, og ere derfor sjelden deres mulattiske Ægtemænd troe, naar disse ikke ere rige nok, til at kunne tilfredsstille deres Hang til Pynt og Pragt. En Mulatinde ægter sjelden en Mulat, men bliver langt hellere en Hvids Elskede, naar denne er saa rig, at han kan bringe hendes ubetvingelige Lyst til Pragt og Adspredelser kostbare Offere. Den Hvide sætter sig aldrig tilbords med sin brune Elskede; han fører hverken hende eller sine med hende avlede Børn i noget af de Hvides Selskaber. Derimod leve de Couleurte i Selskaber af deres Farve, og have deres Fornøielser for sig selv. Her pleie de brune Skjønnes hvide Tilbedere at indfinde sig flittig, og ofte seer man ikke een eneste couleurt Mand paa deres Baller. Undertiden holde hvide Mænd Baller udelukkende for brune Damer, hvortil hverken brune Dandsere eller hvide Dandserinder blive indbudne. De saakaldte Quaderon- og Mestizdamer ere meget vakre, om end ikke fuldkommen skjønne, efter vore europæiske Begreber. De Couleurtes Antal formerer sig betydeligt, da $\frac{19}{20}$ af de mandlige Hvide have couleurte Fruentimmer eller Negerpiger til Elskerinder. Mange besidde Grundeiendomme paa Øen. De tragte bestandig efter, at opnaae samme Forrettigheder, som de Hvide; men de ere endnu langt fra Maalet. Den fattigere Classe af Couleurte er i det Hele taget meget usædelig.

Antallet af Negere udgjør for nærværende Tid 311,000, endskjøndt der er bleven indført over een Million Negerslaver, siden Øens Erobring. De Mishandlinger, som Negerne i ældre Tider vare udsatte for paa Jamaica, ere vel i de nyere Tider blevne indskrænkede ved skarpe Love og lindrede ved mildere Sæder; imidlertid blive de endnu bestandig behandlede paa en Maade, der gjør vor Tidsalder og Nationen, der udøver slige Barbarier, saare liden Ære. Negerne paa Plantagerne inddeles i 3 Classer. Til den første Classe høre de stærkeste Slaver af begge Kjøn; deres Forretninger bestaae i at bearbeide og beplante Landet med Sukkerrør, Kaffe- og Bomuldbuske, samt at bestride Arbeiderne i Sukkermøllerne og Romfabrikerne. Den anden Classe, som bestaaer af Drenge, Piger og Frugtsommelige, forretter blot lette Arbeider. Den tredie Classe indbefatter de mindre Børn, der bruges til at luge, rykke Græs op og til andre lignende Forretninger. Blandt de saakaldte Leieslaver finder man almindeligviis den første og anden Classe blandede imellem hverandre, fordi de Entrepreneurer, der levere slige Slaver, ville drage den størst mulige Fordeel af deres Personer. Men naar Slaverne ere ved Alderdom og Svaghed blevne ganske udygtige til Markarbeide, anbringer man dem ved saadanne Forretninger, hvortil der ikke udfordres nogen betydelig legemlig Anstrængelse; Mændene t. Ex. som Vogtere i Sukker- og Urtehaverne, Konerne som Goldammer. Med Solens Opgang blive Slaverne af første Classe sammenkaldte til Markarbeide ved Lyden af et Horn eller en Klokke; de staae under en hvid Opsynsmand og en sort Slavefoged. For deres Arbeide erholde de aarligen en Klædning af grovt Linnedtøi, og maanedlig et Pund Salt. Hvad de forresten behøve, maae de selv forskaffe sig. Enhver Neger erholder nemlig et Stykke Jord, til hvis Bearbeidelse man indrømmer ham alle Søn- og Festdagene, og desuden en Fredag hver fjortende Dag. De dyrke Grønsager og opføde Fjederkræ, Geder og Grise, som de enten selv fortære eller sælge. Andre forfærdige Stole, Borde, Kurve, eller de fange Fugle og bringe dem tiltorvs om Søndagen. Hvad de fortjene paa denne Maade, bliver deres Eiendom. Negernes Hytter ere almindeligviis opførte af

Pæle, gjennemflettede med Grene, som ere overklinede med Leer og Kalk. Tagene bestaae af Palme- eller Cacaoblade; slige Boliger have en Længde af omtrent 20 Fod. De koge deres Spiser under aaben Himmel, og om Natten antænde de et Baal i Hytten; derfor er denne altid fuld af Røg, da Taget ikke har nogen Aabning. — Slavernes Behandling er for største Delen afhængig af deres Herrers og disses Tjeneres Charakteer. Fordum sukkede de under det haardeste Slaveries trykkende Aag; udmattede under Slavefogedernes Pidskeslag og af den besværlige Plantagedyrkning, sank den ene Generation efter den anden ned i Gravens Skjød. Men siden Slaveindførselen blev forbudt, have Plantageeierne, der ei længere kunne for Penge oprette Tabet af deres Slaver, seet sig nødsagede til, at behandle disse Ulykkelige med mere Mildhed. Det er fornemmelig de rige Eiere, der vaage omhygeligt over deres Slavers Velbefindende og Tilfredshed; Slaverne paa de mindre Plantager befinde sig derimod ikke saa godt. En Slave kan ikke frigives, undtagen han erlægger sin Værdi til Kronfiscalen; men selv da er han ikke sikkret for, at opsnappes som Løsgænger og at gjøres til Kronslave. — Slaverne have kun saare liden Tid til Fornøielser; men desto begjærligere benytte de enhver saadan Leilighed. Dands er deres kjæreste Forlystelse. Kun ved Julefesten bliver det dem forundt, at hengive sig til denne sværmende Glæde tre Dage i Rad. Ved slige Leiligheder viser Slaven sig som et ganske andet Væsen, end under Arbeidet; enhver fremtræder da i sine bedste Klæder. Paa Nytaarsdag pleie Huusnegerinderne, der dele sig i to forskjellige Selskaber, at vise sig i deres skjønneste Pynt, det ene Partie klædt i Rødt, det andet i Blaat. Deres Kjoler ere af det fineste Musselin, besatte med Guld eller Sølv; gyldne Halskjæder, Drenringe og andre Prydelser smykke deres sorte Hud. I Processioner gaae de skjønneste Negerinder og de iblandt dem, der have en henrivende Syngestemme, parviis foran. Faner og Instrumentalmusik ledsage Sangerinderne, der almindeligviis synge saadanne Arier, som de Hvide holde meest af. Paafaldende er den store Forkjærlighed, alle Negere have for europæisk Musik. De indfødte jamaicanske Negere have allerede optaget deres Herrers og Herskerinders Musik og Dands.

Jamaica har ei altid været befriet for Slaveoprør. Den første Opstand, i Aaret 1690, udbredte sig ikke videre end i Sognet Clarendon. Farligere var Oprøret i Aaret 1760, da mangfoldige Slaver flygtede til Skovene og fortsatte en uafbrudt Krig mod den brittiske Regjering (Maronnegerne). De begyndte med at anfalde de Hvides Plantager med væbnet Haand og at ødelægge Alt paa disse deres Streifetog; de tvang derved de Hvide til en regelmæssig Krig, hvori Lykken ei altid var de Sidste tro. Vel tilveiebragtes der en Fred; men den blev idelig brudt ved Overfald, som Maronnegerne gjentoge fra Tid til anden. Ifølge nyere Efterretninger have Slaverne atter gjort Oprør og allerede ødelagt 200 Plantager. Vel ere adskillige af dem blevne fangne og henrettede, men de Modigste, 20,000 i Tallet, ere flygtede til Bjergene. Dersom den øvrige Slavebefolkning følger deres Exempel, er Hayti's Skjæbne uundgaaelig paa denne Ø.

Jamaica's Forfatning ligner Moderlandets, og de fleste Domstole ere indrettede paa samme Maade som Englands. I Spidsen for Regjeringen staaer en Gouverneur, der udnævner Overhusets Medlemmer og i Farens Tid erholder en Dictators Rettigheder. — Militsen bestaaer af 10,000 Mand, og enhver fri Borger er forpligtet til, at gjøre Tjeneste fra sit 15de til sit 60de Aar. I Krigen med Maronnegerne har den sorte Bande — et Neger-Fricorps, der gjorde Tjeneste ved alle enkelte Corpser af Linietropperne og Militserne — været til væsentlig Nytte ved Fortropperne; thi disse Negere udspeidede Maronernes Stillinger og rensede Skovene, førend de andre Tropper trængte derind. — Hele Øen er

inddeelt i 20 Kirkesogne, hvoraf hvert har sin Sognepræst. Den engelske biskoppelige Kirke er den herskende; imidlertid tilstaaer man ogsaa andre Religionspartier fri Religionsøvelse. — Gouverneuren residerer i San Jago de la Vega eller Spanish Town (6,000 Indb.), den ældste Stad i det brittiske Vestindien, anlagt af Diego Columbus, Aar 1520; den har et skjønt Palads og er yderst livfuld paa den Tid, Parlamentsforsamlingerne finde Sted. — Her existerer to Missioner af Herrnhuter: Mesopotamien og Karmel. — Ved den nordvestlige Kyst ligge de to smaae Kaiman-Øer, med 150 Indbyggere, som ere Efterkommere af de gamle Flibustiere.

4. Indbyggerne paa Cuba.

Cuba, den største af Antillerne, har et Fladeindhold af 2580 Q. M., er 160 til 170 Mile lang og henved 27 Mile bred; den ligger kun 28 Mile fra Florida og Yucatan. Af Columbus — der opdagede Den i Aaret 1493 og fandt den godt befolket — blev den kaldt Juanna, og senere Ferdinandina. Nu fører den Navnet Cuba, som den havde allerede førend Spaniernes Ankomst. Den blev først erobret i Aaret 1511; og allerede førend Aaret 1560 havde Spaniernes Umenneskelighed, i Forening med det haardeste Slaveri og Børnekopper, næsten ganske udryddet de oprindelige Indbyggere. [Det var paa Sydkysten af denne Ø, at Columbus havde et Slags Vision. Han fortæller nemlig, at han her saae hin hemmelighedsfulde Konge, som ved Tegn talede med sine Undersaatter, omgiven af en Gruppe af Mennesker, der vare klædte i lange, hvide, skjorteagtige Talarer og lignede Munkene af de la Merced, imedens den øvrige Deel af Folket vare ganske nøgne. Her traf han paa sin anden Reise mexikanske Indianere, sejlende paa Piroguer, ladede med Yukatans rige Produkter af deres Mund troede han at høre, at de kom fra et Land, hvor Mændene rede paa Heste og bare Guldkroner. — Her var det ogsaa, at Columbus skrev et rørende Brev til sin Dronning, hvori han fremførte sine bittre Klager over Verdens Utaknemmelighed: „I syv Aar dvælede jeg ved Eders kongelige Hof, og i syv lange Aar blev der mig sagt, at mit Forehavende var en Daarskab. Nu, da jeg har banet Eder Veien, forlange endog Skomagere og Skrædere Privilegier, til at opdage nye Lande. Men jeg, glemt og forfulgt, kan aldrig tænke paa Hispaniola eller Paria, uden at mine Øine fyldes af Taarer. I tyve Aar har jeg staaet i Eders Høiheds Tjeneste; mit Legeme er bleven svagt, alle mine Haar ere blevne graae; ogsaa Taarerne begynde nu at forlade mig. Beklag mig nu, o Himmel, ligesom jeg udstøder mine smertelige Klager over Jorden; beklag mig, hvo der ærer Kjærlighed, Sandhed og Retfærdighed!"] Denne Ø er unægtelig af største Vigtighed for Spanien. Som Plantages er den i Stand til, at overgaae hele Vestindien ved sine Produkters fortrinlige Godhed og rigelige Mængde; som Handelspunkt kan den hævde sin Anseelse som et amerikansk England, da den har Mexiko's, Guatemala's og det nordlige Colombiens Handel i sine Hænder; som Baabenplads har den en saadan Beliggenhed, at den uforstyrret kan true alle de andre europæiske Magters Besiddelser.

Cuba er omgiven af utallige Grunde og Cayer eller Smaaøer, der vrimle af herlige Træer og ere smykkede med evigt Grønt, hvorfor de ogsaa kaldes Jardines de la Reina (Dronningens Haver) og Jardinellos (Smaahaverne). Her iagttager man hyppig hint Phænomen, der er bekjendt under Navn af **Fata morgana** (Luftafspeiling, Sefyner); det bidrager i høi Grad til, at forskjønne hine yndige Haver og til at forhøie deres feeagtige Tryllebillede. [Dette Phænomen iagttager man paa forskjellige Steder og i forskjellige Zoner, paa Bengalens Slætter, i Afrikas Sandørkener, paa Ungarns Sevenner, i Havbugten ved Messina o. s. v. Man antager det for en Følge af Solstraalernes Contact med Luftstrøm-

ningerne i en ulige Temperatur. Men her, paa Cubas Kyster, synes det at være virkelige Billeder, som ved Hjælp af Straalebrydningen afspeile sig i Solen selv, og af denne tilbagekastes paa de underste Luftlag i en tilsvarende Vinkel.] Sienega, et moradsigt Landskab, der strækker sig 40 Mile vidt, langs Cubas Kyst, fra Vest mod Øst, — frembyder et ganske modsat Syn. Denne Egn forskjønnes ikke af et eneste Træ; kun hist og her seer man enkelte forkuede Sumppalmer rage frem af Jorden. Denne Kyststrækning beboes af Krokodiler, der ere saa dristige, at de endog forfølge de Ridende. Man troer, at Havet her baner sig efterhaanden Vei længere ind i Landet. Den største Deel af Øen er fuld af Høie; mod Syd løber en Bjergkjæde, hvis høieste Toppe ligge 7,700 Fod over Havfladen. Jordbunden er ikke allevegne lige frugtbar, endskjøndt den vandes af henved 150 Smaafloder; i det Indre findes store Strækninger, der endnu ikke ere opdyrkede. Orkaner indfinde sig kun sjelden, da Landet er ved sin vestlige Beliggenhed beskyttet mod de østlige Storme; men Jordskjælvene have undertiden været temmelig heftige, navnligen i Aaret 1826. Snee finder man ikke engang paa de høieste Bjerge. Fordum leverede Øen endeel Guld og Kobber, men nu kun ubetydeligt Sølv og Jern, derimod fortrinligt Skibsbygningstømmer.

Paa den Tid, Spanierne nedsatte sig paa Cuba, indskrænkede denne Øes Dyrkning sig kun til, at skaffe de fornødne Levnedsmidler tilveie; af Colonialprodukter blev der kun leveret saare Lidet i Handelen. Men i Aaret 1762, da Englænderne erobrede Havanna, syntes denne virksomme Nations Aand ogsaa at yttre sin Indflydelse paa Cubanerne og at vedligeholde sig i Fremtiden, selv efterat Englænderne havde rømmet Cuba (1764). Ved Slavehandelens Frigivelse, ved saa mangfoldige vestindiske Plantagers Ødelæggelse, navnligen paa Øen Hayti, ved de mange Fordele, som man lærte at kjende ved Colonialprodukternes Dyrkning, og fornemmelig ved den spanske Gouverneur Las Casas's vise Regjering — blev Plantagedyrkningen paa Øen Cuba hævet i en overordentlig høi Grad. For Øieblikket findes her over 1000 Sukkerplantager og lige saa mange Cafetales. Cuba leverer aarligen 440,000 Kasser Sukker, 300,000 Centner Kaffe og for 4,000,000 Piastre Tobak; Totaludførselen af disse Produkter anslaaes til 30 Millioner Gylden. Man gjør her Forskjel paa tre Sorter af Sukker, efter den Grad af Reenhed, det erholder ved Raffineringen. Sukkeret formes nemlig i meget store Hatte eller omvendte Kegler, hvoraf den øverste Deel indeholder det hvide og den mellemste Deel det gule Sukker, men Spidsen derimod den ringeste Sort, som man kalder Cucuruchо. I en saadan Hat, der almindeligviis veier en Arobe eller 32 Pund, indeholdes $\frac{5}{9}$ hvidt, $\frac{3}{9}$ guult og $\frac{1}{9}$ Cucuruchosukker. Cuba's Kaffe har en saare behagelig aromatisk Lugt; den hører til de bedste Sorter, endskjøndt den i Godhed ikke kan maale sig med Martinique-Kaffeen. Den her avlede Tobak er berømt i alle Lande; Halvdelen deraf forbruges paa selve Cuba. Bomuld, Indigo og Hvede dyrkes vel ogsaa, men ikke i saa stor Mængde, at man kan concurrere med de nærliggende Stater; Dyrkningen af de tre først nævnte Produkter yder Øen større Fordele. Handelen er følgelig meget betydelig, og næsten alle spanske og amerikanske Skibe pleie at løbe ind her; imidlertid lider Cuba dog stor Mangel paa Midler til den indre Samfærdsels Lettelse, t. Ex. Landeveie, Jernbaner og Kanaler; men dette Savn kunde let afhjælpes, da Øen er i Besiddelse af en saa stor Rigdom.

Industriefliden staaer endnu paa et meget lavt Trin. Paa Øen Cuba finder man knap de uundværligste Haandverkere- og Kunstnere; thi næsten alle Livsfornødenheder indføres fra Europa. Med den tiltagende Folkemængde begynder dog Industrien at hæve sig, ligesom ogsaa Velstanden er tiltaget med den forøgede Handelssamfærdsel. I denne Henseende er det en stor For-

deel, at Familierne ere fast bosatte her og at den Rige ikke vender tilbage til Europa med sin her erhvervede Formue, hvilket hyppig er Tilfældet paa Jamaica og andre brittiske Antiller. Man finder flere Millionairer paa Cuba; en Formue paa 1 Million Piastre i Grundeiendomme og Fonds er ingen Sjeldenhed her. Men siden Velstanden er tiltagen, klages der ogsaa hyppig over Sædernes Forværrelse.

Folkemængden paa Cuba stiger med hvert Aar; 1775 havde Den kun 170,000 Indbyggere, 1791 derimod allerede 272,000, 1817: 552,000 og 1831: 830,000 Indb., deriblandt 175,000 frie Couleurte og 300,000 sorte Slaver. Man finder nu kun faa Indianere paa denne Ø. Deres Forfædre vare fredelige, frygtsomme, gjæstfrie, og kjendte ikke til den afskyelige Skik: at æde Menneskekjød. De afskyede Tyveri, Luxus, Ukydskhed, List og Forrædderi, men bleve dog, ligesom alle andre Indianere, behandlede af Spanierne paa den meest oprørende Maade. — Da Antallet af de Hvide og Frie langt overstiger Antallet af Slaverne, behøver Cuba ingenlunde at befrygte en saadan Skjæbne som den, der rimeligviis forestaaer det øvrige Vestindien, saameget mere, som Slaverne her behandles langt mildere og deres Frigivelse begunstiges mere, end paa de andre vestindiske Øer.

De hvide Indbyggere ligne Moderlandets; kun med den Forskjel, at de her boende Spanieres Teint er endnu mørkere. Penge- og Nationalstolthed, et ceremonieust Væsen og Hang til det Eventyrlige — ere overalt fremherskende. Selv i de Fornemmes Huse finder man en vis Grad af Ureenlighed; imidlertid er man redelig og maadeholden i alle Arter af Nydelser. Qvindekjønnet udmærker sig ved en munter og livlig Aand. Man bestylder de fornemme Damer for at være nogle forfængelige Modedukker; især skulle Damerne i Havanna intet Middel spare, for at kunne tiltrække sig Alles Opmærksomhed og vække almindelig Beundring, naar de vise sig paa Alameda eller den offentlige Spadseregang, hvorhen de om Sommeraftenerne begive sig i deres Volantos (Vogne), hvis Forhæng kastes tilbage, imedens Damerne aflægge deres Shawler og Alt, hvad der kunde hindre dem i, at udfolde deres Yndigheder og Pynt. — Creolerne udmærke sig fortrinligviis ved Vittighed, Skarpsindighed og et livligt Væsen. Hos Plantageeierne og Godsbesidderne finder man hin Sædernes barnlige Simpelhed, der yttrer sig i raae, men herlige Dyder. For den aandige Cultur, der næsten aldeles indskrænker sig til de hvide Beboere og navnligen til Indvaanerne i Hovedstaden, har man i den nyere Tid gjort Meget, ja Mere end i Moderlandet. Det er en comisk Skik hos Cubanerne og især hos Indvaanerne i Trinidad — en gammel Stad, anlagt allerede i Aaret 1514, af Velasques, — at de ride To paa een Hest eller Muuldyr.

Cubas couleurte Indbyggere danne et vakkert og muntert Folk, men med slibrige Sæder: en meget skjøn Menneskerace, dristig og virksom, men som endnu staaer paa et for lavt Culturtrin, til at dens Charakteer kan udpræge sig tydeligt. De ere ei altid frie for Træskhed og Hævngjerrighed.

Negerne ligne hverandre allevegne; paa Cuba udmærke de sig ogsaa ved Hengivenhed og Troskab mod deres Herrer. Her kjender man Intet til de øvrige Antillers barbariske Love; og det gjør den spanske Regjering til stor Ære, at den har gjort Alt for Slaverne, hvad der nogenlunde kan forenes med deres Herrers Eiendomsret, ligesom det ogsaa fortjener tilbørlig Anerkjendelse, at Plantageeierne kappes med hverandre i at behandle deres Slaver med den største Skaansel. Slavernes Arbeidstimer ere fast bestemte; og da Arbeidet betales godt her, kan enhver Slave dagligen, foruden sit lovbestemte Dagverk, endnu forrette Adskilligt og omsider forskaffe sig sin Frihed, ved at udrede Løsepengene; thi Herren tør ikke lægge ham Hindringer i Veien for sin Friheds Opnaaelse. I intet Land, hvor Slaveriet eri-

sterer, ere Frigivelserne saa hyppige, som paa Cuba. Den frie Neger kan ei mere blive Slave. Her har Slaven ogsaa Ret til, at gifte sig efter eget frit Valg, at besidde Eiendom og med sin Flids Frugter at kjøbe sin Kone og sine Børn frie, hvorved man altid antager den laveste Kjøbespriis som Rettesnor. Slaven kan endog lovligt fordre, at blive solgt til en anden Herre. Men desuagtet er de paa Plantagerne arbeidende Slavers Lod dog saare beklagelsesværdig; thi her udøver Svøben sit uindskrænkede Herredømme. Derfor blive ogsaa Huusslaverne undertiden sendte til Straf ud paa Plantagerne. Huusslaverne, hvoraf der holdes henved 80,000 i Stæderne, ere bedst farne; de behandles med større Mildhed, men ere ogsaa mere usædelige, end de Andre.

Den Cuba danner et Generalcapitanat; den er inddeelt i 2 Gouvernementer og 3 Intendanzas. Her findes 13 større (**ciudades**) og 7 mindre Stæder (**villas**). Statsindtægterne belobe sig til 7 Millioner Piastre; dermed underholdes en Militairetat paa 10 til 12,000 Mand, en Marine paa 14 Skibe med 280 Kanoner, og hele Administrationen; desuden understøttes Moderlandet aarligen med ansеelige Summer. Colonien er aldeles gjældfri, og man kan danne sig et Begreb om denne Øes umaadelige Rigdom, naar man betænker: at kun $\frac{1}{7}$ af Jordbunden hidtil har været dyrket, skjøndt $\frac{5}{7}$ ere dyrkelige, hvoriblandt findes store Distrikter, som i Godhed langt overgaae den allerede opdyrkede Deel. Siden Besiddelserne paa det amerikanske Fastland tabtes, er Cuba nu det eneste Punkt, som det spanske Monarchie kan see hen paa med Beroligelse. Landet er stort nok, til at kunne, ved en talrig Folkemængde, indtage og hævde en vigtig Stilling i Staternes Række.

Handelens, Hovedstapelplads er Havnen ved Havanna (see Pl. 36), hvor 1000 Skibe kunne ligge fuldkommen sikkre, uden at behøve enten Ankere eller Touge. Staden ligger ved en Bugt paa den nordlige Kyst og er stærk befæstet; Indløbet til den store og fortrinlige Havn forsvares af to Forter: Morro og la Punta. I Aaret 1828 havde den 125,000 Indvaanere, hvoriblandt 25,000 Slaver og 40,000 Hvide. Havanna er slet bygget; Gaderne ere snævre, krumme og ikke engang brolagte, hvorfor de ofte ligne et sandt Morads. To Slotte: Santo Domingo og San Carlos, forsvare Staden mod Landsiden. Man finder dog her adskillige meget faste og udmærkede Bygninger, deriblandt den pragtfulde Cathedralkirke med Columbus's Gravmæle, Gouverneurens Palads, Admiralitetsbygningen, Arsenalet, Correo eller Posthuset og Tobaksfactoriet. Kirkerne ere pragtfulde. Her finder man et theologisk Seminarium, et Universitet, en botanisk Have, Circus til Tyrefægtninger og flere Chocoladefabriker. Staden er Sædet for en Biskop, for Generalcapitainen og Generalintendanten, samt for et patriotisk Selskabs Møder. Handelen fremblomstrer bestandig mere og mere; aarligen ankomme 1000 til 1200 Skibe. Omegnen er meget moradsig og Byen derfor ogsaa saare usund og udsat for den gule Feber, der bortriver $\frac{4}{5}$ af de ankomne Europæere. Paa den Tid, dette skrækkelige Onde hersker, forlade de velhavende Indvaanere Staden og flytte ud til de talrige Landsteder. Ogsaa disse Boliger ere en Mærkværdighed; de blive nemlig for største Delen forfærdigede i Nordamerikas forenede Stater, og ere meget zirligt opførte af Tømmer. Et saare skjønt Syn frembyde de i Nærheden af Havanna liggende mange smaae Charcas- eller Manioc-plantninger, Maismarkerne og Ananasplantningerne, hvor man seer denne kostelige Frugt plantet i lange snorlige Rækker. — Santiago de Cuba, paa Sydkysten, har 20,000 Indvaanere; den er en stor Handelstad, Sædet for Erkebiskoppen og den anden Statholder. — Mod Nord ligger San Carlos de Matanzas, fordum en usel Flekke, men nu en høist blomstrende Handelstad, som i Aaret 1827 havde 13,000 Indvaanere; i Nærheden deraf ligge de store Drypsteenhuler ved

Yumuri. I den sydlige Halvdeel af Den ligger Villa del Principe, med 30,000 Indbyggere, Sædet for den øverste Domstol (Audienza), som var i Domingo indtil 1795 og som i ældre Tider domte hele det spanske Amerika.

B. De smaae Antillers Beboere.

De smaae Antiller eller caraibiske Øer inddeles i Øerne over Vinden (Leewardsøerne) og Øerne under Vinden (Windwardsøerne). Da Østenvinden nemlig blæser hele Aaret igjennem i den hede Zone, hvor disse Øer ligge, og de østlige Øer maae have den førend de vestlige, saa hedde ogsaa disse: Øerne under Vinden. [I hele ni Maaneder blæser Vinden regelmæssig hver Dag fra Øst eller Nordøst. Dette er Passatvinden eller Søvinden, som den kaldes paa Antillerne, fordi den kommer over Oceanet. Den begynder om Morgenen, omtrent ved den niende Time. Jo høiere Solen stiger, og jo heftigere dens Straaler virke, desto mere tiltager Vindens Heftighed, der igjen aftager, saasnart Solen atter begynder at dale i Vesten og taber i Virksomhed. Efter Solens Nedgang lægger Vinden sig ganske over Øerne og i nogen Afstand derfra. Nu indtræder en kort Stilhed, hvorpaa Landvinden indfinder sig, som paa alle Sider strømmer fra Bjergene ned mod Havet, saa at undertiden Skibe, der ved Nattetid seile rundt omkring een og samme Ø, bestandig have Vinden fra Siden. Den større eller mindre Heftighed staaer altid i Forhold til den Grad af Hede, som Landet var udsat for den sidst henrundne Dag. Disse Vinde ere altsaa en Virkning af Solen. Ved sine Straalers Magt udvider den Luften, driver denne, saa at sige, foran sig paa sit Kredsløb fra Øst mod Vest, og fremavler saaledes Passatvinden. Denne fortsætter vel ogsaa om Natten den engang antagne Bevægelse, men standses i Nærheden af Øerne, fordi den herværende Luft, fyldt med de fra den gjennenhedede Jordbund opstigende Dunster, stræber at udbrede sig mod det koligere Hav; derved opstaaer Landvinden. Mindre indlysende ere derimod Aarsagerne, hvorfor Veiret er af en saa ganske modsat Beskaffenhed i Maanederne Juli, August og September, saa at man kalder denne Aarstid Vinteren. Da følge Vindene paa hinanden i en uordentlig Omvexling, medføre de heftigste Regnskyl og Dunster, som fremavle Sygdomme, ja gaae endog hyppig over til ødelæggende Orkaner.] Alle disse Øer ere smaae, men de fleste høist frugtbare. Over mange af dem give Reisebeskriverne os de meest henrivende Skildringer og sige, at de i det Fjerne rigtignok vise sig i en mørk, melancholsk Skikkelse, men naar man kommer dem nærmere, øiner man herlige, skovbevoxede Bjerge, yndige Plantager og fortryllende Byer og Landsteder. Englænderne ere Herrer over de fleste smaae Antiller. — For at undgaae Gjentagelser under Fortællingen om Menneskernes Færd og Levemaade paa disse Øer, ville vi indskrænke os til, at anføre de mærkværdigste blandt dem, og beflitte os paa den størst mulige Korthed.

1. Indbyggerne paa Curaçao.

Curaçao (Curassao), ved Kysten af Venezuela i Columbien, har et Fladeindhold af 8½ Q. M., med 13,700 Indbyggere, hvoriblandt 6000 Slaver. Denne Ø, den vigtigste blandt de nederlandske Antiller, er af Naturen en ufrugtbar Klippe, som i Aaret 1529 blev besat af Spanierne, men 1634 erobret af Hollænderne, ved hvis Flid den omskabtes til en Have, der leverer Colonisterne europæiske Haveværter og Colonialprodukter i stor Mængde, og gjør dem rige. Paa hele Øen finder man kun een eneste Kilde og en liden Bæk; imidlertid afhjalp man Vandmangelen, ved at bygge Cisterner og omhygeligen at samle Regnvandet. Men udeblev Regnen, hvilket var Tilfældet mangent Aar, saa opstod der stor Nød. — Denne Øes bequemme Beliggenhed for Snighandelen har i forrige Tider bragt Nederlænderne store Fordele, og den udmærkede sig derfor ved Velstand og hollandsk Reenlighed. Men

i de nyere Tider er denne blomstrende Colonie bleven sat betydeligt tilbage, deels ved politiske Begivenheder, deels ved en slet Administration; og dens Tilstand er nu, ifølge de nyeste Efterretninger, yderst beklagelsesværdig. Dens Velstand tilintetgjordes i Bund og Grund ved et ødelæggende Oprør af Negerne, i Aaret 1795, ved Franskmændenes Ophold her i Aaret 1800 og ved en engelsk Blokade i Aaret 1805. Vel blev Den igjen givet tilbage til Moderlandet; men ved en slet Bestyrelse og vedholdende Torke er den omsider bragt paa Afgrundens Rand. — Gouvernementets Sæde er Vilhelmsstad, den eneste Stad paa denne Ø; dens Huse ere for største Delen opførte af Steen og i hollandsk Smag; en skjøn reformeert og en evangelisk Kirke, et catholsk Capel og en Jødesynagoge staae som ærefulde Vidnesbyrd om den Eendrægtighed, hvori de forskjellige Troesbekjendere her leve med hverandre. Denne By kan regnes blandt de skjønneste og reenligste Stæder i hele Vestindien.

Sydøstlig for Curaçao, i en Frastand af 6 Mile, ligger Den Buen Ayre, der ligeledes tilhører Hollænderne; den beboes af adskillige sorte og hvide Familier, som drive Agerdyrkning og Qvægavl. Den er berømt for sin Rigdom af Salt og for et Slags kostelige Fiske, der kaldes Albatraces. — Den lille Klippe Aruba er mærkværdig ved det her i Aaret 1824 opdagede Guld, der findes i Sandet, tildeels i Stykker paa hele Pund; 1826 erholdt man saaledes 71 Pund Guld.

Øerne Orchilla, Tortuga og Margarita ligge ogsaa sydøstlig for Curaçao, men tilhøre Republiken Venezuela. Den største af dem, Margarita, har sit Navn af de skjønne Perler (**margarita** betyder i det latinske Sprog: en Perle), som bleve opdagede og fiskede i denne Deel af det caraibiske Hav, kort efter Vestindiens Opdagelse. Paa den Tid, disse Perler endnu fandtes i stor Mængde, vare denne og de nærliggende Øer meget berømte, folkerige og velhavende. Indtil Aaret 1550 beløb Værdien af de til Europa sendte Perler sig til over $1\frac{1}{2}$ Million Gylden. Men nu ere de fordum saa righoldige Perlebanker ganske udtømte, og med Perlefiskeriet er det forbi. I Aaret 1812 gjorde man et nyt Forsøg paa, at fiske Perler ved Margarita; men Resultatet svarede ingenlunde til Forventningerne. Denne Øes Cultur yder dens Beboere, omtrent 4000 i Tallet, neppe det fornødne Underhold. Fiskeriet er den vigtigste Næringskilde og betydeligste Handelsgreen. Endskjøndt Øen er underkastet hyppig Taage, er dens Clima dog meget sundt, hvorfor ogsaa mange af Trinidads og Fastlandets Beboere pleie at begive sig herhid, for at gjenvinde deres Helbred.

2. Indbyggerne paa Trinidad.

Den frugtbare og paa Naturskjønheder af alle Arter saa rige Ø Trinidad (Trefoldighedsøen) opdagedes af Columbus, i Aaret 1498; den blev vel senere besat af Spaniere, men igjen forladt. Flibustiere nedsatte sig her i det 17de Aarhundrede; senere indfandt Spanierne sig atter og blandede sig med Indianerne. Først i Aaret 1776 begyndte den spanske Regjering at sørge for nye Etablissementer og at hidbrage en Mængde Franskmænd. England tog Øen i Aaret 1797 og beholdt den ved Freden til Amiens (1801). Spanierne havde miskjendt denne Øes Vigtighed; og først ved de virksomme Englænderes Industrie er den bleven udstyret med de Culturskjønheder, som den i en saa høi Grad er modtagelig for. Man har ei alene indført alle europæiske Huusdyr paa Trinidad, men endog vidst at forhøie den naturlige Planterigdom ved tropiske Culturvæxter. Det tahitiske Sukkerrør forskjønner Slætterne, Cacaotræet Skovene og Kaffetræet Dalene; Bananen staaer ved Siden af de pragtfulde Palmer; til den her hjemmehørende Mauritiuspalme har Colonisten føiet Kaal- og Cocospalmen; glødende Oranger og Granatæbler omgive hans Bolig. — Trinidad er den sydligste og største af de smaae An-

tiller, med et Fladeindhold af 81 Q. M. Der gives ikke blandt Antillerne, ja maaskee ikke engang paa hele Jorden, nogen Ø, der i Forhold til sit ringe Omfang har et saa stort Antal seilbare Floder, Kilder og Bække at fremvise, som Trinidad. Denne store Vandrigdom yder Dyrkningen af Colonialprodukter uberegnelige Fordele, og letter den indre Handel og Samfærdsel overordentlig meget. Imidlertid findes der ogsaa mange Morads paa denne Ø; det betydeligste af disse er en Asphaltsø, der leverer en uudtømmelig Rigdom af Jordbeg, lige fra Steenoliens Flydbarhed til det mineralske Begs Fasthed. Totalværdien af alle Eiendommene paa denne Ø anslaaes af Englænderne til 6 Millioner Pd. Sterling, og ved Hjælp af samme beherske de Mundingerne af Orinoco og det Indre af dette uhyre Flodgebeet. — Denne Øes Bjergkæde kan ansees som et Led af den store Kjæde paa Columbiens Nordkyst; las Cuevas har en Høide af 2500 Fod; det steile Tamanaa ligger midt i et Morads. Her findes flere Dyndvulkaner, og i det Indre tykke Skove, hvor det vrimler af Hjorte og Vildsviin; Kaimans og Slanger spises.

Trinidad havde allerede i Aaret 1798 henved 20,000 Indbyggere, med 150 Sukkerplantager, 130 Kaffe- og 60 Cacaoplantager; men 1835 var Indvaanernes Antal steget til 45,000, hvoriblandt 22,300 sorte Slaver, 4,200 Hvide og 8,600 Indianere. Negernes Tilstand har forbedret sig, betydelig i den nyere Tid. De maae gifte sig, erhverve sig Eiendom og løskjøbe sig; de kunne optræde som Vidner og ere ved Lovene sikkrede mod grusom Behandling af deres Herrer. Procurator-Syndicus er udnævnt til Negernes Skytsherre; men desuagtet blive de undertiden haardt behandlede af Planterne. — De hvide Indbyggere bestaae af Britter, Spaniere, Tydskere og Amerikanere. Foruden det engelske og spanske Sprog tales ogsaa det guaraniske; thi henved 1000 Indianere af Guaraniernes Stamme, som ere indvandrede fra det nærliggende Sydamerika, leve her og boe i 8 Landsbyer, der bestyres af catholske Missionairer. De forskjellige Confessioner leve her fredeligt ved Siden af hinanden. — Denne Øes Velstand og mercantilske Vigtighed stiger bestandig mere og mere. Kjøbmanden, som gjør sig Haab om en god Gevinst, glemmer gjerne Handelspladsens usunde Beliggenhed. Hovedstaden hedder Spanishtown; dens store Havn er sikker og god, beskyttet ved en skjøn Steen-Dæmning og gode Fæstningsverker. Staden selv er skjønt bygget, har lige Gader, skyggefulde Spadseregange, en prægtig Cathedralkirke og en i god Stiil opført protestantisk Kirke; den 'er Sædet for Gouverneuren og Biskoppen.

3. Indbyggerne paa Tabago.

Columbus opdagede denne Ø, i Aaret 1498, og gav den sit Navn. Nogle Aar efter dens Opdagelse, da den var bleven øde ved de Vildes Udvandring, anlagde adskillige hollandske Skibe en ny Colonie her og kaldte Den Ny-Walcheren; men nu bærer den igjen sit gamle Navn Tabago. De levende Stridigheder, der ere blevne førte om denne Ø, bevise dens Besiddelses Vigtighed for de europæiske Sømagter. Hollænderne, som havde nedsat sig her i Aaret 1632, bleve kort derefter fordrevne af Spanierne, men anlagde atter 1654 et nyt Etablissement, der ødelagdes af Franskmændene, som i Aaret 1677 endog bortførte alle Indbyggerne fra Den, saa at denne laa fuldkommen øde. Den var fra nu af snart i Englændernes, snart i Franskmændenes Vold, indtil Britterne omsider definitivt erobrede Den, i Aaret 1803, og toge den i Besiddelse. — Dens tidligere saa afvexlende Skjæbne synes nu at have antaget større Fasthed; og Den udvikler sig efterhaanden, til at blive en af Englands meest blomstrende Colonier. Den udmærker sig i Sandhed ved sin fortrinlige Beliggenhed, sin frugtbare Jordbund og sit herlige Clima. I Krigstilfælde er det høist fordeelagtigt, at den ligger lige for Strædet, der adskiller Antillerne fra Amerika.

Dens frugtbare, rigeligt vandede Jordbund er fortrinlig skikket til Sukkerproduction, samt Kaffe-, Bomuld-, Indigo- og Cacaodyrkning. Clima'et er tempereret og sundere, end paa Trinidad. Colonien er i en saare blomstrende Tilstand; der udføres Colonialprodukter for 400,000 Pd. Sterling, hvorimod der kun indføres Korn og europæiske Varer for henved Halvdelen af denne Sum.

Indbyggerne, hvis Antal beløb sig i Aaret 1835 til 15,500 Individuer, paa 6 Q. M., ere deels Hvide, deels sorte Slaver. Antallet af de hvide Colonister, der bestaae af Britter, Franskmænd og Hollændere, beløber sig i det Høieste til 2000; deres Stilling imellem 12,000 sunde og velnærede Negere har i den nyere Tid været udsat for megen Fare, og det endelige Resultat kan neppe være tvivlsomt, naar man tager Hensyn til den store Overvegt, som denne Øes sorte Befolkning har. Ogsaa her lægge de Hvide mange Hindringer i Veien for Negernes Omvendelse; at Faren ingenlunde formindskes herved, er saare naturligt. — Den er nu inddeelt i 7 Distrikter og regjeres af en Gouverneur, som udnævnes umiddelbart af den brittiske Krone. Catholiker og Protestanter have lige Rettigheder.

4. Grenada's Beboere.

Den Grenada ligger sydlig for St. Vincent og har et Fladeindhold af $8\frac{1}{2}$ Q. M. Columbus opdagede den paa sin tredie Reise. Den kaldtes fordum Kamahogue, er overordentlig frugtbar og rig paa alle vestindiske Vækster. Tidligere har den, ligesom den største Deel af Antillerne, været beboet af Caraiber. Du Parquet, den daværende Eier af Martinique, kjøbte den i Aaret 1650 af de Vilde og lod disse blive boende i de af dem valgte Egne; men til Slutningen saae han sig dog nødsaget til at udrydde dem Alle, fordi de hemmeligt myrdede hans Folk. Den forblev i Franskmændenes Besiddelse indtil 1762, da den erobredes af Englænderne, som endnu eie den, tillige med de dertil hørende Smaaøer: Grenadillerne. Efter Jamaica og Barbados er denne Ø Britternes vigtigste Colonie i Vestindien, paa Grund af sine mangfoldige og herlige Produkter. Her finder man Plantere, der eie 4 til 5 Sukkerfabriker og 1000 Negerslaver. Der udføres aarligen henved 200,000 Centner Sukker, $\frac{1}{2}$ Million Galloner Rom, 2000 Centner Kaffe og 100,000 Centner Bomuld. Ogsaa Fiskerierne ere betydelige, og allevegne træffer man kostelige Østers. Et af de mærkværdigste Produkter er Purpursnekken, hvis hvide Saft giver en uudslettelig rød Farve. En stor Plage for denne Ø ere de forfærdelig mange Insekter, fornemmelig de saakaldte Maringouins, hvis Stik er yderst smerteligt; ogsaa den store Mængde af Krabber falder Indbyggerne til megen Besvær. Fra 1770 til 1780 anrettede Myrerne store Ødelæggelser paa Grenada. — I det Indre findes høie, vulkanske Bjerge. Til Mærkelighederne hører ogsaa en Klippe ved Kysten, den saakaldte Springer, hvorfra de sidste, af Franskmændene forfulgte Caraibere styrtede sig ned i Havets aabne Favn. — Clima'et er behageligt, endskjøndt de Hvide, især de nysankomne Europæere, hyppig angribes af Forraadnelsesfeber, som i Forening med den gule Feber styrter dem tidlig ned i Gravens Gjemme; ogsaa Børnekopperne anrette ofte store Ødelæggelser blandt de Sorte. Det skeer derimod kun sjelden, at Den hjemsøges af Orkaner.

Folkemængden bestod 1835 af 4000 Hvide og 23,500 Negerslaver. De Hvide ere deels Franskmænd, deels Britter, der udmærke sig næsten ved de samme Eiendommeligheder, som deres europæiske Landsmænd; kun med den Forskjel: at disse Nationers Skyggesider træde her mere frem, end deres Dyder. Ogsaa her er Britten den kolde, i sig selv indsluttede Calculator, den eftertænksomme Speculant, den egoistiske Kræmmer, vel flittig og virkelysten, men hærdet mod Menneskelighedens blidere Følelser. Ligegyldig med Hensyn til sin Sundhed og uden at rette sig efter de Forsigtig-

hedsregler, som Clima'et foreskriver, nyder han mange Kjødspiser, beruser sig i stærke Drikke og ender omsider sine Dage i London. — Franskmanden, der kun forlader sit Fædreland, naar Politik eller Armod tvinger ham til at vandre ud, har temmelig Lighed med Britten. De Franskmænd, hos hvilke den førstnævnte Grund til Udvandring finder Sted, medbringe mere Dannelse end hine Lykkeriddere, som ved Letsindighed eller Fattigdom henkastes i fjerne Egne. Franskmændene ere væsentlig forskjellige fra Britterne derved, at de ere hjemme overalt, acclimatisere sig lettere og blive almindelig boende, hvor de engang have nedsat sig. Man skal ikke kunne gjøre sig noget Begreb om den Yppighed og Stolthed, der findes hos de Rige af begge disse Nationer. Man siger om Damerne, at de ere, ligesom deres Mænd, lidenskabelige Elskere af Spil, haarde og grusomme Herskerinder, og tilbøielige til Intriguer. Den fornemme Dame sover, lader sig pynte af sine Slavinder, spiser og drikker, bader sig, holder Sieste, kjører ud eller lader sig bære hen til Promenaden, nyder Søluften, spiller og sover.

Ogsaa her er Negeren kun Slave, og hans Lod ingenlunde den behageligste. Det holder meget haardt for ham, at opnaae sin Frihed. Enhver Forandring til Fordeel for Slaverne møder den største Uvillie og undertiden aabenbar Modstand hos de egennyttige Plantere. Missionairerne forfølges og mishandles; thi Negernes Oplysning og Civilisation er en Vederstygelighed i Colonisternes Øine. De Hvides oprørende Barbarie har paa Grenada, ligesom paa andre vestindiske Øer, oftere fremkaldt Oprørsaanden blandt Negerne og bevæget disse, til at fatte den Beslutning: at undflye til Bjergene og de øde Egne, hvor de snart begyndte at føre et sandt Roverliv; ogsaa her er Antallet af Maronnegere ingenlunde ubetydeligt. Nylig udbrød der et almindeligt Oprør blandt Negerne, der vel blev undertrykt for Øieblikket, men hvis Gjentagelse man i Fremtiden har stor Grund til at befrygte. Rigtignok maae Negerne ingen Vaaben føre, ja ikke engang en Stok; men i Fortvivlelsens Hænder bliver enhver Ting til et frygteligt Vaaben. — De Couleurte, der opstaae af de Hvides og Negernes Sammenblanding, udgjøre her en saare agtværdig Menneskeclasse. De danne, saa at sige, Spiren til en fremtidig Befolkning, og turde maaskee engang i Tiden, paa Grund af de Sortes betydelige Overvegt, blive en Grundvold for Negercivilisationen.

Et Senat af 12 Medlemmer og en Folkeforsamling af 26 Deputerede danne et Slags Over- og Underhuus, der have lovgivende Magt. Den executive Magt ligger i Gouverneurens Haand; han er tillige Præsident for Cancelliretten og de øverste Domstole, og commanderer Militairmagten. Forresten hersker her fuldkommen Religionsfrihed; saavel Catholikerne som Protestanterne have deres særegne Kirker.

En Række af omtrent 30 smaae Øer og Klipper, de saakaldte Grenadiller, slutter sig til Grenada. En Deel af dem bestaaer af Kalkbjerge; men flere iblandt dem ere bedækkede med en fortryllende Vegetation, navnligen med Bomuldplantager og meget skjønne tropiske Frugthaver. Denne Række beboes af omtrent 3000 Mennesker, hvoraf de elleve Tolvtedele ere Negerslaver. Paa en af disse Øer, Cariacua, ligger den nydelige Flekke Hillsborough, der er omgiven af skjønne Bomuldplantager, hvis Frøkorn imidlertid skulle bidrage overordentlig meget til Usundheden, da man almindeligviis lader dem henraadne i Moradserne.

5. Indbyggerne paa St. Vincent.

Ogsaa paa denne Ø har Naturen udbredt sin Rigdom med gavmild Haand. Den har et Fladeindhold af $7\frac{3}{4}$ Q. M., kaldes ogsaa **St. Vincent aux Caribes** og er mærkværdig i naturhistorisk Henseende, da den endnu besidder en brændende Vulkan, der synes at udøve en ikke ringe Indflydelse paa Vegetationen. [Saavel denne, som alle de øvrige Vulkaner paa Antillerne, der saa at sige ere Jordens Ventiler,

hvorigjennem det Indre af vor Planet skiller sig ved sin overflodige Damp i hine Egne, — synes at staae i Forbindelse med Vulkanerne paa det amerikanske Fastland; thi da Vulkanen paa St. Vincent aabnedes i Aaret 1812 med en vældig Explosion, hørte Vulkanen ved Pasto, i det vestlige Sydamerika, op at ryge. Denne Explosion var saa stærk, at næsten hele Øen blev inden kort Tid bedækket med en umaadelig Mængde Stene og Aske. Markerne trindtomkring skjultes af et 2 til 3 Fod høit Lag Aske; to Floder bleve ganske tilstoppede og nødte til, at tage et andet Løb. Af denne endnu brændende Vulkan opstiger bestandig en stinkende Svovldamp; dens Høide anslaaes til 2,200 pariser Fod.] Det høist behagelige Clima bidrager, i Forening med den sorte, fede Jordbund, saare meget til Øens overordentlige Frugtbarhed. Et Fortrin ved denne Ø er det fortrinlige Drikkevand, der er langt bedre end det Vand, man finder paa de fleste Antiller. Her avles henved 200,000 Centner Sukker, 1000 Centner Kaffe, 20,000 Centner Bomuld, Indigo, Tobak og Caneel (der først siden 1773 er kommen til de øvrige Tropefrembringelser). Handelen fra og paa St. Vincent er ikke ubetydelig; Udførselen stiger til 300,000 Pd. Sterling; Indførselen udgjør neppe Trediedelen deraf.

Mærkelige vare de fordum her boende Zambos eller sorte Caraiber (1796 bleve de alle overførte til Fastlandet ved Honduras), Efterkommere af de egentlige Caraiber og Negere; de Sidste vare undflyede fra et her i Aaret 1675 strandet Slaveskib. De egentlige eller røde Caraiber levede længe i Kamp med hine; ved en formelig Traktat med Franskmændene, i Aaret 1660, vare St. Vincent, Dominico og en Deel af St. Lucia (de saakaldte neutrale Øer) blevne dem overladte. Englænderne og Franskmændene blandede sig i hine Stridigheder imellem de sorte og røde Caraiber, og med de sidstnævntes Samtykke nedsatte Franskmændene sig her, i Aaret 1720. Derved forøgedes det gamle Had imellem begge hine Stammer, og de røde Caraiber bleve deels forjagede, deels udryddede. England erholdt Øen 1763.

St. Vincent har nu en Folkemængde af 27,500 Indbyggere, deriblandt 23,000 Negerslaver og 600 frie Couleurte. Ogsaa her ere Britter og Franskmænd blandede med hinanden. Franskmændene, de ældste europæiske Indbyggere paa St. Vincent, staae langt tilbage for deres Stammebeslægtede i Moderlandet, med Hensyn til Opdragelse og Dannelse. De vare for største Delen Sømænd, der nedsatte sig her og giftede sig fordeelagtigt. Det franske Sprog er meget forvanskет; Damerne og de Sorte tale Creolsk: en sælsom Sammenblanding af flere Sprog. Kun Faa forstaae at læse, endnu Færre at skrive. Om Søndagen bede de sig almindeligviis til Gjæst hos hverandre, og leve overhovedet paa en venskabelig Fod. Englænderne, som have nedsat sig her, ere med deres Sorte dragne herover fra de nærliggende Øer og have liden Omgang med Franskmændene. De beskæftige sig udelukkende med Sukkerrørets Dyrkning, og Plantagernes Antal tiltager Aar for Aar. De engelske Colonister ere rigere, end de franske. Huse, Maskiner, Meubler o. s. v. blive for største Delen tilførte fra Nyengland. Søndagen er deres Hvile- og Opmuntringsdag, og helliges Taffelets Glæder; dog overlade de sig ikke til Franskmændenes overgivne Lystighed, men beskæftige sig hellere med Politik og Handel, saavel som med Parlementets og deres Gouvernements Operationer.

Regjeringsformen er den samme, som paa Grenada. Gouverneuren residerer i Kingstown, Øens Hovedstad. Til dette Gouvernement høre de smaae Naboøer Bequia, Petit-Martinique o. s. a. — Protestanter og Catholiker leve fredeligt ved Siden af hverandre. Missionairerne have været heldigere her, end paa de øvrige Antiller; her finder man nemlig en Negermenighed, der bestaaer af 3000 Individuer.

6. Indbyggerne paa St. Lucia.

St. Lucia eller St. Alusia, med et Fladeindhold af $10\frac{1}{2}$ Q. M., har, paa Grund af sine mange Moradser og stillestaaende Vande, et for Europæerne usundt Clima. Dette er Grunden, hvorfor den (fornemmelig i Dalene) høist frugtbare Jordbund endnu ikke er saaledes opdyrket, som den kunde være. Sukkerrøret trives godt her, og Sukkerrørmarkernes livlige, grønne Udseende afvexler paa en saare behagelig Maade med Skovens dunkle Skygger, der bedækker Øens store Bjerge. Flere af disse Bjerge bære tydelige Spor af, at de i ældre Tider have været Vulkaner. Garou, 4000 Fod høi, havde et Udbrud 1812; i dens Krater findes Huler med kogende Vand, hvoraf der undertiden opstiger en Straale paa en Arms Tykkelse. Særdeles høie og ualmindelig steile ere Svovlgrubens Kratere, der see ud som to gamle Forter og ryge næsten uafbrudt. Foruden de i Vestindien almindelige vegetabilske Produkter, findes her ogsaa den mærkværdige Dyrblomst, et Slags Plantepolyp, der voxer op af Vandet, trækker sig sammen eller dykker ned, naar man kommer den for nær, og lever af smaae Vandinsekter, som den fanger med sin Blomsterkrone og nedsluger. Siden 1639 havde denne Ø afvexlende været beboet af Englændere og Franskmænd, men blev allerede forladt af Europæerne førend 1700. Senere benyttedes den i lang Tid af begge Nationer og var et Tvistens Æble imellem dem, indtil den 1762 ganske tilfaldt Frankrig. 1814 blev den aftraadt til England.

Handelen, som var i Aftagende efter den franske Revolution, har i den nyere Tid hævet sig igjen, ligesom ogsaa Folkemængden er tiltaget. I Aaret 1803 havde St. Lucie knap 20,000 Indbyggere; nu tæller man over 25,000, hvoriblandt 20,000 Slaver. De Hvide ere usunde, have en bleg, guulagtig Ansigtsfarve og et opsvulmet Ansigt. Derimod udmærke de Sorte sig ved deres sunde Udseende og deres glade Ansigter. Den hede, stillestaaende og mephitiske Lufts Indflydelse er sandsynligviis skadelig for de Hvide, der komme fra en tempereret Zone, hvilket ikke er Tilfældet med de Sorte, da disse komme fra Afrikas hede Egne, hvor der gives mangfoldige Moradser, som man af Ligegyldighed forsømmer at udtørre. Den gule Feber yttrer ogsaa her sine skrækkelige Virkninger.

Den eneste Plads af Betydenhed er Carénage eller Port-Castries, med 5000 Indvaanere og en bequem, rummelig Havn, der især er vigtig i Krigstider. Her kunne 32 Linieskibe ligge for Anker, beskyttede mod alle Storme; men de maae seile ind eet ad Gangen, paa Grund af det smalle Indløb. Fortet, der ligger paa det høieste Bjerg, bestryger baade Rheden og Staden.

7. Indbyggerne paa Barbados.

Barbados er den østligste af alle Antillerne, og da den saaledes ligger nærmest den afrikanske Kyst, var den fordum næsten alle Slaveskibes Landingsplads. De her yppigt voxende vilde Figentræer, hvis Grene slaae Rødder og saaledes ligne et Skjæg (paa Latinsk **barba**), skulle have givet Øen sit Navn. Første Gang landede Englænderne her i Aaret 1515; de fandt Øen bevoxet med tykke Skove og ubeboet. Først hundrede Aar senere forsøgte 30 Englændere at nedsætte sig her; de forefandt et godt Clima og en frugtbar Jordbund, der især var skikket til Indigo-, Bomuld- og Tobakplantens Dyrkning. Haab om store Fordele og de under Cromwell udbrudte Uroligheder foranledigede mange Udvandringer fra England, saa at Beboernes Antal allerede i Aaret 1670 (knap 50 Aar efter de første Colonisters Nedsættelse her) beløb sig til 50,000 Hvide og 100,000 Negerslaver. Øens Folkemængde og Handel vedbleve at stige, lige til Slutningen af det 17de Aarhundrede; men efter den Tid kom denne blomstrende Colonie i Aftagende, fordi nye engelske og franske Etablissementer opstode paa de nærliggende Øer. 1832 havde den 102,000 Indbyggere, 1835: 82,800 halve Slaver og 15,000

Hvide. Imidlertid maa Barbados dog endnu regnes blandt de bedst dyrkede og i Forhold til sin Størrelse (den indeholder 11 Q. M.) bedst befolkede Øer i Vestindien. Landets fortrinlige Dyrkning, de uoverskuelige Rækker af Cocos-, Kaal- og andre Palmer, de pragtfulde Landsteder, der især omgive Hovedstaden Bridgetown, og Haverne, hvori de ligge næsten skjulte og som ere fulde af de meest afvexlende tropiske Planteformer, — Alt dette, i Forening med de talrige Tjeneres Skikkelser, Farve og Klædedragt, gjør et i Sandhed fortryllende Indtryk paa Nordboeren. En frygtelig Orkan rasede her 1785; og i Aaret 1831 blev den største Deel af de skjønne Plantager ødelagte ved en lignende Orkan, hvis Voldsomhed var saameget skrækkeligere paa denne Ø, da den, ved sin aabne Beliggenhed i det vide Ocean, var given til Priis for Stormens fulde Raseri. Talrige Huler, som ere opstaaede ved vulkanske Ryskelser, tiltrække sig de Reisendes Opmærksomhed. Den største af dem er den saakaldte Coleshule, der har en sælsom Bygning, er trindt omgiven af Klipper og deler sig i en fugtig og en tør Grotte. Væggene i dem begge ere besatte med Dryppsteentapper, og af den fugtige Grotte udspringer en sagte rislende, klar Bæk. Af adskillige Huler udsveder en fortagtig grøn Olie, som man samler i smaae Gruber og bruger ei alene til at brænde, men ogsaa som Lægemiddel i mangehaande Tilfælde. Dens Clima er sundt, men dog farligt for Europæerne, paa Grund af de kølige Nætter. Da Barbados er slet forsynet med Vand, maae Cisternerne, der fyldes i Regntiden, raade Bod paa Vandmangelen. — Landets høiere østlige Deel hedder Skotland; den vestlige Deel stiger terrasseformigt op af Havet.

Fleertallet af de hvide Beboere bestaaer af Englændere, Skotlændere, Irlændere, nogle Franskmænd og Hollændere, som for det Meste bekjende sig til den reformeerte Kirke; her finder man ogsaa Jøder, og i Saron en liden Herrnhutermenighed. Sæderne ere ingenlunde strænge, Levemaaden saare yppig. Man nyder fornemmelig Kjødspiser og lidet Brød; man forskriver Agerhøns og Fasaner fra Europa og opbevarer dem i Bure, saalænge til man behøver dem; man har alle Sorter Vine og Liqueurer i Huset og er stolt af, at lade sine Gjæster begive sig hjem i en saa begeistret Stemning, at de neppe ere i Stand til at finde Veien. — En stolt Aand charakteriserer alle Plantere. De betragte sig som Souverainer paa deres Plantager, og have i deres hele Væsen en til denne Følelse svarende Værdighed. Mangen Planter eier henved 1000 Slaver; disse behandles her med mindre Haardhed, end Tilfældet er paa de øvrige Antiller. De Formuende sende deres Børn til England, for at opdrages. Plantagerne ere langt mindre her, end paa de andre vestindiske Øer; thi Enhver vil have sin egen Plantage, og Den er, i Forhold til sin Størrelse, temmelig folkerig. Veien til Plantageeiernes Landsteder gaaer almindeligviis gjennem Alleer af skyggefulde Træer, fornemmelig Tamarinder og store Orangetræer. Eiernes Rigdom og Smag viser sig ei alene i disse Anlæg, men ogsaa i deres Boligers indre Indretning, samt i deres Sølvtøis Mængde og Skjønhed.

Negerne bruges deels til Markarbeide, deels til Haandverker eller Opvartning i Husene, men fornemmelig i Sukkermøllerne og Sukkerraffinaderierne. Deres Boliger bestaae i usle Hytter; Brød af Cassavemeel, Mais og tørrede Fiske udgjøre deres sædvanlige Føde. Naar de ere beskæftigede paa Marken, staae deres sorte Opsynsmænd bagved dem, med Pidsken i Haanden, og drive dem til Arbeidet med følelsløs Haardhed. — Her finder man ogsaa mange hvide Tjenere; enten ere de blevne dette ved frivilligt Salg af deres Person, for et vist Antal Aar, eller de ere som Forbrydere komne hertil fra England.

Da Barbados oprindeligen blev befolket af Englænderne og disse altid have været i uforstyrret Besiddelse af Den, saa er her opstaaet en indfødt Menneskerace af Creoler. Disse have

Alle en skjøn, høi Vært, ere magre, bleggule, udvoxe hurtigt og udmærke sig ved Reenlighed, Gjæstfrihed og Godmodighed. Det eneste Eiendommelige ved deres Klædedragt er den store, hvide Straahat, der ligner en Solskjærm.

En af Englands Konge indsat Gouverneur har Regjeringens Tøiler i sine Hænder; han er tillige Chef for Justitsen, Politiet og Militairet, og residerer i Bridgetown. Denne Stad ligger paa den sydvestlige Kyst og har 20,000 Indvaanere; de meest udmærkede blandt dens Bygninger ere: Gouverneurens Palads, Posthuset, Collegiet, Friskolen, Raadhuset, flere anseelige Pakhuse og rige Magasiner; en engelsk Biskop har sit Sæde her, hvor man ogsaa finder tre lærde Selskaber. Til Byens Prydelser hører Nelsons Billedstøtte. Endskjøndt Havnen er meget stor, seer man den dog ofte ganske opfyldt med en Mængde Convoyer, som løbe ind her. Regelmæssig hver Maaned ankomme 2 Postskibe hertil fra England. — Staden Speightstown har 5000, Herrnhuter-Missionerne Saron og Bjerget Tabor 700 Indbyggere. — Barbados kan selv stille 6000 Mand i Marken; ved Natur og Kunst er Den fuldkommen sikkret mod ethvert Angreb.

8. Indbyggerne paa Martinique.

Martinique ligger imellem Dominique og St. Lucia. Den har et Fladeindhold af 17 Q. M., og i det Indre vulkanske Bjerge; blandt disse Pelée, 4500 Fod høit, og les Pitons du Carbet, 7000 F., med en frygtelig Krater. — Paa den Tid, Spanierne opdagede Den, var den beboet af Caraiberne og hed i Landets Sprog: Madianna. I Aaret 1635 toge Franskmænd fra St. Christoph den i Besiddelse, nedsatte sig her og begyndte en Kamp mod Caraiberne, der allerede vare ganske udryddede i Aaret 1658. Den blev nu coloniseret og den tilhører endnu Franskmændene, endskjøndt den fratoges dem adskillige Gange. Siden de mistede Hayti er Martinique deres vigtigste og rigeste Besiddelse i Vestindien, ligesom den overhovedet er en af de skjønneste blandt Antillerne. Clima'et er fugtigt og derfor en Hovedaarsag til den her hyppigt grasserende gule Feber; imidlertid begunstiger det, ligesom den overordentlig frugtbare Jordbund, Colonialprodukternes Dyrkning i en fortrinlig høi Grad. Denne Øes Nordside er bedst dyrket; man seer den ganske bedækket med Sukkerrør-Marker. Længere borte sees man Kaffeplantagernes mørkegrønne Farve. Andre Slætter ere beplantede med Bomuldbuske, Indigo, Ananas, Tobak, Mais, Manioc o. s. v. Paa denne Ø voxer ogsaa det saakaldte berusende Træ, hvis Rødder og Blade have den Egenskab, at de gjøre Vandet, hvori de kastes, berusende. Man støder dem, blander ulæsket Kalk derimellem og kaster denne Masse ud i Floden; Fiskene, som drikke deraf, blive berusede, springe i Veiret og kunne saaledes let fanges af Negerne. Den her dyrkede Kaffe er af en fortrinlig Godhed og aromatisk Lugt; Sukkeret er af den finere Sort og let til at krystallisere. Aarligen udføres henved 50,000 Centner Kaffe og 200,000 Centner Sukker; Udførselen af Cacao, Bomuld og Indigo er ligeledes meget betydelig. Totaludførselen indbringer ikke mindre end 1,100,000 Pd. Sterling. De mangfoldige Havne, Bugter og Ankerpladser, hvormed Martinique er omgiven og som her kaldes **Culs de Sac,** yde Handelen mangehaande Fordele.

I Aaret 1831 bestod Folkemængden af 109,700 Indbyggere, hvoriblandt 10,000 Hvide og 86,000 Negerslaver. De hvide Indbyggere ere Franskmænd og bekjende sig Alle til den catholske Kirke. Deres Leveviis har her det samme yppige — skjøndt langt mildere — Anstrøg, som paa de øvrige Antiller; Velstand og fransk Elegance viser sig allevegne. Fransk Kunstflid og Industrie have udbredt sig her, mere end paa de andre vestindiske Øer. Man finder Kunstnere og Haandverkere af alle Classer, og i Hovedstaden mangler det heller ikke paa dygtige Videnskabsmænd. Ma-

gasinerne og Boutiquerne ere fulde af de skjønneste Varer, hvoraf rigtignok en stor Deel kommer fra Europa. Eiendomsbesidderne inddeles i 4 Classer: 1) Eierne af de store Sukkerplantager, der beskæftige henved 12,000 Negere; 2) Eierne af de middelstore Sukkerplantager, med omtrent 9,000 Negere; 3) Eierne af de mindre Plantager med 2,000 Negere; 4) Eierne af Kaffe-, Bomuld-, Cacao- og Maniocplantagerne, med omtrent 12,000 Negere.

Negerne bruges deels i disse Plantager, deels til Huustjenesten, ved Fiskefangsten, Handelen og Skibsfarten; de behandles almindeligviis haardt, men haardest i Sukkerplantagerne, mindre haardt i Kaffeplantagerne og mildest i Huustjenesten. Ogsaa de qvindelige Slavers Kaar ere ingenlunde misundelsesværdige; de maae lide meget ved deres Herskerinders Skinsyge og egensindige Nykker. Blandt alle de sørgelige Følger af Slavernes Undertrykkelse, er der vel ingen skrækkeligere end den, at disse Ulykkelige, fornemmelig Negerne af Ibo-Stammen, ofte tage deres Tilflugt til Selvmord, idet de enten hænge sig eller tage Gift, for at undgaae hint Overmaal af Lidelser. Ofte hænge flere Negere sig i eet Træ, i den Tro: at de saaledes ville kunne gjøre Reisen til deres inderlig savnede Fædreland i Selskab med hinanden. Ingredientserne, som de bruge til at forgive sig med, ere endnu en Hemmelighed. De forgive ei alene sig selv, men undertiden ogsaa deres Kamerader, Koner og Børn, ja endog det til Plantagen hørende Qvæg.

Regjeringen har Lighed med Moderlandets. En Gouverneur, som residerer i Fort Royal, har den executive, og to Kammere den legislative Magt. Endskjøndt Fort Royal, den senere anlagte Hovedstad, har en fortrinlig Havn, foretrække dog mange Kjobmænd at boe i St. Pierre (30,000 Indbyggere), hvorfor der ogsaa hersker en langt større Virksomhed og Velstand i denne Stad. Den ligger paa den aabne Kyst, paa en smal og steil Høi, hvor den udstrækker sig i en eneste Gade, med en Længde af næsten fem Fjerdingvei. Husenes bageste Række støder til en høi, steil Klippe, imedens den forreste Række ligger lige tæt ved Strandbredden. Dens Beliggenhed begunstiger meget den gule Febers ødelæggende Indbrud. — Macouba, en Flekke paa Dens nordlige Pynt, er berømt ved sin Tobaksavl, hvormed dens Indvaanere beskæftige sig.

9. Indbyggerne paa Dominique.

Denne Ø, med et Fladeindhold af 14 Q. M., blev af Columbus opdaget paa en Søndag, hvorfor den erholdt Navnet Dominica eller Dominique. Saavel denne Ø, som St. Vincent, Grenada og Tabago, føre hos Englænderne ogsaa Navn af de afstaaede Øer (**ceded Islands**). Da Frankrig og England ikke kunde blive enige om disse Besiddelser, erklærede de dem neutrale og overlode de Indfødte d: Caraiberne dem til Opdyrkning. Men da Franskmændene anlagde en Colonie her, i Aaret 1730, og begyndte at opdyrke Den, vilde Englænderne ikke taale dette Brud, der blev en af Aarsagerne til den 1755 i Amerika udbrydende Krig, som endte med Freden til Paris, 1763, hvorved disse Øer afstodes til England. — Dens Beliggenhed imellem Martinique og Guadeloupe er naturligviis meget ubeqvem for de franske Besiddelser. Trods Dens klippeagtige Beskaffenhed have Dalene dog en frugtbar Jordbund, som mere er skikket til Kaffe- end til Sukkerdyrkning, og, i Forening med det varme Clima, rigeligt lønner Planterens Moie. Aarligen avles henved 3 Millioner Pund Kaffe. De smaae Kaffeplantager ere omgivne med høie Hække, til Beskyttelse for Planterne og Buskene; de ligge almindeligviis paa høie Steder, undertiden paa selve Bjergtoppene, hvorved denne Øes morke Egne dog erholde noget Liv. Til de bedst dyrkede Egne hører Dalen ved Roseau, der vel frembyder et behageligt Opholdsted for Indbyggerne, men bliver dem tillige farlig ved de raadne, usunde Dunster, som ofte stige i Veiret fra denne

lavtliggende Egn. Uveir, Orkaner og Skylregn, der ødelægge mange Plantager, hjemsøge hyppig denne Ø.

Siden Englænderne ere komne i Besiddelse af Dominique, er dens Folkemængde bleven betydelig formindsket; thi mange franske Colonister have forladt Den, og dette Tab er endnu ingenlunde bleven erstattet ved et lignende Antal engelske Colonister. I Aaret 1835 havde Den 20,000 Indbyggere, hvoriblandt 14,000 sorte Slaver, men kun 850 Hvide. Endskjøndt Dominique har i saa lang Tid været i Englændernes Besiddelse, boe dog mange Fransk-mænd her endnu, og det franske Sprog er endnu bestandig herskende blandt de Sorte og øvrige Couleurte. Her skal være omtrent 200 Kaffeplantager, som hidrøre fra Franskmænd og endnu tilhøre Franskmænd. 1790 levede her endnu 30 Familier af de ægte røde Caraibere, som i Skikkelse og Sæder havde Lighed med de Vilde i Nordamerika; nu ere de rimeligviis uddøde.

Regjeringsformen er fuldkommen engelsk. Gouverneuren residerer i den meget uregelmæssig byggede Stad Roseau, der ingenlunde har noget indbydende Udseende, da mange af Boligerne kun ere usle Hytter og endeel ere meget forfaldne, som en Følge af Indvaanernes hyppige Udvandringer. Her søger man forgjæves Reenlighed og Bequemmelighed; Jorden vrimler af Insekter, som den glødende Solhede udklækker. For at fjerne dette Utøi, pleier man i fornemme Huse at indgnide Gulvet med ituskaarne Citroner eller at overstænke det med Citronsaft, hvis Uddunstning forjager hine væmmelige Gjæster. Gouverneurens Slot ligger paa en Høi; denne Deel af Staden tager sig fordeelagtigst ud, og her have flere Englændere opført smagfulde Boliger.

10. Indbyggerne paa Guadeloupe.

Guadeloupe, ogsaa kaldet Gardeloupe, er den største af de smaae Antiller (dens Fladeindhold udgjør 31 Q. M.) og næst efter Martinique Frankrigs vigtigste Besiddelse i Vestindien. Den opdagedes 1493 af Columbus, der gav den ovenstaaende Navn, paa Grund af dens Lighed med de spanske Bjerge af samme Navn eller, som Andre paastaae, fordi han havde gjort Munkene i et spansk Kloster af samme Navn det Løfte: at han vilde opkalde en af de Øer, som han opdagede, efter deres Kloster. Denne vulkanske Ø bestaaer egentlig af to særskilte Øer, der adskilles fra hinanden ved en smal Canal, den saakaldte Saltflod; den nordøstlige Ø hedder Grande-Terre, den anden Basse-Terre. Guadeloupes vildt-romantiske Udseende, Bjergenes fantastiske Omrids, de steile Fjeldvægge og dybt indskaarne Dale, i Forening med de sorte Dampskyer, der fra Tid til anden opstige af det med Svovl og Pimpsteen belagte, 5000 Fod høie Svovlbjerg, — hentyde paa denne Øes vulkanske Beskaffenhed. Fra dette Bjerg sænker en bred Afgrund sig ned i Dybet; og det synes, som om hele Bjerget engang er bleven spaltet ved en underjordisk Rystelse. Denne Kløft er aaben ud mod Søen, og af samme fremtrænger en evig Vind, der stormer ud over Søen med en saadan Heftighed, at den ofte bliver farlig for smaae Fartøier, der seile forbi. Allevegne finder man hede Kilder og boblende Smaasøer. Midt paa Den, i Nærheden af en Sø, trænger Varmestrømmen frem af ethvert Hul, som man graver 1 til 2 Fod dybt i Sandet. Et vist Sted i Havet har kogende hedt Vand. Hele Bjerge paa Grande-Terre bestaae af Koraller; selv den lille Ø Cochon er sammensat af forstenede Muslingskaller og Koraller. — I Aaret 1635 toge Franskmændene (Flibustiere) Den Guadeloupe i Besiddelse og fortrængte efterhaanden den oprindelige caraibiske Befolkning. Denne Øes store Overflod paa Vand fremskynder Vegetationen, driver Sukkermøllerne og Maskinerierne, men begunstiger desværre ogsaa den frygtelige gule Feber. Det første Spørgsmaal, som de i Havnen indløbende Koffardiemænd gjøre, lyder: „Hersker Syg-

dommen her i Landet?" Dersom Creolerne, der aldrig angribes af den gule Feber, svare bekræftende, saa forsvinder pludselig Somændenes glade Mod; og kun sjelden lykkes det en ungdommelig Europæer, med kraftig Aand at bekæmpe Frygten, der bringer Døden de fleste Offere.

Denne Ø har en overordentlig Rigdom af Naturens Goder. Man antager, at den aarligen sender for 600,000 Pd. Sterling Sukker, Kaffe, Bomuld, Cacao og Indigo til Europa. Her finder man et Slags smaae sorte Bier uden Braad, der kun boe i hule Træstammer, men bygge ingen Celler; de samle en meget flydende, purpurfarvet Honning, i Voxblærer af et Dueægs Størrelse. En stor Plage for denne Ø ere de mange Insekter, i Særdeleshed den under Navn af Ravet berygtede Væggeluus, der sønderknaver Alt og besudler det med sin Ureenlighed. — Handelen er meget betydelig. Paa denne og de nærliggende Øer: Domingo, Martinique, St. Lucia og Tabago aabnede Ludvig XVI flere Frihavne, hvor ethvert fremmed Skib turde indføre sine Varer og derfor udføre de her avlede Produkter. Industriesliden er endnu i sin Barndom; man finder her kun de uundværligste Haandverkere, saasom Skomagere, Skrædere, Tømmermænd, Murere, Smede o. s. v. Fra Frankrig og England forsynes Den saa rigeligt med de fleste andre Fornødenheder, at den igjen forsender en Mængde Manufacturvarer til de nærliggende Øer.

Ogsaa her finder, ligesom paa de fleste vestindiske Øer, et stort Misforhold Sted imellem den hvide og sorte Folkemængde. Blandt de 112,000 Indbyggere findes 100,000 Negere, der hensukke deres Dage i Slaveriets Lænker. Som Creoler udmærker den fyrige Franskmand sig ved sin Livlighed. Colonisterne føre et behageligt og yppigt Liv. Guadeloupes Beboere hengive sig med Liv og Sjæl til Taffelets, Kjærlighedens og Selskabelighedens Glæder. Forresten taber Colonien uhyre Summer ved den trykkende Indskrænkning, at det ikke er Plantageeieren tilladt: selv at forsende sine Produkter; thi han maa finde sig i, at see dem forsendte med Moderlandets Skibe.

Den øverste Magt er overgivet den kongelige Statholder; under ham staaer ogsaa Befalingsmanden over den 2000 Mand stærke Besætning. Han residerer paa Basse-Terre, i en velbygget, af talrige Landsteder og blomstrende Haver omgiven Stad, som i Aaret 1825 nær var bleven ødelagt i Bund og Grund af en frygtelig Orkan.

Til Guadeloupe slutte sig ei alene et par Dusin smaae, deels beboede, deels ubeboede Øer, der gjøre denne Ø til et lidet Archipels Midtpunkt, — men ogsaa Øerne Desirade, Maria galante og de imellem begge beliggende Helgenøer, der ligeledes ere franske Besiddelser og vigtige som Militairpunkter.

Desirade (1 Q. M.) har samme Beskaffenhed, som Guadeloupe, og staaer under samme Gouverneur. Den beboes af 1300 Mennesker, hvoriblandt 1,000 sorte Slaver. Colonisterne beskæftige sig fornemmelig med Bomuldsdyrkning; den her avlede Bomuld er den bedste i hele Vestindien. — Først i Aaret 1728 begyndte man at opdyrke denne Ø, der mangler Vand og er fuld af Kalkhuler.

Maria galante (4 Q. M.) blev besat af Franskmændene 1648. Man fortæller om den, at den ligner en Park, da Bjergene ere smykkede med store, frodigt-voxende Skovpartier, Slætterne bedækkede med Sukkerrør og Dalene med Kaffeplantager. Den beboes af omtrent 1500 Franskmænd, alle herskende og velhavende, 800 frie Coulourte og 12,000 Negerslaver. Endnu finder man adskillige Caraiber i de nordlige Distrikters høieste Egne. Ved Søkysten seer man den godt byggede, men slet befæstede og usundt beliggende Hovedstad: Le grand Bourgh, med 5,000 Indvaanere.

Helgenøerne (les Saintes), der ogsaa bære Navn af Petit-Terre, ere 6 smaae Øer, med et Fladeindhold af 1 Q. M. De bleve li-

gjeldes i Aaret 1648 tagne i Besiddelse af Frankrig. — Øerne have Basaltbjerge, en skjøn Havn, fortrinlige Plantager med tropiske Produkter og en Folkemængde af henved 1200 Indbyggere; deriblandt 1,000 Slaver. Kaffeen, som voxer her, bliver endog foretrukken for den, der avles paa Martinique. Paa Napoleons Tid gik dette ædle Produkt regelmæssig til Paris, til Hoffets Brug.

11. Antigua's Beboere.

Antigua, som Columbus opdagede paa sin anden Reise, fører ogsaa Navnet Antego; den er en af Britternes nyttigste og vigtigste Colonier i Vestindien. Først efterat Admiral Warner havde taget Øen i Besiddelse, i Aaret 1640, nedsatte Englænderne sig her. Under Krigen, der rasede i Europa fra 1660 til 1670, blev Colonien overfaldet af Franskmændene og ødelagt. I Aaret 1764 lagde Oberst Codrington, som med flere Plantere udvandrede fra Barbados, Grunden til den nuværende Colonie. Denne lille Stat har bestandig givet Beviser paa en fri og modig Charakteer. Antigua var ogsaa den første blandt Antillerne, der formildede Lovene til Fordeel for Slaverne.

Denne Ø hører til de frugtbareste og meest velsignede Lande, endskjøndt dens indre Egne endnu ikke ere ganske opdyrkede. Den ligner en vndig Have. Grønne, med Sukkerrør beplantede Marker afvexle med Køkkenhaver, hvori findes Ananas, Yams og Mais, og som ere omgivne med smaae Orange-, Cocos- og Pisanglunde. Imellem disse ligge Plantageeiernes Boliger, de store Veirmøller, Sukkerverkerne og Negernes mange, smaae, vidt omspredte Hytter. — Luften er brændende hed og bliver kun tildeels mildnet ved Østenvindene. Fra den store Hede hidrører sandsynligviis ogsaa hint Hududslæt, som man her kalder „den stikkende Hede"; det bedækker næsten hele Legemet. Jordskjælv og Orkaner høre ikke til Sjeldenhederne paa denne Ø; ofte anrette de store Ødelæggelser, hvorfor de herværende Huse og Hytter mestendeels ere opførte af Tømmer og byggede meget lave. — Man har stor Mangel paa Kildevand; thi paa hele Øen finder man ikke en eneste Flod eller Bæk. Indvaanerne samle Regnvandet i Steencisterner og filtrere det gjennem Sandstene, hvorved det befries fra al Ureenlighed, Insekter og den slette Lugt. I tørre Aaringer er Vandet saa sjeldent og saa dyrt, at man undertiden tiltuskes sig det imod Rom og Viin; ofte hidbringes det til Salg fra de nærliggende Øer. Mangelen paa Træer gjør mangen Gang denne Tørhed og Tørke endnu mere trykkende. Intetsteds træffer man en større Mængde skadelige Insekter, end paa Antigua. Foruden Muskiterne, der have hjemme næsten i alle Egne af Amerika, til stor Plage for Indbyggerne, og de mindre skadelige Tusindbeen, Græshopper og sorte Biller, finder man her Kartofelluus, der lægge deres Æg i Svedehullerne og foraarsage en ulidelig Kløen, saa at den lidende Deel ofte inflammerer, naar man kløer Huden; desuden de saakaldte Chiggers, der trænge sig ind i Huden og lægge deres Æg derinde; Borerne, der tilføie Sukkerrørplantagerne stor Skade, og Træslaverne: en Art Salamander, 4 Tommer lang og 2 Tommer bred, som har nogen Lighed med en Skrubtudse; de opholde sig ved gammelt Tømmer og i Træbygninger; med deres Sugetænger holde de sig saa fast, at man ikke kan blive dem qvit paa anden Maade, end ved at bortskære dem. Bliver da kun det Ringeste deraf siddende i Kjødet, saa kunne Følgerne vorde dræbende.

I Aaret 1835 beløb Folkemængden sig til 35,000 Indbyggere (deriblandt 30,000 Negerslaver), paa et Fladerum af 5 Q. M. Disse Insulanere have i Almindelighed en høist indtagende Charakteer. De ere livlige, utvungne og aabenhjertige, gavmilde og gjæstfrie, saa at Reisende, der komme hertil, almindeligviis nødig skilles fra deres nye Venner. Konerne og Pigerne

gaae eller kjøre sjelden ud, uden at have Masker eller Slør for Ansigtet, for at beskytte deres Teint imod den lummerhede Lufts Indflydelse. Mændenes sædvanlige Drik bestaaer i Punsch eller Rom, blandet med Vand. Her findes meget rige Plantere, der drive Sukkeravlen. Men ingen Europæer kan komme til Velstand og Rigdom saa hurtigt, som de herværende Mæglere, der opmuntre Negerne til at bestjæle deres Herrers Plantager og at sælge dem de stjaalne Produkter for Spotpriis. Ogsaa Plantagernes Forvaltere vide at gjøre sig saa store Fordele ved Bestyrelsen af deres fraværende Herrers Eiendomme, at de inden kort Tids Forløb blive rige Capitalister. Industrie og Kunstflid staae endnu paa et saare lavt Trin, da de fleste Livsfornødenheder og Luxusartikler hidføres fra England og Nordamerika.

Negerne bruges som Huustjenere, som Arbeidere i Plantagerne og til Varetransport. Man seer en Mængde Negerinder og Negertjenere opvarte ved de Velhavendes Taffel. — De gaae for største Delen halvt nøgne, og de faa Klæder, som de have paa Kroppen, ere ofte ganske forrevne. Selv i de bedste Huse, hvor Slaverne ere iførte Skjorter, Trøier og Beenklæder, bære de dog aldrig Strømper og sjelden Skoe. Om Søndagen, deres Torve- og Glædesdag, synes hele Negerfolket at være i Bevægelse; da ere de ogsaa bedre og reenligere klædte, end ellers. Hist og her finder man ogsaa velhavende Negere, der ikke savne Andet end Friheden, for at have det lige saa godt, som nogen rig Bonde i Europa; thi Lovene sikkre dem Besiddelsen af deres Eiendom. Dog forstaae haarde og gjerrige Herrer at omgaae Lovene og at gjøre dem Besiddelsen af deres velerhvervede Eiendom stridig. Ogsaa her tilmaaler man dem et Stykke Jord, som de kunne dyrke til eget Brug. Hver Slave erholder desuden et vist Qvantum Kjød og Grønsager; Huusnegerne faae Kostpenge. Naar en Neger eller Couleurt gribes som Løsgænger, fører man ham i Fængsel og lader hans Navn offentlig udraabe ved en Herold. Melder der sig da ingen Eiermand, saa bliver den Fængslede efter nogen Tids Forløb solgt offentlig. Paa denne Maade bliver undertiden et frit Menneske, blot for den forskjellige Farves Skyld, dømt til Slaveri, fordi han ikke kunde finde Arbeide i et Land, hvor man kun betjener sig af Slaver til Arbeidet. — Negerne ere lidenskabelige Elskere af Dands og Musik. Banioren og Tumbachen ere deres Yndlingsinstrumenter. Førstnævnte er en egen Opfindelse af Negerne, som de bragte med sig fra Afrika til Vestindien; den er et Slags Cither, hvis Bund bestaaer af den ene Halvdeel af en Kalebasse, hvortil er fastgjort en Hals af Træ, overtrukken med nogle Tarme- eller Messingstrænge. Det sidste Instrument ligner derimod vore Tamburiner; det er behængt med Metalstumper eller smaae Muslingskaller, der klingre meget stærkt, naar Instrumentet rystes. Derefter dandse ofte fleer end hundrede Negere paa een Gang, idet de gjøre de latterligste Grimasser.

Ved Dødsfald indfinde Negerne sig i Sorgehuset, klædte i hvide Trøier og Beenklæder, med et sort Bind om Armen; Negerinderne ere iførte Kjoler og Livstykker af samme Farve. Imedens de lade Bagverket og Drikkevarerne, der staae opstillede paa et rigt besat Skjænkebord, smage sig fortræffeligt, omringe 3 til 4 Negerinder eller Mulatinder den Afdødes Liigkiste i Sideværelset, hvor de græde høit under forstilte Veeklager og Grimasser. Derpaa drager Toget bort; Nogle af dem gaae parviis. Andre kjøre i Calescher. De paastaae: at en Negers Liig faaer sit Mæle igjen, kort før Begravelsen finder Sted. Den Afdødes Venner eller Slægtninge lægge derfor deres Øre til Spalten i Liigkistelaaget, for at høre, hvad han muligen endnu kunde have at sige dem.

Mulatterne og Mestizerne blive vel bedre behandlede, end Negerne; imidlertid viser man dog ogsaa dem megen Foragt, ja man sætter i Almindelighed endnu mindre Priis paa dem, end paa Negerne, fordi man ikke kan tvinge dem til uafbrudt Arbeide, saaledes som Negerne. Man

bruger dem meest ved Handelen, eller som Tjenestebud; Mulatinderne ere i Almindelighed tilfals for Enhver.

Regjeringen er overdraget til en Generalgouverneur; et Raad af 12 Medlemmer og en Forsamling af 25 Repræsentanter gaae ham tilhaande ved Administrationen. Han har sit Sæde i Johnstown, en fortrinligt beliggende, regelmæssig bygget og velbefæstet Stad med 16,000 Indbyggere og skjønne Kirker, der tilhøre de forskjellige protestantiske Confessioner. — English Harbour er en Stad med en udmærket Havn. Gracehill, St. Johns og endnu 3 andre Herrnhuter-Missioner have tilsammen 14,600 Indbyggere.

12. St. Christoph's Beboere.

Denne Ø har erholdt sit Navn efter Opdageren, Christopher Columbus, der tog den i Besiddelse for Spanierne og opkaldte den efter sit eget Fornavn. Andre troe imidlertid, at Øen er bleven kaldt saaledes, til Ære for den store Christophel, der skal have baaret Barnet Jesus paa sin Ryg gjennem Jordan, — fordi Columbus, da han landede ved denne Ø, blev et Bjerg vaer, der havde et andet, mindre Bjerg paa sin Top, hvorved han erindredes om hin Legende om den hellige Christoph. Hos Englænderne hedder Øen St. Kitts. Senere holdt Spanierne den for uværdig til deres Opmærksomhed, og forlode den. I Aaret 1626 oprettede Englændere og Franskmænd (Flibustiere) flere Etablissementer paa denne Ø, indtil den omsider, ved Freden til Utrecht, ganske tilkjendtes England. Efter Jamaica og Barbados er St. Christoph den vigtigste brittiske Besiddelse i Vestindien.

Jordbunden er frugtbar og fortrinlig skikket til Bomuld- og Sukkerplantager, der indtage 44,000 Acres ɔ: Dages Ploieland. Clima'et formildes meget ved Søvinde, der imidlertid ei sjelden gaae over til heftige Orkaner og anrette store Ødelæggelser. Det Indre af Øen er fuldt af Bjerge; de høieste blandt disse ere: Ulykkebjerget (kaldet saaledes efter et uforsigtigt Menneske, der vilde bestige det, men styrtede ned og døde øieblikkelig) og Svovlbjerget, som paa sin Top indeholder en altid dampende Hule og meget Svovl. Her finder man ogsaa endeel varme Kilder. Som Naturmærkværdighed fortjener en ganske egen Art af Fiirbeen, Roket, at omtales her; dens Forbeen ere længere end Bagbenene, og dens med gule og blaae Pletter skildrede Hud seer ud som et visent Blad; den skal synge ret behageligt.

Indbyggernes Antal beløb sig i Aaret 1835 til over 37,000 Mennesker; deriblandt 20,600 Slaver og 16,000 Hvide, fordeelte paa et Fladerum af 3 Qvadratmile; de dyrke meest Sukker og Bomuld, og brænde megen Rom. Man finder her mange Velhavende og Rige. Det engelske Sprog tales overalt; kun i fornemme Huse og af Franskmænd hører man det velklingende franske Tungemaal. Paa denne Ø seer man hist og her en Mængde skjønne Landsteder, med Haver, Springvande og Alleer. Hovedstaden Basse-Terre (6,400 Indb.), med Fortet Londonderry, har lige og brede Gader, med Træer plantede ved Siderne, samt et skjønt Torv, og driver en temmelig betydelig Handel. — Herrnhuter-Missionerne Bethesda og Basse-Terre have 5,000 Indbyggere.

Englændernes mindre vigtige Besiddelser ere Øerne: Montferrat, Newis, Barbuda og Anguilla.

Montferrats Beboere, 3,000 Hvide og 9,000 Slaver (paa 2 Q. M.), dyrke med megen Flid Sukker, Tobak, Indigo og Bomuld. I Aaret 1632 toge Englænderne Øen i Besiddelse. Den er meget frugtbar; af Sukker alene avler man aarligen henved 6,000 Centner. Hovedstaden hedder Plymouth.

Newis (1½ Q. M.) blev allerede i Aaret 1628 besat af Englænderne. Dens Dale ere yderst frugtbare og bedækkede med Sukker-, Bom-

uld- og Tobakplantager, der yde en aarlig Indtægt af 2 Millioner Franker. Den beboes af 1500 Hvide og 9,000 Sorte; den har mangfoldige Kilder, men et hedt, usundt Clima, som i Særdeleshed i October Maaned fremavler mange Febertilfælde. Orkaner ere her et saare almindeligt Phænomen. Hovedpladsen hedder Charlestown.

Barbuda (2 Q. M.) blev besat af Englænderne i Aaret 1630. Siden 1680 har Den været den engelske Familie Codringtons Eiendom. Den har et sundt Clima og en yderst frugtbar Jordbund. Indbyggerne, 2,000 i Tallet, beskæftige sig med Agerdyrkning og Qvægavl.

Anguilla eller Slangeøen (som den ogsaa kaldes, paa Grund af sin langagtige, bugtede Skikkelse) har et Fladeindhold af 4 Q. M. Dens Opdyrkning begyndte først i Aaret 1650. Den leverer en Mængde Sukker, Bomuld og Tobak. Indbyggernes Antal beløber sig til 1600 Individuer, hvoraf de 1200 ere Slaver; de drive fornemmelig Agerdyrkning, men lægge ogsaa Vind paa Gede- og Faareavl. Den bestyres af en Vicegouverneur, som altid er en Indfødt og staaer under Gouverneuren paa Antigua.

Østlig for Portorico ligger en Gruppe af 60 større og mindre Øer, der kaldes de virginske eller Jomfruøerne og tilhøre deels de Danske, deels Britterne, deels Hollænderne. De fleste iblandt dem ere tørre, have Mangel paa Vand og henligge ubeboede. De største og bedst befolkede ere de danske Øer: St. Thomas, St. Croix og St. Jean, og de nederlandske Øer: St. Eustach og St. Martin, over hvis Beboere vi ville levere en kort Beskrivelse.

13. Indbyggerne paa St. Thomas.

St. Thomas ($1\frac{4}{5}$ Q. M.) blev allerførst opdyrket af Nederlænderne, i Aaret 1648; senere erobredes den af Englænderne. Denne var den første Ø, som de Danske erhvervede sig i Vestindien, under Frederik den Tredie, i Aaret 1671. Den blev dem en høist vigtig Besiddelse, paa Grund af dens fortrinlige, meget sikkre og bequemme Havn, der kan rumme en Flaade af 100 Linieskibe. I Aaret 1685 oprettedes her en brandenborgsk Colonie. Den er bjergfuld, Jordbunden imidlertid frugtbar, men allerede temmelig udtømt ved mangeaarig Afbenyttelse. Clima'et er, som paa alle vestindiske Øer, fugtighedt, men dog temmelig sundt. Da Den ikke befugtes af nogen Bæk, der har fuldt Løb, saa indtræder ofte stor Tørke; Plantagerne ere derfor heller ikke i den Stand, som paa St. Croix. Imidlertid finder man her adskillige meget rige og malerisk-skjønt beliggende Plantager, t. Ex. Sorgenfri ved Caretbugten.

Indbyggernes Antal beløber sig til omtrent 10,000; i deres Sæder ere de meget afvigende fra hinanden, da de bestaae af Englændere, Hollændere, Franskmænd, Spaniere, Tydskere, Danske og Negere. Det Hollandsk-Creolske er det herskende Sprog. Her blive Negerne behandlede menneskeligt. Herrerne have ingen Ret over deres Slavers Liv og Død; den engang frigivne Neger kan under ingen Betingelse gjøres til Slave paany. De have deres egne smaae Plantninger; og da de kun arbeide $5\frac{1}{2}$ Dag ugentlig, og deres Herrer ikke maae holde dem nogen Dag længere til Arbeidet, end 8 Timer, saa kunne de, saafremt de ere flittige, allerede efter faa Aars Forløb være i Stand til, at løskjøbe sig med Indtægterne af deres for egen Regning dyrkede Jord. Regjeringen er mild og faderlig; den begunstiger de herrnhutiske Missionairer, og her findes allerede flere Missioner af christelige Negere.

Dens Hovedstad hedder ogsaa St. Thomas; den er for Øieblikket Hovedoplagstedet for Colonialvarer. Byen har en eneste, lang Gade; ved de uregelmæssig byggede Huse savner man den Smag og Elegance, som man bemærker i andre Colonier. Den har vigtig Handel, som er fri for alle Nationer. — De to Missionspladser: Nyherrnhut og Niesky, med 1900 Indbyggere, ere de ældste

i hele Vestindien; de anlagdes af Herrnhuterne i Aaret 1733.

14. Indbyggerne paa St. Croix.

St. Croix eller San Cruz (5 Q. M.) er den vigtigste og meest blomstrende blandt de danske Antiller. — Allerede i Aaret 1640 havde Flibustiere nedsat sig her; fra 1646 havde Englænderne Overmagten blandt dem, men bleve snart fordrevne af Spanierne (1650). I Aaret 1651 frareve Franskmændene dem Den, afbrændte Skovene og begyndte at dyrke Tobak, Sukker, Indigo og Bomuld. I Aaret 1696 forlode de flittige Colonister Den, paa Grund af det trykkende Monopol, og udvandrede til St. Domingo. Efter at den havde ligget næsten ganske øde indtil Aaret 1733, blev den af Frankrig solgt til Danmark, der bedre forstod at benytte de Fordele, som den fortræffelige, til Sukkerdyrkning fortrinlig skikkede Jordbund frembød, i Forening med adskillige gode Ankerpladse og Naboskabet med de andre blomstrende Colonier. Nu er Den fuldkommen opdyrket, lige fra Toppene af dens Høie ned til Kysterne. Clima'et, som forhen var meget usundt, er bleven forbedret betydeligt, siden de fleste Skove ere afbrændte. Imidlertid kunne ikke alle Europæere taale dette Clima, hvorfor mange vende tilbage til deres Fædreland, naar de have opholdt sig her i nogle Aar.

Indbyggernes Antal beløber sig til henved 32,000 Individuer, deels Hvide, deels Negerslaver, og deels frigivne Negere og Mulatter; de udmærke sig i Almindelighed ved milde Sæder. Saavel i Stæderne, som paa Landet, finder man velhavende Folk og en god, selskabelig Tone. Colonisterne ere meget gjæstfrie imod Fremmede og menneskelige imod deres Slaver, hvilket disse paaskjønne og gjengjælde ved Flid og Rolighed. Overhovedet finder man Orden, Flid og Driftighed i alle Plantagerne, som staae i Forbindelse med hinanden ved brede, skjønne Veie, der gjennemkrydse hele Den. — Man maa tilskrive Climaets Indflydelse, at denne Des unge Piger ere giftefærdige allerede i deres 14de og Mandspersonerne i deres 16de Aar. Blandt de Sorte veed man endog Exempler paa, at en Negerinde havde allerede i sit 12te Aar et Barn ved Brystet. — De vigtigste Udforselsartikler ere: 25,000 Fade Sukker og 10,000 Fade Rom, der udføres deels til Moderlandet, deels til de nordamerikanske Fristater. Med Luxusvarer forsynes Den meest fra England, og de fleste Plantere ere Englændere, som ofte efter nogle Aars Forløb vende tilbage til deres Fødeland, medbringende deres her erhvervede Formue. Ogsaa her leve mange over deres Evne, og det i flere Henseender; hvorfor mange Plantager ere forgjældede i høi Grad.

Regjeringen er betroet til en Gouverneur og et Regjeringsraad, hvis Myndighed ogsaa udstrækker sig over St. Thomas og St. Jean. Gouverneurens Post er vistnok den meest indbringende i alle den danske Stats Besiddelser; han residerer i Christiansted, Dens Hovedstad: en smuk By, hvis snorlige Gader og skjønne Bygninger gjøre et venligt Indtryk paa den Fremmede. Den har en ret god Havn, men et temmelig vanskeligt Indløb. 5,000 Indbyggere. — Frederiksstad har 1500 Indvaanere. — Herrnhuter-Missionerne Fredensdal og Fredensberg have tilsammen 6,300 Indbyggere.

Alle Troesbekjendelser have fuldkommen fri Religionsøvelse. Kirker for Evangeliske af begge Confessioner, for Catholiker, Episcopale, Presbyterianere og mähriske Brødre staae fredeligt ved Siden af hinanden. Her findes ogsaa Mennonitere, Quækere og Jøder.

Nordvestlig for St. Croix ligger den meget frugtbare, men ubeboede Krabbeø, der har erholdt sit Navn af de mange og store Krabber, som opholde sig her. [Landkrabberne, der ogsaa findes i stor Mængde paa andre vestindiske Øer, navnligen paa Hayti, grave sig om Dagen ned i Jorden og komme igjen skareviis frem om Natten. Engang landede Englænderne paa Den

St. Domingo, midt i Nattens Stilhed, for at overrumple den spanske Leir; da hørte de pludselig en stærk Larm, som af fremstyrtende Rytteri. I den Mening, at det var de spanske Landsforyttere, hvis Angreb de ikke dristede sig til at oppebie, indskibede de sig igjen og opgave deres Forehavende. Men snart viste det sig, at hin Larm ei var Andet end en Skare af Landkrabber, som ved Englændernes Nærmelse flygtede over det tørre Løv ind i deres Huller. Aarsdagen efter dette for dem saa gunstige Tilfælde feirede Spanierne ved en Krabbefest, paa hvilken en massiv Guldkrabbe, af en Trommes Størrelse, blev baaren omkring i Processíon.] De Danske, Spanierne og Englænderne ere komne overeens om, at benytte denne Ø i Fællesskab, at fælde Træer, jage, fiske o. s. v., men at lade den henligge ubeboet og ikke at anlægge nogen Plantage her. Hver Dag komme derfor Indbyggerne paa St. Croix herover, for at hente Brænde og friskt Vand, som de have stor Mangel paa.

15. Indbyggerne paa St. Jean.

St. Jean ($1\frac{4}{5}$ Q. M.) er den tredie af de danske Antiller og ligger midt imellem St. Thomas og St. Croix. I Aaret 1697 tog Danmark den i Besiddelse, men den blev først befolket i Aaret 1717. Endskjøndt Øen er temmelig bjergfuld, trives dog Sukkerroret fortræffeligt, da dets Dyrkning begunstiges baade ved Jordbunden og Clima'et. En stor Strækning af Landet er ogsaa bedækket med Bomuldplantager; men kun i en ringe Deel af det dyrker man Tobak, Frugter og Kaffe, skjøndt det sidste Produkt er her af en fortrinlig Godhed. Overflødigheden af uopdyrket Land tillader ogsaa Indbyggerne, at dyrke mange Jordfrugter og hvad der hører til Negerprovisioner, hvorfor ogsaa Indførselen af Meel og andre Fornødenheder er saare ubetydelig. Handelen er fri, men ei meget levende.

I Aaret 1815 fandtes der 200 Hvide, 300 frie Negere og 5000 Negerslaver paa denne Ø. Men i de senere Aar ere mange Grundeiere udvandrede med deres Capitaler til St. Thomas og St. Croix, hvorfor Folketallet nu er i Aftagende. Det Hollandsk-Creolske tales almindeligt her, ligesom paa St. Thomas; den reformeerte Kirke er den herskende. Fordum kunde de rige Plantageeiere ikke paa anden Maade skaffe deres Børn en passende Opdragelse, end ved at sende dem til europæiske Skoler eller Universiteter. Nu have Herrnhuterne imidlertid oprettet en Skole paa denne Ø. — Herrnhuter-Missionerne Bethania og Emmaus have tilsammen 1450 Indbyggere.

Paa disse tre danske Øer beløber Udførselen af Colonialprodukter sig aarligen til $1\frac{1}{3}$ Million Rigsdaler. Ogsaa Snighandelen har altid været meget betydelig her, og selv i vore Dage er den forbunden med store Fordele for Entrepreneurerne. I mangent Aar beløb Udførselen ved Snighandelen sig til 40 Millioner Franker.

16. Indbyggerne paa St. Eustachius.

Den St. Eustachius, ogsaa kaldet Eustaz eller Eustatia, med et Fladeindhold af 1 Q. M., blev i Aaret 1632 besat af Nederlænderne. Den bestaaer egentlig af to høie Bjerge, fordum Vulkaner; imellem disse strækker sig en lang Dal, som ved Hollændernes Flid er bleven gjort meget frugtbar, og hvor de nu dyrke Sukkerrør og Tobak. Den sydlige Deel af Øen er i Særdeleshed skjøn og jævn, her ere mange Sukkerplantager og flere skjønne Haver anlagte; i den nordlige, bjergfulde Deel dyrker man derimod mere Bomuld. Da man her mangler baade Flod- og Kildevand, samler man Regnvandet i Cisterner. Trods den hyppige Regn opstaaer der dog aldrig Oversvømmelse eller for stor Fugtighed; hvoraf man uddrager den Slutning: at den udslukkede Vulkans Afgrund maa have Aabninger eller Afløbsveie, hvorigjennem Vandet taber sig. Eustaz er egentlig intet Produktland, men derimod et Hovedoplagsted for Hollændernes vestindiske Handel; thi Frugterne af Landets Dyrkning ere altfor

ringe, til at de kunne vedligeholde nogen betydelig Handel. Men desto mere udbredt er Mellem- og Snighandelen, som især drives i Krigstider. Clima'et er sundt, men Orkaner indfinde sig hyppig.

Indbyggernes Antal udgjør 18,000, hvoriblandt 12,000 Slaver. Den regjeres af en Gouverneur; under ham staaer ogsaa den lille Ø Saba, der har et Fladeindhold af ½ Q. M., omtrent samme Beskaffenhed, som St. Eustachius, og henved 1000 Indbyggere, der boe i simple Huse, forfærdige Skoe og Bomuldsstrømper, og drive en lille Handel med disse Artikler og noget Indigo. — Den vigtigste By er St. Eustache, en folkerig Stad, der driver stærk Handel og har flere store, velbyggede Huse, men snævre og uregelmæssige Gader. Da den ligger tæt ved Strandbredden, er den meget udsat for Undergang, deels ved Havets brusende Bølger, deels ved en Nedstyrtning af Bjerget, som man med Grund befrygter, hvis der indtræffer et Jordskjælv. Stadens Magasiner, som bestandig ere fyldte med en Mængde Handelsvarer, indeholde store Rigdomme.

17. St. Martin's Beboere.

St. Martin, østlig for Jomfruøerne, har et Fladeindhold af 4 Q. M. Først i Aaret 1638 blev den opdyrket af Franskmænd og Nederlændere, som i Aaret 1648 formelig deelte Øen. Den er fuld af høie, skovbevoxede Bjerge, og kun en liden Deel af den er skikket til Colonialprodukters Dyrkning, navnlig Sukker, Bomuld og Tobak. Her finder man hyppig de saakaldte Lystræer, hvoraf man bruger tynde, tørrede Spaaner i Stedet for Lys; da de indeholde meget Gummi, give de desuden en ret behagelig Lugt. Clima'et er reent og sundt.

Antallet af samtlige Indbyggere kan belobe sig til 6,000; de samle Salt, brænde Rom, dyrke Sukker og Bomuld, hvormed de drive Handel. De Hvide, omtrent 2,000 i Tallet, ere næsten Alle af engelsk Oprindelse; derfor kan det heller ikke være os paafaldende, at vi paa denne nederlandske Ø forefinde engelsk Sprog, engelske Sæder og Særheder. — Disse nederlandske Øers Administration udmærker sig ved Haardhed, hvorfor Colonierne heller ikke ville trives rigtig godt.

18. Indbyggerne paa St. Barthelemy.

Den St. Barthelemy, med et Fladeindhold af 2½ Q. M., ligger imellem St. Martin og Barbuda. De første franske Nybyggere ankom hertil i Aaret 1650, fra St. Christoph; 1784 blev Øen afstaaet til Sverrig, og er nu dette Riges eneste Besiddelse i Vestindien. — Clima'et er behageligt og sundt; dog blive nysankomne Europæere hyppig angrebne af haardnakket Diarrhoe, Rheumatisme, frieslingeagtigt Udslæt og Øiensvagheder. Øen lider af Tørke og har stor Mangel paa rindende Vand, hvorfor Beboerne nødes til, omhygeligt at samle Regnvandet i Cisterner; ja de maae endog hente Vand paa den nærliggende Ø St. Christoph. Imidlertid savner denne Ø dog ingenlunde skjønne og nyttige Naturgaver, saasom Bomuld, hvoraf der aarligen avles henved 400 Baller, hver beregnet til 4—500 Franker, Sukkerrør, Indigo, Tobak, Cacao, Mais og andre Kornarter, navnligen ogsaa Honninggræs, der dyrkes som Korn, voxer meget hurtigt og giver 150 til 160 Frokorn. Af den her hyppigt voxende Aloe eller Agave danner man meget skjønne Hække. Her findes adskillige Saltsøer.

Øen har 8,000 Indbyggere, hvoraf de 4,000 ere Negerslaver; de dyrke fornemmelig Bomuld, Tobak og Mais; med disse og adskillige andre Produkter drive de en ikke ubetydelig Handel. Samfærdselen kunde være langt mere levende, dersom Indbyggerne vare mindre uvidende og dovne. Den hvide Folkemængde bestaaer af Svenske, Danske, Englændere, Irlændere og Franskmænd, hvorfor deres Sprog ogsaa er en underlig Sammenblanding af alle disse Nationers Tungemaal. De Fleste føre en høist simpel Levemaade. Mange opholde Livet ene med Kartofler, Cassavè, Gedemælk og Snegle. Slavernes Kost er endnu slettere. Hvad de behøve af Bohave, Linned, Dækketøi,

Porcellain, Glas o. s. v., erholde de fra Europa. Deres Handelsvarer komme deels derfra, deels fra de nordamerikanske Fristater eller fra de andre vestindiske Øer. Enhver, der nedsætter sig som Borger, har Ret til at handle.

Administrationen er overdraget til en Gouverneur, der har sit Sæde i Gustavia, en nybygt Stad med 900 Indvaanere og med en Frihavn, Carenage, der rummer over 100 Skibe. Sverrigs Indkomster af St. Barthelemy udgjøre aarlig 100,000 Speciesdalere. Den catholske Kirke er den herskende.

C. Indbyggerne paa de lucaiske Øer.

De lucaiske Øer, som de kaldtes af de oprindelige Beboere, eller Bahamaøerne, som Englænderne benævne dem, bestaae af 14 større og 6 til 700 mindre Øer, der ligge nordlig for Cuba. De ere mindre berømte for deres Produkter, end for deres Skjønhed og historiske Interesse. Een af dem, Guanahani eller Cat-Island (Kattøe, paa Grund af de mange Katte, der bleve satte i Land paa Kysten og formerede sig her til et uhyre Antal), var den første Ø i den nye Verdensdeel, som Columbus opdagede, i Aaret 1492. De Indfødte strømmede frem af Skovene, for at beundre det Underverk, der om Natten var stegen op af Havet. [I Nærheden af Landepladsen skal der have staaet en lille indiansk Landsby. Nu staaer her et Lyststed, der tilhører en Hr. Lyford og kaldes Columbia, til Ære for hin store Verdensopdager.] Disse milde, gedmodige Mennesker modtoge de Fremmede med Kjærlighed og Gjæstfrihed. Til Gjengjæld bleve de bortrøvede af Spanierne og førte i Slaveri; deres Hjem blev saaledes berøvet sine Beboere og ødelagt. Først i Aaret 1629 oprettede Englænderne et Etablissement paa disse Øer, der i et saa langt Tidsløb havde henligget aldeles ubeboede; men det blev ødelagt af Spanierne, i Aaret 1641. Englænderne anlagde en nye Colonie 1690; men ogsaa denne ødelagdes af Spanierne, i Aaret 1703. I meer end ti Aar vare de lucaiske Øer et Sæde for de under Navn af Bucaniere bekjendte Sørøvere, der dog omsider maatte overgive sig, da Georg I sendte stærke Troppeafdelinger og Colonister didhen. Førend den sidste amerikanske Krig udbrød, bemægtigede Spanierne sig paany disse Øer; men i Aaret 1783 bleve de dem igjen fratagne ved en engelsk Flaade. Fra den Tid har Colonien tiltaget i en mærkelig Grad og bliver stedse mere blomstrende.

De fleste af disse Øer ere nøgne, ubeboelige, kalkagtige Klipper, paa hvilke man overalt bemærker Havets indbrydende Magt, der bortskyller stedse mere og mere Land. Kun de 12 til 14 større Øer have en Jordbund, hvis Dyrkning lønner sig. Den flade Grund er altid frugtbar; selv Cayerne eller Sandbankerne, der knap hæve sig over Havets Overflade, ere bedækkede med Buske og Græs. Vegetationen er den samme her, som paa Antillerne, blot med den Forskjel: at paa Lucayerne træder Bomulden, som Hovedprodukt, i Stedet for Sukker og Kaffe, som her kun dyrkes i ringe Mængde. Alle Zoners Frugter trives her fortræffeligt, lige fra Ananasen til Kirsebærret. Mange Lægedomsplanter levere Udførselsartikler, ligesom Æquinoctiallandenes kostelige Træsorter ogsaa her 'berige Colonisterne. Desuden levere Lucayerne fortrinlig Bygningssteen, der findes i Steenbruddene, hvor Masen er blød, udskæres i allehaande Former og bliver i Luften hærdet til Marmor.

Clima'et er meget sundt og behageligt, da disse Øer for største Delen ligge i den tempererede Zone. Ogsaa her har man to Aarstider: den tørre og den vaade; men i Mellemtiden rase skrækkelige Storme og Uveir, ja undertiden hjemsøges Øerne endog af voldsomme Orkaner. — Lucayernes Handel med England, de store og smaae Antiller, samt de nordamerikanske Fristater, er yderst levende. Aarligen udføre de for en halv Million Pd. Sterling, deels i Salt, som erholdes i stor Mængde fra Indsøerne, deels i Bomuld, Farvetræ, Skilpadder, Ananas og andre Frugter.

Folkemængden, der udgjorde henved 50,000 Individuer, førend Spaniernes Ankomst, anslaaes

nu til 18,000 Mennesker, hvoriblandt kun 4,200 Hvide, for største Delen Anglo-Amerikanere, der fordum, som Royalister, udvandrede fra de forenede Stater, — lige saa mange frie Couleurte og 10,000 sorte Slaver. De Fleste dyrke den just ikke altfor frugtbare Jordbund til deres eget Behov; de ere maadeholdne, noisomme og tilfredse, uden at være enten rige eller aldeles fattige. Kun enkelte velhavende Plantere, der holde 40 til 50 Negere, høste Saameget af deres Jorder, at de kunne sælge og forsende adskillige Produkter. Deres Boliger ere byggede paa vestindisk Viis, d. v. s. af Tømmer og Bræder; de have i Almindelighed kun een Etage, ere meget luftige og staae midt i en Have eller imellem skyggefulde Træer, hvorfor de ogsaa have Lighed med europæiske Lysthuse. — Her ere de Couleurte og Sorte ikke i Besiddelse af borgerlige Rettigheder. Paa Bahamaøerne blive Negerne bedre behandlede, end paa de øvrige vestindiske Øer. Man anviser dem et vist Stykke Land til Dyrkning; naar de ere færdige med dette Arbeide for deres Herrer, kunne de anvende deres øvrige Tid ganske efter eget Godtbefindende. Eierne have selv et vaagent Øie med deres Slaver, og underkaste dem aldrig en tyrannisk Opsynsmands Vilkaarlighed; her hører man derfor sjelden Slavepidskens Smælden. Men Negerne lønne ogsaa denne deres Herrers menneskelige Fremgangsmaade med Flid, Lydighed og Troskab. [Inden vi forlade Negerne i Vestindien, ville vi endnu tilføie, at det hele Antal af Slaverne i alle de engelske Colonier beløber sig til 780,993 Individuer, og at den Sum, det engelske Parlament bevilgede de hidtilværende Eiere af Slaver, som Godtgjørelse for disses Frigivelse, udgjør 20 Millioner Pund Sterling.]

Fiskeriet er en Hovedbeskæftigelse for den største Deel af Lucayernes Beboere. I Krigstider beskæftige de sig desuden med at opfiske de strandede Skibes Gods. Andre have en ikke ubetydelig Fordeel af den Hjælp og Redning, som de yde dem, der forulykke i disse farlige Farvande. Atter Andre gjøre Tjeneste som Søfolk, Lodser og Skibstømmermænd, bygge meget gode Smaafartøier af Mahagony- og Cedertræ, eller de gjøre Krabbe- og Skilpaddefangsten til deres Erhvervgreen. De faa Vilde, der endnu opholde sig her, forfærdige Canoer eller bringe Skilpadde, Ambra, Frugter, ædle Træsorter o. s. v. til Handelspladserne i Nordamerika.

I Spidsen for Regjeringen staaer en Gouverneur, som har den fuldbyrdende Magt og er tillige Overstcommanderende over Tropperne. Et Underhuus af 26 og et Overhuus af 12 Medlemmer have den lovgivende Magt. Ved disses Valg har enhver hvid Indbygger, som i det Mindste er 21 Aar gammel, een Stemme. Dommermyndigheden udøves af egne, uafhængige Domstole.

Den største af Øerne, Bahama, har et Fladeindhold af $16\frac{1}{2}$ Q. M., men henligger ubeboet. — Ny-Providence, Hovedøen, er 8 Q. M. stor og den bedst befolkede af dem alle; den har nemlig 8,000 Indbyggere. Den er Sædet for Gouverneuren og har gode Landeveie; i Nærheden af Hovedstaden Nassau (6200 Indbyggere) finder man malerisk-skjønne Landskaber, smykkede med mangfoldige landlige Anlæg og yndige Lyststeder. Saavel Staden, som Fortet Nassau, ere skjønt byggede. Alle Gaderne ere brolagte med tilhugne Klippestykker. Staden har endeel herlige Bygninger, og den meget levende Handel gjør den til en af de livligste og rigeste Pladser i hele Vestindien. Aarligen ankomme henved 1500 Skibe, og Omsætningen beløber sig til over 1 Million Pd. Sterling. Indvaanerne ere dannede, gjæstfrie og elskværdige Mennesker, hos hvilke man endnu gjenfinder de gamle Lucayeres jævne Sæder.

Australien.

Australien, som har faaet sit Navn af sin sydlige Beliggenhed for den gamle Verden, indbefatter en stor Mængde Øer i det stille Hav eller Sydhavet, imellem de asiatiske Øer og Amerika, imellem 35 Gr. nordl. og 66½ Gr. sydl. Br., og 130 Gr. til 270 Gr. østl. L. fra Ferro. I Begyndelsen hed det Sydindien. Benævnelsen Polynesien o: Øverden har det Fortrin, at den giver et sandt Begreb om denne Verdensdeel. Mercator kaldte den Magellania, efter den første Verdensomseiler; af Vilhelm Postel blev den kaldt Chasdia. Efter Cook kom Navnene Australia, Polynesien og Nyholland i Brug. Franskmændene, i Særdeleshed Malte Bruun, kalde denne Verdensdeel Océanique. Brittiske Geographer valgte Navnet Australasia, da de forudsatte, at disse utallige Øer fordum have udgjort een sammenhængende Landstrækning.

Opdagelsen af denne Verdensdeel begyndte først, efter at Amerika og Sydhavet vare blevne Europæerne bekjendte. Ferdinand Magelhaens var den første, som med Opoffrelsen af sit Liv tilkjøbte sig et udødeligt Navn ved denne Opdagelse; og han maa ansees som den Første, der fandt denne Verdensdeel, idet han aabnede Veien til den australske Øverdens Opdagelse. Denne ædle Mand, en indfødt Portugiser, havde allerede tidligere tjent tilsøs og i Ostindien under den berømte Albuquerque; men senere forlod han sit Fædreland, ifølge en Uenighed med Hoffet. Keiser Carl den Femte modtog nu hans Tilbud, om at træde i Spaniens Tjeneste; og efter sin nye Herres Befaling foretog han en Opdagelsesreise til Sydhavet, hvortil han løb ud fra San Lucar i Spanien, den 20de September 1519, med fem Skibe og en Besætning af 236 Mand. Da han var overtydet om, at der ikke existerede nogen Gjennemfart imellem Nord- og Sydamerika, fattede han den Beslutning: at omseile Sydamerika. Den 12te Januar 1520 naaede han lykkeligt La Platastrømmens uhyre Udløb og troede nu, at have fundet Gjennemfarten; men det færske Vand overtydede ham snart om, at han befandt sig ved Udløbet af et vidtudstrakt Flodgebeet og altsaa endnu langt fra sit Maal. Fra den 31te Marts var han nødsaget til, at udholde i hele fem Maaneder den under 45 Gr. sydlig Brede allerede temmelig strænge sydlige Vinter, hvorved han behøvede hele sin Aandsstyrke, for at undertvinge Oprørsaanden hos sine guldgridske Officierer. Med en Columbus's Fasthed erklærede han den 24de August 1520, da han førte sine Skibe ud af Havnen St. Julien: at han vilde fortsætte Seiladsen indtil den 75 Gr. sydlig Brede, for at opsøge Gjennemfarten til Sydhavet. Allerede i October Maaned naaede den dristige Søfarer imidlertid, under 52 Gr. sydlig Brede, det af ham kaldte Cap de las Virgines; seilede derpaa ind i det efter ham opkaldte Stræde og

befandt sig den 28de November 1520 seirrig i det store Australocean, som han gjennemseilede i hele tre Maaneder og gav Navn af det stille Hav, fordi de her saa hyppige Storme ganske hvilede. I dette Tidsløb opdagede man i hint Hav, der indeholder saa mange Tusinde Øer, kun to øde Øl ande, som Admiralen kaldte de Ulykkelige (**Desaventuratos**), fordi de saa bittert skuffede de halvforhungrede Søfarere i deres Haab om friske Levnedsmidler. Da de allerede vare nær ved at omkomme af Hunger, naaede de omsider, den 6te Marts 1521, Ladronerne eller Marianerne, hvor de vederqvægede sig; derefter opdagede de Øgruppen St. Lazarus og tilsidst Philippinerne. Efter hin Tidsalders Aand gjorde den fromme Søfarer sig ivrig Umage, for at omvende Hedningerne; hvilket da ogsaa lykkedes ham med Kongen paa Øen Zebu. Derimod mistede han sit Liv i en Fægtning med Kongen paa Øen Matan, den 26de April 1521. Resten af Expeditionen gik nu til de molukkiske Øer; men kun eet Skib, „Victoria", kom den 21de September 1522 tilbage til San Lucar i Spanien, under Commando af Cano.

Der henrandt tre Hundrede Aar, inden alle Øerne bleve opdagede, som man nu indbefatter under Navnet Australien. Efter Magelhaens fortsatte spanske Søfarende de begyndte Opdagelser, i Særdeleshed Alvaro de Mendana, som i Aaret 1568 opdagede Salomons- og Marquesasøerne, og seilede derfra midt imellem Selskabsøerne og de venskabelige Øer, dog uden at blive dem vaer. Pedro Fernandez de Quiros, der havde ledsaget ham paa sin tredie Reise, tog en sydligere Fart og kom saaledes i den paa Øer rigeste Deel af Sydhavet; ved ham bleve Selskabsøerne og Helligaandsøerne bekjendte.

Med det 17de Aarhundrede begyndte Hollændernes Opdagelser. Jordbeskrivelsen er bleven væsentlig beriget ved Le Maire og Cornelius Schouten, som i Aaret 1615 lykkeligt seilede igjennem det efter den Førstnævnte opkaldte Stræde og beviste derved: at det atlantiske er forbunden med det stille Hav, ved et stort Sydhav Sønden for Sydamerika. Derefter opdagedes Schoutensarchipelet, nordlig for Ny-Guinea, Nordkysten af Ny-Guinea, Admiralitetsøerne og Kysterne af Ny-Irland. Aaret 1616 udmærker sig ved den af Hollænderen Diek Hardigh gjorte Opdagelse af Ny-Holland, endskjøndt man med nogen Sandsynlighed tillægger Portugiserne Æren for Nyhollands Opdagelse, hundrede Aar tidligere; men deres Opdagelser synes at være blevne hemmeligholdte af deres Regjering og senere aldeles forglemte. I det samme Aar blev Nyhollands Nordkyst besøgt af Hollænderne og kaldt Van Diemens Land, til Ære for Anton van Diemen, Generalgouverneur i Ostindien. I de ti paafølgende Aar fuldendte Edel, Witt og andre Søfarende, hvis Navne man senere har glemt, Opdagelsen af Nyhollands nordlige og vestlige Kyster; Landets vilde Udseende og de Farer, som man er udsat for, ved at nærme sig disse Kyster, forhindrede imidlertid Coloniers Anlæg. I Aaret 1622 blev den efter Gouverneuren i Batavia opkaldte Carpentariabugt besøgt og beseilet af en anden Hollænder. Peter Mut, som vovede sig videre end hans Forgængere, besøgte ogsaa Sydkysterne, i Aaret 1627. Den berømte Abel Tasman løb 1642 ud fra Batavia og omseilede Nyholland, men dog i en altfor lang Frastand, til noiere at kunne udforske Kysterne. Desuagtet opdagede han mod Syd Den Van Diemensland, som man i nyere Tider har kaldt Tasmanien, til Ære for ham; han antog den for en Deel af Nyholland. Ved denne Omseiling blev den Vildfarelse berigtiget, at Nyholland strakte sig som et fortløbende Continent lige ned til Sydpolen. Tasman opdagede desuden Øerne Pylstaat, Middelburg, Amsterdam og Rotterdam, de venskabelige Øer, Prinds Vilhelmsøerne, Hemskerksgrundene, og i det følgende Aar:

Mackøerne, tilligemed Kysten af Ny-Irland, som han urigtigt antog for Ny-Guinea. Imellem 1690 og 1710 udsendte det hollandsk-ostindiske Compagnie flere Søfarere, for at undersøge de vidtløftige Lande, hvilke det betragtede som henhørende til dets Herredømme. Blandt disse Mænd udmærkede Van Flammnig sig ved sine Fortjenester; thi han undersøgte flere Havne og Bugter paa Vestkysten af Nyholland og saae her de første sorte Svaner. Forresten fulgte ogsaa Hollænderne det 17de Aarhundredes smaalige Politik og lode kun Lidet om deres Opdagelser komme til offentlig Kundskab.

Ved Midten af det 18de Aarhundrede foretoge Englænderne og Franskmændene Australoceanets Gjennemseiling med fornyet Begeistring; og fra denne Tid traadte Australien ind i Videnskaben som femte Verdensdeel. Britten John Byron gjennemseilede Sydhavet i Aaret 1764 og opdagede Øerne Disappointment, Kong Georgs- og Prinds Walesøerne, Hertugen af Yorks Øer, Byrons- og de farlige Øer. Umiddelbar efter ham fulgte Wallis (1766), der opdagede den sydlige Kjæde af det farefulde Archipel og gjenfandt Quiros Ø Sagittaria, det nuværende Otaheiti. Kort derefter gjorde Carteret en vigtig Opdagelse. Efterat han nemlig havde berørt Mendana's Ø Santa Cruz, gjennemseilede han først St. Georgscanalen imellem Dampiers Ny-Brittanien og Øen, der senere har erholdt Navn af Ny-Irland. Paa samme Tid var Franskmanden Bougainville ivrig beskæftiget, med at indhente nøiere Underretning om Australien. Han undersøgte det farefulde Archipel, hvoraf Wallis kun havde seet en ringe Deel paa samme Tid; han opholdt sig i længere Tid paa Otaheiti, af hvis fortryllende Skjønhed Franskmændene vare saa indtagne, at de betragtede Øen som et værdigt Opholdsted for Gudinden af Paphos og gave den Navnet: Ny-Cythere. Bougainville valgte en ganske anden Vei gjennem Australoceanet, paa hvilken han opdagede de Sofarendes Øer (1766); tillige berørte han ogsaa Quiros Helligaands-Archipel. Mangel paa Levnedsmidler nødte ham til, at tage Coursen mod Nord, hvor han besøgte Louisiada's og Salomonsøernes Archipel. Dette var Franskmændenes første, med et saa glimrende Resultat kronede Reise omkring Jorden.

Men den engelske Verdensomseiler James Cook erhvervede sig unegtelig den største Fortjeneste ved en nøiagtigere Undersøgelse af den nye Verdensdeel, nemlig fra 1768 til 1799. [Cook blev født 1728, i det engelske Grevskab Yorkshire, og kom i sit 13de Aar i Lære hos en Kulskipper, hvor han svingede sig op til Skibskok og omsider til Understyrmand. Hvad han kunde sammenspare, anvendte han til at erholde Underviisning i Mathematik og Sovidenskaberne. Det varede nu ikke længe, forend han blev brugt til længere Farter paa Østersøen, og 1759 blev han hævet til en Skibsmesters Post, paa Grund af sin punktlige, troe og gode Opførsel. I Aaret 1764 overdrog man ham den vigtige Forretning, at optage Nyfoundland. Lord Hawke udnævnte ham 1769 til Commandeur over det Skib, der skulde foretage en videnskabelig Reise til Sydhavet.] Efterat have omseilet Otaheiti, opdagede han en Gjennemfart ved Ny-Seeland, der nu hedder Cooksstrædet og deler Ny-Seeland i to store Øer. Ligeledes gjennemseilede han Torresstrædet, der adskiller Ny-Guinea fra Nyholland. Endelig omseilede han Nyhollands Østkyst, opholdt sig længe i den skjønne Botanybay og gav, ved sin begeistrende Skildring af denne yndige Bugt, Anledning til Oprettelsen af Colonien Ny Syd-Wales. Efter hans Hjemkomst, i Aaret 1771, udnævnte hans Konge ham til commanderende Skibsmester og befalede tillige, at der skulde udrustes tvende Fartøier, Resolution og Aventure, til en nøiagtigere Undersøgelse af Sydhavet. Paa denne Expedition, der fuldendtes den 13de Juli 1772, ledsagedes Cook af begge

Forster'ne, Fader og Søn (efter hvis Raad Nydelsen af Suurkaal indførtes som et paalideligt Middel mod Skørbug); han gjennemseilede Sydhavet indtil 60 Gr. sydlig Brede, og tilintetgjorde derved det 16de Aarhundredes fabelagtige Formodninger om et sydligt Continent, hvis Tilværelse man havde forudsat som aldeles nødvendig, for at holde Jordens nordlige Halvkugle Ligevegten. Under denne Reise bleve de venskabelige Øer og Nye-Hebriderne undersøgte. Man opdagede Ny-Caledonien og gjenfandt Mendana's Marquesasøer. Ny-Seeland blev noiere gjennemforsket, og Australiens beskrivende Geographie vandt uendelig meget ved begge Forster'nes aandrige Forskninger. — Neppe var Cook lykkelig vendt tilbage, i Aaret 1775, førend han af sin Konge udnævntes til Capitain; og allerede i det følgende Aar løb han igjen med to Skibe ud paa en ny Verdensomseiling, ledsaget af Clarke. Han besøgte Nyholland, Ny-Seeland og Selskabsøerne; og han medbragte forskjellige europæiske Dyr og nyhollandske Muskatnøddræer til Otaheiti'erne. Hans Reises Hovedøiemeed var: at undersøge Beringsstrædet og den nordvestlige Kyst af Amerika, og om muligt at finde en nordlig Gjennemfart til det atlantiske Hav. Paa Tilbagetouren fra denne Nordreise opdagede han Sandwichsøerne, under 22 Gr. nordlig Brede. Disse Insulanere, der aldrig før havde seet noget europæisk Skib, modtoge Europæerne med religieus Ærefrygt; men senere bleve de saa opbragte paa Cook — fordi han havde ladet en Morai (Gudebolig) nedrive og indskibe som Brændsel, og han desuden vilde bortføre deres gamle Konge som Fange, til Straf over de Indfødte, der havde gjort sig skadesløse for hint Rov, ved at frastjæle Cook en Skibsjolle — at de ihjelsloge ham og sønderrevе hans Liig. Dette skete den 14de Februar 1779.

Paa Frankrigs Konge Ludvig den Sextendes Befaling blev La Peyrouse udrustet med to Fregatter: La Bousole og L'Astrolabe, til en reenvidenskabelig Reise, hvortil Kongen selv havde udkastet Planen. Skibene begyndte deres Seilads i Aaret 1785. Nordlig for Sandwichsøerne opdagede han en ufrugtbar lille Ø, som han gav Navnet Necker. Efterat han havde berørt Amerikas Nordvestkyst og omseilet Asiens Nordostkyst, tog han Coursen gjennem det stille Hav til Nyholland, idet han underveis berørte de Søfarendes og de venskabelige Øer. Fra Botanybay hjemsendte han til Frankrig sine Dagbøger og en Beretning om den Reise, han endnu havde i Sinde at foretage; men siden forsvandt han med begge sine Skibe.

D'Entrecasteaux's, La Billardiere's, Baudin's og flere Andres Reiser have kun ledet til faa Opdagelser. Det var dem fornemmelig paalagt, at opsøge den ulykkelige La Peyrouse. Men al deres Møie var forgjæves. Først i den nyeste Tid lykkedes det Skibscapitainerne Dillon og d'Urville at opdage Spor af La Peyrouse's Skibbrud, ligesom ogsaa nogle Levninger af hans to Fregatter, paa Øen Wanicolo. — Baudin, der fuldendte sin Reise i Aaret 1800, optog den største Deel af Nyhollands sydlige og vestlige Kyster; han berigede Jordbeskrivelsen med Napoleonsland og Archipelet Bonaparte. I Aaret 1788 blev Forbrydercolonien Ny Syd-Wales anlagt paa Nyholland, ved en Tydsker, Arthur Philip. I 1791 opdagede Nordamerikaneren Ingraham: de nordlige Marquesasøer, og 1804 fandt Amerikaneren Crooker: Strongis-Island. Endelig gjorde igjen en Spanier, Juan Baptist Monteverde, i Aaret 1805, en Opdagelse af 29 Øer i een Gruppe, der fører hans Navn. 1815 opdagede Britterne Auklandsgruppen, og 1816 fandt Russeren Kotzebue: Romanzoff-, Spiridoff-, Rurikskjæde-, Kutusoff-, Suvarow- og Radakøerne. Fra 1823 til 1826 fuldendte Kotzebue endnu en Reise omkring Jorden, paa Skibet Pretpriatie, uden dog at gjøre nogen ny Opdagelse. Ogsaa Krusenstern,

Campbell og Hunter have gjort sig fortjente ved deres Opdagelsesreiser i Sydhavet.

I dette store Hav ligge uden Tvivl endnu andre Øer, som ingen Europæer hidtil har seet; og selv af de allerede opdagede Landmasser i Australien kjender man blot Kysterne. Derfor har man ogsaa i Almindelighed kun faa paalidelige Efterretninger om Jordbunden og Vandene.

„Hvorledes ere disse Øer opstaaede?" høre vi vore Læsere spørge. De mindre Øer ere tildeels fremkomne ved Ildens Kraft, mange ere derimod grundlagte paa Koraller; thi intetsteds finder man saa vidt udstrakte og farlige Koralrev, som her. Af denne sidste Dannelsesmaade kan man ogsaa forklare sig mange af disse Øers totale Mangel paa Pattedyr. [Det er i Sandhed høist interessant, at kunne iagttage Naturen under Dannelsen af disse Koraløer, som her ere, saa at sige, endnu under Arbeide. Koraldyrene begynde altid deres Arbeide paa Klippegrund; saasnart deres Bygning har naaet Havets Overflade, bygge de den ikke høiere, men udstrække sig i Breden. Paa deres Bygnings altid ujævne Overflade samler der sig let Sand og Dynd, nærmest ved Koralgrundlagets ydre Rand. Derved opstaae kreds- eller halvkredsformige Øer, hvis Midte langt fildigere bliver til fast Grund og danner altid en Fordybning; selv paa de allerede fuldkommen uddannede Øer gjenkjender man endnu tydeligt denne Fordybning, deels som en Sø, deels som en moradsig Dal. Først fremkomme Planter paa den nye Grund; det varer da heller ikke længe, førend Fugle tage Ophold her. De henraadnende Planter forhøie Grunden lidt efter lidt; Fugle hidbære maaskee andre Planters Sædefrø, der viser sig ogsaa Træer, og tilsidst tager Mennesket den nyskabte Ø i Besiddelse. — Formodningen om en fra Syden udgaaet Jordrevolution bestyrkes ved disse Øers Skikkelse, adspredte Beliggenhed og Beskaffenhed.] Mærkeligt er det, at denne Øbygning kun viser sig i Østen; jo længere man kommer mod Vest, desto fuldkomnere synes baade Land, Produkter og Indbyggere. Humboldt anseer Nyholland for et ved en Naturrevolution løsreven Stykke af Asiens Fastland; men Nyholland har mere Lighed med Afrika, end med Asien.

Paa adskillige af Sydhavets Øer finder man meget høie Bjerge, t. Ex. Egmont, 14,700 Fod høit, i Ny-Seeland, og Mauna Rua, 13,500 Fod, paa Sandwichsøerne; paa Fastlandet har man hidtil kun fundet Bjergtoppe af 6,500 Fods Høide. — Store Floder kunne blot existere paa Fastlandet; men selv der har man endnu ikke lært at kjende nogen Flod, der kan komme i Lighed med Elben; lige saa lidet har man opdaget store Indsøer. Forresten have de fleste Øer ingen Mangel paa Vand. — Da Australien ligger i den hede og i den sydlige, tempererede Zone, er denne Verdensdeels Clima deels varmt — dog i Almindelighed med en mindre trykkende Hede, end i de asiatiske og afrikanske Lande under samme Brede, — deels tempereret, mildt, reent og sundt. Ogsaa ere de Lande i denne Verdensdeel, der ligge paa den sydlige Halvkugle, koldere end de, der ligge paa den nordlige. Mange af disse Øer nyde en stedsevarende Vaar. De fleste Øers ringe Omfang udsætter dem, selv i Nærheden af Æquator, for den køligere Sølufts Indflydelse. En regelmæssig Østpassatvind bemærker man i Særdeleshed imellem 16 og 24 Gr. N.; sydligere er Vinden derimod ubestandigere.

Om Produkterne er man endnu ikke i Stand til, at fælde nogen almindelig Dom, da Fastlandet er os kun saa lidet bekjendt. Vegetationen er saare rig; her i dette milde Clima og denne frugtbare Jordbund udfolder den sig i sin fulde Yppighed. Den vigtigste Gjenstand af Planteriget er det nyttige Brødfrugttræ, der dog ikke synes at existere paa Fastlandet. Palmer og Planter med spiselige Rødder forekomme i Overflodighed; paa nogle Øer finder man endog Krydderier; desuden: Bomuld, fortrinlig nyseelandsk Hør, Tiktræ, Papirmorbærtræer, Kasuarina-,

Ceder- og Fyrretræ, Bambus- og Sukkerrør, samt mangfoldige andre, ved deres eiendommelige Udseende udmærkede Planter, fornemmelig paa det faste Land. — De mindre Dyr ere høist fattige paa Dyr; mange Dyr have aldeles ingen Arter af fiirfødede Dyr, andre have kun Sviin, Hunde, Flagermuus og Rotter; derimod har Fastlandet allerede gjort os bekjendte med forskjellige ganske nye Slægter og Arter, blandt hvilke Kangu-ru'en og Snabeldyret ere de mærkværdigste. Flere Sælhundearter forekomme hyppig i nogle Egne, og i den sydlige Deel finder man en Mængde Hvalfiske. Europæiske Huusdyr ere længst blevne indførte i forskjellige Egne, hvor de trives godt og ere tildeels blevne vilde, ligesom i Amerika. Paa Fjerkræ er der ingen Mangel; ogsaa Hønen har nu hjemme her. — Hidtil har man fundet Mineralriget saare fattigt, neppe Spor af Guld og Sølv, men derimod hist og her Kobber og Jern; af Stene gives der naturligviis flere Arter, forskjellige Ædelstene, Kalk, Pimpsteen o. s. v., samt Steenkul; ligeledes Steensalt og Saltkilder.

Indbyggerne (kun omtrent 3,700,000 paa over 170,000 Q. M., saa at man i Gjennemsnit neppe kan regne 10 Mennesker paa Qvadratmilen) danne to Hovedracer: i de østlige Egne ere de af malayisk Race og have tildeels megen Lighed med Caucasierne, baade i Farve og Legemsskikkelse; i de vestlige Egne høre de til Negerracen og kaldes Papuas. Ved Sammenblanding af begge disse Hovedstammer er der fremkommen forskjellige Mellemarter. Papua'erne beboe Nyholland, Nyguinea, Louisiada, Salomonsøerne, Nyhebriderne, Nybrittanien og Nycaledonien; de have, fornemmelig i Nyholland, opbøiede Læber og uldagtigt Haar, ligesom andre Negere, fra hvilke de ere forskjellige ved deres meget tynde og magre Arme og Been. Denne Negerrace staaer i Dannelse langt tilbage for den anden Race, eller den malayiske, fornemmelig i Nyholland, hvor Indbyggerne have modbydelige, abeagtige Ansigtstræk, staae paa det laveste Trin af legemlig og aandig Uddannelse og leve i vild Tilstand, uden Statsforfatning og uden Religion. Den store Mund med de tykke, opadbøiede Læber staaer langt frem, næsten ligesom en Tryne, og bag denne taber den lille flade Næse sig. De dybtliggende Øine røbe en snedig Raahed og kun sjelden enfoldig Godmodighed. De gaae nøgne eller let beklædte med Dyrehuder, fange Fiske, klattre op i Træerne eller fælde undertiden de let fangelige Kanguru'er, og fortære Alt næsten ganske raat; de gjøre sig knap den Umage, at plukke Fjerene af Fuglene. Indbyggerne paa Nyhebriderne og Nycaledonien, som man ligeledes henregner til Papua'erne, fortære deres ihjelslagne Fjenders Kjød, men have Marker, hvorpaa de dyrke Pisang, Yams- og Aaronsrødder. — Den malayiske Hovedrace, der beboer de australske Øer, saasom: de venskabelige Øer, Selskabsøerne, Sandwichsøerne o. s. a., udmærker sig ved de skjønneste, meest regelmæssige Former, som Menneskets Skikkelse er i Stand til at modtage paa nogensomhelst Plet af Jorden. Hudfarven er undertiden ikke mørkere, end Spaniernes og Italienernes; ja, man har seet flere Fruentimmer fuldkommen hvide, som de skjønneste Europæerinder. I det Hele taget vise disse Beboere sig som godmodige, selskabelige, blide, muntre og letsindige Mennesker. Imidlertid stemme de Reisendes Udsagn overeens deri, at de Alle have Hang til at stjæle og at de ikke undsee sig ved, at give deres Koner og Døtre til Priis for Europæernes fæiske Lyster. Hos nogle iblandt dem hersker ogsaa den afskyelige Skik: at æde Menneskekjød og at offre Mennesker. — De leve i Landsbyer, forfærdige mangehaande Redskaber og drive et Slags Agerbrug. Det er en unegtelig Kjendsgjerning, at de besidde megen Kunstfærdighed og at man overhovedet træffer ypperlige Anlæg og en ufordærvet Natur hos Mange.

Disse Folkefærds Regjeringsform er forskjellig, efter det Trin af Cultur, hvorpaa de staae:

Hos de meest dannede Øboere forefandt Europæerne et feudalsk Eneherredømme; Landeierne vare de Adelige eller Jeris; for dem maatte den øvrige Folkemængde arbeide, der endog var udelukket fra Nydelsen af visse Næringsmidler. Aristokraterne vare igjen forenede under et Overhoved eller Konge, der maatte regjere overeensstemmende med gamle Vedtægter eller Landets fra Slægt til Slægt overleverede Love. Slige Stater forefandt man fornemmelig paa Sandwichs- og Selskabsøerne, samt paa de venskabelige Øer. De forekomme, meer eller mindre uddannede, næsten paa alle Øer i det stille Hav. Paa de større Landstrækninger eller Øer ere Menneskerne ogsaa vildere, men dog meest raae og dyriske paa den største Ø: Nyholland. Man maa ikke tænke sig Forfatning, Eiendom o. s. v. i slige Egne, hvor Ingen har Eiendomsret over Grunden.

Religionen er mestendeels blot Fetischdyrkelse, i det Høieste kun raa Naturdyrkelse og Menneskeoffring. De tilbede Hoved- og Underguder, have Præster og nære høist sandselige Forhaabninger med Hensyn til et andet Liv efter dette. Almindeligviis ere deres Morais eller Begravelsesbygninger de Steder, hvor Gudstjenesten holdes. Engelske Missionairer have udbredt den christelige Religion paa Selskabs- og Sandwichsøerne. Blandt alle Øboerne have Indbyggerne paa Sandwichsøerne gjort de største Fremskridt ved deres Bekjendtskab med Europæerne.

Ogsaa for Handelen ere Europæernes nye Anlæg temmelig vigtige, da europæiske Planter og Dyr trives godt her; allerede nu avler man adskillige Produkter til Udførsel.

Foruden Australiens oprindelige Indbyggere forefinder man nu ogsaa Europæere, dog kun faa paa Sandwichsøerne, men over 50,000 Individuer i den af Englænderne paa Østkysten af Nyholland anlagte Forbrydercolonie, og et ringere Antal i Van Diemensland. Overhovedet har Storbritanien, i Aaret 1824, taget alle Australiens Øer og Landstrøg, der ligge imellem 129 og 135 Graders Længde, i deres Besiddelse, tilligemed Arsley og Clarence-Strædet, samt Port Essington paa Halvøen Coburg.

Denne Øverden kan meest passende inddeles efter Indbyggernes Herkomst og Øernes Beliggenhed Sønden og Norden for Æquator. Negerstammen beboer de vestlige, Malayerstammen de østlige Egne.

A. Negerlandene, alle Sønden for Æquator.

I. Fastlandet eller Nyholland, med den brittiske Colonie Ny Syd-Wales og Colonien ved Svanefloden.

II. Øerne: 1) Van Diemensland; 2) Norfolk; 3) Nyguinea; 4) Admiralitetsøerne; 5) Ny-Irland eller Tombara og Nyhannover; 6) Nybrittanien; 7) Nygeorgien eller Salomonsøerne; 8) Dronning Charlottes- eller Santa Cruz-Øerne; 9) Nyhebriderne eller Helligaandsøerne, og 10) Nycaledonien.

B. Malayer-Øerne.

a) Norden for Æquator:

1) Marianerne, Ladronerne (Tyveøerne), Lazarusøerne; 2) Carolinerne eller Nyphilippinerne; 3) Pelew'øerne; 4) Lord Mulgrave's Øer, og 5) Sandwichsøerne.

b) Sønden for Æquator:

1) Ny-Seeland; 2) Tonga'øerne eller de venskabelige Øer; 3) de Søfarendes Øer; 4) Selskabsøerne; 5) de lave Øer; 6) Marquesas- eller Mendana-Øerne, og 7) Paaskeøen.

A.
De i Negerlandene, Sønden for Æquator, boende Folkefærd.

I.
Indbyggerne paa Fastlandet eller Nyholland.

Nyholland (Ulimaroa, Australasien), den femte Verdensdeels Fastland og den største Ø i Verden (140 til 150,000 Q. M.), har sit Navn af Hollænderne, som igjen opdagede Landet, 1615, efterat det allerede var bleven funden næsten et Aarhundrede tidligere af Portugiserne. Den sydvestlige Pynt hedder Cap Leeuwin, efter det hollandske Skib, der først blev den vaer i 1660. Farlige Grunde og voldsomme Brændinger vanskeliggjøre Landgangen paa Syd-, Vest- og Nordkysten. Her finder man ikke een sikker Havn, og hele det hidtil bekjendte vestlige Kystland synes at være et moradsigt Lavland. Nogle Kyster have et barsk, ufrugtbart Udseende; andre indeholde store frugtbare Strækninger, hvor de Planter og Dyr, som man har overført hertil, trives fortræffeligt. Det endnu lidet undersøgte Indre indeholder mange Bjerge, blandt andre de blaae Bjerge: en vild Bjergkjæde, Vesten for den brittiske Colonie; den løber fra Nord mod Syd, og dens høieste Toppe ligge 6 til 7000 Fod over Vandfladen. Allevegne frembyder den utilgængelige Fjeldkløfter, høie og steile Klippevægge og rædsomme Afgrunde. Først i Aaret 1813 lykkedes det Britten Evans, at bane sig fra Colonien Sidney Vei over de blaae Bjerge, hvorpaa Gouverneuren Macquarin lod anlægge en 100 engelske Mile lang Bjergvei, ad hvilken han 1815 først foretog en Opdagelsesreise i det Indre og anlagde det første vestlige Etablissement, Staden Bathurst, i en meget frugtbar Egn. Hinsides de blaae Bjerge begynder et 2 til 3,000 Fod høit Høiland, tildeels en Høislætte, der i Begyndelsen gjennemskæres af Bjergrækker og skjønne Dale; men længere mod Vesten danner den store Slætter og til Slutningen en vidtudstrakt moradsig Egn. Jordbunden imellem Havet og Bjergstrækningen er ei allevegne frugtbar og lider af Vandmangel. Saavidt Bjergene naae, træffer man høist frugtbare Egne, deels Skov, deels aabne Slætter, men som oftest udsatte for pludseligt indtrædende og høist ødelæggende Oversvømmelser af Floderne. — I det os hidtil bekjendte Landstrøg er Clima'et allevegne mildt og sundt, baade for Mennesker og Dyr. Ved Kysten kjender man hverken til Snee eller Is; i det Indre er Kulden noget strængere om Vinteren, saa at Vandene undertiden ere belagte med ½ Tomme tyk Is. Sommerheden er temmelig trykkende, da den ofte stiger til 34 Gr. R.; ved Kysten tempereres den dog om Dagen ved den regelmæssige Søvind. Kun i Norden gives der en bestemt Regntid; om Vinteren (d. v. s. vor Sommer) regner det mere i Lavlandet, og Vestenvinden er herskende; om Sommeren derimod falder der, under den næsten bestandige Østenvind, mere Regn i Høilandet. Men i Almindelighed er Luften tør, og ofte regner det ikke i hele Maaneder; derpaa følge igjen heftige Regnskyl, især om Vinteren, hvorved Floderne stige i den Grad, at de ei sjelden anrette betydelig Skade ved Oversvømmelse. Næsten i alle Aarstider indfinde heftige Storme og Tordenveir sig hyppigt; man har ogsaa sporet Jordskjælv her. I Nærheden af Floderne Hunter og Pages har man nylig opdaget en Vulkan, der dog ingen Lava udkaster og hvis Flamme ene synes at finde Næring i Jordolie. — Nyholland har ingen Mangel paa store og smaae Havbugter; den største blandt disse er Carpentariabugten paa Nordkysten, den er 80 Mile bred og 120 Mile lang. Sydlig for Moretonbugten har man i Aaret 1828 opdaget to anseelige Floder: Clarence og Richmond. Ogsaa hinsides de blaae Bjerge har man opdaget forskjellige Floder, der alle strømme ned til de moradsige indre Egne; saaledes fandt man 1828 en Hovedstrøm, Darling, som er ¼ Miil bred. Egnen, hvorigjennem denne Flod løber, er et mo-

radsigt Land, der aldeles ikke er skikket til Opdyrkning, og meget saltholdigt, saa at den store Strøm her har fuldkommen salt Vand. Saltkilder sprudle hyppigt frem af Jorden, til en Høide af et par Fod. Efter de Indfødtes Udsagn, findes der en stor Sø i det Indre. I Bjergegnene danne Floderne talrige Vandfald, hvoriblandt Apsley er det berømteste. — Ny Syd-Wallis syntes ved den første Opdagelse at være meget fattigt paa Produkter; men om end Naturen her ikke udholder nogen Sammenligning med Ostindiens frugtbare Slætter, har man dog, siden man blev nøiere bekjendt med Landet, fundet mange nye, nyttige Produkter og et temmelig betydeligt Antal af hidtil ganske ubekjendte Dyr og Planter. Dyrriget har vel intet Vildt at fremvise, men derimod to Dyrslægter, som man ikke har opdaget nogetsteds paa hele Jorden, undtagen i Nyholland, nemlig: Kanguru'en og Snabeldyret. Kanguru'en er et Pattedyr. Der gives flere Arter, som alle ere spiselige og uden Fedt, naar man undtager Halen. Disse Dyrs Kjød er meget velsmagende og tillaves paa mange Maader som Vildt. Kangurú'erne betjene sig aldrig af deres Forbeen, undtagen naar de græsse. Idet de afgnave Græsset bevæge de sig fremad paa alle Fire, hvorved de tage Halen til Hjælp; fra Tid til anden reise de sig i Veiret, for i al Magelighed at fortære en eller anden Yndlingsføde, som de have afrevet med Forbenene og som de tage af den ene Pote over i den anden, ligesom Børn, der fryde sig ret hjerteligt over et skjønt Æble. Naar man gjør Jagt paa dem, hoppe de afsted paa Bagbenene med en beundringsværdig Hurtighed; og deres Hale, der bevæger sig op og ned, hjælper dem til at holde Ligevegten. De springe da over Bække, dybe Kløfter og almindelige Buskvæxter med et vældigt Sæt; paa slige Steder have de Intet at befrygte af Hundene, men paa en Slætte blive de snart jagede trætte. Almindeligviis gribe Hundene dem fat i Lænderne, kaste dem om paa Ryggen og qvæle dem derpaa ved et Bid i Struben. Kanguru'en har kun een Unge ad Gangen; denne lever i Bugposen ved Moderens Brystvorter, saalænge til den fra en Tommelfingers Størrelse er bleven saa stor som en Puddel, beklædt med et fiint lodden Skind og stærk nok, til at hoppe afsted bagefter Moderen, til selv at hente sin Føde og igjen at tye tilbage til den varme Bugpose, naar en eller anden Fare truer den eller det bliver den for koldt. Det er et snurrigt Syn, naar de Gamle græsse og Ungerne stikke Hovederne ud af deres Smuthuller, for at afgnave de spæde Skud af Græsstraaene, som hine hoppe hen over. Naar Mødrene blive haardt forfulgte af Jægere, standse de undertiden pludselig, gribe i Lommen med Forpoten og kaste Ungen ud, for lettere at kunne flye. — Snabeldyret (Ornithorhynchus) er en Fugl uden Fjer og Vinger; et Pattedyr uden Brystvorter, kort sagt: et Dyr, der aldeles ikke hører hjemme i vor Naturhistorie og synes at tilhøre en ganske anden Tingenes Orden. Det er 17 Tommer langt, har Næb og Tæer som en And, Fødder som et Pattedyr, en bred Hale, glindsende Haar, er mørkebruun paa Ryggen, guulgraa under Bugen; Hovedet har uforholdsmæssig smaae, fremstaaende Øine og Ører. Dette Dyr lever sandsynligviis af Fiskenes Yngel og af Insekter, og findes temmelig hyppigt i Nyhollands Damme og Floder. Det dykker op af Vandet, for at drage frisk Luft, og gaaer derpaa tilbunds igjen, for at søge Bytte. Endnu har man ikke kunnet opdage Brystvorter hos Snabeldyret; men ved nyere Jagttagelser er det sat udenfor al Tvivl, at det lægger Æg. Paa Bagbenene har det en huul Giftspore, hvormed det saarer og forgifter, saa at endog Mennesker faae en heftig Betændelse i de saarede Lemmer. Dyret er først bleven opdaget for 20 Aar siden. — Dingo, eller den nyhollandske Hund, ligner meget Ræven i Størrelse og Udseende, har en rødbruun, stundom sort Farve, og er et farligt Rovdyr; ved Kysterne har den imidlertid ladet sig tæmme og bruges der som Jagthund, især paa Emujagt. — Haledyrene

(**Dasyurus**) ere en Mellemting imellem Tiger, Ræv og Ulv. De have en langstrakt Krop, et Hundehoved, korte, spidse Ører og rødbruunt Skind med langagtigt-runde, hvide Pletter; Halen er lang, besat med hvide og spættede, korte Haar, og ender i en skjøn, langhaaret, æggerund Dusk. Der gives Dasyurusarter fra en lille Rottes til en middelmaadig Ulvs Størrelse. Desuden finder man her forskjellige Arter Pungdyr, Pindsviin, Schakaler, Myrebjørne, et Slags Hyæner, med en pungagtig Hud ved Underlivet, en Art smaae Bjørne og det nyhollandske flyvende Egern. Blandt Fuglene er Emu'en (en Art Kasuar) den største; desuden have de sorte Svaner i Hundredeviis, hvide Ørne, sorte Papegoier, hvide Vandhøns, kobberfarvede Vagteler, Heirer, Ugler, den prægtige Manura og overhovedet mange ved Farve og Form iøinefaldende Dyrdannelser, t. Ex. en Fugl, der har Fjer som en Kasuar, et Storkenæb, korte, tykke Been med skarpe Kløer, og et Slags Nægle i Stedet for Vinger. Pinguiner og andre Søfugle forekomme i Mængde, især træffer man uhyre Flokke af Stormfugle; ligeledes findes her et Slags Kolibri og indianske Svaler, hvis Reder de indiske Malayere opsøge: Europæerne have hidbragt vore Huusdyr, og næsten alle trives fortrinligt. Heste udføres allerede og blive dyrt betalte i Ostindien. I Skovene finder man allerede vildt Qvæg, og Faarene levere udmærket Uld, der danner en vigtig Udførselsartikel; thi der gaaer allerede over 2 Millioner Pd. aarlig til England. — Søkysterne have en Mængde Sælhunde af forskjellige Arter, hvoriblandt Søelefanter; desuden findes her mangfoldige Skilpadder, Alligatoren og flere Arter høist giftige Slanger, hvoraf nogle ere ganske blaae. Havet, især ved den sydlige Kyst, er rigt paa Hvalfiske, hvorfor Tranudførselen er meget betydelig. Blandt de mangehaande Sødyr ville vi her bemærke: Kjæmpemuslingen, Perlemuslingen, spiselige Mollusker, der føres til China og betales der meget dyrt, da de betragtes som en sand Lækkerbid; desuden: Østers og en stor Rigdom af Havfiske, hvoriblandt Hajer og uhyre Rokker. Her findes en Art meget store Edderkoppe og Skorpioner, hvide Myrer og ualmindelig skjønne Sommerfugle. Nyholland har en Mængde Steenkul, der afsættes i Bengalen og paa det gode Haabs Forbjerg, samt Steensalt, skjønt Leer og i Bjergene herlige Topaser. Man har fundet Spor til Bly, Tin, Kobber, Jern, Granit, Porphyr og Basalt; nylig har man endog opdaget Sølverts. — De fleste Træer have et haardt Ved og ere bestandig prydede med Blade. Æbletræet ligner kun det europæiske med Hensyn til Bladene; Skov- og Sumpegen have en fjern Lighed med de europæiske Træer; Cederne ligne Honduras-Mahagonytræet, og Theetræet leverer Colonisterne et Surrogat for den ægte Thee. Over 130 Akazieart (hvoraf nogle ere 150 Fod høie) udsvede den reneste arabiske Gummi, og deres Bark giver et fortræffeligt Garvemiddel. Gummien har de samme Egenskaber, som den arabiske, og bliver med Held benyttet paa samme Maade. Et Slags Gummitræ (**Eucalptus mannifera**) leverer den herligste Manna, som om Morgenen ligger i Flokker paa Grønsværen eller hænger paa Grenene og Stammerne, hvor den da maa samles førend Solens Opgang. Dette kostbare Produkt er det eneste behagelige og tillige det mindst skadelige Purgeermiddel, som vi kjende. Xantoreerne udsvede ogsaa Gummi, hvormed de Indfødte tilstoppe Ridserne i deres Baadde; deres tynde Stammer benytte de til Kastespyd. Myrthernes Blade ere meget krydrede; af et Slags Indigo erholde de et godt Farvestof; her findes ogsaa en Art Kaffebuske. Træarterne skulle være overordentlig haarde og vanskelige at forbrænde; man vil paastaae, at denne fordeelagtige Egenskab er Skyld i, at Ildebrandstilfældene i de europæiske Colonier hverken ere talrige eller medføre betydelige Ødelæggelser. Rigdommen i det Indre venter paa heldigere Forskere. — Den herlige, frugtrige Kokospalme, Brødfrugttræet, Bananen, den meelrige Aaronsrod

tilligemed andre kjødagtige Jordfrugter, som voxe paa Øerne i Sydhavet, savnes ganske paa den nyhollandske Øegruppe. Derimod har den Palmekaal, Sago, Pebermøntetræer, en ny Art Kajeputtræer, Yams, vild Hør. I Colonierne dyrker man nu ei alene flere Kornarter, men ogsaa Sydfrugter, Mandler, Morbær, Viindruer, hvoraf de erholde en meget god Viin, Tobak, der ikke staaer tilbage for den vestindiske, Pisang og Ananas; i Hoilandet dyrker man meest Erter, i de lavere Egne derimod Mais. — Neppe gives der noget Land, især under Tropernes skjønne Himmel, hvor Naturens Haand har udstrøet sine Gaver mere sparsomt og stedmoderligt, end i Nyholland. Hvor Naturen har gjort saa lidet for et Land, kunne Menneskerne kun sparsomt formere sig. Naar man undtager Polaregnene, gives der virkelig heller intet Land, der kan være svagere befolket, end det nyhollandske Archipel.

De Indfødte i Nyholland (see Pl. 1) have en afrikansk Legemsdannelse (unægtelig ere de af samme Stamme som Madegasserne) og nogen Lighed med Kafferne, men staae paa et langt lavere Trin af Cultur. Europæerne fandt Nyhollænderne sløve, uden mindste Videbegjærlighed og Udvikling, vantrevne Skikkelser, som Nøden danner; de vare i Besiddelse af alle hine Egenskaber, der ere raae Mennesker eiendommelige: Vildhed, Hævngjerrighed og Mordlyst, Gridskhed, Rovbegjærlighed, Graadighed o. s. v. Endnu har man ikke opdaget ringeste Spor af Undseelse hos dem; ikke engang Paradisets Figenblade ere endnu blevne brugelige blandt Nyhollands vilde Horder. — Deres Hudfarve er mørkebruun, næsten sort. De have flade Næser med store Næsebor, hvilket sandsynligviis hidrører fra den Skik, at gjennembore Næsebrusken, for deri at bære Beenstumper og andre Zirater. Deres Øine ligge meget dybt; og da Øderedskaberne først træde tilbage, naar Aandens Herredømme tiltager, saa seer man her fremskudte Underkjæver, en vidt spaltet Mund og tykke Læber. Deres Haar er mørkebruunt eller sort, ligesom deres Hud; det er stridt at føle paa, hænger hos Nogle glat ned, eller det er hos Andre snoet sammen som Strikker, saa det staaer i Veiret trindt omkring Hovedet, ligesom en Kost, hvilket Nyhollænderne anse for en Skjønhed. Mændene have stærkt, sammenfiltret Skjæg, deres Hjerneskal er tyk og svær. I Almindelighed have de en lille Vext, fiin Knokkelbygning og smaae Extremiteter. Dog finder man ogsaa mangen stor, stærk, bredskuldret Herkules iblandt dem. Med Alderen blive de yderst runkne, og paa Grund af deres Magerhed hænger Huden dem da ned i stærke Rynker. Deres Zirater gjennem Næsen give dem et hæsligt Udseende. Qvinderne smykke deres Haar med fasthæftede Kangurutænder, og begge Kjøn bemale deres Pande og Kinder med Striber af hvidt Leer, naar de sørge over deres afdøde Slægtninge. Man finder blandt dem, som blandt alle Vilde, saare faa Krøblinge, hverken Halte eller Pukkelryggede. Deres Sandser, der hverken pirres ved **Eau de Cologne** eller Moskus, ere overordentlig skarpe. De besidde en Skarphed i Synet, en Finhed i Hørelsen og Lugten, der grændser til det Utrolige. Toner, der ganske undgaae vort Øre, høres af dem, og de forfølge Sporene af Mennesker og Dyr, hvor den meest skarpsynede Europæer ikke bliver Andet vaer, end Græs og Løv. Derfor ere de Coloniernes bedste Øbirrer, og man betjener sig af dem, til at opspore bortløbne Forbrydere og de i Kratskovene skjulte Røvere. Sjelden lykkes det Nogen, hvem de forfølge, at undgaae dem; Dag og Nat forfølge de ham gjennem de tykkeste Skove og meest vildsomme Snigveie, og af den flygtige Fods lette Tryk paa Græsset eller det afsaldne Løv vide de med en utrolig Skarpsindighed at bestemme: om det er en Hvids eller Indfødts, en Vens eller Fjendes Spor.

Deres Levemaade er høist simpel. De spise, naar de have Noget, og søge efter Føde, naar de ere sultne og Intet have; de sove, naar de ere trætte, afgjøre deres Stridigheder ved rid-

derlige Kampe, naar man har fornærmet dem, gifte ſig, naar de føle Lyſt til det ægteſkabelige Livs Glæder, opføde deres Børn, elſke deres Børneborn og døe, naar de have udlevet, hvorpaa de gaae over i et andet Liv og forvandles. De ere altſaa Naturmenneſker, der ganſke overlade ſig til deres ſtore Moders Førelſe, uden at det nogensinde falder dem ind, at modſætte ſig. De leve, ſom de kunne, og lide, hvad de maae lide. — Deres Næringsmidler — dertil hører fornemmelig Dingowa ɔ: Brægnerødder — fortære de raae, eller de riſte Kjødet over Ilden; de forſtaae ſig ikke paa at koge deres Mad. — De gaae enten nøgne eller let beklædte med Dyrehuder; de ſove under aaben Himmel eller ſøge Ly i Klippehuler eller i en uſſel Hytte. Konerne bære alt deres rørlige Gods (der imidlertid er ſaare ubetydeligt og beſtaaer ofte blot i de daglige Fødemidler) i et Næt, der er ſammenflettet af Trævlebarktræets Baſt og hænger dem ned ad Ryggen, ſom et Torniſter. Til deres Bohave hører ogſaa en kunſtlos Vandſkaal, formet af Barken, ſom de have trukken af Theetræets knuddrede Udvæxter. Mændene ſeer man altid bevæbnede; deres Vaaben beſtaae i Spyd, en Waddir eller Kølle og et Slags Træſværd, ſom er meget krumt (ſee Pl. 2). I deres Fægtninger betjene de ſig af et plumpt forarbeidet, langagtigt Skjold, af det yderſt haarde og tunge Jernbarktræ; men dette Skjold bære de aldrig uden i Krigen. — Deres Hovedbeſkæftigelſe er Jagt, hvori de ere meget øvede. I en Fraſtand af 90 til 110 Fod kunne de med deres Kaſteſpyd fælde et Dyr i den ſtærkeſte Fart. Mændene ſørge for de udvendige Forretninger; de binde Garn af Baſt, til at fange Fiſke og Vildt med; de føre Krige mod hverandre indbyrdes eller mod andre Stammer; deres Krige opſtaae almindeligviis for Qvindernes Skyld. Diſſe opſøge Brægnerødder, flette nydelige Kurve af Siv og paſſe deres Børn. — Trods deres vandrende Levemaade haandhæver dog enhver Horde ſin Eiendomsret over en vis Landſtrækning. Skjøndt diſſe Horder ikke have noget faſt Opholdſted, men flakke beſtandig omkring, vandre de dog aldrig ret langt bort og overſkride aldrig Naboſtammens Jagtterritorium. Stammerne ſynes at adſkille ſig fra hinanden ved mange Kjendemærker. Saaledes er det Skik blandt dem, der boe i Egnen omkring Sidney, at man udtrækker en Fortand paa de unge Menneſker, naar de have naaet den mandbare Alder; Andre have dybe Skrammer i Skuldrene, atter Andre mangle et Fingerled paa den venſtre Haand. — Med Henſyn til deres intellectuelle Anlæg, tillægger man dem i Almindelighed en hurtig Fatteevne og en beundringsværdig Efterlignelſesgave. Det er en mærkelig Omſtændighed, der vidner om den ſkarpeſte Jagttagelſesgave, at de beſidde en i Sandhed forbauſende Færdighed i at efterligne Andres Væſen og Lader med en ſaa ſkuffende Lighed, at de heri langt overgaae de dygtigſte Mimikere. Dette gaaer ſaa vidt, at man kun behøver at nævne dem Navnet paa en eller anden Hvid, ſom boer i Nærheden af dem, for ſtrax at ſee ham copieret ſaa meſterligt, at man ved første Diekaſt gjenkjender Manden, om hvem Talen er. Imidlertid ſkulle deres Dømmekraft, Betænkſomhed og Omſorg for Fremtiden ikke ſætte dem graae Haar i Hovedet. Ligeledes mangle deres mechaniſke Talenter al Udvikling. Deres Vaaben og Jagtredſkaber ere høiſt kunſtløſe og ſimple; deres Canoer beſtaae i et Stykke Træbark, der er ſammenbunden i begge Ender og hvormed de ikke let vove ſig langt bort fra Strandbredden (ſee Pl. 2). — Hvad deres borgerlige Forfatning angaaer, ſaa findes de kun ſamlede i Familier eller i det Høieſte i ſmaae Stammer. De have Høvdinge, hvis Poſt er arvelig hos nogle Stammer, hos Andre derimod overdrages denne Værdighed til den Tappreſte. Lydighedens Baand ere imidlertid meget ſlappe, og de med hin Værdighed forbundne Fordele beſtaae deri, at Høvdingen altid erholder den første Portion, naar Fordelingen af det paa Jagten eller ved Fiſkeriet gjorte Udbytte finder Sted. —

Deres religieuse Begreber indskrænke sig til nogle svage Forestillinger om en Guddom, et tilkommende Liv og Troen paa Spøgelser. Man har endnu ikke opdaget noget Slags Gudstjeneste hos dem. I Almindelighed have de kun een Kone, uden at være bundne til denne Indskrænkning ved nogen Lov; Mange have derfor ogsaa to Koner. - Tvertimod de Vildes Skik blive deres Koner behandlede godt. De forlove deres Døttre meget tidlig, og Ægteskabet fuldbyrdes, naar Bruden har fyldt sit tolvte Aar. Naar En, der vil gifte sig, ikke har nogen forud bestemt Brud, griber han den første den bedste giftefærdige Pige og tvinger hende til, at følge hjem med sig; gjør hun Modstand, faaer hun en dygtig Dragt Prygl i Stedet for Brudeskat. Pigens Forældre gjøre aldrig Indvendinger mod en saadan Fremfærd; men er Pigen allerede forlovet med en Anden, saa søger Brudgommen at rive hende ud af den fræk ke Røvers Vold, og Sagen bliver nu afgjort ved en Tvekamp. En saadan Tvekamp afgjøres, ligesom ogsaa andre dem tilføiede Fornærmelser, med mange Formaliteter og Ceremonier. Klageren skikker den Anklagede en Udfordring, Tid og Sted aftales og den Udfordrede har Ret til at vælge Vaabnene. Imidlertid tilkjendegiver ogsaa den anden Part i Forbigaaende, hvilke Vaaben han ønsker: Kamp- eller Jagtspydet. Kæmperne overmale deres Ansigt og andre Dele af Legemet med Striber af rød Okker. Begge Parter medbringe deres nærmeste Venner, som Vidner til Tvekampen. Nu vælger man en til Kampen skikket Plads og omgiver den med Pallisader, hvorved der fremkommer en Kreds, som har et Gjennemsnit af omtrent 24 Fod og er udgravet til en Dybde af 2 Fod. Begge Kæmperne træde ind i Kredsen; efter en kort, med heftige Gebærder ledsaget Samtale, gribe de til deres Spyd, hvoraf der ligger fem til sex Stykker paa Jorden, og slynge dem imod hinanden. Den, der først rammer sin Modstander, er Seirherre, og Tilskuerne hilse ham fra begge Sider med skingrende Jubelraab. I Almindelighed finder da en Forsoning Sted, som feires ved Skrig, Dands, Lystfægtninger o. s. v. For at gjøre Udsoningen fuldkommen, forener man sig desuden til et Jagtpartie, der undertiden varer i otte Dage. — De nyhollandske Qvinder kjende næsten aldeles ikke til Fødselssmerter; thi de have saa let ved at føde, at de allerede den følgende Dag forrette deres sædvanlige Arbeider. Barnet indvikle de i Theetræets bløde Bark, som er fortrinlig skikket til dette Brug. Imidlertid varer Svøbningen kun nogle faa Dage; thi Barnet er snart stærkt nok, til at kunne bæres paa Armen, og efter nogle Ugers Forløb rider det allerede paa Moderens Skulder, hvor det holder sig fast ved Haaret. Børnene lære snart at bruge deres Lemmer, og førend et Aar er omme, forstaae de allerede at gjøre sig tilgode med de lækkre Orme, der opholde sig i Akaziebarken. — Naar en Nyhollænder dør eller han omkommer i Krigen, saa bliver hans Hud aftrukken og Liget brændt, men Huden tørres og opbevares; i hvilken Hensigt det Sidste skeer, er imidlertid ikke bekjendt (see Pl. 3). Siden de Hvide have nedsat sig blandt dem, er deres oprindelige Tro paa Udødelighed bleven modificeret; de døe nu med den Tro: at de gaae over til et bedre Liv, hvor de undergaae en Forvandling og komme siden igjen tilbage til deres Land som hvide Mennesker.

Man er endnu bestandig uretfærdig nok til at paastaae, at Nyhollænderne ere uskikkede til at modtage nogen Civilisation. Om dette virkelig er Tilfældet, vil man kunne see af et par Anecdoter, som vi have uddraget af troværdige Mænds Beretninger. Dawson fortæller, at Australierne, trods deres naturlige Godmodighed, ofte udøve Handlinger, der vidne om den grusomste Hævngjerrighed, fornemmelig mod de Hvide. I dette Øieblik er Sligt virkelig ogsaa Tilfældet i Tasmanien (eller Van Diemensland), hvor de vidt adspredte Colonister have en saare mislig Stilling. Imidlertid maa man dog ogsaa høre den Til-

staaelse, Sandheden aftvinger den samme Forfatter:

„I Coloniens mere afsidesliggende Egne hørte det til Dagens Orden, at de bleve behandlede som Hunde og under de usleste Paaskud dræbte med Flinteskud. Ofte beklagede de Indfødte sig for mig og fortalte, hvorledes man havde myrdet deres Forældre og Slægtninge; de bragte mig flere forladte Børn, hvis Fædre vare faldne for de omboende Hvides Haand. Da En af de Sidste kom, for at hente Levnedsmidler til sine Folk, med hvilke han drog op ad Karuah (en Flod), sagde de Indfødte mig: at denne Mand havde ihjelslaaet ti af deres Slægtninge. Uslingen nægtede ingenlunde Sagen, men erklærede reentud: at han heller ikke vilde gaae anderledes tilverks imod dem i Fremtiden. Det er fornemmelig Skovhuggerne, der tillade sig de meest oprørende Voldsgjerninger imod de Indfødte. I denne Anledning fortalte man mig de frygteligste Historier. Førend min Ankomst havde flere Skovhuggere taget deres Ophold ovenfor Kilderne til begge de seilbare Floder og disses Tilløb, der falde ud i Stephanshavnen; og ved min Ankomst erfarede jeg: at en Afdeling af dem var dragen meget langt ind i det Indre, i Nærheden af en Flod, som i de Indfødtes Sprog hedder Mariall, hvilket Ord betyder „Udlænding" eller et Sted, der sjelden eller aldrig besøges af dem, og at de Hvide endnu fortsatte deres Arbeider her. Jeg hørte tillige, at Omegnens Indfødte vare meget fjendtlig stemte imod de Hvide, med hvilke de før havde levet i god Forstaaelse, og at det allerede var kommen til Haandgribeligheder imellem begge Partier. De Indfødte toge Hævn over alle Hvide, som de kunde faae fat paa; og da Tvangsarbeidere fra Straffeanstalten i Port Macquarie hyppig flygtede til Port Stephens, hvilke Steder ligge 90 Mile fjernede fra hinanden, saa skete det ofte, at slige Flygtninge faldt i Hænderne paa de Indfødte, som i det mildeste Tilfælde berøvede dem deres Klæder. Jeg havde ikke opholdt mig ret længe i Port Stephens, førend jeg selv var Vidne til, at flere bortløbne Deporterede ankom i den elendigste Tilstand, nøgne, saarede og halvdøde. Alles Udsagn stemmede overeens; de fortalte: at Fjendtlighederne bleve begaaede af de Stammer, der boede henimod Cap Hawke og paa den venstre Side af Mariall, med andre Ord: i Nærheden af det Distrikt, hvor Skovhuggerne arbeidede; imod disse vare de Indfødte overordentlig forbittrede. Hvo der slap fra dem med heelt Skind, havde i Almindelighed Qvindernes Mellemkomst at takke for denne Lykke. Kort derefter hørte Skovhuggningen op, og der blev kun saamange af Skovhuggerne tilbage, som vare fornødne til at sauge og bortskaffe Brændet. En af deres Opsynsmænd, en fattig, men skikkelig Mand, indfandt sig hos mig i Juni Maaned, for at underrette mig om det Passerede og at meddele mig den Formodning: at Aarsagen til hine Fjendtligheder maatte søges i et Mord, der var begaaet paa en otteaarig sort Dreng, ved Navn Toni, for hvilket Mord han havde fire Personer mistænkte. Jeg gav strax Befaling til at fængsle de betegnede Individuer; To af dem bleve førte til Port Stephens og forhørte. De Beviser imod dem, som jeg havde ihænde, forekom mig at være af den Beskaffenhed, at jeg burde sende dem til Sidney. I Slutningen af August erholdt jeg en Indbydelse fra Generalprocuratoren, til at overvære deres Proces. Retten erklærede dem overbeviste om, at have, uden nogensomhelst Anledning, myrdet hint beklagelsesværdige Barn. Saaledes paadroge de Hvide sig en almindelig Forfølgelse ved dette Mord." — Tidligere skal de Hvides Fremgangsmaade have været endnu mere oprørende, saa at de endog fødede deres Hunde med de Indfødtes Kjød.

Følgende Anecdote, som Dawson ligeledes fortæller os, stiller dette Forhold i et endnu klarere Lys. „En Dag opsøgte Bongari mig i en høist forbittret Stemning, for at beklage sig over, at en Hvid, for hvem han ikke vilde bære

en ſvær Dragt, havde mishandlet ham med Slag. Ved Confrontationen vedgik den Hvide, en benaadet Deporteret, at have ſlaaet ham; men han meente, „at hans forrige Herre ikke vilde have brudt ſig om en ſaadan Ubetydelighed, ſelv om han havde knækket Halſen paa et Duſin af dette Pak.“ For denne Uforſkammenhed truede jeg ham med Fængsling eller Forviisning fra Colonien; da ſyntes han at blive beſkednere. Men den Vilde ſagde hemmeligt til mig: „Herre! tilføi ham intet Ondt, men ſøg blot at mage det ſaaledes, at han ei ſlaaer mig oftere!“ Jeg lod nu den Hvide gaae, efterat jeg havde givet ham en drøi Irrettesættelſe og gjort ham opmærkſom paa, at han kunde takke Bongari's Forbøn for, at han ſlap ſaaledes. Krabaten gik; da fulgte Bongari efter ham og raabte: „Tom, Tom! giv mig din Haand!“ Men Tom vilde ikke vide noget af ham at ſige. Da indhentede Bongari ham og trykkede hans Haand ſom En, der oprigtig tilgiver, imedens den Følesløſe ikke værdigede ham et Ord. Jeg kaldte Tom tilbage, foreſtillede ham, hvor ædelt den Vilde havde opført ſig imod ham og at jeg var tilſinds, at bortjage ham for ſin brutale Opførſels Skyld. Bongari var meget bedrøvet derover og ſagde ham Farvel med en Hjertelighed, jeg aldrig havde ventet mig af en Vild.“

Nyhollænderne have Laſter, ſom deres lave Culturtrin føre med ſig, men ogſaa udmærkede Dyder. Deres Ærlighed er ubeſtikkelig. De misbruge aldrig den Tillid, man viſer dem; men har man engang røbet Mistro til dem, maa man have et vaagent Øie med dem. Dette Træk i deres Charakteer geraader deres Hjerte, ſaavel ſom deres Forſtand, til lige megen Ære. De benytte aldrig nogen Leilighed til Bedrageri; hvo der behandler dem med Velvillie, kan faae Alt af dem. De ære deres Forældre ſaalænge de leve, og diſſe udøve beſtandig den ſtørſte Indflydelſe over deres Børn, enten de ere gifte eller ikke. Dør en Familiefader, ſaa træder Moderen i hans Sted; gifte Børnene ſig, inden hun bliver Enke, ſaa pleier den gamle Moder ſine Børnebørn med den inderligſte Omhu. En Nyhollænder vilde arbeide ſig tildøde — hvormeget man end ellers beſkylder ham for Dorſkhed — førend han lod ſine Forældre lide Mangel. Indfødte, ſom arbeide i Colonien, løbe, naar man giver dem at ſpiſe, flere Mile bort med deres Potte, for at Moderen ogſaa kan faae Noget.

Fire Englændere vare engang ſeilede i en aaben Baad hen til en Ø, der laa ſydlig for Sidney, i den Henſigt at fælde Cedertræer. Men en Storm opſtod, der kaſtede dem ud af deres Courſe, ſaa de ei længer vidſte hvor de vare. Efter tyve Dages Seilads, under hvilken en af deres Kamerader døde af Tørſt, ſtrandede de nordlig for Port Jackſon, ved Moretonøen. De Indfødte modtoge de Skibbrudne paa det Kjærligſte, anviſte dem Hytter til Bolig, fiſkede og gik paa Jagt for dem, imedens Qvinder og Børn ſamlede Brægnerødder til dem. De bemalede dem regelmæssig to Gange om Dagen; ja, de vilde endog have tattoweret dem og gjennemboret deres Næſebruſk, derſom Europæerne ikke havde frabedet ſig denne Gjæſtfrihed. Diſſe Skibbrudne reiſte flere Hundrede Mile dybere ind i Landet, og bleve allevegne modtagne med ſamme Gjæſtfrihed af de Indfødte. — Dette er altſaa den Indfødte i Nyholland! Saaledes lever, og levede maaſkee i Aartuſinder, en Nation, hvis Størrelſe og Omfang vi endnu ikke kjende og ſom dog alligevel maa endnu beſtandig, ſaavel i Europæernes Talebrug, ſom i deres Skrifter, lade ſig bruge ſom et Ordſprog, naar man vil betegne Menneſkernes dybeſte Nedværdigelſe og Vildhed! — Vi tillade os endnu at tilføie følgende Yttring af en engelſk Biſkop, ſom han fremførte imod Præſterne i Van Diemensland: „Jeg kan ikke undertrykke min Frygt for, at deres Exiſtents, ſaa elendig man end ſkildrede os den, muligen har forværret ſig endnu mere, ſiden vi have nedſat os i deres Land. Jo talrigere og jo mere udvidede deres Handelsforbindelſer med Europæerne bleve, deſto mere tabte

hine, deres Charakteer eiendommelige, gode Egenskaber sig, imedens de hos os tilegnede sig, hvad der var lastværdigt og slet. Det meest oprørende Skuespil, der viser sig for Enhver, som lander paa denne Kyst, er Synet af Landets oprindelige Herrer; de ere nedsunkne i en sørgelig Tilstand, der for største Delen hidrører fra deres Begjærlighed efter berusende Drikke, som vi meddeelte dem og til hvis umaadelige Nydelse de endnu bestandig opmuntres af saa mange Personer, i Stedet for at man vel med Grund kunde vente sig en ganske modsat Fremgangsmaade af dem, naar man tager Hensyn til den høiere Dannelse, som de gjøre Fordring paa, og den Christendom, hvortil de bekjende sig."

Indbyggerne i den brittiske Colonie i Ny Sydwales.

Efter Tabet af de amerikanske Colonier behøvede England en Plads, hvorhen det kunde sende de Individuer, der ikke havde gjort sig værdige til, at forblive i deres Fædreland; med andre Ord: Bærmen af Folket. De Skildringer, som Cook paa sin første Reise leverede af Botanybay og Kysten langs Nyhollands Østside, under 38 Gr. sydl. Br., gave den brittiske Regjering Ideen om, at bidsende alle slige Personer, man ikke kunde være tjent med at beholde i gamle England. Saaledes bleve endeel Medlemmer af Lommetyvenes og Fribytternes hæderlige Samfund, hvoraf det vrimler i London, dømte til at forvises til Ny Sydwales, som man kaldte det nye Land. Det var den 13de Mai 1787, da Captain Arthur Philip blev beordret til, at ledsage den første Transport, paa Fregatten Sirius. Ti Transport- og Proviantskibe naaede Nyholland den 15de Januar 1788. De overbragte 1011 Mennesker, deriblandt 564 mandlige og 192 qvindelige Forbrydere, samt 212 Søsoldater. Da Botanybay ikke frembød nogen brugbar Havn, valgte man den nordlig beliggende Port Jackson (see Pl. 3). I Kongen af Englands Navn tog man hele Continentet i Besiddelse og kaldte det Ny Syd-Wales. Imidlertid bruges dette Navn blot om Østkysten, der ogsaa tidligere blev kaldt saaledes af Cook. Man lagde strax Grunden til Staden Sidney (see Pl. 4). [Sidney eller Sidney Cove, Hovedstaden, ligger ved Havnen Jackson og indeholder 20,000 Indbyggere. Det Første, man øiner af denne By, er Georgskirkens skjønne, høie Taarn. Kysterne ere malerisk-skjønne og udstrække sig i en yndig bølgeformig Linie. Skjønne Landsteder hilse den Fremmede. Omsider seer man den smukke, temmelig vidtløftige og regelmæssigt byggede Stad udbrede sig; ved sine østerlandske Skikkelser erholder den et saare romantisk Udseende. Ved Havnen staae Husene tæt sammen, hvilket ogsaa er Tilfældet i England; men længere oppe paa Landet staae de bedre Boliger adskilte fra hinanden og ere omgivne med Haver, ligesom Landsteder. De fleste ere opførte af hvide, tilhuggede Stene eller af Muurstene, som blive overkalkede. I Almindelighed ere de to Etager høie, med et Plankeverk omkring; Bygningerne erholde et livligt Udseende ved de bag samme liggende venlige Haver, hvor man finder en Overflødighed af alle Zoners Blomster og af Produkter fra tvende Verdensdele. Stadens Gader ere brede, og saavel Grundens Fasthed, som Climaets Tørhed, gjør al Brolægning overflødig her. Om Natten belyses alle Gaderne af elegante Laterner. Staden er tre Fjerdingvei lang og en Fjerdingvei bred. Den indeholder 2 Sognekirker, 1 presbyterianſk, 1 methodistisk og 1 catholsk Capel; desuden en Skole for forældreløse Drenge og en Fattigstiftelse. En Mængde Forraadshuse og Magasiner hentyde paa Handelen, som blomstrer her. Vandet hidledes gjennem Render eller erholdes fra gravede Brønde. — Indvaanernes Sæder erindre os levende om de europæiske Smaastæder; men allevegne træffer man en vis Nethed og en overordentlig personlig Reenlighed. En stor Torveplads bidrager betydelig til at lette Samfærdselen.] —

Det var i Sandhed ingen ringe Opgave, at danne Agerdyrkere af Folk, der aldrig vare vante til at arbeide; og kun ved de yderst retsindige og ufortrødne Gouverneurers, Philips og Hunters, ivrige Bestræbelser lykkedes dette Foretagende. I Begyndelsen gik man til Arbeidet med den største Ulyst, da det var saare møisommeligt. Hele Grunden maatte først opryddes, inden man kunde anbringe Sædekornet. Dertil kom, at den første Landstrækning, som man gjorde dyrkelig, kun var ufrugtbart Kystland, der gav næsten aldeles ingen eller i det Mindste en høist maadelig Høst, indtil man endelig fandt en bedre Jordbund i det Indre. Ved de Deporteredes Uforsigtighed løb det lidet Hornqvæg, som man havde medbragt fra Europa, bort fra Colonien og forvildede sig i Skovene. Denne Begivenhed havde imidlertid meget lykkelige Følger for Colonisterne; thi efter 7 Aars Forløb fandt man hele Hjorde af fortræffeligt Qvæg, som i Skovene havde formeret sig i et utroligt Antal. — Endelig lærte ogsaa de londonske Lommetyve at arbeide, og Colonien havde allerede i Aaret 1796 faaet en fast Grundvold. Der var ei længer nogen Mangel paa Næring. Man begyndte nu at indrette sit Huusvæsen og Levemaade paa engelsk Viis og at drive en Tuskhandel med de Indfødte. Fra denne Stund udviklede Colonien sig bestandig mere og mere, og opnaaede en saare blomstrende Tilstand. Omegnen blev gjennemforsket, Landet opmaalt, Floder opdagede, nye Colonier anlagte; paa denne Maade grundlagdes en Stat, hvis overordentlige Vigtighed Fremtiden vil erfare tilfulde. Jomere Coloniens Velstand tiltog, desto lettere fik man bibragt de uafbrudt tilstrømmende nye Forbrydere Lyst til Arbeide. Derved hidlokkedes ogsaa frie Colonister, som medbragte betydelige Capitaler. Til Slutningen begyndte Rummet at blive dem for indskrænket. I Aaret 1814 begav Gouverneuren Macquarie sig paa Veien til de for største Delen af Vilde (see Pl. 4) beboede blaae Bjerge, som han ogsaa lykkeligt oversteeg. Man gjorde nu flere Forsøg paa, at trænge videre frem bag Bjergene; og for Øieblikket ligger Staden Bathurst, der nu befinder sig i en hurtigt fremblomstrende Tilstand, hinsides de blaae Bjerge.

For at give Læserne en Idee om de rivende Fremskridt, denne Colonie har gjort, tillader jeg mig at anføre følgende Facta: I Aaret 1796 var Colonisternes Antal = 3959, 1801 = 5547, uden at regne de 961 Beboere i det herfra oprettede Etablissement paa Norfolk, 1804 = 7410, 1809 = 9356, 1810 = 10,454, 1821 = 37,000, hvoriblandt 13,800 Forbrydere, hvis Straffetid endnu ikke var endt, 4 til 5000 frie Indvandrede, 7 til 8000 frigivne Forbrydere, 25,000 Protestanter og 95 Jøder; 1829 = 40,000, 1836 = 60,000; og for Øieblikket kan man vistnok anslaae Antallet af samtlige Indbyggere til 70,000; thi i dette sunde Clima er Overskuddet af Fødte meget betydeligt og aarligen hidføres nu 1500 til 2000 Forbrydere, hvoraf de Fleste nedsætte sig her for bestandigt, efterat have udstaaet deres Straffetid. (Enhver Forbryders Overførelse til Nyholland koster den engelske Regjering over 200 Rbdlr, i vore Penge. Under Overfarten blive de Transporterede underviste i Læsning, Skrivning og et eller andet Haandverk.) I Aaret 1800 havde man kun 163 Heste, 1820 = 3639, og 1830 = 12,500; 1800 fandtes her 1024 Stykker Qvæg, 1820 = 54,103, 1830 = 262,000; af Faar havde man i Aaret 1800 kun 6124, 1820 = 119,487, og 1830 = 536,000, hvoriblandt adskillige Tusinde Merinos; Grunden til denne Avl af en ædlere Faarerace lagdes ved en Hjord, der fandtes ombord i et 1799 opkapret spansk Skib. — I Aaret 1803 blev den første Tidende trykt, 1805 det første Skib bygget, 1813 det første Aarsmarked holdt, 1817 den første Bank oprettet og 1826 den første offentlige Concert givet.

Coloniens Land er et af de skjønneste paa hele Jorden. Dale og Bjerge afvexle med frugtbare Slætter. Den fra Europa ankomne Colo-

niſt har fuldendt Naturens ufuldendte Verk. Colonien udſtrækker ſig imellem 30 og 38 Gr. ſydl. Br., og 165 til 170 Gr. østl. L. fra Ferro. Denne Deel af Nyholland har et tempereret Clima. Her kjender man hverken til ondartede Febere, Børnekopper, Kighoſte, Krampe eller Cholera; man har meeſt at frygte for Blodgang, der dog aldrig medfører Dødsfare, naar man blot iagttager en ordentlig Levemaade. Øienbetændelſer forekomme hyppig; de foraarſages af de blendende hvide Kyſter, hvorfra Solſtraalerne kaſtes tilbage, og ved en vis Vind; men de kunne let hæves ved en kyndig Læges Hjælp. Atmoſphæren er overordentlig tør; derved bliver Heden, ſelv om den ſtiger til 30 Gr. Reaumur, alligevel mindre trykkende, end under en langt lavere Temperatur i England. — Det menneſkelige Legeme udvikler ſig overordentlig hurtigt og pragtfuldt; imidlertid kunne Ynglinge, der træde over i Mandsalderen, let paadrage ſig en Svindſot, paa Grund af Luftens Tørhed, hvorimod de Perſoner, der komme hertil med en ſaadan Sygdom, viſt ville helbredes i dette Clima. Luften yttrer en fortrinlig gunſtig Virkning paa det europæiſke Legeme. De Mennesker, der komme ſyge hertil, helbredes hurtigt; Forbrydere, ſom ved alle Slags Udſvævelſer og den forpeſtede Fængſelluft vare blevne ſaa ſvækkede, at man endog tvivlede om Muligheden af at bringe dem hertil, bleve her ei alene fuldkommen reſtituerede, men endog robuſte og ſtærke. — Af Landets Beliggenhed henimod Polen følger naturligviis, at de kolde Vinde komme fra Syden, de varme fra Norden. Sydoſtvindene ere de koldeſte, Nordveſtvindene de hedeſte; de ſidſte blive endnu mere ophedede ved de golde Sandſteenklipper, ſom de fare hen over, ſaa at man med Føie kan ſammenligne dem med Sahara's glødende-hede Vinde. Regn opfriſker Markerne fra Tid til anden; Februar og Auguſt medføre de fleſte Regndage, Mai de færreſte. Man kan i Gjennemſnit regne hundrede Regndage paa Aaret; men mangent Aar indtræder en overordentlig Tørke, der foraarſager Misvæxt. I de hedeſte Sommermaaneder, December og Januar, hjemſøges Colonierne ogſaa af Hagelveir. Tordenen og Lynilden frembyde her et i høi Grad majeſtætiſk Skueſpil; Froſt og Kulde indtræde ſjelden ved Havkyſten, men tiltager, jo længere man trænger frem mod det Indre.

Hvad der nu danner Beboernes Rigdom og Velſtand, er: de indførte Godſer, hvortil blot Grunden forefandtes her. Denne er i det Hele taget deels udmærket god, deels middelmaadig. Det opdyrkede Landſkab frembyder et ſjeldent og yderſt glædeligt Billed. Oranger, Lemoner, Citroner, Nectariner- og Granatæbler trives med ſamme frodige Vext, ſom vore nordiſke Frugtarter, imellem hvilke de ere blandede og give derved Haverne en yndig Mangfoldighed. For at bringe Ananasſen til Modenhed, behøver man blot at opkaſte et ſimpelt Bed af Jord. Man har allerede Mandler i Overflodighed; Figenerne ere koſtelige; Viin og Roſiner ville ſnart blive Udførſelsartikler. Intet overgaaer Melonernes Saftfuldhed og liflige Smag. Vore Kornarter kunne her, ligeſom vore Jordfrugter, høſtes to Gange om Aaret; Hveden ſaaes i April og Mai, høſtes i November; Mais lægges i November, indſamles i Marts og April; Batater og Kartofler kunne høſtes to Gange paa ſamme Mark. I de koldere Egne dyrkes fortrinlige Bælgfrugter, desuden Runkelroer, Boghvede og Mangorødder, tilligemed alle vore Køkken- og Haveværter. — Ved Colonierne, og fornemmelig ved det her oprettede Agerdyrkningsſelſkab, der allerede har exiſteret i adſkillige Aar, har Nyholland erholdt talrige, Menneſket høiſt nyttige Huusdyr. Intet har bidraget ſaameget til Coloniens blomſtrende Tilſtand, ſom Indførelſen af Faar. Faarene ere her almindeligen fordeelte i Hjorde paa 300 Moderfaar eller 400 Væddere; hver Hjord har ſin ſærſkilte Hyrde, der tidlig om Morgenen driver den ud paa Græsgangene og fører den om Aftenen tilbage til Faareſtien. Hyrden aſſiſteres her, ligeſom hos os, af en god Hund, der vogter Faarene for den eneſte Fare, der truer

dem, nemlig: de vilde Hunde. Faarene klippes i November, og Lammetiden indtræder i Marts og April, altsaa i Eftersommeren, hvilket er saare fordeelagtigt for Lammene, da Græsgangene ere paa den Tid fortrinlig gode, et andet Foraar indtræder og Lammene taale lettere Kulden end Heden. Man pleier især at underkaste Faarene en hyppig Vaskning, førend Klipningstiden indtræder; ja mange industrieuse Colonister lade hvert Dyr neddyppe i et Kar varmt Vand, førend det klippes. Ulden bliver strax sorteret og presset ligesom Bomuld, for at det ved Indpakningen kun skal indtage et lidet Rum. Den australske Uld udmærker sig ved Fiinhed og Fasthed; den overgaaer den sachsiske Uld i meer end een Henseende. Jo magrere Faarene ere, desto tykkere og finere bliver Ulden; de gamle, magre Moderfaar levere den bedste og skjønneste Uld. I Aaret 1825 udførtes allerede 11,842 Pund Uld; men 1831 udgjorde denne ene Udførselsartikel 1,250,000 Pund. En Hjord Faar skaffer allerede nu dens Eier en reen Indtægt af 15,000 Gylden aarlig. — Deres Qvæg nedstammer deels fra de engelske Qvægracer, deels fra en Afart af den bengalske Bøffel, med blød Hud, korte og snoede Horn. Her er allerede blevet slagtet Oxer paa 1400 Pund. Qvægavlen lykkes fortrinlig i Egnene omkring Bathurst og Argyle, hvor en fugtig Jordbund driver det yppige Græs frem og er mindre skikket til Faareavl. De indførte Racer ere her blevne forædlede og forskjønnede i en særdeles høi Grad. Ogsaa hos Qvæget bemærker man en uafbrudt Sundhed. — De australske Heste udmærke sig især ved Mod og Udholdenhed i at taale alle Besværligheder; de ere desuden meget lærvillige og lægge nøie Mærke til den Vei, de engang have fulgt. Æsler og Kameler have endnu ikke fundet Adgang til Colonien. Derimod har Svinet havt en desto gunstigere Optagelse. En god So kaster to Gange om Aaret, og aldrig mindre end 8 Grise ad Gangen; disse ere efter et Aars Forløb udvoxede til en Vægt af 120 Pund, uden at man har anvendt mindste Omhu paa deres Røgt og Pleie; thi de nære sig alene ved den Føde, Skovene byde dem. Vil man undgaae at holde en Svinehyrde, saa vænner man dem til at komme hjem hver Aften, ved at give dem en Portion Mais, hvormed de ogsaa almindeligen fødes, hver Gang de ere vendte tilbage fra deres daglige Skovtour. Da Saltet endnu er temmelig dyrt her, bruger man ogsaa undertiden at fodre Svinene med Steenkul, hvoraf de blive meget fede. (Da Steenkullene sandsynligviis ere et af Vegetabilier opstaaet Produkt, bliver det Forunderlige ved dette Factum mindre iøinefaldende.) — Af tamt Fjerkræ have de Gæs, Ænder, Perlehøns, Paafugle og vore almindelige Høns; alle disse trives godt, uden mindste Pleie, og formere sig i det Uendelige, uden at forvolde Eierne nogensomhelst Bekostning. Hønsearterne opholde sig almindeligviis i Træerne. Rovdyr skulle ikke sætte Colonisterne i Skræk eller Uro; i det Høieste ere kun Slangerne farlige; men med den tiltagende Cultur formindskes deres Antal overordentlig. Frygten for Slanger vilde aldeles ophøre, dersom den herværende Slangetæmmer, Wilkinson, vilde lade sin Kunst gaae i Arv til sine Landsmænd. Denne Mand er vant til, at leve med Slangerne paa en meget fortrolig Fod; han gaaer sjelden ud, uden at bære nogle af de giftigste Slanger paa sit nøgne Bryst eller stoppede oven i Hatten. Da han var i Tjeneste hos Sognepræsten i Paramata, kom han engang hjem fra Skoven, og Halen af en svær Slange stak frem under hans Hat, ligesom en tyk Haarlok. Da man gjorde ham opmærksom herpaa, kneeb han det farlige Dyr i Halen, for at det skulde trække sig heelt op under Hatten. Han har bestandig lignende Slanger krybende i sit Sovekammer, ja han deler endog sit Leie med dem. Han paastaaer: at hele Kunsten ved at tæmme dem bestaaer blot deri, at man stikker flere sammen i een Sæk, hvorved de tabe Lysten til at bide og lade sig rolig gribe med Hænderne. Han fanger dem,

idet han belurer dem naar de sove i Solen, hvorpaa han lister sig hen til dem bagfra, griber dem rask omkring Halsen tæt ved Hovedet, klemmer dem med Fingrene sammen under Kjævebenene og stikker dem i sin Tversæk.

Beboerne.

Siden 1788, da Capitain Philip indskibede den første Ladning Forbrydere, som Colonister, er Transporten bleven gjentaget regelmæssig hvert Aar; og i Aaret 1827 udgjorde Affaldet fra England ikke mindre end 2801 mandlige og 502 qvindelige Forbrydere. Efterat de første Vanskeligheder ved Opdyrkningen vare blevne overvundne, opnaaede Mange, der havde forandret sig til deres Fordeel, i kort Tid en høi Grad af Velstand. Siden have da ogsaa mange frie Colonister begivet sig herhen, trods den almindelig herskende Fordom. En fri Colonist nyder meget store Fordele; thi der tildeles ham saamange Forbrydere, som han begjærer, hvilke maae arbeide for ham, imod at han giver dem den fornødne Kost. De samme Fordele nyder ogsaa Enhver, der vil forblive i Colonien, efter at have overstaaet sin Straffetid, eller som er bleven benaadet paa Grund af god Opførsel. Herved opstaae naturligviis forskjellige Classer af Indbyggere, der almindelig adskille sig fra hinanden saavel ved deres Sæder, som ved deres Benævnelse. Coloniens Generalskatmester, paa hvis Tid et Pd. i Currency eller Colonialpapir gjaldt mindre end et Pd. Sterling, gav da ved sine comiske Udtryk Anledning til den Benævnelse af Colonisternes forskjellige Classer, der senere er bleven almindelig. Man har saaledes givet de Indbyggere, der komme umiddelbart fra Moderlandet og nedstamme fra dette, Tilnavnet Sterling; dem, der ere fødte i Colonien, kalder man derimod Currency. Man gjør desuden Forskjel paa Legitime og Illegitime. Legitime kaldes de Forbrydere, som man transporterede hertil fra Moderlandet og som saaledes efter Lovens Ord vare tvungne, til at tage deres Ophold her; Illegitime ere de frivillig Indvandrede. De Sidstes Efterkommere kaldes ogsaa Merinos. Ligeledes gives der ogsaa Personer, der bære Tegnene **P. B.** og **C. B.** saavel paa Klæderne som paa Hatten, arbeide paa Gaderne og Broerne og maae tage deres Quarteer i Fange- eller Karretriller-Barakerne. Nysankomne Forbrydere kaldes Kanariefugle, fordi de erholde gule Klæder, saasnart de komme iland; senere faae de Navnet Gouvernementsfolk, der ikke indeholder noget Vanærende. Ordet Domfældte høres aldrig her og bliver heller ikke taalt. Hvo der har givet en Person, som har overstaaet sin Straffetid, Øgenavnet „Domfældt," dømmes til at udrede en Mulkt af 50 Pd. Sterling. Trods alt dette bliver det i England just ikke anseet for nogen Ære, at have været i Ny Sydwales. Selv i Sidney behandle gamle Bekjendtere, som uventet mødes her, hinanden med en vis Mistro; bliver den Ene tiltalt af den Anden, lader hin, som om han aldrig har kjendt denne. Naar man ikke tager Hensyn til alle hine Spotte- og Øgenavne, deler man Indbyggerne i Frivilligindvandrede og Emancipérede; og begge disse Classer ere strængt adskilte fra hinanden. Endeel af de Indvandrede afholde sig fra al Omgang med de Emanciperede; og naar der fra Tid til anden opstaaer en Strid, saa hører man det foragtelige Udraab: „Jeg er Sterling, og det skal I mærke Eder!"

Imidlertid vækker Afkommet af begge disse Classer af Indvandrede skjønne Forhaabninger for Fremtiden. Den saakaldte Currency-Ungdom er meget afholdt; den er ikke bleven fordærvet af dens Fædres Laster, og en kraftfuld Slægt vil fremspire af denne haabefulde Ungdom. De udmærke sig ved Ædruelighed og Modbydelighed for stærke Drikke; deres Retskaffenhed er allerede bleven til et Ordsprog. De erholde i Almindelighed en god Opdragelse; og det kan ingenlunde nægtes, at de Domfældte, der træde ind i et regelmæssigt Ægteskab og blive Fædre for Familier,

hvis Fremtid de imødesee med glad Tillidsfuldhed, atter føle deres Hjerter banke for Dyd og Pligt. Currency-Ungdommen har skjønne Former, en rank Vext, blaae Øine og et smukt blondt Haar, men derhos en blegere Ansigtsfarve, end Europæerne. Rødmusede Kinder blomstre lige saalidt her, som i Amerika; og en Person med røde Kinder bliver almindelig tiltalt med de Ord: „De er fra den gamle Verden, som jeg seer!" — Ligesom i Vestindien og Amerika miste ogsaa de australske Fruentimmer deres Tænder i en temmelig ung Alder: et Onde, der kan betragtes som en Følge af Overfarten og som vil hæves med Tiden, hvilket man allerede har seet i Amerika. De unge Mænd af den lavere Folkeclasse befatte sig ei gjerne med Agerdyrkningen, men have mere Lyst til Skibsfart og Haandverker: en Omstændighed, der har sin Grund deri, at de kun see Forbrydere beskæftigede med Markarbeide, hvilket kaster et Skin af Foragt paa denne ædle Syssel. De have ogsaa Modbydelighed for Soldaterstanden og tage nødig Tjeneste hos Retspersoner.

Blidhed, Beskedenhed og naturlig Godmodighed charakterisere det andet Kjøn. De unge Piger af den simplere Classe søge tidlig at komme i Tjeneste, for at blive uafhængige af deres Forældre. Man tager dem gjerne i sin Tjeneste og giver dem en aarlig Løn af 10 til 15 Pd. Sterling. Imidlertid har man ikke Grund til, at rose dem som Mønstre paa Kydskhed. Ungdommen er i Almindelighed livlig, opvakt, nøisom og begeistret af Kjærlighed til deres Fødeland. Disse fødte Australiere have en besynderlig Mening om England; de troe nemlig, „at det er et Land fuldt af bare Tyve!" Forresten er den engelske Aand gaaet i Arv til dem i Et og Alt. De finde Fornøielse i Veddeløb, Maskerader og Baxning. Qvindekjønnet sværmer for nye Moder og Udspredelser. Indiske og chinesiske Stoffer gjælde ikke stort her, derimod sætter man desto mere Priis paa Londoner- og Pariser-Moder. Man har Skovtoure, Concerter, ja endog et Theater, og man lever i Sidney omtrent paa samme Fod, som i London. Morgenvisiter aflægger man om Eftermiddagen, og Eftermiddagsvisiterne sildigt om Aftenen. Et fornøiet Sind besjæler alle Classer; Selskaber, Baller og Gjæstebud høre til Dagens Orden. Equipager haves i Mængde; Postcomptoirer ere oprettede paa alle Coloniens større Pladser, for at kunne med mere Bequemmelighed besørge Brevene forsendte til alle Egne af Colonien.

Aandsculturen bliver heller ikke forsømt. En Mængde fortrinligt indrettede Skoler komme Opdragelsen til Hjælp; Latin-Friskolerne i Sidney og det caledoniske Academie, indrettet efter de skotske Høiskolers ypperlige Forbillede, ere allerede blevne berømte; desuden have de en Navigationsskole for den fornødne Underviisning i Skibsfart og Handel, samt flere private Opdragelsesanstalter og Pigeinstituter, ja endog Musiklærere og franske Dandsemestere. — Husene ere byggede i engelsk Stiil; i de fleste Boliger ere Dørene, Panelet og den største Deel af Meublerne forfærdigede af Cedertræ. Man foretrækker indiske Sivmaatter for de engelske Tepper, fordi hine ere køligere; af denne Aarsag vælger man ogsaa den hvide Farve til Dagligklæder. En blaa Frakke over lette Sommerklæder udgjør de Fornemmes sædvanlige Dragt og de lavere Classers Søndagspynt. Om Sommeren bærer man Straahatte, der tildeels forfærdiges i selve Sidney. — Fra Sidney sørges ogsaa for Coloniens kirkelige Anliggender, og man bestræber sig for at udbrede Religionens Gode blandt alle Landets Beboere. Jordstrækninger ere anviste til Haandverksskolerne og de nødvendige Anstalter til Almuens Underviisning i alle folkerige Stæder. Man har ogsaa Apotheker, hvor de Fattige erholde baade Raad og Lægemidler uden Betaling. Hvor der er Englændere, findes ogsaa Læseforeninger og Bibliotheker. Derfor udkommer her, blandt en Folkemængde af 60,000 Individuer, ikke ringere end 9 Tidsskrifter; ligeledes har Colonien allerede sine Skriben-

tere og Digtere. I hele Colonien herſker den meeſt uindſkrænkede Gjæſtfrihed.

Men da Ny Sydwales er en Forbryder-colonie, maa Indbyggernes borgerlige Stilling allerede af denne Grund antage en egen Farve. Der herſker altid et ſpændt Forhold imellem de frivillig Indvandrede og de Emancipperede; disſe ere udelukkede fra alle Selſkaber og Embeder, men ere alligevel den nyttigſte og virkſomſte Deel af Folkemængden. — De frie Indbyggeres Hovedbeſkæftigelſer beſtaae i Agerdyrkning, Qvægavl, Haandverker og Handel. Handel og Induſtrie lønne ſig hurtigt, men ei altid varigt. — Regjeringen overlader Coloniſten Landſtrækninger paa 100 til 2560 Acres, i Forhold til hans rede eller disponible Formue. For at kunne gjøre Fordring paa ſtore Grundſtykker, maa man godtgjøre at være i Beſiddelſe af en Formue paa 2000 Pd. Sterling. Med en Formue af 500 Pd. erholder man 640 Acres. Efter 7 Aars Forløb maa Coloniſten beviſe ſin Eiendomsret derved, at han har anvendt en Fjerdedeel af Grundſtykkernes Værdi paa ſammes Forbedring. Fra denne Tid betaler han en Afgift af fem Procent af de modtagne Grundſtykkers Værdi. Men denne Afgift kan man ogſaa løskjøbe ſig for paa een Gang, hvilket er ſaameget lettere, da hver Acre Land, der overlades Coloniſterne uopdyrket, kun vurderes til omtrent 3 Rbdlr. i vore Penge. Coloniſten ſkynder ſig nu, at begive ſig til ſin Eiendomsplads, at bygge et Huus og at begynde de beſværlige Forretninger, der ere forbundne med at etablere ſig i et vildt Land. De Jorder, der ſkulle beſaaes, maae indhegnes, for at beſkytte Sæden. Ligeledes maa der reiſes Gjærder omkring de Pladſer, hvor man agter at anlægge Frugt- og Køkkenhaver. Nu opfører man en Bolig af Bindingsverk og Kalk; hvor der findes Skov nok, bygger man ſit Huus af Tømmer, i ſkovløſe Egne betjener man ſig ogſaa af Græstørv og Stene. En ſaadan Interimsbolig er ſædvanlig 24 Fod lang og 12 Fod dyb; den omgives med et Stakit, for at holde Qvæget borte derfra. Skovens Oprydning udføres ved Hjælp af Deporterede, ſom derfor erholde en billig Løn. Træerne blive i Almindelighed afbrændte. Saadanne Anlæg ere kun ſjelden i Stand til, at berede Nybyggeren ſelv nogen glimrende Stilling, hvorimod hans Børn nyde de herligſte Frugter af hans Anſtrængelſer. Paa denne Maade ſeer man beſtandig nye Colonier opſtaae, ſom naturligviis udſtrække ſig ſtedſe videre hen mod det Indre, imedens de nærmeſt Sidney beliggende allerede ere blevne forvandlede til ſkjønne Landgodſer, der minde om England. Her gives Godsbeſiddere, der virkelig have bragt det ſaavidt, at de have opnaaet ſaa ſtore Indkomſter, at disſe ſelv i England vilde blive betragtede ſom høiſt betydelige. Denne Claſſe af Indbyggerne er det ogſaa, der ſtræber efter Forfinelſe og Forbedring, anſtiller allehaande nyttige Forſøg og aabner nye Erhvervkilder ved Indførelſen af nye Gjenſtande for Agerdyrkningen, Qvægavlen og Induſtrien.

De Deporterede.

Hvert Aar dømme Aſſiſeretterne i England et par Tuſinde Lommetyve, Røvere, Falſkneere og andet Pak til Deportation. Man har indrettet ſæregne Skibe til deres Deportering, og under Overfarten ſørges der for dem paa en høiſt menneſkekjærlig Maade. Saaſnart en Forbryder er bleven dømt, føres han ombord i Hulks eller de i Havnen liggende Fangeſkibe, hvor man undersøger: om han er ſkikket til, at udholde Reiſen til Colonien. Naar Alt er beredt til Afreiſen, bliver der foretaget en Mønſtring paa Transportſkibet, idet man opraaber deres Navne, hvorpaa de, den Ene efter den Anden, ſtige ned i Rummet og maae her lade ſig lægge i dobbelte, ſkjøndt temmelig lette Lænker. Skibslægen fordeler dem nu i deres Celler, 6 Perſoner i hver. Et ſaadant Kammer holder almindelig 9 til 12 Fod i Længden; det indeholder et Leie og to Tepper til hver Fange. To Rækker af ſlige Kammere ere an-

bragte rundt omkring hele Skibet, den ene over den anden. I Skibets Midte findes nogle mere bequemme Sovesteder for Oldinge og svagelige Personer. Paa hvert Transportskib har man et Hospital, hvor Forbryderen pleies med megen Omhu, i Tilfælde af Sygdom. Ombord hersker den største Reenlighed, og de med Hensyn til Rensningen, Vadskningen og Udluftningen foreskrevne Regler maae iagttages med den strængeste Nøiagtighed. Saasnart man har forladt England, bliver den ene Lænke tagen af Forbryderne; og efterat man har forfrisket sig i Rio Janeiro og forsynet sig med de nødvendige Provisioner, befrier man dem aldeles for Lænkerne. — Fangernes Kost kan med Rette kaldes upaaklagelig. De erholde dagligen tre Pinter Vand og et halvt Pund Skibstvebakker, om Søndagen Oxesteg og Plumbudding, et Pund af hvert Slags, om Mandagen Svinekjød og afskede Erter, om Tirsdagen Oxekjød og Riis, om Onsdagen og Torsdagen samme Middagsmad, som Søndag og Mandag, om Fredagen Oxekjød, Riis og Budding, om Løverdagen Svinekjød alene. Den daglige Frokost bestaaer i Riis, kogt i Vand, med 2 Unzer Sukker til hver. Tobaksrygning tillades kun paa Dækket; de maae ingen Knive have, undtagen naar de spise til Middag; om Aftenen erholder hver Person desuden en Pinte Porter. Naar de have været længere Tid underveis, faae de endnu Citronsaft med Sukker og et Bæger Viin een Gang om Ugen. Ved Ankomsten til Ny Sydwales bliver enhver Deporteret adspurgt: om han under Overfarten har havt nogen Grund til Misfornøielse med den Behandling, Capitainen eller Lægen har viist ham? og for at ingen Forsømmelse skal finde Sted, erholder Lægen en Guinee til Belønning for hver Deporteret, han bringer sund og frisk derover.

Saasnart Transportskibet er ankommen i Havnen ved Sidney, omringes det af en Mængde Baade, og mange snurrige Gjensynsscener finde Sted, idet de gamle Kamerader glæde sig over, at gjenfinde hinanden i denne Verdensdeel. Men snart indfinder Intendanten sig og sørger for, at Kanariefuglene blive klædte i deres Costume. Enhver af dem modtager nu to gule Troier, tilligemed Beenklæder af samme Farve, to Lommetørklæder, et Par Veste, tre Skjorter af stribet Bomuldstøi, to Par Støvler og to Par Skoe, samt en Seng og to gode Tepper: Alt ganske nyt; thi af det gamle Tøi, hvoraf man har betjent sig ombord i Skibet, bliver Intet ført iland. Derpaa holdes Mønstring, efterat Forbryderne iforveien have været i Bad og ere blevne barberede og deres Haar klippet. De sædvanlige Spørgsmaale ere: Hvad er Eders Haandtering? hvad have I lært? Have I været tilfredse med Eders Behandling under Overfarten? Siger kun uden Frygt, hvad I have at klage over! Har nu Nogen af dem Grund til at beklage sig, saa bliver Sagen undersøgt paa det Noieste, og undertiden faae baade Læge og Capitain en drøi Fretteseettelse. Naar denne Examen er endt, gaaer Udskibningen for sig; Venner og Slægtninge hilse hinanden. Ogsaa deres Bagage føres iland, men maa sættes under streng Bevogtning; thi ellers vilde den upaatvivlelig forsvinde inden faa Øieblikke. Efter Udskibningen blive de opstillede i Rækker, førte hen til Torvet i Sidney og monstrede af Gouverneuren. Han foreholder dem nu Regjeringens Mildhed, der har sendt dem til et saa skjønt Land; han gjør dem opmærksomme paa, hvorledes det ene er afhængigt af deres gode Opførsel, om deres Stilling snart skal forbedre sig; og han overgiver dem derpaa til Overintendanten, der classificerer dem og lader dem bortføre til deres Bestemmelsessteder. De Personer, som i deres Fødeland have beskæftiget sig med Agerdyrkningen og lignende Arbeider, forsendes til det Indre og overgives som Markarbeidere til Colonisterne; de Øvrige blive tilbage i Sidney, hvor de enten bruges for Regjeringens Regning i de forskjellige Depots, eller overgives til Privatpersoner, der maae cavere for deres Tilstedeblivelse. De Individuer, der

skulle begive sig til det Indre, føres til Paramata, hvorfra de da senere afgaae til de dem bestemte Egne. Fangerne blive i Almindelighed behandlede overordentlig godt. De erholde rigelig og god Føde, ja en Flittig kan endog blive færdig med sit Dagverk i fire Timer og da anvende den øvrige Deel af Dagen til sit eget Gavn. Politiet og den offentlige Orden iblandt dem haandhæves med Strænghed, og det bliver strængt paasee, at de holde sig reenlige, opføre sig ordentligt og besøge den offentlige Gudstjeneste. Dovenskab, Ulydighed og Drukkenskab straffes haardt. Bliver der begaaet en Forbrydelse, saa vorder Gjerningsmanden straffet efter de engelske Love og den saaledes paany Domfældte maa, efter overstaaet Straf, begynde sin Deportationstid forfra igjen. En god Opførsel bliver tilborlig paaskjønnet og opmuntret; den medfører ei alene flere Begunstigelser, men endog mangehaande Lettelser, ja undertiden fuldkommen Benaadelse. Naar Forbryderen har overstaaet sin Straffetid eller erholdt Benaadelse, staaer det ham frit for: om han vil nedsætte sig her eller vende tilbage til Fødelandet. Foretrækker han at forblive her, saa erholder han et Fribrev og indtræder i de frie Colonisters Classe og Rettigheder; desuden erholder han for sig og ethvert Medlem af sin Familie et bestemt Antal Dages Ploieland og forsynes med Fødemidler for 18 Maaneder. — De qvindelige Forbrydere ere endnu lykkeligere; de blive ei alene overførte paa en mere bequem Maade, men endog langt bedre behandlede paa den hele Reise. De blive fordeelte omkring i Colonien, som Tjenestepiger, og i Almindelighed snart gifte, da her er en overordentlig stor Mangel paa Fruentimmer. Saasnart en skjøn Synderske finder en Mandsperson, der tager hende til Naade, bliver hun øieblikkelig frigiven; og dette Tilfælde udebliver aldrig. Man seer imidlertid her, at ogsaa de liderligste offentlige Fruentimmer fra England blive ved et lovligt Ægteskab forbedrede inden kort Tids Forlob, og langt lettere, end de mandlige Forbrydere, hvoraf et stort Antal ogsaa bliver uforbederligt i Colonien. Denne Forandring af Clima, i Forening med en ordentlig Levemaade, bringer hurtig Fruentimmernes Organisme tilbage i sin naturlige Orden, og disse ere derfor altid en høist kjærkommen Gave for Colonien.

Colonien Ny Sydwales er nu inddelt i 10 Grevskaber; den bestyres af en General- og en Vicegouverneur, der have en tilstrækkelig væbnet Magt til deres Disposition; men siden 1824 er deres Magt bleven indskrænket ved et lovgivende Raad. Landets hele Administration ligner Englands; siden 1824 er her ogsaa bleven oprettet en Colonialforsamling og en Overret. I den nyeste Tid har man endog allerede fremført Ønsket om en ordentlig Folkerepræsentation og Pressefrihed. Over- og Underretter sørge for en ordentlig Retspleie. — Da denne Colonie upaatvivlelig vil inden faa Aar tiltrække sig Europas Opmærksomhed i en endnu høiere Grad, tillade vi os at anføre nogle af dens vigtigste Punkter. Paramata, en Stad ved Bugten Port Jackson, 2 Mile fra Hovedstaden Sidney, har allerede 10,000 Indbyggere. Fra den gjennem Staden løbende Flod sees man først Kirken med sine to Taarne, i Byens Midtpunkt (see Pl. 5). Bag Kirken staaer Gouverneurens elegante Hotel. Til venstre, paa en yndig Høi, ligger en meget skjøn Bygning, der tilhører en rig Colonist. Staden indtager allerede et betydeligt Fladerum paa begge Sider af Floden, og begge Delene forbindes ved en solid Bro. De enkelt staaende Bygninger ere omgivne af Haver; mange have to Etager og ere indrettede paa en yderst elegant Maade. De vigtigste Bygninger ere: Militairkasernerne, Forbrydernes Baraker og Fængslet. Gaderne ere anlagte efter de fire Himmelegne og, ligesom i Sidney, aldrig brolagte; men om Natten bevogtes de med samme Omhyggelighed, som i Hovedstaden. Paa den venstre Flodbred ligger det offentlige Arbeidshuus for Qvinder. Paramata har et Opdragelsesinstitut for Børn af Indfødte, et videnskabeligt

Selskab, et Klædefabrik og allerede gode Gjæstgivergaarde. Gouverneuren Brisbane har forskjønnet Staden med et Observatorium. — Windsor, ved Foden af de blaae Bjerge, omtrent 10 Mile fra Kysten, ligger i en høist frugtbar Egn og har allerede 5000 Indbyggere. — Liverpool, ved Georgsfloden, har 3000 Indbyggere. — Coloniens skjønneste Egne ere: Illawarra ved Kysten og Barragorang ved Foden af de blaae Bjerge. — Grevskabet Northumberland, der indbefatter et Fladerum af 13 Q. M., har endnu kun een Stad: Newcastle, med en Havn og 900 Indbyggere, men derimod gode Steenkulsgruber, der bearbeides af uforbedrelige Forbrydere, og uhyre Lag af Muslingskaller, som levere en fortrinlig Kalk. — I Port Macquarie og ved Moreton-Bugten har man i Aaret 1821 anlagt Etablissementer, oprindeligen bestaaende af Forbrydere; men senere have ogsaa frie Colonister nedsat sig her og anlagt venlige Smaastæder.

Colonisterne ved Svanefloden.

I Aaret 1827 sendte den engelske Regjering Capitain Stirling til det vestlige Nyholland, for at undersøge dets Kyster og om muligt udvælge en bequem Plads til Oprettelsen af et nyt Etablissement. Den 2den Mai 1827 ankom han ved Cap Leuwin. Fra dette Nyhollands sydvestligste Punkt undersøgte han Kysten lige til Svanefloden, kastede Anker ved dennes Udlob og udsendte forskjellige Streifepartier, for nærmere at undersøge Landets Beskaffenhed, efterat han var gaaet med sine Baade saa langt op ad Svanefloden, som det lod sig gjøre. Man fandt Landet frugtbart; og da man havde oversteget den første Bjergkjædes Toppe, saae man en uoverskuelig Slætte liggende for sig. De Indfødte viste sig hverken vilde eller fjendtligt sindede. Man fandt Clima'et yderst behageligt; Heden mildnedes ved de afvexlende Land- og Søvinde; den grønklædte Jordbund, de uendeligt mangfoldige Græsarter, Urter, Buskvæxter og Træer vidnede om, at Landet hverken savnede frugtbar Grund, Varme eller Væde. Landet er rigt paa Kulminer, rigelig vandet, fuldt af Kilder og Floder. I Henseende til Produkter gjælder her Alt, hvad der er sagt om Nyholland i Almindelighed. Her er den sorte Svanes Hjem; Clima'et er overmaade sundt, hvorfor Indbyggerne ogsaa ere stærke og sunde. Søen er uendelig rig paa Fiske.

Hvad kunde være mere indbydende, end en saadan Beretning? Derfor besluttede man strax, at anlægge en Colonie i denne Egn; den skulde imidlertid ikke bestaae af Forbrydere, men af ærlige, frie Udvandrede. For hver 3 Pd. Sterling, Colonisten godtgjorde at være i Besiddelse af, skulde han erholde 40 Agre skattefrit Ploieland; de Nybyggere, der vilde paatage sig at hidbringe Arbeidere paa deres egen Bekostning, erholdt 200 Dages Ploieland for hver saadan Arbeider over 10 Aar, for hvert Barn paa 3 Aar: 40, paa 6 Aar: 80, og paa 9 Aar: 120 Dages Ploieland. Colonien skulde bestyres af en Statholder, for Øieblikket: Capitain Stirling; og denne assisteres af indskrænkende Autoriteter. Efterat alle nødvendige Forberedelser vare fuldendte, afgik Expeditionen i Aaret 1828 paa 2 Fregatter, for at anlægge Colonien. Alt, hvad Stirling havde berettet, fandt man nu bekræftet, ja tildeels endog langt overgaaet; kun var Landet mere bevoxet med Skov, end man havde forestilt sig det. Et saadant Land er vanskeligere at opdyrke, endskjøndt det altid giver en bedre Jordbund, end den fritliggende Grund. Desuden er Overflod af fortrinligt Bygningstømmer især velkommen i et Land, hvor Søstæder skulle anlægges og Skibe bygges. — Den 6te November 1830 befandt der sig henved 1300 Colonister ved Svanefloden; Grunden var lagt til Staden Freemantle og endeel Bygninger vare allerede fuldendte. Desuden var der anlagt tre Smaaflekker og aabnet Samfærdsel med de Indfødte, der viste sig meget venskabeligt sindede; Colonien befandt sig saa vel, som det efter et saa

kort Tidsløb var muligt, at den kunde befinde sig. For Øieblikket er man allerede trængt frem til Cap Leuwin. Den Omstændighed, at man endnu ikke kjendte Landets Clima nøie nok, har vel anledliget, at det første Aars Høst kun havde et maadeligt Udfald; thi man saae sig nødsaget til, at hente Forraad fra Vandiemensland.

Ved Cap Leuwin fandt man en anseelig Bugt, hvori en stor Indsø har sit Udløb gjennem en liden Kanal. Denne Sø optager adskillige Floder fra det Indre, og 50 Colonister have allerede nedsat sig ved dens Bredder. Hvor Søen forener sig med Havet, har man nu begyndt Opførelsen af en Stad, kaldet: Augusta. Jo videre man gjennemforsker Landet, desto mere lærer man at indsee dets Værd. Allevegne forefinder man god Jordbund, herlige Skove og kostelige Produkter. Staden Perth er ogsaa allerede fremstaaet i disse Egne og hæver sig hurtigt; man lever i god Forstaaelse med de Indfødte og haaber, at dette venskabelige Forhold ogsaa vil vedvare i Fremtiden. En Colonist, Hr. Robinson, har allerede foretaget en Reise til det Indre og fundet en gjæstfri Modtagelse hos Landets Indfødte. Dette venskabelige Forhold varede dog ikke længe; thi ifølge de nyeste Efterretninger er det allerede kommen til aabenbare Fjendtligheder imellem Colonisterne og de Indfødte. Selve Coloniens Tilvæxt er kun af ringe Betydenhed, og Efterretningerne herom lyde meget forskjelligt. Imidlertid vil den dog trives, om det end kun skeer langsomt; men ogsaa de Indfødtes Skjæbne synes afgjort, og det er et stort Spørgsmaal: om Nyholland vil efter 300 Aars Forløb have endog blot saamange af de oprindelige Beboere at fremvise, som det spanske Amerika endnu har. — Forbryderne i Ny Sydwales blive ei altid bevogtede saa omhygeligt, hvorfor Mange af dem have søgt Friheden. Saaledes ere efterhaanden flere talrige Selskaber af disse Godtfolk flygtede til det Indre, hvor de have blandet sig imellem de Indfødte, forenet sig med dem ved Blodets Baand og nedsat sig i disse Egne. Det Samme er Tilfældet med mangfoldige Skibbrudne fra den Mængde Skibe, der have fundet deres Undergang paa Nyhollands Klipper og Skjær. Man kan derfor med Grund antage, at man her engang vil forefinde Mennesker, der nedstamme fra Europæere; og maaskee vil der paa denne Maade blive udbredt mere Civilisation blandt de Vilde, end ved selve Colonierne.

Fra Svanefloden strækker Edelsland sig opad i nordvestlig Retning. Landtungen ved den yderste Ende af Edelsland hedder Pointe Escarpée. Ved dette Punkt danner sig mod Nord den store Sælhunde- eller Haibugt (see Pl. 5); foran denne ligge nogle Øer, blandt hvilke vi kun ville omtale Den Dirk-Hartik, hvor en stor, forunderlig bygget Rede rager høit i Veiret (see Pl. 5).

II.

Øernes Beboere.

1.

Indbyggerne i Vandiemensland, tilligemed de brittiske Forbryder-Colonister.

Vandiemensland ligger Sydost for det australske Fastland, under 40 til 44 Gr. sydlig Brede, og adskilles fra det sydøstlige Nyholland ved det af Skibschirurgen Basse i Aaret 1797 opdagede, 30 Mile brede og 36 Mile lange Bassestræde, der indeholder en stor Mængde Øer og er farligt at beseile. Denne Ø, hvis Fladeindhold udgjør 1255 Q. M., blev først opdaget den 1ste December 1642, af Abel Jahnsen Tasman; den 9de Marts 1773 landede den første Britte her, og i Februar 1793 blev den omseilet for første Gang, hvorved man kom til det Resultat: at Vandiemensland, der fordum ansaaes for en Deel af Nyholland, var en stor Ø. D'Entrecasteaux undersøgte den nøiere i Aarene 1792 og 93. Den første Opdager af denne Ø opkaldte

den efter den daværende hollandske Statholder i Ostindien, Van Diemen. Godwin foreslaaer i sin Beskrivelse: at kalde den Tasmanien, for at adskille den fra det nordlige Vandiemensland paa Nyhollands Nordkyst. — Vandiemensland er, med Hensyn til sin naturlige Beskaffenhed, en skjøn, velvandet Ø, rig paa Havne. Den er gjennemkrydset af høie Bjergkjæder, fulde af Toppe, Kløfter og Afgrunde; det høieste af disse Bjerge er Tafelbjerget, der naaer en Høide af 4000 Fod og er bedækket med Snee i de sex Maaneder af Aaret. Alle Kysterne frembyde de meest overraskende Afvexlinger: steile Klipper og yndigt smilende Landskaber, Bjerge og Slætter, Høie og Dale; Bjergene ere kronede med høie Skove, Dalene frembyde herlige, yppige Græsgange. Jordbunden er meget frugtbar; Leer og Mærgel ere blandede med Plantejord. Den har en Mængde Smaasøer og Floder; seilbare Floder ere: Derwent i Syd, Tamar i Nord. Derwent-Havnen udmærker sig ved sin Størrelse og Sikkerhed. — Da Clima'et ikke er saa varmt, som i Nysydwales (den høieste Varmegrad er 21 Gr. R., om Vinteren har man derimod 4 Gr. Kulde), kunne Sydfrugterne ei trives her; de øvrige europæiske Plantearter lykkes imidlertid fortræffeligt. Hine store Skovstrækninger levere ganske udmærket Bygningstømmer, i Særdeleshed høie Master. Produkterne ere i Almindelighed de samme, som Fastlandet har; men ogsaa her finder man stor Mangel paa Næringsplanter. Som en Mærkværdighed anføre vi her en for kort Tid siden opdaget Jordvæxt, der forekommer i en Dybde af 1 til $1\frac{1}{2}$ Fod under Jorden, i Form af runde Klumper af et Menneskehoveds Størrelse og med en tynd Hud, ligesom vore Kartofler. Den har en pibet, fast Substants, der indeholder overordentlig meget Næringsstof. Denne Plante fremtræder kun paa Overfladen i smaae Blade, der hænge sammen med Jordfrugten, ved Hjælp af yderst fine Trævler. Man kaldte den: Natur-brød. — Kysterne ere rige paa Sælhunde, ligesom Havet paa Hvalfiske; blandt Landdyrene findes ogsaa en Art Panthere. Der gives hele Bjerge af Jernerts, desuden Kobber, Steenkul, Marmor, Chrystal og Carneoler. Kalk og Allun forekomme ogsaa. — Af de her indførte Produkter trives Korn, Kartofler, Frugt, Bælgfrugter, kort sagt, alle den europæiske Mark- og Havedyrknings Frembringelser langt bedre, end i selve Europa. Den ene Høst følger paa den anden. Ligeledes trives Qvæget og Faaret fortræffeligt her og levere fortrinligt Kjød. Nyhollandsk Vildt findes her i Overflødighed, ligesom de kosteligste Saltvandsfiske. Imidlertid mangler det heller ikke paa Slanger, Skolopendere og Taranteler, der ere saa store som en Nød. Desuden bemærkes her den 5 Tommer lange og næsten lige saa tykke Frøfisk, hvis giftige Kjød dræber baade Mennesker og Dyr inden faa Minuter. Fuglenes Mængde og Forskjellighed er næsten utrolig; ja ogsaa deres Farvepragt, der endog meddeler sig til de indførte Høns og Duer, maa vække den Fremmedes Forbauselse.

De indfødte Beboere ere Papua'er, ligesom Nyhollænderne, og høre ganske til samme Race (see Pl. 6). Bredtrykte Næser, store Næsebor, tykke Læber, stærke, fremstaaende Kjævebeen, langt Uldhaar, salvet med rød Okker og Fedt, og uforholdsmæssige Proportioner, sandsynligviis en Følge af Lemlæstelser i Barndomsaarene — charakterisere Tasmanieren. De Fleste gaae ganske nøgne, og man seer begge Kjøn vandre i denne Skikkelse omkring blandt Colonisterne. Om dem gjælder i Almindelighed Alt, hvad vi nylig have sagt om Nyhollænderne; dog seer man dem beskæftige sig mere ivrigt med Fiskefangsten (see Pl. 6), end Nyhollænderne. Siden den brittiske Colonies Anlæg ere de Indfødte naturligviis ogsaa her blevne undertrykte; snart ville de være aldeles forsvundne, og man vil da forgjæves søge efter dette Lands oprindelige Beboere. Denne sørgelige Skjæbne vil blive end mere fremskyndet derved,

at disse Ulykkelige have i den senere Tid faaet det afsindige Indfald: at ville med Magt forjage de indvandrede Fremmede fra deres D. Man har derfor begyndt en almindelig Udryddelseskrig imod dem, hvis Udfald ei kan være tvivlsomt. Begge Partier hade hinanden paa Liv og Død; de Indfødte ere yderst forbittrede paa Colonisterne og myrde dem, hvor de kunne see deres Snit; Colonisterne befinde sig derimod altfor vel her, til at de godvillig skulde drage bort igjen. Indvandringen tiltager med rivende Hurtighed, da mange Familier, som i Begyndelsen agtede sig til Svanefloden, ere blevne overtydede om, at de her finde deres Udkomme langt hurtigere og bequemmere. Gouverneuren ligger nu i aabenbar Krig med de Indfødte, og Colonisterne have den 1ste Januar 1831 formelig forlangt af Gouverneuren, at han skulde holde fast ved den lagte Plan til de Indfødtes Udryddelse. Man har derfor besluttet, at omringe dem og at tage dem Alle tilfange; der er allerede bleven trukken formelige Cordons imod dem. Ifølge nyere Efterretninger (fra 1835) skulle nu alle de Indfødte være blevne førte over til de nærliggende mindre Øer. — Alle Beretninger stemme overeens deri: at de Vilde ikke have havt anden Fordeel af deres Samfærdsel med Europæerne, end at de have tilegnet sig disses Laster. Rigtignok have disse ikke gjort det Allermindste, for at udvikle de Indfødtes aandige Anlæg eller blot at bibringe dem en fordeelagtig Mening om Europæerne. De første Nybyggere vare maaskee den meest fordærvede Deel af Menneskeslægten paa hele Jorden: Personer, der vare blevne transporterede to eller flere Gange til Australien og ansaaes for de meest ryggesløse og uforbedrelige blandt alle Forbrydere i Ny Sydwales. Følgerne udebleve heller ikke. Hine uforbedrelige Forbrydere flygtede til det Indre, hvor de dannede formelige Røverbander. Colonien havde allerede, ved andre Transporter og frivillige Indvandrede, opnaaet en vis Grad af Velstand, da hine frygtelige Bander begyndte at true den med Ødelæggelse; kun efter en i Sandhed skrækkelig Kamp paa Liv og Død lykkedes det Colonisterne, i Aaret 1818, at udrydde disse Stiemænd, hvis Høvding Howe havde erhvervet sig en frygtelig Navnkundighed ved sin mageløse Dristighed og Grusomhed. For at faae Bugt med denne Djævel af et Menneske, udsatte man en Priis af hundrede Guineer paa hans Hoved; han blev nu angreben af to uforfærdede Mænd, der ihjelsloge ham med deres Geværkolber, efter den meest fortvivlede Modstand. Howe var et Menneske af overordentlige Legemskræfter og Charakteerstyrke; i hele 15 Aar var han en Skræk for den fremspirende Colonie. At de Indfødte ikke kunde vinde ved en saadan Tilstand i Sagerne, er en naturlig Selvfølge.

Beboerne af den brittiske Colonie i Vandiemensland.

Denne Colonie anlagdes af Englænderne i Aaret 1805, da man fra Ny Sydwales hidførte 362 mandlige Forbrydere og 12 frie Qvinder; den opblomstrede meget hurtigt, især efterat Colonisterne paa Norfolk-Øen vare i Aaret 1811 blevne forsatte hertil. 1821 fandtes her 6371 Indbyggere, hvoriblandt 3477 Deporterede, uden at regne Besætningen; 1825 beløb Indbyggernes Antal sig til 21,500.

De Deporterede

behandles ganske paa samme Maade, som i Ny Sydwales; men Antallet af dem, der forbedre sig, er her langt ringere. Et Øievidne forsikrer: at de Fleste af dem ere elendige Dagdrivere, Løgnere, Bedragere, liderlige Knægte og Drukkenboldte, endskjøndt det her vilde blive dem saa let, at vorde dydige og lykkelige. Trængende finder man ikke i hele Colonien, heller ikke hine blege, kummerfulde Ansigter, som man møder overalt i Europas store Stæder. Man kjender her ingen Elendighed, undtagen der, der fremaldes af Lediggang og Udsvævelser. Hvad man i England

siger om de Deporteredes Forbedring, er desværre kun et fromt Ønske. Hvo der ikke behøver en stor og glimrende Verden, for at leve behageligt, og hvo der ikke er altfor delikat i Valget af sine Bekjendtskaber, han vil vistnok føle sig tilfreds i Vandiemensland, som er det forjættede Land for Landmænd og Kunstnere, saavel som for Enhver, der gider arbeide.

De frie Colonister

danne fornemmelig den arbeidende Classe og ere den agtværdigste Deel af Coloniens Beboere. For at udvide og forøge denne Classe, har Coloniens Regjering tilstaaet Officiererne i det indiske Compagnies Tjeneste, der hyppig begive sig til det dem nærmere liggende Vandiemensland, for at restituere deres i Indien angrebne Helbred, — visse Strækninger Land, under den Betingelse: at de tage dem i Besiddelse inden to Aar og anvende i det Mindste fem Gylden paa hver Dags Ploieland, i det Tilfælde at de selv opholde sig her, eller det Dobbelte, dersom de ikke tage fast Bolig i dette Land. Derved er Colonien efterhaanden bleven beriget med mange agtværdige og velhavende Nybyggere. Man maa virkelig forbauses over den høie Grad af Velstand, denne skjønne Colonie allerede har opnaaet. „Den første Januar," beretter Hobarttown-Almanak for 1829, „beløb Folkemængden sig til 20,000 Individuer, uden at regne de 600 indfødte Vilde. Blandt hine 20,000 fandtes 12,000 Vorne af Mand-, 4800 Vorne af Qvindekjønnet, foruden 3200 Børn under 10 Aar. Hovedstaden Hobarttown havde paa samme Tid 5700 Indvaanere, (og efter de nyeste Beretninger nu allerede over 10,000). Coloniens Territorialomfang udgjør 15 Millioner Dages Ploieland, hvoraf de 6,300,000 danne fortrinlige Græsgange, og de 1,500,000 ypperlig Ploieland; Resten bestaaer deels i skovrige Høie, deels i stenig Grund. Der var allerede uddeelt 1,121,548 Dages Ploieland, hvoraf de 30,150 vare opdyrkede; 22,950 besaaes med Byg, Havre, Erter og Bønner, men fornemmelig med Hvede; 3,200 beplantes med Kartofler, Roer og Sukkererter, og i de 4000 dyrkes engelske Foderurter. Af Huusdyr havde man dengang allerede 2100 Heste, 70,000 Stykker Qvæg, 500,000 Faar, 2000 Geder, 10,000 Svin og 20,000 Høns. Regjeringens Indtægter udgjorde 40,000 Pd. Sterling, hvoraf Halvdelen desværre hidrørte fra Afgifterne af stærke Drikke; men Regjeringens Udgifter beløb sig i samme Tid til 120,000 Pd. Sterling, da Forbrydercolonierne sætte den i store Bekostninger. Siden 1820, da den engelske Regjering hidsendte en særegen Commission, for at erholde fuldstændige Oplysninger om Coloniens Tilstand, er dens Folkemængde og Velstand stegen til det Firedobbelte."

I Vandiemensland ere Sæderne strængere, end i Ny Sydwales; Veddeløb og Theatre maae ikke existere her; det paasees med Strænghed, at man iagttager Religionsskikkene og helligholder Søndagen. Men andre Fornøielser, saasom Assembleer, Concerter, Baller o. s. v., holde Indbyggerne skadesløse for hin Tvang. — Landeiendomme tilstaaes de frie Colonister under de mildeste Betingelser; den nysankomne Nybygger behøver kun at dokumentere, at han er i Stand til at opdyrke Jorderne med Udsigt til et heldigt Resultat, saa bliver der øieblikkelig overladt ham forholdsviis fra 320 til 2560 Acres. Jordbunden er for største Delen af den bedste Beskaffenhed, og endskjøndt Agerdyrkningsvæsenet endnu langt fra ikke har naaet den Grad af Fuldkommenhed, som i England, seer man dog allevegne herlige Agre, skjønne, duftende Enge, smagfulde Landsteder.

Forbrydere, hvis Straffetid er udløben, tage Tjeneste som Karle og Arbeidere, for en Løn af 50 Pd. Sterling. Selv Fanger, der opføre sig godt, faae et Tilladelsesbeviis til at træde i Tjeneste under lignende Betingelser. Saasnart de sættes i Tjeneste hos en Colonist, erholde de paa

hans Bekostning en fuldstændig Klædning, Lintøi og Skoe; ugentlig maa han give dem 10½ Pund Kjød, 10½ Pund Meel, 14 Lod Sukker o. s. v. I Stedet for Sengklæder erholde de uldne Madratser, et Par Lagner og et uldent Teppe, som maae ombyttes med nye hvert tredie Aar. — Colonisternes Industrie vil endnu erholde mangen ny Tilvæxt; saaledes har man nylig fundet, at Viinranken trives vpperlig her og giver en fortrinlig Viinhøst. Ligeledes har man opdaget, at den simple Malve, der voxer overalt og i stor Overflødighed, leverer en lige saa fortræffelig blaa Farve, som den bedste Indigo. Saaledes bringer hver kommende Dag en ny Velsignelse over denne Des lykkelige Beboere.

Da Landet er saa rigelig velsignet af Naturen, maatte Handel og Kunster fremspire og udvikle sig bestandig mere og mere. Der udføres allerede meget betydelige Quantiteter af Uld, Hvede, Skind og andre af Landets Produkter. Handelen og den livlige Samfærdsel forøge Velstanden; med denne udvikler ogsaa Landsculturen sig. Saaledes har der allerede dannet sig et Agerdyrkningsselskab, til hvis Disposition der er bleven anviist et Distrikt paa 250,000 Dages Pløieland. Det har nu indført de herligste Merinos, opdyrket store Strækninger, udbredt en forbedret Agerdyrkningsmethode og lykkelig overstaaet den Tid, i hvilken det maatte anvende sine Capitaler uden Renter. Her er allerede opstaaet flere Forfattere, og Presserne ere i fuld Virksomhed. I Aaret 1825 udkom den tasmaniske Almanak, og nogle Aar senere blev Hobarttown-Almanak udgivet: en liden, med skjønne Kobbere prydet Bog, der i Sandhed gjør de australske Presser megen Ære. Tasmaniens Gazette og Launcestownadvertiser ere yndede Tidsskrifter.

Her, ligesom i Ny Sydwales, bekjender den største Deel af Indbyggerne sig til den engelske Kirke; imidlertid leve Bekjendere af de meest forskjellige Religionsmeninger fredeligt ved Siden af hinanden, og religieus Intolerance kjender man intetsteds, hvor det brittiske Flag vaier.

Med Hensyn til Regjeringen, staae Vandiemensland og Ny Sydwales under en Generalgouverneurs Overbestyrelse; han residerer i Ny Sydwales. I hver af Colonierne er der desuden indsat en Vicegouverneur, som assisteres af et fuldbyrdende Raad; alligevel kan dette ikke formene Gouverneuren at handle paa eget Ansvar. Afgifterne, som han udskriver, og Lovene, som han giver, maae først bedømmes af Overdommeren og af ham befindes overeensstemmende med den engelske Lovgivning. Siden 1829 har Ny Sydwales erholdt en egen Constitution, der forlener det lovgivende Raad med en lignende Magt og Myndighed, som Gouverneurens; og overeensstemmende hermed er der allerede forberedt et Colonialparlament i bedste Form. I Ny Sydwales har man ogsaa indført Eedsvorne-Retter, endskjøndt disse kun dømme i Civilsager, naar begge Parter forlange det. Enhver Colonie har sin Advokat, sin Generalprocurator, der skiftes til at have Forsædet ved de fjerdingaarlige Møder i de forskjellige Provindser. Alle Beslutninger maae tages eenstemmig. Imidlertid har der ogsaa her indsneget sig mangent Misbrug. Saaledes har man seet, at en Morder, som havde kløvet Hovedet paa sin Kamerad med en Øxe, blev frifunden fordi han beviste: „at han ikke havde dræbt ham med den skarpe Side, men med Bagen af Øxen!" En Faaretyv blev frifunden, fordi det stjaalne Dyr egentlig endnu ikke var noget Faar, men kun et fuldvoxent Lam!

Vandiemensland er for Øieblikket inddeelt i to Grevskaber: Buckingham, det sydlige og bedst befolkede, ved og omkring Derwent-Havnen, og Cornwall, det nordlige, ved og omkring Tamar-Floden. Hovedstaden i førstnævnte Grevskab er Hobarttown (see Pl. 7) med 10,000 Indbyggere. Den anlagdes i Aaret 1805, ved Foden af Tafelbjerget. Gaderne ere rummelige, brede og gjennemskære hinanden i rette Vinkler;

de skjønne Torvepladser ere firkantede. Staden indeholder allerede henved 1000 velbyggede Huse, hvoriblandt de fornødne offentlige Bygninger, saasom: Gouvernementshuus, Raadhuus, Kirker, Fængsler, Kaserner, Baraker for Deporterede, Hospitaler o. s. v. Den brogede Vrimmel, man finder i alle store Søstæder, viser sig ogsaa her. Skoler, Bogtrykkerier, en Bank og flere Klædefabriker vidne om Folkets Dannelse. Haandverkere og Kunstnere finde her en vid Virkekreds for deres Talenter og rigeligt Erhverv til deres Fornødenheders Tilfredsstillelse. Hobarttown sender allerede Skibe ud paa Hvalfiskefangst. Et Batterie paa Mulgravepynten forsvarer den meget gode Havn, der vistnok kan rumme alle Europas Flaader tilsammentagne. Store Magasiner ere allerede anlagte for Verdenshandelen, og en Telegraph signaliserer paa Nelsonsbjerget. Til denne Fordeel kommer endnu Stadens Behagelighed. Dens Beliggenhed er virkelig imposant; Omegnen er ei alene romantisk-skjøn, men desuden overordentligt frugtbar og rig paa alle Dens Produkter. En Flod løber midt igjennem Staden og driver fire Vandmøller. Man træffer en god, selskabelig Tone i denne By, hvor man neppe vil savne nogensomhelst Bequemmelighed. — Forbryderne i deres gule Klæder forrette alle offentlige Arbeider; de anlægge Gader og arbeide i Havnen, men blive, naar de have begaaet svære Forseelser, transporterede til Vestkanten af Den, hvor de maae arbeide i Lænker og fra Dagens Frembrud til den sildige Aften fælde og sauge Fyrretræer, som indskibes til Hobarttown og bruges til Bygningsmaterial. — Den anden Stad i dette Grevskab hedder Elisabethtown, anlagt i Aaret 1813. — Hovedstaden i det andet Grevskab hedder Georgetown, ved Tamar; den anlagdes først 1817, har nu over 700 Indbyggere og en Havn, Dalrymple. En Landevei, 25 Mile lang, fører nu lige til Hovedstaden. — I Staden Brighton har Regjeringen havt sit Sæde siden 1825. — Launceston ligger ligeledes ved Tamar og har 500 Indvaanere. — I Distriktet omkring Kulfloden blev der i Aaret 1824 anlagt en ny Stad, kaldet Richmond.

Sydøstlig for Vandiemensland ligge endeel smaae Øer, hvoriblandt Maria; i Nærheden af denne Ø er Havet ganske bedækket med Kjæmpetang, hvis 300 Fod lange Stængel holdes i Veiret af dens 10 til 12 Fod lange, hule Blade med særegne Luftblærer. De omliggende Øers Kyster danne Basaltvægge af 3 til 400 Fods Høide. Ogsaa paa Øerne Maria og Sara har man nu anlagt Forbryderecolonier.

2. Indbyggerne paa Norfolkøen.

Denne Ø ligger imellem Ny Sydwales og Ny Seeland, 250 Mile Østen for Nyholland, og har 4 Mile i Omfang. Den opdagedes af Cook, i Aaret 1774, og danner en langagtig Firkant, der hverken har nogen god Havn eller sikker Bugt. Den er bjergfuld, men tillige overordentlig frugtbar, har en meget mild og sund Luft, men steile Kyster med saa voldsomme Havbrændinger, at Landgangen er forbunden med mange Vanskeligheder og stor Fare. Dette er Grunden, hvorfor den her 1788 anlagte engelske Forbrydercolonie blev ganske ophævet i Aaret 1811; nu er den imidlertid bleven oprettet paany, og man sender just de meest haardnakkede Forbrydere derhen, fordi det her bliver dem aldeles umuligt at flygte bort. Af Pattedyr findes der intetsomhelst Slags, undtagen det skulde være Rotter; men Planteverdenen er saare rig og leverer Aloe, pragtfulde Sukkerrør, Peber, Bræg-ner o. s. v. I de store Skove har Norfolksgranen hjemme, en Art **Cuniserus columnaris**, der skal blive henved 200 Fod høi; der findes endnu flere Arter af disse Træer, som alle levere fortrinligt Bygningstømmer. Europæiske Kornarter og Haveværter trives herligt paa denne Ø.

De faa indfødte Beboere ere Papua'er, Negere, vilde og uden mindste Cultur, desuden ovenikjøbet smittede af Forbrydercolonisternes Laster.

3. Indbyggerne i Nyguinea eller Papusland (see Pl. 7).

Denne Ø, ved det indiske Archipels Grændse, umiddelbart østlig for Krydderieerne, blev netop af denne Grund allerede tidlig opdaget af de Søfarende, og det er ingenlunde usandsynligt, at selv Araberne have naaet den; thi man finder her, i Særdeleshed hos de nordvestlige Beboere, Spor af moslemitisk Indflydelse og Regjeringsform. Frands, Seram og Anton Ambreu skulle have seet den i Aaret 1511; men det var Saavedra, der 1527 kaldte den østlige Deel Guldøen og den vestlige Deel Papuslandet; thi Navnet „Nyguinea" erholdt den 1545 af Ynigo Ortiz de Rey, der først omseilede Nordkysten og betraadte flere Punkter af Den. I ældre Dage ansaae man Nyguinea for en Deel af et stort australsk Fastland, indtil Louis de Torres, ved sin Gjennemfart imellem Nyholland og Nyguinea, hævede den sidstnævnte Øes insulariske Natur over enhver Tvivl. Abel Tasman og flere Andre omseilede Nyguinea og gjennemkrydsede Torresstrædet. Indtil den nyeste Tid er denne Ø bleven seet i det Fjerne af næsten enhver Verdensomseiler, t. Ex. af Bougainville, Cook o. s. v.; men kun Faa af dem have besøgt den. Forrest, der fuldendte sin Reise i Aaret 1774, var lige til den nyere Tid den Eneste, der virkelig betraadte enkelte Punkter af den nordlige Kyst og traf sammen med Indbyggerne; ham have vi at takke for største Delen af det Lidet, vi vide om denne saa yderst interessante Ø. Den brittiske Østindiefarer Mac Cluer synes at have samlet de fleste Oplysninger, i de fem Maaneder af Aaret 1795, han opholdt sig paa denne Kyst; men Resultaterne af hans Forskninger ere desværre aldrig blevne bekjendtgjorte. Det er forunderligt nok, at den største Ø efter Nyholland, og vistnok den skjønneste i hele Australien, er os i saa høi Grad ubekjendt! — Dens Størrelse udgjør 13,000, efter Andres Paastand imidlertid knap 9000 Q. M. Paa tre Punkter ligger den temmelig nær ved andre Øer, nemlig: mod NV. ved Molukkerne, mod Øst ved Nybrittanien, hvorfra den adskilles ved Dampiersstrædet, mod Syd ved Nyholland, hvorfra det er adskilt ved Torresstrædet. Mod Nord forlænges den ved to Halvøer, som kun ved smalle Jordtunger staae i Forbindelse med hinanden og med Hovedlandet; de danne den store Geelomkbugt. Kun enkelte Kystpunkter ere os bekjendte.

Den har Bjerge, som i det Indre synes at hæve sig til en betydelig Høide, da man ved Kysten allerede har fundet Bjergtoppe, som ere over 4000 Fod høie. I nogle Egne hæve Bjergene sig over hinanden i en tredobbelt Kjæde. — Dens Clima er naturligviis meget varmt; dog afkøle Søvindene fra alle Sider Solens brændende Straaler, der falde lodret ned. Her finder man Alt, hvad den meest skabende Phantasie kan udtænke til et Lands Forskjønnelse, forenet paa een Plet. En pragtfuld, evigt klar Himmel skuer smilende ned over Landet og omtaages kun paa den Tid, Troperegnen falder. Aftenhimmelen viser den studsende Jagttager hele Stjernehvælvingen og skjuler ingen af sine ysende Verdener for hans henrykte Øie. De vulkanske Bjergspidser hæve sig op i den evige Snees Regioner. Fra de høie Bjergrygge flyde utallige Strømme, Floder og Bække ned til alle Sider og befrugte Landet med deres kølige Vande. Der gives neppe noget Tropeland, der kan rose sig af at besidde en saadan Overflod af herligt Vand, som Nyguinea. Alle disse Omstændigheder bidrage til, at de beboede Kyster, med deres talrige Havne og Bugter, indbyde de handlende Søfarende til at begive sig iland. Strandbredderne ere for største Delen høie; talløse skovbevoxede Smaaøer omgive dem fjernt og nær, og see ud som lutter svømmende Haver. Klare Bække og rivende Floder styrte sig allevegne ud i Havet; og i deres Bølger speiler Planteteppet sig, som i Rigdom og Yppighed kan maale sig med de af Naturen meest begunstigede Egnes Vegetation. Nyguinea,

der ei alene ligger under samme Brede som Krydderioerne, men ogsaa i Nærheden af dem, er overalt fuldt af Krydderivæxter. Freycinet, der opholdt sig paa Den Waigiu, troer at have fundet Muskatnøddens Fædreland paa denne Ø. Forrest's Ledsagere forsikkre, at ogsaa de have fundet Krydderier paa Nyguinea. Kysterne ere bedækkede med Palmer; Kokosnødder, Pisangs og Dakka findes her i Overflødighed; Bambusrørene danne tykke Skove. Citroner, Lemoner og Pomerantser forekomme meget hyppigt. De samme Planter, der findes paa Krydderioerne og i hele Australien, med Undtagelse af Nyholland, have ogsaa hjemme her. Misoibarken, der forsendes til China, bruges som Røgelse. Fra Nyguinea hente Malayerne Benzoe, Drageblod, samt andre kostbare Harpix- og Gummiarter. Nyguineas Ibenholt, Sandel- og Sappantræ ansees for langt bedre, end det indiske Archipels. Alene Sagopalmen vilde kunne gjøre et Land til et Opholdsted for lykkelige Mennesker. [Denne kostelige Palme trives bedst i de Lande, hvor Krydderierne og især Muskatnodden voxer. Den har en hurtig Vext og behøver kun at være 15 Aar gammel, for at fældes. Man afhugger da den vældige Stamme nede ved Rødderne, udtager Marven, der udfylder en stor Deel af Stammens Indre, knaler den til et Slags Saugspaane, omrører den i Vand og afsier, ved Hjælp af en Sigte, denne Masse i et Kar, hvori Melet synker tilbunds. Naar det endnu engang er bleven renset i Vand, er det strax tjenligt til Brug, men bliver suurt efter nogle Ugers Forløb. Skal dette Meel forsendes, saa bliver det deels æltet til en Deig og tørret til haarde Kager, ved Hjælp af gjennemhedede Leerformer; deels bliver det fineste Sagomeel ogsaa æltet til en fast Deig, hakket til smaae Korn og tørret, for at kunne holde sig desto bedre. En udvoxen Sagostamme giver i Gjennemsnit 300 Pund Meel, endskjøndt der ogsaa findes Stammer, der give det dobbelte Udbytte. Paa een Dags Plæieland kan der staae omtrent 440 Stammer, og disse levere i Gjennemsnit henved 9000 Pund Meel hvert Aar.] Alle Planteformer, som vi ere vante til at see i vore Lande, antage her en ganske anden Skikkelse. Vore Græsarter udvikle sig her til kjæmpeagtige Rør, som i Høide overgaae vore Skovtræer. — Man har Grund til at formode, at Bjergene indeholde Metaller; i det Mindste skal der findes Guld i det Indre. — Havet, der omskyller denne skjønne Øes Kyster, er ei mindre rigt, end Landet. Strandboerne finde rigelig og sikker Næring ved de kosteligste Fiske af alle Slags; ogsaa Østers, Muslinger og andre Skaldyr tjene dem til Føde. Den saakaldte Trepang fiskes i Torresstrædet af Malayerne og Chineserne, og forsendes som Handelsvare. En Overflødighed af graat Ambra opskylles langs Kysterne; de herligste Perler forekomme hyppig og ere, tilligemed Perlemor, Gjenstand for den chinesiske Handel. Ingen Egn af Oceanet er saa rig paa skjønne Koraller, som Havet imellem Nyguinea og Nycaledonien. Skilpadderne udgjøre et af Nyguineernes vigtigste Næringsmidler. — Hunde og Sviin findes her, endog i vild Tilstand. — Landet er rigt paa Fugle, blandt hvilke man i Særdeleshed bemærker den skjønne Paradisfugl, hvoraf her forekommer flere Arter. Den almindelige Paradisfugl er af Størrelse som en Drossel; dens Længde fra Næbbet til Enden af Halen er tolv Tommer. Det halvanden Tomme lange Næb er grønguult; det lille Hoved med de smaae Øine sidder paa en med korte, tykke og stive Fjer besat Hals. Næbbets Rod ligner sort Fløil, der spiller i det Grønne. Hovedet og Nakken have en smuk guldguul Farve, den øvrige Deel af Kroppen er kastaniebruun. Brystet spiller i det Purpurfarvede; Vingernes underste Dele ere bedækkede med 18 Tommer lange Duuntrævler. Hunnen er mindre prægtig. Paradisfuglene nære sig af Krydderier og aromatiske Bær; med Undtagelse af Kongeparadisfuglen, flyve de almindeligviis sammen i Flokke paa 30 til 40 Stykker. For deres

pragtfulde Fjers Skyld ere de blevne en Gjenstand for Handelen. Man tager Indvoldene ud af dem, tørrer dem i Heden, skærer Benene af dem og forsender dem saaledes til China og Europa; derfra hidrører den Fabel, at Paradisfuglene ingen Fødder have. Foruden Paradisfugle finder man her omtrent 6 Arter af prægtige Fisfugle, Papegoyer i utallige Arter, deriblandt den store grønne Papegoye med indigoblaae Svingfjer og karminrøde Vingefjer. Den herlige Krondue har ene hjemme i Nyguinea; de kobberfarvede og de hvide Muskatduer ere de skjønneste af deres Slægt. Trælobere, Manakinds, Vagteler og Hons findes i Mængde, og selv Kragerne ere her skjønne.

Nyguineas Beboere ere aabenbar af forskjellige Stammer; men det er uvist, hvilken af dem der er den oprindeligen indfødte Stamme. Man maa formode, at Negere, Papuas, have ogsaa her været de oprindelige Indbyggere; imidlertid synes de i det Indre af Landet levende Alfurier, Alforesere, Horaforas eller Alfaki'er, at være Malayere og de meest Cultiverede af disse Insulanere, da de leve af Agerdyrkning og man hos dem finder Spor af Religion. Endnu anføre vi de saakaldte Dran Badschus, der ligeledes nedstamme fra de indiske Øer, altsaa Malayere.

Alle Beretninger skildre os Landet som befolket; allevegne seer man hyppig Luerne af antændte Baal stige i Veiret om Natten; saaledes er her Ildens Element det eneste Tegn paa menneskelige Væseners Tilværelse. Der kunde boe 10,000 Mennesker paa en af Nyguineas Qvadratmile, uden at denne vilde miste Noget af sin fortryllende Skjønhed, ved at forvandles til en øde, eensformig Græsmark. Derfor afgive Nyguineas vilde, uopdyrkede Skovegne intet Bevis for en svag Befolkning; og om vi end ikke antage lige to Millioner Indbyggere, saa troe vi dog: at Tallet 200,000 er for ringe for et stort, rigt Land, hvor man endnu ikke har fundet noget Punkt ubefolket.

Papua'erne, som Kystbeboere,

(see Pl. 8)

eller Australnegerne, som man ogsaa kalder dem, ere af samme Stamme som de, man træffer i Nyholland. De have opbøiede Læber, flade, brede Næser, store Øine, stor Mund, tyndt Skjæg og meget blødt Haar, der skal være yderst tykt og krøllet; de lade Haaret hænge skjødesløst ned, hvilket giver deres Hoved et uhyre Omfang. Kjævebenene ere fremstaaende, deres Hænder og Fødder ere smaae og nydelige. Imidlertid skal denne Skildring ingenlunde være anvendelig paa dem Alle; thi hos Nogle skal Næsen være mindre flad, Ansigtstrækkene ædlere og Haaret langt og glat. — Papua'en gaaer for det Meste nøgen, hvilket da ogsaa er saare naturligt i dette skjønne Clima. Sjelden beklæder han sig med en tynd, af Kokostrævler forfærdiget Maatte, der slynges omkring Livet og gaaer imellem Benene op bagtil. Drenge og unge Piger gaae aldeles nøgne. Deres Arme og Been skulle være tynde, og man anfører som en Særegenhed, at det mandlige Kjøn er smukkere end det qvindelige. Lemaire giver os et i Sandhed væmmeligt Billed af Papua'ernes Qvinder. En af de nyeste Søfarende fandt dem ganske anderledes; han fortæller os, at hans Mandskab nødigt vilde skilles fra Nyguinea og at det ved Afskeden istemte Sangen: **Les filles y sont belles, les papas complaisans etc.** I deres brede Haarvæxt slikke Mændene en Kam, bestaaende af 4 til 5 vidt adskilte Tænder, hvormed de gjøre Haaret endnu mere purret; Nogle smykke det med brogede Fjere. Qvinderne bære deres Haar lige saa busket, hvorfor de ogsaa afskære det kort. I de gjennemborede Ører og Næsebrusk bære Mandfolkene Trætappe og Been; i det venstre Øre have Qvinderne en med smaae Glaskugler behængt Ring af Messing; saadanne Smaakugler bære de ogsaa, trukne paa Snore, omkring Haandleddene. Disse Smykker komme fra China. — Papua'ernes Næringsmidler bestaae i Fiske, Skaldyr, Skilpadder og

Kjødet af vilde Dyr. De benytte ogsaa Sagoen, især de paa Den Ravak (see Pl. 8) boende Papuaer; af disse bleve saaledes Duperrey's Ledsagere, der ogsaa forefandt forskjellige Afgudsbilleder paa denne Ø, rigeligt forsynede med Sagokager; at tygge Betel er saare almindeligt blandt dem. I den østlige Deel, hvor Sagotræet ikke findes, bruge de Indfødte Brægnerødderne i Stedet for Brød. — Deres Huse (thi de boe ei mere som vilde Dyr, omspredte i Skovene, men i smaae Landsbyer) hvile paa Pæle, saa høit fra Jorden, at Høivandet ikke kan naae dem. Lange Broer udgaae fra disse Huse og sætte dem i Forbindelse med det høiere liggende Land, der ikke er udsat for Oversvømmelse. Boligerne indeholde almindelig et stort Forhuus med Døre baade til Land- og Søsiden. Til dette Forhuus støde de særskilte Familiers Stuer; thi der boer altid saa mange Familier sammen, at man kan ansee ethvert Huus for en lille Landsby og sammenligne det med en Biekube. I Almindelighed ligge kun 2 til 3 saadanne Boliger sammen paa een Plet, men i hver af dem boe 60, 70 og stundom endnu flere Mennesker. Paa Søsiden er der altid en Plads, hvor deres Baade kunne ligge tørre; den kaldes Chorochoro. Røgen trækker ud gjennem Husenes Døre. Ynglinge og ugifte Mænd boe dybere og adskilte fra de Øvrige. Deres Bohave er meget simpelt. Et Ildsted med nogle Leerpotter og Porcelainskaaler, som de tiltuske sig fra Chineserne, et par Maatter, Vaaben og adskillige Fiskeredskaber udgjøre hele deres Rigdom. — Mændenes Beskæftigelse bestaaer i Krig og Jagt. Sex Fod lange Buer af Bambus, Pile, Spyd, Slynger og Køller udgjøre deres Vaaben. Hos de nøgne Beboere paa Vestkanten af Nyguinea bemærkede Cook et besynderligt Vaaben, som man endnu ikke har lært nøiere at kjende. De Indfødte udfordrede Britterne med vilde, truende Miner og Bevægelser; i deres Hænder holdt de nogle korte Rør, som de svingede rundt i en Kreds og hvorfra der paa een og samme Tid udgik baade Ild og Røg, ligesom fra et Gevær. Denne Ild gjorde ingen Skade, gav heller intet Knald, og man veed ikke hvorledes den frembragtes. Deres Pile affyde de med vældig Kraft og ramme deres Maal i en Frastand af 180 Fod. Deres Baade rumme 12 til 18 Mennesker, men bruges kun til Fiskefangst. Huusholdningen maae Qvinderne besørge; de koge Mad, bygge Huse og forfærdige Potter. Forrest var Vidne til Fremgangsmaaden ved deres Pottemagerarbeide; med den ene Haand holdt Konen en flad Steen, hvorpaa Leret laa, som hun bankede fladt og glattede med en lignende Steen, hun holdt i den anden Haand; derpaa formede hun Leret til en Potte og satte den hen for at tørres. — Folkets Sæder og dets Opførsel imod de Fremmede skildres saare forskjelligt. Cook blev modtagen med Pile og Kastespyd, og han hjalp sig med sine Tolvpundinger. Skibet Triton, som i Aaret 1827 undersøgte Vestkysten, for at oprette et hollandsk Etablissement, fandt en lige saa fjendtlig Modtagelse, saa at det endog mistede to af sine Officierer; derimod anfører man ikke Tallet paa de Indfødte, der maatte bøde med Livet. Triton maatte seile bort igjen, uden at have kunnet anlægge nogen Colonie. Derimod roser den brittiske Capitain Andrew den Modtagelse, han fandt her i Aaret 1826. „Da vi ankom ved Nyguineas Kyst, kastede vi Anker ved en Ø, der laa tæt ved Hovedlandet og var bedækket med tykke Skove, der strakte sig lige ned til Strandbredden. De Vilde krøbe i Skjul i Buskadset og opløftede et frygteligt Skrig; imidlertid bleve vi snart overtydede om, at dette Skrig kun skulde være et Udbrud af Glæde. De gik fuldkomment nøgne, og da vi landede, kom en stor Mængde af dem os imøde, for at trække vor Schaluppe med hele Mandskabet op paa Land. Men da de bemærkede, at vi satte os i Forsvarsstand, droge de sig tilbage bag en Linie, der blev trukken i Sandet. Vi gjorde nu et Fredstegn med et hvidt Klæde, som Høvdingen besvarede, ved at hæve en

gron Green i Veiret. Nu nedlagde begge Partier deres Vaaben, og inden en halv Times Forløb vare mine Folk blevne fortrolige med de Vilde. I Begyndelsen lod jeg give nøie Agt paa disse, da jeg frygtede for et uventet Angreb; men det varede ikke længe, førend jeg overbeviste mig om Indbyggernes gode Hensigter, og ved Høvdingenes Mægling blev der aabnet en regelmæssig Tuskhandel, saa at vor Schaluppe var inden kort Tid fyldt med Fjerkræ, Bananer og Frugter. I Førstningen syntes de at ville modsætte sig os, da vi begyndte at fælde Træ, hvortil vi høilig trængte; men vi stillede dem snart tilfreds ved en Hat, nogle Flasker, Knive og andre Smaating. Nogle engelske Blade tiltrak sig især deres Opmærksomhed; Bogstaverne syntes dem at være noget saa Overordentligt, at de fyldte en Schaluppe med Sukkerrør, for at tiltuske sig en af Bladenes Titel." — To af Andrews Matroser tilbragte 24 Timer ganske ene blandt de Vilde; de fandt en yderst venlig og gjæstfri Modtagelse, men erfarede ogsaa: at den Frygt, de Vilde røbede i Begyndelsen, hidrørte derfra, at en af deres Landsmænd var tidligere bleven dræbt ved et Geværskud. — Vi vide kun Lidet om Papua'ernes Religion. Paa de vestlige Øer og Kyster findes Spor af Islam og Buddhaismus. Nymaanens Dage feires med larmende Musik. Imidlertid forsmaae de ikke Menneskekjød; det lader ogsaa til, at det malayiske Feudalsystem har indtrængt sig her og at der blandt de Indfødte gives Herrer og Slaver. Deres Sprog er ganske forskjelligt fra Malayernes. Om deres huuslige Liv er kun Lidet bleven os bekjendt. Vil en Yngling gifte sig, saa gaaer han ind i det fælles Vaaningshuus og sætter sig hen ved Siden af den unge Pige, der behager ham. Forældrene spørge, om de ere enige? Svare de da Begge Ja, saa hidkalder man Vidner, slagter en Hane, indrømmer det unge Par en Stue, og dermed er Ægteskabet sluttet. Vi vide derimod ikke, om Fleerkoneri er herskende blandt dem, ei heller hvorledes de begrave deres Døde. Forrest opdagede et Gravmonument paa en lille Ø, i Nærheden af Torri. Det var opført af Koralklippestykker og oven paa samme laa en Træfigur, der forestillede en otteaarig Dreng; paa Figurens Hoved var der anbragt en virkelig Hjerneskal, og Øerne vare udskaarne i Træ. Denne Opdagelse var i Sandhed mærkværdig og vidner om, at de allerede have gjort Fremskridt i Civilisation. Desuden er den Omstændighed, at de allerede have faste Bopæle, der sandsynligviis see ganske anderledes ud i det Indre af Landet, — os et Beviis for: at de ei længere kunne betragtes som Vilde. Enhver Landsby danner en egen Nation, har en Anfører i Krigs- og en Dommer i Fredstider. At der gives Slaver iblandt dem, seer man deraf, at Hollænderne fordum udførte slige Vare og at saadanne ogsaa bleve falbudte til Forrest. Enhver af dem havde et Halsbaand af Bambus, hvorved der hang en temmelig stor Klods. Det er uvist, om disse vare Krigsfanger eller om der virkelig existerer en Herre- og en Slavestand.

De malayiske Alfurier, i det Indre af Landet, have Lighed med Indbyggerne i Østaustralien, hvor de ere herskende; de have en lysere Farve, glat Haar, en skjøn Vært og besidde mere legemlig Smidighed. De leve i en evig Feide med Papua'erne, som de egentlig skulle tjene og betale Tribut til, hvilket andetsteds, saasom paa Madagaskar og de fleste Øgrupper i Australien, forholder sig ganske omvendt. For Sikkerheds Skyld bygge de deres Huse paa Træer, hvortil de stige op ved Hjælp af Træstammer, der ere forsynede med indhuggede Trin. De beskæftige sig med Agerdyrkning og avle Bananer, Pisangs og Bælgfrugter, som de borttuske imod Jernredskaber og chinesiske Manufacturvare. En Afdeling af disse Alfurier hedde

Oran Batschu, eller Piadschuer,

et Fiskerfolk, der forekommer adspredt omkring paa Celebes, Borneo og andre Øer i det indiske Archipel.

Disse Mennesker bekjende sig deels til Islam, deels til Fohismus, staae under egne Radscha'er og drive Handel med China; den handlende Stamme har Overmagten paa Waigiu, Salvatti og de omliggende Øer. Den fiskende Deel driver ene Fiskeri og tilbereder Trepang. Ogsaa deres Huse staae paa Pæle. — Disse Folkestammer ere livlige, lærebegjærlige og vistnok modtagelige for Cultur. Alle Hollændernes Handelsforsøg vare hidtil frugtesløse. Chineserne vare heldigere; de udføre Paradisfugle, Skilpadde, Perlemor og Misoibark fra Waigiu og Salvatti. Imidlertid er Handelen her for største Delen i Malayernes Hænder; for de ovennævnte Produkter indføre de bengalske og suratiske Tøier, foruden forskjellige Slags Jernredskaber. Paa selve Nyguinea blomstrer derimod den chinesiske Handel desto mere. Chineserne hidbringe Porcelain, Bomuldstøier og Silketøier, hvorfor de modtage: Guld, Perler, Ambra, Perlemor, Misoibark, Trepang, Skilpadde, kostbare Træsorter og Rør. Dog have vi ingen nøiere Underretning om denne Handel. — Alt, hvad her er fortalt, gjælder kun om enkelte Kystpunkter; det Indre er os ubekjendt.

4. Indbyggerne paa Admiralitetsøerne.
(See Pl. 10.)

Admiralitetsøerne, N. O. for Nyguinea, danne en Gruppe af 30 til 40 smaae Øer, blandt hvilke kun een udmærker sig ved sit mere anseelige Omfang, nemlig: den store Admiralitetsø, hvis Kyster ere fulde af Klofter og hvorfra der udgaaer en Mængde Rev. Øerne ere bjergfulde og frugtbare, men bære Spor af Vulkaner. Deres Antal vil rimeligviis formeres mere og mere; thi her er Naturen bestandig virksom, og saavel den underjordiske Ilds Kræfter, som de mikroskopiske Smaaormes Travlhed bestræbe sig samtidigen, for at hæve nye Beboelsespladse op over Vandfladen, til Afbenyttelse for Menneskerne. Store Skovstrækninger bedække alle disse Øer, og af den skjønne Vegetations venlige grønne Teppe fremtræder Brødfrugttræet, Kokospalmen og den velgjørende Yamsrod. Den store Admiralitetsø er meget bjergfuld i det Indre og sandsynligviis ikke fri for Vulkaner; dens Kyster see ud som en ødelagt Verden. De hvide Bjergtoppe, der hæve sig til en temmeligt betydelig Høide, ere rigtignok nøgne og golde; men en tæt Krands af de yndigste grønne Træer omgiver de trindt omkring liggende høie Bjerge. Denne store Ø, hvis Fladeindhold kan anslaaes til over 100 Mile, har allevegne et fortryllende venligt Udseende. Under denne Himmel har Løvet et ganske andet Syn, end det, vi ere vante til at see; det er ikke vore Ege- og Granskoves dunkle Farve; kun en nylig udsprungen Bøgeskov, belyst af den skjønneste Maidags Solstraaler, kan nogenledes give os et svagt Begreb om de tropiske Egnes oplivende Grønne. Europæerne have endnu ikke betraadt denne Ø.

Admiralitetsøernes Beboere (see Pl. 12) ere sande Papua'er; de gaae ganske nøgne, og kun Fruentimmerne have et Trævlebelte omkring Lænderne. De overmale deres Ansigter med hvide eller røde Striber, Næsebrusken er gjennemboret og Øreflipperne, hvori de bære Ruller af Løv, ere overordentligt udvidede; hos Nogle ere de oprevne og hænge dem da ned paa Skuldrene. De franske Sofarende, der oftere ere komne i Berørelse med dem, fandt dem venlige, barnagtige, begjærlige og af en god Charakteer. De vare meget lystne efter Jern og bevæbnede med Spyd, der havde Obsidianspidser. [Obsidian er et Slags naturligt Glas, der ikke viser noget Spor af Krystalform, har Glassets Glands, en sort, graa eller mørkegrøn Farve og mere eller mindre Gjennemsigtighed. Det er haardt, har 2, 3dobbelt specifisk Vegt og findes lagviis i Nærheden af virksomme eller udbrændte Vulkaner, paa Island, i Ungarn, paa de lipariske Øer, Teneriffa og i Mexiko. Da det modtager en høi Grad af Politur, bliver det sleben, under Navn af Lavaglas og islandsk Agat, og anvendes til allehaande Forziringer og Smykker.] Deres Fartøier, der rummede 7 til 9 Mand, vare forsynede med Seil. Papuaernes Canoer ere af det simpleste Slags;

de bestaae kun i udhulede Træstammer, prydede med udskaaret Arbeide; men de Indfødte forstaae at styre disse Baade med en overordentlig Behændighed. Det maa rimeligviis hidrøre fra Overtro, at Canoernes Mandskab aldrig, hverken her, eller i Nyguinea eller paa nogetsomhelst andet Sted i den hele Derække, bestaaer af lige Tal; hvert Fartøis Mandskab bestaaer af 7, 9, 11 Personer, og saa fremdeles af ulige Tal.

5. Ny-Irlands og Nyhannovers Beboere.

Ny-Irland, en lang, smal Ø, ligger N. V. for Archipelet Nybrittannia; den adskilles fra Nybrittannien ved St. Georgstrædet, fra Nyhannover ved Byronsstrædet. Dens Længde udgjør omtrent 100 Somile; Breden varierer imellem 13 og 2 Somile. Det var Carteret, der nøiere beskrev Nyirland, efterat det tidligere var bleven seet af Lemaire og gjenfundet af Dampier. Egentlig er det en Bjergkjæde, der som sædvanlig strækker sig fra Nordvest til Sydost og danner hele denne Ø. Den er overordentlig høi; thi i Carteretbugten (see Pl. 10) fremviser den et Bjergpanorama, der stiger til en Høide af 8000 Fod. Kysterne ere steile og rige paa Bugter. Skjøndt man endnu ikke har bemærket nogen brændende Vulkan, maae dog baade Jorbundens Beskaffenhed og de idelige Jordrystninger betage os enhver Tvivl om Vulkaners Tilværelse paa denne Ø. Landet er veldyrket og allevegne bedækket med Plantninger, saavidt man kan see fra Skibene. Dalene ere udmærket frugtbare. Der gives store Skove af Muskatnød- og Kokostræer. Den Overflødighed af Næringsstof, hine Plantninger yde; den omhygelige Pasning og Pleie, man anvender paa dem; den Mængde Baal, der naae lige op til Bjerghøiderne; det stærke Antal Krigere, der hurtig forsamlede sig, for at modtage Dampier paa fjendtlig Viis: — Alt dette tilsammentaget giver os Grund til at antage, at denne Ø maa være stærk befolket.

Beboerne skildres os som en skjøn, kraftfuld Menneskerace, med en høi Vext, uldagtige Haar, men uden flade Næser og svulmende Læber. De kjende Jernets Værd og foretrække dette Metal for alle andre. Jagt og Fiskeri forskaffe dem deres Føde; til deres Fiskefangst skulle de forfærdige meget kunstige Garn. Ligesom de øvrige Beboere af det indiske Archipel tygge de Betel, som de krydre med Kalk. Betelnødderne ere indviklede i Blade, hvorved deres Mund farves rød, men deres Tænder sorte. De værge sig tappert, idet de ei alene bruge deres Vaaben, men ogsaa deres Tænder, ligesom sande Løver.

Nyhannover, N. V. for Ny-Irland, udmærker sig i Særdeleshed ved sine Naturskjønheder. Da Byronsstrædet er meget farligt at beseile og de Søfarende derfor holde sig saa langt derfra, som muligt, saa have vi endnu ingen Efterretninger om, at Nogen af dem er landet ved denne Ø. Alle have de ladet sig nøie med, at betragte den fra det Fierne. Den forbiseilende d'Entrecasteaux forekom den som en 8 Mile lang, overmaade skjøn og yndig Ø, bedækket med venlige Lunde og Plantninger. — Beboerne, hvis Antal ikke kan være ringe, da Øen er saa godt dyrket, udmærke sig ved en omhygelig Agerdyrkning. Deres Huse staae paa Pæle, ligesom paa Nyguinea's Kyster (see Pl. 9).

6. Nybrittanniens Beboere.

Nybrittannien, som ved Dampierstrædet adskilles fra Nyguinea, ved Georgsstrædet fra Nyirland, er større end begge disse Øer, men ligner dem ganske i Henseende til Jordbund, Produkter og Indbyggere. Endnu veed man ikke, om Landet, som man indbefatter under dette Navn, er en eneste Ø eller en Forening af flere Øer. D'Entrecasteaux har rigtignok omseilet den, men de tappre Brittanniere tillode ham ikke at gaae iland. Det smalle Land er paalangs gjennemskaaren af en høitstigende Bjergkjæde; Kysterne have brede og dybe Indsnit; her finder man derfor gode og sikkre Havne.

Alle Beboerne gaae nøgne; kun fortil ere de bedækkede med et Slags Tøi af Trævler, som gaaer dem imellem Benene og befæstes bagtil ved Beltet. Næse, Ører, Arme og Been ere smykkede med Zirater. Imidlertid feiler man høilig, naar man af et Folks Nøgenhed slutter sig til dets Vildhed og derfor strax nedsætter det i samme Classe, som Pescheræerne paa Ildlandet. Disse Folkestammers Nøgenhed hidrører fra ganske andre Grunde. Det er ikke den følesløse Dorskhed og Nedværdigelse af den menneskelige Natur, man finder hos Ildlandets Beboer, hvis forfærdelige Clima gjør det til en Nødvendighed at bruge Klæder. Nøgenheden hos Tropelandenes Beboer udspringer af Sagens Natur. Klæder ere ingen Fornødenhed for ham; tvertimod ere de ham til Byrde og kunne ingenlunde forenes med hans Sundhed. — I Huntersbugten forefandt Hunter skjønne og venlige Indbyggere af Kobberfarve, med velbyggede Lemmer. De puddre deres Haar, som er sort og krøllet ved Kunst, med hvidt og rødt Pudder. De ere velbevæbnede og sminke deres Ansigter, naar de gaae i Kampen; de pleie at udfordre deres Fjende, ved at blæse ham Haarpudder i Ansigtet, gjennem et huult Rør. De have en Mængde Fartøier, som de fortræffeligt forstaae at styre; og de regelmæssige Plantninger, man blev vaer fra Skibene, vidne om: at de arbeide saameget, som Nødvendigheden kræver. De ere Mestere i at føre deres Spyd, Køller og Slynger; de have ogsaa Anførere, som i Nødsfald ere beredte til, at stille sig i Spidsen for dem.

Hunter fandt Indbyggerne paa den i Nærheden liggende Yorkss temmelig dannede. De have skjønne Vaaben, zirligt byggede Baade, og fortræffelige Plantninger, som ere omhygeligt indhegnede og bearbeides meget godt. Blandt dem finder man allerede forskjellige Stænder, ligesom allevegne paa Sydhavsøerne, hvor de sociale Forholde allerede ere blevne ordnede. Deres Folkeforsamlinger bebudes ved en Muslingskaltrompet. De synge ret behageligt, og den af mange Rør sammensatte Panfløite har ogsaa hjemme her. Da Hunter landede, fandt han en fjendtlig Modtagelse; imidlertid bleve hans Venskabsyttringer venligt besvarede, og den grønne Green var ogsaa her Fredstegnet. Saasnart Freden var sluttet, blev der opført en Fredspyramide omkring et ungt Palmetræ; og strax derefter begyndte man en Tuskhandel, der vedvarede fredeligt lige til Hunters Afreise.

7. Indbyggerne paa Salomonsøerne.

Denne Øgruppe, en af de største og skjønneste i hele Sydhavet, blev i Aaret 1567 opdaget af Mendana og undersøgt med megen Omhygelighed; men paa Grund af Skibsfartens daværende Tilstand gik den igjen tabt, saa at Opdageren selv ikke var i Stand til at gjenfinde den paa sin anden Reise, 1597. Navnet „Salomonsøerne" have de hin Tidsalders romantiske Drømme at takke for; man vilde nemlig have seet Guld hos Indbyggerne og havde nu ei længer mindste Tvivl om, at det jo endelig var lykket, at opdage hint Ophir, hvorfra Kong Salomon skal have hentet sit Guld. Efter den første Opdagelse henrandt der næsten to Aarhundreder, uden at man erholdt nogensomhelst Efterretning om disse mærkværdige Øer. De bleve endog opdagede paany af Carteret og opkaldte med nye Navne, uden at man ahnede, at have fundet Salomons berømte Guldland igjen. Capitain Surville opdagede ligeledes en Deel deraf i Aaret 1769, men fandt en saa skarp Modtagelse hos de Indfødte i Havnen Praslin, at han gav Øerne Navn af Assasinerne eller Snigmorderøerne. I Aaret 1788 kaldte Shortland dem Ny Georgia. Det var omsider Buache, der beviste: at hele denne Opdagelse tilhørte Kong Salomon og Mendana; derpaa fulgte nu Salomons Gjenindsættelse i sine Rettigheder og Gjenoptagelsen af de Navne, Mendana havde tillagt de forskjellige Øer. Fra denne Tid ere de

blevne besøgte under Navn af Salomonsøerne, skjøndt disse Besøg undertiden have været forbundne med stor Fare. Saaledes bleve i Aaret 1827 Capitainen og Styrmanden paa en Hvalfiskefanger, kaldet Alfred, opædte af de Indfødte; og kun et lykkeligt Tilfælde reddede Mandskabet paa Skibet John Bull i Aaret 1828, at det ikke kom til at lide samme Skjæbne. — De største Øer i denne Øgruppe hedde: Isabelle, Guadalcanal og Christoval, Bougainville og Choiseul. Det er aabenbart, at de tilhøre den store Kjæde af Urbjerge, der strækker sig herned fra Asien, og at de, med Hensyn til deres Vegetation, ere endnu bestandig af en indisk Natur. I disse høie Lande, hvis Kyster vise sig overordentligt fulde af Kløfter og Revner, fandt Mendana flere Vulkaner i fuld Virksomhed, og Bjerge, hvis pragtfulde Omrids hævede sig op mod Skyerne. Da Grunden er af en vulkansk Natur og ualmindelig frugtbar, ere alle disse Øer smykkede med en i Sandhed prægtig Vegetation. Allerede langt borte øiner man de kystelskende Palmers bevægelige Kroner; de i Almindelighed dybe Bugter og Havne ere besatte med meget høit Siv. Dybere inde i Landet kommer man til de skjønne Plantninger, hvor Paradisfigentræets og Uraniernes yndige grønne Løv afvexler med Kokoslunde, Brødfrugttræer og Yamsplantninger. Trænger man endnu dybere ind i de indre Egne, saa hæver Grunden sig efterhaanden og Skovstrækningerne vinde lidt efter lidt mere Overhaand. Endnu vise Palmerne sig hyppig for den Vandrende, tilligemed Krydderitræer og alle hine Vexter, der behøve Æquitorialsolens lodrette Straaler, for at trives. Hvorsomhelst der blot gives en fri Plads, i Slætterne, Bjergdalene og andre Steder, der seer man strax kolossale Sivvexter og Bambusgræs, der hæve sig til vore Egetræers Høide. Intet Træ viser sig her under et Maal af 16 til 20 Favne; de fleste overstige det uhyre Maal: tredive Favne. Den dannede Europæer indaander en behagelig Luft i disse Pragtskove, saasnart han har forladt den lavere usunde Kyst. Alle hans indre Følelser modtage en høiere Stemning i denne tropiske Haves Krydderduft. Kun Amerika kan i sit dybeste Indre, i de lavtliggende Skove ved Orinoko og Cassiquiare, fremvise en lignende Frugtbarhed; men dog naaer hint Land ikke dette Livs rige Afvexling, Fylde og Friskhed. — Vi vide ikke, hvorvidt disse Øer skjule vilde Dyr i deres indiske Pragtskove; hidtil har man kun bemærket smaae Hunde, Svin og Vampyrer. Derimod findes her en umaadelig Mængde af alle Slags Fugle med de skjønneste Fjer. Man har her opdaget en fem Fod lang Fiirbeen, en besynderlig Frø, forsynet med en skarp, kantet Ryg og en Kam; ligeledes har man seet to Fod lange Slanger, af en Fingers Tykkelse, paa Ryggen straagule, prydede med smaae eensdannede, sølvgraae Qvadrater, Bugen belagt med bruskagtige Skæl. — Havet er saare rigt paa Fiske, og Mendana fandt Perlemuslinger ved disse Øer.

Beboerne ere af Papua'ernes Stamme; men deres nære Slægtskab med Malayerne er umiskjendeligt. De have krøllet, blødt og kort, men ikke uldagtigt Haar, en lille Pande, dybtliggende Øine, velproportioneret Næse, ingen svulmende Læber, en spids Hage med tyndt Skjæg. Men paa enkelte Øer skal det afrikanske Præg imidlertid være mere almindeligt. De ere desuden velvoxne, stærke, muskelrige og af Middelstørrelse. — De vide ikke af Klæder at sige; begge Kjøn gaae aldeles nøgne; kun en Strikke med et Knyttet Maatte omkring Hofterne danner et Slags Bedækning, der endog forsmaaes paa flere Øer. Baade Mænd og Qvinder tattovere Ansigt, Arme og Been, overmale sig ogsaa med røde og hvide Striber og farve Haaret rødt; paa nogle Øer bruger man endog at bestrøe Haaret med Kalk og Okkerjord. I den gjennemborede Næsebrusk og Øreflipper indklemmes Muslingskaller, Been, Ringe, Blade og Blomster, hvorved Næsebrusken tynges ned over Læben, og Ørelapperne ned paa Skuldrene. De bære Arm- og Halsbaand af

Muslingskaller og hvide Stene, der ofte ere saa store som et Æg; de have ogsaa Belter, omslyngede med Koralsnorer. — De fornødne Næringsmidler finde de i Planterigets Frembringelser og i den dem omgivende Dyreverden; især er Fiskeriet dem en rig Næringskilde. At de ere Menneskeædere, derom kan man ei længer nære mindste Tvivl; overhovedet forekommer det os høist besynderligt, at saamange Søfarende enten ligefrem erklære den Skik hos de vilde Folkestammer, at æde Menneskekjød, for at være en opdigtet Fabel, eller bestræbe sig for at gjendrive Beretningerne derom, ved at fremføre en Mængde intetsigende Grunde. De Indfødte — ei alene i Australien, men endog i de Egne af Amerika, der allerede længe have staaet i Forbindelse med Europæerne — negte ingenlunde denne Skiks Almindelighed; de tilstaae tvertimod ganske aabenhjertigt, at ingen Ret smager dem saa godt, som en Ragout af Menneskekjød. Indbyggerne paa Salomonsøerne synes heller ikke at kunne begribe, hvorledes dette kunde være anderledes; ja de forudsatte endog, da Nogle af dem bleve fangne af Europæerne, at man uden Videre vilde skære Maven op paa dem og stege dem. — Deres Hytter ere simple og lette; hvor Grunden er lav og fugtig, have de bygget deres Boliger paa Pæle. Dog seer man her allerede regelmæssige Landsbyer, der indeholde et par Hundrede Hytter, let opførte, som Climaet fordrer. — I Henseende til Charakteer ere de, ifølge Alles Skildringer, ingenlunde hint godmodige, milde Naturfolk, som vi ere vante til at finde paa den største Deel af Australøerne, endskjøndt de drive Agerdyrkning, ere virksomme og have allerede opnaaet en vis Grad af Civilisation. — Deres Vaaben bestaae i Spyd, Køller, Buer og Pile, der ere forsynede med skarpe Hager og undertiden forgiftede. Buerne ere 6 Fod lange og Buestrængene overstrøgne med Harpix. Spyddene have Beenspidser, og Køllerne ere tilhuggede af det meget haarde, røde Casuarintræ, med den takkede Øxe. Paa Armene bære de Skjolde, hvormed de afbøde fjendtlige Pile og beskytte sig mod de brændende Solstraaler. Saa ofte Europæerne nærmede sig dem, vare de strax beredte til Kamp; de have altid med romersk Tapperhed forsvaret deres Fødelands Grund. Rimeligviis ligge de ogsaa bestandig i Krig med hverandre indbyrdes. — Deres Fartøier, Piroguer, ere mere fuldkomne end de, man finder hos Indbyggerne paa Øgruppen Louisiade; de ere nemlig sammensatte af flere Stykker og vidne om stor Erfaring i Skibsfarten; deres Form er meget hensigtsvarende og kunstig, Arbeidet skjønt og fuldendt. Alle Fartøierne ere indlagte med couleurt Træ og Perlemor; for- og bagtil have de høie, spidst udgaaende Ender, og styres med en ualmindelig Færdighed ved Hjælp af skuffedannede Aarer. Beboerne af den lille, N. V. for Bona Vista beliggende Ø Arsaciden bygge Baade, der røbe temmelig Kunstfærdighed (see Pl. 11). Krigsfartøierne ere over 50 Fod lange og 6 Fod brede; de kunne modtage en Besætning af 40 Mand, som Alle have Plads nok i Fartøiet, til at bevæge sig uhindret under Kampen. Og dog ere deres Redskaber saare ufuldkomne; Knive af Flintesteen eller Perlemor, en Øxe af haarde og skarpt slebne Muslingskaller — udgjøre alle deres Instrumenter. Ridserne i deres Baade udfylde de med sort Mastix ɔ: Harpix, der udsveder af det altid grønne Mastixtræ; de have endog opfundet den Kunst, at tilberede Lys af Balsam Takamaka, der brænde klarere end Voxlys. Men foruden disse Kunster have de ogsaa opfundet den: at forgive deres Fjender. Et Beviis herpaa fik man i Aaret 1828, da Hvalfiskefangeren John Bull kastede Anker i en af deres Havne. De Indfødte nærmede sig Skibet med den største Venlighed, idet de bragte Yams og andre Spisevarer til Foræring. Capitainen var just i Begreb med, at føre en ristet Yamsrod op til sine Læber, da en ung Indfødt, som tilfældigviis allerede havde opholdt sig paa Skibet i længere Tid, sprang hen til ham og betydede ham ved levende Gebærder,

at han ikke maatte spise denne Rod, idet han ved Tegn gav ham at forstaae, at dens Nydelse vilde dræbe ham. Man undersøgte nu Roden og fandt den overtrukken med en Gift, der dræber sikkert og hurtigt. De Indfødte toge strax Flugten, men bleve forfulgte af en Hvalfiskebaad; imidlertid gjorde de tapper Modstand, og først da Flere af dem vare saarede og dræbte, tabte de Modet og flygtede iland. Saaledes undgik Capitainen kun ved et Tilfælde den Skjæbne, der havde ramt Alfred nogen Tid iforveien. Dette beviser meer end alt Andet, at disse Insulanere ei længer ere uskyldige Naturbørn, men Folk, der allerede ere blevne temmeligt fortrolige med den mechaniske Udviklings Fordele og Laster. — Hidtil var Samfærdselen med Europæerne høist ubetydelig; og naar man undtager Spanierne, som for et par Hundrede Aar siden vidste med Magt at forskaffe sig Indpas og Modtagelse, har endnu Ingen havt Grund til, at rose sig af en venlig Modtagelse hos dem. Det Lidet, der er bleven os bekjendt om dem, have vi en Indfødt at takke for, hvem Capitain Surville havde lokket ombord, imedens han laa i Havnen Praslin, og beholdt hos sig. Ligesom disse Oboere overhovedet ere i høi Grad skarpsindige, lærenemme og rigelig begavede med naturlige Anlæg, saaledes lærte ogsaa denne Indfødte snart at tale Fransk, teede sig godt, blusede vel undertiden op i vild Heftighed, men formildedes igjen lige saa hurtigt. Af ham erfarede man Alt, hvad man hidtil veed om dem. — De have et Slags Forfatning; de Ældste staae i meget stor Anseelse, dog synes Høvdingene at besidde en endnu større Anseelse. En af to Fjer bestaaende Pynt, som Ingen tør røre ved, er Tegnet paa deres Værdighed. Deres Overhoveders Myndighed er meget stor. Af det Indhøstede, samt det ved Fiskefangsten og i Krigen gjorte Bytte maae Undersaatterne afstaae en vis Deel, som Høvdingen udvælger efter Behag. De indførte Straffe ere grusomme. Hvo der fører Noget ind i sin Hytte, uden først at have givet Tiende deraf, eller tilfældigviis træder i en Høvdings hellige Skygge, straffes med Døden. De Rige kunne loskjøbe sig med en Deel af deres Formue. Der gives Adelige og simple Folk, Herrer og Slaver; de Sidste bestaae fornemmelig af Krigsfanger. Det afskyelige malayiske Lehnssystem, det indiske Archipels sande Svøbe, er allerede indført her. — De drive ogsaa nogen Handel i deres Piroguer og foretage temmelig lange Reiser til Mennesker, som ere hvidere end de, hos hvilke de tiltuske sig malede Tøier; paa deres Fart rette de sig efter Stjernernes Løb. — De mangle hverken Religion eller Cultus. De troe paa en Fremtid, paa en tilkommende Belønning eller Afstraffelse; de troe ligeledes, at de Afdødes Aander kunne træde i Forbindelse med de Levende. Deres Høvdinge synes ogsaa at forvalte Præsteembedet; thi hver Gang, et Slag skulde begynde, saae man Høvdingen hæve sine Hænder op mod Himlen med en bedende Mine, paakalde de höiere Magters Bistand og holde en Tale til sine Krigsfolk, med meget Eftertryk og heftige Gebærder. Fleerkoneriet er herskende blandt dem. Ligesom paa Nyholland forlover man de unge Piger bort allerede i den tidligste Barndom, da den tilkommende Svigerfader strax tager Pigebarnet til sig og opdrager det for sin Søn. Naar Nogen døer, bliver hans Liig opstillet paa et høit Stellads og nedenunder graves en dyb Grav, som modtager Kjødet, der skrabes af Benene, men undertiden ogsaa afgnaves af Rovfuglene. Beenraden henlægges senere i Stammens fælles Begravelse, Graven tilkastes og en Hytte bygges over samme. Børnenes Grave bestrøer man med Blomster (see Pl. 11).

8. Indbyggerne paa Dronning Charlottes Öer eller Santa Cruz-Öerne.

Den lykkelige spanske Søfarende Mendana havde opdaget Salomonsøerne og taget dem i Besidelse for Spaniens Krone; og da han saae Guld blandt Indbyggerne, førte han, 28 Aar efterat Opdagelsen

var skeet, en Colonie derhen i Aaret 1595. Imidlertid kunde han ikke finde Salomonsøerne igjen, men opdagede i Stedet for dem Marquesasøerne og Archipelet Santa Cruz. Denne Opdagelse skete den 8de August 1595, men gik atter i Glemmebogen, indtil Carteret igjen opdagede disse Øer 1767. D'Entrecasteaux undersøgte dem endnu nøiere, i Aaret 1793. De gjenfundne Øer erholdt vel, som en ny Opdagelse, det engelske Navn: Dronning Charlottes Øer; men senere, da man havde indseet Vildfarelsen, tillagde man dem igjen deres oprindelige Navn Santa Cruz. Den største Ø er Santa Cruz eller Egmond, ogsaa kaldet Antani, med Bugten Graciosa. — Den Recherche har nylig tiltrukken sig Geographernes Opmærksomhed; det er denne Ø, som Dillon gav Navnet Wanikoro eller Wanikolo, ogsaa kaldet Mannikolo, i hvis Nærhed La Peyrouse leed Skibbrud. Her modtog Dillon den Efterretning, at to Skibe vare for 40 Aar siden forulykkede paa de frygtelige Klipper, hvormed Øen er omringet. Det ene forliste udenfor Tamana paa Revet, der ganske omgiver Øen paa en Afstand af to Mile; det synes at være bleven tilintetgjort langs Revet, uden at Nogen er undkommen derfra. Det andet Skib strandede vestlig for Øen, udenfor Landsbyen Pagu, og blev kastet indenfor Revet, hvor man endnu seer Kanoner, Kugler og to Ankere ligge under Vandet. Omtrent 20 Mand og en Officier reddede sig op paa Wanikoro, bleve fjendtligt modtagne af de Indfødte og maatte udholde en haard Fægtning; de byggede sig da et lidet Fartøi og forlode Øen. Den hemmelighedsfulde Maade, hvorpaa de Indfødte tale om denne Sag, giver os Grund til at formode noget endnu Værre. Dillon og d'Urville (1827) forefandt endnu nogle Levninger af hine Skibes Redskaber, som de bragte med sig hjem til Frankrig. Mandskabet er desværre gaaet tilgrunde, thi Ingen gav mindste Underretning om de forulykkede Landsmænd. Ved et ulykkeligt Tilfælde seilede d'Entrecasteaux forbi Wanikolo, saae Øen, opkaldte den efter sit Skib, la Recherche, men gik ikke iland paa Øen, der var Maalet for hans Expedition, endskjøndt den kunde have opfyldt alle hans Ønsker. En Kobberplade, der skal bevare Mindet om La Peyrouse og hans Ulykkesbrødre, blev fastnaglet til en af Klipperne under militaire Æresbevisninger. — Dette Hav er fuldt af Øer og Klipper, og de Farer, der truede saamangent Skib med den visse Undergang og voldte saamange raske Sømænds Død, ere endnu desværre ikke engang opdagede, endsige bestemte.

Alle Øerne i dette Archipel ere kun af et meget ringe Omfang; selv den største iblandt dem har ikke over 10 geographiske Qvadratmile. I Henseende til deres naturlige Beskaffenhed ere de deels høie vulkanske Øer, deels lavtliggende Koraløer, men overalt omgivne af Koralrev. Derfor kan man ikke engang nærme sig Hovedøen uden Fare, endskjøndt den har en god Havn. Skjøndt de ere rigt udstyrede af Naturen, bemærker man dog allerede her en Aftagen i den indiske Insularvegetation. De større Pattedyr ere alle Huusdyr, med Undtagelse af Vampyren, endskjøndt denne hæslige Flagermuus ogsaa besøger Husene. Fuglearterne ere ogsaa her skjønne og talrige; man har Høns, Ænder, Gæs, Heirer og Skuffelnæb. Her findes nogle sorte Fiirbeen, Myrer og Insekter; man har her een stor Plage mindre, end de hidtil beskrevne Lande have, thi her findes ingen Musquitos. Plantearterne aftage her, trods den yppige Vegetation. Derimod ernære Menneskerne sig af en forædlet Brødfrugt uden Kjærn. Batater, Pisang, Kokos, trekantede Nødder o. s. v. danne skjønne Plantninger. Labillardiere omtaler et Træ, der har store Blade og bærer Frugter af et Mandshoveds Størrelse og af Udseende som Grankogler; de indeholde Kjærner, som have Lighed med Mandler; ligeledes findes her andre frugtbare Træer og trævlerige Vexter, hvoraf Indbyggerne forfærdige Garn, samt en Art Aloe, der leverer Olie, en Plante, der giver en azurblaa

Farve, en Art Indigo, flere Slags Rør og Krydderier.

Beboerne ere en blandet Menneskerace, oprindeligen Papuas, men have ved Sammenblanding med andre Stammer lidt betydelige Forandringer; maaskee er der ogsaa kommen lidt spansk Blod derimellem, thi man har ei siden hørt Noget til det Etablissement, som Mendana oprettede her til et Forsøg. De gaae ganske nøgne, indsnøre deres Lænder med en Snor, tattovere sig, i Særdeleshed paa Ryggen, overmale Legemet, puddre deres Haar rødt og smykke det med Blomster, udrykke Skjægget og gjennembore Næse og Ører, som de pryde med Skilpadderinge. Arm- og Halssmykker af Koraller, Been, Ibenholt, Tænder o. s. v. seer man Enhver gaae med; Labillardiere saae en af disse Øboere bære et rundt Stykke Alabast paa Brystet. — Deres Boliger staae paa Pæle, og man kommer op til dem ved Hjælp af Haandstiger. Husene ere afdeelte i to Kamre og tæggede med Palmeblade. Her seer man Landsbyer, der indeholde henved 20 Huse, en Morai med udskaarne Afgudsbilleder og et Raadhuus, smykket med Fasces eller Pileknipper. Disse Landsbyers Indvaanere ere allerede rykkede et betydeligt Skridt frem i Cultur. De besidde ei alene overflødige og ordentlige Plantninger, men disse ere endog omgivne med Steenmure. De have ei alene Garn og Spyd til deres Fiskefangst, men ogsaa Medestænger med Snore og ordentlige Beenkroge. Deres Vaaben bestaae i Buer og Pile, Køller og Spyd; med deres Slynger forstaae de at træffe deres Mand i en Frastand af 200 Fod. De bygge ordentlige Piroguer af flere Træstammer, som de mesterligt forstaae at styre og hvormed de gjøre lange Reiser. — De ere tappre og have altid holdt Europæerne Stangen. De have allerede et Begreb om Handel og gaae meget forsigtig tilverks derved. Qvinderne flette nydelige Kurve, Maatter, Strikker, Fiskesnore og andet Bohave, og — hvad der vistnok er mærkværdigt — de bære en Kjole, der hænger dem ned til Knæene, og indsvøbe den øvrige Deel af Legemet tilligemed Hovedet i et Klæde af hjemmegjort Tøi: et stort og vigtigt Fremskridt til Civilisation! At tygge Betel er her en ganske almindelig Skik. Her træffer man ogsaa den Skik, der saa ofte forekommer i den østlige Deel af det stille Hav: at bekræfte Venskabsforbundet ved at bytte Navne. Ogsaa her synes det malayiske Feudalsystem at have fundet Indgang. Dens Høvdinge erklære Krig og slutte Fred; de nyde stor Anseelse. — Hele Archipelet er stærk befolket; saavel Spaniere som Franskmænd forsikkre, at de mangen Gang have seet 70 til 80 Piroguer samlede, hver bemandet med 20 Mand, og stundom med en endnu større Besætning. Deres Sæder have temmelig Lighed med Papua'ernes. De have flere Koner; Præster og Troldmænd helligholde særegne Fester, hvorved de synge Sange til Gudernes Priis; om de ogsaa bringe dem Menneskeoffere, er os endnu ikke bekjendt; men det vide vi med Vished, at de ikke forsmaae Menneskekjød.

Indbyggerne paa Den Tukopia ere meget godmodige; men i hver Familie lader man kun to Drengebørn beholde Livet, for saaledes at forebygge en altfor stor Forøgelse af Folkemængden og afværge Hungersnød, da Den ingen Svin har og kun lidet Fjerkræ og Fiskeri; deres Næringsmidler erholde de altsaa kun af Planteriget. Krig er her aldeles ubekjendt, men Tyveri hører til Dagens Orden. Paa denne Ø forefandt Tromelin blandt Andre en preussisk Matros Bucher, som havde nedsat sig her og giftet sig med en indfødt Pige. Han vilde ikke vende tilbage til sit Fødeland, skjøndt Franskmændene gjorde ham de meest glimrende Tilbud.

9. Indbyggerne paa Nyhebriderne eller Helligaandsøerne.

Allerede i Begyndelsen af det 17de Aarhundrede have de spanske Søfarende seet enkelte Øer af dette Archipel. I Aaret 1606 ankom Torres

og Quiros til sammes høie Øer; de landede i Bugten St. Jago, derefter i en endnu sikkrere Havn, Vera Cruz, og opholdt sig i længere Tid paa denne store Ø, som de kaldte Espiritu santo og toge i Besiddelse for den spanske Krone. De søgte ogsaa at lægge Grunden til en Stad, det nye Jerusalem; men det varede ikke længe, førend de Indfødte sørgede for, at denne Stad fik samme Skjæbne som det gamle Jerusalem. Bougainville, som 162 Aar senere besøgte denne Øegruppe og fandt Øerne: Pentecoste, Aurora, Pic de l'Etoile og de Spedalskes Ø (**Lepreux**), kaldte dem: de store Cyclader. Endelig kom Cook derhen og opdagede, foruden Mallicollo, den hele Række af det sydlige Archipel, hvilke han tillagde Navnet „de nye Hebrider". I Aaret 1789 fandt Bligh: Banksøen paa sin anden Reise, og efter denne Tid ere de oftere blevne besøgte. Hele Archipelet har beholdt det Navn, som Quiros gav Hovedøen, og kaldes saaledes overalt: Helligaandsarchipelet. — Disse talrige Øer, alle af et saare maadeligt Omfang (den største Ø, Espiritu santo, er kun lidt over 15 Mile lang), ere' deels høie vulkanske Øer, deels lavtliggende Motous og Vulkaner med en bred Koralstrand, som t. Ex. Øen Ambrym, fra hvis Vulkantop Forster saae Røgstøtter opstige. Kysten viser sig hos enkelte Øer steil og høi, og Brændingen er allevegne yderst voldsom; andre have derimod en jævn og lavtliggende Strandbred; men næsten alle Øerne ere omgivne af Koralrev. — I dette Archipel er Heden meget stor, men Veiret er i Almindelighed temmelig stadigt og regelmæssigt. Den tropiske Regn falder til sin Tid meget hyppigt, men indfinder sig undertiden ogsaa i den saakaldte tørre Aarstid. Voldsomme Storme og Jordskjælv ere her, ligesom i alle Egne af Australien, med Undtagelse af Nyholland, naturligviis intet Ualmindeligt. Søvindene afkøle og opfriske disse Øer; dog skal Aarets Middeltemperatur udgjøre 19 Gr. Reaumur. — Den deels vulkanske, deels neptuniske Grund er meget frugtbar, og om end den indiske Jordbunds Figen-, Krydderi- og Palmearter savnes her, saa ere dog disse Øers Produkter endnu altid overordentlig talrige. Her seer man endnu to til fire Arter af Figen-, Kokos- og Kaalpalmer, Pisangs, Muskattræer, Granatæbler o. s. v. Blandt Rørarterne udmærker sig Sukkerrøret af den tahitiske Art. Yamsroden trives overordentlig godt her, ligesom flere Arter af Aaronsroden, Brødfrugten, Batater, Græskar o. s. v. Alle disse ovennævnte Vægter udgjøre her, tilligemed adskillige Snylte- og Rodplanter, de talrige og afvexlende Gjenstande for en virkelig skjøn Agerdyrkning. I Skovene staae Casuarinerne med deres faste Ved, hvoraf Sydhavets Insulanere danne deres Køller, de forskjellige Snylteplanter, de skjøntfarvede Rankevægter, der slynge sig op ad de vældige Træer, Australiens Kjæmpetræ, **ficus religiosa**, og flere andre. — Dyreriget er ingenlunde saa talrigt, som Plantearterne. Havet er ei synderlig rigt paa Muslinger og Bløddyr; man fandt heller ikke mange Amphibier; men derimod vrimler Søen af Fiske, der dog ei altid bekomme Maven vel; thi nogle Matroser paa Cooks Skibe, der havde spiist nogle Søbrasen med den bedste Appetit, følte sig kort derefter forgiftede. Jagtelskeren kan her faae sin Lyst styret, naar han vil nedlade sig til at forfølge de talrige Rotter, Vampyrer og Flagermuus. Som Huusdyr har kun Svinet hjemme her, og Cook forefandt ikke engang Hunde.

Beboerne af Helligaandsarchipelet ere Papua'er; Forster anslaaer dem til omtrent 200,000, fordeelte paa et Fladeindhold af 200 engelske Q. M. De gaae nøgne, men indsnøre Underlivet ved Hjælp af en Strikke, som de binde omkring Lænderne. Qvinderne bære et Trævleforklæde, der har temmelig Lighed med en Visk Halm. Forster paastaaer reentud, at de gjøre dette af Forfængelighed, for at behage desto mere. — De føre et temmelig selskabeligt Liv og synes at være forenede indbyrdes ved mangehaande Baand.

De have muſikalſke Inſtrumenter, nemlig: Trommer, Muslingſkaltrompeter, ſom de ogſaa betjene ſig af i Krigen, og Panfløiten. De elſke Muſik, Sang og Dands; og ſelv i den nyeſte Tid have franſke Søfarende vakt en ſand Henrykkelſe blandt de Indfødte ved et par Duetter, ſom de opførte og hvorfor de høſtede rigeligt Bifald. Men deres Sange ſkulle tillige være meget harmoniſke og modulerede; de holde mere af blide, henſmeltende, end af raſke og ſkingrende Toner. Dette lille Ofolk, hvis Blod ſkal være let og af en ætheriſk Natur, tilbringer Aftenen med Fornøielſer af dette Slags, hvori alle de Tilſtedeværende tage Deel. Paa Forfærdigelſen af deres Vaaben, Redſkaber og Canoer anvende de megen Omhu. De væve ſtore Maatter og have Begreber om den ædle Kogekunſt, thi de riſte Piſangs og forſtaae at lave gode Buddinger af forſkjellige Vegetabilier, undertiden med en Tilſætning af lidt Menneſkekjød, naar de kunne overkomme det. De føre hyppigt Krig, ere tappre og æde deres Fanger. Vi vide ikke, om Fleerkoneri er indført blandt dem. — De boe i Huſe, der ere yderſt ſimple; thi Taget hviler umiddelbart paa Jorden. De ſtørſte blandt disſe Hytter ere 9 til 10 Fod høie, lige ſaa brede, og 30 til 40 Fod lange. De beſtaae af Pæle, ſom ere opreiſte ved Siden af hinanden i en ſkraa Stilling, ſaa at de øverſte Ender gaae ſammen; og over disſe ere ſtærke Maatter udbredte. Deres Bohave beſtaaer i Maatter, Kurve, Kalebasſer, Sminkedaaſer, Steenøxer, Spyd, Slynger, Buer, Pile og Køller. De gaae aldrig ud, uden at medtage Slynger og Stene. — De leve under ſæregne Høvdinge, ſom de dog kun indrømme en indſkrænket Magt. Denne Værdighed ſynes at være arvelig, dog med den Indſkrænkning: at en Høvdings Søn kun under den Betingelſe har Krav paa ſin Faders Værdighed, at han er tapper nok, til ikke at have nogen Tapprere til Rival. Deres Udmærkelſestegn beſtaaer i Titelen Ariki; Kronprindſen kaldes Kauroſch; de bære et Livbelte med ſorte, røde og hvide Striber. Da en af disſe Høvdinge vilde overrække Britterne en Kokosnød, til Tegn paa Venſkab, havde Hs. Majeſtæt imidlertid ſaa liden Magt over Underſaatterne, at han i høiſtegen Perſon maatte hente Kokosnødden ned fra Træet. — De mangle ingenlunde Religion; thi de have deres Morais, og Anførerne ſynes at være deres Præſter. De dyrke deres Guddom i hellige Lunde, hvor de iſtemme Sange, ſom i de ſtille Aftener forekom Forſter meget melodiſke. De ſynes ogſaa at have et Begreb om qvindelig Værdighed, thi Fruentimmerne ere tilbageholdne og anſtændige i deres Væſen, men leve i ſtor Afhængighed; man veed endnu ikke, om deres Undſeelighed virkelig er en Følge af ſtrænge Begreber om Ærbarhed eller af Tvang.

Indbyggerne paa Hovedøen, Eſpiritu ſanto, have Canoer med trekantede Seil, gaae nøgne, have en ſkjøn Skabning og ſtærke Lemmer. Disſe mørkladne Legemer — ſiger en Reiſende — ligne Bronzeſtatuer; de have kraftfulde Lemmer, ſtærke Muſkler, krøllet Haar og Skjæg. Deres hele Paaklædning beſtaaer i et ſmalt Belte omkring Livet, hvorfra der for- og bagtil hænger et 5 Tommer bredt, men langt Stykke Maatte, der gaaer dem ned over Knæene. Deres Bekjendtſkab med Jernet, ſom de lagde for Dagen, da Cooks Skibe omſeilede Den, maa rimeligviis hidrøre fra de Tider, da Quiros vilde anlægge det nye Jeruſalem paa deres Grund. De røbede ſtor Glæde over Søm og Jernſtumper. Ogſaa her gjælder den grønne Green ſom et Venſkabstegn. Deres Sprog ſynes at være det ſamme, ſom der tales paa de venſkabelige Øer; men det er forſkjelligt fra det øvrige Archipels Sprog. De forſtaae at polere Stene, at danne Leerpotter og Træſkaale, at væve Maatter af Træbark og at forfærdige Redſkaber til Brug ved Havedyrkningen og i Huusholdningen. De beſidde Morais og Begravelſespladſer. Forſter tilføier, at de bære en Fjerbuſk paa Hovedet, at Mange af dem havde en hvid Muslingſkal bunden for Panden, Andre havde et

Palmeblad viklet omkring Hovedet, ligesom en Hue, og bare Armbaand af Muslingskaller.

Da Bougainville i Aaret 1768 opdagede de Spedalskes Ø (isle des Lepreux, see Pl. 12), fandt han de Indfødte befængte med ondartet Udslæt, hvorfor han gav Den hint Navn. De Indfødte, som Forster senere saae i nogen Frastand, vare nøgne, med en Strikke omkring Underlivet; paa Hovedet havde de noget Hvidt, og vare bevæbnede med Buer og Pile.

Indbyggerne paa Den Mallicollo skildres os som Mennesker af Papuasarten, med disse Folkestammers umiskjendelige Præg: ikke smukke, efter vore Begreber, men velbyggede, smidige, stærke, muntre og tilfredse. De ere saare lystige og snaksomme, beredte til at møde Enhver, der vover at forurette dem, men venlige, godmodige og forekommende, naar man ikke ægger dem til Vrede. De gaae ligeledes nøgne, med en Strikke omkring Livet; de unge Piger bære kun et Trævlebelte. Saasnart Cook var løbet ind i Havnen, nærmede de Indfødte sig med grønne Grene af **Dracaena terminalis**, og med den skjønt stribede Croton, idet de hilste Skibene med Raabet: Tomar ɔ: Ven! Officieren, der iforveien havde sonderet Havnen, var bleven budt Velkommen af de Indfødte, ved en Ceremonie, der fortjener at bemærkes. En Canoe kom tæt hen til Schaluppen; Mændene i samme holdt grønne Grene i Veiret, øste Vand i den hule Haand og udgjød det over deres Hoveder; og de vare yderst tilfredse, da denne Hilsen blev besvaret af Schaluppens Officier. De vare bevæbnede med Buer og Pile, altsaa lige saa forberedte paa Krig, som paa Fred. De Foræringer af tahitiske Tøier, som man gav dem, gjengjældte de ved at overrække deres Pile som et Erkjendtlighedsbeviis. De sladdrede uophørlig med de Fremmede og imellem dem selv indbyrdes, idet de undertiden viste Tænder af bare Venlighed. Først ved Nattens Frembrud, og da man ei længer gav Agt paa deres Snak, roede de igjen iland, hvor de dandsede og trommede hele Natten igjennem. Forster siger, at de ere det dygtigste, forstandigste og meest godmodige Folk, som han havde lært at kjende i hele Sydhavet. De kom ganske troskyldige hen til Skibet, klattrede op og ned i Tougverket, glædede sig som Børn over Alt, hvad de saae, og bleve henrykte over de Smaating, man forærede dem. En af de Indfødte kunde ikke modstaae Lysten til ogsaa at komme op paa Skibet, men en Matros stødte ham tilbage. Et gjentaget Forsøg blev tilbagevist paa samme Maade. Den Indfødte greeb nu en Piil og lagde an paa Matrosen, hvilket øieblikkelig blev meldt Capitainen, som uden Videre sendte en Geværkugle efter den Dristige, der lykkeligviis ikke blev truffen. Da man nu ovenikjøbet skød den Indfødte Ansigtet fuldt af Hagel, trykkede denne løs, saa at Pilen trængte dybt ind i Masten. De stakkels Naturbørn bleve nu lynslagne af Skræk og flygtede tilbage til Strandbredden; imidlertid sendte man endnu en Kanonkugle efter dem, for at give dem en frugtbringende Advarsel. Trods denne Brutaliteten bleve de gode Mallicoller dog igjen forsonede med dem, ja bragte endog et Antal Svin, som et Tegn paa deres Venskab. Men de vilde nu paa ingen Maade taale, at disse ubeskedne Fremmede maatte trænge dybere ind i Landet; de bragte vel Dens egne Industrivare i Tuskhandelen, men derimod ingen Levnedsmidler.

Da de Indfødte paa Den Tanna — hvor Cook opdagede en brændende Vulkan, hvilken de sandsynligviis betragtede som en Helligdom — stræbte af al Magt at forhindre Britternes Landgang, kom det ogsaa her til Haandgribeligheder, og de Vilde bleve ved Kanonskud tvungne til, at flygte i største Hast tilbage til Strandbredden. Under den frygtelige Torden af Kanonerne, der bleve afskudte imod Kysten, blev imidlertid en ung Helt staaende, roligt-smilende i sin Canoe. Cooks længere Ophold her var ledsaget af en Række af Brutaliteter; desuagtet hørte dette godmodige Folk ikke op, at lade sig hver Gang forsone paany ved nogle Koraller eller et par Sømʒ og selv da en

umenneskelig Matros, tilskyndet af en Officier, skød en ung Tanneser en Kugle for Panden, uden at den Ulykkelige havde givet ringeste Anledning til denne Voldsgjerning, lod man sig dog atter formilde. Disse Træk overbevise os tydeligt nok om den Sandhed: at Sydhavsinsulanerne ere virkeligt godmodige, barnlige, troskyldige og følsomme Væsener, sande Naturmennesker og ingen Vilde. Forresten ere Tanneserne lige saa nøgne, som Mallicollerne, men endnu mere skarpsindige og modtagelige for Cultur end disse, desuden langt modigere og besjælede af en sand Helteaand. Selv Capitain Wallis roser disse Heltes Mod, og Forster tilstaaer med ham, at han paa denne Ø har gjenfundet Homers Helte. De have deres Sangere og Talere; man sidder ofte hele Nætter omkring Baalet og hører med den meest spændte Opmærksomhed paa deres Rhapsoder, som i monotone Sange sandsynligviis foredrage deres Forfædres Heltebedrifter. Saasnart den Ene ophører, begynder den Anden, idet han vedbliver i samme Tone.

10. Nycaledoniens Beboere.

Nycaledonien, en 325 Q. M. stor, 60 Mile lang og 10 til 15 Mile bred Ø, ligger 300 Mile fra Nyhollands Østkyst. Cook opdagede den paa sin anden Opdagelsesreise, 1772, og kaldte den Nycaledonien, da han ikke kunde faae Øens Navn at vide af de Indfødte. D'Entrecasteaux besøgte Vestkysten i Aaret 1792; senere blev dette Land ogsaa besøgt af andre Søfarende. De sydlige, vestlige og nordlige Kyster ere omgivne af frygtelige Klipperev, der hidtil have gjort det umuligt, at lande paa disse Sider; blot paa den østlige Side kunne Skibene nærme sig Kysten med mindre Fare, endskjøndt man ogsaa her forefinder flere Koralrev. En fortløbende Kjæde af Bjerge, der hæve sig trinviis til en Høide af 3200 Fod, gjennemskærer hele Øen og afbrydes kun paa enkelte Steder ved mellemliggende Dale. — Climaet svarer til Landets Beliggenhed; det ligger nemlig ved Tropernes Grændse. Man finder neppe saa mange nøgne og golde Steder paa nogen Ø i hele Sydhavet, som her; Forbunden kaster de lodret nedfaldende Solstraaler tilbage, hvorved Temperaturen vilde blive forhøiet overordentligt, dersom den afkølende Søluft ikke havde frit Indpas fra alle Sider. Ved denne Omstændighed bliver Luften derfor mild, sund og styrkende. Desuagtet bemærkede Forster og hans Ledsagere Udslæt og Hævelser hos flere af de Indfødte; men hyppigst forekom den saakaldte Elephantiasis. Her saae Forster ogsaa en Kakelak, med ganske lyse Haar og hvid paa hele Kroppen, der hist og her havde Pletter, ligesom Børnekopper. Enskjøndt Naturforskerne paastaae, at dette Phænomen, der vistnok kun forekommer hos enkelte Individuer, er en Følge af Sygelighed og Legemssvækkelse, saa var dette Individ dog fuldkommen sundt og havde en stræk, kraftfuld Legemsbygning. [Kakelakerne (Albinos, hvide Negere, Blafards, Leukæthiopes, Dondos) fandt man i gamle Dage paa Landtungen Panama og ved Gangesflodens Udløb; man skildrede dem som Individuer af en særegen Menneskerace. Imidlertid have ogsaa nyere Naturforskere opdaget saadanne Mennesker i forskjellige Egne af Europa, t. Ex. i Schweiz, Frankrig, Rhinegnene, Tyrol o. s. v. Kakelakerne have et liigagtigt Udseende og adskille sig fra de ægte Hvide ei alene ved deres rynkede Hud, men ogsaa ved deres røde Øine, der mangle det sorte Pigment; derfor kunne de ikke lukke Øinene heelt op ved Dagens klare Lys. Men da de kunne see temmelig godt i Maaneskin og i Mørket, og de af denne Grund kun pleie at gaae ud om Natten, saa have Linné og andre Naturforskere givet dem Navn af Natmennesker. Naar de nedstamme fra virkelige Negere, er deres Haar uldagtigt; men nedstamme de fra Ostindianere, saa er det mindre krøllet, skjøndt altid hvidt og stridt, ligesom deres Hud er rynket. Desuden ere de ei alene overordentlig dumme, men have tillige en saare svag Legemsbeskaffenhed og opnaae næsten aldrig det Folks Legemsstørrelse, hvortil de høre med Hensyn til Fødselen.

Af denne Grund ere de sjelden skikkede til at avle Børn; men om de virkelig have denne Kraft, saa bliver deres Afkom ligesom Forældrene. Navnet Kakelak bruges vel i Almindelighed om de saakaldte Albinos, der altid ere hvide; men det anvendes ogsaa paa de egentlige Kakelaker, hvis brune Hud er indsprængt med hvide Pletter. Kun faa blandt disse Mennesker have udmærket sig ved betydelige Aandsevner og opnaaet en videnskabelig Dannelse.] — Her finder man ei længer hin Vegetation, der udfoldede hele sin Pragt for os, lige fra Nyguinea til Helligaandsarchipelet. Palmerne forsvinde her, med Undtagelse af Kokospalmen; og selv denne har et forknyt Udseende og en maadelig Vext. Endskjøndt Brødfrugten trives her, synes denne Des Vegetation dog at have mere Lighed med den nyhollandske, end med den indiske. Her seer man allerede hine Melaleuker, der afkaste Barken, saavel som flere Arter af Vexter, der tilhøre det nærmest liggende Nyholland. (Melaleuken forekommer ogsaa paa Molukkerne, hvor man af dens Blade tilbereder den saakaldte Cajeputbalsam. Stammerne staae hver for sig, 20 til 30 Skridt fra hinanden; ved Roden see de almindeligviis sorte og forbrændte ud, den løse, sneehvide Bark hænger til visse Tider afskallet ned fra Stammen, og Træets Krone smykkes af hvide vellugtende Blade.) Kratskov og lavere Buske seer man intetsteds imellem de tyndtstaaende Træer; selv Græsset voxer sparsomt og kun paa enkelte Steder. Den moradsige Strandbred er besat med Mangletræer og tykke Rørarter; paa Bjergskraaningerne finder man dog endnu en talrig Mængde af Urter og Plantearter. I Plantninger dyrker man: Arum, Yams, Sukkerrør, Pisangs og et Slags Brødfrugttræ, forskjelligt fra det, der findes paa de øvrige Sydhavsøer. I det Hele taget synes Landet at have ondt ved at føde sine Beboere, hvis Antal dog ingenlunde er stort; saameget mere, som Dyreriget ikke yder dem tilstrækkeligt Næringsstof. Cooks Ledsagere forefandt hverken Svin eller Hunde; og da han lod et Par Svin blive tilbage paa Den, vakte disse en saadan Frygt og Afsky hos de Indfødte, at de ikke engang vilde modtage denne Gave. Havet leverer imidlertid mange Arter Skaldyr og Mollusker, samt en stor Deel Fiske, som de Indfødte forstaae at fange med en beundringsværdig Behændighed. Blandt Fiskene ere dog nogle Arter, fornemmelig en Tetraodon med vanskabt Hoved, overordentlig giftige. Cook og begge Forsterne havde nær maattet bøde med Livet, fordi de nøde et par Mundfulde af dens olieagtige Lever. Den giftige Egenskab hos hine Fiske hidrører ingenlunde fra deres giftige Føde — hvilket undertiden kan være Tilfældet hos flere Arter, — men synes at være deres Art eiendommelig; thi de Indfødte vendte sig med Afsky bort fra disse Fiske, de vilde ikke modtage dem, men gave ved Tegn at forstaae: at man skulde kaste denne Fangst ud i Havet igjen. Fuglearterne ere skjønne og talrige. Her findes ogsaa forskjellige Sangfugle, hvis Melodier gjøre et saare behageligt Indtryk paa Sindet. Forster paastaaer, at have fundet vore Krager paa denne D. Ravne, Duer, Skader, Papegøjer o. s. v. forekomme hyppigt; Hønen er det eneste Huusdyr, og Vampyren, maaskee ogsaa nogle Sælhunde, deres eneste Pattedyr.

Dens 120,000 kastaniebrune Indbyggere (see Pl. 12) ere Papua'er; de have, med Hensyn til Physiognomie, megen Lighed med Beboerne af Vandiemensland og tale et Sprog, der afviger fra alle Sydhavsøernes Sprog. — Brugen af Klæder er dem noget aldeles Ubekjendt. De gaae Alle nøgne og bære kun en Strikke midt om Livet. Mændene bedække Hovedet med Huer, flettede af Bast og omvundne med deres af tynde Snore forfærdigede Slynger. Mange af dem smykke ogsaa deres Huer med en Buske Hanefjer. Ogsaa her bære Qvinderne hine af Trævler forfærdigede Belter, der naae dem ned til Knæene. — Deres Næringsmidler bestaae i Yams, Arum, Sukkerrør og Pisangs; sidstnævnte fandt man regelmæssigt plantede; desuden nyde de en Art store,

sorte Edderkoppe, som de stege paa Kul; ja de fortære endog hele Stykker af et Slags blød Fedtsteen (Stralit). Cook fandt ogsaa Spor af, at de æde deres ihjelslagne Fjenders Kjød. — Deres Boliger ligne ganske Hottentotternes og Kaffernes i det sydlige Afrika; de ere runde Hytter af Bindingsverk, undertiden klinede med Leer og Jord. De have kegleformige Tage, bedækkede med Maatter; Høiden op til Taget udgjør 10 Fod, og det Indre faaer al sin Belysning gjennem Døren. Hyttens Ildsted er anbragt lige indenfor Døren, hvorfor disse Boliger bestandig ere utaalelig hede og fulde af Røg, hvilket vel holder Insekterne borte, men tillige meddeler Beboernes Hud en overordentlig Ømfindtlighed for ethvert køligt Luftpust. Man finder disse Hytter samlede i smaae Landsbyer, og nogle af dem ere omgivne med en Række Pallisader af Kokostræ. Ogsaa her lader det til, ligesom i Afrika, at der til hver Familie hører lige saa mange Hytter, som Manden har Koner. — Mændenes Beskæftigelse bestaaer i Krig og Fiskefangst, Qvindernes i Maattefletning, den moisommelige Agerdyrkning og Huusvæsenet. Forster saae her meget skjønne og omhygeligt fredede Plantninger. Indbyggerne synes at anvende meest Flid paa deres Vaabens Forfærdigelse. De have hverken Buer eller Pile, men kun Sagaier eller Landser, der ere henved 15 Fod lange og som de kaste med temmelig Kraft og Sikkerhed, ved Hjælp af en elastisk Snor, hvilken de lægge omkring Landsens Midte og hvis Spændkraft de sætte i Virksomhed med Tommelfingeren. De have ogsaa Stridskøller af meget haardt Træ, tildeels kunstigt udskaarne og polerede ganske blanke. Desuden betjene de sig ogsaa af Slynger, hvortil de afrunde Stenene med en beundringsværdig Nøiagtighed. Stenen, som de udslynge, er af en tung, men blød Masse og passer nøiagtigt til Aabningen i Midten af Slyngen; i Formen ligner den ganske hine Blyklumper, som de romerske Soldater brugte i deres Slynger. De have ogsaa et Slags Træhakker til Markbrug og en Øxe i Form af et langt Gaasenæb, hvis yderste Kant bestaaer af en skarp Steen; samt Kamme og et musikalsk Blæseinstrument. De forfærdige ogsaa Potter og Kanoer (see Pl. 16); men de sidste ere kun maadelige og føre trekantede Seil. — Qvinderne leve i fuldkomment Slaveri, især paa Den Beaujoé (see Pl. 13). Paa Forsters Tid vare Nycaledonierne overordentlig skinsyge, og da han engang overraskede tre Qvinder, der vare ene hjemme i deres Hytter, fandt de vel Behag i de Smaaforæringer, han gav dem, men bade ham med de bønligste Miner: at han vilde begive sig bort igjen saa hurtig som muligt, da de ellers vilde blive qvalte, hvilket de gave ham at forstaae ved utvetydige Tegn. Fleerkoneri har hjemme allevegne, hvor Qvinden blot betragtes som en Ting. Vi kjende lige saa Lidet til Nycaledoniernes Giftermaalsskikke o. s. v., som til deres Religion, uden at vi derfor ville beskylde dem for Mangel paa Religionsbegreber. Vist er det, at de have hellige Pladser, og Gravene paa Høiene, i Særdeleshed Anførernes Grave, ere betegnede ved et Slags Monumenter, hvorom man har opreist høie Pæle, der forestille ukunstlet Billedhuggerarbeide med groteske Menneskemasker. — De staae under Høvdinge, der kaldes Toa og nyde kun liden Anseelse. — Begge de Søfarende, der besøgte denne Ø, ere i deres Beretninger om Nycaledoniernes Charakteer af en saare forskjellig Mening. Forster og hans Ledsagere skildre os dette Folk som det ærligste, godmodigste, lærvilligste og sædeligste i hele Sydhavet. De modtoge Britterne med Venlighed og Godmodighed; de gjorde dem aldrig skyldige i nogetsomhelst Tyveri, endskjøndt de saare snart indsaae, hvad Værd Jernet havde, og endskjøndt de satte overordentlig stor Priis paa Øm, Øxer og andre lignende Gjenstande. Der forefaldt ikke ringeste Uenighed eller Strid imellem de Indfødte og de Fremmede, og Forster tilføier med inderlig Glæde: at Cook og hans Ledsagere her dog omsider ingen Anledning have fundet, til

at følge deres priselige Skik: at mishandle fremmede Folkefærd. Mændenes Charakteer var alvorlig, sindig og mere melancholsk, end munter. Desuden vare de ærlige og beskedne; de yngre Mænd viste mere Livlighed, ja undertiden ogsaa Glimt af Vittighed. Thi da Britterne havde, ved en vis Anledning, trukket en Kreds omkring Stedet, hvor de stode, og derefter, for at blive befriede for de Nysgjerriges Paatrængenhed, forbudt de Indfødte at overskride denne Linie, — fandt en ung Mand denne Anmasselse paa fremmed Grund saa komisk, at han, med de latterligste Miner af Verden, slog en Kreds omkring sig selv og bød Enhver: at holde sig i tilbørlig Afstand fra ham, idet han efterabede de Fremmedes Gebærder, til stor Morskab for alle Tilstedeværende. Desuagtet vovede ingen af de Indfødte at overskride Linien. Qvinderne roses for deres Blidhed, Taalmodighed og muntre Temperament; de skulle være begavede med en ubegrændset Godmodighed.

Cook fandt dem kydske og sædelige; Ingen blandt hans Skibsmandskab kunde rose sig af, at have erholdt mindste Gunstbevisning af denne Des Qvinder. Da en Matros fremtog et Kjødbeen, for at spise det saltede Kjød til sin Mad, vendte Indbyggerne sig bort fra ham med Forfærdelse, idet de ved Tegn gave Mandskabet at forstaae: at de antoge Kjødbenet for et Menneskebeen og den Spisende for en Menneskeæder, der lignede deres Fjender paa Den Mingha. — D'Entrecasteaux derimod, som besøgte Nycaledonien 18 Aar senere, fandt Indbyggerne vilde, raae, ugjæstfrie og trodsige; de stjal Alt, hvad de kunde faae fat paa, og vare uophørlig beskæftigede med at føre Krig, for at erholde Fanger til deres Maaltider; og for at betage Franskmændene enhver Tvivl om de Indfødtes gode Smag, bleve adskillige Mennesker fortærede af dem i hines Paasyn. De vare ingenlunde venlige, lærvillige og modtagelige for Cultur; tvertimod viste de en høi Grad af Dumhed, Ligegyldighed og dyrisk Følesloshed for Alt. — Det er umuligt, af disse to, fra hinanden fuldkommen afvigende Beretninger, at danne sig noget rigtigt Begreb om de Indfødtes Charakteer.

B.

Folkestammerne paa Malayer-Öerne, Norden for Äquator.

1. Indbyggerne paa Marianerns (see Pl. 14).

Marianerne, omtrent 20 i Tallet, høre til Australiens nordligste Øer og ligge i en Retning fra N. mod S. De bleve allerede opdagede af Magelhaens i Aaret 1521; 1678 sendte den spanske Regjering en Besætning didhen og anlagde en spansk Stad paa Den Guaham. Magelhaens kaldte disse Øer Ladroner (Tyveer); Navnet Marianer kom først i Brug ved Missionairerne, som vare blevne sendte dertil af Dronningen Maria Anna af Østerrig, under hendes Søns, Carl den Andens, Mindreaarighed. (Den første Missionair, som i Aaret 1667 landede paa Guaham, var Don Diego Louis de Sanvitores; han ønskede at bringe dette Folk Fredens og den christelige Religions Velsignelser, men desværre fulgte ogsaa Soldater og Kanoner med ham.) Blandt de Indfødte skulle Øerne bære Navn af Laguas.

Samtlige Marianer maae henregnes til de høie Øer og ligne hinanden temmelig noie, saavel i Udseende som i physisk Beskaffenhed. Disse Øers Skikkelse danner en høi Kegle, der stiger terrasseformigt i Veiret og omgives af en mere eller mindre bred Strandbred. De ere temmelig udtungede, og Koralrev omgive Kysterne. — Grunden er af vulkansk Beskaffenhed, Clima'et er, som en Følge af Øernes Beliggenhed fra Nord mod Syd, meget forskjelligt, men dog i det Hele taget et Tropeclima, altsaa gunstigt for alle Sydens Produkter. Heden tempereres betydeligt ved de uafbrudt herskende Søvinde; de fugtige

Vestenvinde blive uskadelige ved de udtørrende Nordenvindes Mellemkomst, og de nordlige Passatvinde holde bestandig, fra October til Juni, Veiret skjønt og Himlen klar. Men Sommeren er foranderlig; den er vaad og udsat for hyppige Storme. Middeltemperaturen kan anslaaes til 20 Gr. Réaumur. — Disse Øers Planterige indeholder tre Arter af Kokospalmer, to Pandanus, flere Figenarter, Brødtræer og Casuariner. Intet ligner den Vellugt, siger Camisso, der strømmede os imøde fra Øen Guaham, da vi nærmede os Ankerpladsen. Den Mængde Orangetræer af forskjellige Arter, som her voxe vilde, de indførte Frugttræer, de pragtfulde Pisangs, Asiens og Australiens skjønne Planter forenede paa een Plet, — fylde allevegne Luften med deres søde Duft. Øernes Vestside ligner i Almindelighed et bølgende Plantehav, hvorover man kun hist og her seer en Vulkans golde Top rage i Veiret, hvis Røg bebuder, at den er i Virksomhed. Havet indeholder ei alene en Mængde Fiske, men ogsaa Søslanger, Perlemuslinger, Trepang, samt Hajer, giftige Fiske o. s. v. Paa Landjorden falde Skorpioner, Tusindbeen, sorte Myrer, Muskiter og Spyfluer Indbyggerne til stor Besvær. Her, som paa alle Øer, vrimler det af Rotter; desuden finder man vilde Katte, sandsynligviis nedstammende fra tamme Katte; Faar, Qvæg og Svin ere blevne indførte her og forekomme nu tildeels i vild Tilstand. Ogsaa Hjorten er bleven hidført, ligesom den saakaldte Guanako fra Peru. Spanierne bragte Heste med sig. — Guaham o: Guana, den største og sydligste af alle Øerne, har 20 Mile i Omfang og en Stad, kaldet San Ignacio de Agana, med 3000 Indbyggere. Denne Stad har en romantisk Beliggenhed og et fortryllende skjønt Udseende. En med Palmer besat Slætte danner dens Terrain, et høit, med Tropeskove bevoxet Bjerg dens Baggrund. Den er inddeelt i fire Qvarterer, har regelmæssige Gader, et Kloster (see Pl. 16), en skjøn Kirke (see Pl. 17), en skjøn, Gouverneuren tilhørende Have og Palads (see Pl. 17), og omtrent 450 Huse, hvoraf dog kun enkelte ere opførte af Stene, de øvrige derimod af Tømmer. Staden kunde forsvares af to Forter, dersom disse ikke manglede baade Kanoner og Krudt. — Rota har 7 Mile, Saypan 12 og Tinian (see Pl. 18) 5 Mile i Omfang. Da Anson var paa Tinian, i Aaret 1743, fandt han denne Ø endnu godt dyrket, frugtbar og fortryllende skjøn, saa at denne Søfarende kunde skildre den som et sandt Paradis. Men nu er Alt ganske anderledes; Luften er qvælende heed, og det Fornøielsens Opholdsted, som Anson fandt her, er bleven skrækkelig ødelagt. Kun paa disse tre største Øer findes endnu Mennesker, de mindre derimod henligge ganske ubeboede. Indbyggernes Antal, som paa Pigafetta's Tid beløb sig til over 150,000, er nu sunken ned til 5000. Hvor fordum hundrede Tusinde lykkelige Mennesker vandrede under Palmetræer, der er det nu øde; Palmerne ere blevne staaende, men de kaste kun deres Skygger over hine Ulykkeliges Grave, der havde plantet dem. Spanierne tilstaae selv: „Denne saa forbausende Formindskelse i Folketal hidrører fra den Underkastelse, hvortil de Indfødte bleve tvungne ved de europæiske Vaabens Magt. Disse Frihedens Børn kunde ikke udholde det fremmede Aag, der var dem saa trykkende, at de i deres Fortvivlelse foretrak at hænge sig eller paa anden Maade at gjøre en Ende paa deres sørgelige Tilværelse, da de havde overtydet sig om: at de ikke vare i Stand til, med Magt at afryste Aaget af deres Skuldre. Qvinderne gjorde sig med Forsæt ufrugtbare eller kastede deres Børn i Vandet; i den Overbeviisning: at dette var det eneste Middel, til at bevare deres Børn mod et Liv, fuldt af Besværligheder og Elendighed, og at gjøre dem lykkelige. I en saa høi Grad holdt de det fremmede Aag for en utaalelig Plage! I Begyndelsen af det forrige Aarhundrede have ogsaa Epidemier bidraget betydelig, til ganske at udrydde Folkemæng-

den. Man finder nu kun faa Familier tilbage af de oprindelige Indfødte." Disse sørgelige Levninger af et fordum frit Folk have mistet deres Forfædres Sæder, ja endog deres gamle Sprog. Inden vi derfor fremstille for vore Læsere det sørgelige Billede af disse Oboeres nuværende Tilstand, ville vi først sætte os tilbage i deres mere glimrende Fortid.

Efterat Spanierne havde taget Marianerne i Besiddelse, begyndte de strax at indføre spanske Love og spansk Christendom. Efter Alt, hvad man af de spanske Skribenteres egne Beretninger kan, imod deres Villie, slutte sig til, vare Marianerne, eller rigtigere: „Laguerne," et langt mere civiliseret Folk, end Spanierne selv. Kun ved Kanonernes Mellemkomst blev det Spanierne muligt, at hævde deres Anseelse og at udrydde Folket. De havde allerede nogen Skibsfart, boede i faste Steenbygninger, som i deres Ruiner endnu bære Vidnesbyrd om, at deres Bygmestere ingen Vilde vare; ja de skulle endog have havt et Slags Mønt. Efter Camisso's Beretninger bestod denne Mønt i Skilpadde, af Skikkelse som en Knap, men tyndt som Papir; en Mængde af disse Mønter vare trukne paa en Kokossnor, saa at det Hele udgjorde een bøielig Rulle af en Fingers Tykkelse og en Fods Længde. Kun enkelte Høvdinge vare i Besiddelse af den Ret: at forfærdige og udgive slige Mønter. Man finder Skilpaddeskaller af den store Skilpadde, som paa forskjellige Maader ere gjennemborede med Huller. Hvo der havde dræbt en Skilpadde, bragte en Skal af dens Pantser til Høvdingen, som borede Huller deri, efter noie at have taget alle Omstændighederne ved Sagen i Overveielse; jo færre Huller Skallen havde, desto større var dens Værdi. Saadanne Trophæer skulle da have givet Eiermanden en vis Tvangsret, saa at han, efter vedtagen Skik og Brug, kunde borttuske disse Skilpademønter mod anden Eiendom. — Missionairerne skildre os disse Indfødte som en skjøn, kraftfuld Menneskerace; de hørte til den skjønne Folkestamme, der ogsaa endnu i vore Dage beboer Carolinerne og overhovedet er herskende paa de smaae Øer i Sydhavet: et Folk, hvis Grundtræk ere Barnlighed, Kjærlighed og Mildhed. Deres Sprog var en Dialect af det paa Philippinerne herskende Tagalasprog; og det er ingenlunde usandsynligt, at de ogsaa have havt Skrifter i deres Fædres Tungemaal.

Følgende kan tjene til Beviis paa deres stærke Constitution og store Behændighed. I Aaret 1598 saae man en attenaarig Indfødt gribe en voxen Spanier i sine Arme og løbe bort med ham med en ubegribelig Lethed og under høirøstet Latter; en Sandhed er det ogsaa, at de viste sig som dygtige Kapsere, da Magelhaen besøgte dem. Hans Mandskab affød Pile mod dem, som de med største Koldblodighed trak ud af deres Saar igjen, idet de vedbleve at forsvare deres Post. Da Britten Corley besøgte disse Øer, greeb hans Mandskab nogle af de Indfødte, bandt dem Hænderne paa Ryggen og bragte dem ombord i Skibet; og dog kastede de sig saaledes bundne overbord igjen og søgte at undkomme, ved at svømme. En af dem var allerede svommet en meget lang Strækning, inden Britterne naaede ham og sloge ham ihjel. En Anden havde udholdt henved 40 Skud, inden han sank til Havets Bund. De udmærkede sig overordentlig som Svømmere og Dykkere. Baade Mænd og Qvinder kunde opholde sig en utrolig lang Tid under Vandet, og Alt, hvad man kastede ud, hentede de strax op fra Havets Bund. — Mændene vare mørkebrune, høie, muskelrige, med stærke Lemmer; deres Ansigtstræk vare udtryksfulde, men bare dog, ifølge Missionairernes Beretninger, et modbydeligt Præg af Vildhed. Ligesom hos alle Naturmennesker, yttrede der sig ogsaa hos dem en overordentlig Livlighed, Mod, Aabenhjertighed og en hurtig Overgang fra Godmodighed til Vrede. Skjøndt de indbyrdes bare den største Agtelse for Andres Eiendomsret, lode de sig dog ved deres barnagtige Nysgjerrighed forlede til at

bemægtige sig alle Smaating, der faldt dem i Hænderne. Missionairerne tilstaae, at de vare forstandige, skarpsindige, phantasierige og veltalende; men, ubekjendte med hin Selvfornægtelse, til hvis Udøvelse det civiliserede Menneske ofte maa opbyde hele sin Viisdom, vare de ikke i Stand til at beherske deres Lidenskaber; de vare umaadelige i deres Lyst til sandselige Glæder, ubestandige og letsindige; kun ved oprørende Krænkelser lærte de at forstille sig og længe at dølge deres Hævngjerrighed. — Deres huuslige Sæder vare overordentlig simple; De gik nøgne uden Tatovering og uden Bemaling; Qvinderne bare kun et kort Skjørt omkring Hofterne, et Smykke af smaae Muslingskaller omkring Hals og Arme; paa Panden havde de en Zirat af Skilpadde, og Beltet var behængt med lignende Smykker. I denne Pynt, og omslyngede med Blomster og grønne Grene, vandrede de omkring blandt hverandre. — Deres Boliger vare opførte af Palmestammer, tæggede med Palmeblade og indvendig behængte med Bastmaatter. Ved andre Bastfletninger var Huset afdeelt i fire Kamre, hvoraf det ene brugtes til Sovekammer. Deres Bohave indskrænkede sig til faa, simple, men høist zirligt forarbeidede Redskaber og Kar. Deres Næringsmidler bestode i Kokosnødder, Brødfrugt, Yams og Riis. Fugle og Fiske udgjorde deres eneste Kjødspiser. De levede maadeholdent, havde en godmodig Charakteer og opnaaede en høi Alder.

Agerdyrkningen, som paa en Maade var den eneste Kilde, hvorfra de hentede deres Næringsmidler, blev dreven af dem efter visse bestemte Regler. De havde Haandverkere blandt sig, og — dersom det ikke er bleven os fortalt for Sjeldenhedens Skyld, saa forrettede Mændene det haarde Arbeide, men Qvinderne flettede blot Maatter og besørgede Huusvæsenet. — Man forefinder endnu Ruiner af deres offentlige Bygninger, der vise os: at disse Øer vilde nu have været i en ganske anden Tilstand, dersom Europæerne ikke havde fundet Veien hertil. Slige Ruiner finder man paa alle større Øer, især paa Tinian og Rota (see Pl. 19). En dobbelt Række af kegleformige Søiler, hvis Mellemrum overalt udgjør sex Fod, imedens der imellem begge Rækkerne er en Afstand af tolv Fod, — staaer endnu opreist. Hver Søiles nederste Stykke har 5 Fod i Omkreds; Høiden udgjør 13 Fod. Paa hver Søilespids hviler en Halvkugle, hvis flade Side er vendt opad. Det Hele er sammenkittet af Sand og Stene, og overtrukken med et Lag Gips. Efter de Indfødtes Udsagn paa Guaham have disse Søilerækker hørt til deres Præsters Boliger.

Desuden vare de øvede Søfarende. De byggede Baade, der vare 40 Fod lange, men kun to Fod brede. For- og Bagstavnen vare eensdannede, men Sidebeklædningerne lignede ikke hinanden; thi den Side, der vendtes mod Vinden, var bygget rund, den anden stod derimod lige i Veiret. Dybden var omtrent 1 Fod. I Midten stod en 24 Fod høi Mast, hvorved et trekantet Seil var befæstet, ved Hjælp af en lang Seilstang, der stod 27 Fod ud fra Masten. For at denne saakaldte „Proa" ikke skulde kantre, var der anbragt en 12 Fod lang Udlægger paa begge Sider. Disse Fartøier vare forfærdigede med megen Nøiagtighed, ja endog med en vis Zirlighed.

Om Indbyggerne paa Guaham fortælles ogsaa en af de besynderligste Eiendommeligheder: Noget, der vistnok neppe forekommer hos nogetsomhelst andet asiatisk eller australsk Folkefærd. Denne Besynderlighed bestaaer i Følgende. Fruentimmerne nøde her en Indflydelse og en Anseelse, som Qvindekjønnet ellers kun pleier at nyde hos de meest civiliserede Nationer. Ifølge denne milde Behandling skulle de ogsaa virkelig have været overordentlig skjønne, fintbyggede og indtagende. De udmærkede sig ved Munterhed, Godmodighed og et venligt, behageligt Physiognomie. De gjengave deres Digteres Sange i søde Melodier og udtryksfulde

pantomimiske Dandse, hvormed de stemte Alle til Glæde. Huusregimentet var udelukkende i deres Hænder. Uden at have nogen Lov imod Fleerkoneri nøiedes Enhver med een Kone; der ei sjelden hævnede den af Manden begaaede Utroskab. En Kone, der blev ringeagtet eller mishandlet af sin Mand, havde Ret til at vende tilbage til sin Familie og at tage alt Bohavet med sig; selv i Tilfælde af Utroskab fra hendes Side turde Manden vel hævne sig paa hendes Forfører, ja endog dræbe ham, men Konen maatte alligevel behandles med al mulig Skaansel. Dersom Manden forskød sin Kone, saa forblev hun i Besiddelse af Formuen og Børnene. Det skal være gaaet saa vidt, at mange unge Mænd ikke vilde gifte sig, ene for at undgaae dette Ægteskabsaag!

Blandt de Indfødte paa Marianerne var det malajiske Feudalsystem herskende. Chamorris eller den høie Adel, Middelstanden og Almuen udgjorde Folkets tre Classer. Naar en simpel Mand tiltalede en Chamorri, omfavnede han dennes Knæe og kyssede hans Fødder. En høiere Kaste spiste aldrig med den ringere og blandede sig heller ikke med den ved Giftermaal. Den største Anseelse nøde Chamorris i Krigen, hvortil Folket dog kun yttrede liden Lyst; og om der end opstod Feider imellem enkelte Der, saa vare de dog almindeligviis ikke blodige. Deres Vaaben bestode meest i Stene, som de slyngede imod deres Modstandere; dog havde de ogsaa Spyd, med Spidser af Menneskebeen i Stedet for Jern. Derfor vare de, i det Hele taget, lidet indrettede til Krig, endskjøndt de gave deres Børn en krigersk Opdragelse og søgte tidlig at hærde dem. De dreve en levende Handel med Carolinerne, som vel oftere blev afbrudt ved de Hvides Ankomst, men har dog vedvaret indtil vore Dage.

Dette Folkefærds Religion var meget simpel, men dog allerede saavidt uddannet, at den giorde Præster fornødne. Man antog og tilbad et høieste Væsen, som var ophøiet over Alt og havde skabt Alt; ligeledes troede man ogsaa paa underordnede Væsener, der stode som mægtige Aander imellem Gud og Menneskerne. Sandsynligviis havde Sabæismen ogsaa hjemme her; Livet i Naturen var allevegne individualiseret af dem, hvorfor Stjerner, Bjerge og Dale, Floder og Træer vare besjælede af Aander. De havde ligeledes fattet Grundideen om et godt og et ondt Væsen; de vare heller ikke ubekjendte med det Dobbelte i deres eget Væsen, og imedens de følte Legemets Kræfter aftage, smigrede de sig destomere med Overbeviisningen om det Aandiges Bedvaren. Deraf udsprang deres Tro paa Udødelighed. Det Menneske, der var død en voldsom Død, tilfaldt den onde Aand Chaysi, der bemægtigede sig Sjælen og førte den til Sasarraguan; det Menneske derimod, der døde en naturlig Død, blev en af Paradisets Beboere, en lykkelig Aand eller Anitis. Da Aniti'erne, endskjøndt de levede i en høiere Sphære, dog endnu bestandig stode i en vis Forbindelse med deres Efterkommere og kunde have en gunstig Indflydelse paa disse, saa havde man ansat Præster, der skulde bringe dem Offere. Disse Præster vare tillige Folkets Vise, dets Læger og Sangere. — Begravelsesskikkene vare meget høitidelige; Liigfester holdtes altid ved slige Leiligheder; de begrove Ligene i Jorden og opførte kunstigt smykkede Gravhøie. Ogsaa her forefandt man den i Verden saare vidt udbredte Skik: at lade Klagequinder istemme deres Jammerskrig over de Døde. Pater Gobien har opbevaret os nogle af disse Klagesange; de have den største Lighed med dem, man hører blandt de slaviske Folkestammer. „Mit Liv er uden Værd, min Fremtid en langsom Død; Sorg dækker mine Dine, Lede omtaager min Tilværelse. Min Stjerne er udslukket; min Maanes Lys, min Glædes Sol er formørket for evigt. Det er Nat trindt omkring mig; Elendighedens Afgrund, Fortvivlelsens Hav ombølger mig!" Som et Refrain gjensvarer da en anden Klagequinde: „Ogsaa jeg har mistet Alt; mine

Dages Trøst er ei mere. Stands dine Slag, mit Hjerte! thi du banker ei mere i hans Nærværelse. See, vor Helts Billed, vort Huses Ære er stivnet i Dødens Favn! Hans Arm beskytter ei mere vort Folk. Hvad skulle vi nu foretage os her, da han ei mere er iblandt os? Hvad er Livet os, uden ham!" Slige Apostropher bleve altid fremførte i en syngende Tone, med stærk Modulation og langtrukne Accorder; de sluttede stedse med nogle lange, gjennemtrængende og zittrende Hyletoner.

Men lignende Klagetoner hørte man ogsaa af dette Folks Mund, ved Slutningen af det 17de Aarhundrede, da blot døende Levninger af Folket endnu kunde græde ved deres Fædres Grave. „Disse Fremmede lovede at gjøre os lykkelige; Ak, de have røvet os Friheden! De have indklemmet os i Klæder, der lamme Brugen af vore Arme! De have bragt os Sygdomme, afskyeligt Utøi og skadelige Dyr! De have udøst ubekjendte Plager over os; O, de forsultne Gjæster! — Vi førte et uskyldigt Liv, fuldt af Arbeide og Fred; vi vare sunde og glade. Da bragte de os nye Fornødenheder og nye Byrder; vi nyde ei længer et frit og lykkeligt Liv; vort Tab kan aldrig erstattes!" Men for sildig lød denne Klage; for sildig var det nu, at begynde Krig mod deres Undertrykkere; de europæiske Vaaben seirede, og i Aaret 1817 forefandt Kotzebue kun et eneste Par af den gamle, oprindelige Folkestamme.

De nuværende Beboere,

(see Pl. 14).

Spaniere og Mestizer, Philippinere, Indianere, Mulatter, Sandwichinsulanere og Carolinere, Sidstnævnte fornemmelig paa Guaham (see Pl. 14), danne nu en Befolkning, der ingenlunde kan sættes i Lighed med hint virksomme og talrige Befolk, som vi nylig have skildret. Soen er bleven dem fremmed, og deres faa Baade erholde de fra Carolinerne. Ved Dorskhed og Blødagtighed have de faaet Modbydelighed baade for Skibsfart og Svømning; og de besøge næsten aldrig Vandet, uden for Fiskefangstens Skyld (see Pl. 18). Guaham forekommer den landende Fremmede som en øde Ø; og i Stedet for, at man overalt i Sydhavet seer talrige Baade svømme det sig nærmende Skib imøde, er det her knap i Stand til, at vække Beboernes Nysgjerrighed. — De klæde sig paa tagalisk Viis. Fruentimmerne bære et Slags Skjørt og en yderst gjennemsigtig Chemise; Mændene gaae med Beenklæder og Skjorter. Haaret er sammenbundet paa Hovedet i en tyk Dusk; Qvinderne bære ogsaa Hals- og Armbaand. — Deres Næringsmidler bestaae i: Riis, Yams, Pisangs og undertiden Kjød. De drikke Saften af Kokosnødden, tygge Betel og ryge Tobak. De ere stærke Ædere; de Velhavende holde meget af at fraadse ved yppigt besatte Tafler, saa at selv Kotzebue og hans øvede Russere virkelig bleve overraskede ved at betragte disse Øboere under Maaltidet. Forresten ere Marianerne godmodige, gjæstfrie Mennesker, der vel ere temmelig hengivne til Drik, men endnu lidenskabeligere Elskere af Dands (see Pl. 20) og Musik. Hanefægtninger høre til deres Nationalfester. — De boe i Stæder og Landsbyer. Deres Boliger hvile paa Pæle; Almuens Huse ere opførte af Bambusrør, der imidlertid ere saa skjødesløst sammenføiede, at man allevegne kan see, hvad der foregaaer i det Indre. Kun Taget er tæt sammenflettet af Palmeblade, for at yde Beskyttelse mod Regnen. Forresten har et saadant Huus mere Lighed med et Buur, men derved ogsaa den Fordeel: at det lader den friske Luft stromme frit igjennem fra alle Sider, hvilket er overordentlig gavnligt i dette Clima. Da Bygningerne ligge høit over Jorden, ere de saaledes beskyttede mod Kryb og Utøi. De offentlige Bygninger, saavel som Spaniernes Boliger, ere opførte af Madreporer ɔ: Stjernekoraller, hvis Grene ere fulde af stjernedannede Huller. Ingen af Bygningerne er forsynet med Glasruder; i Stedet for disse bruger man tynde Skiver af Perlemor, som vel lade Lyset falde ind i Værelserne, men betage Solstraa-

lerne deres Magt. — Spanierne have ogsaa indført flere Industriegrene (see Pl. 17); man finder her alle mulige Haandverkere, som rigtignok kun levere høist ufuldkomne Arbeider, men hvorved Indbyggerne dog forsynes tilstrækkeligt med Livets uundværligste Fornødenheder. Qvindernes Beskæftigelse bestaaer i at væve, strikke og flette Maatter. Hvad de forbruge af europæiske Varer, tiltuske de sig hos Gouverneuren, der har Monopolet paa Enehandel og eier selv et meget skjønt Skib, hvormed han henter de til sin Handel fornødne Varer fra Manilla paa den philippinske Ø Luzon. Siden 1785 har ogsaa en Handelsflaade fra Carolinerne aarligen besøgt Guaham, hvor den for sine Baade tiltusker sig Jern, Trepang og en Art store Havsnegle, der nydes i China som en overordentlig Delicatesse. Selv Nordamerikanerne løbe paa deres Chinafarter hyppigt ind til Guaham, hvor de erholde Levnedsmidler og Forfriskninger, som de betale deels med Penge, deels med Varer. Denne sidste Omstændighed opmuntrer da ogsaa Indbyggerne, til at anvende mere Flid og større Omhu paa Agerdyrkning (see Pl. 17) og Qvægavl. I deres Marker dyrke de Riis, Yams, Pisangs og Tobak, i Haverne dyrkes derimod Ananas, Meloner og Brødfrugt. Faar, Geder, Sviin og Horngvæg formere sig her meget hurtigt, og Handelen kunde have betydeligt Gavn af disse Øer, dersom ikke den Methode: at skjænke Gouverneuren Regieringen over disse Øer, tillige med udelukkende Handelsmonopol paa 3 Aar, som en Naadesbevisning, — lagde saa store Hindringer i Veien for Handelssamfærdselen og qvalte ethvert Fremskridt til det Bedre. Dette gaaer saavidt, at endog de underordnede Embedsmænd ere nødsagede til at modtage deres Løn i Varer, hvis Priis Gouverneuren bestemmer efter eget Godtbefindende. — Alle Indbyggerne bekjende sig til den christelige Religion og bære et Kors om Halsen, ligesom der ogsaa i hver By er opreist et Steenkors. Det var Jesuiterne, der først prædikede Evangeliet her; men senere bleve de fortrængte fra den Plads, hvor de netop ene vare paa deres rette Hylde. De opbrændte deres Papirer, da Augustinermunkene afløste dem; men disse maatte snart igjen afløses af Sognepræster, hvortil man nu tager unge Theologer fra Manilla. Hele denne Øgruppe staaer under Biskoppen af Zabu; men paa Grund af den altfor store Frastand har denne overdraget Dioecesanforretningerne til Erkebiskoppen i Manilla. Ogsaa her spiller Inqvisitionen en vigtig Rolle og rammer, liig Skjæbnen, Enhver blandt de Høie og Rige, som ved den ringeste Angivelse er bleven gjort mistænkelig.

Nordamerikanerne have til forskjellige Tider forsøgt, at colonisere disse Øer paany. Saaledes gjorde de sig paa Sandwichøerne skyldige i Menneskerov, for at benytte disse Indfødte til en Colonie paa Øen Agrigan. Capitain Brown var i Aaret 1809 eller 10 paa Øen Atuai, hvor han, i Forening med Skibstømmermanden Johnson, lokkede 15 Fruentimmer ombord. Man nærmede sig derpaa Øen Oniseau og lokkede her 7 Mænd ombord, som bragte Levnedsmidler. Nu tog man Coursen mod Agrigan, men forfeilede Øen og landede paa Tinian: Johnson med 4 Mand og Sandwichinsulanerne, anden Skibstømmermand med 3 Mand, der vare blevne afskedigede af Tjenesten og vilde omdanne en Barkasse, som Capitainen havde overladt dem, til et Skib, hvormed de kunde drive Handel i disse Farvande. Paa Sandwicherbaaden, som man havde rovet tilligemed hine Øboere, gik hele Colonien over til Saypan, hvor der fandtes bedre Bygningstømmer. Underligt nok udbrød der en blodig Krig imellem disse to Partier, hvori to Hvide mistede Livet. Imidlertid hørte Gouverneuren paa Guaham tale om dette nye Etablissement; han afsendte da en Commando, der tog hele Colonien tilfange og førte den til Guaham. Senere har der paa Agrigan dannet sig et nyt Etablissement; og Gouverneuren paa Guaham

har besluttet: ikke at ville forstyrre dette nye Anlæg, dog under den Betingelse: at man anerkjendte Spaniernes Overherredømme. Efter Tabet af de spanske Colonier har dette Etablissement tabt al Betydning for Spanien, da ingen Manillaskibe nu føre rige Ladninger fra Acapulco til Moderlandet. Spanien har ingen Fordeel af denne Colonie, men derimod et aarligt Tab af 18,000 Pjastre, som dens Vedligeholdelse koster.

2. Indbyggerne paa Carolinerne eller Nyphilippinerne.

(See Pl. 21.)

Carolinerne danne en Gruppe, der strækker sig fra Øst mod Vest, Sønden for Marianerne, og indeholde et stort Antal smaae Øer, som ved Carolinestrædet adskilles fra Marianerne. Francesco Lagenno opdagede dem 1686 og gav dem Navn. Først i Aaret 1696 erfarede man af nogle Carolinere, som vare af en Storm blevne henkastede til Guaham, at dette Archipel var saa betydeligt og bestod af en saa vældig Mængde Øer. Spanierne foretoge nu Missionsreiser derhen; og endskjøndt den første af disse Reiser mislykkede, saa varede det dog ikke længe, førend Frands Padilla beredte sig til at vove en ny Reise derhen, ledsaget af tre Jesuiter. De landede paa Pelewøen Sanserol, hvor de imidlertid ikke fandt den bedste Modtagelse hos de Indfødte. Desuagtet lode de 2 Missionairer blive tilbage paa denne Ø. I Aaret 1721 strandede endeel Carolinere paa Guaham, og af dem erholdt Pater Cantova nærmere Efterretninger om deres Archipel. 1731 gik denne brave Missionair med Pater Victor Uvaldek til Carolinerne, hvor han anlagde en Mission paa Øen Falalep, som desværre ogsaa mislykkede; thi neppe var Victor Uvaldek reist bort, førend de Indfødte lokkede Pater Cantova over paa Mogmug, hvor de anfaldt ham bevæbnede, bebreidede ham: at han vilde indføre nye Love, og dræbte ham med tre Landsestik, to i Siden og et i Hjertet. To Soldater, der vare fulgte med ham, bleve ligeledes dræbte og kastede i Havet, hvorimod man afklædte Pateren og begrov ham under et lille Tag, som en indfødt Høvding. Ogsaa de øvrige Spaniere paa Falalep, 14 i Tallet, bleve alle dræbte; kun en ung Tagale, Paterens Sacristan, hvem Øens Høvding havde antaget som sin egen Søn, var den Eneste, der blev skaanet. Ved dette Myrderi reddede Carolinerne deres Selvstændighed og undgik Ladronøernes Skjæbne, der ellers upaatvivlelig vilde have ramt dem. Siden har man ikke oftere forsøgt at omvende Carolinerne; og først i Aaret 1783, da Capitain Wilson strandede ved Pelewøerne, bleve Carolinerne atter bekjendte. 1788 bleve nogle carolinske Baade kastede op mod Guaham (see Pl. 19), hvilket gav Anledning til, at aabne en Tuskhandel med disse fremmede Gjæster. Spanieren Don Louis de Torres modtog Carolinerne med megen Venlighed, opmuntrede dem til at komme oftere og spurgte dem: hvorledes de vare i Stand til at finde Veien fra Carolinerne, der laae 300 Mile borte, til Guaham? De gave ham det overraskende Svar: at Samfærdselen med Guaham havde existeret fra de ældste Tider og var kun bleven afbrudt, da de Hvide havde bemægtiget sig Marianerne; forresten var Beskrivelsen over Veien, de skulde tage, opbevaret i deres Sange; efter disse havde de ogsaa denne Gang fundet Veien. I Aaret 1789 kom atter en Flaade fra Carolinerne til Guaham, for at tiltuske sig Lulu ɔ: Jern. De fandt her en yderst venlig Modtagelse, men forulykkede paa Tilbageveien, hvor en Storm begravede hele Flaaden i Bølgernes Skjød. Fra dette Øieblik udebleve Carolinerne ganske, indtil de Torres, der havde fattet en overordentlig Godhed for disse Mennesker, omsider besøgte dem paa Øegruppen Ulea. Her forefandt han gamle Bekjendtere, spurgte dem: hvorfor de ei mere besøgte Guaham, og fik til Svar: at den for 15 Aar siden afgaaede Flaade var aldrig vendt tilbage igjen og at dens Mandskab altsaa rimelig-

viis var bleven ihjelslaaet af Guahamerne. Torres betog dem naturligviis denne Vildfarelse og indgød dem saamegen Tillid, at de i det følgende Aar atter besøgte Guaham, hvor de nu bleve meget vel modtagne. Siden har en regelmæssig Samfærdsel fundet Sted uafbrudt. Ved disse Handelsforbindelser og ved de af Kotzebue paa hans Reiser samlede Efterretninger ere Carolinerne blevne os bekjendte; imidlertid er det endnu langt fra, at vi have erhvervet os fuldkommen tilstrækkeligt Bekjendtskab med dette Archipels Beskaffenhed.

Mange af disse Øer, saasom Cap og Mogmug, ere høie, sandsynligviis ogsaa vulkanske; andre ere flade Motous, forresten i mineralogisk Henseende saa godt som ubekjendte. Oceanet er her underkastet heftige Storme, og disse ødelægge undertiden de lavtliggende Øer med et saadant Raseri, at Indbyggerne miste deres Plantninger og maae ernære sig af Fiskeri. Ja selv de lave Koraløer skulle, ifølge et almindelig udbredt Sagn, være udsatte for Undergang; thi en saadan Koralklippe, der vel var ubeboet, men rig paa Kokos- og Brødfrugttræer, skal være bleven sprængt og omreven af Orkanernes vældige Magt. — Skjøndt disse Øer ligge i Nærheden af Æqvator, opfriskes og tempereres Clima'et ved de afkølende Søvinde, hvorved det bliver overordentlig sundt. — De større Øer vandes af Bække, de mindre derimod erholde blot deres Vand fra Damme og Kilder; Floder maa man naturligviis ikke søge paa smaae Øer. Den Cap har meget gode Slibestene; Sølv skal der ogsaa forekomme, saavel som Pottemagerleer, hvoraf Caps og Pelewøernes Beboere forfærdige smagfulde Kar. Paa Cap blive Høvdingenes Sæder udarbeidede af et Slags hvid Steenmasse; paa Pelewøerne vælger man en guul Steenmasse til samme Brug. Her findes ogsaa Halvmetaller. — Planteriget viser os Sydhavsøernes Vækster i stor Fuldkommenhed; især dyrkes Aaronsroden med den største Omhu; paa de høitliggende Øer, t. Ex. Cap, trives den fortræffeligt, der seer man ogsaa svømmende Aaronhaver, som ere kunstigt anlagte paa Flaadder af Bambus. Her voxer ogsaa Krydderneliketræet, som man forresten ikke sætter mindste Priis paa. — Landet er ingenlunde rigt paa Dyr; Havet leverer naturligviis en uhyre Mængde af bekjendte og ubekjendte Bløddyr, Skaldyr og Fiske; den saakaldte Trepang findes overalt ved Koraløerne i disse Farvande. Det er en Art store Snegle uden Skal, der søges meget paa de chinesiske Handelspladse, hvor de gjælde for en stor Delicatesse og betales meget dyrt, fordi man tillægger dem den Egenskab: at kunne gjengive det menneskelige Legeme sine tabte Kræfter. Paa Pelewøerne skal der findes en Art Krokodiler, som her kaldes Gaut; de have en underlig sammentrykt Hale, leve bestandig i Vandet og lade undertiden høre en Stemme, der ligner et Barneskrig. Europæiske Skibe have hidbragt Katte, der efterhaanden udbredte sig paa mange Øer, hvor de tildeels leve i vild Tilstand. — De to største Øer blandt flere Grupper, der føre særskilte Navne, ere: Cap eller Chap i Vesten og Hogolen i Østen.

Carolinernes Beboere høre til den samme Menneskerace, hvormed ogsaa største Delen af Marianerne var befolket. De fleste af Carolinerne, i Særdeleshed de frugtbare Øer, ere meget godt befolkede. Naturligviis ere de tørre og plantetomme Øer ogsaa langt mindre besatte med Mennesker. Disse ere brune af Farve, undertiden kobberrøde; Huden er fed og blød, da de flittigt indgnide den med Kokosnødolie; Haaret er krøllet og lokkerigt, men ligner dog ikke Negernes uldagtige Haar. Mange pleie at udrykke Skjægget. De ere stærke, skjønne, velbyggede og med et behageligt Udvortes, ligesom den hele østaustralske Familie. De vanzire deres Tænder ved idelig at tygge Betel; enhver fornem Caroliner bærer altid sin lille Kurv med Betel hos sig, samt et lille Bambusrør, hvori han har brændt Kalk. Dog skal en Deel af Øen Cap, saavel som flere af de lavtliggende Øer, danne en Undtagelse fra de øvrige Øer, med Hensyn til deres Beboeres Legemsbyg-

ning; her skal man nemlig finde vanføre og hæslige Mennesker, hvoraf man uddrager den Slutning: at disse Øer ere blevne befolkede af to forskjellige Menneskeracer, en Bemærkning, hvortil flere af Australlandene have givet Anledning. — Klædedragten er overalt meget simpel; dog træffer man intetsteds aldeles nøgne Mennesker, som paa den vestaustralske Øerække. De bære Maatter, flettede af Kokos- og Pisangtrævler, som Skjørter; undertiden kaste de ogsaa et Slags Kappe over Skuldrene. Af hine Trævler forfærdige Qvinderne nemlig ret smagfulde Tøier af en Alens Brede og flere Alens Længde; disse Tøier blive fra begge Ender gjennemvirkede med sorte Traade i skjønne Mønstre, undertiden farves de ogsaa gule. For at erholde hine Trævler, afskærer man Bananen, inden den har baaret Frugter; ogsaa af en anden Malveplantes Bast forfærdiger man Tøier til Klæder. — Tatovering er almindelig; Høvdingene ere stærkere tatoverede, end Menigmand; dog synes dette snarere at være en af Moden og Smagen indført Skik, end at hidrøre fra nogen religieus Pligt. Næsebrusken er gjennemboret og smykket med vellugtende Blomster. Man seer dem bære Ørenringe, Hals- og Armbaand, forfærdigede af Skilpadde, Been og Muslingskaller. Ved festlige Leiligheder overmale de sig ogsaa med guul Okker. — Deres Næringsmidler ere høist simple og bestaae i Kokospalmens Frugt, Pisangs, Brødfrugt, Aaronsrødder, Oranger, Sukkerrør og flere Slags Rødder. Af Kokospalmens Saft tilberedes et Slags Palmeviin og Sirup, idet man afskærer Blomsterstængelen og opfanger den deraf rigelig udflydende Saft i hule Bambusrør. De nyde kun faa Kjødspiser, med Undtagelse af Fiske; undertiden tjene ogsaa Høns og Duer dem til Føde; forresten have de endnu ingen af vore Huusdyr. — Boligerne bestaae i firkantede, rummelige Bygninger, som undertiden have 4 eller endog flere Afdelinger; de ere opførte af Bjælker og Bambusrør, paa et Underlag af Stene, og tæggede med Palmeblade. De offentlige Bygninger ere af en mere solid og smagfuld Beskaffenhed; foran Høvdingens Huus seer man en firkantet, brolagt Plads, og paa slige Bygninger er der altid anbragt endeel Billedhuggerarbeide. Deres Bohave er vel meget ufuldkomment og kunstløst, men røber dog allerede noget Bekjendtskab med Europæerne og en derved forøget Mængde af Fornødenheder. Man seer smaae Betelkurve, Kamme og Knive af Perlemor, Fiskeredskaber, Strikker og filerede Garn af Kokostrævler, Maatter, Bambusrør, Øxer af Muslingskaller og Leerkar; nu finder man dem undertiden ogsaa i Besiddelse af Læder- og Jernredskaber, som naturligviis have et meget høit Værd i deres Øine.

Hvad dette Folks Charakteer angaaer, saa er det vistnok meget vanskeligt, at bringe en Øerække, der udstrækker sig i en Længde af over 30 Grader, under eet Synspunkt. Derfor lyde ogsaa Efterretningerne om disse Folkefærds Charakteer høist forskjellige; ja, ofte ere de hinanden ganske modsigende. I Almindelighed skildres de os dog som godmodige, elskværdige Naturmennesker, fulde af barnlig Uskyldighed og Aabenhjertighed. Saaledes have vi hørt af Kadu, der ledsagede Kotzebue paa en stor Deel af hans Seilads omkring Jorden, at Carolinerne ere menneskekjærlige, taknemmelige, venlige og gjæstfrie, at de bære den største Afsky for Krigen. „Der veed man ikke af Krig og Kamp at sige; der dræber ikke den ene Mand den anden, og den, der seer Krigen, paa ham bliver Haaret hvidt.“ Her finder man ogsaa den Skik, at hilse hinanden ved at lade Næserne berøre hinanden. Ligesom hos de gamle Grækere og paa Madagaskar, saaledes er det ogsaa her intet Ualmindeligt, at tvende Mænd slutte Venskabsforbund med høitidelige Ceremonier; disse Forbund overholdes da med ubrødelig Samvittighedsfuldhed, indtil Døden adskiller Vennerne. De ere ogsaa ualmindelig blufærdige. Qvinden betragtes her ei blot som Mandens Slavinde og som et Redskab for hans Lyster (see Pl. 21), men som hans Ledsagerinde

paa Vandringen gjennem Livet. Alle disse gode Egenskaber synes imidlertid kun at tilhøre de østlige Grupper og at aftage i samme Forhold, som man nærmer sig de vestlige Egne, og det i en saa høi Grad, at det maa forekomme os utroligt. De faa Efterretninger, vi have om deres Sæder, Religion, borgerlige Indretninger o. s. v., levere ingenlunde saadanne Resultater, at de berettige os til at udkaste et almindeligt Billed af Carolinernes aandige Tilstand. Det vil derfor være meest hensigtsvarende, at tage de forskjellige Degruppers Beboere nærmere i Diesyn.

Indbyggerne paa Den Cap ere flittige, virksomme og dristige Mennesker, der staae paa et temmelig høit Trin af Civilisation. Hele Den er besat med prægtige Arumplantninger og andre Gjenstande for Agerdyrkningen. Her brydes fortrinlige Slibestene, der danne en Udførselsartikel. Spanierne ville ogsaa have fundet Sølv paa denne D. I ældre Tider skal Krig have været ubekjendt paa Cap; nu derimod hore blodige Krige til Dagens Orden, thi Den er afdeelt i lige saamange Gebeter, som der findes Landsbyer, nemlig i 46 strængt afsondrede Distrikter. Cap har et særegent Sprog, der kun tales paa enkelte nærliggende Der. Beboerne ere berygtede Heremestere; de forstaae at standse Vind og Storme ved deres Besværgelsesformularer, ja endog at fremkalde gunstig Vind. Ved deres Besværgelser, hvormed de kaste en vis Urt i Havet, kunne de oprøre dette til en frygtelig Storm, hvorved de blive særdeles farlige for de Fartøier, der udgaae fra Derne Mogmug og Feis. I en lille Indsø, i Distriktet Sutomil, findes to haandsbredlange Fiske, der ere ældgamle og holde sig bestandig i een Linie, med Hovederne vendte mod hinanden. Bringer man dem ud af deres sædvanlige Stilling, saa opstaaer et frygteligt Jordskjælv. Over disse Fiske er der opført et Huus, og Høvdingene vaage over dem. Dør en af dem, saa bliver der strax foranstaltet et Jordskjælv. Ja, disse Gudfolk kunne gjøre endnu større Underverker. Conopei, en berygtet Troldmand paa Cap, tillavede en Deig i Kadu's Nærværelse. Det var netop Fuldmaane, da han under gruelige Besværgelser beed et Stykke af Deigen; i samme Forhold, som han aad af den runde Deigkage, aftog ogsaa Maanens Skive, saa at der tilsidst kun var et lille Stykke tilbage, der havde den største Lighed med det Stykke af Kagen, han havde levnet. Da forbarmede Maanedæderen sig, ældede den overblevne Deig sammen til en rund Skive, og see! pludselig blev det igjen Fuldmaane! — Den før omtalte Kadu var selv Dievidne til dette Hexeriets Mesterstykke. — Caps Beboere skulle være lidenskabelige Yndere af Dands (see Pl. 21 og 22), Festlege og Sang. De skulle allerede besidde Love med Hensyn til Arvefølgen. Ifølge denne Arvefølgeorden have Brødrene de nærmeste Fordringer paa den Afdødes Efterladenskaber; efter disse kommer Touren til de Førstefødtes Sønner. Høvdingene give den Førstefødte deres Faders Navn, den Næste bliver opkaldt efter Bedstefaderen paa mødrene Side; dette iagttages ved hvert følgende Par Sonner. At Venner bytte Navne, er en Skik, der røber inderlig Kjærlighed; den har hjemme her, ligesom paa de fleste Sydhavsøer. Ægteskaberne sluttes uden nogensomhelst Høitidelighed; Manden bringer Pigens Fader Foræringer, der svare til dennes Rang. Dog finde ogsaa Ægteskaber Sted imellem Personer af forskjellig Stand. Faderens eller Moderens Rang gaaer over paa Børnene, der altid henregnes til Høvdingene, dersom en af Forældrene nedstammer fra denne Slægt; uadelige Fædre eller Mødre vise da deres adelige Børn den samme Ærefrygt, der tilkommer Høvdingene. Det er tilladt, at have flere Koner. Ægtefolk kunne let skilles ad. Gifte Fruentimmer holde sig blot til deres Mænd; unge Piger have derimod Frihed til, at lyksaliggjøre hvilkensomhelst Tilbeder, der vinder deres Yndest; ugifte Fruentimmer tilbringe Nætterne sammen i særskilte store Huse. Barnemord er her noget Uhørt, og Fyrsten vilde

øieblikkelig lade den unaturlige Moder dræbe. De Døde jordes paa de høitliggende Steder; mod en vis Betaling i Frugter, Rødder o. s. v. indfinde Bjergboerne sig i Dalene, for at afhente de Dødes Liig. Venner, som paa Cap have stiftet høitideligt Forbund med hinanden, staae for een Mand og Vennen træder ind i Kæmpernes Rækker, i Stedet for den Dræbte. — Saalænge der kun var eet Overhoved, der beherskede hele Øen, nød man Fredens herlige Gode; men neppe havde Fleerherskeriet hjemsøgt Øen, efter den sidste Konges, Gurrs, Død — førend der begyndte en almindelig Feide. Hvor en Fornærmelse tilføies, blæser man strax i Muslingskallen, de fjendtlige Partier rykke ud mod hinanden, og give Fornærmerne ingen Opreisning, saa kæmpes der saalænge indtil en af hvert Parties Høvdinge er falden og Modpartiet har smagt hans blodige Kjød. Dog fører man kun et lille Stykke af hans Kjød op til Munden, for en Formalitets Skyld. Efter denne Ceremonie bliver Freden sluttet og bekræftet ved Ægteskaber imellem begge Partier. I Krigen betjener man sig af Kastespyd, der kastes i en Bue, ved Hjælp af et som en Rende dannet Stykke Bambus, hvori den ubevæbnede Ende af Kastespydet holdes.

Indbyggerne paa Øegruppen Ulea, som fornemmelig ere blevne os bekjendte ved de Efterretninger, den vakkre Torres samlede paa sine Besøg hos dem, skulle være de meest dannede. Alle de Sæder og Skikke, vi nylig have skildret hos Carolinerne, gjælde, saavidt de bære Humanitetens Præg, ogsaa om Ulea; hertil høre ogsaa de Efterretninger, vi have erholdt om Carolinernes religieuse Begreber. Paa alle Carolinerne troer man kun paa usynlige himmelske Væsener, men intetsteds tilbeder man Afgudsbilleder eller Fetischer. Ulea's Gud hedder Tautup Engallap, Feis's Gud: Rongala, Elat's: Fus o. s. v. Mennesker have aldrig seet en Tautup eller Gud; men han besøger afvexlende de Øer, hvor han dyrkes. Hans Nærværelse er velgjørende og frugtbringende. Ulea's Gud staaer i en inderlig Venskabsforbindelse med Guden paa Feis. Paa disse Øer have Guderne hverken Templer eller Præster, man bringer dem heller intet Offer. Paa Cap er det allerede ganske anderledes; der har man baade Templer og Offringer, ja endog særskilte Templer og forskjellige Offertider for begge Kjøn. Ingen Mandsperson tør være tilstede, naar Qvinderne forrette deres Offring. Mændenes Offringer forrettes af Høvdingen. Offerne bestaae i Frugter og Fiske, der ikke fortæres, men nedlægges i Templerne. Disse Offringer vedvare en heel Maaned, og i denne Tid bliver Folket forsamlet i Templerne. Udenfor Offertiderne tør Ingen, uden Høvdingen, nærme sig Templet; Fremmede ere ogsaa udelukkede fra deres Offerfester. Paa Feis har Rongala intet Tempel, men paa visse Tider stiger han ned i Skoven. Under hans Ophold her taler Ingen høit, man søger at undgaae den mindste Larm, og de Indfødte nærme sig aldrig den hellige Lund, uden først at have bemalet sig og ifert sig den festlige Pynt.

Systemet paa Ulea er af en aandig Natur. Man tilbeder tre Personer i Himmelen: Aluelap, Lugeleng og Olifat. Disse Folkefærd have følgende Mening om alle Tings Oprindelse: Ligopup, Gudeqvinden, har skabt Verden. Hun fødte Aluelap, Alkundskabs Herre, Herlighedens Herre, Faderen til Lugeleng, hvis Fødsel er en Hemmelighed, da man ikke kjender hans Moder. Lugeleng havde to Koner, den ene i Himmelen, Hamulul, og den anden paa Jorden, Tarisso, uforlignelig i Skjønhed og Aandens Gaver. Efter fire Dages Svangerskab fødte Tarisso Olifat, der løb sin Vei strax efter sin Fødsel. Man satte efter ham, for at vaske ham; men han sagde, at han vilde selv gjøre det, og taalte ikke at man rørte ved ham. I den Tanke, at Nyfødte drikke Kokosmælk, gik han tilbage til sin Moder, der rakte ham Kokosmælk at drikke; imedens han drak, vendte han sine Øine op mod Himlen, hvor han blev sin Fader vaer, der kaldte

paa ham. Da blev hans Hjerte greben af Længsel efter Faderen, og han forlod Jorden med sin Moder. Da han var kommen op i Himmelen, mødte han nogle Børn, der legede med en Haifisk, som de havde bundet en Snor omkring Halen. For at Ingen skulde kjende ham, anstillede han sig, som om han var spedalsk; da bleve Børnene bange for ham og rørte ikke ved ham. Han forlangte ogsaa at lege med Fisken; men kun et af Børnene havde Medlidenhed med ham og gav ham Snoren i Haanden. En Stund legede han med Fisken og gav Børnene den tilbage igjen, idet han opmuntrede dem og forsikkrede: at de behøvede ikke at frygte for Fisken; men Fisken beed alle Børnene, undtagen det Barn, der havde været føielig mod Olifat. Haifisken var tilforn tandløs og uskadelig, men Olifat havde forbandet den, hvilket han ogsaa senere, paa sin Vandring gjennem Himmelen, gjorde mod mange Slags Dyr, der æggede ham til Vrede. Da Ingen kjendte ham og han endnu ikke var kommen til sin Fader, der ene kunde gjenkjende ham, saa tragtede man ham efter Livet. — Han kom omsider til et Sted, hvor man byggede et stort Huus; han forlangte en Kniv, for at skære Kokosblade til Taget; kun een af Tømmermændene rakte ham en Kniv, hvormed han skar en stor Mængde Kokosblade; men de andre Arbeidere forbandede han, saa at de bleve forvandlede til Steen. Men Lugeleng, Bygningens Herre, erfarede sine Folks Forvandling. Da erkjendte Lugeleng og Aluelap, at Olifat vandrede i Himmelen. De spurgte Manden, der endnu var ilive, om han ikke havde seet Noget. Han svarede: han havde kun seet Fuglen Canduru; dennes Skikkelse havde Olifat paataget sig. De udsendte nu Manden, for at kalde paa Fuglen; men Fuglen blev bange og fløi sin Vei. Da fortalte Manden Guderne, hvorledes det var gaaet ham. De spurgte ham: hvorledes han havde kaldt paa Fuglen? Han svarede, at han havde befalet den at komme! De udsendte ham nu anden Gang og forklarede ham: hvorledes han skulde befale Fuglen at begive sig bort, fordi den var Høvdingene i Veien. Sendebudet gjorde det, og Fuglen kom strax til. Da man forbød den at gaae ind og at sætte sig i Høvdingenes Nærværelse, gjorde den dog alligevel, hvad man havde forbudt den. Saasnart Fuglen havde sat sig, befalede Lugeleng: at man skulde hidkalde Arbeiderne, der vare blevne forstenede i Skoven; og disse kom strax, til de Omstaaendes Forundring; thi Aluelap og Lugeleng vare de Eneste der vidste, at hin Fugl var Olifat. Arbeiderne gave sig nu igjen ifærd med Bygningen og gravede dybe Huller i Grunden, for deri at opreise Stolperne. Dette syntes dem en god Leilighed til at dræbe Olifat, for den megen Ulykkes Skyld, som han havde forvoldt. Men Olifat mærkede deres Hensigt, hvorfor han forsynede sig med Farvejord, Kul og en Palmeqvist. I Gruben gravede han sig en Sidehule, for at skjule sig deri. De troede nu, at Øieblikket var kommen; derfor begyndte de strax at nedramme Stolperne og kastede Jorden sammen trindt om dem. Nu udspyttede Olifat den farvede Jord, og Guderne troede at det var Blod; han udspyttede Kullene, og de meente at det var Galde og at han nu var død. Med Palmeqvisten borede Olifat et Hul gjennem Bjælken og undkom. Han lagde sig tvers over Stolperne, af hvilke han var kommen ud, og Ingen bemærkede ham. Da Arbeidsfolkene satte sig hen, for at nyde deres Aftensmad, sendte han en Myre hen, for at hente ham et lille Stykke Kokos; med sin Guddomsmagt gjorde han Stykket til en heel Kokosnød, og derpaa raabte han høit: „Giver Agt dernede, jeg vil kløve min Kokosned!“ Derover bleve de saare forskrækkede; de antoge ham for en ond Aand, da der endnu var Liv i ham, og de holdt fast ved den engang fattede Beslutning: at berøve ham Livet. De sagde nu til ham, at han skulde kun fuldende sit begyndte Maaltid, man vilde da siden give ham et Ærinde. De sendte ham da til Tordengudens Huus, for at bringe denne sin Mad. Olifat tog

et Rør med sig og gik hen til Tordengudens Huus, idet han med en barsk Stemme-tilraabte ham: „Jeg har løbet mig træt, for at bringe dig din vanskabte Munds Spise!" Han afleverede Maden og gik sin Vei. Tordenen rullede efter ham, men Olifat skjulte sig i sit Rør og kom lykkelig tilbage til Arbeidsfolkene. Disse sendte ham nu til Fisken Fela, for at bringe denne sin Føde. Olifat traadte ind i Fiskens Huus, og da han ikke traf den hjemme, kastede han Føden hen til dem, der vare i Huset, idet han sagde: „Tager for Eder af Retterne!" Derpaa gik han bort igjen. Da Fisken kom hjem og hørte dette, kastede den en Krog ved et langt Baand ud mod alle Verdenshjørner; da den tilsidst udkastede Krogen mod Nord, fangede den Olifat og dræbte ham. Efter fem Dages Forløb søgte Lugeleng efter sin Søn, fandt ham død og fuld af Orme; men han løftede ham op i sine Arme, opvakte ham igjen til Livet, og spurgte: hvo der havde dræbt ham? Olifat svarede, at han havde ikke været død, men var kun falden i en dyb Søvn. Da kaldte Lugeleng Fisken til sig og slog det øverste Kjævebeen af den med en Stok; derfor er dens Overkjævebeen indtil denne Dag kortere, end det underste Kjævebeen. Aluelap, Lugeleng og Olifat indgik nu i Herligheden, hvor de ere beskæftigede med at udøve Retfærdighed.

Paa disse Øer byder Retfærdigheden: Øie for Øie, Tand for Tand. Desuagtet er man mere betænkt paa, at forebygge det Onde, end at straffe. De have mangfoldige religieuse Skikke. Fromme Mennesker henlægge ofte Frugter til de Usynlige, som Offere; imidlertid bliver det aldrig regnet Nogen til Last, om han fortærer disse Frugter. Man har her, ligesom i hele den øvrige Verden, forskjellige Maader at raadspørge Skjæbnen paa. Overtroiske Skikke er her naturligviis ingen Mangel paa. Hvo der har spiist en af Bananerne paa et Træ, han maa ogsaa fortære de øvrige Frugter; thi flere Mennesker tør ikke nyde af et og samme Træes Frugter. De røbe ogsaa mange overtroiske Meninger med Hensyn til Fiskefangsten, ligesom vore Jægere. De have forskjellige Fester og Fornøielser. — Carolinerne ere et syngende Folk, som man ikke finder Mage til paa Jorden, naar man undtager de slaviske Folkefærd og Grækerne. Alle vigtige Begivenheder opbevares i Viser og Sange, der da gaae i Arv blandt Folket fra Mund til Mund. Ogsaa dramatiske Forestillinger forekomme hos dem; dog har man ikke bemærket, at de ere i Besiddelse af musikalske Instrumenter. Deres Sæder røbe megen Godmodighed; Krig kjende de ikke til. Høvdingene jævne deres Stridigheder overeensstemmende med Lovene. Torres, som besøgte dem, har efterladt os en rørende, skjøn Skildring af disse gode Mennesker. De havde ingen andre Lidenskaber end Kjærlighed, Gjæstfrihed og Venskab; Bedrageri var ukjendt blandt dem. De vare redelige i deres Handel og Vandel. Deres Fruentimmer vare yderst tugtige og ærbare; ingen Qvinde vilde begive sig ombord i Europæernes Skib. Deres Paaklædning lignede de øvrige Carolineres og svarede ganske til det Himmelstrøg, hvorunder de levede. — Saaledes have Europæerne allevegne fundet Sydhavsinsulanerne; men Erfaringen retfærdiggjør det Ønske: at de saakaldte civiliserede Nationers Skibe maae saa sjeldent som muligt lande ved disse lykkelige Kyster!

Her saae Torres en Kongesøns Begravelse, som han bivaanede. Høitideligheden begyndte med Solens Opgang; alle Øens Beboere vare tausе forsamlede i Sørgehuset, hvorhen de havde begivet sig familievis; man aabnede dem Salen, hvor den Afdøde laa. Han var indsvøbt i Maatter, sammenbundne med Strikker af Kokostrævler. Lange Haarduske hang flagrende ved Strikkernes Knuder: det var frivillige Dødsoffere, som den Bortgangnes Slægtninge og Venner havde afskaaret af deres Hovedhaar. Den gamle Høvding sad paa en Steen, hvor ogsaa hans Søns Hoved hvilede. Hans Øine vare røde og hans

Legeme bestrøet med Aske, som Skik var hos det gamle Testamentes Patriarcher, naar de hjemsøgtes af Sorg. Saasnart en Fremmed traadte ind, stod han strax op, gik ham imøde, greeb hans Haand og sagde med en Stemme og med Ansigtstræk, der vidnede om den dybeste Smerte: „Her ligger Melisso's Søn!" Da Liget forlod Salen, baaret af 6 Høvdinge, opløftede Folket et høit Skrig af Fortvivlelse; Nogle afreve Haaret af deres Hoveder, Andre sloge sig heftigt for Brystet, men Alle udgøde Strømme af Taarer. Liget blev nu lagt i en Canoe eller Proe, hvor det forblev til Solens Nedgang. Da nærmede en Ælding sig Faderen og overrakte ham en aabnet Kokosnød; han modtog den og erklærede: at han vilde bevare sit Liv til Folkets Held! Efter Solens Nedgang blev Liget opbrændt og Asken udstrøet over den Afdødes Huus. Dermed var Begravelsen tilende.

Hvad vi før have fortalt om Carolinernes Dristighed paa deres Søfarter, gjælder i Særdeleshed om Uleagruppens Beboere. De have allerede nogle Begreber om Astronomie; Stjernebilledernes Op- og Nedgang tjener dem til Veiviser. Bekjendtskabet med Europæerne har forskaffet dem Huusdyr og Agerdyrkningsredskaber.

Den Skildring af Indbyggerne paa Øerne Ualan og Lele, som Duperrey og d'Urville have givet os, er et Billede fra en bedre Verden. Da Beboerne fik Øie paa Corvetten, vare de frygtsomme; men saasnart de bleve hidlokkede af de hvide Mænd, kom de fredeligt ombord paa Skibet. Hvor Europæerne fremtraadte, kom de dem med Ærefrygt imøde og bragte dem Offergaver af Markens Frugter, som om de vare høiere Væsener. Da de maatte drage tvers igjennem Øen Ualan, for at komme til Øen Lele og aflægge et Besøg hos dennes Overhoved, fulgte Insulanerne med og bare de Frugter bagefter dem, som de ei strax kunde fortære. „Vor Ankomst paa Lele udbredte en mageløs Jubel blandt denne Øes Beboere. Mænd, Qvinder og Børn styrtede os imøde i stort Antal. Hvad der i Særdeleshed vakte deres Beundring, var vor Hudfarve, som de besaae og berørte under vedvarende Glædesudraab. De ledsagede os til Huros-Ton eller Øens Overhoved, hvorpaa de tause og ærbødige satte sig ned i nogen Afstand fra ham. Bøiet af Aarenes Byrde sad Høvdingen imellem to Maatter, i Baggrunden af en lys, rummelig og overordentligt reenlig Hytte. Hans Kone og nogle Tjenere omgave ham. Der herskede den største Stilhed. Ved vor Ankomst vilde han gaae os imøde, men vi fritoge ham for dette besværlige Forsøg, idet vi strax satte os hen ved Siden af ham paa en Maatte. Han holdt en lang Tale til os, som vi dog ikke kunde besvare paa anden Maade, end ved at overrække ham vore medbragte Foræringer. Senere besøgte vi endnu adskillige andre Høvdinge, hvoriblandt ogsaa ham, der førte Regjeringen umiddelbart efter Huros-Ton; denne var en kraftfuld, skjøndt allerede temmelig alderstegen Mand, med et indtagende Udvortes; et langt hvidt Skjæg gav ham et i høi Grad ærværdigt Udseende."

Qvinderne ere skjønne, ja endog yndige. Da de hverken kjende til den Skik, at tygge Betel elier at bruge Snuustobak, have de skjønne Ansigter, blendende-hvide Tænder, livlige Øine og en naturlig Frygtsomhed, der klæder dem godt. De lode sig frit see, hvor der var et tilstrækkeligt Antal Mænd tilstede, der i Nødsfald kunde forsvare dem mod de Fremmede; de tillode ikke disse den ringeste Frihed og teede sig ualmindelig beskedent. — Deres Boliger ere 30 Fod lange, lige saa høie og 20 Fod dybe. Sidevæggene bestaae af smaae tætstaaende Lægter, Gulvet er belagt med Sivfletninger og Reenlighed hersker overalt. I Midten staaer et af Stene opført Ildsted, hvorpaa de tilberede deres Fiske, Bananer og Brødfrugter. De bygge ogsaa meget skjønne Smaafartøier, men kjende ikke til Seil og vove sig ikke ud over Revene. Paa Ualan opdagede Franskmændene et Fremskridt i Cultur, der endnu ikke er forekommet nogetsteds i Australoceanet. I hvert Huus forefandt man nemlig en lille Vævestol, der var meget

sindrigt indrettet til Forfærdigelsen af det Slags Tøi, de brugte til deres Klædninger; de havde Væveredskaber, der lignede vore, og Traadene i deres Tøi vare glindsende og af forskjellige Farver. — Franskmændene ere uudtømmelige i at rose den kjærlige Modtagelse, de fandt her, og disse gode Naturbørns venlige Sindelag og ufordærvede Sæder. Man opdagede ingen Vaaben hos dem. Deres Spyd ere blot Redskaber til Fiskefangsten. — Folkemængden, bestaaer af omtrent 2000 Mennesker, som skulle være inddeelte i 7 Classer. Adelen hedder Huros, Høvdingen kaldes Ton; disse have uindskrænket Magt over Folket; de have ene den Rettighed: at turde tage flere Koner og nyde en spirituous Drik, kaldet Tugtug. Høvdingene have deelt Øen imellem sig, ligesom de ogsaa have omgivet deres Landsbyer med Mure og sat en fast Grændse imellem deres og Nabohøvdingenes Territorier. Her synes at være indført et Slags Fællesskab i Eiendom; thi alle Produkter og alt det Udbytte, de erholde ved Fiskefangsten, nedlægges i det fælles Forraadshuus, hvorfra Høvdingene siden udlevere til Enhver, hvad han behøver for sig og Sine. Saaledes gjenfandt Europæerne alle de Foræringer, som de havde givet forskjellige Indfødte, samlede i deres fælles Magazin; her laae ogsaa Indbyggernes Baade, tilligemed alle andre nyttige Redskaber, der tilhørte denne Landsbyes Familier. Dette Magazin er et til alle Sider aabent Huus; dets Længde er 60 Fod og Høiden op til Tagrygningen udgjør Ligesaameget. Det tjener ogsaa til dagligt Forsamlingssted for den hele Folkefamilie.

3. Pelewoernes Beboere.

Pelewoerne ligge Vesten for Carolinerne; de danne en Gruppe af 26 mestendeels ubetydelige Smaaøer, hvoraf den største, Babeltoup, har omtrent 12 Mile i Omkreds. De ere bjergfulde, men høist frugtbare og rige paa Planteprodukter, hvorimod de ganske mangle fiirføddede Dyr; ei alle Øerne ere beboede. — Denne Øegruppe blev opdaget 1696. I Aaret 1783 leed den engelske Capitain Wilson, paa sin Reise fra Canton til Indien, Skibbrud ved disse Klippekyster og reddede sig i en Baad op paa den øde Ø Orulong. Insulanerne viste sig saa menneskekjærlige mod det strandede Skibs Mandskab, at Englænderne, ved deres Tilbagekomst til Europa, gave os en høist indtagende Skildring af dem, og lovpriste disse Øer, som om de vare et sandt Paradis. Paa sin Tilbagereise tog Capitain Wilson den over Pelewøerne herskende Høvdings Søn med sig, for at uddanne ham til en Velgjører for sit Fædreland. Høist nødigt vilde hans Fader Abba Tule lade ham drage bort fra sin Fædrenebolig; men den unge Libu havde fattet en overordentlig Godhed for Europæerne og en ubetvingelig Lyst, til at følge med dem. Han kom til London, blev behandlet med Udmærkelse og uddannede sig meget hurtigt for det civiliserede Liv. Hurtigt opfattede hans Sjæl alle Indtryk; og med en umiskjendelig Skarpsindighed vidste han lige saa hurtigt at skjelne Civilisationens Fordele fra dens skadelige Virkninger. Han lærte at skrive og glædede sig allerede ved Tanken om den Skole, som han vilde anlægge efter sin Hjemkomst. Han rødede ogsaa megen Vittighed; saaledes spottede han over Londons taagede Clima og over Indbyggernes mange indbildte Fornødenheder, da de behøvede særskilte Huse til at spise i, til at sove i, o. s. v. Ved sin Beskedenhed og sine rene Sæder vandt han alle Hjerter. Desværre gik Alt tabt for hans Fædreland; thi han blev angreben af Børnekopperne og døde i London. Besynderligt nok skal det netop være de af Wilson saa skjønt skildrede Pelewinsulanere, der senere ere udartede til de afskyeligste Menneskeædere. Pater Cantova giver os følgende Beskrivelse over dem: „Det er et talrigt, men barbarisk og umenneskeligt Folk. Baade Mænd og Qvinder gaae ganske nøgne, og de nære sig af Menneskekjød. De paa Carolinerne boende Indianere betragte med Gysen dette Folk som Menneskeslægtens Fjende, med hvem det er farligt at have nogensomhelst Omgang." — Baade

Spaniere, Amerikanere og Englændere have siden hyppigt besøgt Pelewøerne, for at hente Trepang; Alles Beretninger stemme overeens, med Hensyn til dette Naturfolks Forværrelse. Kadu var født paa Den Ulea. Da han var paa Pelewøerne, indgode deres Beboeres Sæder ham den største Afsky. De skulle være blevne et vellystigt, overmodigt Folk.

Paa den Tid, Pelewøerne bleve opdagede, vare deres Beboere ingenlunde uden Civilisation. Det malayiske Feudalsystem, der endnu er herskende her, var dengang mindre trykkende. De have Religion, ordentlige Regjeringer, som ere arvelige blandt visse Overhoveder; og den sammenlignende Folkebeskrivelse finder, at Høvdingene besidde her (ligesom i det vestlige Afrika, blandt Aschanti'erne) arvelige Stole eller Skammeler, der gaae i Arv fra Fader til Søn, ligesom en Tronrettighed. Paa Pelewøerne bestaae disse Stole i en guul Steen, med et tilhugget Sæde og forsynet med Ryg. — Høvdingene nyde en meget stor Anseelse; man nærmer sig dem med den største Ærbødighed, idet man kaster sig til Jorden for dem og kryber hen til dem. Den fornemste Høvding boer paa Den Eriklithu; han har Forrangen för alle Høvdinge paa Pelewøerne, men lever i en næsten uafbrudt Kamp med dem. I vigtige Anliggender raadfører han sig med Rupacks, der synes at danne et Slags Adel, som dog ingenlunde er arvelig. En af dem ledsager altid Kongen, og ham spørger denne altid først tilraads. Han gaaer aldrig i Krig og har kun een Kone, imedens de øvrige Rupacks have To. Rupack'ernes Rang bestemmes ved en Orden, hvis Tegn bestaaer i en Beenring, der bæres omkring Armen; denne Udmærkelse erholdt ogsaa Wilson af Kongen. Den Næste efter Kongen er hans ældste Broder; han er Tronarving og Anfører for den bevæbnede Magt. Hver Dag giver Kongen en offentlig Audients, for at høre sine Undergivnes Begjæringer og bilægge deres Tvistigheder. Han er den almindelige Grundeier; enhver Indbygger besidder et Stykke Land til sit Underhold; men denne Besiddelsesret varer kun saalænge, som han dyrker sin Jord; dersom han opslaaer sin Bopæl i en anden Egn, saa falder hans Jord tilbage til Kongen, som da overdrager den til en Anden.

Indbyggerne, omtrent 60,000 i Tallet, ere en kraftfuld Menneskerace af Middelstørrelse og mørk Kobberfarve. Deres Haar er langt, især hos Fruentimmerne, som for- og bagtil bære smaae Forklæder, der ere forfærdigede af Kokosnød-Skallens Trævler og farvede gule. Mænd og Qvinder ere tatowerede, hine have det ene Øre, disse derimod begge Ører gjennemborede; hine bære Smaakugler, disse derimod et Blad eller et Smykke af Skilpaddeskal i Øret. Ogsaa Næsebrusken er gjennemboret. Begge Kjøn udmærke sig ved deres store Færdighed i at svømme, og Mændene ere øvede Dykkere. — Deres Næringsmidler bestaae i Brødfrugt, Yams, Pisang, Bananer og Oranger. Den almindelige Høne fandt man hyppigt vild i Skovene. Indbyggerne opsøgte vel dens Æg, men lærte først af Englænderne, at disse Fugles Kjød giver en nærende og velsmagende Spise. Vilde Duer ere en Yndlingsret, men dog kun tilladt Personer af en vis Rang. Kogte Skilpadder fortæres som en stor Delicatesse. Deres Fiske spise de deels ristede, deels kogte i Sovand, deels raae eller overgydte med Limonie- eller Pomerantssaft. De have hverken Salt eller Krydderier. Kokossaft er deres almindelige Drik; sjelden drikke de Vand. — Deres Huse ere opførte i omtrent tre Fods Afstand fra Jorden, for at sikkre dem mod Fugtighed. Paa et Underlag af store Stene vare Bjælker lagte, der bare Taget af Bambusrør og Palmeblade. Der var ingen Afdelinger i det Indre, men i Midten stod et lille Ildsted, hvor man gjorde Ild, naar man vilde koge Yams, eller for at holde Duggen borte om Natten og forjage Muskitofluerne. Husets Aabninger, der tjene baade som Døre og Vinduer, ere forsynede med Skodder af Bambusfletning, at ikke Regnen skal trænge derind. De offentlige

Bygninger ere for største Delen prydede udvendig med kunstigt udskaaren Arbeide og henved 80 Fod lange; her blive de offentlige Anliggender afgjorte og Festlighederne holdte. — Et for enhver af disse Ders Beboere uundværligt Stykke Meubel er en lille, af Pisangblade flettet Kurv, hvori findes Betel, en Kam og en Kniv. Kammene ere forfærdigede af Pomerantstræets Ved; de almindelige Knive bestaae i Muslingskaller, andre ere gjorte af Bambusrør; men de bedste forfærdiges af Perlemuslingens Skal. Strikker, Garn og andre Fiskeredskaber forfærdiges af Kokosnøddernes trævlerige Beklædning; man sover paa Maatter af Pisangblade; disse Blade tjene dem ogsaa i Stedet for Fadde. En Kokosnød-Skal er deres Drikkekar. De forfærdige Leerkar af bruunlig Farve; Skilpaddeskaller forarbeide de til Skeer, Øresmykker og Armbaand; de erholde deres Øxer af Chamamuslingens haardeste Dele. — Deres vigtigste Vaaben er det henved 12 Fod lange Spyd af Bambusrør, med en Spydodde af haardt Træ. De betjene sig ogsaa af Kastespydet, ved hvis Brug de lægge megen Øvelse og Behændighed for Dagen. — Deres største Canoer kunne bære 25 til 30 Mennesker og have trekantede Seil af Maatter.

Disse Insulanere ere overhovedet flittige, behændige og lærenemme. De staae op ved Daggry og bade sig, Mænd og Qvinder paa særskilte Steder. Derefter arbeide Mændene i deres Plantninger, bygge Huse og Canoer, forfærdige Redskaber, Vaaben og lignende Fornødenheder. Duelige Arbeidere, t. Ex. Bygmestere, Arbeidere i Skilpadde, Pottemagere o. s. v., agtes meget høit. Selv de Fornemmere ere Mønstere paa Flid og Virkelyst. Qvinderne maae arbeide i Yamsplantningerne og oprykke Ukrudet i de brolagte Gader; desuden seer man dem forfærdige Maatter og Smaakurve, passe Huset og befatte sig med Tatoweringen. De vare venlige, men skyede Omgangen med Englænderne og bleve fornærmede, naar disse tillode sig nogensomhelst upassende Opførsel mod dem. Fleerkoneri er tilladt; dog har Manden almindeligviis kun to Koner, da hver Kone maa have sit særskilte Huus. Kongen har fem Koner, men som heller ikke leve sammen. Frugtsommelige Qvinder behandles med megen Omhu.

Hos disse Beboere bemærkede Englænderne Intet, der havde nogensomhelst Lighed med en religieus Fest; derimod forefandt de mangen Overtro, t. Ex. Varsler, Spaadomme og Tegns Forklaring. Indbyggerne paa Korura udviste den venligste Tænkemaade og meest uegennyttige Deeltagelse, saavel mod hverandre indbyrdes, som mod de Fremmede, der vare blevne henkastede paa deres Kyster. De respecterede Eiendomsretten, og hvad der lokkede dem til at begaae smaae Tyverier mod Englænderne, var kun barnagtig Nysgjerrighed. — Den Skik: at ihjelslaae Krigsfangerne, undskyldte de som en med Hensyn til Selvopholdelsen uundgaaelig Nødvendighed. — Nogle Aar efter Wilsons Hjemkomst udsendte det ostindiske Compagnie to Skibe fra Bombay, nemlig i Aaret 1790, for at bringe den gode Abba Tule Efterretningen om hans Søns Død og bevidne ham dets Taknemmelighed for den venlige Modtagelse, hine Skibbrudne havde fundet hos ham. Kongen paa Korūra og hele hans Folk modtoge Englænderne med hjertelig Glæde; disse landede i den bequemme Havn Amollika, hvor der fandtes færsk Vand i Overflødighed og hvor de byggede Fortet Abercrombie. De bragte Kongen adskillige Køer og Tyre, Faar og Væddere, Sviin, Gæs, Ænder, Høns, Turteldver, Frøkorn og Kornarter, samt Geværer og nyttige Redskaber. — Da et andet engelsk Skib besøgte Pelewøerne i Aaret 1798, havde det tamme Qvæg formeret sig overordentligt; Kornet og de andre indførte Plantearter trivedes godt her og voxte frodigt.

4. Indbyggerne paa Mulgrave's-, Radacks- og Fiskerøerne.

Lord Mulgrave's Øer, opdagede 1788 af Marshal og Gilbert, og tildeels opkaldte efter Sidstnævnte, ere mestendeels Koralklipper og

i Almindelighed meget lavtliggende. Vi kjende kun lidet til disſe Øer, hvis Antal ſkal beløbe ſig til 70. Til disſe høre Øerne Hopper, Marſhall, Woodle, Daniel og andre Øegrupper.

Til de nyeſte Opdagelſer hører Radacks-Gruppen, ſom blev os bekjendt ved Kotzebue, i Aaret 1816, ſamt den veſtlig for ſamme beliggende Ralicks-Gruppe. Radacks-Øerækken hører til de yngre Koraløer. Den beſtaaer af flere mindre Grupper, hvoraf enkelte Øer i Midten endnu indeholde et ſtort Vandbækken. Indbyggerne høre til de godmodigſte og elſkværdigſte Øeboere i hele Auſtralien, men deres Sprog afviger ganſke fra alle de Øvriges. Et Overhoved beherſker den hele Øerække; andre Høvdinge herſke over de forſkjellige Grupper, hvoriblandt Otdia, hvor Kotzebue opholdt ſig. Til hin høre ogſaa Romanzow- og Tſchitſchagow-Øerne, tilligemed flere andre. De ere alle godt befolkede, og deres Beboere røbede Lyſt til en venſkabelig Samfærdſel med Europæerne.

Nordlig for disſe Øer ligge Grupperne Odia og Namu (Lambert og Roß), hvoraf den ſidſte indeholder 25 Øer, og Gruppen Quadelen, der beſtaaer af 44 Øer. Mod Veſt ligge: Browns Øerække, Fiſkerøerne eller Pescadores, Fiſkerſundet, og oſtligere: de ligeledes af Kotzebue først opdagede Kutuſow- og Suwarow-Øer. Dog maae vi tilføie den Bemærkning, at mange af disſe ſaaledes opkaldte Øer rimeligviis allerede i ældre Tider have været bekjendte under andre Navne.

Veſtlig for Mulgrave's-Øerne ligger Den Strong eller Walan, hvis Indbyggere udmærke ſig ved en høi Grad af Godmodighed.

I det Hele taget have disſe Øegrupper ingenlunde nogen rig Afvexling i Produkter; og ſamme Produkter forekomme ikke engang paa alle Øerne. Deels ere ikke alle Øerne modne nok, til at kunne optage mange Plantearter i deres Skjød; deels have mange blandt dem ogſaa Mangel paa færſk Vand, endſkjøndt de fleſte dog ere tilſtrækkelig forſynede med Vand. Hvor Planter imidlertid kunne fæſte Rod, der finder man dem ogſaa i en ualmindeligt frodig Vext, om end ikke i Overflødighed. Pandanus forekommer i mange forſkjellige Arter og udgjør en af de fortrinligſte Naturgaver, da den trives ſelv i den tørreſte Sandgrund. De trævlerige Steenfrugter indeholde en ſød, kryddret Saft; man banker dem bløde og preſſer Saften ud af dem. Ogſaa et Slags Confect, bekjendt under Navn af Mogan, tilbereder man af disſe Frugter, idet man bager dem i ſmaae Gruber. Bladene af Pandanus levere Trævler, hvoraf de væve Maatter og Tøier. Kokosnødden er en koſtelig Naturens Gave for Sydhavsøerne; den leverer dem Føde og Klæder, Olie og Kar, Tougverk og Seil. Brødfrugten, Taroroden, Arum, Piſang levere Meel og tjene dem i Stedet for Brød. Nogle Hibiscusarter give en ſtærk Baſt; desuden dyrke de Indfødte ogſaa endeel ſkjønne Liliaceer, for at kunne pynte ſig med Blomſter. Kotzebue har beriget disſe Inſulanere med Meloner, Mais og flere nyttige Vexter; men i Særdeleshed har Chamiſſo ſøgt at udbrede ſande Velgjerninger allevegne, hvor han landede, idet han berigede de forſkjellige Øegrupper med nyttige Vegetabilier. Da Kotzebue paa ſin anden Reiſe beſøgte ſin Ven paa Radack, havde han den i Sandhed ædle Fornøielſe, at blive beværtet med Yams, ſom han otte Aar tidligere havde indført paa ſit Skib; han hørte tillige, at de Geder og Sviin, ſom han havde ſat iland paa de nærliggende Øer, havde allerede formeret ſig i den Grad, at de tjente Indbyggerne til Føde. Rotterne ere en ſand Landeplage paa disſe Øer; Kotzebue bragte dem Katte, ſom han paa ſin anden Reiſe allerede fandt formerede til et temmelig betydeligt Antal, hvoraf en ſtor Deel i vild Tilſtand. — Havet yder dem en Mængde Fiſke, Krabber, Molluſker, o. ſ. v., ſamt giftige Rokker; iſær bemærkede Chamiſſo to Arter af dem, hvoraf den ene Art havde en, den anden fem Pigge paa Halen.

Haifisken lurer ved Koralrevenes Aabninger, men den flyvende Fisk spotter dens Efterstræbelser.

Eftersom en Ø er af ældre eller yngre Oprindelse, leverer den ogsaa flere eller færre Subsistentsmidler for en talrig Befolkning; derfor finder man mange Øer meget stærk befolkede, imedens andre kun fremvise en ringe Begyndelse til en Colonie. Disse Insulanere høre vistnok til Menneskeslægtens godmodigste Folkefamilier. De ere af en mørkebruun Hudfarve, ranke, store og meget velskabte; deres Haar er sort, deres Ansigtstræk ere blide og indtagende, deres Lemmer ere skjønt byggede. Den skjønne Himmel, de kølige Sovinde og de vegetabilske Næringsmidler, som de nyde høist maadeholdent, danne tilsammen en overordentlig indtagende Menneskerace. De skjønne hvide Tænder, de sorte fyrige Øine give dem et livligt Udseende; hint Præg af en mork, sløv Grublen, som Humboldt fandt i de amerikanske Indfødtes Ansigter, seer man aldrig her, hvor Menneskerne beholde, lige til deres høieste Alder, et muntert Sind, en vis lystig, barnlig Letsindighed og Utvungenhed, hvis Livlighed danner en fuldkommen Contrast til hin Fastlandets vilde Alvor.

Deres Beklædning er simpel, men tilstrækkelig, saa at den ikke engang i Europæerens Øine kan give nogen Anledning til Forargelse. Mændene bære Bælter med nedhængende Baststrimler eller firkantede Forklæder. Drengene gaae nogne, indtil de have naaet den mandlige Alder; deres sorte, glatte Haar er zirligt opbunden paa Issen. Qvinderne smykke sig især med Blomsterkrandse og Muslingskaller, som endog vilde vække Beundring paa et europæisk Bal. Mændene lade deres Skjæg voxe; baade Qvinder og Mænd bære Ruller af Pandanusblade i de opskaarne Øreflipper. Tatoweringen er her en almindelig Skik, og det synes, at de dermed forbinde et Slags religieus Følelse. Tatoweringen forrettes kun paa Øegruppen Eyup og er forskjellig, eftersom den paagjældende Person hører til den fornemme eller simple Classe. Dog foretages Operationen kun paa voxne Mennesker, da den er temmelig smertefuld. Hos Mændene gaaer Tatoweringen over Skuldre og Bryst, og danner en ved Navlen spids udgaaende Trekant, der bestaaer af lutter smaae, paa forskjellige Maader forenede Streger. Ryg og Mave ere tegnede med lignende velordnede Streger. Hos Qvinderne ere kun Skuldre og Arme tatowerede; det Samme er undertiden Tilfældet med Børnenes Arme og Hofter, men sjelden ere deres Ansigter tatowerede. Paafaldende er det Kors, man finder hos Mange; paa nogle af Mulgraveøerne bære de Indfødte ogsaa smaae, af Steen udskaarne Kors omkring Halsen.

De nordlige Øegrupper have Huse, der blot bestaae i et Skuur med fire Stolper, og et lavt Tag over; imidlertid ere Boligerne paa de forskjellige Øer ogsaa byggede forskjelligt, og i mange Egne har man temmelig bequemme Huse. — Deres Bohave og Redskaber ere naturligviis saare simple. — Enskjøndt Fleerkoneriet er herskende, behandles Qvinden dog bestandig som Mandens Ledsagerinde, aldrig som hans Slavinde. Konen taler med i Mændenes Kreds, hun følger endog sin Mand i Krigen og understytter hans Angreb paa Fjenden med Sange og Stene. Fruentimmernes Beskæftigelser bestaae i qvindelige Arbeider, Dandse og Lege, accompagnerede med Trommen. Børnenes Opdragelse er ene betroet dem, og de vænne dem først seent fra Brystet. Konerne ere meget sædelige, og med Undtagelse af en Høvdings gamle Moder, har ingen Kone endnu været ombord i de europæiske Skibe. Unge Piger have derimod fuldkommen Frihed til, at lyksaliggiøre Enhver, der anstaaer dem, med deres Gunstbevisninger, uden at deres gode Navn og Rygte derved lider mindste Skaar. Uægte Børn opdrages ligesom de, der ere fødte i lovligt Ægteskab; men saasnart de kunne gaae, tager Faderen dem til sig. Man siger, at ingen Moder tør opføde meer end tre af sine Børn og at hun maa lade de følgende Børn begraves levende, strax efter Fødselen.

Imidlertid finder man intet Beviis, der indeholder nogensomhelst Bekræftelse af dette Sagn; selv Kotzebue omtaler ikke denne oprørende Skik som Øievidne, men kun efter Andres Beretninger. Mangel paa Næringsmidler og Frygt for en altfor uforholdsmæssig Befolkning skulle være Grunden til en saa frygtelig Unaturlighed. Men man behøver dog ikke at have ret meget Kjendskab til det qvindelige Hjerte, for at føle sig overbeviist om: at en Moder hellere dør af Hunger, end hun giver sit Barn til Priis. Desuden lade følgende Træk sig ingenlunde forene med en saadan Skik: Mødrene nære den inderligste Kjærlighed til deres Børn og opdrage dem med den største Ømhu; selv uægte Børn pleies med samme Ømhed, og ingen Pige er beskæmmet, langt mindre underkastet nogen Straf, fordi hun bliver Moder, uden først at være bleven Kone. Hvorledes vil man kunne forene Barnemord med disse Kjendsgjerninger?

Ogsaa her finder man Spor af det malayiske Lehnsvæsen. Øerne staae under Høvdinge, som igjen ere et fælles Overhoved underordnede og tjenestepligtige; dog trykker dette Aag dem kun lidet. Desværre er Krigen intet Ubekjendt her; og endskjøndt ethvert Slag ender strax, saasnart En falder, saa have de dog allerede overvundet Frygten for at begaae Mord paa deres Medmennesker. Bedre behager os det Venskabsforbund, der ogsaa her sluttes imellem to Venner, ved at veksle Navne. Denne Pagt paalægger Vennen: at dele alt Husets rørlige Gods med Vennen, naar denne indfinder sig hos ham som Gjæst. — Disse Folks Industrie indskrænker sig til deres umiddelbare Fornødenheder. De bygge gode Canoer, hvormed de vove sig ud i en stærk Kuling. Paa de bedre befolkede Øer drives Agerdyrkningen — eller rettere sagt: Havedyrkningen — med megen Iver. Enhver omgiver sin Palmelund med en Snor, og denne er fuldkommen tilstrækkelig til at beskytte hans Eiendom.

Religion er ingenlunde disse Insulanere fremmed; den simple Naturcultus er dem egen. De tilbede et usynligt Væsen i Himlen, og ved overordentlige Leiligheder bringe de ham høitidelige Offere, som dog aldrig ere blodige. I det forsamlede Folks Nærværelse helliger man Guden de til Offer bestemte Frugter, ved at holde dem i Veiret og paakalde ham; det sidste Ord af disse Paakaldelser gjentages af hele Folket i et høittonende Chor. Man har hellige Træer, hvorpaa Guddommen nedlader sig. En Firkant af Bjælker indslutter Træets Fod. Naar en Høvding dør, saa bliver han høitidelig begravet; de Øvriges Liig overgives til Havet, hvor de talrige Haifiske besørge Begravelsen.

Da Kotzebue seilede forbi den af ham i Aaret 1816 opdagede Nytaarsø, kom flere Baade ud til Skibet, som de Indfødte betragtede med Forbauselse; forresten viste de sig meget fredeligt sindede og falbode de faa Frugter, som de havde at handle med; de vare ogsaa overordentlig tilfredse med de Smaaforæringer, man rakte dem. Disse Indsulanere syntes lange og smækkre, af en meget mørk Farve; Ansigtet var ikke tatoweret, Panden var høi, Næsen krum, Øinene livlige og Haaret indgneden med Kokosolie, sammenbundet over Issen og smykket med Blomsterkrandse. Omkring Halsen bare de en Snor med røde Muslingskaller; Nogle bare fine Maatter omkring Lænderne, Andre havde derimod lange Trævleforklæder af Græs, der hang dem ned til Fodderne. Deres Øreflipper havde vide Aabninger, hvori de havde stukket Roller af Blade eller Zirater af Skilpadde. Ogsaa her havde Høvdingen en huul Muslingskal, hvoraf han fremlokkede nogle høie, skingrende Toner. De viste sig ærlige, muntre, vittige og reenlige. Krig synes at være dem noget aldeles Fremmed.

5. Sandwichsøernes Beboere.

(See Pl. 22.)

Sandwichsøerne høre til de nordligste Øegrupper i denne Egn og ligge adskilte fra de øvrige i det stille Hav. Deres 11 beboede og 2 ubeboede Øer have tilsammen et Fladeindhold

af henved 360 Qvadratmile. — Da denne Degruppe synes at være bestemt til, at indtage en vigtig Plads i Menneskehedens Uddannelseshistorie, saa fortjener den vel, at vi dvæle noget længere ved dens Beskrivelse. Kun faa Søfarende have besejlet Australoceanet efter disse Øers Opdagelse, uden at lande ved dem og vederqvæge sig paa deres venlige Kyster. Ved den levende Samfærdsel imellem de to største Verdensdele, nemlig Asien og Amerika, maa dette Archipel tiltage i Betydenhed Aar for Aar, da det ligger midt i Oceanet.

At disse Øer ikke ere blevne besøgte af noget europæisk Skib førend Cook's Ankomst, seer man af Sandwichanernes fuldkomne Uvidenhed om hvide Menneskers Tilværelse og disses Beskaffenhed, som de lagde for Dagen ved Englændernes Ankomst. Det var paa Cook's tredie Reise, at denne berømte Verdensomseiler først opdagede disse Øer, i Aaret 1778. Efter en yderst besværlig Reise i Behringsstrædet, var denne Opdagelse ham overordentlig velkommen. Efter flere Dages Søgen kastede Skibet Anker ved Sydkysten af Øen Owaihi eller — som Andre skrive denne Øes Navn — Howaii, Owyhen. Dette skete i Nærheden af den store Landsby Kearakekua. Med religieus Ærefrygt kom man den raae Søemand, og hans paa den tredie Reise saa raa Mandskab, imøde. Man antog Europæerne for Guder og Cook selv for Rono, der paa denne Ø tilbades som Guddom.

Et gammelt Sagn blandt de Indfødte bestyrkede dem i dette Selvbedrag. Saaledes skal her fordum være landet en Baad med fem hvide Mænd, som af de Indfødte bleve ansete for Rono's Sendebud og toge deres Morais (Templer) i Besiddelse. Da man antog dem for guddommelige Gesandter, lod man dem heller ikke mangle Spise; hver Dag bragte man dem rigelige Offere. Ifølge et gammelt Sagn fandtes Rono's Gemalindes Gravmæle paa Øen Owaihi; derfor troede man: at de fem hvide Mænd vare afsendte af Rono, for at bevogte Graven. Man ansatte Præster hos dem, der pleiede de Fremmede paa det Omhygeligste. Imidlertid bleve de hvide Mænd snart kede af Opholdet i Morais. De knyttede Bekjendtskab med Præsterne, og i Forening med disse begyndte de nu at forrette de hellige Ceremonier i Morais. Til Slutningen fremtraadte de ogsaa blandt Folket, der saaledes overtydede sig om, at de vare Mennesker, ligesom de, men kun af hvid Hudfarve. Ved Klogskab og gode Sæder vidste de Hvide, at erhverve sig de Indfødtes Tillid. Man gav dem derfor de fornemste unge Piger til Koner, og deres Efterkommere, de saakaldte Jeris, udmærke sig ogsaa virkelig ved en hvidere Farve. Det var disse Fremmede, af hvem Sandwichanerne paastode at have erholdt forskjellige Velgjerninger, fornemmelig Træhjelme og korte spanske Kapper: en Dragt, der var almindelig blandt alle Jeris paa den Tid, Cook ankom til Øen. Dette Sagn er vistnok neppe ugrundet, endskjøndt det falder noget utroligt, at hine Fremmede have været europæiske Søfarende; thi disse vilde neppe saa let have forskaffet sig de Indfødtes Tillid og Kjærlighed. Imidlertid antog man dog Cook for Guden Rono selv, og hans sindige Ledsager Ledyard fortæller os derom Følgende:

„Staden Kearakekua indeholdt omtrent 1400 Huse. Da Fartøierne seilede ind, strømmede uhyre Skarer af Folket ned til Strandbredden. Man talte 3,000 Canoer i Bugten, fyldte med Mandspersoner, Qvinder og Børn, hvis Antal udgjorde i det Mindste 15,000 Personer, uden at tale om dem, der svømmede eller stode paa Tømmerflaadder. Det var i Sandhed et overordentlig livligt og groteskt Syn; Strandbredden, Klipperne trindt omkring, de tilgrændsende Bjerge, Husenes Tage, Træernes Grene, — kort sagt: Alt var bedækket af Menneskeskikkelser; Glædens og Forundringens Udraab af Mændenes dybe Stemmer, blandede med de mere klarttonende Udraab af Qvinderne, der dandsede og klappede i Hænderne, Canoernes Mylren, Børnenes Skrigen og Jubler, de svømmende Varer, som man under høie Raab hidbragte,

for at aabne en Tuskhandel, — Alt dette tilsammentaget dannede en af de sælsomste Scener, man er i Stand til at forestille sig. Men det blev ikke herved; en Mængde af de meest kjærkomne Levnedsmidler bleve bidførte og borttuskede til de Fremmede. Cook's første Besøg paa Strandbredden skete med en overordentlig Høitidelighed. To Høvdinge med lange hvide Stave gjorde en Vei imellem Canoerne for hans Pinasse, og da Cook roede hen imellem disse Skarer, bedækkede alle Indfødte deres Ansigter med Hænderne. Paa Landet ventede en ny Skare af Høvdinge ham; Alle kastede sig ned paa Jorden for ham, Alle tilhyllede deres Ansigter, naar han kom forbi dem; men neppe var han passeret forbi, førend de reiste sig op og fulgte efter ham. Naar Cook vendte sit Ansigt tilbage, saa kastede Alle sig ned paa Jorden igjen eller bedækkede deres Ansigter med Hænderne. Til Slutningen krøbe de paa Hænder og Fødder bag efter ham, „for ikke at møde Gudens Blik!" — Cook blev nu ført ind i deres Morai, hvorhen Folket ikke turde følge ham; de Foræringer, han her uddeelte, bleve modtagne med den dybeste Ærefrygt."

Denne Beretning af et Øievidne vidner, mere end alt Andet, om den lykkelige Tilstand, hvori disse skjønne Øer befandt sig ved Cooks Ankomst. Paa Cooks Forlangende indrømmede man ham en Plads ved Strandbredden, hvor hans Arbeidere kunde opholde sig. Denne Plet indhegnede man med hvide, nedstukne Stave, og man indgik den Overeenskomst: at ingen af de Indfødte maatte betræde Pladsen, hvorimod de Hvide heller ikke maatte forlade den efter Solens Nedgang. De Hvides Indhegning blev belagt med „Tabu"; dette hellige Ord holdt alle de Indfødte tilbage. Men det var de Hvide, der forførte de skjønne Insulanerinder og lokkede dem om Natten ind i Indhegningen. Da deres Atuas o: Huusguder ikke hævnede denne Krænkelse af det hellige Tabu, saa fulgte de Indfødte snart dette onde Exempel. Der forefaldt Scener, som nødvendigviis maatte undergrave de Indfødtes gode Mening om de hvide Mænd, og den guddommelige Tilbedelse forvandledes meget snart til velfortjent Foragt. Selv hos Sydhavets sandselige Børn vakte de Hvides Brutalitet billig Afsky; og da Cook omsider glemte sig selv i den Grad, at han haanede alle guddommelige og menneskelige Love, blev Følgen deraf: at man dræbte ham. — Da de nærmere Omstændigheder ved Cooks Død ere mindre bekjendte, end hans Navn, ville vi her tilføie følgende Uddrag af de Beretninger, som vi have erholdt af Ladyard, der var Øievidne til den hele Begivenhed.

„Den 4de Februar gik Cook iland paa Kysten, for at kjøbe og bortføre den Brædevæg, der omgav Øens Morai eller Helligdom. Han sendte Bud til Præsterne og Høvdingene, og bød dem to Fernører for Indhegningen; men de traadte forfærdede tilbage. Ved denne Vægring fandt Cook sig fornærmet; han gav nu sine Folk Befaling til, at nedbryde Indhegningen og transportere den ned i Baadene. De stakkels forskrækkede Høvdinge, der frygtede hans Vrede, maatte være rolige Tilskuere, imedens en Haandfuld raae Fremmede ødelagde deres Helligdom, uden at de havde Magt eller Mod til at forhindre det. Cook steeg selv op paa deres Morai; endnu engang tilbød han Høvdingene de to Øxer, for at man ikke skulde beskylde ham for at have rovet. Men Høvdingene vægrede sig anden Gang ved at modtage dem. Cook tilføiede da endnu en Øxe, og med stigende Ærgrelse sagde han: de skulde enten tage disse eller slet Intet have! Kikinny, Præsten, hvem dette nye Tilbud gjordes, blegnede og skjælvede, men vilde heller ikke modtage det. Nu stak Cook Øxerne i det Gevandt, hvori Præsten var indhyllet, og forlod ham strax, for at paaskynde Udførelsen af de givne Befalinger. Men Kikinny henvendte sig til nogle af sine Tjenestefolk og bød dem tage Øxerne ud af hans Gevandt; selv vilde han ikke røre ved dem. Imidlertid havde en Mængde Indfødte forsamlet sig under

Morai'ens Mure, hvor vi nedbrøde Tømmeret; de vare meget forbittrede, ja de kastede endog Tømmeret og Billederne tilbage, efterhaanden som vi reve dem ned. Jeg veed ikke, hvad der afholdt dem fra at tillade sig endnu Mere. Desuagtet vare vi dog saa heldige, at faae Alt ned i Baadene, der bragte det heelt og holdent ombord. — Og selv disse Mishandlinger havde endnu ikke bragt Folket til det Yderste. Det maatte være et saare godmodigt Folk, hvis Lidenskaber ikke bleve satte i Bevægelse ved en saa oprørende Behandling! At de siden fulgte Cooks Exempel og stjal en engelsk Baad, kan i Sandhed ikke regnes dem til nogen Brøde. Men Cook kunde ikke tilgive dem dette Tyveri; han besluttede at tage Kongen af Owaihi tilfange, midt iblandt sine ti Tusinde Jeris, og at føre ham bort med sig."

„Trods alt dette blev Cook dog modtaget med den største Ærefrygt, da han atter begav sig iland, med sit afskyelige Forsæt i Hjertet. Kongen var tilbøielig til, at følge med Cook ombord i Skibet. Men da det trofaste Folk saae den fyrstelige Ælding ved den overmodige Fremmedes Haand, brød dets Harme og Fortvivlelse løs. De søgte at holde deres elskede Overhoved tilbage; med Taarer i Øinene besvore de den gamle Teraiobu, at han dog ikke maatte forlade dem; og da Cook nu vilde bruge Magten, tabte de omsider Taalmodigheden. Europæerne gave Ild paa det uskyldige Folk; men dette satte ei længer nogen Priis paa Livet. Med Taalmodighed havde disse Naturmennesker seet paa, at man nedrev deres Templer: de kunde opføre nye, i Stedet for de nedbrudte; med Taalmodighed havde de hengivet deres Levnedsmidler: den frugtbare Jordbund vilde jo give dem nye i Stedet; men deres Fyrste, der havde været ung med dem og var bleven gammel med dem, der havde levet iblandt dem som en elsket Fader, — ham kunde de ikke lade bukke under for de fremmede Voldsmænds Frækhed. Med større Mod, end Klogskab, kastede de Indfødte sig nu over de Hvide og dræbte Cook tilligemed fire Søsoldater. Vel rasede de engelske Skibes Kanoner nu frygteligt blandt det nøgne Folks tætte Hobe; men Cooks Liig forblev i deres Hænder, og — de begravede ham med stor Høitidelighed og paakaldte hans Navn med hellig Ærefrygt, som om han havde været en guddommelig Person. Saasnart de opbrusende Lidenskaber havde gjort Plads for tidligere Erindringer, angrede Folket hvad det havde gjort."

Men disse Ders Vigtighed erkjendte man strax i Europa; og efter den Tid have alle Søfarende besøgt dem. Georg Vancouver havde ledsaget Cook paa sine to sidste Reiser, og fuldendte nu i Aarene 1792 og 93 en ny Opdagelsesreise, paa hvilken han besøgte Sandwichsøerne og fornemmelig optog Owaihi. Det Indre af Landet kan naturligviis aldrig udforskes af Søfarende; og naar Talen er om Opdagelser, maa man derved kun forstaae enkelte Kystpunkter, der bevise et Lands Tilværelse. Senere bleve Sandwichsøerne besøgte i Aarene 1800 til 1804 af Turnbull, paa dennes Reise omkring Jorden; i Aarene 1803 til 1806 af Krusenstern og Lisianszky; til Slutningen hjembragte Kotzebue os mangfoldige værdifulde Efterretninger, samlede paa begge hans Reiser omkring Jorden, i Aarene 1817 og 1823 til 26. Især var det Chamisso, der paa den første Reise samlede interessante Notitser, som han senere meddeelte os. Lige saa vigtige ere Kotzebues Efterretninger om Dernes nyeste Tilstand, som vi have hans anden Reise at takke for. I Aaret 1820 landede nordamerikanske Missionairer paa Wahu. De have tildeels udforsket det Indre af disse Øer og leveret høist vigtige Efterretninger derom. Alt, hvad vi hidtil have erfaret om Sandwichsøerne, er imidlertid mere skikket til at pirre vor Nysgjerrighed, end at tilfredsstille den.

Denne Øgruppe bestaaer af bjergfulde, mestendeels vulkanske Øer, der indeholde adskillige endnu virksomme Vulkaner, og blandt disse

findes sandsynligviis de høieste Bjerge paa hele Jordkloden. Paa Owaihi hæve især tre Bjergmasser sig til en vældig Høide. Kea, mod Nord, er i det Mindste 16,000 Fod høi; sydligere ligger Roa, som er over 14,000 Fod høi, og Wororay, der har samme Høide, som Pic paa Teneriffa (henved 12,000 Fod). Ordet Mauna, der sandsynligviis betyder „Bjerg", bruges om enhver af disse vulkanske Bjergmasser. Missionairerne have besøgt Vulkanen paa Owaihi, hvorom de have meddeelt en Beretning, der fuldkommen egner sig til at bibringe os et Begreb om en af de mest imponerende Naturscener. Det er ei blot Wororay — hvor man finder varme Kilder — der maa betragtes som en virksom Vulkan; hvilket Chamisso troede; thi det egentlige vulkanske Arnested ligger imellem Roa og Kea. Mauna Roa er et vældigt Trachitbjerg. Reisen dertil er forbunden med mange Besværligheder, og da Missionairerne foretoge den, havde de først maattet gjøre mangehaande Forberedelser. I Begyndelsen af Reisen kom de gjennem en Egn, der var fuld af Høie, veldyrket og skyggefuld. Derefter fordybede de sig i en tropisk Skov, der ganske havde hin, Tropeskovene eiendommelige Beskaffenhed. Efter 1½ Times Forløb vare de trængte gjennem denne Skov, og nu aabnede Ødelæggelsens Mark sig for deres Blikke. Hele den øvrige Deel af Veien — en Længde af næsten 30 engelske Mile — bestod i et Flodleie af sort Lava, der havde Udseende af en midt i sit Løb styrknet Strøm. Denne Lavastrøms Brede varierer imellem 3 og 5 Mile; paa begge Sider var den indsluttet af en tæt Skov og bevoxet med Græs og lave Buske. Mod Vest seer man den vældige Bjergryg, med Toppene af Kea og Roa; mod Øst øiner man Havet. Længere borte, hvor Lavaens Opløsning har beredet en frugtbar Grund for Planterne, bliver Vegetationen igjen rigere og mere afvexlende. Man seer allerede langt borte Røgstotterne stige i Veiret; og omsider kommer man til en Krater, som har 8 engelske Mile i Omfang og indeslutter en Sø af smeltede Materier. Denne Krater er en uhyre Kjædel, som man maa stige ned i; dens egentlige, gamle Kegle synes at være styrtet sammen og at have dannet hine steile Klipperuiner, der omgive Krateren indtil en Frastand af 15 til 20 engelske Mile. Da Goderich første Gang besøgte denne Krater, i Aaret 1824, bemærkede han 12 forskjellige Steder i Kjædelen, der vare bedækkede med glødende Lava, og paa 3 eller 4 Steder sprang den 30 til 40 Fod i Veiret. Omtrent 1000 Fod over Ildsøens Overflade var en sort, forbrændt Krands synlig rundt omkring Randen: sandsynligviis betegnede den Høiden, hvortil Lavaen tidligere var stegen, førend den fandt en Udgang gjennem en underjordisk Kanal. Røgskyer udstrømme fra alle Kløfter, og Pimpsteen er opdynget i Mængde trindt omkring Krateren. Dievidner skildre os det Syn, som hele dette Tableau frembyder, paa følgende Maade:

„En heel Sø af Ild aabnede sig pludselig i en ikke betydelig Frastand. Dens Bevægelser frembragte et skrækkeligt imponerende Indtryk, og det i en langt høiere Grad, end Indbildningskraften nogensinde tilforn, selv i sine vildeste, fra Virkeligheden meest udskeiende Forestillinger, havde tænkt sig muligt ved nogensomhelst Gjenstand i Naturen. Søens Overflade var ganske i samme Bevægelse, som et oprørt Hav. Den ene glødende Bølge optaarnede sig i Luften imod den anden, og undertiden sloge Bølgerne fra modsatte Sider sammen med en saadan Kraft, at Ildskummen sprøitede 40 til 50 Fod op i Veiret."

De to høieste Bjergtoppe, Kea og Roa — hvoraf i det Mindste den første bærer evig Snee, — hæve sig ved den nordøstlige og sydvestlige Ende af Owaihi's Centralplateau. Forbindelseskjæden, eller den egentlige Bjergryg, som i ulige Afstand fra Kysten hæver sig til en Høide af 3 til 6000 Fod, er gjennembrudt af utallige Kratere, hvis Lavastrømme have fra Tid til anden frareven Havet en betydelig Strækning og ofte tilintetgjort talrige Plantninger. Ifølge Missionairernes Udsagn

bestaaer det sneebedækte Kea af 7 høie Pics; de saae rødlig-bruun Lava, Aske, Sand og Pimpsteen. Paa Wororay fandt de en Krater, der havde en engelsk Miil i Omfang; tæt ved Siden af samme fandtes et Hul, med en Omkreds af 56 Fods Størrelse, hvorfra der bestandig steeg en Masse af Svovl, Røg og Damp i Veiret. Stene, som man kastede derned, sloge i hele 8 Secunder imod de Hullet omgivende Klippevægge, uden at man hørte nogen af dem falde tilbunds. Ogsaa Bjergene rundt omkring ved Kysterne ere af vulkansk Natur, og Turnbull saae i Aaret 1803 flere af dem i fuld Virksomhed. Saaledes er ogsaa Koraldyrenes uafbrudte Virksomhed ei længer underkastet nogen Tvivl. De Indfødte ere meget godt bekjendte med dette Phænomen, og de yttrede engang for Chamisso, der traf dem ifærd med at opføre en Muur af Koralstene, som de hentede op fra Havet: „at Stenene vilde siden voxe af sig selv og blive større."

I det Hele taget ere disse Øer overordentlig skjønne, med en udmærket Frugtbarhed, der allevegne ledsager den løse Jordbund. Bjergenes vældige Omrids blive ved de dem omgivende, med Høie overstroede Landstrækningers yndige Bølgelinier dannede til et skjønt Heelt. Talrige Kilder udsende skjønne Smaabække, der risle ned ad Bjergstrækningens Sider; og endskiøndt den ligger under en ringe Brede, skjænker denne Rigdom af Vand dog en langt større Mildhed og Skjønhed, end de Canariske Øer, paa den modsatte Halvkugle, kunne rose sig af.

Paa Grund af disse Øers Beliggenhed, der gjorde dem til et af Fremtidens Hovedpunkter for Verdenshandelen, ere Havnene af stor Vigtighed. De Indfødte tiltrodse sig næsten overalt Landgangen med deres lette Fartøier, og Missionairerne meddele os i denne Henseende følgende Scener:

„Frygteligt raser Brændingen mod den 40 til 60 Fod høie Kyst. Paa et lavere Sted, hvor Klipperne hæve sig omtrent 30 Fod op over Vandet, havde de Indfødte dannet en Landeplads. To lange Stænger, som ved Enderne vare fastbundne til hinanden, naaede fra Vandet op paa Klippen. Parallelt med disse bleve to lignende Stænger anbragte ved Siden, og tvers over begge Linierne bleve endeel 8 til 10 Fod lange Stokke fastbundne med stærke Snylteplanter, i en Afstand af 2 til 3 Fod fra hinanden. Paa denne Stige gaae to Mænd ned til Vandets Overflade. Baaden, som vil lande, oppebier det gunstige Øieblik, roer lige hen mod Stigen, hvor Mændene gribe fat i Baaden; Skipperen selv springer nu ud i Havet og hjælper til at drage Baaden heelt op paa Land, ved at skyde efter af alle Kræfter."

Men anderledes forholder det sig med europæiske Skibe; disse have hidtil endnu ikke fundet nogen sikker Havn paa den største Ø, deels fordi Indløbet spærres af Koralrev, deels fordi de aabne Rheder ere høist usikkre. Den bedste Havn findes paa Øen Wahu; dog vil Lord Byron i den nyeste Tid have opdaget her en af de bedste Havne i Verden, nemlig Towaihebugten, ved Øen Owaihi. Imidlertid er Havnen ved Hanaruro, paa Wahu, den bedste hidtil bekjendte. Amerikanske Søfarende rose ogsaa Tyrowaibugten.

Climaet er mildt, især behageligt og sundt i det Indre; det har megen Lighed med det vestindiske Clima, men er dog mere tempereret. De høie Bjerges nærmeste Omgivelser erholde vel rigelig Regn, men i Almindelighed har man dog kun faa Regndage i de dyrkede Egne, der egentligen beboes af Mennesker. Man kan i Gjennemsnit regne 50 Regndage paa hele Aaret; i den øvrige Tid har man bestandig skjønt Veir. Vinden kommer for det Meste fra Nordøst. Thermometeret stiger aldrig over 24 Gr. Reaum., falder aldrig under 12 Gr. Bjergene sørge for hyppig Dug.

Sandwichsøerne ere for største Delen yderst frugtbare; ved de mangfoldige skjønne Bjerglandskaber dannes de meest fortryllende Egne, der vandes af en Mængde smaae Floder. — Deres Rigdom af Produkter er bleven endnu større, siden Antallet af Landets oprindelige er bleven

forøget med en Mængde europæiske Produkter. Kokosnødder, Brødfrugter, Pisang, Aaronsroden (Taro) og Batater ere deres vigtigste Næringsmidler af Planteriget; nu er ogsaa Mais almindelig her. Desuden finder man her: Papirmorbærtræet, Kartofler, det fortrinligste Sukkerrør i Sydhavet, herligt Skibsbygningstømmer, europæiske Sydfrugter, Viindruer, Meloner, Frugttræer og Haveurter af alle Slags. Sviin og Hunde vare fordum disse Ders eneste Pattedyr; nu tillægger man alle vore Huusdyr her; kun Faaret vil ikke ret trives paa denne Grund. Vancouver gjorde det til en Betingelse: at det af ham indførte Qvæg skulde i en Række af Aar forblive urørt, og det hellige Tabu blev udtalt over Qvæget for en Række af 10 Aar. Dette foraarsagede, at Qvæget opvorte i vild Tilstand; nu drage hele Hjorde omkring i Bjergegnene og ødelægge ofte de Indfødtes Plantninger. Blandt Fjerkræet finder man Duen, Papagoyen, Kolibrien, den vilde Gaas, Uglen, Høgen, Heiren og flere andre Fuglearter. Baade Sø og Land levere Skilpadder.— Mineralriget er derimod saare fattigt; Metaller findes ikke her. Kysten leverer Salt i stor Mængde.

Indbyggerne,

hvis Antal beløber sig til omtrent 150,000 Individuer, ere et af de interessanteste Folkefærd i hele Sydhavet; allerede paa den Tid, man opdagede deres Der, havde de naaet et temmelig høit Trin af Civilisation. De høre til Australiens skjønneste Insulanere, ere af malayisk Race, men have en temmelig mørk Hudfarve. De ere ranke, store og velskabte, deres Legeme er meget muskelrigt; Ansigtet danner en ædel Oval, Panden træder tænkende frem, den krumme Næse viser Dristighed og Anstand, det skjøntdannede Øies aabne, ærlige Blik forkynder en from Sjæl og af dets sorte Diesteen fremstraale alle hine aandige Kræfter, der ene gjøre Mennesket til Menneske. Mund og Hage træde ædelt tilbage; intet fremstaaende Kjævebeen, ingen dyb Øievinkel, ingen vellystig Læbe hentyder paa Raahed eller Vildhed. Legemet er smidigt, Lemmerne fremvise den reneste Symmetrie. Aanden svarer fuldkommen til denne Skildring af Legemet: Modtagelighed for enhver ædlere Følelse, herlig Fatteevne og den lykkelige Takt: at kunne blandt de tilbudte europæiske Gaver hurtig vælge dem, der virkelig fortjene at paaskjønnes.

Sandwichanernes ældste Historie bestaaer af Sagn. Ifølge disse herskede den mægtige Aand Etua Rono over disse Øer. De vare ubefolkede, men han kunde ingen Mennesker frembringe, thi hans Gemalinde var ufrugtbar. Stor var hans Kummer herover, og hans Taarers Strømme randt ned fra Roa. Selv hans ømme Kone, den skjønne Opuna, var ikke i Stand til at trøste ham. Endelig bønhørte Skjæbnen hans inderligste Ønske. To Baade, som af Bølgerne vare drevne hen mod Owaihi's sydøstlige Odde, strandede her. Endnu fremviser man Stedet, hvor det første Menneske var stegen iland og havde indtrykt sine Fodspor i Klippen. (Ogsaa paa Ceylon foreviser man Adams Fodspor.) De Strandede havde Sviin, Hunde, Høns og spiselige Rødder ombord. Rono var netop fraværende og opholdt sig paa de nordlige Øer, hvor han fiskede for sin Gemalinde. Den ham undergivne Ildgud var en Fjende af Menneskerne, og søgte derfor at forjage de Fremmede fra Øen. Med vred Mine spurgte han dem: „Hvorfra ere I komne?" De svarede: „Vi komme fra et Land, hvor der gives Sviin, Hunde, Kokosnødder og Brødfrugt i Mængde; en heftig Storm har kastet os ud af den rette Vei, da vi vilde besøge vore Naboer, og fem Gange har Maanen forandret sig, førend vi naaede herhid." De bade nu om Tilladelse til at nedsætte sig her, hvilket Ildguden grusomt nægtede dem, endskjøndt de lovede, at ville offre ham et Sviin. Da bemærkede Rono en fremmed Lugt, der kom fra Owaihi; han vendte da pludselig tilbage igjen og blev glædeligt overrasket ved Synet af Menneskerne.

Hans venlige Udseende indgod de Fremmede Tillid; de beklagede sig nu for ham over den haarde Behandling, Ildguden havde viist dem, og bade om Tilladelse til, at turde nedsætte sig paa denne Ø. Da blev Rono saa harmfuld, at han kastede Ildguden ned i Mowaa Roa Kairuo's Krater, hvor han endnu bestandig raser. Menneskerne, der nu levede roligt paa Owaihi, lagde ved Offringer deres Taknemmelighed mod Rono for Dagen, og de formerede sig meget hurtigt. De foranstaltede aarlige Fester og høitidelige Lege, Makohiti, til Ære for Rono; hvo der vandt Prisen ved disse Lege, blev bekrandset og gjaldt for Festens Konge. Fra Owaihi af bleve ogsaa de andre Øer befolkede, og Gudernes Antal formerede sig; dog vedblev Etua Rono at være den største Gud. Saaledes levede Menneskerne en gylden Tidsalder i Fred og Endrægtighed, under Ronos velsignelsesrige Beskyttelse, da der pludselig indtraf en sørgelig Begivenhed. Den skjønne Opuna forelskede sig i en Mand paa Owaihi og lykksaliggjorde ham med sine Gunstbevisninger; opflammet af Skinsyge styrtede Rono hende ned fra en høi Klippe, saa at hun knustes i Afgrunden. Neppe var Gjerningen fuldbragt, førend den dybeste Anger bemægtigede sig ham; rasende af Fortvivlelse løb han omkring paa Øen og slog alle Mennesker, der mødte ham. Disse vare forbausede over den med Gud nu foregaaede Forandring; og da de spurgte ham om Aarsagen, gav han dem til Svar: „Jeg har myrdet, hvad der var mig det Kjæreste paa Jorden!" Han bar nu Opuna's Liig ind i Øens Morai, ved Bugten Karekakua (netop den Morai, hvis Plankeverk Cook lod nedbryde), og forblev der længe, hensunken i Kummer. Omsider besluttede han at forlade Øerne. Det jamrende Folk trøstede han med det Løfte: at han engang vilde komme tilbage igjen paa en svømmende Ø og skjenke sine Yndlinge Alt, hvad der kunde være deres Hjerter kjært. Derefter besteeg han et Fartøi af en besynderlig Bygningsmaade, og med dette seilede han bort til et fjerntliggende Land.

Med Rono's Bortgang forsvandt ogsaa den gyldne Tid. Gudernes Antal blev bestandig større og større, men deres Indflydelse var ikke saa heldbringende som Rono's fordum var. Ham havde man kun offret Frugter, men nu lod man sig forlede til Menneskeoffere. Imidlertid findes der dog intet Spor til, at Sandwichanerne nogensinde have været Cannibaler. — Dette Folks historiske Erindringer afbrydes nu ved en stor Aabning, indtil det Tidspunkt indtraadte, da den forhen omtalte Baad landede med de hvide Mennesker, hvorfra den største Deel af Jeris nedstammer. Fra de fem hvide Mænds Ankomst indtil Tameamea's Tid have syv Konger hersket efter hinanden. I dette Tidspunkt skulle to Fartøier være strandede ved Owaihi's nordøstlige Kyst; Videre veed man ikke om dem. Desuden skal man engang have seet et stort Skib i det Fjerne.

Med den store Søfarer Cooks Ankomst i Aaret 1778, under Kong Teraiobu, begynder en ny Epoche i Sandwichsøernes Historie. Dengang havde hver Ø sin egen Jeri-Rahi eller Høvding, der havde uindskrænket Magt over sine Undersaatters Liv og Død, og til hvem Landeiendommenes Besiddere maatte betale en Tribut. Trods Tabet af deres Capitain, fandt Cooks Ledsagere sig dog tvungne til den Tilstaaelse: at disse Insulanere vare et godmodigt, uforværvet og ædelt Folk! De indrømme ogsaa, at Cook var selv Skyld i sin Ulykke, og at de, som hans Ledsagere, have, selv efter denne Begivenhed, ikke havt nogensomhelst Grund til at beklage sig over de Indfødte. Hint Hang til at stjæle havde de tilfælles med alle Sydhavsinsulanerne, endskjøndt denne Lyst til, at tilegne sig Noget af den umaadelige Rigdom, der i deres Øine findes i et europæisk Skib, som er fuldt af det kosteligste Jern, — neppe kan belægges med Navn af Tyveri, i den Mening vi tage Ordet. Den overdrevne Strænghed, hvormed Cook straffede hin barnagtige Tilbøielighed og Begjærlighed, paadrog ham den Skjæbne, der

bortrev en udmærket Sømand, men ingen Menneskeven.

Tatowering var almindelig; Klædedragten havde megen Lighed med den, vi see paa de græske Basreliefs. Fruentimmerne pyntede sig med et Halssmykke af Muslingskaller eller en Krave af brogede Fjer; deres Haar var smykket med Blomsterkrandse; dette, i Forening med Armbaand af flere Slags, udgjorde hele deres Puds. — Sandwichanerne levede i smaae Flekker paa flere Hundrede Huse, der stode uregelmæssigt ved Siden af hverandre. Foran nogle af disse Boliger saae man en Gaardsplads, indhegnet med et Gjærde. — De lavere Folkeclassers Næringsmidler bestode i Fiske og Vegetabilier; de Fornemme nøde derimod Svine- og Hundekjød. Man satte ikke megen Priis paa Fjerkræ. De forstode allerede at nedsalte Kjød, vidste at tilberede velsmagende Spiser og vare overhovedet meget reenlige. — Jeris byggede Skibe og flettede Maatter; Karakas, eller det simple Folk, beskæftigede sig med Markarbeide, Hovedyrkning og Fiskeri. — Landets Frugtbarhed lod dem Tid nok tilovers, til deres Dandse (see Pl. 23) og Adspredelser; deres Dands havde de bragt til en Grad af Fuldkommenhed, der endog fyldte Europæerne med Henrykkelse. Allerede som Drenge begyndte de at forlyste sig med Vaabenleeg; de havde ogsaa et Slags Brætspil, der ikke var vort Damspil uligt, men som udfordrede mere Opmærksomhed, paa Grund af den større Mængde Tavler. Poesie, Musik og Dands gik her Haand i Haand, ligesom hos alle Sydhavsinsulanere. Deres Sange indeholde Heltenes Priis; Sangen er vel i sig selv monoton, men i Forening med de accompagnerende Trommeslag afmaaler den Vendingerne i Dandsen og bærer en høiere Harmonie i sine Tonesvingninger. Deres Dandse ere aand- og sjælfulde. I den svævende Dands udfolde disse Insulanere den menneskelige Skikkelses Pragt og Skjønhed paa det Herligste, idet de i deres utvungne Bevægelser fremstille alle naturlige og skjønne Stillinger. Rolig skrider Dandseren frem. Her er det ikke Fødderne, hvori hele Kunsten stikker, men det er hans Legeme, det er hans Arme, alle hans Muskler, hans sjælfulde Miner, der henrive os. Sangen begynder langsomt og sagte; lidt efter lidt bliver den hurtigere og stærkere, efterhaanden som Dandserne skride videre og deres Minespil opildnes. Alle Tilskuerne blande deres Stemmer i Choret, og her see vi igjen det gamle Grækenland med sine Fester og Chor, med sine Tragoedier og Dandse, levende fremstillet for vore studsende Blikke. Og dette kostelige Skuespil forskaffede Sandwichaneren sig i fuldt Maal, uden at han behøvede at fede sine Dandsere og Nattergale med gyldne Øg! Desuden havde de Væddeløb og Svømmeøvelser midt i Brændingerne; og ligesom i det gamle Grækenland, dannede Gymnastiken ogsaa her den fortrinligste Deel af Opdragelsen. Deres Fartøier vare meget godt byggede; de vare heller ikke ganske uerfarne i Billedhuggerkunsten, thi Skaalerne til Avadrikken vare prægtigt udarbeidede: disses Fodstykker bestode nemlig almindeligviis af 3 eller 4 smaae menneskelige Figurer, der vare meget skjønt tegnede og godt udarbeidede. — Deres Vaaben bestode i Køller, Landser og Dolke af haardt Træ. Jeris bare de forhen omtalte Hjelme og Kapper, smykkede med Fjere; Høvdingens Kappe var forfærdiget ene af gule Fjer. — Deres Afgudsbilleder bestode i groteske Figurer, der forestillede frygtelige Carricaturer af den menneskelige Skikkelse. Kongens Billede havde et aabent Gab med Hundetænder. Ligesom hos alle gamle Folkefærd, selv hos Jøderne, drog ogsaa disse Insulaneres Helligdom med i Krigen; dens Erobring af Fjenden gjorde ogsaa en Ende paa hele Krigen. De Fangnes Lod var haard. Da intet Blod turde udgydes, bleve de qvalte foran Gudernes Billeder og henlagte med Ansigtet mod Jorden.

De Døde bleve med mange Ceremonier nedlagte i Huler. Naar Kjødet var henraadnet,

renſede man Benene, og enten gjemte man dem da paa hellige Steder, eller man fordeelte dem ſom Reliquier blandt den Afdødes Slægtninge. Undertiden befalede Døende, at deres Been ſkulde kaſtes ned i den høit tilbedte Gudinde Pelai's Bolig, den brændende Krater. Qvinderne turde under Livsſtraf ikke betræde det Huus, hvor Mændene ſpiſte; de vare ganſke udelukkede fra al Adgang til Morais. Forreſten nøde de ſtor Frihed og havde en Stemme i Forſamlingerne, hvor man raadſlog om Krig eller Fred.

Indvielſen ved det hellige Ord Tabu var her meget i Brug. Skibe, Grundeiendomme, Bohave, Dyr o. ſ. v. kunde alle tabueres, og Ingen vovede da at forgribe ſig derpaa. Saaledes vare Sæderne beſkafne, da Cook ankom og Indbyggerne anſaae hans Skib for den ſvømmende Ø og ham ſelv for Guden Rono. Senere har Meget forandret ſig her. Det var uden Tvivl en Lykke for disſe Naturbørn, at Forſynet i denne ſkjæbneſvangre Tid, da deres Bekjendtſkab med Europæerne begyndte og en uundgaaelig Omdannelſe af deres Sæder foreſtod — ſtillede en Mand i Spidſen for dem, der indtager en ærefuld Plads ved Siden af en Solon, Lykurg, Perikles og lignende Menneſkehedens Hædersmænd. Denne Mand var Tameamea, en ſtor Mand i Ordets egentlige Betydning. Han var Arving til en liden Deel af Owaihi; Kavarao, en Søn af Taraiobu, beherſkede den øvrige Deel. Denne var en gruſom Tyran, ſom raſede paa en Maade, der vilde have været en Keiſer af Marokko værdig. Desuden var han gjennemtrængt af Herſkeſyge og Lyſt til at gjøre Erobringer. Ligeſom Nebukadnezar holdt han ſig ſelv for en Gud og erklærede, paa den Tid det var Fuldmaane: at han ſelv var Tabu, hvorfor kun Præſter turde ſee paa ham; enhver Anden, der da mødte ham, blev henrettet paa den meeſt qvalfulde Maade. Tameamea overlegen i Magt, vilde han ogſaa berøve denne ſin Arv; men her fandt han en vældig Modſtander, der var ham uendeligt overlegen, ſaavel i Aandens, ſom i Legemets Kræfter. Til Slutningen bleve Tameamea og han enige om, at gjøre Ende paa Sagen ved en Tvekamp og ſaaledes at ſkaane deres Underſaatter, idet de afgjorde deres Strid paa Ridderviis. Gjennemboret af Tameamea's Spyd ſank Kavarao død til Jorden. Helten var nu Herre over den hele Ø. Dygtig i Krig og Vaabenøvelſer, kunde han lade flere Spyd kaſte imod ſig fra forſkjellige Sider, og dog afbøde dem alle ved ſin mageløſe Behændighed. Tilligemed Kavarao's Arv tilfaldt ogſaa Den Muwe eller Mowi (ſee Pl. 25) ham. Han ægtede ſin overvundne Modſtanders Datter, erobrede hele Øgruppen og anvendte nu alle ſine Kræfter paa det ſtore Øiemeed: at vorde ſit Folks Velgjører. Fremfor Alt ſøgte han at fremme Handelen. Han ſolgte aarlig for 300,000 ſpanſke Dalere Sandeltræ til China, og for dette ſamme Produkt tilforhandlede han ſig ſtore amerikanſke Handelsſkibe. For at danne ſin Nation til Søtjeneſten, bemandede han ſine Skibe med Europæere og Indfødte. Han vidſte endog at ſætte ſig i Beſiddelſe af en liden Krigsflaade og ſkabte Finantſer, ſom han vedligeholdt i den misundelsesværdigſte Tilſtand, idet han beſtandig havde rede Penge i Forraad. Han byggede Fæſtninger, beſatte dem med Kanoner af ſvær Caliber og oprettede en Armee paa 15,000 Mand, alle bevæbnede med Skydegeværer. Han tog Europæere i ſin Tjeneſte og vidſte at gjøre et langt heldigere Valg blandt disſe, end Tyrkerne hidtil have forſtaaet. Intet, ſom kunde være hans Land nyttigt, undgik denne ſtore Aands Opmærkſomhed; og med et klart Blik vidſte han at vurdere Værdien af ethvert Produkt. Ved Spanieren Marini gjorde han ſaaledes en Art ualmindelig ſkjøn Bomuld til Culturplante, og en Art indenlandſk Hør ſkal endog overgaae den nyſeelandſke i Fortrinlighed. Ethvert Skib, der løb ind i hans Havn, var lige ſaa ſikkert, ſom i nogen europæiſk Havn. Da hans første Skib gik med Sandeltræ til Canton, maatte det her betale en betydelig Afgift for Anker-

grunden. Han meente nu, at hvad der var Ret hos en Anden, maatte ogsaa være billigt hos ham; og ethvert Skib, der anløb Sandwichsøerne, maatte nu betale 40 spanske Dalere i den ydre, 80 i den indre Havn, for Tilladelsen til at ankre. Han begunstigede Kjøbmænd og andre Europæere, der nedsatte sig hos ham. Til sin Tjeneste valgte han kun dem, som hans skarpe Blik erkjendte for brugbare Mennesker; men disse belønnede han godt, baade med Penge og Gods. Endskjøndt han lige til sin Død holdt sit Fædrelands Sæder og de nedarvede Skikke i Ære, saa pleiede han dog ikke at tage mindste Hensyn til hin Casteaand, hvis fordærvelige Indflydelse han snart indsaae. Hans Fortrolige vare dygtige Mennesker af alle Classer, og hans første Minister, hans tro Raadgiver, Ven og Medhjælper, Karemaku, gjorde i Sandhed hans Valg megen Ære. Denne store Mand virkede i Forening med sin Konge, og deres Verk lykkedes dem i den Grad, at de forskaffede Sandwichsøernes Flag Agtelse overalt. Georg den Fjerde erkjendte Tameamea for sin Ligemand og gav ham Titelen „Majestæt," der i det Mindste ikke blev vanæret af den Sidste. Kotzebue har opbevaret os en saare mærkværdig Ytring af Tameamea. I denne Sofarers Nærværelse omfavnede han Statuen i sin Morai (see Pl. 25) og sagde følgende mærkelige Ord: „Disse ere vore Guder, som jeg tilbeder; om jeg gjør Ret deri, det veed jeg ikke; men jeg følger min Tro, der aldrig kan være slet, da den foreskriver mig: ikke at begaae nogen Uretfærdighed!" — Tameamea var ingenlunde ugunstig stemt mod Christendommen, men han kjendte den ikke; og dersom de Europæere, der omgave ham, havde forstaaet at vise ham den guddommelige Aabenbaring i sin rene, velgjørende Glands, saa vilde disse lykkelige Øer vistnok være blevne forskaanede for den ulykkalige Forvirring, som hans gale Søn fremkaldte. Tameamea døde den 18de Mai 1819, oprigtig begrædt af sit taknemmelige Folk. Efter den i Landet herskende Skik havde man allerede for længe siden udseet to Personer, der skulde offres ved hans Død; men ifølge Tameamea's udtrykkelige Villie blev denne frygtelige Skik ikke fulgt. Hans Been begravedes efter Landets Skik, og fordeeltes senere blandt hans Slægtninge.

Den ædle Tameamea's retmæssige Efterfølger var den foragtelige Drukkenbold Liolio, der overtog Regjeringen under Navn af Tameamea den Anden. Staten vilde snart være gaaet tilgrunde under dette Dyr af et Menneske, dersom ikke Tameamea's Aand havde besjælet hans trofaste Ven Karemaku; han dæmpede allevegne Oproret, men kunde ikke indgyde Folket Kjærlighed til den nye Konge. Denne opslog sin Residents paa Wahu, hvor han fordrev Tiden med Udsvævelser af den meest brutale Art. Desuagtet havde desværre ogsaa han Smigrere, der bestyrkede ham i den taabelige Tro: at han var sin Faders værdige Efterfølger. Som det almindelig gaaer, vilde ogsaa han optræde som en Reformator; trods alle Karemaku's Modforestillinger afskaffede han, i sin Regjerings femte Maaned, al Religion. De fornemste Jeris bleve indbudne og beværtede med Viin og Rom; af det sidste Slags uddrak Hs. Majestæt en heel Bouteille i eet Drag, hvorimod Tameamea havde i sit hele Liv været yderst maadeholden. Qvinderne bleve indførte hos ham og tvungne til at spise Svinekjød, hvorved en dobbelt Religionslov blev overtraadt. Nu erklærede han reentud, hvad han egentlig vilde. En stor Deel af Tilhørerne blev greben af Frygt og Forfærdelse. Man spurgte ham, hvad Ondt Guderne da havde gjort, siden han vilde afsætte dem. Da sprang han rasende op, styrtede hen mod Morais og mishandlede Guderne; og da Folket saae, at Guderne ikke forsvarede sig, fik det Mod og alle Morais bleve ødelagte i Bund og Grund. En almindelig Opstand var, som man let kunde forudsee, Følgen af dette Skridt; og havde Karemaku ikke været, vilde den ubesindige Konge snart være bleven et Offer for Folkets Forbittrelse. Denne Sandwichanernes Yndling, der var aldeles uskyldig i Templernes Ødelæggelse, men ikke kunde

gjøre det allerede Skete ugjort, gjenoprettede Roligheden. Folket var nu i Ordets egentlige Betydning uden Religion og uden Lov; gammel Skik og Vedtægt holdt dog endnu Roligheden vedlige. Karemaku gjennemskuede Følgerne af denne lovløse Tilstand; og han besluttede nu, at foregaae Nationen med et godt Exempel og at vorde en Christen. Da Capitain Freycinet landede her, paa sin Reise omkring Jorden, lode Karemaku og hans Broder Boki sig døbe af Skibspræsten.

Paa samme Tid, nemlig i April 1820, ankom nordamerikanske Missionairer til Wahu. Her vare de paa deres rette Plads, thi Folket trængte til en Religion. Imidlertid vilde Kongen ikke tillade dem, at komme iland; da maatte Karemaku ogsaa her optræde som Mæglende. Han forestillede Kongen, at han ikke kunde vise nogen større Velgjerning mod sit Folk, end Indførelsen af den christelige Religion. Nu besluttede Kongen omsider, at indrømme Missionairerne et Stykke Land, hvor de kunde nedsætte sig, bygge en Kirke og prædike deres Lære, dog kun under den Betingelse: at Missionairerne strax skulde forlade Landet igjen, dersom deres Religion yttrede en skadelig Indflydelse her. Nordamerikanerne underkastede sig dette Vilkaar; de vidste snart at vinde Kongen og de fornemste Jeris, hvorved det da ogsaa lykkedes dem, hurtigt at udbrede deres Tro. I Aaret 1822 udkom paa Wahu den første trykte Bog, i disse Ders Sprog. Den nye Lære udbredte sig uden Tvang og syntes at ville forskaffe sig Indgang allevegne, uden ringeste Blodsudgydelse. Men, saa godt skulde det ikke gaae de stakkels Sandwichanere! Det synes desværre, at Missionairerne kun sjelden besidde den Klogskabens og Forsigtighedens Aand, som deres Herre og Mester har anbefalet dem i hine Ord: Værer snilde, som Slanger, og enfoldige som Duer! Missionairerne synes almindeligviis at mangle en af disse Hovedbyder ved en christelig Religionslærer. Ogsaa Missionairerne paa Wahu gjorde sig skyldige i sørgelige Misgreb. I Stedet for at nøies med, at Folket skjænkede den nye Religion sit Bifald, i Stedet for at danne en virkelig christelig Slægt, ved Oprettelsen af gode Skoler, og at have hin Overbærelse med de Gamle, som dog vor hellige Religions Stifter selv iagttog, — skulde hele Folket nu pludselig fødes paany, endskjønt det allerede var gammelt. Man lod sig ikke nøies med, at afskaffe de Sæder og Skikke, der ingenlunde kunde enes med Christendommen, men pludselig og paa een Gang skulde Springet gjøres fra Hedenskabets Svovlpøl ind i en christelig Himmel. Hin glade Munterhed hos dette Folk, dets Dandse, Nationalfester og Lege bleve haardt forfulgte, Miner og Lader bleve dem foreskrevne, hele Nationen blev dreven til Skole og alle Oldinge tvungne til at lære at læse. Da udbrød Karemaku med Taarer i Øinene: „O, Tameamea, du er død altfor tidlig!"

Følgen deraf var, at Øerne gjorde Oprør. Karemaku, Folkets Afgud, og Kahumana, den gamle Dronning, droge ud imod Oprørerne. Liolio flygtede med sin Gemalinde til London, hvor begge døde. Karemaku vendte som Seirherre tilbage til Wahu. Liolio's Søn, et Barn, blev nu udraabt til Konge, under Navn af Tameamea den Tredie. Begge Dronningerne Kahumana og Nomahanna førte Formynderskabet. Missionairen Bengham havde ganske bemægtiget sig Dronning Kahumana og forledet hende til grusomme Forfølgelser. Agerdyrkerne bleve kaldte bort fra deres Marker, for at lære at stave under Dronningernes Opsyn! Dette Uvæsen fremkaldte den høieste Grad af Misfornøielse; Kirken blev stukken i Brand om Natten og Ilden kun med Møie dæmpet, uden at man senere opdagede Gjerningsmændene. Karemaku er allerede død, Folkets Kraft er nu knuust ved tvende Qvinders Daarskab og ved en herskesyg Missionair, der har aldeles glemt sit Kald og sine Pligter. Sukkende under den mørkeste Fanatismes Svøbe, er Folket omsider bragt til For-

tvivlelse. Bengham's Ledsagere, der saae alle de Ulykker, som denne Evangeliets uværdige Forkynders Fremgangsmaade bragte over hint uskyldige Folk, have næsten alle forladt ham. Sandwichanerne udvandrede skareviis, for at undgaae et Aag, der paalagdes dem ved Misbrug af det Helligste. Flere Hundrede af disse Insulanere ere allerede landede paa Nyguinea, Andre ere flygtede til Carolinerne, ja selv paa de nordlige Marianer have de nedsat sig og anlagt smaae Colonier. Af Sandwicharchipelets 400,000 Indbyggere skal der nu kun være 120,000 tilbage.

Imidlertid nedsætte Europæere af alle Nationer sig paa disse Øer. Dog lader det til, at en politisk Forandring ogsaa foresaaer disse Egne. Den nordamerikanske Ørn og den brittiske Leoparde betragte allerede hinanden med et misundeligt Blik, idet de begge have en forbistret Lyst til denne kostelige Besiddelse; og det synes næsten, som om den amerikanske Ørn vil her, ligesom overhovedet i hele Sydhavet, gaae af med Seiren over den brittiske Leoparde. Den Nation, der er i Besiddelse af Sandwichsøerne, er unægtelig ogsaa Herre over Handelen i Sydhavet; og i Sandhed, den Tid vil maaskee snart komme, da europæiske Stæder ville hæve sig paa disse Øer og deres Indbyggere see umaadelige Rigdomme sammendyngede her. — Selv Sproget paa Wahu egner sig til et Verdenssprog. Det er ei alene meer eller mindre beslægtet med alle Australiens Sprog, men ogsaa behageligt, blødt, let at lære og skikket til at modtage en uendelig høi Grad af Uddannelse. Desuden er det en uimodsigelig Kjendsgjerning, at de østasiatiske Tungemaal danne sig hurtigt efter dette klangfulde Sprog. Hin Sammendyngen af Consonanter, der gjør de nordiske Sprog saa haardtklingende, er dette Sprog aldeles fremmed, og alle haarde Consonanter, t. Ex.: r, t, k, f og n, formildes stedse i Udtalen. Saaledes danner Bogstavet r en Mellemlyd, der gaaer over i l; n formildes ved det klangfulde g, hvilket vidner om en Fiinhed i Høreorganerne, hvormed dette Naturfolk er begavet. Selv Cook paastaaer: at denne Nation er, om ikke den meest talrige paa Jorden, saa dog vistnok den meest udbredte. Dette Folks Skjæbne er for Øieblikket beklagelsesværdig; men Civilisationens Spirer ere dog nedlagte her tilligemed Christendommen, Menneskeoffringerne ere ophørte, og der bliver os altid den Trost tilbage, at hin Christendommens Misbrug kun er forbigaaende, imedens Christendommen selv vil slaae bestandig fastere Rødder, hvor den engang er plantet.

Sandwichsøernes Beboere maae inddeles i fire Classer (Caster); til den første hører den kongelige Familie og den øverste Minister; til den anden: Statholderne over Øerne og de store Distrikter, Efterkommere af fordum regjerende Familier (paa en Maade Mediatiserede, thi alle Høvdingenes Værdighed er arvelig); til den tredie Classe høre Høvdingene over de smaae Distrikter eller enkelte Landsbyer, som svare Grundskat; til den fjerde: Agerdyrkerne og den øvrige arbeidende Folkemængde. Der hersker aabenbart et Slags Lehnssystem; Kongen er Herre over alle Grundeiendomme og har deelt disse imellem sine Høvdinge, som derfor gjøre Krigstjeneste og svare ham Afgifter. Hver Ø har sin Statholder og er inddeelt i Distrikter, der have 10 til 12 Mile i Omfang og igjen ere deelte i smaae Kredse. Over alle disse Over- og Underafdelinger ere Høvdinge ansatte. Foruden Afgifterne til Kongen, erholder Statholderen eller Høvdingen i ethvert Distrikt ogsaa sin Tribut.

Tameamea havde sin Residents paa Øen Wahu (25 Qvadratmile med 20,000 Indbyggere), i Staden Hanaruro, som har 6 til 7000 Indvaanere. Her beboede han selv et paa europæisk Viis bygget Huus; 15 Kanoner stode opplantede udenfor samme, og Vagttjenesten forrettedes af omtrent 50, med Geværer og Bajonetter forsynede Soldater (see Pl. 23). Husene i denne Stad ere vel kun opførte af Tømmer og Bræder, men have et venligt Udseende; de meest

udmærkede Bygninger ere: Kongens Palads, en Morai ved samme og den første Ministers Bolig (see Pl. 24). Forresten residere her en engelsk og en nordamerikansk Consul, ligesom man ogsaa allerede har Gjæstgiversteder, Billardstuer og Postvogne. Indbyggerne ere overordentlig øvede i at forfærdige Tøier og Maatter, som i Henseende til Fiinhed, Smagfuldhed og Styrke overgaae alle andre Maatter (see Pl. 24). Overhovedet har Culturen gjort betydelige Fremskridt paa Wahu, den yndigste af alle Øerne; den Deel af samme, der ligger nærmest ved Havnen, udmærker sig i Særdeleshed og vinder bestandig mere og mere Udseende af europæisk Civilisation. Her er den første christne Kirke opført. Nye Huse af Steen, Magasiner og andre offentlige Bygninger fremstaae hvert Aar. Til Havnens Beskyttelse er der endog bleven anlagt et Fort, som er besat med gode Kanoner. Selv Luxus er allerede tiltaget betydeligt paa Wahu; Dronning Nomahanna angiver Tonen, og hvad hun bærer, gjælder strax som en ny Mode og søges med Begjærlighed af de Skjønne i Hovedstaden Hanaruro. Væddeløb ere allerede brugelige her; men man har ogsaa opfundet andre Lege, hvorved der indgaaes store Væddemaal; en af dem er virkelig sindrig og kan have lykkelige Følger for dette Folks Industrie; det er nemlig Skibslegen. Deeltagerne heri ere almindeligviis dygtige Skibsbygmestere; de forfærdige sig smaae nydelige Skibe efter alle Kunstens Regler, og de forstaae at bygge dem saa fuldkomment, at de blive gode Hurtigseilere. Disse Smaaskibe blive da fuldstændigt tiltaklede, forsynede med Seil og prydede med Vimpler. Deres Eiere forsamle sig nu ved Bredden af en liden Indsø, udspile Seilene, befæste Roret i den behørige Retning og overlade den lille Flaade til Vinden. Det Skib, der er bedst bygget og ved hvis Udrustning alle Fordele ere tilbørligt benyttede, seiler da forud for de andre, ankommer tidligere til den modsatte Bred af Søen og dets Eier har vundet Væddemaalet. — Man seer ogsaa Børn efterligne deres Fædre i dette Spil, og det lader sig ikke beregne, hvilken Indflydelse en saadan Nationalleeg kan have paa Wahu's fremtidige Flaade. Denne Øes stribede Flag bliver allerede nu respecteret i alle Havne, hvor det lader sig see. Nordamerikanerne, der, som bekjendt, ere de bedste Søfolk i Verden, forstaae ret godt at sætte Priis paa de wahuske Matroser.

Men Øen Wahu er tillige den bedst dyrkede blandt alle Sandwichsøerne, ja maaskee i hele Australien. De pragtfulde Taroplantninger aflægge virkelig det hæderligste Vidnesbyrd om Indbyggernes Flid. En saadan Taromark danner en regelmæssig Firkant paa 160 Qvadratfod, og er trindt omkring indfattet med Stene. Denne Mark eller Dam indeholder et par Fod Vand, i hvis dyndede Grund Taro'en plantes, da den kun trives saaledes. Enhver saadan Dyndmark har to Sluser, for at kunne lade Vandet løbe ind fra den ene Side og stromme gjennem den modsatte Sluse ud over den tilstødende Mark. Disse Marker ligge terrasseviis oven over hinanden, og det samme Vand, der vander den høistliggende Mark, vander ogsaa den nærmestfølgende Plantning. Naar man vil plante Taroen, lader man Vandet løbe ud, saa at der kun bliver en halv Fod tilbage, og stikker da Sideskuddene — hvoraf den frodigt voxende Arum udskyder en stor Mængde — ned i Dyndet. Disse Skud voxe hurtigt og have allerede efter tre Maaneders Forløb Knolder, som ere modne til at indsamles. Taro'en behøver megen Plads, fordi den har stærke Rødder; den skyder lange Stængler og store Blade, der ligesom svømme paa Vandets Overflade og tage sig meget smukt ud, hvortil det skjønne Blad med sin zirlige Form ei bidrager lidet. Markernes Mellemrum ere tre til sex Fod brede, prydede med Rækker af Bananer og Sukkerrør, og danne skyggefulde Alleer. Hele Bjerge ere paa denne Maade belagte med Taromarker, og da Vandet falder trappeviis gjennem Sluserne ned i de lavere liggende Plantninger, saa danner et saadant Bjerg med sine

utallige Cascader, der styrte ned mod Dalen, imellem de meest pragtfulde Planteskikkelser, et i Sandhed fortryliende Maleri. Disse Taromarker tjene tillige til Fiskedamme, som her besættes med Fiske fra Ferskvandsbækkene; Tarovandet bekommer dem godt, de formere sig stærkt og yde Indbyggerne en meget velsmagende Spise. Imidlertid kræve Taroplantningerne saare meget Arbeide, hvortil der virkelig anvendes en Kunst, der vilde gjøre det meest fuldendte Agerbrug Ære. Dyrkningen af de øvrige Culturplanter drives med en ikke mindre Industrie, og saavel Landets oprindelige, som dets indsødte Væxter dyrkes med megen Omhu.

Paa Den Wahu er ogsaa hele Archipelets politiske Magt forenet, nemlig: Militairmagten, Flaaden, der bestaaer af et Par dygtige Krigsskibe, og Alt, hvad der hører til Regjeringen. Her tage ogsaa de fleste fremmede Skibe hen. Da Tameamea viste sig med sin Flaade for Wahu, flygtede den derværende Konge ind i Bjergegnen, i den Overbeviisning: at hans Modstand vilde være frugtesløs og kun bringe Fordærvelsen over hans Undersaatter. „Jeg veed, at jeg maa doe!" sagde han; „men det skal ei skee for min Overvinders Hænder, den Triumph under jeg ham ikke. Selv vil jeg offre mig til Guderne!" Man har senere fundet hans Liig i en Hule paa Bjerget.

Allerede i Aaret 1832 blev denne Ø besøgt af 159 nordamerikanske, engelske og andre sofarende Nationers Skibe. Sandwichsøerne ere især vigtige som Forfriskningsstation for de fra Amerika til Asien bestemte Skibe, navnligen for alle dem, der gaae ud paa Hvalfiskefangst i det japanske Hav.

Folkestammerne paa Malayer-Øerne, Sønden for Ækvator.

I. Nyseelands Beboere.

Det var Johnson Tasman, som i Aaret 1642 opdagede Ny Seeland, efterat han var bleven udsendt paa en Opdagelsesreise af Vandiemen, den hollandske Generalgouverneur i Batavia. Men fra denne Tid hengik der en lang Række af Aar, inden dette skjønne Land atter blev besøgt; dette skete nemlig først i Aaret 1769, da Capitain Cook, paa sin første Reise omkring Jorden, ei alene, saa at sige, paany opdagede Nyseeland, men endog opmaalte sammes Kyster, paa hvilket Arbeide han anvendte en Tid af sex Maaneder. Ved ham erholdt man ogsaa Vished om, at Nyseeland var ved et Stræde, — der nu hedder Cooksstræde — deelt i to Dele: en sydlig og en nordlig Deel. Samtidig med Cook, ja næsten paa samme Dag, ankom ogsaa den franske Capitain Surville til Nordkysten af Nyseeland og landede i Laurestonbugten. I Aaret 1771 ankom Marion du Fresne med Crozet til Debugten, hvor han, tilligemed flere af sine Ledsagere, mistede Livet; da han nemlig aflagde et Besøg paa Kysten, forsvandt han aldeles, uden at man senere opdagede mindste Spor af ham. Cook besøgte igjen Den paa sin anden og tredie Reise; Vancouver landede her i Aaret 1791, d'Entrecasteaux i Aaret 1793. I hine Mellemrum ere vistnok endnu flere Sofarende landede her, men have vel deels fundet en slet Modtagelse, deels mistet Livet. Ogsaa Capitain Duperrey besøgte Nyseeland paa sin Seilads omkring Jorden, og Capitain d'Urville have vi at takke for en stor Mængde vigtige og interessante Efterretninger om dette Land, der upaatvivlelig er det vigtigste i Australien. Siden Capitain Wilson foretog sin Missionsreise, i Aaret 1796, har man ogsaa tænkt paa Nyseelændernes Civilisering og tilsendt dem to Missionairer, Marsden og Nicholas, som dog, med alle deres gode Egenskaber, ikke synes at forstaae den Kunst: at virke paa raae Naturmennesker.

Ved det allerede omtalte, 5 Somile brede Cooksstræde deles Nyseeland i 2 Øer, hvoraf den nordlige hedder Eaheinomauwe, den sydlige: Towai Pornamu; begge tilsammentagne have et Fladeindhold af 2850 Qvadratmile. Den

sydlige D er meget bjergfuld, ufrugtbar og lidet befolket, Bjergenes Toppe ere bedækkede med Snee, og Klipperne, der ligne kunstigt tilhuggede Vægge, strække sig lige ned til Havet, uden at danne Havne eller Bugter og uden at fremvise mindste Spor af en Flods Udløb. Den nordlige D har derimod et venligere Udseende. Bjergene — hvoriblandt Pic Egmont, som efter Forsters Beretning har en Høide af 14,750 Fod — ere mindre steile og mere bedækkede med Skov; Slætter og Dale, vandede af smaae Floder og Bække, frembringe en behagelig Afvexling. Landets Kyster skildres os med glødende Farver af alle Reisende, som de skjønneste, man finder paa hele Jorden; ja, selv Englænderne see sig tvungne til at indrømme: at de ere endnu skjønnere end Englands Kyster. Forster skildrer Duskybugten saaledes: „Landet bestaaer overalt af steile Klippebjerge, der adskilles fra hinanden ved dybe Kløfter og ere nedentil bevoxede med tykke Skove, men paa Toppene enten bedækkede med Snee eller aldeles ufrugtbare. Skjønne Vandfald styrte sig fra disse romantiske Bjerge ned i Bugten, som vi derfor kaldte Cascadebugten. Det Vandfald, der egentlig gav os Anledningen til at opkalde Bugten saaledes, synes i en Frastand af een engelsk Miil ikke at være af nogen stor Betydenhed, hvilket imidlertid hidrører fra dets høie Beliggenhed. Efterat vi vare ankomne til Stedet, maatte vi klattre i det Mindste 600 Fod op ad Bjerget, hvorpaa Vandfaldet findes, inden vi kunde tage det fuldkomment i Øiesyn; men fra dette Standpunkt er Udsigten virkelig stolt og prægtig. Den Gjenstand, der først falder os i Øinene, er en klar Vandsøile af 24 til 30 Fods Omfang; med rivende Hurtighed styrter den sig ned over en lodret staaende Klippe af omtrent 300 Fods Høide. Paa Fjerdedelen af sin Vei støder denne Vandsøile paa et fremragende Stykke af samme Klippe, som fra dette Punkt af begynder at blive noget skraa, og skyder derpaa, i Skikkelse af en gjennemsigtig, omtrent 75 Fod bred Vandvæg, ud over den gjennemskærende flade Klipperyg. Under denne hurtige Nedstrømning begynder Vandet at skumme og brydes paa hver fremragende Kant af Klippen, indtil det samler sig nedenfor og danner et skjønt Bassin, der holder omtrent 180 Fod i Omfang og indsluttes paa de tre Sider af en temmelig lodret Klippevæg, men fortil af store, uordentligt over hinanden nedstyrtede Steenmasser. Imellem disse trænger Vandet sig igjen ud og falder skummende og hurtigt ned ad Bjergskraaningen ud i Søen. I en Omkreds af over 300 Fod fandt vi Luften fyldt med Vanddamp og Dunster, der fremstode ved det heftige Fald og vare saa tætte, at vore Klæder bleve inden faa Minuters Forløb saa gjennemblødte, som om vi havde været ude i den heftigste Regn. Ved denne lille Ubehagelighed lode vi os dog ikke i mindste Maade afholde fra, at betragte dette skjønne Skuespil fra flere Sider, og i denne Hensigt stege vi ogsaa op paa de høieste Steenmasser foran Bassinet. Da vi fra dette Standpunkt saae ned i Vandbækkenet, viste der sig en fortræffelig Regnbue, som under den høitstaaende Middagssol og i Cascadens Dunster fik en fuldkommen cirkelrund Skikkelse og var at see baade forved os og bag os. Paa venstre Side af denne herlige Scene hævede steile, brune Klipper sig høit mod Sky; deres Toppe vare kronede med Træer og udhængende Buske. Paa høire Side laa en Hob store Stene, som det fra Bjerget nedstyrtende Vands voldsomme Magt efter al Sandsynlighed havde optaarnet her. Et skraat Klippelag hævede sig ud over disse Steenmasser, til en Høide af omtrent 150 Fod, og paa dette Lag var der igjen optaarnet en 75 Fod høi, lodret Klippevæg, bevoxet med Buske og Grønt. Længere tilhøire saae man Grupper af sønderbrudte Klipper, paa forskjellige Maader udpyntede med Mos, Bregneplanter, Græs og allehaande Blomster; den hisfra kommende Strøm var derimod paa begge Sider indfattet med Træer, som ved deres Høide af omtrent 40 Fod dækkede Vandfladen

mod Solens Straaler. Vandfaldets Buldren var saa heftig, og lød saa stærkt tilbage fra de nærliggende gjentonende Klipper, at man umuligt kunde høre nogen anden Lyd. Derfor syntes Fuglene ogsaa at holde sig i nogen Afstand fra denne Plads; men længere borte lode Droslernes gjennemtrængende-klare Toner, Skjægfuglens dybere Stemme og Trælsbernes fortryllende Sang sig høre til alle Sider og gjorde denne vilde, romantiske Egns Skjønhed fuldkommen. Da vi nu forandrede vor Stilling og vendte Ryggen mod Vandfaldet, saae vi den vide Bugt ligesom overstrøet med høitbevoxede skovrige Øer; over disse og nedenfor os sinede vi paa den ene Side: det faste Land, hvis høie, sneebedækte Bjerge naaede op til Skyerne, men paa den anden Side: det uoverskuelige Ocean."

Denne Skildring passer ei til Duskybugten alene; alle Søfarende, der ere landede i de meest forskjellige Havne og Bugter, lige fra Cook til d'Urville, tale med samme Begeistring om disse romantiske Kysters Skjønhed. — Nyseeland er Australiens sande Schweiz, i alle Henseender et kjæmpemæssigt Alpeland, hvis Grund er bedækket med Urskove. Brændende Vulkaner har man vel endnu ikke seet paa Øerne, endskjøndt de vulkanske Produkter maae ganske hæve enhver Tvivl om, at saadanne jo have existeret her, i det Mindste i de forbigangne Tider; hvad der foregaaer i det Indre, vide vi endnu ikke. De nyeste Reisende have bragt vulkansk Aske til England, fra den Deel af Nyseeland, der kaldes Hvidøen, hvor man finder en Vulkan i fuld Virksomhed. Bjerget har en Omkreds af 3 engelske Mile, ligger ligeover for Plentybai, imellem Thomasfloden og Østcap, i en Afstand af henved 20 Mile fra Nyseelands Kyster. Denne Vulkans Udbrud skal yde et frygtelig-ophøiet Skuespil. Ved dens Fod flød en Sø af kogende Svovl, og trindt omkring var Grunden belagt med en tyk Svovlskorpe. De Indfødte sagde, at Vulkanens Ild strømmer hen under Søen og bryder igjen frem 20 Mile inde i det Indre af Nyseeland, hvor der findes en stor Sø med hedt Vand, hvori de Indfødte koge deres Næringsmidler. — Jordbunden er overordentlig god og fortrinlig skikket til, at yde en af Jordens yppigste Vegetationer det fornødne Næringsstof. Den lange, gjennem Aartusinder uafbrudt herskende Rolighed og Hvile, under hvilken ingen Øre rystede Landets Urskove, har desuden givet Naturen tilstrækkelig Tid til, at skabe et høit Lag fortrinlig Plantejord, hvorved Grunden er bleven saameget frugtbarere og skikket til Plantninger ved Menneskehaand. Man fandt Urskovene endnu langt mere urørte, end selv hine umaadelige Skovstrækninger i Sydamerika; her have i det Mindste vilde Dyr banet sig Smutgange gjennem Urskovene, men i Nyseeland ligger Alt saaledes, som Naturen har henlagt det. Kjæmpestammerne henligge i uforstyrret Ro; man antager dem endnu for fuldkommen fast Ved, men idet man berører dem, falder man i deres hensmuldrede Støv til over Midten af Livet. Deraf seer man, hvilken Lon Plougen har at vente sig her. — Desuden er Landet rigelig forsynet med Vand; allevegne styrte Floder sig over de steile Kyster ned i Havet. — I de nordlige Egne er Climaet endnu saa mildt, at Træerne ikke engang miste deres Løvsmykke om Vinteren; men i de sydlige Egne hersker der allerede en barskere Luft. Caheinomauwe's Clima kan sammenlignes med Frankrigs, Towai Pornamu's derimod med Englands Clima. Aarstiderne følge her regelmæssigt paa hinanden, kun omvendt, med Hensyn til vore; Vinterne ere strænge og vedvare temmeligt længe i Duskybugten; Efteraaret er skjønt, men Foraaret medfører voldsomme Storme. Forresten er Climaet yderst sundt og et af de bedste paa hele Jorden. Naar man undtager Atlaslandet, gives der vist neppe noget andet Land, hvor Atmosphæren er saa gavnlig for Menneskerne, som her.

Disse Øers Produkter ere endnu kun lidet undersøgte; Brødtræet, Palmerne, og overhovedet

de egentlige Tropevæxter, kunne vel ikke trives i dette Clima, men derimod have vi allerede gjort Bekjendtskab med adskillige saare mærkelige Gjenstande; dertil høre de herlige Skovstrækninger, hvor man finder Bjergfyrretræet og andre, ved deres Størrelse og ranke Vext udmærkede, over 100 Fod høie og meer end 6 Fod tykke Træer, som i hele Skibsladninger fores til den engelske Colonie i Nyholland, hvor de anvendes til Mastetræer og Skibsbygningstømmer. [Dette Træ bliver 160 Fod høit; dets Bark er glat, Naalene ere smaae og tynde, Stammen udsveder en stor Mængde Harpix, og da den bliver 30 til 35 Tommer tyk og desuden har et fast, seigt Ved, som ved sin Rigdom af Harpix modstaaer Ormenes skadelige Indvirkning, saa leverer den det herligste Bygningstømmer, som ogsaa de Indfødte bruge til deres Piroguer.] Her findes ogsaa en Art store Bregner, hvis Rødder ere Indbyggernes vigtigste Næringsmiddel, en sjelden Art Hør, som ved sine blode, fine og stærke Trævler langt overgaaer den europæiske Hør, Aaronsrødder, søde Kartofler, Græskar, Pilerødder, Sandeltræ og mange Slags nye, mindre vigtige Planter. Europæiske Frugttræer, især Ferskentræet, saavel som Haveurter og Kornsorter, trives meget godt i dette Clima; selv de Indfødte dyrke nu Mais, hvortil de opmuntres af en blandt deres Høvdinge, Duaterra: en Mand, der i høi Grad udmærker sig fremfor sine Stammebrødre, ved sin Kjærlighed til europæisk Dannelse. Naar man undtager Hunde, der ikke gøe, Flagermuus og Rotter, har man endnu ingen Pattedyr fundet i disse Egne. Man har imidlertid hidført europæiske Huusdyr, og især have Svinene formeret sig saa betydeligt, at de nu findes flokkevis i de store Skove, hvor de ere blevne ganske vilde. De Indfødte havde i Begyndelsen en saadan Frygt for Heste og Qvæg, at de dræbte de dem forærede Dyr af denne Art. Fugle forekomme i talrig Mængde, deriblandt den saakaldte Emu ɔ: Kasuar; man finder ogsaa forskjellige Arter af Sælhunde. Metaller har man endnu ikke opdaget, skjøndt man har fundet enkelte Spor af Jern; blandt Stenene anføre vi her den saakaldte Jade, en Art Nephrit, hvoraf Indbyggerne forfærdige deres Stridsøxer.

Indbyggerne (see Pl. 26), omtrent 100,000 i Tallet, høre til Australbeboernes anden Hovedrace, som har Lighed med den malayiske. Nyseelænderens Middelstørrelse er fulde 6 Fod. Han er derfor rankt bygt, med faste Knokler og kraftfulde Muskler; hans Ansigtstræk ere skjønne, ædle og dristige, med skarpe Omrids har Naturen præget hans Charakteer i hans kraftfulde Træk. Sort Haar ombølger hans Skuldre, hans Hudfarve er bruun og nærmer sig den sydeuropæiske, Næsen er ikke flad, men fremtræder skjønt bøiet. En fortærende Ild fremstraaler af Nyseelænderens klare Blik. Kjævebenene ere stærke, men ingenlunde fremstaaende, som hos Mongolerne; Læberne ere ikke svulmende, Munden er fyldt med pragtfulde Tænder, Hagen skjønt afrundet, kun Skjægget er svagt. Armen, tidlig hærdet ved Vaabenbrug, er ingenlunde tynd og svag, som Papua'ens Arm, men trind, muskelrig og kraftfuld. Foden forkynder et fast Trin. — Qvinden staaer, med Hensyn til Former og Styrke, lidet tilbage for Manden. Intet Land paa Jorden frembringer skjønnere Mennesker, og disse kraftfulde Sønner ere besjælede af en værdig Aand. I Nyseelænderens Energie findes Intet af Nyhollænderens Ligegyldighed, Trægbed og Taalmodighed, Intet af Hottentotternes eller Negernes Ligegyldighed mod Frihed og Liv, og endnu mindre Noget af Tahitierens blide Godmodighed. Hidtil ere de endnu aldrig bukkede under for Europæerne i nogen Kamp; indtil denne Stund have de endnu altid gjengjældt Anmasselse med Afvisning, Slag med Slag, Saar med Saar. De ere de eneste af Australiens Beboere, der aldrig have ladet sig skrække af Kanonernes Torden; imidlertid ere de altid beredte til, at forene vore aandige Fortrin med deres physiske Overlegenhed. De opfatte hurtigt, grundigt og noiagtigt, forstaae at adskille det Gavnlige fra det

Unyttige, og idet de foragte det Sidste, gjøre de sig Umage for at tilegne sig det Første. De ere de eneste blandt alle de Folkefærd, Europæerne have besøgt, som nære Afsky for berusende Drikke og hos hvilke det giftsvangre Brændeviin kun har fundet yderst faa Tilhængere. De ere det eneste Folk, der i et paa Vegetabilier saa rigt Land endnu ikke har opfundet nogen berusende Drik. Endnu er Vand deres eneste Drik, men usvækket Kraft er ogsaa det uskatteerlige Gode, hvormed denne Maadeholdenhed lønnes. Nyseelænderens Aand nedkues ikke af Sygdomme; han beholder det klare Blik og den frie Brug af sine Legemskræfter, lige til den sildigste Alder. Uafhængighed er ham kjærere end Alt, og selv de Faa, der have levet længere Tid i Europas Hovedstæder, vende med Henrykkelse tilbage til deres Skove. Desuagtet ere de overordentligt bøielige; de vide at tee sig vel, bevæge sig utvungent imellem dannede Mennesker og tilegne sig meget hurtigt civiliserede Nationers Sæder. — Deres Charakteer er godmodig; Maadeholdenhed, Sagtmodighed og Mildhed ere Egenskaber, hvorved den især udmærker sig. Børnene nære en ubeskrivelig Kjærlighed til deres Forældre. Gjæstfrihed, Taknemmelighed, Troskab og Redelighed høre til Nyseelændernes Hoveddyder; men krænket Frihedskjærlighed udarter hos dem meget snart til den afskyeligste Cannibalisme. Nyseelænderen tilgiver aldrig; thi han holder Hævn for at være Retfærdighed, og idet han giver sin Hævngjerrighed frit og blodigt Spillerum mod sin Fjende, er han tillige beredt paa samme gruelige Skjæbne, dersom han skulde falde i den Andens Hænder. Man kunde tilføie: denne overdrevne, udskeiende Retfærdighedsfølelse, denne Hævngjerrighed, der aldrig lader sig formilde, er Nyseelænderens eneste Last. Siden Europæerne ere blevne bekjendte med dette kraftfulde Bjergfolk, have alle de Bebreidelser, man giorde dette Folk, refereret sig til dette eneste Punkt. Aldrig har en Europæer ustraffet fornærmet Nyseelænderen, og den Brutalitet, hvormed overmodige Capitainer troede sig berettigede til at behandle disse Kraftmennesker som Vilde, er altid bleven hævnet skrækkeligt. „Det er oprørende," siger Forster, „at enhver gemeen Matros anseer sig som den naturlige Herre over de Vildes Qvinder og Eiendom, at han troer: at have fuldkommen Ret til at nedskyde en Vild: en Ret, som hans Foresatte ikke engang kunne gjøre ham stridig". Om nu Nyseelænderen ikke finder for godt, at finde sig i Udøvelsen af denne besynderlige Folkeret, saa have vi vistnok ikke nogen Grund til at dadle ham derfor. Men desto mere dadle vi deres Cannibalisme, denne Menneskehedens skrækkelige Forvildelse.

Blandt alle os bekjendte Menneskeædere have Nyseelænderne bragt det til den grueligste Virtuositet i dette Punkt. Grusom Hævn for tilføiet Uret synes at være Hovedaarsagen til deres Cannibalisme, ligesom den er Hovedtrækket i deres Charakteer. Selv Tasman mistede Flere af sit Skibsmandskab i en Fægtning med deme naturligviis maatte ogsaa en Deel Vilde bøde med Livet. Dette fordrede Hævn, og de Hvide, der vare komne til deres Land og havde her tilladt sig Fornærmelser mod dets oprindelige Beboere, bleve nu betragtede som Landets naturlige Fjender. Cook vilde bemægtige sig nogle Nyseelændere, for at hjembringe dem som Aber, til Cabinetstykker for det brittiske Menagerie. Men de vakkre Nyseelændere forsvarede sig som Rasende, og først efterat have dræbt fire Mænd, kunde man bemægtige sig to Drenge. Surville fandt en gjæstfri Modtagelse hos Indbyggerne paa Eaheinomauwe's nordøstlige Kyst. Her udskibede han sine Syge, og Landsbyens Høvding pleiede dem med den største Omhu. Men under en Storm mistede Surville en liden Baad, og da han troede: at de Indfødte havde bortsnappet den, afbrændte han deres Landsby lige til Grunden, efterat han først havde lokket deres Høvding Naginoui ombord, hvor denne snart døde af Kummer og Fortvivlelse. Sorgløse havde Ny-

seelænderne optaget de slemme Gjæster i deres Midte; skændigt havde disse misbrugt den Tillid, man viste dem; Hævn over de Hvide var nu Nyseelændernes eneste Tanke. I Aaret 1772 landede Capitain Marion du Fresne, fandt en gjæstfri Modtagelse og blev derved indbyssет i fuldkommen Tryghed. Han gik iland med 28 Mand og besøgte Indianerne i deres Fæstning; og man saae ham aldrig mere. Selv alle de, der vare beskæftigede med at fælde Træer, bleve ihjelslagne, og blot een eneste Matros undkom, for at overbringe Capitain Crozet denne sørgelige Efterretning. Kun ved hans Charakteerfasthed og Mod reddedes Tømmermændene, der vare trængte endnu dybere ind i Skoven, hvor de vare i fuldt Arbeide med at fælde og tilhugge Mastetræer. Marion og hans 28 Ledsagere bleve stegte og fortærede af Nyseelænderne! Da Crozets Skib havde mistet sine Master, saa maatte han nødvendigviis have Mastetræerne; for at sætte sig i Besiddelse af disse, besluttede han at vove en Kamp paa Liv og Død. Han angreeb derfor den store Hippah, i Dens Bugt, men fandt de Vilde opstillede bag deres Pallisader og paa Stridsstilladser, beredte paa at modtage ham. Kun ved den heftigste Pelotonild bleve de Vilde drevne ned fra deres Stilladser og maatte søge Beskyttelse bag Pallisaderne. Crozet lod nu Tømmermændene rykke frem; men neppe havde disse gjort en Aabning i Pallisaderne, førend en af de Vildes Anførere strax stillede sig foran samme og søgte at standse Tømmermændene med sine Spyd. Saasnart han var nedskudt, traadte øieblikkelig en anden Anfører frem over den Faldnes Liig; og paa denne Maade bleve otte af deres fornemste Krigere efter hinanden dræbte paa hin farlige Post. Først nu toge Nyseelænderne Flugten. Crozet bød 50 Daler for en fangen Nyseelænder; men det var ikke Nogen blandt hans Mandskab muligt, at fange blot en Eneste; og da en Soldat vilde slæbe en udleven Olding hen til sin Capitain, bød den Vilde, der intet andet Vaaben havde, Soldaten saa voldsomt i Haanden, at denne gjennemborede ham med sin Bajonnet. Men Capitain Fournaux mistede her 10 af sine bedste Folk, der bleve opædte af Nyseelænderne. Disse Matroser vare fra „Aventure", det Skib, der ledsagede Cook paa hans Reise. De bleve commanderede af en vis Hr. Rowe, der, som Britterne selv tilstaae, havde den mærkværdige, alle disse Sofarende eiendommelige Overbeviisning, at man turde tillade sig mod de Vilde Alt, hvad man fik isinde. Allerede tidligere havde han ved flere Leiligheder yttret Lyst til, at skyde paa de sorte Mennesker, idet han bestandig paastod, at Nyseelænderne ikke vilde udholde Ilden af vore Geværer, dersom det kom til Slagsmaal. Men Nyseelænderne udholdt Ilden, da Rowe ulykkeligviis kun havde en liden Commando med sig. De ventede roligt, indtil Englænderne havde affkudt deres Geværer, hvorpaa de kastede sig over dem med Lynets Hurtighed og ihjelsloge samtlige Hvide. To Dage derefter blev en anden Commando udsendt, for at opsøge Hr. Rowe; men den fandt Indbyggerne forsamlede og beskæftigede med at tilberede de ihjelslagne Europæere til det festlige Maaltid. Fornuften maatte nu vige for Hævngjerrigheden; man fyrede paa de Indfødte, der satte sig kjækt til Modværge, dræbte mange af dem og drev dem omsider med megen Møie paa Flugt. Da man tilsidst gjennemsøgte Hytterne, fandt man endeel Kurve, fyldte med Menneskelemmer, hvoriblandt man tydelig gjenkjendte Rowe's Haand. Ved Strandbredden aade Nyseelændernes Hunde Europæernes Indvolde. — Men endnu værre gik det Skibet Boyt, som i Aaret 1809 løb ind i Bugten Vangarura paa den nordlige Ø. Det havde flere Nyseelændere ombord, hvoraf Adskillige havde besøgt de europæiske Etablissementer i Nyholland, Enkelte blandt dem havde endog været i London; Capitain Thomson skulde nu bringe dem tilbage igjen til deres Fødeegn. Blandt disse var der ogsaa en Søn af Tara, en nyseelandsk Høvding, hvem

man almindelig kaldte „Kong Georg." Dette Menneske var stolt af sin Herkomst og vægrede sig ved, at gjøre simpel Matrostjeneste. Trods sin Dannelse havde Capitainen dog ikke Ædelmodighed nok, til at agte en vild Mands Æresfølelse. Han lod derfor den gjenstridige Krabat tildele en dygtig Portion Tamp, som en simpel Matros pleier at opvartes med i lignende Tilfælde, og gav ham til Priis for alle mulige Drillerier af Mandskabet, der udlo ham og drev Spot med hans ædle Herkomst. Den unge Mand dulgte sin Harme; ja han forstod endog, at erhverve sig Capitainens Tillid under Overfarten, saa at han til Slutningen fik denne overtalt til, at gaae tilankers i Vangarura-Bugten. Her fortalte den unge Høvding nu sin Stamme, hvilken krænkende Behandling han havde maattet lide. Mere behøvedes der ikke. Capitainen og en Deel af Skibets Mandskab bleve lokkede iland og dræbte. Derpaa bestege Nyseelænderne Skibet, og kun et Fruentimmer, to Børn og en Kahytdreng undgik Myrderiet. Fra denne Tid indtil Dillon's og d'Urvilles Reise bleve disse Øer kun lidet besøgte. Som et Beviis paa deres Cannibalisme ville vi endnu anføre følgende Begivenhed.

I Aaret 1810 gjorde Johan Rutherford, som Dreng paa ti Aar, sin første Søreise ombord paa Briggen Agnes, under Capitain Coffin; den førte 6 Kanoner, havde en Besætning af 14 Mand og skulde tiltuske sig Perler og Skildpaddeskaller. Den 16de Marts samme Aar løb Coffin ind i Armodsbugten. Fra alle Sider roede Canoʼer ud mod Skibet, men kun faa af de Indfødte kom ombord. Den følgende Dag kom en Høvding, kaldet Aimy, roende hen mod Skibet i en stor Krigscanoe, der havde en Længde af 60 Fod. Alle de Indfødte havde Maatter og Anglesnore af hvid, stærk Hor, for at drive Handel, som de foregave. Høvdingen blev længe ombord paa Skibet, og man kom overeens med ham om, at han, med nogle Mænd af sin Stamme, skulde forsyne Skibet med det fornødne Vand. Imidlertid bragte Nyseelænderne nogle Svin ombord, og naar man undtager enkelte smaae Tyverier, viste de sig meget godmodige og tillidsfulde. Næste Dag kom Høvdingen med en ny Ladning Vand i Skibsbaaden og begav sig ombord. For denne Tilførsel af Vand gjorde Capitainen ham en Foræring af to Geværer, Krudt og Bly. Men han var uforsigtig nok, til at lade næsten 100 Nyseelændere komme ombord tilligemed Høvdingen. De havde alle deres Mery hos sig, en flad, langagtig Steen af Jade, tilspidset i begge Ender og forsynet med et Haandgreb. De betjene sig af dette Vaaben, til at dræbe deres Fjende med et eneste Slag paa Hovedet. Omsider fik Capitainen Øinene op. Det var nu hans høieste Ønske, at komme ud af Bugten saa hurtigt, som muligt. Alle vare beskæftigede med at gjøre de fornødne Forberedelser til Afreisen; kun Capitainen og Kokken befandt sig paa Dækket. Pludselig stege Luer op fra Bjergene; Høvdingen afkastede sin Kappe og istemte Krigssangen; alle de øvrige Indfødte fulgte strax dette Exempel. Med Eet nærmede en Nyseelænder sig Capitainen, og med et par Slag var denne dræbt. Kokken, der vilde ile sin Capitain til Hiælp, havde samme Skjæbne. De Vilde styrtede nu Alle ned i Skibsrummet, toge Mandskabet tilfange, plyndrede Alt og bragte derefter Byttet, tilligemed Ligene og Fangerne, iland; her bleve endnu sex af Matroserne dræbte. Man gjorde nu 8 store Gruber af 1 Fods Dybde, belagde dem med Stene og udbrændte dem; da Gruberne vare tilstrækkeligt gjennemhedede og man havde taget Indvoldene ud af Ligene og vasket disse rene, bleve de lagte ned i Gruberne og tildækkede med Løv, de glødende Stene lagdes trindt omkring dem og overstænkedes med Vand; til Slutningen blev det Hele bedækket med Jord. Qvinderne flettede nu Kurve og gjorde Tilberedelserne til det festlige Maaltid. Den følgende Dag fik de travlt, med at tage de velstegte Liig op af Gruberne og lægge dem i Kurvene; disse Stege bleve zirligt omlagte med Kartofler, der vare

stegte i de samme Gruber, og derpaa fremsattes Retterne for Cannibalerne. Rutherford fortæller: „Jeg saae nogle Børn, som med deres Tænder gnavede Kjødet af Benene paa vore Kamerader, inden disse endnu vare tagne op af Stegegruberne. Kort derefter forsamlede Høvdingene sig; og da de havde sat sig ned paa Jorden, bleve mindre Kurve stillede hen for dem, og de fyldte dem med stegt Kjød og lode dem gaae rundt blandt deres Stammebrødre. Man satte ogsaa en Kurv med Kartofler og noget Kjød, der saae ud som Svinekjød, hen for os; men vi betragtede denne unaturlige Føde med Gysen og gave den til en af de Indfødte."

Ogsaa Cook havde med egne Øine overtydet sig om, at Nyseelænderne æde Menneskekjød. Man havde nemlig fundet et ganske nylig afhugget Hoved af en ung Nyseelænder liggende ved Strandbredden. En anden af de Indfødte, der kom ombord paa Skibet, yttrede: at Kinderne i Særdeleshed vare en kostelig Spise. Cook lod da Kinderne afskære og riste i sin Nærværelse, og de Indfødte fortærede denne Steg med den største Graadighed, uden at undsee sig i mindste Maade.

Det er lige saa latterligt, som taabeligt, at ville forsvare Nyseelænderne og andre menneskeædende Folkefærd mod Beskyldningen for Cannibalisme, da det dog aldrig falder disse Folkefærd ind, at de fortjene den ringeste Dadel, naar de stille deres Hunger med Menneskekjød; desuden have de aldrig tænkt paa, at gjøre en Hemmelighed af deres gruelige Maaltider. Deres Begjærlighed efter Menneskekjød betragte de tvertimod som en Lyst, der er grundet i Tingenes Natur, da de dog kun æde deres Fjender; og Intet kan være naivere end Maaden, hvorpaa de tilstaae og yttre dette. Saaledes fortæller Capitainen paa Skibet St. Patrik os en Samtale, som han har havt med Høvdingen i Øbugten. Denne Egns Beboere vare nemlig i Krig med Indbyggerne ved Themsen, og Capitainen paa St. Patrik havde to unge Mænd fra Themselandet ombord hos sig. Sin Samtale med hin Høvding fortæller han saaledes:

„Vi talede om politiske Gjenstande; Høvdingen sagde mig, at han var en Brodersøn af Pu Marrai, en stor og mægtig Høvding, der havde været i Besiddelse af denne Havn og hvem hans Venner fra Themsefloden — som han sagde — havde dræbt for 12 Maaneder siden. De havde ogsaa ihjelslaaet Pu Marrai's Søn, tilligemed 200 af dennes Krigere; derfor rustede man sig nu til et Krigstog mod Themsestammerne; alle Nordens Høvdinge vilde gjøre fælles Sag og havde fast besluttet, at udrydde alle Purus og Marraghs indtil den sidste Mand. Han spurgte mig derpaa, hvor de to unge Mænd vare, som jeg havde ført bort med mig fra Themselandet. Da jeg nu sagde ham, at de endnu befandt sig ombord i St. Patrik, raabte han: „Du maa udlevere os dem, at vi strax kunne dræbe dem og opæde dem!" Han var klædt i en Krigsmaatte og havde en Kappe af Hundeskind hængende løst over Skuldrene. I det Øieblik, han sagde hine Ord, antog han et frygtelig-vildt Udseende; hans Øine traadte ud af deres Huulheder, og den blodtørstige Begjærlighed efter at bemægtige sig de uskyldige Sønner af et Folk, med hvem han var i Krig, stod præget i hans Ansigtstræk paa en Maade, der vakte den høieste Grad af Afsky. Jeg behøver vel neppe at tilføie, at mit Svar paa denne cannibalske Fordring lød: hine unge Mænd stode under de brittiske Kanoners Beskyttelse og man turde derfor ikke tilføie dem mindste Fornærmelse, saalænge de befandt sig ombord hos mig. De vare „Tabu"; paa Kysten kunde man derimod behandle dem overeensstemmende med Skik og Brug i Nyseeland; men siden han saaledes havde røbet, hvad han havde isinde, vilde jeg naturligviis være meget forsigtig i Valget af det Punkt, hvor jeg satte dem iland! — Jeg lod nu mine Venner, Brian Puru og Morgan Mak-Marragh, komme op paa Dækket; de traadte hen paa Siden

af Skibet og indlode ſig i en Samtale med Manden, hvis Tanker ene gik ud paa at æde dem. Høvdingen underholdt ſig med dem med den ſtørſte Rolighed, ſom om han aldrig havde tænkt paa, at lade dem ſtege til ſit Taffel. Han talede om Brians Fader paa en Maade, der røbede den høieſte Grad af Agtelſe; han fortalte, at to af Pu Marrai's Sønner vare, tilligemed andre anſeete Mænd af hans Stamme, blevne tagne tilfange i Slaget og gjorte til Slaver, men at Brians Fader havde kort derefter ſat dem i Frihed og givet dem en Canoe, hvormed de vendte tilbage til deres Hjem; de befandt ſig nu blot to Dagreiſer borte i det Indre og vilde viſtnok aflægge et Beſøg hos ham, naar de hørte, at han var ankommen. — Da Skibet nu laa for Anker, ſaa tillod jeg Debugtens Høvding at komme ombord. Brian og Puru toge hinanden i Haanden og bøiede venligt deres Hoveder over mod hinanden, indtil deres Næſer ſtødte ſammen. Deres Samtale dreiede ſig nu om de Heltebedrifter, Brians Landsmænd havde udført under de ſidſte Krige. — Flere unge Damer behagede ogſaa, at begive ſig ombord til os, og det varede ikke længe, førend Dækket var fyldt med Fruentimmer, ſom for ſtørſte Delen havde et temmelig anſtændigt Udſeende, da de bare engelſke Fruentimmerklæder, Chemiſer o. ſ. v.; Mange af dem viſte ſig ogſaa i Landets ſimple Qvindedragt, og de begyndte uopfordret at more os med Dandſe, Sange, Krigsſkrig og comiſke Scener."

Trods den aandige Forvildelſe, der ſtemplede Nyſeelænderne til Cannibaler, ere de dog Intet mindre end vanartede fra Menneſkeheden; man opdager ogſaa en betydelig Forſkjel imellem disſe virkelige Naturmennesker og de fra deres Civiliſationstrin nedſunkne Amerikanere. Disſe kunſtle allerede ved Tilfredsſtillelſen af deres Lyſter; de martre deres Slagtoffere med en djævelſk Vellyſt; Nyſeelænderne derimod ihjelſlaae deres Fiender paa den hurtigſte Maade af Verden, men de martre dem aldrig. Desuden vidne Nyſeelændernes huuslige Sæder om en Inderlighed i de ſkjønneſte Følelſer, der danner en fuldkommen Modſætning til deres raſende Lidenſkabers Magt. Kjærligheden til deres Slægtninge og Stammens Ære ſtaae dybt rodfæſtede i deres Indre. De have den høieſte Ærbødighed for deres Forældre, og naar de have opholdt ſig en kort Tid i det Fjerne, gribes de, ligeſom Schweizerne og Irlænderne, af den heftigſte Længſel efter Hjemmet. Deres Bjerge og Skove ere i deres Øine de ſkjønneſte paa hele Jorden, og intetſteds ſynes Solen dem venligere, end i deres Fædreland. Manden er ſin Families og ſin Stammes Forſvarer. Han afgjør dens Feider og lægger derved en Charakteerſtyrke for Dagen, livagtigt ſom vi finde den ſkildret i Homers Helteſange. Den fangne eller dræbte Fjende er Seirherrens Triumph, men den Fremmede, ſom med Tillid betroer ſig til dem og ſøger Gjæſtfrihed hos dem, forſvares af hele Stammen, ſom om han var en af dens Sønner, og kan intetſteds i Verden leve tryggere, end her. At Europæerne imidlertid ogſaa have deres Skyld i Cannibalismen, ſeer man af det Forbud af Gouverneuren i Ny Sydwales: at indføre og betragte ſom Handelsartikel ſaadanne Menneſkehoveder, ſom ere nedſaltede paa nyſeelandſk Viis! At Nyſeelænderne ville ophøre at være Cannibaler, ſaalænge man ſøger ſlige Varer hos dem, derom tvivle 'vi meget. — Redelighed er en Nyſeelænderne medfødt Dyd; de beſtjæle aldrig hinanden indbyrdes, og hos dem bliver Tyven korsfæſtet uden mindſte Medlidenhed: en Dødsſtraf, ſom vi viſtnok maae undres over at gjenfinde i disſe Egne; den er virkelig almindelig her og lægger maaſkee ingen ringe Hindring i Veien for Chriſtendommens Udbredelſe. — Indbyrdes ſlutte Stammerne Fred og Forbund, ſom de altid overholde med megen Samvittighedsfuldhed.

Qvinderne have en ſtærk Legemsbygning; Mødrene paſſe deres Børn med ſtørſte Omhu,

de hærde Drengebørnene og opdrage dem til Krigere, indtil Fædrene tage dem i Lære. Ligesom hos alle andre vilde Folkefærd, falder det ogsaa her i Qvindekjønnets Lod: at maatte udføre alle Livets byrdefulde Arbeider; imidlertid blive de dog ingenlunde behandlede med Raahed, men leve omtrent i samme Kaar, som de gamle Germaneres Qvinder; thi Nyseelænderen holder sig ikke forgod til, selv at tage Deel i de huuslige Arbeider, for at lette sin kjære Ledsagerinde Byrden. Her seer man endog Høvdinge, som med Børnene paa Ryggen hjælpe deres Koner i Huusvæsenets Bestyrelse. Alderdommen nyder en Ære, der ikke engang kunde være større i Sparta. Overhovedet blive Familiebaandene intetsteds paa Jorden mere agtede, end her. Konen bevarer en ubrødelig Troskab mod sin Mand; forresten høre Jomfruelighed og Kydskhed ingenlunde til de Dyder, hvorved Nyseelænderinderne udmærke sig. Den mandbare Pige uddeler sine Gunstbeviisninger efter eget Behag, uden at hendes Ære derved lider mindste Skaar. Men denne Jomfrustandens Frihed ophører i det Øieblik, hun bliver en Mands retmæssige Kone, hvorfra hun ikke i mindste Maade hindres ved sine tidligere Forbindelser. Konen hænger da ved sin Mand med en hos Vilde mageløs Troskab, som hun aldrig krænker. Ægteskabsbrud er i Nyseelændernes Øine en afskyelig Forbrydelse. Bliver Manden greben i Ægteskabsbrud med en fremmed Kone, saa vorder han henrettet, fordi man i dette Tilfælde antager ham for den forførende Part. Griber man Konen i Ægteskabsbrud i et fremmed Huus, saa rammer samme Straf hende som Forførerske.

Nyseelænderens Klædning bestaaer af to Dele: en Maatte af nyseelandsk Hør, ligesom en skotsk Kjole, og en 4 til 5 Fod lang Kappe af samme Toi og kantet med Hundeskind, der seer ret peent ud. Undertiden have Høvdinge ogsaa disse Kapper forede med Peltsverk. Maatterne, hvoraf Kapperne dannes, ere forfærdigede med megen Kunst og prydede med forskjellige Farver. Qvinderne bære samme Klædedragt som Mændene, kun er de førstes noget lettere. Deres Haar er kæmmet tilbage og opbundet i en Pidsk, som de smykke med lange hvide Fjere; Ørerne ere gjennemborede. Deres Øresmykker bestaae af Steen og ere undertiden, ligesom deres Armbaand, udskaarne meget zirligt. De salve sig med Tran, hvorpaa de strøe Okker, som de igjen overstrøe med sorte Pletter, hvilket naturligviis giver dem et ureenligt Udseende og en stinkende Lugt. De plages ogsaa meget af Utøi. — Deres Boliger ligge samlede i Landsbyer og bestaae i Hytter af en langagtig Skikkelse; de ere temmelig brede, men lave, saa at man maa krybe ind og ud af dem. — Deres Bohave er saare simpelt og bestaaer i Græskarflasker, Kurve, Garn og Fiskesnører, Redskaber af Steen, deriblandt en Øxe, hvis Skaft sædvanlig forfærdiges af Menneskebeen, en Brødstamper af et stort Fiskebeen, en Snittekniv af Steen, foruden flere lignende Redskaber, samt Kapper, Maatter og Klædningstykker; siden de have gjort Bekjendtskab med Europæerne, ere de ogsaa blevne berigede med enkelte Jernredskaber. De bygge altid deres Landsbyer paa høitliggende Steder, fornemmelig i Nærheden af Søen eller ved Flodernes Udløb, deels for lettere at kunne forsvare dem, deels ogsaa for at have Fiskeriet ved Haanden. Høvdingens Huus er almindeligviis det største paa hele Pladsen, der altid er omgiven med Pallisader og danner saaledes en lille Fæstning. Foruden Baaningshusene har enhver Landsby flere temmeligt anseelige Magasinbygninger, hvor det fælles Forraad af Kartofler opbevares. En saadan Bygning hviler paa flere Pæle, der ere nedrammede i Jorden. I det Indre er Jorden belagt med Gulvbræder i en Høide af omtrent 1 Fod; Sidevæggene og Lofterne bestaae af tæt sammensøiede Bjælker, hvis Aabninger ere udfyldte med Græs. En Skaadedør, knap saa stor, at en Mand kan krybe derigjennem, danner Indgangen. Loftet er prydet med rødmalede Bjælker, paa hvilke man har anbragt allehaande groteske Billedhugger-

arbeider. En saadan Magasinbygning er 25 Fod lang, 8 Fod bred og 5 Fod høi. I Høvdingenes Boliger finder man næsten altid Gulvet og en lille Plet foran Huset zirligt belagte med Tavler af forskjellige Slags Træ. Men det indre Rum er saa lavt, at man neppe kan staae opreist derinde. Over Døren er der altid anbragt Billedhuggerarbeide, og enhver Bolig har et udskaaret Billed i Spidsen af Gavlen, for at tilkjendegive: at ingen Slave maa træde derind i Huuseierens Fraværelse. Overtrædelsen af dette Forbud straffes øieblikkelig med Døden. Boligerne bruges imidlertid kun som Opbevaringssteder for deres Redskaber og som Hvilepladse; deres Maaltider holde de altid under aaben Himmel, aldrig inde i Huset, thi en Nyseelænder vilde aldrig opholde sig der, hvor Spisevarer hang over hans Hoved. Derfor er der udenfor hver Hytte et aabent Rum, der tjener til Kokken, og Levnedsmidlerne opbevares i fælles Magasiner. Selv naar Nyseelænderen kastes paa Sygeleiet eller ligger paa det Yderste, maa han ikke tage nogen Føde til sig eller nyde nogen Lædskedrik, medmindre han først begiver sig udenfor Huset. Derfor pleie ogsaa syge Nyseelændere, som ere meget svage, at rede deres Leie i hine Forbygninger, der undertiden ere forsynede med et Tag, men aldrig med Sidevægge; og saa stor er denne Overtroes Magt, at endskjøndt Nyseelænderne nære den inderligste Kjærlighed til deres Slægtninge, kunde dog en Saadan døe af Sult, førend man rakte ham mindste Føde inde i Huset. Qvinderne føde ogsaa i dette Forrum; men da de have en let og hurtig Nedkomst, behøvede de næsten aldrig at tye til dette Sted, af Frygt for at sulte ihjel. — Selv Missionairerne maae rette sig efter denne Skik, naar de ere Gjæster hos de Indfødte; og endskjøndt de allevegne modtages med den største Gjæstfrihed, vilde man dog aldrig række dem mindste Føde inde i Hytterne. I et vedholdende Regnveir faldt det engang Missionairen Nicholas yderst besværligt, at rette sig efter hin Skik; og da Spisesalen ikke engang var forsynet med Tag, flygtede han med sine Kartofler ud under Hyttens fremstaaende Tag. Hans Værter tillode vel, at han her fortærede de Kartofler, han allerede havde i Hænderne, men de viste sig dog yderst urolige over en saadan Ugudelighed. Heraf seer man, at disse Missionairer i det Mindste ville have saare ondt ved, at opnaae deres Diemeed i disse Egne; thi den første Betingelse ved en Evangeliets Forkynder er altid den: at man ikke antager ham for et ugudeligt Menneske. Nicholas og hans Ledsagere vare vel i høi Grad utaalmodige og opbragte over disse Menneskers taabelige Skikke; men en Indfødt, der dog selv syntes at nære stor Forkjærlighed for europæiske Sæder, gav dem i sin Fortørnelse en dræi Irettesættelse for hin Foragt mod hans Fædrelands Sæder og Skikke, idet han reent ud erklærede Missionairen: at hine Skikke ingenlunde vare saa naragtige, som hans Prædikener, der ikke forstodes af Nogen! — I de nordlige Dele af Landet ere Vaaningshusene eller Hytterne omgivne med nydelige Haver, der ere beplantede med Roer, søde Kartofler og lignende, af Europæerne indførte Vægter. Siden Europæerne have indført forskjellige Næringsplanter, have Nyseelænderne anlagt regelmæssige Plantninger, som de bearbeide omhygeligt. Ligeledes har man allerede bragt mange europæiske Agerdyrkningsredskaber til Nyseeland, i den nyeste Tid har man her endog indført Brugen af Plougen. De Indfødte forstaae ogsaa allerede at gjøde Jorden. Fiskeriet er ordnet efter bestemte Regler, og de forsyne allerede de indløbende Skibe med Høns og Sviin. De forfærdige deres Fiskegarn af den bedste Hør, man kjender, den nyseelandske, silkeagtige **Phormium tenax**; i Størrelse og Varighed overgaae disse Garn de engelske. Af hin bløde og fine Hørs Blaar forfærdige Qvinderne den tykke Natkaabe, til Beskyttelse mod barsk Veir; den fine, tætsluttende og meget varme Underklædning forfærdiger man ligeledes af hin Hør.

Tatovering er almindelig i Nyseeland.

Den dermed forbundne Operation er meget smertelig. Adskillige fangne Europæere bleve ved Tatovering optagne som Medlemmer af de Indfødtes Samfund. Rutherford giver os følgende Beskrivelse over Fremgangsmaaden ved denne Operation: „En Morgen satte alle Landsbyens Indvaanere sig i en Kreds; man førte os ind i Kredsens Midte, klædte os af og befalede os, at vi skulde lægge os med Ryggen paa Jorden. Fem eller sex Mænd holdt enhver af os fast, imedens to Andre foretoge Moki-Forretningen med os. (Tatoveringen hedder nemlig her: Moki.) Først rev man et Stykke Trækul i Vand paa en Steen og lavede deraf en tyk Farve, hvori man derpaa dyppede et Instrument af Been, i Form af en Havekniv; det var overordentlig skarpt, som en Meissel. Dette Instrument satte de paa Huden og sloge to eller tre Gange derpaa med et lille Stykke Brænde, hvorved det trængte ind i Kjødet som en Kniv og foraarsagede en heftig Blødning. Var Indsnittet ikke tydeligt nok, saa blev Instrumentet endnu engang anbragt paa samme Sted. Under dette Arbeide betjente de sig af endnu flere Instrumenter, hvoriblandt især et, der var forfærdiget af en Hayfisketand og takket som en Saug, anvendtes hyppigt. Operationen var yderst smertende og varede i fulde fire Timer, trods al den Behændighed, som Operateurerne lagde for Dagen. Høvdingens ældste Datter viskede ofte det voldsomt fremtrængende Blod af mig med en Tot optrævlet Hør. Da de havde endt deres Arbeide, førte de mig ned til Floden, for at vaske mig; thi jeg kunde ikke see ud af mine Øine. Derefter lode de mig tage Plads ved et stort Baal. De gave os nu vore Klæder tilbage, med Undtagelse af Skjorterne, som Qvinderne beholdt. Vi vare nu ei alene tatoverede, men ogsaa Tabu, hvorfor det ikke tillodes os at berøre nogensomhelst Spise med Hænderne. I hele tre Dage bleve vi nu madede af Høvdingenes Døttre. Efter tre Dages Forløb var den Hævelse, der var opstaaet ved de blodige Indsnit, falden betydeligt, og jeg begyndte igjen at kunne see ud af Øinene. Imidlertid varede det dog sex fulde Uger, inden jeg blev fuldkommen helbredet igjen."

Den Skik, at tatovere Legemet, eller at anvende Moki, er ei blot almindelig i Nyseeland, men forekommer næsten hos alle Jordens vilde Folkefærd. Denne Uskik synes at være meget betydningsfuld for de Vilde, thi det er en formelig Kunst, der maa læres, og Maaden, hvorpaa Forziringerne skulle anbringes, er ingenlunde overladt til Operateurens eget Godtbefindende; dog seer man tydeligt af de forskjellige Reisendes Beretninger, at Operationen ei allevegne er saa smertefuld, som i Nyseeland. Den godmodigere Otahiter veed ogsaa, at udføre den paa en lemfældigere Maade. Forziringerne, der anbringes paa Nyseelænderens Hud, ere forskjellige efter Slægten, Rangen, Alderen og de udførte Bedrifter. Det synes endog, som om enhver Stamme og enhver til samme hørende Familie have deres særegne Tegn, der tatoveres Medlemmerne paa Kinden. Da Missionairerne kjøbte et Stykke Land af de Indfødte i Nyseeland og Traktaten undertegnedes, satte den undertegnende Person Ormoki'en paa Sælgerens Kind under Skriften, til en Bekræftelse paa den afsluttede Handels Rigtighed, og tilføiede sit eget Tegn, som et Vidnesbyrd. Høvdingen er langt kunstigere tatoveret, end den simple Nyseelænder. Med Aarene tiltager Antallet paa disse Tegn, der faae en ny Tilvæxt ved hver ny Bedrift. Tegningerne paa en Krigers Legeme undergaae forskjellige Forandringer i Løbet af hans Levetid, og ofte hengaaer der en Række af Aar, inden en Høvding har faaet sin fuldstændige Prydelse paa Legemet. Saa smertende denne Operation end er, vilde dog enhver Nyseelænder holde sig for vanæret, om han lod et eneste Suk høre under sammes Udførelse; og at have naaet den mandbare Alder, uden at have underkastet sig Tatoveringen, gjælder i disse Vildes Øine for et Tegn paa den skændigste Blødagtighed. — Figu-

rerne, der indætses paa Legemet, have mange forskjellige Skikkelser, men ere dog altid regelmæssige og af en bestemt Betydning. Runde Punkter, Figurer med tre, fire eller flere Kanter, Striber, Snirkler, bølgeformige Linier, spiralformige Figurer o. s. v. blandes regelmæssigt imellem hverandre, og synes at forstaaes overalt i Landet. Men det lader ogsaa til, at Tatoveringen er hos Krigerne et Slags Indvielse, hvorved de have Leilighed til at vise deres Uforfærdethed; slige Operationer, der hærde Legemet mod Smerte, ere heller intet Sjeldent blandt raae Folkefærd.

I hele Sydhavet, og hos alle de Folkestammer af den australske Familie, der ikke høre til Papua'erne, er Ordet Tabu et Slags religieus Indvielse, som man endnu aldrig har bemærket hos Papua'erne. Det maa dog ingenlunde sammenlignes med Banlysning, som Mange gjøre; thi Tabu er hverken en Straf eller en Banære, men et Slags overjordisk Trylleri, hvormed visse Gjenstande saa at sige sættes under Guddommens umiddelbare Beskyttelse og maae ikke berøres af nogen Dødelig. Den, der krænkede det hellige Tabu, vilde efter deres Mening udsætte sig for den haardeste Straf af Himlen. Alt, hvad der er under Solen, tabueres, baade Personer, Redskaber, Huse, Jorder o. s. v. Saaledes tabuerer man ogsaa Gjenstande, som man kjøber, for at beskytte dem mod hvert Misbrug i den Tid, der hengaaer inden man kan udrede Kjøbesummen. Saaledes tabueres ogsaa Skibe, imedens de ligge for Anker, og dette er en Gunstbevisning af Høvdingene, hvorved et med Tabu belagt Skib beskyttes mod enhver Berørelse af de Indfødte. Døende Personer, de, der ligge syge af Saarfeber, som de have faaet efter Tatoveringen, eller Personer, der bygge et Huus, ere ligeledes Tabu. Et saadant Menneske tør ikke omgaaes med Andre end de Personer, der ogsaa ere Tabu. De maae heller ikke spise med Hænderne, hvorfor ogsaa de Fornemmere lade sig made af deres Slaver. Den, der Ingen har til sin Opvartning, kommer altsaa i den største Forlegenhed ved Tabu. Saaledes fortæller Missionairen Nicholas: „Jeg begav mig hen til Landsbyen, hvor jeg saae flere af Indvaanerne sidde i en Kreds omkring Kurve med kogte Kartofler; En af dem bukkede sig ned mod Jorden ved hver Mundfuld og tog Kartoffelen op med Munden, idet han omhyggeligt vogtede sig for, at hans Haand ikke kom til at berøre Maden. Da jeg spurgte om Aarsagen til denne sælsomme Maade at spise paa, svarede man mig: at Manden byggede et Huus og maatte være Tabu, saalænge til han havde fuldendt det. Da han nu var en Kuki (Slave) og ikke havde Nogen til at made sig, saa maatte han stille sin Hunger paa ovenanførte Maade. Tohunga (Præsten) havde sagt ham, at dersom han vovede at føre een eneste Finger op til sin Mund, førend han havde faaet sit Huus færdigt, saa vilde Atua krybe ind i hans Mave og opæde ham før Tiden, fordi han havde gjort sig skyldig i en saadan Ugudelighed. Denne Trusel havde skræmmet ham i den Grad, at han ængstelig vogtede sig for at bruge sine Hænder." Missionairen forbarmede sig nu over ham og madede ham, indtil han var bleven mæt, hvilket just ikke var nogen let Sag. Dette Tabu giver os tillige Anledning, til at tale om

Nyseelændernes Religion. Skjøndt de to Wasleyanske Missionairer have opholdt sig i længere Tid blandt disse Mennesker, kjende vi dog endnu saa godt som Intet til deres Religionsskikke, deres Tro og Meninger. Hidtil har Christendommen ikke villet slaae Rødder blandt dette Folk; vel siger Missionairen Marsden: „Det guddommelige Ords Magt har unægtelig vendt nogle af disse Hedningers Hjerter til Lydighed mod Evangeliet;" — imidlertid maae vi oprigtig tilstaae: at selve Tonen i disse Ord giver os kun saare lidet Haab om, at see et Tempel opført her for den guddommelige Sandhed og dens Lys, saalænge man ikke har andre Herrens Tjenere at sende dem. Missionen har allerede været temme-

lig længe blandt dette Folk; den har nedsat sig her, og Missionairerne prædike Engelsk for Nyseelænderne, der ogsaa undertiden indfinde sig, for at see paa disse fremmede Mennesker, men gaae naturligviis bort igjen lige saa kloge, som de kom. Disse Wasleyanske Missionairer ere vistnok mere til Skade, end til Gavn, for Christendommens Udbredelse og forhale disse Naturbørns Omvendelse. Missionairerne kunne ene tilskrive sig selv, — men ikke vælte Skylden herfor paa dette vakkre Folks Ligegyldighed og Sløvhed — at deres Bestræbelser vare hidtil næsten aldeles frugtesløse. De burde derimod gjøre sig den største Umage for at studere disse Folkefærds Sagn, Skikke og Historie, deres Religion og Overtro. Rimeligviis vilde der blandt dem findes mangen vild Stamme, hvor Christendommens ædle Spire kunde indpodes. Hidtil er intet Saadant skeet. Vi vide kun, at deres Religion er raa, som Folket selv. Troen paa et høieste Væsen er ogsaa indplantet i deres Hjerter; Præster og Præstinder, der tillige fremtræde som Hexemestere, Spaamænd og Læger, ere Mæglere imellem Folket og det evige Væsen. Man har endnu ikke opdaget, om de bringe Offere eller have hellige Egne og Lunde; men vi vide dog, at de nære Frygt for de høiere Magter, at deres Sind er blødt og modtageligt for det Overjordiske, at Troen paa Sjælens Bedvaren er fast indprentet i deres Hjerter. Sjælevandringen er dem ikke noget Ubekjendt, og til denne Tro knytter sig vistnok den blandt dem almindelige Overtro: at deres Præstinder kunne ved overnaturlige Kræfter forvandle Menneskernes Skikkelse og omskabe dem til Hunde, Sviin o. s. v.

Præsterne og Præstinderne henregnes altid blandt Landets Fornemme. De synes imidlertid ikke at være de frommeste og redeligste Mennesker, men derimod et Slags Godtfolk, som vi hos os give Navn af Aandebesværgere, Mirakeldoktere og Charlataner. Da Capitain Dillon opholdt sig i Debugten, var han saa lykkelig at blive beæret med et Besøg af en saadan Præstinde. Hun havde en majestætisk Skikkelse, syntes at være af Middelalder, en Brunette med funklende sorte Øine; hendes lange Haar bølgede sig i naturlige, skjønne Lokker, ligesom glindsende Ibenholt, ned over de yndige Skuldre og flagrede i Luften ved hvert Skridt, hun gjorde. Hun var klædt i sit Lands Høitidsdragt, og en vis vild Høihed i hendes hele Væsen vakte ei alene de Fremmedes Opmærksomhed, men indgød dem ogsaa Agtelse for hendes Person. Hun fremtraadte med Værdighed, og da hun havde bemærket, at Veiret denne Dag var temmelig koldt, begjærede hun Rom. Da man satte Brændeviin for hende, lod hun haant om denne Drik og forlangte Rom, af det Slags som Hvalfiskefangerne bragte. Deraf tømte hun da ogsaa et Glasfuldt i eet Drag. Dette danner rigtignok en paafaldende Contrast til den overordentlige Ædruelighed og afgjorte Modbydelighed for alle stærke Drikke, som man hidtil bemærkede hos dette Folk. Desværre vil det nok altfor snart lykkes Matroserne, at forskaffe hin Nationernes Gift Indpas her! Desværre vil denne herlige Nation nok snarere vorde ødelagt ved Rom-Geisten, end civiliseret ved Evangeliets hellige Aand! — Hin Præstinde blev derefter meget snaksom, i Særdeleshed tildrog Skibschirurgen sig hendes Opmærksomhed, og da hun havde erfaret hans Haandtering, erklærede hun strax: at ogsaa hun var baade Præstinde og Lægekunstnerinde, hun kaldte Skibslægen „Broder" og forlangte, at han skulde hilse hende paa nyseelandsk Viis. Idet han nu førte sin Næse tæt hen til hendes, bar han sig saa keitet ad dermed, at hans Parryk faldt af den skaldede Isse, hvilket satte Præstinden i en ikke ringe Forfærdelse; og da han nu satte Parryken paa igjen, blev han af Præstinden og hele hendes Følge anseet for en endnu større Hexemester, end hun selv var. Et lille Træk af denne Scene maa i Sandhed sætte os i Forundring; det giver os et ingenlunde ufordeelagtigt Vidnesbyrd om dette Folks Aand. Skibschirurgen nemlig, som

efter Behag kunde tabe sit Haar og sætte det paa igjen, blev naturligviis anseet for en Hexemester af første Rang. De unge Nyseelænderinder i Præstindens Følge syntes imidlertid ikke at have noget særdeles stort Anlæg til Overtro; thi de holdt virkelig Haaret for at være paasat ved Kunst og troede: at Doctoren kun af denne Grund var i Stand til, at tage sit Haar af og sætte det paa igjen. En af de dristigste blandt de unge Piger listede sig derfor hen bag Hexemesterens Ryg, for at prøve paa: om hun ikke ogsaa var i Stand til, at tage Haaret af ham mod hans Villie! Men da hun tilfældigviis fik fat i en Buск naturlige Haar, lykkedes hendes Forehavende hende ikke, og styrket i Troen maatte hun nu trække sig tilbage i største Hast, for at Troldmanden ikke skulde forvandle hende til et Sviin eller noget Lignende; hun blev oven i Kjøbet dygtig udleet af sine Selskabssøstre. Men Hexemesterens Anseelse havde vundet betydeligt ved denne lille Begivenhed.

Vi vide endnu ikke, i hvilket Forhold disse Præster og Præstinder staae til Folket. — Vist er det, at Nyseelænderne troe paa et Land, der ene er bestemt for de Afdøde. En vidunderlig Klippe i Tagadorbugten bærer Navn af Reinga; den er Nyseelændernes Hades-Port. Her forsamle Waidanas eller de Afdødes Sjæle sig fra alle Dens Egne, umiddelbart efterat de have forladt det jordiske Legeme; og saasnart dette er begravet med de tilbørlige Ceremonier, begynde de herfra deres Flugt gjennem Luften til de Afdødes Land. — Ved deres Begravelser gaaer det saaledes til: de opstille Liget paa en udskaaren Baare, i en sammenbøiet, siddende Stilling, lægge den Afdødes Klæder ved Siden af Liget, og naar de have hylet over dette, holde de et Maaltid, tage da Liget paa en Stang og bære det hen til Begravelsespladsen, hvor en simpelt udskaaren, med rød Okker overmalet Pæl betegner Hvilestedet. Det høieste Væsen, som de tilbede, hedder Atua. Ham ere flere andre Væsener underordnede; thi ligesom alle Naturfolk kunne heller ikke de fatte Begrebet om et verdensstyrende Væsen, der umiddelbart vaager over de levende Skabninger; derfor synes de ogsaa at have en vidtløftig Mythologie, hvis Studium burde være Missionairernes første Opgave. Atua synes mere at være et Fællesnavn; for alle Dele i Naturen, ja endog for det menneskelige Hjertes Lidenskaber, have de personificeret særskilte Væsener, som dog alle ere Atua underordnede. I Spidsen for hele denne Skare af overjordiske Væsener staaer Ranga, nærmest ham kommer Dipokho, Dødens Gud; efter denne følger Towakhi, Luftregionens Gud. De synes at bevidne disse Guder deres Ærefrygt ved Bønner og Libationer. Koraldyrenes Virksomhed er heller ikke undgaaet deres Opmærksomhed. Mowimuha skaber Land under Havet. De have underordnede Guder for Kjærlighed, Sorg og Vrede, som undertiden staae i Forbindelse med rørende Sagn. Saaledes mistede Sorgens Gud, Hekotoro, sin Gemalinde; med taarefyldte Øine søgte han efter hende paa hele den vide Jord. I Nyseeland gjenfandt han hende omsider, idet han fra denne Ø af blev hende vaer i et Stjernebillede. Guderne boe over Stjernerne i et Elysium eller Olympus, som de kalde Dakhinga Atua og skildre med de meest henrivende Farver, deres Phantasie er i Stand til at fremtrylle. Ved Klippen Reinga blive Sjælene eller Waidanas sorterede; de Gode hæve sig op over Stjernerne og Smertens Genius indfører dem i Gudernes Himmel. De Onde føres midt igjennem Enheinomauwe til Nordcap, hvor de nedsænkes i Havet. De troe paa en alvidende- og allestedsnærværende Gud. I Nyseeland kan saaledes en Tyv ikke undgaae sin Straf; den menneskelige Retfærdighed maa finde ham, og naaer denne ham ikke, saa hæver Atua sig imod ham som en Fuldmaane, kaster sig ned over ham med en faldende Stjernes Hurtighed og farer forbi ham som en af Kanonens frygtelige Svælg udskudt Kugle. De have ogsaa gjort Fremskridt i Kundskaben om Stjernebillederne, og deres

Præster synes at være i Besiddelse af astrologiske Hemmeligheder. De have givet mangfoldige Stjernebilleder Navn, og om Sommeren blive de oppe hele Nætter igjennem, for at iagttage Stjernernes Op- og Nedgang. Orions Belte kalde de Wakha; Plejaderne ere Dinene af Nyseelændere, som ere blevne optagne i Himlen og hvis Legemer ere usynlige; de magelhaenske Skyer hedde hos dem: Feynbau og Ariti.

Tre Guder, Mowhiranga, Mowhirruha og Mowhibotakih, have skabt det første Menneske, og det fortjener her at bemærkes: at Qvinden blev skabt af Mandens Ribbeen og kaldet Hewich, som i Nyseelændernes Sprog endnu betyder Been. Ifølge et andet Sagn har Verden fra første Begyndelse været begravet i evig Nat. En Nyseelænder, Rona, gik engang ud, for at hente Vand, men faldt og forvred sit ene Been, saa at han ikke kunde vende tilbage til sin Bolig. Idet han saaledes henlaa i en hjelpeløs Tilstand, gik Maanen op over ham; da han ikke var vant til Lyset, klyngede han sig fast til et Træ, men blev tilligemed dette trukken op i Maanen. Her have vi altsaa vor Mand i Maanen.

Deres Præster kaldes Tohunga. De staae i en overordentlig høi Anseelse; de alene have Ret til, at udsige det hellige Ord Tabu, der har den overordentlige Kraft, at Alt, som belægges dermed, vorder urørligt. Bliver et Menneske sygt, saa har Atua berørt ham, han er da Tabu og Ingen vover at røre ved ham. Nyfødte Børn føres hen til Tohunga'erne, som dyppe Bladet af et vist Træ i koldt Vand og bestænke dem dermed. Forsømmer man dette ved noget Barn, saa faaer det enten en tidlig Død eller et ondt Sindelag. — Polygamie synes ikke at være almindelig indført hos dem; kun Høvdingene have den Forrettighed, at turde føie et Antal Medhustruer til deres retmæssige Kone; dog faae hine aldrig samme Rang, som Fruen har, men betragtes som Arbeiderske i deres Herres Huus. — De have ogsaa deres Nationalpoesie og deres Rhapsoder, som foresynge dem deres Forfædres Bedrifter, Gudernes Historie, Kampsange og andre Sange, stundom ogsaa Kjærlighedsviser; undertiden bliver der ogsaa dandset til disse Sange. 3 til 4 Sangere staae ved Siden af hinanden og skiftes til at synge; fra Tid til anden falde alle Sangerne ind i Chor. Deres Dandse ere livlige, men ikke uanstændige eller vellystige. Krigsdandsen er frygtelig, ledsaget af forfærdelige mimiske Bevægelser og mangehaande Fordreielser af Lemmerne. Paa Vaabenlarmen følger Jublen, Brølen og Skrigen. Det skal være det skrækkeligste Skuespil, man kan forestille sig. De have et Slags Tromme, Trompet-Muslingskaller og en Træfløite, men bruge dem aldrig, uden ved deres Slagdandse. Deres Selskabsdandse accompagneres kun af Sang. — Deres Sprog er skjønt og velklingende; det har ingenlunde hin mislydende Sammendyngning af Consonanter, men derimod en harmonisk Afvexling i Brugen af Vocalerne. — Krig er deres Element; derfor er deres Sprog ogsaa fuldtonende og ikke saa blødt som det tahitiske, hvormed det forresten som Dialect stemmer meget overeens. De opføre ogsaa forstilte Krige, og Fægtninger, der ikke ere Middelalderens Turneringer ulige. En saadan Kampleeg beskrives os paa følgende Maade: To af de ypperste Høvdinge, Duaterra og Korakora, foranstaltede en Kampleeg til Ære for Missionairerne; den forestillede et Soslag. Kampskarerne vare omtrent lige store, hver af dem bestod af henved 200 Krigere, som vare fordeelte paa deres Krigscanoer. Alle Høvdingene stode i opreist Stilling og bare deres Krigermaatter kastede paa en malerisk-skjøn Maade tilbage over Skuldrene. Haaret var meget zirligt sammensnoet paa Issen og, efter den i Landet almindelige Skik, prydet med store hvide Fjere. Alle deres Stillinger havde noget Heftigt og Stormende, saa at de endog kunde fylde den meest Uforfærdede med Frygt; deres forbittrede, tatoverede Ansigter forøgede dette Indtryk endnu

mere. En Deel af Krigerne havde lagt deres Maatter, Spyd og andre Vaaben ned ved Siden af sig og roede Canoerne frem, indtil begge Partierne laae ligeover for hinanden. Nu begyndte Høvdingene Kampsangen og Krigerne faldt ind i et frygteligt Chor, idet de med vilde Miner hævede Aarerne i Veiret. Under Sangen bleve deres Bevægelser stedse voldsommere og deres Følelser bestandig heftigere, indtil en Kriger af Duaterra's Hær slyngede en lang Stridskolle af Fiskebeen over mod Korakora's Stridsmænd, som en Udfordring. Man lod ham en Tidlang drive sit Væsen ved Strandbredden, hvor han stod. Omsider var Korakora's Krigeres Raseri stegen til den høieste Begeistring; de styrtede sig ind mod Strandbredden, for at tugte den udfordrende fjendtlige Kriger. Denne trak sig tilbage til Duaterra's Hær, som imidlertid var opmarscheret i en Dal. Med ustandseligt Raseri kastede Korakoranerne det fjendtlige Partie tilbage. Pludselig fik de Angrebne Mod igjen, og Duaterra styrtede sig midt ind i de Angribendes Centrum. Luften fyldtes med barbarisk Brølen fra begge Sider, og Duaterra's Hær blev med megen Tapperhed dreven tilbage af Korakora. Men pludselig samlede Duaterra alle sine Stridskræfter, omringede Fjenderne og tvang dem til, at trække sig tilbage i største Hast. Længe vaklede Seiren imellem begge Partier; til Slutningen skiltes de ad i Fred og tilbragte Dagen med Sang og Dands. — Deres Vaaben ere tildeels allerede beskrevne i det Foregaaende. Men Høvdingene ere nu for største Delen blevne forsynede med Pistoler og Geværer, som de ret godt forstaae at bruge. Deres Fartøier ere meget fortrinligt byggede; de have Baade eller Canoer, der ere Privateiendom, og Krigsskibe, som ere 60 Fod lange og kunne rumme 60 Mand, Halvdelen Krigere, Halvdelen Roerkarle. Disse Skibe ere altid een Stammes eller Landsbyes Fællesgods. Bagstavnen løber høit op i Veiret, er behængt med Fletninger og prydet med Billedhuggerarbeider. De have Udlæggere og Seil; paa Bagstavnen seer man altid et groteskt Hoved med udhængende Tunge, udskaaren i Træ. De bevæge Aarerne med megen Takt, der altid ledsages af Sang.

Af Høvdingen Duaterra's Liv meddele vi her Følgende. Blandt andre gode Egenskaber have Nyseelænderne ogsaa den, at de gjerne reise, for at oplyses og at kunne bringe Forbedringer hjem med sig til deres Fødeegn. Siden Cooks Reiser er Nyseelændernes Tilstand bleven paa denne Maade forbedret i en meget høi Grad, ved de Velgjerninger, som deres reisende Landsmænd have tilført dem. I den Hensigt tage de undertiden Tjeneste som Matroser paa de fremmede Skibe. Ogsaa den vakkre Duaterra havde stor Lyst, til at see fremmede Lande og at gjøre sig bekjendt med det civiliserede Livs Kunster og Skikke. Han var først 18 Aar gammel, da han allerede tog Tjeneste paa Hvalfangerskibe og gjorde flere Reiser med. Omsider gik han ombord i Skibet „Santa Anna," der var bestemt til Bountyøerne, for at hente Sælhundeskind. Da man var ankommen her, blev han sat iland med 13 Andre, for at slaae Sælhunde, imedens Skibet gik til Den Norfolk, for at indtage friske Levnedsmidler. Skibet udeblev i hele fem Maaneder; Duaterra og hans Kamerader vare udsatte for den største Mangel, da Den intet Vand havde, saa at Tre af dem døde. Imidlertid havde de ihjelslaaet 8000 Sælhunde, og nu seilede Duaterra med til England. Det var hans Ønske, at uddanne sig her, at see Kongen o. s. v. Men i Stedet for at beundre Londons Herligheder, turde han neppe forlade Skibet, blev skrækkelig mishandlet og fik ingen Sold; Grædmelse herover paadrog ham en Sygdom, der nær havde lagt ham i Graven. Efterat have lidt mangfoldige Mishandlinger — der i Sandhed ikke vare skikkede til, at omvende Nyseelænderen fra Cannibalismen — og efterat have gjennemgaaet mangen Fare, kom Duaterra endelig tilbage til sin

Fødeegn. Her indførte han Kornets Dyrkning, idet han forklarede sine Landsmænd: at det var denne Plante, hvoraf de troløse Hvide tilberedte deres Skibstvebakker. Ædelmodig deelte han den medbragte Hvede med 6 Høvdinge og adskillige af sine Stammebrødre. De saaede nu Kornet, og det voxte frodigt op; men de barnagtige Nyseelændere kunde ikke vente, til det havde naaet den fulde Modenhed; de rykkede de grønne Straae op af Jorden og troede at finde Frugten ved Plantens Rod, ligesom ved Kartoflerne. Naturligviis fandt de Intet, og Duaterra — blev udleet. Imidlertid vare Duaterra og en anden Høvding for kloge, til at bryde sig noget om deres Landsmænds Spot; de lode Kornet modnes, og nu var det dem, der loe de Andre ud. Men om man end saae Kornet for sine Øine, saa troede man dog ikke paa Brødet, førend Duaterra fik en Haandqværn til Foræring af Missionairen Marsden, en Foræring, der naturligviis gjorde hans Glæde fuldkommen. I Høvdingenes Nærværelse blev Hveden nu malet af Duaterra; Folket dandsede af Glæde omkring den Lykkelige og Jubelen var almindelig, da man saae Melet komme frem. I hele Folkets Paasyn bagte Duaterra Kager af Hvedemelet og lod sine Landsmænd spise deraf; disse bleve saaledes overtydede om, at man kunde lave Brød af Hvede. Kornavlen er nu almindelig i hele Nyseeland, og en rigelig Høst velsigner Indbyggernes Flid. Nu vil Nyseelænderen ikke gaae tilgrunde, han vil ikke vorde et Bytte for de umættelige Hvide; Brødet vil træde i Stedet for Menneskekjød og Nyseelands herlige Folk vorde reddet!

Imidlertid er det ulykkebringende Castesystem desværre ogsaa indført blandt dem. Ariki'ernes Caste behersker den simple Classe af Folket, eller Kukih'erne. — Ariki'erne danne den første Caste; efter dem kommer Casten Rungatida, som maa yde Ariki'erne Vasaltjeneste. Ariki'erne drage ikke i Krigen, saasnart de ere blevne Høvdinge, men overdrage Feltherreposten til en af deres Slægtninge. Ariki'erne, eller rettere sagt: sammes Familie-Overhoveder, regjere uindskrænket i deres Distrikter; dog erkjende Rungatida'erne kun tilsyneladende deres Overherredømme. Under Rungatida'erne staae Kukih'ernes øvrige Caster, som ere Livegne i Ordets egentlige Betydning. Disse Caster blande sig aldrig imellem hinanden, men ægte kun deres Lige, endskjøndt Heroerne af den høiere Caste have et Antal Kukih'fruentimmere i deres Huus, som Medhustruer. Ariki'erne herske over en Folkemængde af 1000 til 5000 Individuer; Rungatida'erne have derimod kun 100 til 200 Undersaatter. Ariki'erne i det Indre af Landet ere stoltere, end de, der boe ved Kysten; naar Hine vilde besøge Europæerne paa deres Skibe, maatte deres Slaver altid bære dem derhen paa deres Ryg. Slaverne danne en fjerde Caste og bestaae af Krigsfanger; altsaa kan lige saavel en Ariki vorde Slave, som en Kukih. I Almindelighed behandles baade Slaver og Livegne temmelig mildt; men dette vil desværre neppe blive Tilfældet, naar Civilisationen gjør Fremskridt her; thi den vil fremkalde nye, hidtil ubekjendte Fornødenheder og Begjærligheder hos den høiere Caste, der ikke vil betænke sig paa, at tilfredsstille disse paa deres Undergivnes Bekostning.

Af alle disse Træk seer man, at Sammenligningen imellem Nyseelænderne og de af Tacitus skildrede Germanere ingenlunde er upassende. Kunde vi ogsaa forskaffe dem en Bonifacius, saa vilde vi sandsynligviis bevise dem en stor Tjeneste. Methodist-Missionairerne synes at være ret skikkelige Folk; men for at kunne omvende Hedninger, maa man ogsaa være i Besiddelse af en lys Aand; og denne savne de vistnok. Mennesker, som kunne berette Europa, at en Stamme, der kort iforveien havde bestjaalet Missionairernes Huus, var bleven udryddet, og at dette „var et Beviis paa guddommelig Gjengjældelse," — synes endnu ikke, at have fattet Christendommens Aand. I Aaret 1831 sendte man, foruden flere Fornødenheder, ogsaa en Bogtrykkerpresse og Typer til

Nyſeeland; vi kunne nu vente, at den hellige Skrift ſnart vil vorde uddeelt i det nyſeelandſke Sprog. Men derſom Miſſionairerne ikke ville ſørge for, at Nyſeelænderne ogſaa lære at læſe, ville diſſe ikke nyde mere Gavn af Bibelen, end af deres engelſke Prædikener. Ifølge de nyeſte Efterretninger ſkal en Deel af Bibelen allerede være trykt i Sidney.

2. Indbyggerne paa Tongaøerne eller de venſkabelige Øer.

Abel Tasmann var den førſte Europæer, der opdagede de ſydlige Grupper af dette Archipel; hans Aarhundrede fordrede imidlertid Guld og ædle Metaller af det Land, der ſkulde fængsle dets Opmærkſomhed. Saaledes glemte man igjen Tongaøerne, indtil Cook ſaa at ſige opdagede dem paany, paa ſine to Reiſer i Aarene 1773 og 77. Efter den Tid have Spanieren Maurelle, Bligh, Edwards, La Peyrouſe, d'Entrecaſteaux, Labillardière, Wilſon og Flere beſøgt dem. Englænderen Mariner opholdt ſig fra 1806 til 1811 paa de ſtørſte Øer i dette Archipel. Cook kaldte det Venſkabsarchipelet, efter den gode Modtagelſe, han havde fundet her; Hovedøen kaldes af de Indfødte: Tongatabe.

Diſſe Øer, hvis Antal anſlaaes til 150, ere alle ſmaae, deels lave med Koralgrund, deels bjergfulde og af vulkanſk Oprindelſe; de udmærke ſig ved deres milde Clima, deres Frugtbarhed og Rigdom af Produkter, ved en ſkjøn Dyrkning og ved Indbyggernes høiſt venſkabelige Sindelag.

Alle de ſædvanlige auſtralſke Planter findes ogſaa her, deriblandt Pimpinellerod, hvoraf de Indfødte tilberede, paa en høiſt væmmelig Maade, en berusende og uſund Drik, ſom de kalde Kawa. Brødfrugter, Yamsrødder, Piſang, Sago og andre Frugter dyrkes i Mængde og i meget regelmæsſige Plantninger. De have Sviin i Overflødighed; ogſaa Hunden, Vampyren og Rotten findes her; af Fjerkræ have de Høns, Duer, Papegoier og den tropiſke Fugl, hvis ſkjønne Fjere bruges her, ligeſom paa andre Øer, til meget kunſtige Smykker.

Indbyggerne (ſee Pl. 24), omtrent 200,000 i Tallet, høre til den malayiſke Familie, der har hjemme i det østlige Auſtralien. — Som Klæder bære de 6 til 7 Fod lange Tøier, ſom de meget maleriſk ſlynge omkring Underlivet; ved Hjælp af en Snor blive diſſe Tøier befæſtede ſaaledes i Folder, at de i Nødsfald kunne trække en Deel af dem op over Skuldrene. Overkroppen og Fødderne ere nøgne; man bemærker heller ingen Forſkjel i denne Klædedragt, hverken i Henſeende til Kjøn eller Stand. Kun til de forſkjellige Feſtligheder have de ogſaa forſkjellige Klæder; deriblandt udmærke fornemmelig Skjørterne ſig, ſom ere meget kunſtigt gjennemvævede med Stjerner af Kokostrævler og beſatte med brogede Fjere, Muslingſkaller og Koraller. Konger og Høvdinge bære et Diadem af brogetfarvede Fjere. De pynte ſig med Halsbaand og Armringe, ſammenſatte af Muslingſkaller og Been, og udarbeidede med megen Kunſt. I Halsbaandene bemærker man ogſaa et Slags Medaillon af Perlemor. De koſtbareſte Halsbaand beſtaae af Hayfiſketænder, ſom ere trukne paa Snore, ſaa at de ſtørſte Tænder komme i Midten, de mindſte derimod ved begge Siderne, og da de ere polerede meget ſkjønne og blanke, tager et ſaadant Smykke ſig godt ud paa den mørkebrune Hud.

Tatovering er almindelig her; hos Mændene ere alle Dele, fra to Tommer oven over Knæet til op over Navlen, tatoverede. Til dette Diemeed have de forſkjellige Mønſtere og Tegninger. Paa en Europæers Hud ſeer Punctationen mørkeblaa ud, men paa den Indfødtes Hud er den ſort. I Krig bære de en ſæregen Klædning og gjøre ſig, ligeſom de gamle Germanere, megen Umage for at indgyde Fjenden Frygt, ved at maſkere ſig paa det Frygteligſte. Hos diſſe Folkefærd finder man en overordentlig

Reenlighed, som de omhygeligt iagttage, saavel med Hensyn til deres Legemer, som til deres Klæder og Boliger. De vaske Huden og salve den med Kokos- og vellugtende Sandelolie; deres Ører behænge de med svære Zirater. Pigerne bære Blomster i Haaret, som, paa faa Undtagelser nær, findes kort afklippet hos alle Insulanere.

Deres Boliger danne en meget regelmæssig Oval; de ere et Slags Skuur, hvis Tag af Kokosblade og Rør naaer lige ned til Jorden. Høvdingenes og Præsternes Tage ere belagte med Sukkerrørets tørrede Blade. Nedhængende Maatter tjene i Stedet for Vinduer; de trækkes op eller ned, eftersom dette eller hint gjøres fornødent. Det Indre af disse Huse er, ved 6 til 8 Fod høie Fletninger eller Mellemvægge, afdeelt i flere Gemakker. Indbyggerne sove paa Maatter, men have smaae Skamler, der tjene dem i Stedet for Hovedpuder; samme Skik har man ogsaa bemærket hos de gamle Ægyptere. Omkring deres Huse plante de almindeligviis Blomster eller Træer med vellugtende Blomster. Høvdingenes Boliger opføres af særegne, dertil bestemte Bygmestere, der ogsaa indrette Høvdingenes Begravelser, som bestaae i Steenhvælvinger. De have ogsaa smaae Fæstninger, omgivne med Pallisader; disse, saavel som flere andre Indretninger, synes de at have optaget efter det nærliggende Nyseeland. En saadan Fæstning er enten firkantet eller rund, og omgjærdet med en tyk Væg af Rør, som paa den ene Side sammenholdes ved opretstaaende Stolper af 6 til 9 Tommers Gjennemsnit. Disse Stolper ere 10 Fod høie, og tykke Strikker befæste den 9 Fod høie Rørfletning til disse Pallisader. Paa denne Indhegning er der anbragt 4 større og 4 mindre Indgange, som dækkes ved et Slags Vindebroer af Kokosstammer. Over hver af disse Indgange finder man, paa Væggens Yderside, en 2 til 3 Fod fremragende Altan, hvorpaa Krigerne stille sig, for at slynge Kastespyd mod den fremtrængende Fjende og vælte Stene ned paa de Stormende. Et 6 Fod høit Brystværn beskytter Altanerne, og hele Fæstningen er omgiven af en 12 Fod bred og lige saa dyb Grav.

De anvende stor Omhu paa deres Plantninger, som de afdele regelmæssigt, indhegne og bearbeide med megen Flid og Reenlighed. Sviin, Hunde og Høns udgjøre deres Huusdyr, Kokos- og Brødtræer danne deres Skove. — Yams, Arum og Pisang ere deres vigtigste Næringsmidler, Awa eller Pimpinellerod deres Luxus. Deres Awa eller Kawadrik tilberedes paa følgende Maade: Ved festlige Leiligheder blive de gamle Qvinder drevne sammen, for at tygge en Hob Awa eller Pimpinellerod og at udspytte den tyggede Masse i det kongelige Kar. Har man nu erholdt en tilstrækkelig Qvantitet af saadan Tyggemad, saa bliver den kostbare Saft udpresset, fortyndet med Vand og Kokosmælk, og Drikken er færdig. Kongen og hans Fornemme sidde i en Kreds og modtage af hine Qvinders Hænder den uforlignelige Nectar, der ombæres i Skaaler, meget kunstigt udarbeidede af Casuarinatræ og ene bestemte til dette Brug. Enhver Awadrikker har et vist Antal af saadanne Skaaler; thi denne geilsøde, peberagtige Drik maa aldrig nydes to Gange af samme Skaal, ei heller maae To drikke af een Skaal. Kobbernæser og Rubiner ere vel ikke Følgerne af denne berusende Driks hyppige Nydelse; men derimod er det et Tegn paa Fornemhed, at have hele Legemet belagt med en hvid Skorpe eller Udslæt, og en Dreng paa 9 Aar, hvem det allerede er tilladt at drikke Awa, fremviser med Stolthed de første Spor af dette Udslæt paa sin Hud. En dygtig Ruus er en Tilgift, der altid følger med Awadrikken, og rindende Øine ere det sikkreste Tegn, hvorpaa man gjenkjender Høvdingen. Almuen betragter de privilegerede Awadrikkere med lystne, misundelige Blikke. Nydelsen af denne Drik er almindelig paa Sydhavsøerne, men kun i Tonga-Archipelet er det Qvinderne tilladt, at tage Deel deri.

Tonga'ernes Charakteer skildres os som overordentlig blid og godmodig. Efter de Søfarendes

eenstemmige Vidnesbyrd ere de det sagtmodigste Folk paa hele Jorden. Men i deres Krige fornægte de dog aldrig den Vilde; saa godmodig Tonga'eren end er, gjør han sig dog ingen Samvittighed af at udrydde sin Fjende, ja maaskee ovenikjøbet at opæde ham. — I deres huuslige Liv ere de derimod fredsommelige, milde og ædle. De agte fremmede Sæder og fremmede Guder, ære deres Høvdinge og tilbede deres Forældre. De vise Alderdommen en udmærket Agtelse og Ærefrygt; deres Børn passe og pleie de med en rørende Omhu. Fædrelandskjærligheden er dem heller ikke fremmed; ligesom hos Guineastammerne, er Sandhedskjærlighed ogsaa hos dem en udmærket Egenskab, hvorimod de afskye Løgneren og Bagvaskeren. Mord retfærdiggjøres ved Hævn, Tyveri finder ikke Sted blandt dem selv indbyrdes, men vanærer dem ikke, naar det begaaes mod Fremmede. Fleerkoneriet er en almindelig Skik; Kydskhedens Lov binder hverken Manden eller Pigen, men blot Konen. — De gjøre ikke mange Omstændigheder ved deres Giftermaal. Manden kan med et Ord afskedige sin Kone, men Konen kan ikke skille sig fra sin Mand. Modrene have uindskrænket Raadighed over deres Børns Opdragelse; i Tilfælde af Skilsmisse tage de Børnene med sig. Hos Høvdingene derimod finde endeel Bryllupsceremonier Sted. Mariner beskriver os saaledes en Kongedatters Formæling med en Adelig. Bruden blev salvet med Sandelolie over hele sit Legeme. Hun blev omviklet med henved 40 Alen fiint Toi og fine Maatter; det Samme gjorde man ved en liden Pige, der stod ved Siden af hende. Denne i høi Grad generende Pynt var hende endog til Hinder, naar hun vilde sætte sig. Fire Jomfruer, der alle vare klædte paa samme Maade, ledsagede hende. Derpaa gik Toget hen til Brudgommen, og hun satte sig ned i Græsset foran ham. Et i hvide Slør indhyllet Fruentimmer begav sig nu ind i en stor Bygning, hvor et andet Fruentimmer sad og holdt fast paa en stor Pakke Toi, en Træ-Hovedpude og en Kurv, fyldt med Oliekar. Den Tilslørede viklede sig nu ind i Toiet, lagde sig ned paa Hovedpuden, og syntes hensunken i dyb Slummer. Saasnart Brudgommen mærkede dette, førte han sin Brud ind i Huset og tog Plads paa høire Side af den sovende Qvinde. Nu bleve tyve Sviin slagtede og uddeelte; Fruentimmerne deelte Olien og Toiet imellem sig, hvorpaa hele Forsamlingen forlod Huset. Brudgommen førte da sin Brud ind i det for hende bestemte Værelse, hvor hun aflagde sin generende Pynt og iførte sig sin sædvanlige Huusdragt. Om Aftenen blev der gjort et stort Gjæstebud og drukken Awa; ved Skinnet af Faklerne, som Mændene holdt i Veiret, blev der af Dandserinder givet en mimisk Forestilling, ledsaget af Sang. Derefter fremtraadte en Matabut (Præst) og formanede Bruden til Kydskhed, hvorpaa hele Selskabet begav sig hjem. — Gjør en Kone sig skyldig i Ægteskabsbrud, saa straffer Manden hende almindeligviis med et dræbende Kølleslag for Panden; denne Straf skal holde Konerne i en saadan Frygt, at Mændene kun yderst sjelden behøve at gjøre Brug af deres Køller hertil.

Tonga'erne have et muntert Sind. Derfor elske de ogsaa Musik og Dands (see Pl. 25); mimiske Forestillinger seer man ogsaa her, ligesom paa Sandwichsøerne, udførte med lige saamegen Færdighed, som Følelse. Disse Dandse og mimiske Forestillinger ere underkastede mange Variationer; hver Stand, ja hvert Kjøn og Alder har sine forskjellige Dandse. De have flere musicalske Instrumenter. Ved Hjælp af et Instrument paa 3 til 6 Fods Længde, som er forfærdiget af Bambusrør og lukket i den ene Ende, frembringe de dybe Toner, idet de støde Røret mod Jorden. Disse Toner ere forskjellige, efter Rørets Længde. De slaae ogsaa med to Smaakjeppe paa et opskaaret Bambusrør, og frembringe derved nogle skrallende Toner. En Art Pauke kalde de Naffa; den bestaaer i en huul Blok. Deres Fangofango er en Fløite med fem Huller; den giver en blid, høitidelig Tone, bruges kun ved visse Sange, de

saakaldte Ubi, og blæses med det høire Næsebor. Panfløiten er ogsaa almindelig her; Muslingskal-Trompeten kjender man ligeledes. Deres Sange have forskjellige Benævnelser, ligesom vi hos os have Arier, Oder o. s. v.; de ledsages altid af Dands, ligesom ogsaa Vaabnenes og Aarernes Bevægelse er knyttet til visse Sange. Deres Digtere søge almindeligviis Ensomheden i det Indre af Derne, for ganske at hengive sig til deres poetiske Begeistringer. — Deres Kamplege ere ikke uden Fare, deres Selskabslege ikke uden Aand; baade Mænd og Qvinder deeltage i begge Arter af Lege. De have ogsaa flere Slags Lykkespil. — Deres Sprog er kun som Dialect forskjelligt fra de øvrige Sydhavsoers; det er blødt og veltonende. De tælle efter Tier-Systemet, lige til en Million.

Paa Tongaoerne adskille Stænderne sig fornemmelig i geistlige og verdslige. De Geistlige, der paastaae at nedstamme umiddelbart fra Guddommen selv, adskille sig igjen i forskjellige, hinanden underordnede Afdelinger, saasom: Matabuter, Fategeher o. s. v. De have ogsaa Mysterier, Offere og Propheter. De verdslige Stænder deles i to Hovedclasser: Adelige og Simple; men de Adelige ere igjen inddeelte i forskjellige Classer. De Fornemste ere i Besiddelse af Tabu-Retten. Ogsaa Almuen deler sig igjen i forskjellige Underafdelinger, hvoraf den fornemste hedder Muah, den ringeste Tuah. — Deres Statsforfatning har stor Lighed med det malayiske Lehnssystem. Overhovederne succedere hinanden efter Førstefødselsretten og lade det simple Folk arbeide for sig. Folket maa yde Høvdingene svære Afgifter i Yams, Pisangs og Sviin; Høvdingene maae igjen forsyne Kongen med Alt, hvad han bruger. — Deres Vaaben ere de sædvanlige Køller af Casuarinatræ, meget kunstigt udskaarne, samt Buer, Pile og Slynger, til Angrebet paa Fæstninger. — Deres Piroguer (see Pl. 26) og Krigsbaade blive deels forfærdigede af Indbyggerne selv, deels hentede fra Fidschioerne, hvor slige Fartøier bygges langt bedre.

Deres Religion er simpel Naturcultus. De troe paa gode og onde Væsener, og deres Overtro er temmelig indviklet. Deres Guder, over 1300 i Tallet, boe paa en fjerntliggende Ø; Matabuternes og Muah'ernes Sjæle boe som Tjenere hos Guderne; Pøbelen eller Tuah'erne have derimod ingen Sjæle. Deres Guder vise sig ofte, i Skikkelse af Fiirbeen, Delphiner og Vandslanger, for at gavne Menneskerne. Undertiden fare de ogsaa i et Menneske og meddele ham da Prophetiens Gave. Atua'erne og de salige Aander boe paa en Ø, som er langt større end alle andre Øer tilsammentagne. Luften er fyldt med den yndigste Duft; herlige Frugtlunde frembyde deres Overflod og erstatte øieblikkelig de plukkede Frugter; Skovene ere fulde af Sviin, Træerne vrimle af de prægtigste Fugle, og alle ere de udødelige. Ikke engang Præsterne kjende alle Navne paa Guderne, men for nogle har man bygget Templer, som dog kun ved deres Størrelse og omhyggelige Vedligeholdelse adskille sig fra de øvrige Huse. Blandt de dyrkede Guder anføre vi især Kongen af Tonga's Gud, som besidder flere Templer, de Adeliges Gud, Vindens, Uveirets, Regnens, Høstens, Haandværkernes og Kunsternes Guder o. s. v. Kort sagt, her finder man Grækernes og Romernes hele Gudelære, ja selv Menneskernes Døttre modtage ogsaa her undertiden Besøg af Guderne. Kjæmpen Atlas, som bærer Himlen paa sine Skuldre, er ligeledes bekjendt her, under Navnet Muri; hans Bevægelser forårsage Jordskjælv. Præsterne befatte sig med at give Orakelsvar; gaae de ikke i Opfyldelse, saa skader dette lige saalidt Propheterne paa Tongaoerne, som de berygtede Orakelsvar i Delphi have skadet Pythia; man troer da, at Guderne maae have forandret deres Beslutning. Offerne bestaae ei alene i Jordens Frembringelser og i Sviin, men desværre ogsaa i levende Mennesker. Denne Overtro raser i Særdeleshed blandt Bør-

nene; formodentlig forbinder man ogsaa her Begrebet om Reenhed og Uskyldighed med den barnlige Alder, og derfor er det især Børn, som man ved Høvdingenes Sygdomme, ved store Ulykker, der ramme hele Nationen, og ved andre Leiligheder, hvor man troer Guderne fortørnede — udkaarer til Offere. Denne umenneskelige Skik forekommer allevegne i Menneskehedens ældre Historie. At man har offret unge Piger til de fortørnede Guder, i den Hensigt at forsone disse, derom vidne flere Exempler i den græske Oldtid, saasom ved Trojas Beleiring og flere Leiligheder. Paa Tonga bringer man slige Offere paa et Slags Alter; og da det her, ligesom paa Sandwichsøerne, er forbudt at udøse Blod, saa blive de ulykkelige Offere qvalte. De fornemste Præster og Høvdinge bære derpaa Offeret i en høitidelig Processjon forbi Gudernes Boliger, og en Præst beder med lydelig Røst og med opløftede Hænder: at Guderne ville forlænge Høvdingens Liv, eller — under andre Omstændigheder —: at de ville bortvende deres Vrede fra Folket! Naar dette er gjort, overlader man Liget til Barnets Familie, at den kan jorde det. Ved en Høvdings Død er det Skik her, at en af hans Koner maa følge ham i Graven.

I Almindelighed have Indbyggerne paa de venskabelige Øer gjort større Fremskridt i Cultur, end selve Tahiti'erne eller Sandwichanerne havde, paa den Tid deres Øer bleve opdagede. Deres Sæder, Skikke, Religionssystemer og Statsforfatninger ere langt mere indviklede og deres Kunster og Fornødenheder langt talrigere. Desuden finder man ogsaa her hin væmmelige asiatiske Trælle-Ydmyghed. Enhver, der nærmer sig Kongen, kaster sig næsegruus ned paa Jorden og sætter hans Fod paa sin Nakke. — Charakteristisk er følgende Bøn, som Præsten fremsagde for Guderne, i Anledning af en Kongedatters dødelige Sygdom: „See, her staae Kongen og hans Høvdinge, tilligemed de fornemste Matabuter i dit Yndlingsland, forsamlede for dit Ansigt! Du seer dem ydmyge sig for dig; vi bede dig, at du ikke vil være ubarmhjertig, men at du vil skaane Datterens Liv for Faderens Skyld, da han altid har trolig iagttaget de hellige Skikke. Men er din Vrede med Rette bleven fremkaldt ved nogensomhelst Forbrydelse, hvori en af de her Forsamlede har gjort sig skyldig, saa besværge vi dig, at du vil lade den velfortjente Straf ramme den Skyldige, og ikke lade din Hævn gaae ud over et Væsen, der er lige saa uskyldigt, som om det først igaar var født til Verden! Hvad os angaaer, saa ønske vi kun at leve for Kongens Skyld. Er hans Familie stødt i Sorg, saa ere vi det Alle, baade Skyldige og Uskyldige! Hvorledes kan du være ubarmhjertig? Seer du ikke Kongen blandt os? Seer du ikke Afa, dette Skud af den gamle tongaer Kongestamme, som nu er i Bolotuh? Staae ikke her alle Tongaer-Høvdinge, nedsunkne i Smerte, forsamlede for dit Ansigt? Hvorfor vil du ikke vise Barmhjertighed? Viis dog Skaansel mod Kongen og bevar hans Datters Liv!"

Hvormeget Overtroens Magt allerede har taget Overhaand her, seer man desuden af den Omstændighed, at naar Nogen er bleven syg og alle deres Bønner ikke ville hjælpe ham, saa bærer man den Syge hen til et helligt Sted, til en Præst. Hjælper dette heller ikke, saa lade den Syges Slægtninge sig et Led afhugge af deres venstre Haands lille Finger; hvilket er saa almindeligt her, at man kun seer meget faa Indfødte, der ikke ere lemlæstede paa denne Maade. Man finder endog Børn, der allerede have maattet offre et Fingerled til deres syge Slægtninges Helbredelse. Bringer heller ikke denne Lemlæstelse nogen Frelse for den Lidende, saa tager man sin Tilflugt til det afskyelige Børnemord.

Imidlertid forekomme Sygdomme yderst sjelden blandt dem. Ved ydre Beskadigelser anvende de chirurgiske Operationer, som undertiden ere forbundne med megen Fare, men for det Meste udføres med Held. Amputationer fuldføres

vel ikke med saamegen Kunst, som hos os, men derimod saameget heldigere, nemlig med en skarp Øxe. Kopsætning og Aareladning foretages ved Hjælp af Muslingskaller, og man hører aldrig, at en Pulsaare er bleven slaaet over. De forstaae at fordrive Hævelser ved Hjælp af Omslag, og ere overhovedet meget dygtige Chirurger. Saavel her, som paa Fidschioerne, blive Mændene omskaarne. Ved Siden af denne vidt udbredte Skik gjenfinde vi med Forundring en anden Skik, som er ikke mindre vidtudbredt, den nemlig: at ælte den Syge eller at bearbeide hans Legeme med Næverne. Den Syge bliver — fornemmelig naar han er angreben af Mavesmerter — indgneden med Kokosolie og gjennemæltet paa hele Legemet; den samme Skik forekommer ogsaa hos Ungarerne, Polakkerne og de slaviske Folkefærd. — Ved en Høvdings Død blive mange Høitideligheder foranstaltede. Liget salves af en tabueret Person og omvikles med en Mængde Toier; Qvinderne istemme de ynkeligste Klagetoner over den Afdøde og begræde ham i al den Tid, der hengaaer inden han vorder bisat. Høvdingen bisættes almindeligviis i en udhugget Grav; den er 8 Fod lang, 6 Fod bred, 8 Fod dyb og hugget ud i Bjerget, i Skikkelse af en Hvælving. Fem Stene lægges under Hovedet, Fødderne, Siderne og Rygraden. Begravelseshøitidelighederne ere meget forskjellige, overeensstemmende med den Afdødes Rang. De Fornemstes Grave blive mosaikagtigt belagte med sorte og hvide Stene. Denne Maade at begrave paa hedder Falah; deres Turu og Lafa bestaae i Legemernes Opbrændelse paa forskjellige Steder. Tugi bestaaer i Hudens Afrivning med Kokosnød-Skaller eller med en Art Mos, der slynges omkring den Dødes Haand. Hvor Foa Uluh anvendes, bibringe de Sørgende sig forskjellige blodige Indsnit og Saar, til Tegn paa deres Sorg; de pleie ogsaa at sønderrive deres Maatter og at bære et langt Skjæg, som Tegn paa Sorgen. Naar Kongen dør, saa bliver der naturligviis anlagt almindelig Sorg; da hersker der en frygtelig Larm paa hele Øen, og Høitidelighederne ved Høvdingens Grav vedvare i længere Tid. Om Aftenen opføres der Sang og Sørgemusik ved Graven, hvor man fuldbyrder en af de sælsomste Ceremonier, hvormed et kronet Hoved nogetsteds er bleven hædret. Det lyder virkelig saa besynderligt, at man let kunde fristes til, at antage det Hele for en Fabel. Under Nattemusiken, der bringes den døde Konge, træde nemlig 60 Mænd hen til Graven; Musiken forstummer, og man befaler Mændene: at gjøre deres Pligt. Denne bestaaer nu deri, at de gaae om bag Gravhøien og skille sig ved deres Uhumskheder. Næste Dag indfinde Qvinderne sig, for at feie Skarnet bort, og om Aftenen komme Mændene igjen, for at „gjøre deres Pligt." Dette Monument sættes ham 14 Dage i Rad. Først paa den 16de Dag indfinde Mændene sig festligt smykkede og omslyngede med Blomsterkrandse, for paany og for sidste Gang at reise ham deres Kjærligheds Monument, som da ei oftere maa forstyrres af Qvinderne. I en heel Maaned vedblive de Adelige nu, at uddele Levnedsmidler blandt Folket. Sorgen varer i fire Maaneder, og Tabu lige saa længe. Med den simple Tongaer gjør man naturligviis ikke saa mange Ceremonier; man hensætter ham under et Regntag, for at indtørres. — Ifølge nyere Efterretninger ere Missionairer ogsaa landede paa dette Archipel, i Aaret 1824; og allerede 1829 have de hjemsendt glædelige Beretninger om deres i Sandhed velsignelsesrige Arbeider. Det er en saare fornuftig Forholdsregel, at Missionairerne lære Tahitisproget; derved forskaffe de sig let Indgang, den hellige Skrifts virksomme Læsning befordres og de Nyomvendte vorde Missionairernes Medhjælpere.

Den Tongatabu (see Pl. 26) indeholder mange Kongegrave og Templer, hvorfor den ogsaa kaldes „det hellige Tonga." Ogsaa paa denne Ø have engelske Missionairer nedsat sig i den

nyeste Tid, og deres Bestræbelser krones med Held.

3. Indbyggerne paa Fidschi- eller Witis-øerne.

Den 16de Februar 1643 saae Tasman omtrent 20 smaae Øer, som han gav Navn af Prinds Williams Øer. I Aaret 1773 berørte Cook en af de sydligste Øer; 1789 seilede Capitain Bligh midt igjennem dette Archipel; efter ham fulgte Edwards, der besøgte Rotamah. Senere landede her Amerikanerne Maitland og Barber, og i Aaret 1797 blev denne Øgruppe besøgt af Missionairen Wilson, der optog et Kort over flere af disse Øer. Efter den Tid have flere Søfarende været her, navnligen Capitain Tromalin, som i Aaret 1828 omseilede Fidschiøerne. Deres Antal beløber sig til over 200; de ligge imellem Nyhebriderne og de venskabelige Øer, og høre til de lidet bekjendte Øgrupper. En Deel af dem hedder Blighs-Øerne, en anden Deel kaldes Prinds Vilhelms-Øerne. Alle synes de at have Koralgrund; thi de fleste af dem ere omgivne med Koralrev. Produkterne svare sandsynligviis til de nærliggende Øers.

Indbyggerne (see Pl. 27) høre ikke til den malayiske Race, men nærme sig Negerne; de tale ogsaa et Sprog, der er ganske forskjelligt fra det, man hører paa de venskabelige Øer. De ere slemme Menneskeædere.

I den nordlige Deel af dette Archipel ligge enkelte adspredte Øer, saasom: Rotuma, St. Augustin, Gilberts- og Kokosøen. De synes alle at være beboede. Rotuma, ogsaa kaldet Grenwille, skal have 6000 Indbyggere; den er deelt i 6 Distrikter, hvoraf hvert har sin Høvding; hvert Aar vælge de en Præsident, som afgiør næsten alle de Stridigheder, der opstaae paa Øen. Da Edwards besøgte denne Ø, fandt han Indbyggerne bevæbnede med Køller og Landser, og fjendtligt stemte mod Europæerne. Det Samme erfarede Wilson, i Aaret 1797; imidlertid gjorde han dog Bekjendtskab med dem, og Beboerne viste sig nu venlige og godmodige. Edwards saae ingen Fruentimmer; paa Wilsons Tid vare de allerede blevne mindre skye. Alle disse Øboere ere tatoverede paa en meget kunstig Maade. De have langt Haar, som de indgnide med Kokosolie. Deres Vaaben bestaae i kunstigt forfærdigede Spyd og Køller. De havde Sviin og Hunde. I det Hele taget vare de et flittigt, beskedent og lykkeligt lille Folk. — Tromalin, der besøgte dem i den nyere Tid, siger: „Indbyggerne ere kobberrøde, meget skjønne og lige saa lystne efter Jern, som Europæerne efter Guld. Da de gjerne vilde stjæle Jern, hvor de kunde see deres Snit, brugte vi den Forsigtighed: ikke at lade Andre komme ombord hos os, end Høvdingene og de unge Piger, der besøgte os af Nysgjerrighed og gjorde os Selskab i de tre Dage, vi opholdt os her." Paa Rotuma leve 10 til 12 engelske Matroser, som have forladt Hvalfangerskibene og ere blevne tilbage paa denne Ø, hvor de have opslaaet deres Boliger og taget Landets Døttre tilægte; de dyrke den Jord, man har givet dem, og nyde stor Anseelse blandt de Indfødte.

4. Indbyggerne paa de Søfarendes Øer.

Disse Øer, som man opkaldte saaledes, ere af forskjellige Opdagere og til forskjellige Tider indførte i Geographien. Hovedgruppen synes at være opdaget af Roggawain; men det er vel egentlig Bougainville, ved hvem Jordbeskrivelsen er bleven beriget med dette Archipel. La Peyrouse besøgte den høieste af disse Øer, i Aaret 1787, og leverede Maunainsulanerne et Maaltid paa 14 Personer; blandt disse Ulykkelige vare Commandeuren paa det andet Skib, Langle, og Physikeren Laman. De bleve Alle stegte og opædte. Dette har sat en saadan Skræk i Europæerne, at de bestandig have havt den største Respect for denne Deel af Sydhavet;

selv Kotzebue, der besøgte disse Øer paa sin anden Reise, holdt sig i en ærbødig Afstand fra Mauna. — De ere 8 i Tallet, ligge nordøstlig for de venskabelige Øer, ere bjergfulde, med steile Kyster, men kun smaae; den største blandt dem synes ikke at være 4 Mile lang. De ere derimod meget frugtbare, stærkt befolkede og høre til de yndigste Partier i den australske Øverden. De største Øer ere: Oliwei eller Pola, Olajava og Mauna med Morderbugten.

Beboerne skildres os saare forskjelligt. Alle ere de Menneskeædere, og Buen fra Nyseelands sydlige Spidse, hen over Fidschioerne, de Sofarendes Øer og Tongaoerne, synes at være det Strøg, hvor den Skik, at æde Menneskekjød, er meest almindelig. Desuagtet staae Indbyggerne i denne Egn af Sydhavet ingenlunde paa det laveste Trin af Cultur. De høre til de skjønneste Østaustraliere, ere i Almindelighed 6 Fod 6 Tommer høie og have et sandt Herkules-Udseende. Qvinderne ere noget mindre. De have bragt det temmelig vidt i mange Kunster. Fremfor Alt ere de fortræffelige Søfolk, der næsten bestandig leve paa Vandet, som svømmende Ænder. Da Kotzebue tilfældigviis overseilede en af deres smaae Koffardiflaader, foraarsagede dette Uheld dem megen Spøg, og uden at bryde sig videre derom, plukkede de Indfødte deres Baade og Skibsredskaber sammen paa det faste Land, som en Haandfuld Nødder. Roggawain skildrer dem som de elskværdigste Mennesker i hele Sydhavet, stærke, godmodige, flittige og omgivne med en vis Art Luxus. Anderledes skildrer La Peyrouse dem naturligviis; ifølge hans Beretning ere de vilde, lumske, modige og bære Raahedens Præg malet i deres Ansigter. De skulle være overordentlig trættekiære. Da Kotzebue nedskrev sin Beretning, foresvævede Erindringen om den Skjæbne, der ramte La Peyrouse's Ledsagere, ham uafbrudt; han troede sig allerede imellem de Vildes Tænder. Saameget seer man forresten af hine forskjellige Beretninger, at disse Øboere staae paa et høiere Trin af Civilisation, end Fidschiinsulanerne. La Peyrouse fortæller os, at de boe i Landsbyer, og den, han besøgte, skildrer han os som ret smuk. Den laa i en Frugthave, var bygget cirkelrund og havde en ved Menneskehænder opkastet Høi i Midten. Hytterne laae 2 Fod over Jorden, for at beskytte dem mod Fugtighed; og da Husene hertillands kun ere aabne Skuur, saa vare de alle omgivne med Maatter. Støtterne eller Søilerne vare anbragte regelmæssigt rundt omkring Hytterne og forfærdigede af meget fint udarbeidede Træstammer; for Mellemrummene var der hængt fine Maatter. Hvilestederne ligge ligeledes høit over Jorden og ere bedækkede med fine Maatter; ogsaa deres Bohave, deres Fiskeredskaber, Baade og Aarer vidne om deres Fremskridt i mange af Fredens Kunster. De staae under Høvdinge, som Indbyggerne paa de fleste af disse Øer. Konerne ere deres Mænd troe, men Pigerne kunne efter eget Tykke disponere over deres Gunstbeviisninger. Det lader til, at disse Øer forbindes ved fælles Helligdomme; paa Yorksøen træffer man Morais og Templer, som de øvrige Øer ganske savne. Da Edwards besøgte hin Ø, i Aaret 1791, fandt han den uden Beboere, men opdagede derimod et besynderligt Tempel, hvis Indgang laa skjult under et gammelt omstyrtet Træ. Gjennem denne Aabning kunde man see ind i Templets ansеelige Rum, i hvis Baggrund der stod 3 Altere, hvoraf det mellemste var det høieste; paa dem alle tre laae Hobe af hvide Muslingskaller, opstablede meget regelmæssigt.

Den Pola, som i Skjønhed langt overgaaer det i hele Verden berømte Otahiti, maa være stærk befolket; thi Kotzebue saae Kysterne bedækkede med Mennesker; flere Canoer kom hen til Skibet, for at sælge Levnedsmidler, og en af dem bød en rød Farve tilsalg, hvormed de Indfødte farvede deres Ansigter, for at vise de Hvide: hvorledes Farven skulde bruges; dette minder os om Beboerne af de sydamerikanske Skove. „Ef-

terat de Øvrige havde forladt os i Aftenskumringen," fortæller Kotzebue, „var en Bedrager bleven ene tilbage, for at sælge os et Svin. En Sæk, med den forlangte Betaling, blev hidsat ned til ham; men da Skjælmen havde givet Tegnet til, at man skulde hale Sækken op igjen, skyndte han sig bort det bedste han kunde; thi i Stedet for Svinet, havde han stukket en død Hund i Sækken! Til Straf herfor blev der skudt en Kugle hen over hans Hoved; og det lod til, at den satte ham i en ikke ringe Skræk."

Kotzebue skildrer os Indbyggerne paa Djolava som overordentligt livlige, muntre, skjønne og godmodige. Den store Mængde Baade, der kom ud til Skibet, vidnede om Øens stærke Befolkning; de vare saa talrige, at Rummet imellem Skibet og Øen lignede en uhyre Skibsbro. Den gode Capitain, der tænkte paa La Peyrouse's Ledsagere, vovede sig ikke iland; imidlertid roser han dog den Godmodighed, Munterhed og Ærlighed, hvormed Insulanerne forsynede ham med Levnedsmidler. „Alt var Liv og Munterhed; under Spøg og Latter søgte Enhver at overtyde de Fremmede om hans Varers Fortrinlighed, hvilket foraarsagede en langt frygteligere Larm, end man nogensinde hører paa Londons Børs. Paa Dækket maatte vi skrige hinanden i Ørerne, for at kunne forstaae hinanden; imidlertid fortsattes Tuskhandelen til gjensidig Tilfredshed. I mindre end een Time havde vi tiltusket os over 60 store Svin og en Overflødighed af Høns, spiselige Rødder og forskjellige Frugter, der optoge hele Pladsen paa vort Dæk. Alt Dette kostede os kun nogle Stumper gammelt Jern, nogle Rader Glasperler og omtrent et Dusin Søm; blaae Glasperler havde høiest Værd i deres Øine. Med to af disse var et stort, fedt Svin rigelig betalt; og til Slutningen, da denne Vareartikel blev sjeldnere hos os, var man sjæleglad, naar man blot erholdt een saadan Perle for to Svin." — Man bragte ogsaa tamme Duer, smaae skjønne Papegøier og andre Fugle til Tuskhandel; disse gode Smaadyr vare saa tamme, at de sadde paa deres Herrers Haand og aade deraf. — Omsider kom ogsaa Djolava's Eieh i en stor Canoe hen til Skibet. Styrmandens og Roerkarlenes Hoveder vare omvundne med grønne Kviste, til Tegn paa: at de kom med Fred. Øens Eieh, en gammelagtig Mand, sad med korslagte Been paa en med Maatter belagt Forhøining; hans Hoved var omvunden med et Stykke hvidt Tøi i Form af en Turban; i sin Haand holdt han en europæisk Solskjærm af grønt Silketøi, der strax erindrede Kotzebue om La Peyrouse's ulykkelige Ledsagere. Imidlertid viste denne Mand sig høflig og forstandig; han overrakte tre fede og uhyre store Svin, som han kaldte Boaka, tilligemed endeel Frugter, som en Foræring. En stor Øre, to Rader blaae Perler og et Silke-Halstørklæde satte ham i det gladeste Lune af Verden. Den ærlige Mand spurgte flere Gange, om han virkelig maatte beholde Perleraderne? og da man hertil svarede „Ja," overlode baade han og hans Følge sig til den meest barnlige Glæde. Med henrykt Overgivenhed sprang han nu omkring paa Dækket, og hans corpulente Minister efterabede sin Herre som en ægte Abekat. Eieh foreviste ogsaa en spansk Piaster; han kjendte ikke dens Værd, men var strax beredt til at ville give den bort for en eneste Glasperle, hvorved han oven i Kjøbet troede at have gjort en herlig Handel; og da man nu lod ham beholde baade Piaster og Glasperle, var han ude af sig selv af Henrykkelse. Han viste over mod Tongaøerne, da man spurgte ham, hvorfra han havde faaet denne Skat. Denne Mand kjendte Kanonerne og deres Virkning; han tællede dem omhyggeligt og yttrede sin Forundring over deres Antal. Han forklarede ogsaa sine Undersaatter disse Ildvaabens Virkning, hvorover de kom i en ikke ringe Skræk. Han gjorde sig al mulig Umage, for at bevæge Kotzebue til at gaae iland paa Øen, og han ledsagede denne sin Indbydelse med de varmeste Forsikkringer og Løf-

ter. Men Kotzebue vovede ikke, at begive sig iland. Eigeh tog da Afsked, med alle Tegn paa Venskab og Oprigtighed. Skibet var her bleven rigelig forsynet med friske Levnedsmidler for flere Uger, hvilket giver et fortrinligt Vidnesbyrd om denne skjønne Øes Frugtbarhed og dens Beboeres Flid.

Da Kotzebue kom i Nærheden af Den Mauna, krøbe dens Beboere i Skjul; men omsider kom de frem i stor Mængde, og da man ikke tillod dem at betræde Skibet, „bleve de saa rasende, at de teede sig som Vanvittige og søgte ved Trusler at tiltrodse sig Tilladelsen til, at komme op paa Skibet. Ligesom glubende Dyr søgte de at bortrive med Magt, hvad man ikke gav dem godvillig. Da En af vort Mandskab tilfældigviis kom til at blotte sin Arm i disse Vildes Nærværelse, blev Lysten efter Menneskekjød vakt i den Grad hos En af dem, at han ikke kunde bare sig for at snappe med Tænderne efter den hvide Arm, hvorved han gav os at forstaae, at et saadant Stykke Kjød maatte være en sand Lækkerbid. Indbyggerne paa Mauna ere maaskee de foragteligste Mennesker, der findes i hele Sydhavet. Alle de, som vi saae, vare meget store, sjelden under 5½ Fod, slanke, med en velproportioneret Lemmebygning og en iøinefaldende Muskelkraft. Deres Ansigter vilde jeg erklære for ret smukke, dersom de ikke vanziredes af nogle afskyelige Træk, der røbede Vildhed og Grusomhed. Deres Hudfarve er mørkebruun; det lange, glatte, sorte Haar hang hos de Fleste uordentligt ned over Nakken, Skuldrene og Ansigtet, uden mindste Forziring. Hos Andre var det derimod sammenbundet over Issen, derefter friseret eller gjort stærkt krøllet ved Brænding og viklet omkring Hovedet, i Form af en rund Hue. De farve disse Huer gule, saa at de danne en saare afstikkende Modsætning til det øvrige, sorte Haar. Atter Andre bare deres Haar i Lokker, der hang dem ned over Skuldrene; de vare indgnedne med en rødagtig Farve og havde Udseende af en Allongeparryk. De behøve megen Tid til deres Frisur. De Fleste vare ganske nøgne." — Kotzebue skildrer disse Godtfolk som Afskum af Menneskeslægten. Erindringen om hine opædte Europæere kan maaskee have leveret ham en god Deel af Farverne til dette mørke Maleri. Det gik saavidt, at Kotzebue kun med Møie lod sig afholde fra, at skyde med Kartætscher paa de stakkels Insulanere. Vel er det en egen Sag, at blive ihjelslaaet og opædt af Vilde; men læser man La Peyrouse's Beretning, saa vil man deri finde: at hin Catastrophe blev foranlediget deels ved Fornærmelser, som hans Matroser tilføiede de Indfødte, deels ved Mangel paa fornøden Opmærksomhed fra hans Side; desuden indtraf hin Begivenhed først, efterat de Fremmede havde opholdt sig længere Tid paa Øen og der fundet en gjæstfri Modtagelse.

5. Indbyggerne paa Selskabsøerne.

Blandt alle Øegrupperne i Australoceanet er Selskabsarchipelet det meest besøgte og bedst bekjendte, og nu ligeledes det første, hvis Beboere have antaget den christelige Religion. — Quiros var den første Søfarer, der gav os Efterretning om dette Archipels Tilværelse; paa sin Seilads fra Amerika, i Aaret 1606, opdagede han Maitea, Tahiti, Tethuroa og Peregrino. Efter ham kom Wallis i Aaret 1767 til disse Øer, tog dem i Besiddelse for sin Konge, Georg den Tredie, og meddeelte os høist vigtige Efterretninger om denne interessante Øegruppe. Efter Wallis fulgte Bougainville, i Aaret 1768, med Skibene „la Boudeuse" og „l'Etoile" naaede han Maitea den 2den April og gav denne Ø Navnet Pic de la Boudeuse eller le Boudoir. Herfra kom han til Tahiti, som han igjen forlod den 15de April, efterat han havde udkastet en saa yppig Skildring af denne Ø og dens fortryllende Beboerinder, at hans Landsmænd derved foranledigedes til at kalde Den **la nouvelle Cythère.** Paasin første Reise, i Aaret 1769,

udforskede Cook hele dette Archipel meget nøie og optog de fleste Øer paa sine Kort. Navnet **society Islands**, som han gav Gruppen Ulietea, har Forster senere overført paa hele Archipelet. Paa alle Cooks Reiser var Selskabsarchipelet den Forfriskningsplads, hvor hele hans Mandskab holdt sig fuldkommen skadesløs for alle de Besværligheder, der vare forbundne med disse farefulde Reiser. Ja, Beskrivelsen over denne Ø satte Europa i et Slags Paroxismus, og efter hans Tid er der ingen Reise bleven foretaget til Sydhavet, uden at man jo har besøgt Otahiti underveis. Her ville vi blot anføre James Wilson, endskjøndt Den har i den Tid, der hengik imellem Cook's og dennes Reise, havt Besøg af et stort Antal Sofarende. Wilson bragte ogsaa Missionairerne til Tahiti, hvorved den første Spire lagdes til denne Øgruppes Civilisation. En af de Sidste, der har meddeelt os Efterretninger om disse Øer, er Russeren Bellingshausen, som besøgte Tahiti i Aaret 1820; men endnu flere Oplysninger have vi erholdt ved de brittiske Missionairer.

Selskabsarchipelet deler sig i to Hovedgrupper, nemlig: de østlige og vestlige Øer. Deres Størrelse er meget forskjellig; Tahiti (see Pl. 27.) er langt større end de andre Øer, thi den har et Fladeindhold af 20½ Q. M.; de øvrige afvexle fra 1 til 4 Q. M., ja enkelte ere kun ¼ til ½ Q. M. store. Hele Archipelets Fladeindhold kan i det Høieste anslaaes til 40 Qvadratmile.

De fleste af disse Øer have en bjergagtig Grund (de høieste Bjerge naae en Høide af 8000 Fod) og røbe deres vulkanske Oprindelse ved den her forekommende Lava, Pimpsteen og Basalt. — Men ogsaa Koraldyrene synes at have virket betydeligt til disse Øers Dannelse; i det Mindste er dette Tilfældet med enkelte, som ere ganske flade; thi Koralrev indslutte de fleste og forbinde flere af dem med hinanden. Grunden er næsten allevegne frugtbar og danner et i Sandhed yndigt Opholdsted, i Særdeleshed paa de større Øer, hvor man finder skjønne skovrige Bjerge, veldyrkede Dale og Overflødighed af Vand. Climaet er saare mildt og mere tempereret, end varmt, endskjøndt Øerne ligge fuldkommen under Tropehimmelen. Bestandigt viftende Søvinde afkøle den overdrevne Hede; Thermometret staaer almindeligt imellem 70 og 80 Gr. Men om Natten er det saa køligt, at man nok kan taale et Teppe over sig. Forster var ganske henrykt over det tahitiske Climas Skjønhed: „Vaar og Høst hilse hinanden hele Aaret igjennem. Dunster, som til alle Tider stige op af Bølgerne, dryppe ned i Morgendug; paa alle Tider af Dagen afkøles Slætterne af Østenvinden, som mildner Solstraalernes Magt; hin velgjørende Landluft, den yngste af Zephyretterne, sænker sig om Natten med beduggede Vinger ned fra Bjergtoppene." Maanederne fra April til December ere de skjønneste i hele Aaret; fra October til December er Heden stærkest. I Januar, Februar og Marts er Veirliget mere raat; da stormer og regner det ofte. Storme og Orkaner forekomme hyppig, men anrette sjelden nogen Skade af Betydenhed. Produkterne ere de samme her, som paa de øvrige Sydhavsøer; men Næringsplanterne, saasom Brødtræet, Yams- og Aron- eller Taroroden, Bataterne, Kokospalmerne, Pisangs o. s. v. ere af en fortrinligere Godhed, paa Grund af en omhygeligere Dyrkning. Foruden disse findes her endnu mange andre nyttige Planter, t. Ex. det bekjendte Papirmorbærtræ, Figner, Pilerod, en særegen Art Kastanier, en Art Sukkerrør, som er langt fortrinligere end det vestindiske, Tobak, Casuarina- eller Kølletræet, Jambuser med en blommeagtig, saare behagelig Frugt, Flaskegræskar, en fortræffelig Art af Æbler, Bambusrør, Farveplanter o. s. v. Bomuldsplanten trives meget godt her; men de Indfødte ere for dorske, til at passe og bearbeide den. — Førend Europæernes Ankomst ernærede disse Øer ikke andre fiirfødede Dyr, end Svin, Hunde og Rotter; selv Vampyren findes ikke mere her;

kun i Oceanet seer man Delphiner, og undertiden bliver en død Hvalfisk dreven af Bølgerne ind paa Revene. Rotterne nære sig ei alene af Levningerne fra Indbyggernes Maaltider, men have ogsaa vant sig til Vegetabilier; sandsynligviis have de fra Begyndelsen ikke havt hjemme her, men ere maaskee blevne hidførte i en tidligere Tidsalder, med spanske eller andre Skibe. Nu have Missionairerne indført de europæiske Huusdyr, som ogsaa trives godt her, endskjøndt de Indfødte syntes i Begyndelsen ikke at føle nogen stor Lyst, til at opelske dem. Af vilde Fugle har man her talrige Arter, deriblandt Duer, Ænder og Papegøjer; ogsaa vore Høns have hjemme her. — Havet omkring disse Øer indeholder en ualmindelig stor Rigdom af Fiske; de Indfødte kjende 150 Arter og have givet dem særegne Navne. — Insecternes Hær er endnu ikke bleven udførligt beskreven af nogen Naturforsker. Det værste Slags Utøi, hvoraf disse Insulanere plages, er vistnok Lusen; her have de Fornemme udelukkende Ret til, at pille Lusene af deres Lastdrageres Hoveder og fortære dem. Ogsaa Fluerne, hvoraf der gives 2 Arter, ere Indbyggerne til stor Plage; den almindelige sorte Flue er uskadelig; men de have ogsaa en Art graae Fluer, der stikke meget heftigt, skjøndt dog ikke saa voldsomt, som Muskiten. De Indfødte søge ved lange Fluesmækker at holde dem borte fra deres Spiser, og deres Afsky for disse Insecter er saa stor, at de ikke engang ville røre ved dem; finder man slige Fluer liggende døde i sine Buddinger, saa bliver en saaledes besudlet Ret strax henkastet for Svinene. — Mineralriget er endnu lidet bekjendt; imidlertid veed man, at der hidtil hverken er funden Metaller eller ædle Stene paa disse Øer. Derimod finder man her en Overflødighed af Leer i alle Farver, Mergel, Bygningssstene, Kalk, Sand, Valkejord og Smaastene, der have nogen Lighed med Carneoler, samt Pimpsteen, hvoraf Tahitierne hidtil forfærdigede deres Øxer og Huggeredskaber.

Indbyggerne paa Selskabsøerne (see Pl. 28) høre alle til Malayerracen. Man anslaaer Folkemængden til omtrent 40,000 Individuer. De danne vel ikke denne Races største og skjønneste Stamme i Australoceanet, men have dog i Almindelighed en anseelig Størrelse og en regelmæssig Legemsbygning. Større og fyldigere ere de Fornemme (Adelen), hvoriblandt man træffer ei alene kolossale, men ogsaa ualmindelig fede Skikkelser. Blandt disse Adelige saae Europæerne Mænd, som havde en Høide af 6 Fod og 4 til 6 Tommer. Men ogsaa de Simple blandt Folket ere høiere end Europæerne, og man finder her kun sjelden et Menneske, som er under Middelhøide. — Deres Hudfarve er i Almindelighed kobberrød, men spiller dog i det Olivengule. Den Fornemme har imidlertid en lysere og renere Farve, end den simple Mand, hos hvem det Brune spiller mere i det Mørke, fordi han daglig er udsat for Solens brændende Straaler. Men hos de Fornemme finder man ofte en Hud, der er saa lys, at Rødmens blussende Farve skinner igjennem paa deres Kinder. Den simple Mand har vel en mindre Legemsbygning og er langt mere mager, men i det Hele taget kraftfuldere, mere muskelstærk, livligere og ikke saa forkjælet. Alle have symmetriske Former, og sjelden finder man blandt dem nogen Vanskabt. — Ansigtet har temmeligt regelmæssige Træk. Panden og Kjævebenene ere ingenlunde fremstaaende, ei heller have de huultliggende Øine; men Næsen er bred, thi paa Tahiti er det Skik, at trykke Børnenes Næser flade strax efter Fødselen, fordi man holder dette for skjønt. Munden synes ogsaa at være for stor. Men hele den øvrige Legemsbygning er høist regelmæssig; Arme og Been staae i det rigtige Forhold til det øvrige Legeme; det Samme er Tilfældet med Laaret og Hofterne, som ere fyldige og skjønt afrundede. Skjægget og Haarene ere fuldkommen sorte, dog ikke saa fine og bløde, som hos Europæeren; man seer sjelden et guulbruunt eller rødagtigt Haar. —

Fruentimmerne, der næsten altid have Legemet skjult med Klæder, ere i Almindelighed af en lysere Hudfarve, end Mændene, og kun lidet brunere end Qvinderne i det sydlige Europa. De ere forholdsviis mindre end Mændene, men udmærke sig ved syrige, sorte Øine, hvide og skjønne Tænder, en fiin og blød Hud, krøllet, sort Haar, en skjønt formet Barm, smaae Hænder og Fødder. „Dog kunde vi i dem ingenlunde gjenkjende de Skjønheder, som de Søfarende havde skildret os med en saadan Henrykkelse," siger Wilson; „thi ved den idelige Pressen og Trykken fra Barndommen af, som de kalde Turyme, gjøre de med deres Hænder Ansigtet bredt, Munden stor, Næsen og Panden flade. Dette giver dem et vel mandigt Udseende; desuden ere de almindeligviis ogsaa for brede og stærktbygte i Skuldrene. Hist og her saae vi vel Piger, som vare ret vakkre, men blot faa, som man med Rette kunde kalde sande Skjønheder." Dog tilstaae selv Wilson og Missionairerne, at netop disse Qvinder besidde i Almindelighed qvindelig Ynde og Grazie i en saare høi Grad, at deres Ansigter aldrig vanzires ved et tvært Udseende, lige saa lidet som deres Blikke omtaages af Mistænksomhedens eller Egensindighedens Skyer. De ere snakkelystne, deres Væsen tillokkende, deres Gang let, sikker og fuld af Grazie, deres Manerer frie og utvungne; de ere altid venlige mod hinanden indbyrdes, mod deres Mænd og mod Fremmede. Deres blide, godmodige Temperament synes ikke at kjende til heftige Lidenskaber, endskjøndt de ere i høi Grad modtagelige derfor; de ville ikke let føle sig fornærmede, og ere de virkelig blevne fornærmede, saa kunne de dog let forsones igjen, og aldrig bliver der nogen Gnist af Nag eller Hevngjerrighed tilbage, om de end ere blevne nok saa dybt krænkede. Ligesom i alle varme Egne, modnes den unge Pige ogsaa her tidlig til Jomfru, men bliver ogsaa tidligere gammel af Udseende. Et udsvævende Fruentimmer har allerede afblomstret i sit 30te Aar; men en kydsk Levemaade sikkrer ogsaa her et livligt Udseende og ungdommelig Munterhed til den sildige Alder! Det Samme er Tilfældet med Mændene. Disse blive i Almindelighed meget gamle, og beholde dog deres Munterhed og Kræfter lige til den sildigste Alder, dersom de ikke vorde hjemsøgte af en eller anden, disse Der eiendommelig Sygdom. Blandt dem finder man undertiden en Albino.

Hvad deres Charakteer angaaer, saa have Europæerne altid fundet i dem elskværdige, godmodige, selskabelige, glade og gjæstfrie, men ogsaa letsindige og høist sandselige Mennesker. V. Zimmermann siger om dem: „De ere høist letsindige og glemme øieblikkelig baade det Onde og det Gode, man beviser dem; deres Lidenskaber, heftige som deres Sols brændende Straaler, opbruse let, men bortdunste lige saa hurtigt; de dandse fra Bryllupsgildet over til Begravelsen, sønderslide nu deres Kinder af Sorg og overlade sig i det nærmest følgende Øieblik til den meest skingrende Latter, ja til den vildeste Vellyst. Selv Kjærligheden til deres Afkom, som ellers pleier at være raae Folkefærd hellig, qvæles ved Haabet om ny Vellyst; thi under hint forretningsløse Liv, i disse bestandigt smilende, grønne Egne og blandt disse utallige, skjønne og sødt duftende Blomster er det begribeligt, at Sandselighed, Afvexling i Nydelser og Vellyst er dette, for største Delen uskyldige Folks eneste Stræben."

Da Indbyggeren paa Selskabsoerne faaer, næsten uden egen Anstrængelse, Alt leveret af Naturen, hvad der tjener til Livets Fornødenheder, ja selv til dets Luxus, saa behøver han ikke at arbeide i sit Ansigts Sved, for at tilkæmpe sig Livets Ophold; hvad han behøver af Klæder, Pynt, Materialier til Hyttebygning o. s. v, voxer ham, saa at sige, lige i Hænderne, eller udfordrer dog blot den første Bearbeidelse. Han kan derfor hengive sig til et roligt og sorgløst Liv; og dette har lagt en Dorskhed og en Slaphed i hans Charakteer, der afspeile sig i hans hele Liv og Færd. Men hans Uvirksomhed ophører,

saasnart han engang har besluttet sig til et Arbeide; ved Forfærdigelsen af deres Vaaben, Piroguer, Maatter og Klæder udvise begge Kjøn ei alene den meest vedholdende Flid, men røbe endog Opfindelsesaand og rigtig Smag. I Nydelsen af Spiserne er Selskabsinsulaneren langt mindre maadeholden, end Europæeren er; men hans stærkere Legeme, som desuden daglig trættes ved Badning i Søvandet, udfordrer ogsaa en dobbelt større Mundportion; at han er umaadelig i Kjærlighedens Nydelse, undskyldes med Hensyn til hans varme Clima. — Ligesom Guldet hos Europæerne, saaledes har Jernet her sprængt alle Barbarhedens Skranker! Men hos et Folk, hvor der findes et Selskab af Arreoys, der existerede længe førend Europæernes Ankomst, og hvor man træffer særegne Piger, som ere tilfals for Enhver, — der maa Sædernes Fordærvelse dog allerede tidligere have naaet en temmelig høi Grad! — Tilbøieligheden til at bemægtige sig Alt, hvad der falder dem i Øinene, er ganske naturlig hos Mennesker, der endnu have saa løse Begreber om Eiendom. Forresten vise de sig altid høist gavmilde, baade mod hinanden indbyrdes og mod Fremmede; desuden ere de blide, høflige og hjælpsomme, kun sjelden nægte de Nogen, hvad han beder dem om. Med deres Gaver ere de snarere ødsle, end karrige. Fattigdom gjør Ingen blandt dem foragtelig i deres Øine; men at være velhavende og dog gjerrig, gjælder hos dem for den største Skam; derfor tage de for Klæderne af Kroppen og give dem bort, end de lade sig kalde **pire pire** d: gjerrige. Grusomhed mod Mennesker og Dyr ligger ingenlunde i deres Charakteer. De hyppige Mord paa uægte Børn, der fornemmelig hørte til Dagens Orden i deres Arreoys, kunde vel synes at danne en altfor iøinefaldende Modsigelse til ovenstaaende Paastand; men slige Mord bleve kun begaaede af Udskuddet blandt Folket og afskyedes af de øvrige, retskafne Mennesker. Man har kun faa Exempler paa, at de have handlet forræderisk eller lumsk mod Europæerne; de faa Gange, Sligt var Tilfældet, havde Europæerne først opirret dem. De ere tvertimod yderst forsonlige og bære aldrig Nag til Nogen, om han end har fornærmet dem nok saa meget. — Det er et glædeligt Tegn, at de, ifølge Missionairernes Beretninger, have efter Christendommens Indførelse hos dem aflagt mange af de mindre priisværdige Sæder, som man tilforn lagde dem til Last. Hint foragtelige Selskab af Arreoys skal nu være ophævet, Børnemord betragtes med almindelig Afsky og de unge Piger vise sig ei længere saa paatrængende mod fremmede Søfolk.

Henved ni Tiendedele af de Næringsmidler, som disse Insulanere nyde, bestaae af Vegetabilier, og blandt dem staaer Brødfrugten øverst. Næsten i hele otte Maaneder af Aaret leverer Brødfrugttræet bestandig modne eller halvmodne Frugter, som de blot behøve at plukke; i de øvrige fire Maaneder af Aaret have de imidlertid hverken Brødfrugt eller andre Træfrugter, men maae nøies med Mahie eller den sure Deig af Brødfrugten, med Yams, Fiske, Svine- og Hundekjød, endskjøndt de to sidstnævnte Retter aldrig komme paa deres Bord, uden ved festlige Leiligheder. — Derfor anvende de ogsaa meest Flid paa Brødfrugtens Tilberedning; man nyder den frisk, efterat man har aftaget dens Skal, aldrig i raa Tilstand, men bestandig bagt; den ligner da vort europæiske Brød i Smagen, men skal dog ikke være fuldt saa nærende. Deres Popoe er en Blanding af bagt Brødfrugt og Mahie, der sigtes gjennem et Steenkar og nydes med Vand og Kokosmælk ved hvert Maaltid. Deres Sapay er en Art kostelige Buddinger, der tillaves af Brødfrugt og Kokosmælk paa samme Maade, som de lave den saakaldte Tuparro. Naar man tillaver denne Budding med hakkede unge Blade af Arum eller Tarro, saa giver man den Navn af Poe Tarro. — Brødfrugtens Bagning foretages aldrig af en enkelt Person, men almindeligviis af et heelt Distrikt. Saasnart Frugten begynder at modnes, opfordrer Høvdingen vedkommende Eiere til at indrette i Forening en 8 til 9 Fod dyb Grube, hvis Sider

og Grund tilbørligt besættes med Stene. Enhver hidbringer nu sit Forraad af Brødfrugter og Brænde, til at hede Gruben med. Derpaa afskærer man Stænglerne og Barken og kaster Frugten ned i den store Ovn, Oppoco, hvor den maa ligge i to til tre Dage, indtil den er fuldkommen gjennembagt. Det Bagte udgjør ofte en Vegt af 15 til 20 Centner. Enhver kan tage deraf efter Behov, kun maa han hver Gang igjen tilstoppe den gjorte Aabning. Man nyder Deigen med Kokosmælk eller tillaver deraf de ovenomtalte Buddinger. — Af Pisangs lave de ligeledes Buddinger; med en Tilsætning af Kokos og Arum kaldes de Tuparro og smage som Mælkegrod.

Kokosnødderne knuses paa Koralblokke og blandes med deres egen Mælk. Denne Masse bliver da indviklet i en trævlet Græsart og presset saalænge, til al den hvide Saft er løben ud deraf og Nøddens faste Substants ene er bleven tilbage. I denne Saft kommer reven Tarro eller Arum, og hele Massen, hvori de desuden blande moden Pisang, bliver derefter sammenbunden med Pisangblade og sat ind i Ovnen, hvor den bliver staaende en heel Nat. Da kan man spise den varm eller kold, og den holder sig en heel Uge frisk og ufordærvet. — Insulanerne kjende kun to Maader at tilberede deres Spiser paa: de bage og stege eller riste dem. Det Svin eller den Hund, der skal tilberedes til deres Maaltid, bliver enten druknet eller qvalt; i det sidste og her almindeligere Tilfælde slynge de en stærk Snor to eller tre Gange om Dyrets Hals og dreier den fastere med en Stok, saalænge til det ei aander mere. Saasnart Hunden er død, tilstoppe de strax dens Hals og Bagdeel med Græs, overøse den med Vand, omgive den med tørre Blade og Hø, afsvide Haarene og skrabe Huden med deres skarpe Redskaber, saalænge til den er ganske reen. Derefter bliver dens Bug opreven med en Bambussplint, Indvoldene og det stivnede Blod tages ud, og dette fordeles med noget Fedt i Kokosskaaler, hvori det omrøres saalænge, til det faaer Udseende af en sort Budding. Naar man har udvasket Svinet indvendig, renset Maven og Tarmene, saa bærer man det hen til Ovnen eller Gruben, hvor det nedlægges med Bugen i Veiret, tilligemed Brødfrugter, Yams og Arum, hvorpaa det Hele bedækkes med et tykt Lag Græs, Pisangblade og hed Aske, og til Slutningen med den udgravede Jord. Et stort Svin behøver i det Mindste to Timer, førend det er stegt nok; et mindre Svin behøver derimod neppe den halve Tid. Paa denne Maade bage de alle deres Spiser, undtagen Fiskene, som de hellere fortære halvt raae. I disse Ovne tabe Spiserne ikke det Mindste af deres Smag; bagte Fiske smage endog langt bedre, end kogte. — Reent Vand er disse Øboeres sædvanlige Drik, undertiden nyde de ogsaa Kokosmælk; men de Fornemme ere lige saa lidenskabelige Yndere af Kava eller Awa, som Tonga'erne; de tilberede denne Drik paa samme væmmelige Maade. De Fornemme holde særegne Awatyggere i deres Tjeneste. En Pægel af denne stærke Drik er tilstrækkelig, til ei alene at gjøre en Mand fuldkommen beruset, men endog at betage ham Brugen af sine Lemmer, saa at de vorde som døde. Imedens den Drukne befinder sig i denne Tilstand, maae Qvinderne frottere ham, ligesom paa Tongaerne. Den umaadelige Brug af Awa paadrager dem hint afskyelige Udslæt, hvorom vi senere ville komme til at tale. Siden Europæernes Ankomst have de ogsaa fundet Behag i Brændeviin. — Til deres Fisk og Kjød bruge de ingen anden Sauce, end Søvand, hvori de dyppe begge hine Spiser. En anden Sauce, som er finere, hedder Tieyru; paa Tethuroa tillaves den af Kokosnoddens Kjærner, som tages ud, naar Frugten har opnaaet en vis Alder, knuses og blandes med smaastødte Søkræbs. Naar denne Masse har gjæret i nogle Dage, seer den ud som sammenløben Mælk og har en behageligt-bitter Smag. — Kokosolien tilberedes paa følgende Maade: Kjærnerne i de fuldvoxne Nødder blive stødte i et stort Trug, og denne Masse lader man gjære i nogle Dage; Olien, der afsondrer sig, øser man omhygeligt op

af Truget og blander den med Blomster og vellugtende Urter. Disse Ingredientser blive hver Dag godt sammenrørte og henstaae i 3 til 4 Uger, for at opløses i hinanden. Har Massen nu erholdt den Grad af Vellugt, som den skal have, saa bliver Olien siet fra og hældt i Bambusrør, for at bruges i Husholdningen. — De spise i Almindelighed tre Gange om Dagen, nyde hver Gang en dygtig Portion Fødemidler og glæde sig ret, naar Maden smager deres Gjæster. Naar de ere ude, kunne de vel lade sig nøie med eet Maaltid om Dagen, men da er deres Sult ogsaa umaadelig. Imidlertid vilde ingen af disse Insulanere spise sig rigtig mæt, førend den Fremmede eller hans Bordgjæst er bleven mættet. Under Spisningen sidde de med korsviis sammenslyngede Been; naar Veiret er nogenlunde taaleligt, spise de altid under aaben Himmel. Først offre de til Eatua, vaske derpaa deres Hænder og lange da til Brødfrugten, siden til de øvrige Spiser, der sættes for dem. Grønne Blade af det nærmeste Træ tjene dem i Stedet for Dug; ved Siden af deres Opdækning staaer en Skaal med Sovand og en anden med ferst Vand. — Foruden Svin og Fjerkræ spise de ogsaa Hunde, der fedes med Vegetabilier og holdes for en yderst velsmagende Ret; men Gedekjød spise de aldrig, endskjøndt Gederne have formeret sig overordentligt i deres Skove. Deres Fjerkræ er lige saa velsmagende, som Europæernes.

De forskaffe sig Ild paa følgende Maade: med deres Tænder eller med en Muslingskal tilspidse de en Pind af haardt Brænde, holde et Stykke af samme Slags Træ fast imellem deres Fødder og bore nu med begge Hænder hurtigt i det paa Jorden liggende Brændestykke, indtil der fremkommer en Fordybning deri og der gaaer Ild i de afrevne Spaaner. De holde nu tørre Blade eller Hø hen til disse Gnister, samle det Hele i et Bundt og svinge det rundt, saalænge til den klare Lue bryder frem. I tørt Veir bruge de sjelden meer end to Minuter hertil, men i fugtigt Veir er det et suurt Arbeide. Qvinderne maae ikke tænde deres Ild ved den, som Mændene have frembragt, Mændene heller ikke ved Qvindernes.

Begge Kjøn klæde sig temmelig eens. Deres almindelige Klædedragt bestaaer i den saakaldte Tebuta, eller et langagtigt Stykke Tøi, knap en Alen bredt, som ved Hjælp af et i Midten anbragt Hul, til at stikke Hovedet igjennem, kastes over Skuldrene, saa at det for- og bagtil hænger ganske løst ned til Knæene, men lader Siderne og Armene ganske ubedækkede. Mændene bære desuden en Marra ɔ: en smal Strimmel Tøi, der slynges omkring Underlivet, gaaer dem imellem Benene og trækkes fast sammen fortil. Qvinderne bære ogsaa en mindre Underkjole. Deres Paru er et firekantet og dobbelt sammenlagt Stykke Tøi, der bæres under Tebuta'en og slynges nogle Gange omkring Underlivet; hos Qvinderne kastes det ogsaa over Brystet og naaer dem ned over Læggene, hvorimod det kun gaaer Mændene ned til Knæene. Undertiden kaste Qvinderne endnu en hvid og meget fiin Kaabe, den saakaldte Ahhu, over deres Tebuta. Deres Klædningstykker have ingen bestemt Farve, kun deres Ahhu er altid hvid. Naar de gaae ud, løfte de deres Paru op, at den ikke skal tilsmudskes. — Denne Dragt er brugelig blandt alle Classer af Indfødte; Adelen og de Fornemme udmærke sig blot derved, at de bruge en større Mængde Tøi til deres Paaklædning. Naar de undertiden fremtræde, behængte med et større Antal Klædningstykker end sædvanlig, saa have de forud bestemt det Overflødige til Foræringer, som de almindeligviis med egen Haand hænge omkring den Lykkelige. Benene og Fødderne blive altid ubedækkede; paa Hovedet bære Mændene blot Fjere af den tropiske Fugl, eller de gaae ganske barhovede. Men Fruentimmerne bære mange Slags Hovedtøier; almindeligst er en Turban, sammensat af Kokosblade, som de imidlertid ere forpligtede til at bortkaste, hver Gang de gaae forbi en Morai; dog kunne de strax erstatte Tabet af denne Hovedpynt, ved at plukke lignende Blade. Deres Tamu er en sjelden og kostbar Hovedpynt; den bestaaer i

Fletninger af Menneſkehaar, der ere ſaa tynde ſom Silketraade, af en uhyre Længde og dog uden Knuder. Disſe Fletninger ſlynge de høiſt zirligt omkring Hovedet, ſaa at denne Hovedpynt ſeer ud ſnart ſom en bred, ſnart ſom en rund Hat; de udpynte den desuden med Blomſter og Perlemuslinger. Til en ſaadan Tamu benytte de almindeligviis deres afdøde Veninders Haar; ved Dødsfald pryde de den med Næglene af den afdøde Slægtnings Fingre. Begge Kjøn bære ſtundom Guirlander af Blomſter og Fjer i deres Haar. Naar de ville ordne deres Hovedpynt, ſtille de ſig hen for en ſort Kokosſkal med reent Vand: det eneſte Speil, ſom de kjendte førend Europæernes Ankomſt. Paa andre Øer, t. Ex. Ulietea, er Hovedpynten anderledes beſkaffen, og ſkjøndt den tildeels er ſimplere, tager den ſig dog ret godt ud. — Begge Kjøn gjennembore deres Øreflipper og bære deri enten virkelige eller kunſtige Perler. De indgnide Haaret med Kokosolie, ſom de blande med Olien af forſkjellige vellugtende Planter. Mændene have et temmelig anſeeligt Skjæg.

Tatoveringen er ogſaa indført paa Selſkabsøerne, kun bliver Legemet ikke overlæsſet med ſaa mange Figurer; Hofterne og Laarene ere i Almindelighed ſtærkt tatoverede, men Anſigtet aldrig. Hos de fornemme Mænd og Qvinder finder man en lille Plet paa den indre Side af hver Arm, lige over Albuen; den tjener dem ſom et Udmærkelsestegn og tilkjendegiver, at en ſaadan Perſon kan nyde eller berøre ſin Faders og ſin Moders Spiſer, uden at gjøre dem raa eller hellige. Den tjener dem ogſaa til et Vidnesbyrd om, at alle de af Fædrene foreſkrevne Skikke ere blevne fuldbyrdede paa dem. Maaden, hvorpaa Tatoveringen foretages, ligner fuldkommen den, der bruges paa de øvrige Auſtralæer. Men her er det altid en Mand, der forretter Operationen. De unge Mennesker, der have underkaſtet ſig den, udholde Smerterne med Standhaftighed, men ſkrige dog gudsjammerligt, fordi de troe: at dette er et Middel til at lindre Smerten. Under Operationen holdes de unge Piger af deres qvindelige Paarørende; bliver Smerten dem altfor heftig, ſaa ophører Tatoveringsforretningen og fortſættes paa en anden Tid; ſaaledes hengaaer der undertiden et heelt Aar, inden Operationen kan kaldes fuldendt. Imidlertid underkaſter Enhver ſig denne Skik: Ynglingen, for at kunne betragtes ſom en Kriger, og Pigen, for at vorde anſeet for en fuldvoxen Jomfru.

Indbyggerne paa Selſkabsøerne boe ene ved Strandbredden eller i Nærheden deraf; det Indre af Øerne er tæt bevoxet med Skov. De have ingen egentlige Stæder eller Landsbyer, men enhver Bolig ſtaaer iſoleret og er omgiven af ſine Plantninger. Sædvanligt har Inſulaneren opført ſin Hytte i en Lund af Brødfrugttræer, Piſangs og Kokosnødtræer og kun gjort ſaamegen Plads ryddelig omkring ſin Bolig, at de af Træerne nedfaldende tørre Grene ikke kunne beſkadige dens Tag. Den beſtaaer i et ſimpelt Skuur, der i Almindelighed har en langagtig-rund Skikkelſe. Sidevæggene dannes af et Trægitter af Lægter, ſom altid ſtaae 2 Tommer fra hinanden, for at Luften kan have frit Spillerum; i Forening med en Række af henved 6 Fod høie Stolper hjælpe de til at holde Huſet i Veiret. Tre til fem Træpiller — ligeſom Huſet er ſtort til — ere opreiſte i dets Midte, fra den ene Ende til den anden, og paa disſe hviler Gavlbjælken, hvorfra Tagſparrerne løbe ned, ſtøtte ſig paa Stolperne og rage 3 til 4 Fod ud over disſe. En Træramme løber oventil langs med Lægterne og Stolperne rundt omkring hele Huſet og er faſtgjort til Tagſparrerne. Taget ſelv er meget ſkjønt tægget med Palmeblade. I disſe Huſe findes ingen Kamre eller Afdelinger; de ere ſnarere beregnede paa, at yde Beboerne Ly om Natten, end at byde dem et bequemt Opholdſted om Dagen. Gulvet er belagt med ſtærkt, men blødt Græs, til en Høide af 3 til 4 Tommer; det er udbredt med en ſaa omhygelig Nøiagtighed, at man knap finder eet Blad i en forkeert Stilling. Disſe Hytter have hos de ſimple Øboere ſjelden mee end 18 Fod, men hos Erihs ſtundom 50

Fod i Længden, 8 til 12 Fod i Breden og 20 Fod i Høiden; de ere almindeligviis omgivne med en Gaardsplads, som er indsluttet med stærke, 3 Fod høie Pæle og bestrøet med Græs paa samme Maade, som Gulvet inde i Huset. I dette Rum findes Svine- og Hundestaldene, samt Forraadsladerne; hos Erihs ere ogsaa Hytterne for deres Tjenestetyende og Følge opførte paa Gaardspladsen. Her tilbringe Insulanerne de fleste Timer af Dagen, siddende eller liggende paa Jorden, deels med Fornøielser, deels uden nogensomhelst Beskæftigelse. Om Natten, naar de sove, ere de saaledes fordeelte, at de unge Piger ligge i Nærheden af Forældrene og tage den ene Ende af Hytten i udelukkende Besiddelse, hvorimod de ugifte Mandfolk dele Husets anden Ende imellem sig. En saadan Bolig holdes altid meget reenlig; dog skal der, som Wilson paastaaer, vrimle af Lopper i dens Indre; de have sat sig fast i Græsset paa Gulvet, men besvære mere Europæerne, end de Indfødte, hvis Legemer ere ved den idelige Indgnidning med Olie beskyttede mod Loppernes Stik. Forresten skal Loppen først være bleven indført ved Europæerne.

Deres Bohave bestaaer blot af nogle 6 til 7 Tommer høie Skamler, der tjene til Hovedpuder, nogle Træskar, hvori deres Kawa tilberedes, Kokosskaller eller ogsaa Muslingskaller, til at drikke af, nogle flettede Kurve, et Stykke haardt Træ, en Rivesteen og endeel indenlandske Græskarflasker; hertil komme endnu adskillige europæiske Redskaber, som de fra Tid til anden have forskaffet sig ved deres Tuskhandel med fremmede Sofarende. — Foruden deres ovenomtalte Hytter have de ogsaa større Forsamlingshuse, som undertiden ere 200 Fod lange og 30 Fod brede, tilhøre et heelt Distrikt og have almindeligviis en stor, fri og med Pallisader indhegnet Plads ved Indgangen. Deres Morais ville vi siden komme til at tale om. Deres Canoer, men især deres Krigsfartøier, opbevares i særegne lange Baadehuse eller Skuur, for at beskyttes mod Regn og Solens Straaler. Disse Baadehuse bestaae i store Hvælvinger, som man har dannet af lange, lodrette Stænger eller Grene, hvis øverste Ender bøies over mod hinanden og sammenbindes med stærke Strikker.

Selskabsøernes Beboere beskæftige sig med at dyrke deres Plantninger, med at gaae paa Jagt og Fiskefangst, med at forfærdige Vaaben, Canoer, Redskaber og Klædningstykker. — Plantagedyrkningen er egentlig kun af liden Betydenhed. Indbyggerne have vel deres Eiendom, hvorpaa de avle deres Brødfrugt, Pisangs, Kokosnødder, Yams, Arum, Awa og passe deres Papirmorbærtræer. Men de førstnævnte af disse Frugter behøve slet ingen Pleie og Pasning; man planter dem ikke engang om, men overlader dem til Naturens moderlige Omhu. Papirmorbærtræet behandles derimod med megen Omhyggelighed; det bliver ordentlig indhegnet, for at de vilde Geder ikke skulle komme til dets herlige Bark. Man har ogsaa smaae Marker, beplantede med Pimpinellerod, med Yams og forskjellige Arter af Arum eller Tarro. Alle deres øvrige Vegetabilier finde de vildtvoxende i Naturens store Urtehave, med Undtagelse af de søde Patater, Græskar og andre Kokkenvæxter, som Europæerne have hidført. De europæiske Frugtarter synes vel at trives her, men Insulanerne sætte dog langt mindre Priis paa disse, end paa deres egne Øers Frugter. Lige saa lidet har det hidtil villet lykkes Europæerne, at bibringe disse Øboere Lyst til, at lægge Vind paa vore Huusdyrs Avl; skjøndt Faaret trives godt her, ere Missionairerne dog endnu de eneste blandt Beboerne paa disse Øer, der holde Faar. Køerne og Gederne har man ladet løbe bort til Skovene, hvor de nu ere blevne ganske vilde. Gederne have formeret sig til en saa overordentlig Mængde, at de virkelig falde de Indfødte til megen Besvær, og da disse ikke spise deres Kjød, ville de ikke engang gjøre Jagt paa dem. Deres eneste Huusdyr ere: Svin, Hunde og Høns; disse leve alle ved deres Hytter, nære sig af Vegetabilier og Levningerne fra deres Maaltider, og behøve kun liden eller ingen Røgt. — Da de ingen egentlige Jagtdyr have, naar man

undtager hine vilde Geder, saa kan der heller ikke finde nogen egentlig Jagt Sted paa disse Dyr. Imidlertid more de Indfødte sig ofte med at skyde Rotter, da disse Dyr have formeret sig saa overordentlig, at de ere blevne en sand Landeplage. Fuglejagten yder dem en større Fornøielse. For at forskaffe sig Fjerene af den tropiske Fugl (**phaëton æthereus**), vove de den farlige Fart ud til Rederne, som disse Fugle altid bygge i utilgængelige Klippekløfter. Fra Toppen af de høie Klipper, mod hvilke Havets vrede Bølger brydes, lader Fuglefængeren sig hidse ned i et Toug og ridende paa et Stykke Træ; naar han saaledes har naaet Stedet, hvor han formoder at Rederne findes, undersøger han alle Huller i hele Klippen og svinger sig fra den ene hen til den anden, ved Hjælp af en Stang. Griber han en Fugl i Reden, saa rykker han Fjerene af dens Hale og lader den da flyve bort. Har han saaledes samlet en tilstrækkelig Mængde Fjer, saa giver han de paa Klippetoppen siddende Kamerader det aftalte Tegn, hvorpaa disse hale ham op igjen. Denne farlige Reise lober næsten altid heldigt af. De gjøre ogsaa Jagt paa Fregatfuglen, for dens Fjers Skyld; de ihjelslaae den nemlig med en Stang, imedens den kaster sig over Lokkemaden, som man holder for den, og lægge derved en udmærket Færdighed for Dagen. De mindre Fugle fanges paa Bambusstokke med Fugleliim, som man laver af Gummi eller Brødfrugt; de forstaae ogsaa mesterlig, at dræbe siddende Fugle ved deres Steenkast. Vi vide endnu ikke, om Hønen forekommer her i vild Tilstand.

Fiskeriet udgjør en af deres Hovedbeskæftigelser, da Fisk er næsten den eneste Kjødspise blandt den simplere Classe, der kun sjelden faaer Svine- eller Hundekjød at smage. De betjene sig dertil af Garn og Medestænger. Deres Garn ere af forskjellig Størrelse, af 5 til 50 Favnes Længde og 1 til 12 Favnes Brede. Snoren til Medestængerne og Traadene til deres Fiskegarn forfærdiges af den saakaldte Rova, hvis Trævler de med Hænderne snoe omkring deres Laar, hvorpaa de vinde Traaden op i Nøgler. Deres Fiskekroge forfærdige de af Perlemuslingens Skal; men de foretrække nu de europæiske Medekroge af Jern for deres egne, der vare af forskjellig Form og Størrelse. Ofte seile de med deres Canoer en heel Miil bort fra Øerne, for at fange Delphiner; naar Delphinen har slugt sig fast paa den i Lokkefisken skjulte Krog, saa lade de den sprælle saa længe, indtil den er bleven træt, hvorpaa de trække den ved Halen op i Baaden. Delphinjagten varer i sex Maaneder; den ophører i Marts, da Fisken begynder at lege. I Fangetiden ere, alene paa Tahiti, henved 80 Canoer beskæftigede med denne Jagt. Med Delphinerne fanger man tillige den flyvende Fisk paa følgende Maade: Man binder Stene fast ved Enderne af endeel hvide, 6 til 8 Fod lange Stokke, saa at disse kunne staae opreiste i Vandet; ved disse Stokke binder man korte Snore med Beenkroge, hvorpaa man hænger Kokoskjerner som Lokkemad. Stokkene fordeles rundt omkring i Søen, i nogen Afstand fra hinanden. Naar de da vende tilbage fra Delphinjagten, saa opsøge de hver sine Stokke og finde næsten altid en Fisk paa hver Krog. De fleste andre Fiske fanges med Garn eller Medekroge; undertiden forvilder ogsaa en Skilpadde sig i deres Garn. Naar et Antal Canoer støder paa en Sværm Fiske i stille Veir, saa knytter Mandskabet alle Garnene sammen og omgiver Sværmen dermed; de dykke nu ned i Vandet, hente en Fisk i hver Haand og trække omsider Garnene op, for at dele Byttet. Da de ere udmærkede Dykkere og kunne holde sig længe under Vandet, saa undgaaer den saakaldte Totarra eller Pigfisk dem sjelden; de vove endog at hente den ud af de smaae Koralhuler. I morke Nætter bruge de Blus, for at lokke Fiskene hen til deres Canoer. Desuden forstaae de at kaste to- eller tregrenede Gafler af Toatræ med en saadan Færdighed ind imellem en Hob Fiske, at de ofte spidde to eller tre Fiske paa een Gang. Naar de angle, staae de i Vandet til Skuldrene. Ved deres lange Mødestang hænger en Snor af Rova, og i den

ene Ende af samme sidder Medekrogen, som er udskaaren af Koraller, af Perlemuslingens Skal, af Been eller Tænder, undertiden ogsaa blot af haardt Træ, i Skikkelse af en Flue, en flyvende Fisk o. s. v. Døde Hvaler findes undertiden ved Koralrevene; Skilpadderne ere her baade sjeldne og hellige, hvorfor de blive bragte til Høvdingene, der fortære dem ved deres Morai. Simple Fruentimmer maae aldrig smage Kjødet af Hvaler, Skilpadder, Marsviin, Hajer og Albiconer; denne Nydelse tilstaaes blot de Qvinder, som ere af kongeligt Blod eller have ægtet Mænd af kongelig Herkomst. — Fiskerne bygge selv de Canoer, som de bruge; de hedde Joahahs, ere smalle og lave, have ordentlige Udlæggere og flade Sider, som i Almindelighed blot bestaae af een Planke, der er slaaet fast til den udhulede Stamme; Bagstavnen er bøiet høit i Veiret. I Forstavnen løber en anden Planke 6 til 8 Fod i Veiret; paa denne staaer et Stillads og en Art Kahyt, der er transportabel og kan benyttes som temporair Bolig. Er der ingen saadan Kahyt paa Canoen, saa har den dog i det Mindste et Slags Tag, hvorunder de mere ansete Personer tage Plads. Bagstavnen er bred, og naar Canoen tilhører fornemme Personer, er hin desto mere udpyntet og høiere, saa at den undertiden hæver sig 14 Fod i Veiret. De behøve en Besætning af 20 til 24 Mand. Til dagligt Brug har man ogsaa mindre, deels dobbelte, deels enkelte Canoer med een Udlægger; af slige Canoer betjener man sig paa Reiser; de kaldes Pahies og man giver dem sædvanligviis en eller to Master, som ere godt befæstede. Canoerne bygges i Almindelighed af Brødfrugttræets Stamme, der ikke er udsat for at angribes af Orm; det Indre af Stammen blev hidtil udhulet ved Hjælp af Ild, og Siderne glattede og polerede med Sand og Koraller; nu betjener man sig derved meest af Jernverktøi, da Arbeidet saaledes skrider langt hurtigere frem. Ogsaa Plankerne ere af samme Sort Træ. Deres Krigscanoer ere byggede med endnu mere Kunst og røbe langt større Opfindsomhed. Et saadant Fartøi har i Almindelighed 60 til 100 Roerkarle, og med disse en Besætning af to til tre Hundrede Mand. Paa Brystværnet, ved Forstavnen, opstilles de Krigere, der føre Spyd; bag dem staae Slyngemændene med Kurve, fyldte med Stene; ogsaa Roerkarlene have hver sit Vaaben. Deres Angreb udføres med det største Raseri; de søge at entre saa hurtigt, som muligt, og at storme den fjendtlige Canoe, i hvilket Tilfælde de blot lade Roerkarlene beholde Livet. De erobrede Canoer forherlige Seirherrernes Triumphtog. I Fredstider skjuler man disse Krigscanoer under særegne Skuur, for at bevare dem mod Regnens og Solstraalernes skadelige Paavirkning. — De Canoer, der helliges Guden Eatua, blive, ligesom Krigsfartøierne, byggede af hele Folket i Forening, efter Opfordring af Høvdingen, og udstyrede med al den Pragt og Kunstfærdighed, de ere i Stand til at opbyde.

Indbyggernes Vaaben bestaae fornemmelig i Slynger, hvormed de forstaae at kaste Stene paa to til tre Pund, med stor Kraft og en beundringsværdig Sikkerhed; de have ogsaa Koller og Landser af Casuarinatræ, der alle forfærdiges af Krigerne selv; Kollernes Skafter ere ret skjønt udzirede. Deres Kastespyd ere 8 til 14 Fod lange og forsynede med Spidser af Palmetræ; de kaste dem med en ualmindelig Sikkerhed mod det bestemte Maal, der ofte ligger i en Frastand af over 80 Fod. De have vel Buer og Pile, men bruge dem kun paa deres Fugle- og Rottejagt, aldrig i Kampen. Deres Krige ere egentlig Søkrige; men have de først tilkæmpet sig Seiren i et Søslag, saa bryde de ind i Fjendens Boliger og skaane da Ingen. Paa Selskabsøerne gjælde Bobabolerne for de tappreste Krigere; paa Tahiti var det hidtil de saakaldte Arreoys, hvis Love bøde, at de under Krigen skulde afholde sig fra al Omgang med det andet Kjøn, for at skaane deres Kræfter. De have intet Forsvarsvaaben, ikke engang et Skjold; dog forstaae de ret godt den Kunst, at afparere Fjendens Vaaben. I deres Slage udmærker Flaadens Anfører eller Admiral sig ved en særegen Dragt, ved den med

glindsende Duefjer besatte Ahwau, som han bærer paa sit Hoved, og ved den store og brede Halskrave, Ta-u. — Ogsaa de vigtigste Redskaber, hvoraf de betjene sig ved deres Træ-, Steen- og Beenarbeider, forfærdiges af Mændene selv; de bestaae fornemmelig i en Steenøxe, hvortil de benytte den paa deres Øer forekommende Pimpsteen, i Meiseler og Bor, som de forfærdige af Menneskebeen, i Knive af Bambus, i Træfadde og Trætruge, som de bruge ved Tilberedningen af den saameget yndede Kawa.

Deres flettede Kurve forfærdiges ene af Qvinderne, ligesom de fleste af de Stykker, disse bruge til deres Pynt. Nu ere næsten alle de fornemme Indfødte forsynede med europæiske Redskaber af alle Slags. — Qvinderne forfærdige ogsaa Klædningstykkerne; især have de Fornemmes Fruentimmer bragt det til en stor Færdighed heri. De have tre Slags Tøier: det første Slags forfærdiges af Morbærtræets Bast. Naar den afskallede Bark er lagt i Vand, bliver den ydre Hinde vaersomt aftrukken og udvasket, for at befrie den fra al Saft og Sliim; derefter vikles den ind i Pisangblade og bliver liggende saaledes i tre Dage, hvorved den vorder seig og skikket til videre Bearbeidelse. Man udspænder den nu paa en Bjælke, i en Brede af 8 Tommer og lige tykt overalt, slaaer den paa Bræder og med Tærskeler, saalænge til den bliver eens bred, og udbreder den paa Pisangblade, for at bleges i Morgenduggen. Naar Tøiet er fuldkommen bleget, saa bliver det torret og hedder nu Hubu eller Parrawye. Bliver Tøiet slet ikke udsat for Solens Paavirkning, saa beholder det sin naturlige, graae Farve; men Fruentimmerne farve det almindeligviis enten sort, bruunt, guult eller rødt. Det andet Slags Tøi forfærdiges af Brødfrugttræets Bast. Det tilvirkes paa samme Maade, men er grovere og bæres kun af simple Folk. Det bærer Navn af Tuarru. Det tredie Slags erholde de af Basten paa **ficus aspera** eller **tinctoria**; det er bruunligt af Udseende; undertiden lægge de flere Lag af dette Tøi oven paa hinanden og sammenlime dem med et Slags Klister, som de lave af Rødderne af **lacca pinnatifida**. Qvinderne beskæftige sig udelukkende med Forfærdigelsen af disse Tøier; kun saalænge Arreoys-Selskabet existerede, toge sammes mandlige Medlemmer Deel deri, og de skulle have besiddet megen Færdighed i disse Beskæftigelser. Nu tilveiebringe de blot de dertil fornødne Materialier. Bjælken, hvorpaa Basten slaaes, er af Marratræ, henved 12 Fod lang, 6 til 8 Tommer tyk og poleret paa den øverste Side. Tærskelen udskæres af Taotræ, er 14 Tommer lang og $2\frac{1}{3}$ Tomme tyk; dens Skaft er rundt og dens fire Sider indskaarne paa forskjellige Maader, eftersom Tøiet skal have en stærkere eller tyndere Traad. Man kalder Tærskelen Auey, Bjælken: Tutdua. — Maatterne, der ligeledes forfærdiges af Fruentimmerne, ere yderst solidt og skjønt virkede, ja nogle af dem ere endog finere og smagfuldere end dem, man har i Europa. De flettes af forskjellige Materialier, saasom Lindebast, Pandanus og af adskillige Græsarter. De grovere Slags Maatter tjene dem til Forhæng og til at sove paa; af de finere danne de Klædningstykker, som de tage paa i Regnveir. De anvende i Særdeleshed megen Flid paa de Maatter, der forfærdiges af Barken af **hibiscus tiliaceus**. og som godt kunne lignes med Klæde. — Qvinderne flette almindeligviis deres Kurve af Vidierne paa en Art Piletræ, der kaldes Eay Eay, hvoraf de ogsaa forfærdige stærke Piske og Gitterne til deres Huse. Touge, Strikker og Snore snoes af Nova'ens Trævler. — Disse ere de vigtigste Arbeider, hvormed begge Kjøn beskæftige sig paa dette Archipel og som alle ere læssede paa Almuens Skuldre, naar man undtager Forfærdigelsen af Klædningstykker, Tøier og Maatter, hvori ogsaa de Fornemmes Fruentimmer tage Deel; disse maae ligeledes forrette alle, med Huusbestyrelsen forbundne Arbeider. Adelen og de Fornemme tilbringe den største Deel af Dagen, uden at foretage sig det Ringeste.

Om disse Insulaneres Sæder og Skikke

have vi erfaret Følgende. De leve ikke i Fleerkoneri, men have i Almindelighed kun een Kone; blot Høvdingene og de Fornemme tage ſig Medhuſtruer, og der gives dem blandt Adelen, hvis Harem beſtaaer af 4 til 5 Koner. — Deres Giftermaal er ikke forbunden med nogenſomhelſt Ceremonie; førſt efterat det er fuldbyrdet, finde nogle Høitideligheder Sted. Har Bruden virkelig været en Jomfru, saa ere hendes Forældre forpligtede til, at gjøre deres Svigerſøn en Foræring af Levnetsmidler, førend de maae berøre nogenſomhelſt Spiſe i Brudgommens eller den unge Ægtemands Huus; var Datteren derimod en Enke eller fraſkilt Kone, saa bortfalder hin Forpligtelſe.

Ogſaa de øvrige Slægtninge bringe de unge Ægtefolk Sviin, Tøier og Victualier til Foræring. Leve de fredeligt med hinanden, saa forene de deres Formue; men ſkilles de ad, saa tager Enhver ſin Eiendom tilbage. En af de førſte Fornødenheder for en ung Kone er: en Hajtand; denne maa hun have, for at kunne ved forekommende Leiligheder ſønderſlide ſit Anſigt med dette Redſkab. Dette ſkeer ſædvanlig, naar et ulykkeligt Tilfælde rammer Manden eller Børnene, og man har Exempler paa, at en Kone har ved Tabet af ſit Barn eller ſin Mand ſønderſlidt ſit Anſigt i den Grad, at hun er falden i hidſig Feber og Raſeri. Naar de miſte en af deres Nærpaarørende, pleie de ogſaa at afſkære deres Haar, for derved at lægge deres dybe Sorg for Dagen; paa denne Maade bære de ofte Sorg i hele to til tre Aar. — Naar en Qvinde ſkal føde, indretter man i Huſet et Slags Alkove af Maatter og Mos, og indhyller hende i en Damp af vellugtende Urter, der udbredes paa hede Stene, indtil hun kommer i en Sved, der almindeligviis fremſkynder hendes Nedkomſt. Under dette lykkelige Clima føde Qvinderne ualmindelig let. Naar en ſaadan Barſelqvinde er forløſt, hvorved blot Qvinderne ere hende behjælpelige, iler hun ſtrax fra ſit Dampbad ud til den nærliggende Flod, vaſker hele ſit Legeme, iſører ſig igjen ſine Klæder og bærer det nyfødte Barn hen til den nærmeſte Morai. Dette gjentager hun adſkillige Gange; men det ſkeer ei ſjeldent, at hun derved paadrager ſig en Feber. Naar Barnet ogſaa er vaſket, saa bliver det ſtrax bragt hen til Familiens Morai, hvor Faderen offrer et Sviin, et Stykke Fjerkræ eller Piſangs og giver Præſten et Sviin eller et Stykke Tøi for ſin Ulejlighed. Paa den hellige Grund ved Morai opføres der nu et lidet Huus, hvor Moderen forbliver med ſit Barn i 14 Dage, derſom det er en Dreng, men i 21 Dage, hvis det er en Pige. I al denne Tid tør Moderen ikke ſelv røre ved nogen Spiſe, men mades af en Kone; derſom en Fremmed rører ved Barnet i den Tid, maa han underkaſte ſig ſamme Tvang, hvorfra han dog kan løſe ſig, naar han har offret Moderen et Sviin eller en Høne. Derefter kommer Barnet i et andet Huus, i Nærheden af Forældrenes Bolig, og ſtaaer beſtandig under Tabu, der varer ſaalænge indtil det efter mangehaande Offringer træder ind i Forældrenes Huus. — Børnene af begge Kjøn gaae nøgne indtil deres ſjette Aar. Ynglingen bliver tatoveret i ſit 13de eller 14de Aar, men de unge Piger pleie noget tidligere at underkaſte ſig denne Operation. Pigernes Hænder og Fødder prydes ſaaledes med en Mængde ſmaae Figurer, deres Hofter med talrige Buelinier; Ynglingene blive tatoverede paa Armene, Benene, Lænderne og Sædet.

Indbyggerne paa Selſkabsøerne bade ſig beſtandig tre Gange daglig i Flodvandet, hvori de ogſaa vaſke ſig, hver Gang de komme op af det ſalte Søvand. Baade Mandfolk og Fruentimmer bade ſig ſammen; dog ſkal der aldrig forefalde den mindſte Uanſtændighed ved en ſaadan Sambadning; kun ved offentlige Dandſe tillader man ſig Sligt, ſom imidlertid ligger i deres Dandſes Væſen og Charakteer. Fruentimmerne tee ſig altid anſtændigt; de blotte aldrig deres Bryſt og Skuldre, undtagen i Høvdingenes Nærværelſe, da Skik og Brug fordrer Sligt, ſom en Art Hilſen. En Kone af mindſte Anſeelſe vil aldrig tillade ſig uſømmelige Friheder, og endſkjøndt Pigerne ere fuldkommen

frie og ubundne i alle Henseender, saa pleier den gifte Kone dog yderst sjelden at overgive sig til andre, end sin Mand og hans Tayo ɔ: Gjæst. Have de nogensomhelst legemlig Feil, saa skjule de den omhygeligt ved Badningen og andre Leiligheder; denne deres idelige Badning forebygger enhver ubehagelig Lugt ved Uddunstningen, og da de bestandig skylle deres Mund i koldt Vand, hver Gang de have nydt det Mindste, holdes deres Tænder altid hvide, deres Aande behagelig. — Blandt de Indfødte paa Selskabsøerne existerede der hidtil et afskyeligt Selskab, der dog sandsynligviis vil opløses ved Christendommens videre Udbredelse; paa Tahiti skal det allerede have opløst sig selv. Dette Selskab var nemlig en af de saakaldte Arreoys oprettet Orden: en Forening, der var sluttet imellem unge Mennesker af begge Kjøn, for at overlade sig til alle mulige Udsvævelser. Men det var ingenlunde Børmen af Folket, det var tvertimod de Adelige, der helligede disse Orgier deres Tid og Kræfter, og som havde foresat sig: kun at tilbringe deres Liv i den vellystigste Nydelse. For ikke at bindes ved Børnenes Pleie, var det en af denne Forenings fornemste Love: at enhver Moder maatte qvæle sit Barn strax efter Fødselen. Disse Bornemord vare imidlertid ikke alene i Brug blandt Arreoys, men ogsaa blandt selve Overhovedernes Qvinder, som ikke gjorde sig mindste Samvittighed af, saaledes at rydde de Børn af Veien, der vare avlede med en Mand, som stod under dem i Rang. Ofte qvalte man ogsaa Døttrene, naar der i een Familie fødtes formange af dem. Men hos den større Deel af Folket blev Bornemord dog betragtet med Afsky. Denne Forening af Arreoys udstrakte sig over alle Øerne, som de Indviede ofte gjennemvandrede i Hobe paa flere Hundrede Personer, imedens de satte Alle i Contribution ved det Ord: **harm,** der betyder „giv!" — Qvinderne maae aldrig spise med Mændene eller drikke af samme Skaal, som de; ved alle festlige Leiligheder maae de spise ene for sig selv; kun Fruentimmerne af den kongelige Familie og Qvinderne af første Rang gjøre en Undtagelse fra denne Regel. Mange Slags Næringsmidler ere dem strængt forbudte, og de tilladte maae de selv indsamle og tilberede, uden at turde tage nogen mandlig Tjener til Hjælp ved denne Forretning. Rører en Mandsperson ved deres Spiser, maae de strax bortkaste disse. Intet Fruentimmer tør lade sig see i nogen Morai. — Paa Selskabsøerne ringeagtes Alderdommen lige saameget, som den hædres paa Tongaøerne. En Olding, selv om han er af den høieste Rang, gjælder her Intet, man viser ham ikke den allermindste Opmærksomhed; Gammel og Overcomplet ere efter deres Begreber aldeles eensbetydende. Grunden hertil ligger sandsynligviis i deres forunderlige Arvefølgelov; thi ifølge denne bliver den nyfødte Dreng betragtet som Familiens Hoved, hvorimod Faderen og Moderen da kun betragtes som Bestyrere af Sønnens Formue. Paa Selskabsøerne veed man hverken af faderlig Myndighed eller barnlige Pligter at sige; Faderen maa vige Pladsen for Sønnen og synker ned til et Nul, i Sammenligning med hans forrige Stilling; han har ingen videre Anseelse, uden for saavidt han agtes som sin Søns Fader. — Middelaldrende Mænd og Koner holde i Almindelighed deres Siesta (Middagshvile), hvertil den berusende Awadrik desuden tvinger sine Dyrkere. De have en besynderlig Maade at fremlokke Søvnen paa: naar Manden og Konen ville lægge sig til Hvile, fremtage de deres tretonige Fløite; den Ene spiller derpaa med sine Næsebor, den Anden synger dertil i een Tone, og denne Musik fortsætte de saalænge, til de Begge falde i Søvn. De Gamle behøve ikke denne Middagssøvn, lige saalidt som Ungdommen trænger dertil, da den bestandig holder sig munter ved Lege og andet Tidsfordriv. I deres Hytter brænde de bestandig Kokosnødder om Natten; disse ere satte paa smaae Stokke, for at man ved Skinnet af dem kan finde Vei imellem den Mængde Sovende, hvoraf Hytten ofte indeholder 50 til 60. Undertiden flyer Søvnen dem, og da fortælle de hinanden Historier og Folkesagn eller Eventyr, lige til den lyse Morgen.

Selskabsinsulanerne antage ofte andre Navne; undertiden bytte de ogsaa Navne med deres Tayos og fortrolige Venner. Derimod blive Navnene paa Stederne og andre Gjenstande uforandrede, med mindre de indeholde enkelte Stavelser af Kongens Navn, thi da ombytter man dem med andre, saalænge han lever. — Menneskets Hoved anse de for saa ærværdigt, at de aldrig sammenligne andre Ting dermed; at berøre Hovedet med Haanden, gjælder endog for en stor Fornærmelse. De hilse ogsaa med Næsen, idet de Mødende bøie deres Næsespidser vaersomt hen mod hinanden; naar de fremtræde for et af deres Overhoveder, saa blotte begge Kjøn deres Skuldre og Bryst. Naar Nogen nyser, tilraaber man ham de Ord: **Yourana t'-Eatua** ɔ: Gud velsigne Dig! — Disse Øboere sige aldrig Tak for Noget; de synes heller ikke at have noget Ord i deres Sprog, hvormed de kunne udtrykke Begrebet om Taknemmelighed. Men derimod kjender deres Gjæstfrihed, deres Gavmildhed ingen Grændser; med deres Venner dele de Alt, hvad de have, og det vilde være en stor Skam for dem, om Nogen gik sulten bort fra deres Huus. Mange forlade deres Bolig i hele Maaneder, og de vide forud: at de hver Aften ville finde Huusly og lægge sig mætte tilhvile. Høvdinge, der komme i Besøg til en anden Ø eller et andet Distrikt, indqvarterer man i de store og rummelige Huse, der ere bestemte til Fremmedes Modtagelse, man bringer dem Fredsgaver, anstiller religieuse Ceremonier, bringer Eatua Offere o. s. v.

Saasnart en Ven eller en Fremmed besøger en Familie, lyder et hjerteligt **Mannowna** eller Velkommen ham imøde, hvilket han besvarer med **Harre minay** (ɔ: jeg kommer!), hvorpaa Husfaderen siger: **Yourana t'Eatua** (ɔ: Gud velsigne Dig!) og indbyder ham til at tage Plads; han modtager nu, hvad Familien selv har eller er i Stand til at skaffe tilveie. — Deres Glæde og Sorg yttre de næsten paa een og samme Maade. Naar en elsket Ven eller Slægtning vender tilbage fra en lang Reise eller han gaaer bort til den evige Hvile, saa bliver Haytanden, som enhver Kone har anskaffet sig ved sit Bryllup, hver Gang taget frem og Blod udgydes strømmevis. — I Krigen kjende de ingen Disciplin; de fægte uden Orden og kun saa længe, som de finde for godt. Paa Flygtningen hviler der ingen Plet, men derimod paa den Saarede. Dog kan Ingen gjælde for en Kriger, uden han først har nedlagt en Fjende, og endskjøndt de ere meget bange for Saar, kæmpe de dog med Begeistring, fordi de ere overtydede om, at et tabt Slag vilde medføre Tabet af deres Eiendom.

Fornøielser, Dands og Musik. — Svømningen: en Legemsøvelse, hvori begge Kjøn ere lige dygtige, er den fornemste af deres Fornøielser. De ere ei alene udmærkede Svømmere, men ogsaa øvede Dykkere; de kunne blive saalænge under Vandet, at man næsten skulde antage det for en Umulighed, at noget Menneske kunde holde sit Aandedræt saa længe. Men Insulanerne øve sig ogsaa fra deres tidligste Ungdom i denne Kunst; saasnart Drengene og Pigerne kunne krybe, lære de allerede at svømme. De frygteligste Brændinger i Havet skrække dem ikke; de lade sig kaste med Bølgerne ind mod Klipperne og vende da om igjen lige i det Øieblik, den fraadende Bølge vil naae Klippevæggen. De svømme tilbage til Stedet, hvor Brændingen begynder at rase, og drive deres forvovne Spil paany, uden at der tilstøder dem nogen Ulykke. — En anden Legemsøvelse er: Brydningen. Ogsaa heri ere de meget øvede og lægge derved en overordentlig Behændighed for Dagen. Naar de ville udfordre Nogen til at brydes med dem, slaae de med den høire Haand paa den venstre Albuekrumning, og den bøiede Arm optager Haanden saaledes i sin Huulhed, at det giver et høit Smæk. Dersom en Mand i Kredsen mogtager denne Udfordring, saa strækker han begge Hænderne frem, som om han allerede vil gribe sin Modstander. Hurtigt sluttes Kredsen, Kæmperne begynde deres Kamp, der ender strax, saasnart en af de Brydende er kastet til Jorden; Seirherren gaaer nu rundt i Kredsen, klapper i Hænderne og udfordrer paany.

Undertiden træde hele Distrikter i Skrankerne mod hinanden, og da prøve først Qvinderne Styrke med hinanden, tilsidst komme Mændene frem og øve en Dyst. Det Partie, der gaaer af med Seiren paa den qvindelige Side, har Ret til at opføre Dandsen og at ordne Ceremonierne derved. — De finde ogsaa stor Fornøielse i at kaste med Spyd eller Landser efter et bestemt Maal, der ofte er opstillet i en Frastand af 120 Fod og som de sjelden forfeile; de holde Spydet i den høire og slynge det bort med Pegefingeren paa den venstre Haand. De forstaae ligeledes godt at omgaaes med Bue og Pile, endskjøndt de aldrig betjene sig af denne Vaabenart i Krigen, men kun ved deres Lege og paa Rotte- eller Fuglejagten. De blandt Insulanerne, der have erholdt Skydegeværer af Europæerne, ere gode Skytter. De Gamle synge ved deres Veddekampe en Triumphsang for Seirherren, Folket gjentager Sangen chorviis, og det Hele ender i Almindelighed med Dands og et lystigt Gilde. — De have forskjellige Dandse, hvoriblandt den saakaldte Heiva er den fornemste. En høitidelig, offentlig Heiva opføres af Qvinder og Mænd i særskilte Rækker, sædvanlig om Natten ved Fakkelskin; den begynder med en Tale, hvorpaa Dandserne og Dandserinderne ordne sig og begynde Dandsene, der ledsages af Sang og Musik, og ende med en dramatisk Forestilling. De almindelige Heivas opføres deels om Dagen, deels om Natten, og i dem optræde kun Qvinder som Dandserinder. Cook beskriver os en saadan Dands (see Pl. 28), der blev opført om Dagen:

„To unge Piger traadte ind i en Kreds: de vare bedækkede til op over Barmen, hvert Bryst var smykket med en Busk af Fjer og deres Dragt sluttede fra Hofterne af tæt ind til Kroppen; deres Arme og Hænder vare, ligesom Halsen, ganske blottede. Omkring Midten af Livet var deres Dragt ordnet saaledes, at to anseelige Stykker af samme stode langt frem, sammenlagte i Form af Vinger. Et hvidt Gevandt med rød Bordt hang i vide Folder fra Hofterne ned til Fødderne; det var fastbundet ved et Belte, der endte med tre Qvaster, som hang dem ned over Knæene. Paa Hovedet bare de den som en Turban dannede Hovedpynt af Haarfletninger, der var besat med skjønne og vellugtende Blomster. Det Hele dannede en indtagende dramatisk Figur. I Baggrunden stod en Olding, der slog sagte paa en Tromme og accompagnerede det Hele med sin Sang, som strophevis gjentoges af Dandserinderne. Ved begge Sider sadde to Mænd, som efterlignede Dandserindernes Bevægelser med deres Arme; thi hele Dandsen bestaaer fornemmelig i Gesticulationer med Armene, Hænderne og Fingrene, og heri udvikle Dandserinderne en overordentlig Grazie og Færdighed. Vel bevæger Foden sig ogsaa efter Tacten, men der forekommer intet Spring i deres Dands. Naar Pigerne træde bort, saa fremtræder i deres Sted et Chor af Sangere eller Skuespillere, der opføre en Pantomime. Bygningerne, hvori slige Heivas opføres, ere aabne i Forgrunden og paa Siden; for den bageste Væg er der hængt Maatter af Kokosblade. Rundt omkring Siden og foran Bygningen er der anbragt en liden, omtrent en Fod høi Balustrade, hvor Dandserne og de Spillende bevæge sig, og udenfor denne tage Tilskuerne Plads. Holdes denne Heiva om Aftenen, saa indfinde saa mange Fruentimmer af enhver Alder og Stand sig, som der have Lyst til at deeltage i denne Fest. Heiva opføres i Almindelighed paa en bestemt Plads, under et Tag eller i de høie Træers Skygge." — Deres dramatiske Forestillinger, der ligeledes ledsages af Sang og Dands, opføres fornemmelig af mandlige Skuespillere. De have ofte en moralsk Tendents og ere at ansee som Malerier af deres Sæder, men endnu oftere bestaae de blot i Farcer. — Deres musicalske Instrumenter bestaae i en Tromme og et Slags Fløite; denne har kun tre Sidehuller, er derfor et høist ufuldkomment Instrument og blæses ved Hjælp af Næsen, ligesom paa Tongaøerne. Deres Vocalmusik besidder ligeledes kun tre til fire Toner, der bestandig gjentages. Paa disse Øer findes flere vandrende Musikbander,

der drage omkring fra det ene Sted til det andet, og som især udøve deres Kunst om Natten; de optræde tillige som Operasangere, i hvilke Roller de mesterligt forstaae at improvisere.

I Sygdomstilfælde ere Præsterne de eneste Læger paa Selskabsøerne. De helbrede meest ved Svedebade, idet de gjøre Stene hede, sætte den Syge under et Teppe ved Siden deraf og stænke Vand paa gloende Stene. Imidlertid fæster Patienten mindre Liid til denne Cuur, end til de Gøglerier, som de foranstalte for at bortmane Sygdommen. De kjende vel adskillige Lægedomsurters Virksomhed, men de anvende dem dog blot ved udvendig Skade. En Missionair, som led af en Beenskade, erholdt fra en af deres Præster Saften af en Urt, der siensynlig hjalp ham langt mere, end alle de europæiske Lægemidler, han havde brugt i flere Uger. De forstaae mesterligt at behandle Beenbrud; selv manglende Dele af et eller andet Been forstaae de at erstatte ved smaae Rør af Træ; men er et Skulderblad vreden af Led, saa vide de intet Raad herfor. De have særegne Navne til enhver Deel af det menneskelige Legeme. — De Døde blive i Almindelighed begravede. Men naar en fornem Mand, eller ogsaa blot hans syge Barn, ikke døer af en smitsom eller modbydelig Sygdom, saa lægger man aldrig Legemet i Graven, men opbevarer det, efterat man har udtaget Indvoldene og flere Gange vasket og indgnedet Legemet baade indvendig og udvendig med Salve og vellugtende Olie. Denne Forretning udføres af en Person, der i hele den Tid, der medgaaer til dette Arbeide, bliver anseet for ureen og maa ikke selv berøre nogen Spise, men lade sig made af Andre. Naar Liget er bragt tilbage, forrette den Afdødes Slægtninge og Venner en Deel af de høitidelige Ceremonier, man altid iagttager ved slige Leiligheder. Ethvert af Fruentimmerne overrækker den Afdøde et Klædningstykke, og de klæde ham paa og udpynte ham, som om han endnu befandt sig lyslevende iblandt dem. De sætte Spiser hen for ham, de gjentage mange hjerteryslende Scener, idet de sønderkradse sig Ansigtet og Brystet med deres Hajtænder og udbrede deres blodige Klæder over Liget; saalænge dette endnu giver en stinkende eller ubehagelig Lugt fra sig, vedblive de at gjentage hin Salvning med vellugtende Olie og slynge Blomsterguirlander omkring Legemet. Naar en Høvding døer, bærer man hans Liig omkring i alle de Distrikter, hvor den Afdøde har havt Eiendomme eller Venner, og hine Ceremonier gjentages da paa hvert Sted, hvor man holder Hvile. Efter nogle Maaneders Forløb kommer Liget da endelig tilbage til det Sted, hvor den Afdøde pleiede at boe, imedens han endnu levede blandt dem; her bliver det enten opbevaret som indtørret Pergament eller udstillet paa Tupapau; men senere, naar alt Kjødet er henraadnet, bliver Skelettet begravet. Præsterne bede aldrig over et Liig; kun naar et Menneske er død af en eller anden smitsom Syge, bede de til Guddommen: at denne Sygdom ei maa gaae over paa en anden Person; de kaste da Pisangs ned i Graven og nedgrave eller opbrænde alle den Afdødes Redskaber og Bohave, at Ingen skal vorde smittet derved. Høvdingenes og de Fornemmes Liig blive vel udstillede i Morais, men aldrig begravede her; kun de offrede Personer, de i Krigen Faldne og Høvdingenes Børn, som man har qvalt ved Fødselen, erholde denne Udmærkelse.

Disse Øboeres Religion er broget Fleerguderi. De have ei alene Overguder, som almindelig tilbedes, men ogsaa hver Familie sin Tih eller Skytsaand, som den opstiller i sin Morai og tilbeder. Disse Guder føre det almindelige Navn Eatua, enten de nu høre til de over- eller underordnede Guder. Deres Gudelære antager tre høieste Væsener: **Tane, te Medua**, eller Faderen, **Oromattow, Tua ti de Myde**, eller Sønnen, og **Taroa, Mannu de Hua**, eller Fuglen og Aanden. De henvende aldrig deres Bønner til de høieste Guder, uden naar det gjælder en Høvdings Liv, eller naar de ville bortvende en almindelig Fare, eller hvor Talen er om Tabet af deres helligste Goder; i alle Huusanliggender henvende de sig derimod til

deres Tihs og til en Række af underordnede Guder. Deres Tihs eller Huusguder blive dog ogsaa betragtede som Eatuas; de troe: at deres afdøde Venners Sjæle blive, for deres Dyders Skyld, optagne i Eatua'ernes Stand, at de som Tihs have Indflydelse paa Menneskerne, at de tilskikke disse forskjellige Sygdomme og befrie dem igjen derfra, og at de kunne beskytte dem mod en ond Gud, der ligeledes hedder Tih; derfor have de ved deres Morais opreist Altere for dem og henvende sig i alle deres Livs Glæder og Lidelser til dem, som deres hjælpende Skytsaander. De høiere Guders Tempel ligger derimod i Oparre, hvor ogsaa den øverste Earie Rahie har sit Sæde.

Om Jordens Oprindelse have de følgende Tradition. Fordum har der herskет Splid og Tvedragt imellem de Himmelske. Dengang have de i deres Vrede slaaet Jorden i Stykker. Af disse Stumper fremkom de mangfoldige Øer i Oceanet, der fordum have dannet et stort Heelt, og blandt disse utallige Øer er Tahiti bleven Hovedet. Om Menneskeslægtens Oprindelse finder man følgende Sagn udbredt blandt dem: Da Jorden blev til, tog Tane, en af de Himmelske, Taroa tilægte og avlede med hende Avye eller Drikkevandet; Atye eller Te Myde avlede Søen, Awa: Skypompen, Matai: Vinden og Arye: Skyerne; Po avlede Natten, og Mahanna: Solen, i Skikkelse af en Mand, der hedder Devea Tabua. Da denne saae Lyset, begave alle hans Brødre og Søstre sig ned paa Jorden; kun een Datter, Taunu, blev i Himlen og ægtede Devea Tabua, som med hende avlede 13 Børn eller de 13 Maaneder. Taunu flygtede nu ligeledes ned til Jorden, og Devea Tabua ægtede en Klippe, Poppoharra Harrea, der fødte ham en Søn, Tetuba amatu hatu; efter Nedkomsten traadte Klippen tilbage i sin naturlige Tilstand og Maanedernes Fader selv forvandlede sig til Støv. Sønnen, som han lod blive tilbage, omfavnede Havsandet, der blev Moder til en Søn, Tih, og en Datter, Opira. Tih tog sin Søster Opira til Kone, og hun fødte ham en Datter Ohira Rine Mune; Moderen blev syg og bad sin Mand, at han vilde helbrede hende, hun vilde da vise ham en lignende Tjenstvillighed til Gjengjæld. Men Manden nægtede hende det, og efter hendes Død tog han Datteren til Kone; hun blev Moder til tre Sønner: Ora, Wanu og Tytory, og til tre Døttre: Hennatumorruru, Henaroa og Nuraya. Da begge Forældrene vare døde, giftede disse Børn sig med hinanden, og ved dem blev Menneskeslægten udbredt paa Jorden.

De troe paa en Fremtid og paastaae, at Menneskets Sjæl ingenlunde bliver tilintetgjort, men at den vedbliver at virke i et bedre Liv; dog gives der i hint Liv flere Grader af Lyksalighed, eftersom dette eller hint Menneskes Vandring hernede har været Guddommen mere eller mindre velbehagelig. Deres Fædres og Mødres Aander ophøies til Eatuas og erholde Magt til, at virke paa deres Efterkommere, at gjøre dem Godt og selv at tilføie dem Ondt. Derfor er det Efterkommernes Pligt, at vinde Forfædrenes Gunst ved Bønner og Offere. Efter deres Mening opsluges den Hensovedes Sjæl af Eatuafuglen, i hvis Krop den luttres og gjøres værdig til at fremtræde for Eatua, som da, efter Omstændighedernes Beskaffenhed, ophøier den til en salig Aand. — De forudsætte ingen Straf efter Døden. Deres Djævel-Tih udstrækker kun sin Magt over Jorden; han foraarsager farlige Sygdomme og Raseri, idet han sniger sig med Spiserne ind i Menneskets Legeme. Men deres Eatuas have tilstrækkelig Magt, til at beskytte dem mod Djævelen, naar de kun alvorligt ville; uden deres Villie kan han ikke tilføie Menneskerne noget Ondt. Sol og Maane have avlet Stjernerne. Naar begge Planeter formørkes, troer man: at de nærme sig hinanden og at de i Formørkelsens større eller mindre Betydenhed bebude fremtidige Begivenheder af større eller mindre Vigtighed; Eatua viser sig for dem i et Stjerneskud. De ere ogsaa overtydede om, at der oppe i Maanen findes et Land af samme Udseende, som deres D.

Endskjondt deres Phantasie udsmykker Alt, hvad der staaer i Forbindelse med Aandeverdenen og Verdensbygningen, paa en saa høist eventyrlig Maade, maa man dog tilstaae, at intet Folk dyrker sine Guder med større Andagt, end Selskabsoernes Beboere. Allevegne, hvor en af disse Indfødte ahner sin Eatua's Tilværelse, nærmer han sig med den største Ærefrygt, blotter sit Hoved, naar han betræder Morai's hellige Grund, og beder med den inderligste Andagt. Med samvittighedsfuld Troskab bevarer han de Sagn, hans Forfædre have overgivet ham; aldrig vover han at nægte Guddommens Tilværelse. Drømme ere ham Vink fra en bedre Verden; han troer, at Sjælen forlader Legemet under Søvnen og svæver omkring i Aanderegionerne. Dør et Menneske, saa sige de: „Hans Sjæl er gaaet ind i Natten!" De have en høi Mening om Aandernes Magt, men troe dog: at de blot vandre omkring om Natten og efterlade Beviser paa deres Magt. Præsterne ere uadskillelig forenede med deres hele Religionssystem og betragtes som Eatua'ernes umiddelbare Tjenere. De inddeles i to Classer: Tahowra Morai og Tahowra Eatua; hine forrette Tjenesten ved alle hellige Ceremonier i Morai, disse hellige sig til de forskjellige Guddomme, der nedlade sig paa dem og begeistre dem. Man betragter begge disse Classer ei blot som Gudernes Tjenere, men ogsaa som Læger og Propheter; man henvender sig til dem i alle Anliggender, og de forstaae mesterligt at vedligeholde den Nimbus, hvormed de have omgivet sig. De ere ikke i Besiddelse af noget særegent Sprog til deres Gudstjeneste, men udtale Landets Sprog ved alle deres præstelige Forretninger i saa uforstaaelige og hule Toner, at man troer at høre et ganske andet Sprog. Nogle af Præsterne give sig Ansеelse af, at staae i en nærmere Forbindelse med een eller flere Eatuas; de, der begeistres af de tre høie Guddomme, nyde størst Agtelse blandt Folket, og de forstaae at spille deres Roller saa godt, at et i dyb Overtro nedsunken Folk let kan skuffes af dem. Naar de skulle sporge Eatua om Raad, saa iføre de sig en phantastisk, med røde og sorte Fjer besat Tryllekaabe, der skal behage Guden i den Grad, at han i en Eatuafugls Skikkelse strax stiger ned paa Morai og trænger ind i Præsten. Gudens Ankomst foraarsager ham en uimodstaaelig Lyst til at række og strække sig; han lader sig gnide paa hele Legemet; dette ophovner i en uforholdsmæssig høi Grad, som om det skulde revne; Øinene dreie sig forunderligt i hans Hoved; hele Legemet piner sig i heftige Convulsioner. Naar han saaledes har anstrængt sig en god Stund, saa komme nogle svage og afbrudte Toner ud af hans Mund; de hæve sig høiere og høiere, indtil de omsider blive skingrende og i en forbausende Grad gjennemtrængende. Lydene blive nu forstaaelige; det er Orakelsvar, der vel ere saare usammenhængende, men dog modtages med hellig Ærefrygt af de Troende; forlanger han Noget, saa skaffer man det øieblikkelig tilveie, og om end de Fordringer, som Guddommen fremfører gjennem Præstens Mund, ere nok saa betydelige, blive de dog tilfredsstillede. Under hele denne Act synes Præsten selv at befinde sig i en fuldkommen bevidstløs og næsten forstenet Tilstand. Naar Guden forlader ham, blive Bevægelserne saa heftige, at Præsten styrter ganske udmattet til Jorden; og i samme Øieblik forlader Eatuafuglen Morai. Med et høit Skrig vaagner Præsten af sin Bevidstløshed, og Trylleriet er forbi.

Saavel høiere som lavere Præster betjene sig af lignende Gøglerier, for at holde Folket i en stedsevarende Afhængighed; rige og fornemme Personer have bestandig et Antal Præster og Præstinder — her finder man nemlig ogsaa qvindelige Geistlige! — som bede og offre for dem. Har en Præst engang ved sine Bønner hjulpet en saadan Mand af med en Sygdom, saa erholder han derved en vis Hellighed og Agtelse, der hæver ham høit over sine Brødre. Kommer en Præst til en fornem Person, saa bærer han en ung Pisang i Haanden, forretter en Bøn, stikker et Pisangblad i Taget og kaster det Øvrige op paa samme. — Da Præsterne staae i meget høi Ansеelse, træde alle

fornemme Overhoveder ind i deres Orden (som her hverken byder Afholdenhed eller andre Opoffrelser), for at holde deres Undersaatter i Lydighed og Ærefrygt, og for at udstrække deres Magt saa vidt, som muligt; i denne Egenskab blive de næsten agtede høiere, end som verdslige Herskere, og ingen af deres Undersaatter vilde vove, at tilføie dem nogensomhelst Fornærmelse, da de troe: at Præsternes Forbandelser medføre den uundgaaelige Død. — Præsterne spille en Hovedrolle ved de Offringer, som man fra Tid til anden maa anstille til Gudernes Forherligelse, og ved de Offere, som en Andægtig eller Bedende vil bringe dem. Alle disse Offere nedlægges i Morais ɔ: Guddommen helligede Steder, hvor alle deres hellige Ceremonier fremstilles, hvor Erih'ernes Gravstilladser staae og hvor den flygtende Forbryder finder et sikkert Fristed. De ligge almindeligviis tæt ved Strandbredden, ere indhegnede og beplantede med Casuariner, Pandanus, Dracæner og andre ansеelige, blomsterbærende Træer. De ere forskjelligt indrettede; paa Dronningen Oberra's, som Banks har beskrevet, stod en 40 Fod høi Pyramide, hvortil man steeg op ad 11 Trin af tilhuggede Koralstene; dens Basis holdt 270 Fod i Længden, 94 Fod i Breden, og dens Indre var opfyldt med Stene af forskjellige Arter. Disse Morais ere snart mere, snart mindre prægtige; i Nærheden af dem staaer den flere Fod høie Whatta eller Alterforhøining, hvorpaa Offerne nedlægges, og rundt omkring samme er der opreist høie Pæle, hvis ene Side forestiller en plumpt udskaaren Menneskefigur. Ofte finder man 12 eller flere slige Figurer opstillede ovenpaa hinanden; de skulle forestille Tihs eller de Afdødes Sjæle. Ved Siden af disse staaer en stor Bygning, og i denne finder man en mindre, hvori Eatua skal boe; røde og gule Fjer ere anbragte paa begge Ender af Bygningen, men ingen vanhellig Fod tør betræde dens Indre, og efter Wilsons Beretninger have selv Missionairerne aldrig seet, hvad den indeholder.

Paa disse Morais holde Insulanerne deres Gudstjeneste, der bestaaer snart i lydelige, snart i stille, høitideligt fremsagte Bønner. Offerne og Gaverne, som de bringe Guddommen, ere høist forskjellige: Sviin, Hunde, Fugle, Fiske, Vegetabilier, kort sagt Alt, hvad der kan være Eatua velbehageligt; ved enhver Fest erholder han sin Andeel, førend de vove at røre det Ringeste. Ogsaa Menneskeoffere dampe til Guddommens Ære, men aldrig uden naar Ypperstepræsten forlanger det eller naar gammel Skik og Brug gjør slige Offere fornødne, saasom ved en Konges høitidelige Indsættelse. Dette bestemmes i en ordentlig Forsamling af Præsterne og Høvdingene, men som holdes hemmeligt; i Almindelighed vælger man hertil et Menneske, der har gjort sig skyldig i Gudsbespottelser eller en anden stor Forbrydelse, eller ogsaa en Udlænding, som er bekjendt for sin slette Opførsel. Man overrasker ham sovende og berøver ham sædvanlig Livet ved et behændigt anbragt Steenhug i Nakken, hvorved det strængt paasees: at intet andet Lem knuses eller lemlæstes; thi ellers kunde Menneskket ikke være skikket til Offer. Slagtofferet bliver derpaa bundet til en lang Pæl, stukket i en Kurv med Kokosblade og fort i en hellig Canoe hen til Morai, hvor et af dets Øine udrives og overrækkes Kongen med visse Ceremonier. Finder man i en saadan Raadsforsamling intet Menneske i Distriktet, som er værdigt til at lide Døden, saa er det ogsaa tilladt at forsone Eatua med et Sviin. Der offres aldrig Qvinder; de maae aldrig lade sig see i nogen religieus Forsamling, aldrig offre i Morai, undtagen naar de have født, aldrig berøre de Spiser, der ligge sammenbyngede paa Morai. — Cook beskriver os som Øievidne et saadant Menneskeoffer: „Udenfor Morai stode fire Præster og to Trommer; imellem disse stillede Kongen og de ham ledsagende Britter sig. Liget eller Offeret laa i en Canoe ved Strandbredden. Ceremonien aabnedes med en ung Pisangs Nedlægning for Kongens Fødder; derefter berørte en anden Præst de kongelige Been med en Busk sammenbundne røde Fjer. En tredie Præst stod med Ansigtet vendt mod

Strandbredden og Canoen, fremsagde en lang Bøn og nedkastede nogle unge Pisangplanter, der bleve udbredte over Liget. En Mand holdt to Pakker Tøi; den ene af disse indeholdt Maro eller Kongebæltet, i den anden var der en Fremstilling af Eatua. Saasnart Bønnen var endt, gik Præsterne ned til Canoen, gjentoge deres Bønner, imedens de unge Pisangs bleve tagne bort fra Liget, og lode det derefter bæres fra Canoen op paa Strandbredden, hvor det lagdes saaledes, at Fødderne vendte mod Havet; Liget var indhyllet i Kokosblade og tynde Grene. Præsterne satte sig omkring det og tilbragte henved ti Minuter med at gjentage forskjellige Bønner. Liget blev nu blottet og lagt parallelt med Strandbredden. Præsterne, som holdt røde Fjerbuske i Hænderne, fremsagde endnu andre Bønner, imedens de udreve et Die og en Busk Haar af den Døde og overrakte Kongen disse Sager paa et grønt Blad, som han dog ikke modtog, men gav Alt, tilligemed et Fjerknippe, tilbage til Præsterne. Da en Eatuafugl lod sig høre under disse Ceremonier, saa blev dette antaget for et lykkeligt Tegn og Gudens Nærværelse forkyndtes. Nu henvendte en af Præsterne sig endnu engang til Liget og forklarede ei alene, hvorledes Retfærdigheden havde forlangt ham til Offer, men at det ogsaa var skeet af den Grund, at Eatua skulde begunstige den store Plan, som Kongen havde udkastet. Derefter bar man under Trommeslag Liget op paa det høieste Punkt i Morai, hvor der var gravet en Grav; i denne blev det nedsænket under mange Bønner. En Drengestemme lod sig høre, og Præsterne forsikkrede: at dette var Eatua's Røst. Nu blev en Hund stegt under forskjellige Ceremonier, og Drengen skreeg paany tre Gange, for at byde Eatua til Gjæst; derefter blev den stegte Hund opstillet paa Whatta. Næste Dag gjentog man denne Ceremonie; men der bragtes ikke Guden noget Menneskeoffer, kun et Svin, af hvis Krampetræk og Indvolde Præsterne stillede Horoskopet. Slige Menneskeoffere vare forresten ikke sjeldne her. Cook talte paa denne Morai ikke ringere end 49 Hjerneskaller, som alle havde tilhørt offrede Mennesker. — Tabu spiller ogsaa en vigtig Rolle paa Selskabsøerne, men hedder her Raa eller hellig.

Saaledes forholdt det sig med disse Øboeres religieuse Cultus, inden Britterne hidførte de første Missionairer, under Wilson, i Aaret 1796. Dog synes al den Iver, disse lagde for Dagen, at have været næsten aldeles frugtesløs i de første 20 Aar. Men i Aaret 1815 antog den sidstafdøde Hersker, Pomarre, tilligemed den største Deel af sine Slægtninge og Venner, den christelige Religion og lod sig døbe som Bekjender af den anglicanske Kirke; flere Tahitiere fulgte det af ham givne Exempel. Dette gav Anledning til en blodig Krig; de Nysomvendte bleve slagne af den gamle Troes Tilhængere, fordrevne fra Øen og tvungne til, at flygte med Missionairerne over til Øen Eimee. Her samlede Pomarre dog snart nye Stridskræfter, angreeb Tahiti og lagde hele Øen under sit Herredømme. Han kaldte Missionairerne tilbage, byggede en stor Kirke og holdt i en almindelig Sammenkomst følgende Tale til det forsamlede Folk:

„Tahiti's Mænd! Holdt jeg endnu fast ved vore Fædres Religion, saa maatte jeg ihjelslaae Eder Alle eller forjage Eder fra Øen; men Christusreligionen, som jeg har antaget og som jeg aldrig vil forlade, lærer mig at elske mine Fjender og at tilgive dem. Derfor elsker jeg og tilgiver jeg Eder!"

Denne korte Tale gjorde et saadant Indtryk paa Folket, at det strax bekjendte sig til denne forsonende Religion og opgav sine gamle Skikke. Fra den Tid af er Rolighed, Fred og Enighed vendt tilbage til Øen. Ifølge nyere Beretninger have nu de fleste Indbyggere paa Tahiti, Eimee og sex andre Øer bekjendt sig til Christendommen, endskjøndt dog mangfoldige Halstarrige, fornemmelig Præsterne og de Gamle, endnu hænge fast ved deres Forfædres Tro. Saalænge Kong Pomarre levede, var han langt fra at ville med Magt gjøre dem til Proselyter; han reiste blot omkring, formanede Høie og Lave, og gjorde dem opmærksomme

paa det Afſkyelige i deres gamle Overtro. Miſſionairerne underſtøttede ham herved paa det Eftertrykkeligſte. I Aaret 1822 talte man paa Tahiti allerede 66, paa Eimee 16 Capeller; hver Søndag holdes Gudstjeneſte, ſom de Indfødte bivaane med megen Andagt.

Inſulanernes Sprog er blødt, ſom deres Stemme; det er en Dialect af Malayerſproget, Auſtraloceanets **lingua italiana**, ſom Wilſon kalder det. Det er ſaare rigt paa Vocaler, men tillige meget fattigt, da det ofte forbinder flere Begreber med eet Ord, uden at adſkille disſe ved Betoningen; ſaaledes betyder **Toa** ei alene en Fjende, men ogſaa Krig og Caſuarinatræ. Paa den anden Side har det ſæregne, overflødige Udtryk; ſaaledes har Halen paa en Hund, paa en Fiſk og en Fugl forſkjellige Navne, for Brødfrugten og Arumroden gives der ligeledes flere Benævnelſer. De betjene ſig meget ofte af ſkjønne billedlige Udtryk.

De have deres Nationalſange og Digtninger, ſom vel endnu ikke hæve ſig over det lave Culturtrin, hvorpaa Inſulanerne ſtaae, men dog heller ikke klinge ubehageligt. Selv Rimet træder allerede frem i enkelte af deres Stanzer. Deres Viſer ere Krigs- og Sømandsſange, hvormed de accompagnere Aareſlaget, ſmaae Digtninger, der beſynge Kjærlighedens Glæder og hvori Maanen ſpiller en Hovedrolle, Sorgeelegier og Hymner, ſom de afſynge til Guddommens Ære og ved deres Offringer. De Søfarende have meddeelt os Prøver af disſe Sange, ſom for det Meſte træde i Stedet for Inſtrumentalmuſik hos dem. — Deres mathematiſke og aſtronomiſke Kundſkaber ere meget indſkrænkede. Deres Aar beſtaaer af 13 Maaneder. De beregne Tiden efter Maaneforandringerne, og ligeledes den Bane, Solen følger over deres Iſer. Deres Aar begynder med Marts, og hver Maaned indeholder 29 Dage. De troe, at kunne af viſſe Phænomener forudſige Regnens Indtrædelſe og dens ſtørre eller mindre Heftighed; de have ogſaa ſamlet megen Erfaring med Henſyn til Fiſketiderne, til Brødfrugternes Modningstid, til Høſtens Indtrædelſe og Udfald. — Dag og Nat ere deelte i 12 lige Dele: 6 for Natten, ſom de beregne efter Stjernebilledernes Stilling, og 6 for Dagen, der beregnes efter Solhøiderne. Til Dagens Hovedafdelinger have de ſæregne Navne. — De beſidde adſkillige ret gode Kundſkaber om deres Øers Beliggenhed, Beſkaffenhed o. ſ. v. Efter de mundtlige Beretninger af en Øboer, ved Navn Tupija, har Cook udkaſtet et Kort, hvorpaa 84 af Auſtraloceanets Øer ere optagne. — Til at betegne de forſkjellige Afſtande have de kun et Maal, der udgjør omtrent en Favn; de ſtørre Afſtande betegne de ved den Tid, de maae bruge til at gjennemløbe ſamme. Dybden af Havet, der omgiver deres Øer, kunne de, ved Hjælp af deres Angleſnore, angive lige ſaa nøiagtigt, ſom Britterne ſelv. — Efter Wilſon tælle de til 10, og ved hvert Tal over 10 tilføie de et M; men for 20, 30 o. ſ. v. have de forſkjellige Benævnelſer. Attahai betyder 1, Airima 5, og Ahuru 10, men M'Attahai 11, Tau 20, Attahai Tau 21 og 100 Airima Tau eller 5 Gange 20. Ved alle ſtore Tal tage de deres Fingre til Hjælp. — Skrift og Skrifttegn vare dem fuldkommen ubekjendte førend Europæernes Ankomſt. Disſe have imidlertid ei alene gjort ſig den Umage, at undervise de Indfødte heri, men de have endog med en mageløs Flid og Taalmodighed opfundet et Alphabet for deres Tungemaal og overſat Matthæi og Lucæ Evangelier i det tahitiſke Sprog; de have lært Børnene at læſe og ſkrive, at ſynge Hymner og Lovſange. Det er ei længere noget Sjeldent, at en Tahitier under Gudstjeneſten optegner Thema'et med ſin Blyant. Til Brug for Børnene er der paa Tahiti bleven trykt en ſæregen Læſebog, hvoraf der allerede i Aaret 1817 var uddeelt over 800 Exemplarer. En Catechismus og nogle Capitler af Moſe Bøger vare ligeledes ſnart færdige fra Preſſen, og af Lucæ Evangelium havde Miſſionairen Nott udarbeidet en Overſættelſe i det tahitiſke Sprog. Paa Tahiti og de nærmeſtliggende Øer talte man dengang allerede fire til fem Tuſinde

Indfødte, der kunde læse og skrive, og efter Pomarre's Befaling skulde der opføres et Skolehuus i hvert Distrikt; flere saadanne vare allerede opbyggede, og Skoleunderviisningen var i fuld Gang.

Paa Selskabsøerne hersker det malajiske Lehnssystem, som vi gjenfinde næsten allevegne, hvor denne Menneskerace har oprettet en Stat; her finder man altsaa en Konge, en Adel i mangehaande, hinanden underordnede Afdelinger, et Folk eller en Stand af Simple, der dog ingenlunde ere Livegne. — I Spidsen for Staten staaer en Konge, som for Øieblikket hersker over samtlige Øer, der høre til det egentlige Selskabsarchipel. Han hedder Erie de Hoi eller øverste Konge; hans Værdighed er arvelig, men paa Tahiti hersker den besynderlige Tronfølge, at den første Søn, der fødes Herskeren, strax tager Diademet af sin Faders Hoved og anerkjendes som Konge, hvorimod Faderen kun fører Regentskabet under hans Mindreaarighed og strax overgiver Regjeringen til Sønnen selv, saasnart denne har opnaaet den myndige Alder. Er Faderen død, saa fører Moderen Regentskabet; døer Kongen uden at efterlade sig nogen Søn, saa følger den ældste Broder ham i Regjeringen. — Kongen har een Gemalinde, som deler den kongelige Værdigheds Forrettigheder med ham, men aldrig kan følge ham paa Tronen, der tilfalder Broderen, naar der ingen mandlig Arving findes; i Mangel af Sønner synes Døttrene dog ikke altid at være udelukkede fra Tronfølgen, da de under slige Omstændigheder i det Mindste arve Værdigheden i Høvdingefamilierne. — Kongens og Dronningens Personer ere saa hellige, at de aldrig tør betræde et andet Huus eller en anden Bolig, da samme derved strax vilde blive „Tabu" eller bestandigt utilgængelig for andre Mennesker. Selv ethvert Stykke Land, som Kongen betræder med sin Fod, bliver strax hans Eiendom; han maa derfor tage sig meget i Agt, at han ikke fjerner sig fra sine Besiddelser. Ingen tør drikke af eet Glas med Majestæten, og ethvert Kar, som han berører, maa strax sønderbrydes, at det ikke skal vorde berørt af profane Hænder eller Læber.

Kongen hersker med stor Vilkaarlighed; thi han har meget klogt forstaaet at forene den høieste verdslige med den høieste geistlige Værdighed, og han spiller saaledes baade Konge og Ypperstepræst. Hans Befalinger fuldbyrdes uden Modsigelser; han er Herre over sine Undersaatters Liv og Død. I de Distrikter, der staae under mægtige Høvdinge, synes hans Magt dog at være mere indskrænket; thi disse have bemægtiget sig mangehaande Regalier og lade sig ikke foreskrive Love i Udøvelsen af deres Myndighed, hvorfor Kongen ofte maa med Vaaben i Haanden tvinge dem til Lydighed. Saaledes havde hine idelige Krige, der hidtil førtes paa disse Øer, deres Grund i den kongelige Myndigheds Collisioner med de store Vasallers selvtagne Rettigheder. — En af de Udmærkelser, Kongen nyder, bestaaer deri: at han kan lade sig bære omkring paa sine Undersaatters Skuldre; denne Forrettighed har ogsaa Dronningen og hans Brødre. Imidlertid skal Dronningen endnu være i Besiddelse af et andet kongeligt Privilegium, som ikke engang Kongen udøver: hun tør pille Utøiet af sine Bæreres Hoveder og fortære disse lækkre Smaadyr! Naar en Undersaat nærmer sig Kongen, maa han hver Gang blotte sig indtil Brystet; denne Opmærksomhed maa iagttages af Enhver, selv af hans egen Fader, hans Moder og Bedstefader. — Hans fornemste, ydre Udmærkelsestegn er det før omtalte Maro eller kongelige Bælte, hvormed han omgjordes paa det Høitideligste, naar han tiltræder Regjeringen. Wilson fortæller de derved brugelige Ceremonier paa følgende Maade: Folket forsamler sig paa den store Morai i Oparre. Kongebindet, som er forfærdiget af et Slags netagtigt, fiint Tøi og prydet med røde og gule Fjer, udbredes paa Alteret. En offentlig Taler, sædvanligviis den øverste Præst, træder frem og udvikler i en lang Tale de Rettigheder, Prindsen har til Tronen; naar denne Tale er endt, omgjorder han ham med det konge-

lige Bælte. Den unge Konge løftes nu op paa Skuldrene af en Mand; den fornemſte Vaſal nærmer ſig, hylder ham og bringer ham tillige tre Menneſkeoffere, hvis Øine og Haar nedlægges for Kongens Fødder paa et Piſangblad. Vaſallen holder en Tale, hvorpaa Ligene bæres bort og nedgraves i Morai. En anden Vaſal træder nu frem ved Siden af den første, og ſaaledes følge efterhaanden alle de øvrige Høvdinge, der Alle bringe Kongen lignende Offere, ſom et Symbol paa: at de overgive Folkets Liv og Gods i hans Hænder. Naar Offernes udrevne Øine overrækkes Kongen, aabner han Munden, ſom om han vilde ſluge dem. Foruden disſe Menneſkeoffere bliver der endnu offret ham en Mængde Sviin og mange Tøier. Naar alle Vaſallerne ſaaledes have hyldet Kongen, aftager han Maro, ſom han kun bærer een Gang, nemlig ved denne Leilighed, og nedlægger det høitideligt i Morai, hvor ogſaa de hellige Canoer, ſom have hidført de offrede Mennesker, vorde opſtillede. Derefter begiver man ſig til det feſtlige Maaltid, ſom Kongen og Høvdingene nyde ſammen og hvorved der i Særdeleshed ikke ſpares paa den berusende Awa. Feſterne, Dandſen og Legene tage nu deres Begyndelſe og fortſættes uafbrudt næſten i hele to Maaneder. — Kongen og Dronningen ere beſtandig omgivne med et Følge, der beſtaaer af Yndlinge eller Hoas, Tjenere og Bærere, der Alle betragtes ſom Raa eller hellige og ene maae hellige deres Tid til den kongelige Families Tjeneſte, hvorfor de heller ikke tor gifte ſig. De anſees for de meeſt fordærvede Mennesker paa hele Øen.

Efter Kongen og den kongelige Familie følger Øens Adel. Den deler ſig i forſkjellige Claſſer: de forſkjellige Diſtrikters eller Øers Erihs eller Høvdinge. De ſtaae vel Alle under Kongen, men udøve dog en næſten kongelig Magt i deres Diſtrikter og trodſe ofte Monarchens Befalinger, ſom de i Grunden, naar de føle ſig mægtige nok dertil, blot betragte ſom Bønner, hvilke de opfylde efter eget Behag. De have fuldkommen Eiendomsret over deres Diſtrikter og de i ſamme liggende Jorder; have de ſaadanne Beſiddelſer i andre Diſtrikter, ſaa bortgive de dem til Vaſaller, der føre Navn af Meduas og kunne betragtes ſom Adelens anden Claſſe, eller de overgive dem til deres Venner, tilligemed fuld Eiendomsret, hvorfor disſe ikke overtage nogenſomhelſt anden Forpligtelſe end den: at beværte deres Lehnsherre, om det ſkulde behage ham at beſøge ſine forrige Godſer. Adelens tredie Claſſe beſtaaer af Towhas ɔ: Slægtninge eller yngre Brødre til Erihs, ſom af disſe forlehnes med de større blandt de Erihs umiddelbart tilhørende Landſtrækninger. Til den fjerde Claſſe regnes Ratirrahs, ſom forlehnes med de ringere Godſer. — Det ſimple Folk beſtaaer ligeledes af flere Claſſer, hvoriblandt Mahanuerne ɔ: de egentlige Bønder ere de fornemſte. Nogle af disſe ere Raa eller hellige, Andre ere ſimple og urene; de Sidſte ſtaae under Towhas og Ratirrahs, dyrke disſes Jorder, forfærdige Klædningſtykker til dem og forrette alle de Slags Haandarbeider, ſom man forlanger af dem; imidlertid ere de dog ikke bundne til deres Fødeſtavn og de kunne efter eget Godtbefindende ſkifte Herrer, ſaa tidt de ville. De ligne fuldkommen vore Tjeneſtefolk og hedde Tautaus, naar de hellige ſig til Mændenes Tjeneſte, Tuti, naar de tjene hos Qvinderne. Overhovedet finder intet Slaveri Sted paa Selſkabsøerne; Folket adlyder mere af Vane, end af Frygt for Straf. Der finder heller ikke nogen betydelig øvre Adſkillelſe Sted imellem de forſkjellige Stænder; Alle omgaaes paa ſamme Fod med hinanden, og det er intet Ualmindeligt her, at ſee Monarchen blandt ſine ringeſte Underſaatter. Imidlertid beſidder Folket ingenſomhelſt Eiendom, og Alt, hvad det erhverver, kan Adelen eller Herren bemægtige ſig, uden at han ſkylder dem den ringeſte Erſtatning derfor; den allermindſte Modſtand fra Folkets Side bliver betragtet ſom Oprør. — Rangen beſtemmes ene af Fødſelen. En Erih bliver altid en Erih; om han endog miſter ſit Diſtrikt eller hans førſtefødte Søn træder i hans Sted, beholder han dog beſtandig ſin Rang og Anſeelſe. Ingen Towha eller

Ratirrah kan nogensinde blive en Erih, men derimod kan en Mahanuer rykke op til en Towha's eller Ratirrah's Rang, naar han vorder forlehnet med en Grundeiendom. — Landeiendommene ere udelukkende i Adelens Hænder; de ere betegnede med særegne smaae Flag, og dette Tegn gjentages bestandig, hver Gang der fødes en ung Towha eller Ratirrah. Imidlertid kjender Enhver nok sin Eiendom og vaager med den største Samvittighedsfuldhed over, at den vedligeholdes og gaaer uforringet over i hans Arvings Hænder. Dør en Grundeier, uden at efterlade sig Arvinger og uden at have gjort sit Testament, saa bliver hans Tayo eller fortrolige Ven betragtet som hans naturlige Arving.

Der gaves vel en Art af Retstilstand paa disse Øer, men dog ingen egentlig Dommer, som ved indtræffende Stridigheder og i tvivlsomme Sager kunde tage Retfærdighedens Vegtskaal i Haanden. Var en Proces nær ved at bryde ud, saa pleiede de stridende Parter at forelægge deres Naboer Sagen og at vælge dem til Dommere; hvad disse kjendte for Ret, lode begge Parterne sig nøies med, hvorpaa de rakte hinanden et Pisangblad, hvilket de modtoge som et Tegn paa Forsoning. Sjelden kom det til Haandgribeligheder, for en saadan Sags Skyld. Men var der et Mord eller en betydelig Fornærmelse at hævne, saa paatog almindeligviis den Fornærmedes Familie eller hele Distriktet sig Hævnen og rykkede i Marken mod dem, der havde begaaet Mordet eller tilføiet Fornærmelsen; vilde disse ikke modtage den tilbudte Kamp, maatte de afsone Fornærmelsen med Fredsgaver; men dersom de modtoge Kampen, saa gjorde den Stærkeres Ret Udslaget, og slige Stridigheder endte desværre altfor ofte med blodige Scener. Nu har Tahiti en Domstol, der tæller i det Mindste sex Høvdinge som Dommere, en Lovbog og en ordentlig Rettergangsmaade. Hvad Criminaljustitsen angaaer, havde man hidtil ingen Maalestok derfor paa disse Øer. Tyveriet holdes ei altid for en Forbrydelse, og selv da straffes det kun med Stokkeprygl. Dersom en Fornem dræber en Tautau, maa han i Almindelighed bøde med en Deel af sin Formue; myrder en Erih eller en anden Adelig et Menneske af samme Rang, saa paatager Familien sig sædvanligviis Blodhævnen. For Gudsbespottelse og andre Forbrydelser synes Insulanerne ikke at have nogen bestemt Straf; kun den hemmelige Ret, der foreslaaer Menneskeofferne, synes at overtage Hævnen mod slige Forbrydere, idet den udkaarer dem til Offere.

Kongen er ikke øverste Dommer, Erihs heller ikke, endskjøndt de ofte mishandle Mennesker, ja endog tidt lade deres Undergivne dræbe; men dette skeer blot af Vilkaarlighed, ofte blot af Lune, og ikke for at lade Straffen fuldbyrdes paa en Forbryder. — Indførelsen af den christelige Religion og Skriftsproget vil imidlertid snart opløse Øernes hele hidtil bestaaende Forfatning. Pomarre's Efterfølger har allerede, under Britternes Beskyttelse, erklæret sig for en uafhængig Fyrste og gjort endeel Indretninger, der mere og mere nærme sig de europæiske. Hans Vaaben er en hvid Stjerne i Rødt; et Flag med dette Tegn vajer nu paa det Punkt, som Bougainville har givet Navn af „Venusspidsen".

En ordentlig Krigerskare existerer ikke paa disse Øer. Havde en Konge Fornærmelser at hævne eller han var tvungen til at ydmyge en mægtig Vasal, der vilde losrive sig fra hans Herredømme, saa opbød han alle Vaabendygtige i sine arvelige Distrikter og lod denne Magt forstærke ved Hjælpetropper fra de ham hengivne Erihs. Med disse Skarer bemandede han derpaa sin Krigsflaade, gav den en Admiral og lod den drage mod det oprørske Distrikt, hvor da det første vundne eller tabte Slag i Almindelighed afgjorde hele Krigen. Men hver Gang blev der blot kæmpet tilsøes; det Partie, der tilkæmpede sig Seiren, udplyndrede strax det nærmeststliggende Landdistrikt og begav sig derefter hjem med Byttet. Slige Flaader have en temmelig talrig Besætning. Cook og Forster saae engang de Indfødte ruste sig til et saadant Krigstog, hvortil 210 store Krigsfartøier og 20 mindre

Canoer bleve satte i Bevægelse. Cook beregnede de større Fartøiers Besætning til 40, de mindres til 4 Mand, og hele Antallet af Krigere til 9000 Mand. Men dengang maatte ogsaa de nærliggende Øer have leveret Hjælpetropper, thi Tahiti alene er ikke i Stand til, at stille et saa stort Antal Krigere. Rimeligviis er der indløbet en Urigtighed i Angivelsen af Krigsfartøiernes Antal, eller Besætningen paa de forskjellige Fartøier er anslaaet for høit.

6. De lave Øers Beboere.

Den første Sofarende, der besøgte hine Egne, hvor de lave Øers Archipel, det vidtløftigste i hele Australoceanet, ligger, var Spanieren Quiros, i Aaret 1606. Samtlige Øer danne et vidtudstrakt Archipel; de ere kun lave Lagunøer og Grupper, af et saare ubetydeligt Omfang; maaskee finder man blandt dem ikke en eneste Ø, der indeholder et Fladerum af 3 til 5 Qvadratmile.

Alle disse Øer have en kredsformig Skikkelse; de dannes af Bjerge, der stige steilt op af Afgrunden og omskylles af et Hav, hvori Blyloddet ikke finder nogen Bund. Brændingerne ere saa frygtelige, at det er umuligt at lande; kun naar man er saa lykkelig, at finde en Indgang til Lagunerne, ere disse Øer tilgængelige. — Intetsteds finder man ferskt Vand i Kilder eller Bække; man erholder det ved Gravning, idet Regnvandet, der trænger igjennem den løse Jord, samler sig paa Steengrunden, hvor det holder sig længe temmelig reent og drikkeligt. — Tropelandenes Clima hersker ogsaa her; men Heden formindskes overordentligt ved Havet selv og ved Vindene, som uhindret stryge hen over Øgrupperne. Vegetationen er meget blomstrende. — Øerne have vel oprindelig ingen fiirføddede Dyr havt; imidlertid eie de nu Sviin og Hunde, som ikke gjøe; de ere indførte fra andre Øer og tjene nu disse Insulanere til Føde. Ogsaa har Rotten sandsynligviis listet sig ind fra europæiske Skibe.

Indbyggerne, 500 til 1000 i Tallet, høre unægtelig til Malayerracen og forekom de Sofarende som robuste Mennesker af en stærk Legemsbygning og kobber- eller rødbruun Farve; paa nogle Øer vare de mere, paa andre derimod mindre beklædte; ja, Indbyggerne paa adskillige Øer gik endog ganske nøgne. I deres hele Holdning, deres Sæder og Skikke havde de Lighed med Indbyggerne paa Selskabsøerne, der rimeligviis ogsaa have givet disse Øer deres første Beboere; de tale et Sprog, der klinger ganske som det Tahitiske og er enten det samme Sprog eller i det Mindste en Dialect deraf. Paa King George Islands fandt Byron flere Morais, der fuldkommen lignede Tahitiernes. Deres Canoer ere byggede paa samme Maade; de have samme Vaaben, nemlig Stridskøller og lange Spyd; de savne kun Tahitiernes Buer og Pile.

7. Indbyggerne paa Mendanas-Øerne.

Opdageren af dette Archipel var Spanieren Alvaro de Mendana de Neyra, som i Aaret 1596 fandt den sydlige Gruppe af disse Øer og opkaldte den efter Vicekongen i Peru, Marquis de Mendoza. Den nordlige Gruppe blev først opdaget i Aaret 1791, af Nordamerikaneren Ingraham.

Øerne i dette Archipel høre til de høiere Øer i Australoceanet og bære alle mere eller mindre høie Bjerge, der deels ere bevoxede, deels staae som groteske Klipper. Bjergene indslutte snart vidtudstrakte, snart snævre Dale, der vandes rigelig af smaae Floder og Bække. I det Hele taget er Grunden stenig og klippefuld i Bjergegnene, sandig ved Kysten; Dalene have derimod Leergrund, belagt med et frugtbart Jordlag. — Midt om Sommeren er Climaet meget hedt. Da Langsdorf opholdt sig her, i Mai Maaned, stod Thermometeret sædvanlig imellem 23 og 25 Gr. Reaum.; i Juni steeg det, efter Marchand's Beretning til 27 Gr., og selv midt om Vinteren fandt Chanal det staaende paa sidstnævnte Høide. Usundt kan Climaet vel ikke kaldes, men dog bliver det undertiden skadeligt ved sin altfor store

Tørhed i Vegetationen; det skeer nemlig ei sjeldent her, at der ingen Regn falder i hele 10 Maaneder, endskjøndt den tropiske Regn ogsaa danner disse Egnes Vinter. Udebliver Regnen altfor længe, saa opstaaer undertiden den frygteligste Hungersnød. De herskende Vinde ere: Ostpassaten, i disse Egnes Høsttid, Sydvest om Vinteren, i hvilken Aarstid de forskjellige Øer vedligeholde Samfærdselen tilsøes, og Nordenvinden om Foraaret og Efteraaret. Man kjender hverken Vestenvinde eller Nordvestvinde, Storme og Tordenveir indfinde sig kun høist sjeldent. — Dernes Flora er ingenlunde saa rig, som Selskabseernes; dog have de vigtigste af disse Øers Næringsplanter ogsaa hjemme her, saasom Brødfrugten, der skal være større og mere velsmagende her, end paa nogensomhelst anden Australø, Kokospalmen, Pisang o. s. v. Papirmorbærtræet, Casuarina og Bambus benyttes her, ligesom paa Tahiti; Palmebladene bruges som Solskjærme. — Af Landjordens fiirfødde Dyr har man blot Svinet og Rotten, der ogsaa spises i Nødstilfælde; Svinet er lidet, men velsmagende, og bliver meget tamt. Hunde findes ikke her. Deres Fuglearter skulle være mindre talrige og mindre skjønne, end Tahitiernes. Særegne Fiskearter anføres ikke; sandsynligviis er denne Egn af Tropehavet ogsaa beboet af alle, denne Zone eiendommelige Fiske. Af Mineralriget have de Sofarende endnu ikke opdaget det Ringeste.

De Indfødte høre til Australoceanets Malayerrace; Krusenstern holder dem for de skjønneste blandt alle Malayerstammer og anseer det desuden for et Fortrin hos disse, at den legemlige Skjønhed ei ene er indskrænket til de ædlere Classer af Folket, men udbreder sig over alle Stænder. Sønnen af den Ringeste blandt Folket fødes med de samme legemlige og aandige Fortrin, som Sønnen af den stolteste Høvding. I Almindelighed udmærker Mendana'eren sig ved en høi Vext, et veldannet, muskelrigt Legeme; Halsen er lang og skjøn, Ansigtstrækkene regelmæssige; men hans Øie er ingenlunde talende eller fyrigt; det røber vel megen Godmodighed, men ogsaa en god Deel sløv Ligegyldighed. Overhovedet er Profilen noget bredere, end hos Europæeren; Næsen er mere eller mindre flad, Læberne noget opstaaende, men dog ingenlunde vanzirende; undertiden seer man her sande Ørnenæser. Tænderne ere saa hvide, som Alabast. Alle Legemets Dele gribe saaledes ind i hinanden, at saavel Cook, Forster og Missionairerne, som Krusenstern og Langsdorf stemme overeens deri: at man blandt dem kan lige saa godt finde Modeller til en Hercules, som til en Adonis. — Deres naturlige Hudfarve er temmelig lys og nærmer sig Europæernes hvide Farve, kun at den falder noget i det Guulagtige. Men denne lyse Farve tilhører kun deres Qvinder og Børn; Ynglingenes og Mændenes Hud er derimod bleven fuldkommen sort, deels ved Tatoveringen, deels ved den idelige Indgnidning med Farve. Man finder her hverken forvorne Mennesker eller Krøblinger, ligesom man heller ikke træffer nogen Spedalsk. Med deres tarvelige Levemaade, som den ringe Mængde af Næringsmidler rigtignok har gjort dem til en bydende Nødvendighed, nyde de et stærkt og vedvarende godt Helbred, hvorfor de heller ikke kjende til indvortes Lægemidler. — Fruentimmerne ere for største Delen smukke, men dog lidet elskværdige. De have vel et frisk, muntert Udseende, et veldannet Hoved, som for det Meste er ovalt, en blomstrende Teint, store funklende Øine, de skjønneste Tænder og et krøllet, sort Haar, som er meget smagfuldt omslynget med et hvidt Bind; men deres Vext er middelmaadig, deres Statur lille og deres Legeme uden Holdning, saa at selv unge Piger allerede have en slæbende, vaklende Gang. Been og Arme ere skjønt formede, men Underlivet uforholdsmæssig tykt. De mangle ogsaa det Præg af Blidhed og det følelsesfulde Smiil, der udbrede en saa fortryllende Ynde over de øvrige Australindianerinders Ansigter; deres Miner røbe kun Frækhed.

Mandfolkene gaae næsten ganske nøgne; naar man undtager et smalt Bælte, forfærdiget af Mor-

bærtræets Bark, som de vikle omkring Lænderne, have de ingensomhelst Bedækning paa deres Legeme; ja, Mange kaste ogsaa dette Bælte bort. Hist og her seer man en Indfødt, der har kastet en lille Maatte over sine Skuldre, ligesom en Kappe. Til deres Pynt hører: en Svinetand, som Mange af dem bære i Skjægget, og røde Bønner, som de hænge omkring Halsen. Hovedet smykke de med et Hovedtøi af sorte Fuglefjer, et Bind med Perlemorsmykker, eller en Ring af blødt Træ, behængt med en Række af smaae Snore. De oprive deres Drer med en Svinetand, og i de saaledes frembragte Aabninger hænge de Muslingskaller, udfyldte med Sand. Præsterne bære et Slags Halskrave af blødt Træ, i Skikkelse af en Halvmaane og besat med flere Rader af røde Bønner. Skjægget afrage de, med Undtagelse af et lidet Knebelsbart og en lille Busk Haar paa Hagen; de afrage ogsaa deres Hovedhaar, undtagen paa to Steder, hvor Haaret bliver siddende og opbindes i Lokker, der staae ud fra Hovedet, ligesom to Horn. Simple Folk afrage derimod ikke deres Haar, men lade det blive staaende saa krøllet og kort, som det er voxet. — Hele Legemet bliver tatoveret. De rigere Høvdinge og Eiere af mange Brødfrugttræer blive fortrinlig skjønt tatoverede af Mænd, der allerede ere indviede i Tatoverekunsten; de Fattigere maae derimod lade denne Operation udføre af Begyndere i Kunsten; den laveste Classe blandt Folket, som dog kun tæller faa Individuer, bliver slet ikke tatoveret. Den, der vil lade sig tatovere af en Mester i Kunsten, maa gjøre ham anseelige Foræringer. Drengen bliver ikke puncteret, førend han har opnaaet en Alder af 12 til 13 Aar; da bliver Begyndelsen gjort, idet man indtegner ham nogle Hovedfigurer, og imidlertid er han Tabu og indesluttet i en særskilt Hytte. I det første Aar bliver der blot anbragt Hovedforziringer paa hans Bryst, Arme, Ryg, Laar og Been; men i de følgende Aar tilføies efterhaanden smaae, mindre betydelige Zirater, saa at Manden først i sit 30te eller 35te Aar fremtræder med sin fuldstændige Hudpynt. Med den tiltagende Alder blive endnu bestandig nye Figurer indpuncterede i og over de tidligere anbragte, saa at en alderstegen Høvdings Legeme har et ganske forteblaat, negeragtigt Udseende, endskjøndt hans naturlige Hudfarve er langt lysere og hvidere, end de øvrige Malayeres. Figurerne paa et skjønt tatoveret Legeme ere valgte saaledes, at de passe til enhver af dets enkelte Dele; tager man dem nøiere i Betragtning, saa finder man den størstmulige Lighed imellem dem og Figurerne à la Grecque. Mesterne i Tatoverekunsten forstaae at udføre slige Operationer overordentlig hurtigt; i Stedet for Naale, betjene de sig dertil af Tropefuglens Vingebeen, som de tildanne forskjelligt til de forskjellige Figurer. Disse Been blive nemlig i den ene Ende udtakkede som en Kam og tilspidsede; snart giver man dem halvmaaneformige, snart smalle, snart brede og lige Spidser, ligesom Kunstneren finder det fornødent til Hensigtens Opnaaelse. Disse kamagtigt tilspidsede Been blive i en spids Vinkel indstukne i den forreste Ende af en Bambuspind, som er omtrent af en Fingers Tykkelse og et Qvarteer lang; paa denne Pind slaaer Kunstneren i korte Mellemrum og saa let, at Spidserne knap trænge ind i Huden. Desuagtet skal denne Operation være høist smertelig. — Qvindernes Klædedragt bestaaer ligeledes i et Bælte, hvilket de, ligesom Mændene, slynge omkring Underlivets Extremiteter, og i et Stykke Tøi, der vel hænger dem ned over Lænderne, men dog kun sparsomt bedækker deres Legeme. Denne Kappe og Bæltet aflægge de, naar de begive sig i Vandet, og tage i deres Sted kun et grønt Blad af et Træ, for dermed at skjule Underlivet. Hele Legemet indgnides daglig med Kokosolie, hvorved det vinder i Smidighed og Glands, men antager tillige en modbydelig Lugt. Det sorte Haar bliver ligeledes stærkt salvet med denne Olie, bagtil bundet i en Knude tæt ind til Hovedet og omslynget med et hvidt Hovedbind. De bære næsten bestandig en firkantet eller halvrund Vifte, som er flettet meget kunstigt af Græs-

straae og farvet hvid med Kalken af Muslingeskaller. Qvinderne ere i Almindelighed blot tatoverede paa Armene, Hænderne, Øreflipperne og Læberne.

Deres Næringsmidler bestaae i Yams, Arum, Pisangs, Brødfrugt, Sukkerrør og Fiske, som de fortære ganske raae, blot dyppede i Søvand. Svinekjød er deres Livret; men dette Dyr er her saa sjeldent, at slige Spiser blot komme paa de Fornemmes Bord; Svinet steges her paa samme Maade, som paa Tahiti, nemlig i Gruber, der graves og indrettes i Jorden. Deres Kogekunst er forresten langt simplere, end Tahitiernes; dog forstaae de at tillave en syrlig Budding af Arum og Brødfrugt, der ikke smager ilde og holder sig i flere Maaneder. I de Maaneder, man her savner Brødfrugten, udgjør hin Ret deres vigtigste Næringsmiddel; til denne Tid bliver den ogsaa opbevaret i Kjældere, som de have anbragt ved enhver af deres Boliger. Imidlertid opstaaer der dog ofte stor Mangel paa Fødemidler, naar Regnen udebliver over den sædvanlige Tid; da raser Hungersnøden, og de maae da undertiden opholde Livet med Menneskekjød; rimeligviis er det blot denne hyppigt indtrædende Mangel paa Fødemidler, der gjør dem til Menneskeædere. Deres Maade at spise paa er temmeligt modbydelig; thi de bruge blot deres Fingre hertil, gribe med dem i Buddingen og føre Maden til Munden med en mageløs Graadighed. Dog holde de altid deres Hænder meget rene, og vaske dem baade før og efter Maaltidet. Pisangblade ere deres Fadde; paa disse tilberede de ogsaa deres Spiser.

Deres Boliger ere meget simple. De bestaae i en lang, smal Hytte, der hviler paa nedrammede Bambusstolper eller Piller, og hvis Sidevægge ere gjennemflettede med Kokosblade og Bregneplanter. Mod Hyttens bageste Side er Boligen høiere, end mod dens forreste Side, hvorfor ogsaa Taget — som er belagt omtrent en halv Fod høit med tørre Blade af Brødfrugttræet — altid hælder hen mod den ene Side. Ved en Pjælke, der gaaer langs med Jorden gjennem Husets hele Længde, er det Indre af Bygningen deelt i to Dele; den forreste Deel af Huset er brolagt, den bageste Deel er derimod belagt med Maatter og tjener Beboerne til Soveplads. Ved den ene Side seer man desuden et særskilt Kammer, hvori deres kostbareste Sager opbevares; deres øvrige Redskaber, deres Kalebasser, Vaaben, Øxer, Trommer o. s. v. hænge under Loftet. Midt paa denne, omtrent 8 Fod høie Hytte er den 3 Fod høie Dør anbragt. Forresten opføres Hytten altid paa en forhøiet Plads, for Troperegnens Skyld. De Fornemme have ved Siden af deres Beboelseshytte endnu en anden Bygning, der ligeledes staaer henved 2 Fod over Jorden og har et Slags Altan udenfor, som er 10 til 12 Fod bred og belagt med Stene. Denne tjener blot til Spisesal, og Eieren er forpligtet til, her dagligen at bespise de Personer, som have indgaaet et Slags Broderskab med ham. Deres Bohave er saare uanseeligt og indskrænker sig til nogle Sovemaatter, Kalebasser og Kokosskaller, hvilke de bruge som Drikkekar, og til deres Haandverksredskaber eller det fornødne Værktøi til at hugge Brænde med o. s. v.

Næsten Alt, hvad Mendana'eren behøver til sit Livsophold, voxer ham, saa at sige, lige i Hænderne; Brødfrugten, Pisang og Kokospalmen behøve ingen videre Dyrkning eller Røgt, end at han i rette Tid, nemlig imedens de endnu ere unge, henplanter dem paa det Sted, hvor han vil have dem staaende; og dertil behøver han blot at grave et Hul i Jorden, hvori han sætter Aflægeren eller den unge Plante, som derefter skyder i Veiret og leverer ham Frugter, uden mindste Pasning eller Røgt fra hans Side. Men da disse Frugter ikke ere at erholde paa enhver Tid af Aaret og heller ikke kunne avles i tilstrækkelig Mængde, saa har Nøden tvunget ham til ogsaa at anlægge Yams- og Arumplantninger, hvoraf man dog kun finder yderst faa. Derimod anvende de mere Flid paa Plantagerne af Morbærtræer, som levere dem deres Maatter, og paa Pimpinelleroden, hvoraf de tilberede den meget yndede, væm-

melige Kawa-Drik; disse Plantninger indhegne de, ligesom de Indfødte paa Tahiti, og iagttage ved dem en ordentlig Cultur. De have ingen Huusdyr, undtagen Svinet og Hønen; Svinet fødes med Affaldet fra deres Maaltider, med Pisangs og forskjellige Slags Rødder; det er saa tamt, at det æder af Eierens Aand. Forresten ere de Hadere af Alt, hvad der koster dem megen Moie; selv Fiskefangsten, der dog yder dem et saa nødvendigt Subsistentsmiddel, bliver af denne Grund tilsidesat og overladt til den fattigere Folkeclasse. De fiske deels med Medekroge, som ere kunstigt udskaarne af Perlemuslinger, deels med Garn, som dog ei hyppigt anvendes; deres Fiskesnore ere snoede af Trævlerne under forskjellige Træers Bark. De forstaae ogsaa at bedøve Fiskene; hertil tage de visse giftige Rødder, som voxe imellem Klipperne, knuse dem imellem to Stene og strøe dem omkring paa Havbunden, hvorved Fiskene jages op paa Vandets Overflade og lade sig let fange. — Mændene beskæftige sig blot med at bygge Huse, med at forfærdige Vaaben og de faa Redskaber, som de behøve til deres Haandarbeider. Forend Europæernes Ankomst bestod deres Værktøi blot i en skarp, tilspidset Steen, der brugtes til at bore med, en Øxe, dannet af Basalt eller af en anden sort Steen, der hyppigt findes hos dem, og en Kniv, tilsleben af en Hayfisketand, hvormed de ogsaa afrage deres Skjæg. Nu have disse Redskaber maattet vige Pladsen for Værktøi af Jern, hvormed de europæiske Skibe forsynede dem. Deres Kalebasser og Kokosskaaler ere sædvanligviis prydede med Zirater, dannede af Fingerbenene af deres Fjender, som de have ihjelslaaet og fortæret. — Qvinderne maae passe hele Huusholdningen; paa dem hviler Omsorgen for Bornenes Opdragelse, og de ere i det Hele taget langt flittigere end Mændene, der hendrive den største Deel af Dagen, uden at foretage sig Noget. Det er ogsaa Fruentimmerne, der maae skaffe Alt tilveie, hvad der hører til Familiens Beklædning og Pynt; de forfærdige Maatterne, hvorpaa de sove om Natten og hvormed de behænge deres nøgne Legemer om Dagen; de tilvirke Bælterne, snoe Strikkerne og Snorene til Fiskefangsten o. s. v. Alle deres Tøier ere forfærdigede af Træbast; de adskille sig i grovere Tøier, hvortil de tage Trævlerne af Brødfrugttræet og andre Stammer; disse have et graaligt Udseende; og i finere, blendende-hvide Tøier, hvortil de anvende Trævlerne af Papirmorbærtræet.

Disse Insulaneres Charakteer er af Søfarende og andre Jagttagere skildret os høist forskjelligt. I det Hele taget synes de imidlertid at besidde alle de Dyder og Feil, man finder hos saadanne Folkefærd, der endnu ikke have hævet sig høit over Menneskernes naturlige Tilstand; Meget, som vi afskye, synes hos dem at være helliget ved gammel Skik og Brug. Deri stemme alle de Søfarendes Beretninger overeens, at de vise sig godmodige, venlige, forekommende, men tillige yderst sandselige og letsindige; den Umoralitet og Lumskhed, Langsdorf beskylder dem for, ligger vel ikke i deres Charakteer, men fremkaldes for det Meste ved Omstændigheder, hvis Drivefjere ei altid kunne opdages af den Fremmede. Man kan ikke nægte, at de jo ere Menneskeædere. De skulle ei alene æde alle de Krigsfanger, der falde i deres Hænder, alle de Fjender, som de ihjelslaae under Kampen; men man paastaaer endog, at de slaae dem Huller i Hjerneskallen, for at drikke deres Blod. Naar Hunger piner dem, skulle de endog opæde baade Koner og Børn, ja Qvinderne skulle være lige saa lystne efter Menneskekjød, som Manden og Krigeren!

De leve i Monogamie; hver Mand har kun een Kone. Imidlertid fortæller Wilson dog, at han paa de sydlige Øer har fundet Høvdinge, der havde flere Koner i deres Harem. Udsvævelser i Kjærlighed høre her til Dagens Orden. Efter Langsdorfs Beretning er Ægteskabsbrud hverken forbudt eller underkastet nogen Straf; kun med Konerne af den kongelige Familie skal man ikke være saa overbærende. Derimod siger Wil-

son, at der vaages strængt over den ægteskabelige Troskab og at en Kone faaer sine rene Hug og bliver jaget paa Døren, dersom hun gjør sig skyldig i nogen Utroskab mod sin Mand. — Qvinderne paa disse Øer synes ikke at staae i en saadan Afhængighed, som paa de øvrige Australoer; vel saae Chanal undertiden, at Mænd mishandlede deres Koner; men undertiden var han ogsaa Vidne til, at Koner sloge deres Mænd. I Almindelighed koge og spise de for dem selv; men undertiden tage dog ogsaa Qvinder Deel i Mændenes Maaltider, hvorimod de ere for bestandig udelukkede fra de hemmelige Selskabers Maaltider. Børnene elskes meget af begge Forældrene; Bedsteforældrene blande sig endog i deres uskyldige Børnelege. Men derfor hænge de Unge ogsaa med den inderligste Kjærlighed ved dem, de have at takke for deres Tilværelse; derpaa finde vi mange rørende Exempler i de Søfarendes Beretninger.

Forresten kjende vi kun lidet til deres øvrige Sæder og Skikke, deres huuslige og borgerlige Liv. Omskærelsen er ikke indført hos dem. De synes at begrave deres Døde, efterat de Fornemme først have været udstillede paa Morais, men derimod at overgive de Fattiges Liig til Havets Bølger. I det Hele leve disse Mennesker i den fuldkommeste Frihed og hellige den største Deel af Dagen til deres Fornøielser. Naar Brødfrugten er moden, eller i deres Høsttid, give Høvdingene en stor Fest, hvorved Gjæsterne beværtes med Svin, Pisangs, Kokosnødder, Yams og Arum; da gaaer Kawa-Drikken flittig rundt blandt de Forsamlede, endskjøndt Mendana'erne forresten langt fra ikke ere saa udsvævende i denne Nydelse, som Tahitierne. Ved slige Leiligheder savner man hverken Dandse eller Musik. Deres Dands er en vild Pantomime, der udmærker sig mere ved Hændernes og Armenes Svingninger, end ved Spring, og har vel saaledes samme Charakteer, som Tahitiernes Heivas. I disse Pantomimer synes de at ville fremstille virkelige Gjenstande af det daglige Liv. Dandsene ledsages af Sang og Trommeslag. Trommen og Muslingskal-Trompeten ere deres eneste Instrumenter; de følge disse Insulanere ei alene til deres Fester, men ogsaa paa deres Krigstoge.

En anden Fornøielse hos Mendana'erne bestaaer i at løbe paa Stylter. Ved deres Fester anstille de Veddeløb paa Stylter, hvorved den Ene altid søger at løbe den Anden omkuld eller at bringe ham ud af Ligevegten, idet han balancerer paa det ene Been. De ere lige saa raske til at klattre op i det høieste Træ, og i Svømning søge de deres Mestere. Selv Qvinder og Børn vove sig ud i de farligste Brændinger; de dykke idelig under Vandet, og kunne holde deres Aandedrag utroligt længe nede paa Havets Bund.

Langsdorf fortæller, at der gives et Slags hemmelige Selskaber paa disse Øer. Enhver Høvding staaer i Spidsen for et saadant Selskab og er forpligtet til, at beværte dets Medlemmer daglig eller paa visse Tider. Men Langsdorf kunde ikke erholde nogen Underretning om, hvad disse hemmelige Samfund egentlig foretoge sig. Ikke Enhver kan blive optaget deri. Maaskee ere de en Efterligning af de tahitiske Arreoys, eller de have en politisk Betydning.

Deres Sprog er en Dialect af det Mulayiske; en Mendana'er og en Tahitier kunne let forstaae hinanden. Kun forvexle de altid **P** med **B**, og Bogstavet **R** synes at være dem ganske fremmed. De ere kun lidet bevandrede i Astronomien, hvilket fornemmelig hidrører derfra, at de ikke have Lyst til Søreiser. I Chirurgien skulle de ikke være ganske ukyndige, men derimod skulle de aldrig befatte sig med at helbrede for indvortes Sygdomme, da de, ligesom Tahitierne, antage disse for Følger af overnaturlige Indvirkninger.

Vi have intet Kjendskab til deres Religion; kun vide vi med Vished, at de troe paa en Eatua eller et høieste Væsen. De have Præster, der ansees for hellige, ere Tabu og bære en særegen Dragt som Udmærkelsestegn. Disse Præster have den Forrettighed, at udsige Tabu, som her gjør

Alt helligt; de besorge Begravelseshoitidelighederne, der for det Meste bestaae i Ædegilder og Drikkelag. De Søfarende have endnu ikke fundet Leilighed, til at iagttage disse Insulaneres egentlige Gudstjeneste. De saae blot en Bygning, i Nærheden af en Landsby, og i samme endeel plumpt udskaarne Billeder og Forheininger eller Altere, hvorpaa Offerne vare lagte, som de ikke tillode Spanierne at borttage, fordi Stedet var Tabu. Her findes ogsaa Morais eller Begravelsespladse, som ligeledes ere Tabu. Hver Familie har sin egen Morai. Troen paa Troldom og Hexeri er almindelig udbredt her; Præsterne betragter man som Troldmænd.

Deres Regjeringsforfatning er rimeligviis begyndt med det malayiske Lehnssystem; dog staae disse Øer ikke under een eneste Monarch, men under Høvdinge, hvoraf der gives flere paa hver Ø. Disse Høvdinge føre vel Titel af Heka-ai, eller Konger, men have kun en høist ubetydelig Magt og deres Befalinger agtes kun lidet; deres Anseelse ere ene afhængig af deres Rigdom, og deres Vasaller adlyde dem kun, naar det convenerer dem. Med Retspleien have Høvdingene Intet at bestille; de kunne ei heller straffe, thi Gjengjældelsesretten gjør al Straffen overflødig. Mord hævnes af den Ihjelslagnes Slægtninge. Høvdingen har bestandig en særegen Hofbetjent i Nærheden af sin Person, nemlig Ildslageren, som paa en Maade træder i Kammertjenerens Sted; naar Høvdingen forlader sin sædvanlige Bopæl paa flere Dage, paaligger det denne Hofbetjent at bevogte hans Frue og at indtage Mandens Plads hos hende.

Det er høist rimeligt, at der blandt disse Insulanere forekommer lignende Rangclasser, som de, man finder i alle Malayerstater; dog synes de ikke at fremtræde saa iøinefaldende her, men grunde sig fornemmelig paa større eller mindre Formue. Deres Rigdom beroer ene paa Besiddelsen af flere eller færre Brødfrugtplantager, der synes at have deres nøie afstukne Grændser. — Disse Høvdinge føre hyppige og blodige Krige med hinanden, meest for at forskaffe sig Menneskekjød. Dog bestaae slige Krige ikke i ordentlige Slag, men blot i uventede Overfald og Angreb, som hver Gang ender med en Vaabenstilstand, hvorved der foranstaltes en høitidelig Dandsefest. Fangerne og de dræbte Fjender blive uden videre Omstændigheder stegte og fortærede. De føre aldrig Krig tilsøs; naar de ville angribe en anden Ø, søge de først at faae fast Fod paa Kysten, hvor de da afgjøre Sagen med Vaaben i Hænderne.

Deres Vaaben bestaae 1) i Stridskollen, eller Pattu Pattuh, af skjønt poleret Casuarinatræ; den er 5 Fod lang, veier 10 Pund og er i Enden prydet med et udskaaret Menneskehoved; 2) i et Spyd af samme Træ; det er 12 Fod langt, en Tomme tykt paa Midten, og skarp tilspidset i begge Ender; og 3) i en Slynge, med en bred Strimmel i skjønt flettede Snore, hvori de lægge Stenen. — Deres Piroguer dannes af tre plumpt sammenføiede Stykker, som dog ikke ere fuldkommen vandtætte; Seilene ere forfærdigede af Maatter, trekantede og brede fortil. Disse Fartøier have en Længde af 20 til 30 Fod, en Brede af 1 til 1½ Fod. Forstavnen ligner et Fiskehoved, Bagstavnen et S, ender i en Spids, men dog uden nogen betydelig Bøining. I Almindelighed er der anbragt en Udlægger. Undertiden seer man to af disse Piroguer sammenføiede, saa at de danne eet Fartøi. De rumme sædvanlig 3 til 7 Mand; dog saae Mendana adskillige, der behovede 30 til 40 Roerkarle. Overhovedet ere Mendana'erne maadelige Søfolk og have en afgjort Modbydelighed for Havet.

8. Paaskeøens Beboere.

Denne Ø er i Aaret 1721 bleven indført i Jordbeskrivelsen, ved Hollænderen Roggeween. Cook landede her i Aaret 1774, la Perouse 1786 og Kotzebue 1816. Senere have endnu flere Søfarende, i Særdeleshed Nordamerikanere, besøgt Den, uden dog at have beriget Jordbeskrivelsen med nogensomhelst vigtig Efterretning. —

Den blev kaldet Paaskeøen, **île de Pâques**, fordi Roggeween blev den vaer paa første Paaskedag. Dette Navn har den beholdt, endskjøndt den vistnok snarere burde hedde Davisøen, med Hensyn til Opdageren. Da Navnet Waihu, som de Indfødte give den, imidlertid er bleven almindelig bekjendt, maatte begge de andre egentlig vige Pladsen for dette.

Den ligger østlig for de lave Øer, henimod Amerika; de Søfarende anslaae dens Omkreds til $6\frac{2}{3}$ à 8 Mile. Den danner en Trekant, der hæver sig med en bredhvælvet Ryg op af Oceanets Bølger og har i det Indre høie Bjerge, som ere af en fuldkommen vulkansk Natur. Forster siger: hele Grunden er bedækket med Klipper og Stene af forskjellig Størrelse, som alle have et forbrændt, poreust Udseende og maae have været udsatte for en heftig Ild. Rollin mener derimod, at Øen ingenlunde har et saa ufrugtbart og modbydeligt Udseende, som de Søfarende tillægge den; vel var den ganske blottet for Skov, imidlertid ydede Høiene og Dalene dog Øiet et meget behageligt Syn. Ogsaa Chamisso fandt Øen bevoxet med livligt Grønt; Jorden var allevegne, selv paa Bjergenes steileste Skraaninger, afdeelt i ligedannede Marker, som adskilte sig fra hinanden ved afvexlende, yndige Farvespil og hvoraf mange stode fulde af gule Blomster. — Floder og Bække søger man forgjæves; af Kilder skal man heller ikke finde en eneste, derimod i det Indre Smaasøer af sammenløbet Regnvand og Sumpe; ved Kysten hjælpe de Indfødte sig med Sumpvandet, der samler sig hist og her. — Climaet er saa mildt, at de Indfødte ikke behøve nogen Klædning. Regnen synes at indtræffe regelmæssig; da Kotzebue forlod Øen, hvilede befrugtende Skyer over dens Høie. — Da Øens Grund er saa stenig og ufrugtbar, er dens Flora naturligviis saare fattig; Forster opregner kun 20 Plantearter. Indbyggerne mangle Brødfrugt og Kokos; de besidde ikke engang et eneste Træ, hvoraf de kunne forfærdige deres Canoer. Imidlertid har Havet forbarmet sig over disse Insulanere; thi paa visse Aarstider kaste dets Bølger en Mængde Drivtømmer op paa Kysten, hvilket de synes at benytte til deres Fartøier.

Beboerne, hvis Antal la Perouse anslaaer til 2000 Individuer, høre til Malayerstammen. Cook og Forster skildre dem som magre Mennesker af en lille Vext, med et smalt og magert Ansigt (see Pl. 28), smaae, sortebrune Øine, hvori det Hvide dog ikke skinner saa skarpt frem, som hos de øvrige Stammer af denne Race. Rollin forefandt derimod et temmelig talrigt Folkefærd, som paa Paaskeøen havde til sin Andeel erholdt en større Ynde og Skjønhed, end han havde bemærket paa nogensomhelst anden Australø. Chamisso forestiller os dem som Mennesker med skjønne Ansigtstræk, med et behageligt, udtryksfuldt Physiognomie, en veldannet, rank og kraftfuld Legemsbygning. Deres tidligere Jagttager, Roggeween, følte sig endog fristet til at sætte dem i Classe med Kjæmperne. Imidlertid kunne de dog ingenlunde kaldes Kjæmper; deres Legemsbygning er kun af Middelstørrelse, men Figuren indtagende; deres Høide udgjør omtrent 5 Fod, 4 Tommer, og staaer i et rigtigt Forhold til Legemets Omfang. Med Undtagelse af Hudfarven, der spiller i det Gule, er Mændenes Ansigt kun lidet forskjelligt fra Europæernes. Haaret og Skjægget er tyndt, i Almindelighed sort, kun hos Faa af en lysere Farve. De synes at nyde et fortrinligt Helbred og Alderdommen at være uden Skrøbeligheder. De have den Sædvane, at overmale sig, at punctere deres Hud og at gjennembore deres Ører, hvis Aabninger de ved Hjælp af spiralformig sammenrullet Sukkerrør udvide i den Grad, at Øreflipperne hænge dem næsten ned paa Skuldrene. Rollin paastaaer ogsaa, at Fruentimmerne forene med en regelmæssig Legemsdannelse en indtagende Ynde i alle Lemmernes Omrids; de skulle have et behageligt, ovalt Ansigt, blide og fine Træk, og ei mangle Andet end den caucasiske Ansigtsfarve, for at være fuldkommen skjønne efter vore Ideer. De ere velvoxne, have en yppig Haarvext

og et indsmigrende Væsen, der indgyder de samme Følelser, som de nære, uden at de søge at skjule dem.

Mandfolkene og Fruentimmerne gaae, ifølge Rollins Beretning, næsten aldeles nøgne; de bære blot en Pagne omkring Hofterne; Nogle blandt dem have desuden kastet et Stykke Tøi over Skuldrene, saa at det hænger dem ned over Lænderne. Efter Chamisso's Beretninger synes her tvertimod ikke at være nogen Mangel paa Basttøier; hvide eller gule Kapper af saadant Tøi vare meget almindelige. I deres snart længere, snart kortere afskaarne Haar bare de Krandse af friske Blade; Hovedpynt af sorte Fjere var sjeldnere; Nogle bare zirligt omslyngede Halsbaand, der vare smykkede fortil med en sleben Muslingskal; ingen vanzirende Zirater stødte Øiet. Imidlertid vare dog alle Mandfolk tatoverede; men den blaalige, i brede Linier udførte Tatovering, der meget kunstigt fulgte Musklernes Løb, gjorde en behagelig Virkning paa Hudens bruungule Grund. De hos enkelte Oldinge gjennemborede og udvidede Øreflipper vare igjen sammenknyttede, trukne ind igjennem Aabningen og skjulte bag ved Øret. Skæretænderne vare hyppig udbrækkede. Forresten er det mærkværdigt, at Omskærelsen ogsaa er almindelig indført her.

De Søfarende have just ikke givet os nogen gunstig Skildring af de Indfødtes Charakteer; imidlertid maa Europæernes Harme over disse Insulaneres Begjærlighed efter at tilegne sig Alt, hvad der behagede dem, rimeligviis have bidraget det Meste til denne ugunstige Skildring; thi i det Hele taget ere de vistnok udrustede med de samme Egenskaber, som man finder hos alle Folkefærd i Australoceanet. La Perouse giver dem rigtignok følgende Skudsmaal: „Hos os i Europa ere de meest slebne Bedragere langt fra ikke saa slemme Hyklere, som Paaskeøens Beboere. Alle deres Kjærtegn og Smigrerier vare ikke Andet end Forstillelse. Aldrig udtrykte deres Ansigtstræk nogen virkelig Følelse. Blandt alle Insulanerne turde vi allermindst troe dem, som vi meest overøste med Foræringer, endskjøndt de tilsyneladende ivrigt bestræbte sig, for at vise os tusinde smaae Artigheder!" Men sandsynligviis have disse Øboere ganske andre Begreber om Eiendom, end Europæerne; og det er endnu mere sandsynligt, at Tyveriet er i deres Øine ikke forbunden med nogetsomhelst Vanærende. Imidlertid vide de ret godt, at Tyven kan vente sig Straf, dersom man opdager ham; thi de tage øieblikkelig Flugten, saasnart de have begaaet noget Tyveri. De kjende ingen Grændser i Tilfredsstillelsen af deres Hang til Vellyst, og Fruentimmerne synes i denne Henseende endog at overgaae Tahitierinderne. La Perouse troer ikke, at der finder noget Ægteskab Sted imellem begge Kjøn, men at Qvinderne ere Mændenes Fællesgods og at Børnene blive, saasnart Mødrene have vænnet dem fra Brystet, overgivne til visse Qvinder, som i ethvert Distrikt ere udelukkende bestemte til at sørge for Børnenes legemlige Uddannelse og Opdragelse. Forresten indrømmer denne Søfarende dog ogsaa, at Paaskeøens Beboere ere i Besiddelse af adskillige gode Egenskaber; saaledes roser han deres Gjæstfrihed, deres Godmodighed o.s.v.

Insulanerne tage deres Næringsmidler næsten ene af Planteriget. De avle Yams, Bananer, Batater, Sukkerrør, en Art Solanum og Arumrødder. De synes at drive deres Agerdyrkning med megen Indsigt og Omhygelighed; de besidde ordentlige Plantninger, der have en regelmæssig, langagtig-firekantet Skikkelse, men blive hverken indhegnede eller fredede. Deres første Arbeide bestaaer deri, at de oprykke alle paa deres Mark staaende vilde Urter og Planter, opbrænde dem og anvende Asken til Gjødning. Da Franskmændene ingen Agerdyrkningsredskaber bemærkede hos disse Vilde, formodede la Perouse, at de, efterat have opryddet og gjødet Marken, blot bore Huller ned i Jorden med spidse Træpinde og deri plante deres Yams, Batater og Arums. Høstens mere eller mindre heldige Udfald beroer ene paa

den regelmæssige Regn; thi da de intet rindende Vand have, ere de heller ikke i Stand til, at fremhjælpe den nedlagte Udsæd ved Vanding. Imidlertid synes Regnen dog sjelden at lade dem vente forgjæves. Foruden disse Brødfrugter plante de i deres Plantager ogsaa Pisangs eller Bananer og Papirmorbærtræer i snorlige Rækker, desuden Sukkerrør og en Art Solanum. De have egentlig ingen spiselige vilde Frugter, undtagen et Slags smaae Bær, der voxe i Nærheden af Søen og have nogen Lighed med hine Viindruer, som man finder under Vendekredsen i nogle Egne af det atlantiske Ocean. Høns forekomme kun i et ringe Antal. De Søfarende bemærkede vel ingen Fiskeredskaber paa denne Ø; imidlertid er det dog muligt, at de Indfødte forstaae at bemægtige sig Fiskene paa anden Maade, end ved Hjælp af Garn og Fiskekroge, og at Europæerne maaskee blot ere komne til Den paa saadanne Tider, da de Indfødte ikke befattede sig med Fiskeriet. De ere meget øvede Svømmere og frygte ikke de stærkeste Brændinger. Naar de stundom lide Mangel paa Vegetabilier, tage de deres Tilflugt til Rotter og Havgræs. I Kogekunsten ere de endnu langt tilbage; de tilberede deres Spiser paa samme Maade, som Selskabsinsulanerne, og stege eller bage dem i smaae Gruber, der ere fyldte med gloende Stene og Kul. Vand er deres Drik; hvor de ikke kunne have Regn- eller Sumpvand, drikke de Søvand, uden at dette skader dem i mindste Maade eller foraarsager dem Brækning.

Disse Øboere ere ikke uden Industrie; de forstaae at opføre ret smukke Hytter og forfærdige Tøier af Papirmorbærtræet, der dog ingenlunde forekommer i Mængde, skjøndt det dyrkes ordentligt; desuden danne de Hatte og Kurve af Siv, samt smaae, temmelig godt udarbeidede Figurer af Træ. Deres Huse ere byggede af Rør og understøttede af smaae Lægter. De forestille et Slags Hytter, 50 Fod lange, 10 til 12 Fod brede og omtrent lige saa høie, der have Udseende af en omvendt Baad og hvile paa et Grundlag af tilhuggede Lavastene; Taget bestaaer af kunstigt i hinanden indflettede Maatter af Sukkerrør. Paa Siderne have de flere Indgange, hvoraf den største ikke er over 3 Fod i Gjennemsnit. I det Indre er der ingen Afdelinger anbragt; man seer blot noget ubetydeligt Bohave derinde, tilligemed Maatterne, hvorpaa Beboerne sove. Nogle af disse Hytter have en Længde af henved 300 Fod, skjøndt Breden aldrig overstiger 10 til 12 Fod. Men foruden disse Hytter have de ogsaa Steenbygninger, som de maaskee kun beboe paa visse Tider af Aaret. Disse opføres af Lavablokke og ere elliptiske; det store Gjennemsnit holder henved 24, det mindre omtrent 6 Fod, Høiden i Midten 7 Fod. Den tykke Muur har kun en smal og lav Aabning ved Enden af den lille Axe, hvorigjennem man kryber ind og som tjener lige saa fuldt til Vindue, som til Dør. Omtrent 10 Fod fra denne Indgang er Magazinet for deres Vegetabilier, Victualier og Redskaber. Det ligger under Jorden og danner en i Klippen udhugget Hvælving, som er 30 Fod dyb og 11 Fod vid. En Trappe paa 4 Trin fører ned til denne Hvælving. Ved Siden af Magazinet indrettes altid Bageovnen eller Steengruben, hvori de bage deres Spiser, paa Selskabsinsulanernes Viis.

Om deres Religion kunde de Søfarende ikke erholde nogen Underretning; formodentlig herskер her et lignende Fleerguderi, som det man finder paa de øvrige Øer i Australoceanet. Ogsaa disse Insulanere have deres Morais, der ere opførte med en betydelig Kraftanstrængelse. Ingenieuren Bernizet giver os en Beskrivelse over en saadan Morai: „Dens Grundlag bestod af sammenføiede, røde vulkanske Stene, som dannede en horizontal Flade, der var belagt med store firekantede Stene. Paa denne Flade var der opstillet flere colossalske Billedstøtter, der forestillede den øverste Deel af det menneskelige Legeme. Lige under denne Række af Billedstøtter er der dannet en Grube i Steen-Grundlaget og i Jorden, hvorpaa dette er opført; til denne Grube kommer man

gjennem en meget snæver Gang fra Sidevæggen i Morai's horizontale Flade; man seer der blot Knokler og Menneskeskeletter. Disse Gruber tjene altsaa til Begravelseshvælvinger, men tilhøre vistnok en længst henrunden Fortid, da de nuværende Indfødte ei længere gjøre sig den Umage, at opføre slige colossale Monumenter, som, med Hensyn til Insulanernes ufuldkomne Haandverksredskaber, forudsætte en Samvirken af en betydelig Mængde Arbeidere. I Stedet for hine Morais opkaste de nu smaae pyramideformige Steenhobe over deres afdøde Slægtninges Grave, for at hædre deres Minde." — Foruden hine Billedstøtter fandt Forster endnu et andet Slags Billedhuggerarbeide paa denne Ø, nemlig: forskjellige, skjønt udskaarne Menneskefigurer eller Dele af det menneskelige Legeme, dannede af Træarter, som man ikke finder paa hele Øen.

Deres Fartøier have samme Skikkelse, som de Baade, man finder paa de lave Øer; imidlertid ere de ikke udhuggede af hele Stammer, da saadanne ikke findes her, men sammenføiede af Bræder og ombundne med Strikker; de have en Længde af 8 Fod, smaae Udlæggere paa begge Sider og kunne rumme i det Høieste 4 Mand. De Indfødte forstaae mesterligt, at tumle sig omkring i disse Fartøier ved Hjælp af deres Aarer; men deres Antal er saa ringe, at kun tre Baade kom det russiske Mandskab paa Kotzebue's Skib imøde, endskjøndt der paa Strandbredden havde forsamlet sig en talrig Mængde Mennesker, der robede Lyst til at indlade sig i en Tuskhandel.

Deres borgerlige Forfatning ligner rimeligviis alle Malayerstaternes. De synes kun at udgjøre et eneste Folk, der imidlertid er fordeelt i lige saamange Distrikter, som der findes Morais paa Øen; ved enhver af disse var der anlagt en Landsby, som havde Eiendomsret over Stedets Morai. De ere inddeelte i Erih's, eller Høvdinge, og Simple. Erih's synes hyppig at ligge i Krig med hinanden. — Disse Insulaneres Vaaben bestaae i Landser og Stridskølier af meget haardt og fast Træ; Landsespidserne ere af Lavaglas.

Mod Kotzebue viste de Indfødte sig høist mistroiske. Grunden hertil var sandsynligviis den Omstændighed, at en Nordamerikaner havde i Aaret 1800 forsøgt, at bortføre et Antal af disse Insulanere til Øen Massafuero, hvor man vilde anlægge en Colonie for Sælhundejagtens Skyld; efter en blodig Kamp røvede han virkelig 12 Mandspersoner og 10 Fruentimmere; men det lykkedes ham kun at bortføre Qvinderne til deres Bestemmelsessted, thi neppe var Skibet kommen i rum Sø og man havde befriet Mændene fra deres Baand, førend de styrtede sig ud i Havet. Ogsaa Skibet Albatros var i Aaret 1809 seilet til Paaskeøen, paa en lignende Menneskejagt.

Indbyggerne paa Øen Mangera, i Cooksarchipelet (see Pl. 28).

Denne Øes Beboere have megen Lighed med Selskabsinsulanerne, af hvis Sprog de tale en Dialect, som en Tahitier ret godt forstaaer. Deres Huse, Toiet, hvori de klæde sig, Tatoveringen, deres Hilsen med Næsespidsen, — Alt er ligesom paa Tahiti; kun havde de, da Cook saae dem, saa store Aabninger i deres Øreslipper, at de endog kunde stikke en Kniv derigjennem. Deres Dialect er for saavidt afvigende fra Tahitiernes, at den klinger haardere og udtales mere af Struben. — Disse Insulaneres Hudfarve er bruun; de ere velproportionerede, stærke og af Middelstørrelse. Deres Klædning bestaaer i et Skjørt; de bære deres Haar opbundet og forfærdige deres Skoe af en Art Græs. — Efter deres eget Udsagn har Øen Overflødighed af Yams, Pisangs, Svin og Hunde.

Indbyggerne paa Øen Watiu (see Pl. 28), der ligger i samme Archipel, ligne Tahitierne i hele deres Holdning, Væsen, Sæder og Skikke. Imidlertid havde Qvinderne, ifølge Cooks Beretning, en mere eller mindre stærk Olivenfarve, vare smaae, men dog af en fiin, indtagende Le-

gemsdannelse; deres Haar bølgede sig i lange, sorte Lokker ned over deres Nakke. Blandt Ynglingene havde flere en saa fiin Bygning, at man let kunde antage dem for Piger. Deres Høvdinge udmærkede sig ved et Dresmykke af røde Fjere; de teede sig meget alvorlige, men viste dog Britterne en venlig Modtagelse, beværtede dem med de meest udsøgte Frugter og lode, til Ære for deres Gjæster, opføre en Kampleeg og en Dands, der ledsagedes af Sang. — Mændenes Vaaben bestode i Køller. Forresten vare disse Øboere lige saa hengivne til Tyveri, som deres Naboer og Stammebeslægtede. Hunde forefandt man ikke paa hele Øen, men derimod Sviin. De Indfødte skulle være beherskede af en Konge, der ogsaa byder over andre Øer i dette Archipel.

Cook var den første Europæer, der besøgte Øen Watiu. Sin Ankomst til denne Ø og Modtagelse af de Indfødte fortæller han os saaledes: „Da vi formedelst stille Veir blot kunde komme Landet paa to Somile nær, udsendte jeg tvende bevæbnede Baade, for at udsøge os en Ankerplads. I samme Øieblik vore Baade lagde fra Skibene, saae vi nogle faa Canoer støde fra Land og komme os imøde. Snart havde vi tre af dem paa Siden af os. Vi forærede vore Gjæster nogle Knive, Glaskugler og andre Smaating, hvorfor vi udbade os Kokosnødder. De gave os ogsaa nogle, men ingenlunde som Tuskhandel, hvorom de intet Begreb havde; vore Kostbarheder syntes heller ikke at gjøre noget Indtryk paa dem. Det varede ikke længe, førend en af de Indfødte gjorde sin Canoe fast ved vort Skib og steeg ombord til os; de Andre fulgte strax hans Exempel. De røbede ikke mindste Frygt for, at vi skulde holde dem tilbage eller mishandle dem. — De havde allerede forladt os igjen, da en anden Indfødt nærmede sig os i sin Canoe, spurgte efter mig og bragte mig en Pisangdrue til Foræring. For denne hans Artighed gav jeg ham en Øre og et lille Stykke rødt Klæde, hvormed han lod til at være meget fornøiet. Senere erfarede jeg, at Øens Konge eller Overhoved havde sendt mig den omtalte Pisangdrue. — Kort derefter kom en dobbelt Canoe, med en Besætning af 12 Mand, ud til os. Idet disse Folk nærmede sig vort Skib, reciterede de nogle Ord som et Chor, hvorpaa En af dem reiste sig op og gav Tegn til Chorets Gjentagelse. Da de havde endt deres høitidelige Sang, kom de nærmere ind til Skibet og spurgte efter Anføreren. Saasnart jeg lod mig see, sendte de et Sviin og nogle Kokosnødder op, og den Fornemste blandt dem forærede mig en Maatte, da han var kommen ombord med sine Folk. Vi førte dem omkring i Kahytten og overalt i Skibet. Hist og her yttrede de vel nogen Forundring over en eller anden Ting, men Intet kunde fængsle deres Opmærksomhed eet Øieblik. De vare bange for at nærme sig hen til Køerne og Hestene, og syntes ikke at kunne sammenligne disse med nogen anden Gjenstand, hvorimod vore Faar og Geder ikke syntes at overgaae deres Sammenligningsevne, thi de gave os at forstaae, at de vidste meget vel: at det var Fugle. Disse Mennesker kjende nemlig ingen andre Dyr, end Sviin, Hunde og Fugle; de kunde nok see, at vore Faar og Geder ikke hørte til de tvende første Slags, altsaa maatte de henregnes blandt Fuglene, der jo tælle mange Arter. Jeg forærede vore Gjæster mange Ting, som efter min Mening maatte være dem kjærkomne; imidlertid forlode de os dog mere misfornøiede, end tilfredse. Siden erfarede jeg, at det især havde været dem magtpaaliggende at erholde en Hund; thi endskjøndt der ikke fandtes Hunde paa deres Ø, vidste de dog meget vel, at dette Slags Dyr existerede paa de andre Øer. Capitain Clerke havde erholdt en Forære af en anden Mand, i samme Hensigt; men denne havde heller ikke faaet sit Ønske opfyldt og var altsaa ligeledes taget meget misfornøiet bort.

„Klokken Tre om Eftermiddagen kom Lieutenant Gore tilbage med Baaden. Han havde undersøgt hele den vestlige Side af Øen, men ikke

fundet noget Sted, hvor man kunde lande eller ankre. Hele Kysten bestod af steile Koralklipper, hvorimod Bølgerne brødes med frygtelig Voldsomhed. Men da de Indfødte havde viist et meget fredeligt Sindelag og de syntes at beklage, at vi ikke kunde komme iland, saa meente Hr. Gore, at vi ved Omai's Mægling let kunde faae dem til at bringe os, hvad vi behøvede, især Stumper af Pisangstammen, som et godt Foder for Qvæget. Da vi havde stille Veir, kunde et par Dages Ophold ikke sige Stort; jeg lod derfor Alt holdes i Beredskab, for at kunne anstille Forsøget den næste Dag.

„I Dagbrækningen stødte nogle Canoer fra Land, og en af dem styrede ud til os. Folkene i denne Canoe bragte os et Sviin, nogle Pisangs og Kokosnødder, hvorfor de forlangte en Hund; alt Andet, hvad vi tilbøde dem, vægrede de sig ved at modtage. En af mine Officierer havde et Par Hunde, der ikke gjorde Andet end Fortræd ombord og som ved denne Leilighed kunde være blevne godt anbragte, til at forplante Racen paa denne Ø; men han syntes ikke at have Lyst, til at bidrage til et saa ædelt Øiemeeds Opnaaelse. Da gav Omai (en Indfødt fra Selskabsøerne) dem sin Favorithund, som han havde bragt med sig fra England, hvorpaa de droge meget fornøiede bort.

„Om Formiddagen udsendte jeg Hr. Gore med to Baade fra „Resolution" og een fra „Discovery," for at iverksætte det Forsøg, han havde foreslaaet. Jeg kunde forlade mig paa hans Iver, og overlod derfor Alt til ham. To af Øboerne, der vare blevne ombord, fulgte med, og Omai ledsagede dem som Tolk. Vi laae en god Sømil fra Landet, og da Vinden var meget svag, blev det Middag, førend vi kunde komme Landet nær. Nu saae vi vore tre Baade ligge for Anker udenfor Brændingerne, og en stor Mængde Indfødte stode forsamlede paa Strandbredden. Vi sluttede deraf, at Hr. Gore havde med Flere af hans Selskab begivet sig iland, og vi vare meget bekymrede for, hvorledes dette Besøg vilde løbe af. Jeg holdt mig saa nær ind til Kysten, som muligt, for at give Agt paa, hvad der foregik. Fra Tid til anden kom adskillige Canoer ombord til os og bragte os Kokosnødder, som de byttede bort for det Første, det Bedste, vi tilbøde dem, uden at vise nogen fortrinlig Lyst til Noget.

„Da vi ingen Tolk havde, kunde vi af de tilstedeværende Insulanere ikke erholde nogen Underretning om, hvorledes vore Folk vare blevne modtagne paa Øen; men da dens Beboere vovede sig ombord til os, uddroge vi deraf den Slutning: at deres Landsmænd ikke vilde misbruge den Tillid, vore Folk satte til dem. Kort før Solens Nedgang havde jeg den Glæde, at see vore Baade støde fra Land. — Skibschirurgen Hr. Anderson berettede Følgende om dette Besøg:

„Vi kastede Anker omtrent 100 Skridt fra Revet. Adskillige af Øboerne svømmede strax ud til Baaden og bragte os Kokosnødder. Omai og de tvende Indfødte sagde dem, at vi havde Lyst til at gaae iland; imidlertid varede det dog en god Stund, førend vi fik vort Ønske opfyldt, da alle Beboernes Opmærksomhed ene var henvendt paa Hunden, som man nylig havde faaet iland. Hele Skaren trængte sig med Begjærlighed frem paa Pladsen, for at betragte dette fremmede Dyr. Omsider kom to Canoer ud til os; vi stege ned i disse, for at de Indfødte kunde hjælpe os gjennem Brændingerne, og saaledes overlode vi os uden Baaden til Insulanernes Godtbefindende.

„Hr. Burney, første Lieutenant paa „Discovery", gik først iland tilligemed mig. Vore Lodser gave nøie Agt paa Brændingerne og bragte os i god Behold ind paa Revet, hvor de toge os under Armene, for at hjælpe os over de ujevne Klipper, som vi maatte passere, inden vi kunde naae Strandbredden. Her mødte nogle Øboere os med grønne Grene, af et Slags Mimosa, og hilste os, ved at lade deres Næser berøre vore.

„Vore Ledsagere førte os nu høiere op paa

Kysten, gjennem en stor Mængde Mennesker, der vare stimlede sammen for at besee os og som gjerne havde holdt os tilbage, for ret at tilfredsstille deres Nysgjerrighed, hvis ikke nogle Mænd, der syntes at staae i stor Anseelse, havde blindthen slaaet løs blandt Hoben, for at bane os Vei. Herfra kom vi gjennem en Allee af Kokospalmer og stødte her paa endeel bevæbnede Mænd, der havde stillet sig i to Rækker. Deres Vaaben bestod i Køller, som de havde paa Skuldrene, omtrent som vore Soldater holde deres Geværer. Længere borte kom vi til en Mand, hvem vi antoge for en Officier. Han sad paa Jorden med korslagte Been og viftede sig med en trekantet Vifte, der havde et Skaft af sort Træ. I hvert Øre havde han en Buskt af kostbare røde Fjere, der stode frem foran hans Ansigt. Dette var det Eneste, hvorved han udmærkede sig fremfor de Øvrige, der alle viste sig meget lydige imod ham. Hans Aasyn forekom mig meget alvorligt. Nogle af de Omstaaende, der ogsaa syntes at være Folk af Betydenhed, forlangte at vi skulde hilse ham.

„De bevæbnede Mænd, der havde staaet i Geledder paa begge Sider af Veien, ledsagede os nu videre til et andet Overhoved, der var pyntet paa samme Maade som den forrige, sad ligeledes med Benene overkors og viftede sig. Herfra førte man os til et tredie Overhoved, ældre end de to foregaaende; han var en anseelig Mand, skjøndt ikke saa feed som den anden. Vi hilste ham og han nødte os til at sidde ned, hvorom vi ikke lode os bede to Gange; thi den lange Vei, vi havde tilbagelagt, og den ulidelige Hede, vi maatte udstaae i denne Trængsel af Mennesker, havde udmattet os meget.

„Neppe havde vi her tilbragt nogle Minuter, førend Folket fik Ordre til at gaae bort, og vi saae nu, omtrent 30 Skridt fra os, tyve unge Piger, hvis Øren vare prydede paa samme Maade som Høvdingenes. Disse Piger begyndte en Dands, hvortil de sang en langsom, alvorlig Melodie. Vi stode strax op, for at see dem nærved; og hvor fremmede vi end maatte forekomme dem, fortsatte de dog deres Dands, uden at værdige os mindste Opmærksomhed. De syntes at rette sig efter en Mand, der sagde dem enhver Bevægelse, de skulde gjøre. Under Dandsen kom de ikke af Stedet, endskjøndt de dog brugte Fødderne; thi Hovedsagen ved denne Dands syntes at bestaae i de hurtige Bevægelser, de gjorde med Fingrene. De holdt Takten saa nøie, baade i Dandsen og i Sangen, at de syntes at være underviste heri med stor Flid. Deres Farve var olivengrønlig, de havde en temmelig stærk Bygning og deres smukke, lokkerige, sorte Haar bølgede ned over deres Nakke. De havde sorte Øine, og deres Physiognomie udtrykte hint ømme og undseelige Væsen, der i enhver Egn af Verden synes at være det andet Kjøn egent. Deres Lemmer havde skjønne Omrids, der saameget mindre kunde undgaae vor Opmærksomhed, som hele deres Paaklædning kun bestod i et Stykke glasseret Tøi, der var svøbt om Livet og knap gik dem ned til Knæene. Dandsen var endnu ikke tilende, da vi pludselig hørte et Bulder, som af galopperende Heste. Vi saae os omkring og bleve nu vaer, at Mændene med Køllerne havde sat sig i Bevægelse; formodentlig havde de faaet Befaling at fornøie os, ved at vise os Maaden, hvorpaa de stride. Det ene Partie blev jaget paa Flugten af det andet.

„Da disse Dandse vare endte, begyndte vi at see os om efter Hr. Gore og Omai. De vare komne i en lignende Trængsel som den, der havde ledsaget os, og vare paa samme Maade blevne forestilte for de tre Høvdinge. Enhver af dem haabede at erholde en Foræring; Hr. Gore gav dem ogsaa, hvad han i denne Hensigt havde taget med sig fra Skibet. Vi lode nu Omai forestille Høvdingene Aarsagen til vort Besøg, men fik det Svar, at vi maatte vente til næste Dag, saa skulde vi nok faae, hvad vi havde forlangt.

„Fra dette Øieblik syntes det at være dem meget magtpaaliggende, at faae os skilte fra hinanden, saa at enhver af os var omgivet af sin Hob, der indsluttede og begloede os. Engang var jeg i

meer end een Time adskilt fra vore Folk; og da jeg gav Høvdingen at forstaae, at jeg ønskede at tale med Omai, afslog han reentud min Begjæring. Paa samme Tid mærkede jeg, at man begyndte at practisere allehaande Smaating ud af mine Lommer; forgjæves gjorde jeg Høvdingen Forestillinger desangaaende, thi han syntes ganske at billige sine Folks Opførsel. Nu begyndte jeg at frygte for, at disse Øboere maaskee kunde have isinde at holde os tilbage; om vi end ikke havde Grund til at frygte for vort Liv, var det os dog yderst fortrædeligt, at holdes tilbage her, ene for at tilfredsstille deres umættelige Nysgjerrighed. Jeg forlangte nu Noget at spise, hvorpaa man bragte mig Kokosnødder, Brødfrugt og et Slags suur Budding, som et Fruentimmer bød mig. Da jeg beklagede mig over den Hede, som det endnu bestandig tiltagende Tilløb foraarsagede, paatog Høvdingen sig at vifte paa mig. Han forærede mig tillige sit Livbælte.

„Endelig kom Hr. Burney hen til mig, og jeg forestillede ham min Mistanke. For at erfare, om den var grundet, lavede vi os til at gaae, idet vi søgte at naae Strandbredden; men vi bleve anholdte paa Halvveien og det blev os betydet: at vi nødvendig maatte gaae tilbage til det Sted, vi nylig havde forladt. Her fandt vi Omai, som af nogle Forberedelser, han her havde seet, var bleven sat i en endnu større Frygt, end vi. Han havde nemlig seet, at man gjorde et Hul i Jorden, til en Ovn, som man nu var i Begreb med at hede; han kunde derfor ikke forestille sig Andet, end at man havde isinde at stege og opæde os paa nyseelandsk Viis. I sin Angest begik han den Uforsigtighed at spørge dem, om de virkelig havde Sligt isinde? Dette Spørgsmaal kom dem saa uventet, at de ikke vidste at give ham noget Svar; de spurgte ham kun: om vi brugte den Skik? — Det gjorde Hr. Burney og mig ondt, at Omai havde yttret en saadan Frygt, hvortil deres hele Forhold ikke havde givet os nogensomhelst Anledning.

„Under slige Begivenheder henrandt Dagen; vi vare snart samlede, snart adskilte, men bestandig omgivne af en stor Mængde Mennesker. De lode sig ikke nøie med at see paa os, vi maatte endog blotte os for dem, og vor hvide Hud foraarsagede da en almindelig Forundring og Mumlen iblandt dem. De benyttede sig endog af Trængselen, til at tømme vore Lommer. En af dem stjal en lille Dolk, som Hr. Gore bar ved Siden, idet han trak den ud af Skeden og løb sin Vei med den. Vi beklagede os derover for Høvdingen, og denne afsendte da for et Syns Skyld en af sine Folk, som skulde skaffe Dolken tilveie; men rimeligviis har han selv givet Anledning til dette Tyveri, eller i det Mindste været Medvider og Hæler, thi strax derefter mistede ogsaa Omai sin Dolk.

„Da vi nu atter lode os forlyde med, at vi vilde tage bort, gjentoge de paany Tegnene paa deres Venskab, maaskee fordi de mærkede, at vi vare urolige. De bragte os nemlig nogle grønne Grene, stak dem ned i Jorden foran os og forlangte, at vi siddende skulde tage den anden Ende af Grenene i Haanden. Da vi atter talede om de Sager, vi ønskede at erholde til vore Skibe, bade de os blive noget hos dem endnu og spise med dem. Vi saae ogsaa et Svin, der laa slagtet ved Ovnen, saa at Omai nu ei længer behøvede at frygte for, selv at blive puttet i Ovnen, men kunde haabe at faae et Stykke med af Stegen. Endelig lovede Høvdingen ogsaa, at sende nogle Folk ud, for at hente Foder til vort Qvæg; men de vendte først tilbage sildig om Eftermiddagen og medbragte blot nogle Knipper Pisangstammer, som de førte ud til vore Baade.

„Imidlertid forsøgte Hr. Burney og jeg anden Gang, at komme ned til Strandbredden. Vi kom vel derned, men forefandt endeel Indfødte, som rimeligviis vare opstillede her, for at passe paa os. Thi neppe gjorde jeg Mine til at gaae ud paa Revet, førend En af dem tog mig fat i Kjolen og trak mig med Magt tilbage. Jeg optog nogle Smaastykker af Koralklippen, men jeg

maatte ikke beholde dem, og da jeg ikke vilde give slip paa dem, tog man dem fra mig med Magt. Man tillod mig ikke engang at beholde nogle Blomster, som jeg havde samlet. De reve en Vifte ud af Haanden paa Hr. Burney, som de selv havde givet ham, da han steeg iland. Omai paastod, at vi havde handlet uforsigtigt i at samle og stikke det Ringeste til os, da Sligt ikke var tilladt i Landet, førend man paa en Maade var bleven naturaliseret, ved at være bleven beværtet i to til tre Dage med mange Høitideligheder. Vi maatte altsaa adlyde dem, for ikke at blive mishandlede, og vende tilbage til vor forrige Plads. Her lovede man os en Canoe, der skulde føre os ombord, saasnart vi havde nydt det Maaltid, man havde tillavet for os. — Den anden Høvding, for hvem vi om Formiddagen vare blevne præsenterede, satte sig nu paa en lav Bænk af sort, haardt og poleret Træ; vi Andre maatte tage Plads hos ham, og Folket slog en Kreds omkring os. Man frembar en betydelig Mængde Kokosnødder og en grøn Kurv med saamange stegte Pisang-Frugter, at ti Mennesker kunde være blevne mættede ene dermed. Desuden satte man en stor Portion stegt Svinekjød for hver af os, og nødte os til at spise. Men Heden og den Uro, hvori vi havde svævet hele Dagen, havde betaget os al Appetit. Vi smagte altsaa blot Stegen, for ikke at støde vor forekommende Vært.

„Da Solen var nærved at gaae ned, gave vi de Indfødte at forstaae: at det nu var paa Tiden, at vi toge ombord igjen; hvilket de ogsaa billigede. Vi fik nu Tilladelse til at gaae. Levningerne af det for vor Skyld tilberedte Festmaaltid bleve os medgivne, for at vi skulde tage dem ombord med. Ved Strandbredden laa en Canoe, som vi bestege, hvorpaa Insulanerne førte os lige saa forsigtigt tilbage gjennem Brændingerne til vor Baad, som de havde hjulpet os iland. Dog kunde de ikke lade en saa god Leilighed til at stjæle gaae unyttet bort. Idet Canoen blev stødt fra Land, tog en anseelig Mand Tiden i Agt og rev en Pung, som jeg havde passet noie paa hele Dagen, op af min Lomme. Jeg vilde nødig miste den, da den indeholdt en fortrinlig Lommepistol. Jeg lagde strax Mærke til Tyven og raabte ham an; rimeligviis er han bleven bange for at beholde sine Tyvekoster, thi siden kom han svømmende ud til Canoen og rakte mig Pungen tilbage igjen. Omsider naaede vi lykkeligt vore Baade, hvor man allerede havde henbragt Kokosnødderne, Pisangfrugterne og de øvrige Levnetsmidler.“

Indholdsliste til Billed-Galleriets tredie Bind.

	Side
Abiponierne	87
Admiralitetsøerne	189
Aglegmuterne	34
Alfurierne i det Indre af Nyguinea	188
Amerika i Almindelighed	3
Anguilla	146
Antigua	144
Araucanierne	82
Argentina	86
Arreoys	277
Arsaciden	193
Aruba	133
Asinibolerne	24
Australien	153
Bahamaøerne	151
Barbados	138
Barbuda	146
Bermudasøerne	15
Bobabolerne	274
Bolivia	78
Botocuderne	99
Brasilien	95
Brittiske Nordvestkyst af Nordamerika	28
Browns Derække	221
Bueindianerne	26
Buen Ayre	133
Bæverindianerne	25
Camacanerne	102
Canada	16
Caraiberne i Venezuela	64
Cariacua	136
Carolinerne	210
Charruas	90
Chayma'erne	66
Chepewyanerne	25
Chickasawerne	39
Chile	80
Cochon	142
Colonisterne ved Svanefloden	177
Cooksarchipelet	299
Coroaderne	102
Creolerne i Mexiko	57
Creolerne i Peru	77
Cuba	128
Curaçao	132
De lave Der	289
Deporterede i Ny Sydwales	174
Deporterede i Vandiemensland	180
Desirade	143
De smaae Antiller	132
De store Antiller	118
De Søfarendes Der	261
Dominique	141
Dronning Charlottes D	31
Duaterra, nyseelandsk Høvding	253
Eriklithu	219
Eskimo'erne	8. 27
Eidschioerne	261
Fiskerøerne	220
Forenede Stater i Nordamerika	35
Frie Colonister i Vandiemensland	181
Gaucho'erne	88
Grenada	135
Grønland	7
Guadeloupe	142
Guana'erne	95
Guanahani	151
Guaranierne	66. 93
Guyana	62
Guayquerierne	66
Hareindianerne	26
Havanna	131
Hayti	120
Helgenøerne	143
Helligaandsøerne	196
Hundebeensindianerne	26
Huronerne	23
Jamaica	123
Ildlandet	85
Indianerne i Mexiko	54
Indianerne i Peru	76
Irokeserne	23
Kaluscherne	32
Kirkefesterne i Brasilien	104
Knistinoerne	24
Kobberindianerne	26
Krabbesøen	148
Krihk'erne	39
Labrador	12
Lucaiske Øer	151
Machacari'erne	101
Malayer-Øerne	203
Mallicollo	199
Mangera	299
Margarita	133
Maria galante	143
Marianerne	203
Martinique	140
Mauna	264
Mayna'erne	72
Mbaya'erne	94
Mellemamerikas Beboere	58
Mendanas-Øerne	289
Mexiko	47
Montferrat	146
Mulgraves-Øerne	220
Muskogulgerne	39
Muyska-Indianerne	70
Negerne i Mexiko	57
Negerne i Peru	77
Negerslaverne i de forenede nordamerikanske Stater	43
Newis	146
Nipissongerne	25
Nordamerikas Folkefærd	7
Nordamerikas vestlige, indre Landstrøg	22
Norfolkøen	183

	Side
Nortonsundet, Indbyggerne ved,	35
Nybrittannien	190
Nybrunsvig	16
Nycaledonien	200
Nyfoundland	13
Nygranada	68
Nyguinea	184
Ny Hannover	190
Nyhebriderne	196
Nyholland	160
Ny Irland	190
Nyphilippinerne	210
Ny Providence	152
Nyseeland	237
Nyskotland	16
Ny Sydwales	168
Nytaarsøen	223
Nywales	27
Ojolava	263
Omagua'erne	73
Oran Batschu	188
Orchilla	133
Otomakerne	70
Ottowaerne	25
Paaskeøen	295
Papua'erne i Nyguinea	186
Papua'erne i Vandiemensland	179
Paraguay	90
Patacho'erne	101
Patagonien	84
Payaqua'erne	94
Pelewøerne	218
Peru	74
Pescheræerne	85
Piadschuerne	188
Pola	262
Portorico	118
Puri'erne	101
Quito	71
Radacks-Oerne	220
Recherche	195
Redemptioners i de forenede nordamerikanske Stater	43
Russiske Nordvestkyst af Nordamerika	32
Salomonsøerne	191
Sandwichsøerne	223
Santa Cruz-Oerne	194
Selskabsøerne	264
Skovfolk i de forenede nordamerikanske Stater	43
Sluaku'erne	31
St. Barthelemy	150
St. Christoph	146
St. Croix	148
St. Eustachius	149
St. Jean	149
St. Lucia	138
St. Martin	150
St. Thomas	147
St. Vincent	136
Steenindianerne	24
Sydamerikas Folkefærd	61
Tabago	134
Tacullierne	28
Tanna	199
Tongatabu	260
Tongaøerne	255
Tortuga	123
Trinidad	133
Tschakta'erne	39
Tschirokeserne	39
Tschugatscherne	34
Tukopia	196
Tuscorara-Indianerne	18
Ugataschmiuterne	34
Ulea-Degruppen	214
Uruguay	89
Vandiemensland	178
Venezuela	64
Venskabelige Oer	255
Vestindiens Folkefærd	110
Wakoscherne	28
Wanikoro	195
Watiu	299
Witisøerne	261

R. Weiberzahl

Das Nordlicht in den Polarländern.

Mann und Frau der Eskimaux.

BIBLIOTHECA REGIA
MONACENSIS

Grönländer Mann u. Frau. Eskimaux von Labrador.

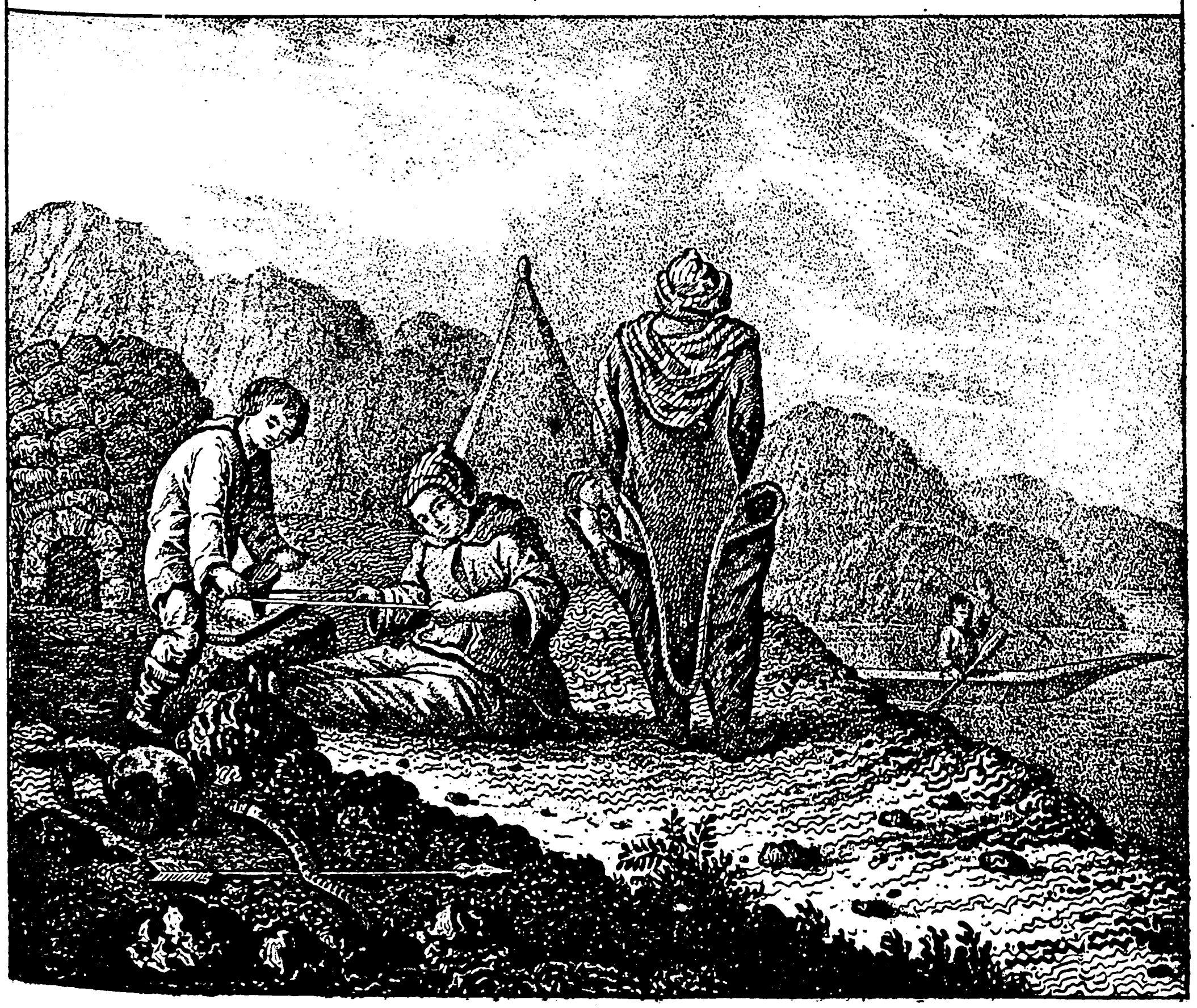

Eskimaux.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Eskimaux zu Wasser.

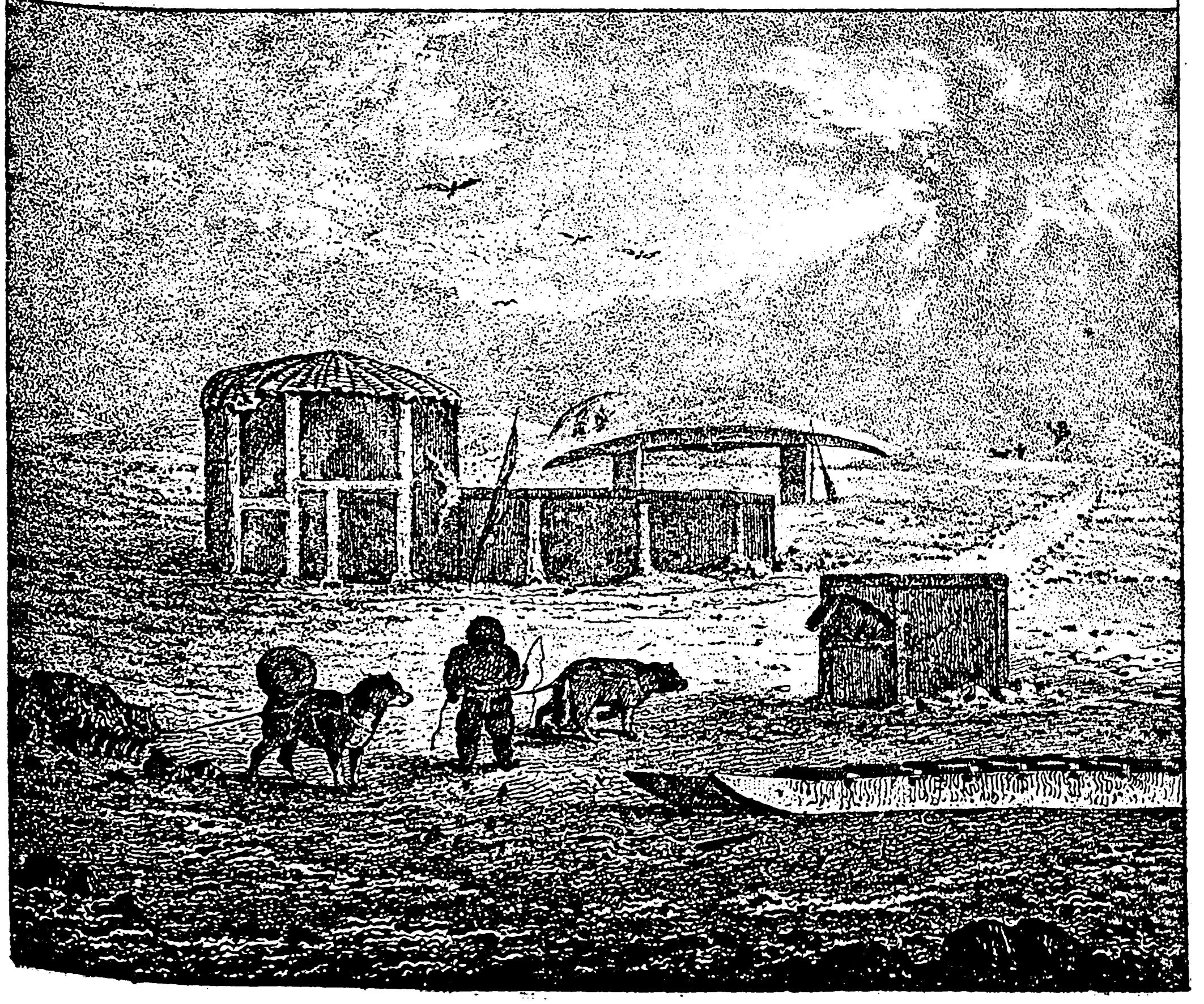

Hütten der Eskimaux.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

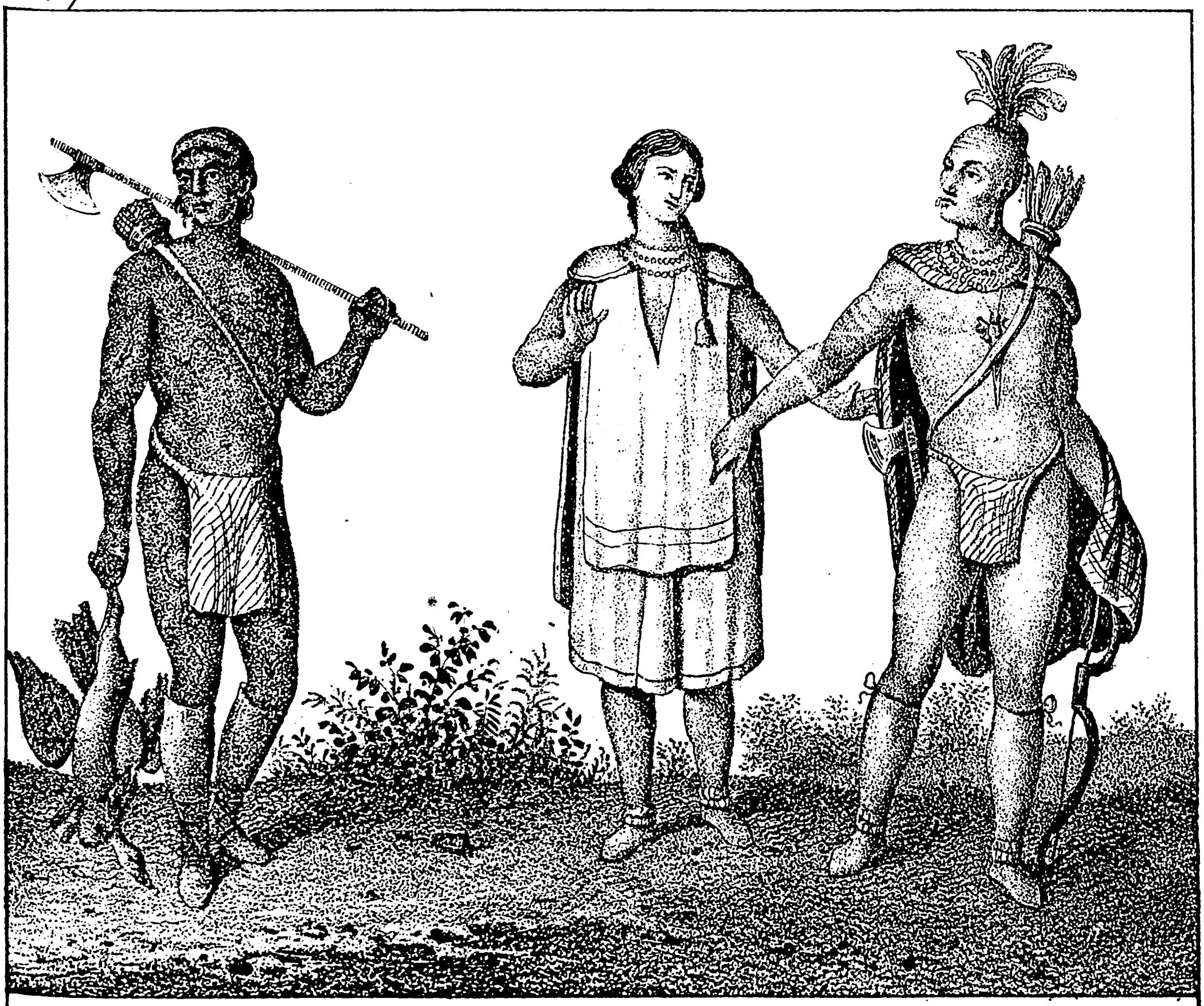

Mann aus Acadien — Bewohner von Canada.

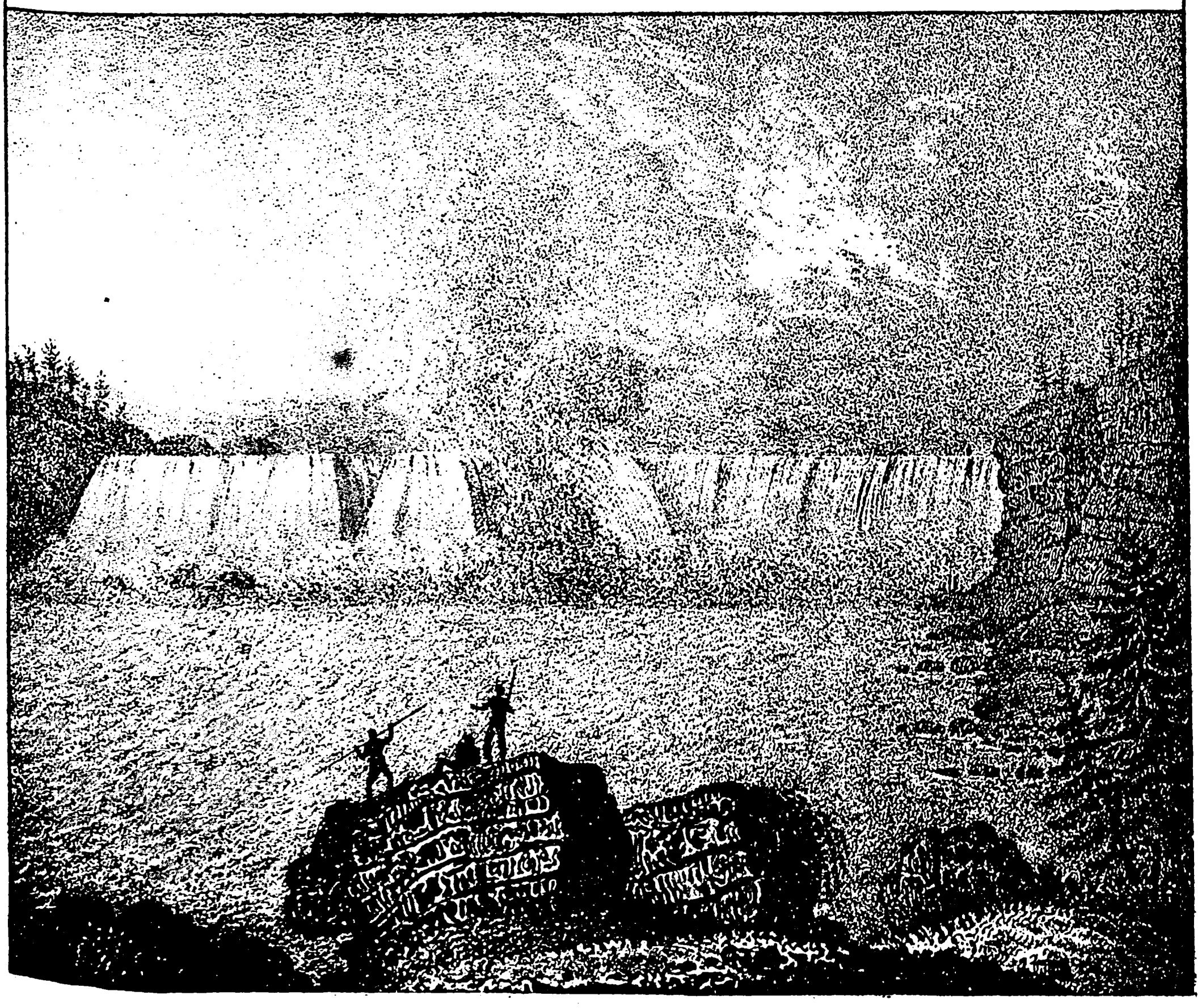

Der Niagara Fall.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

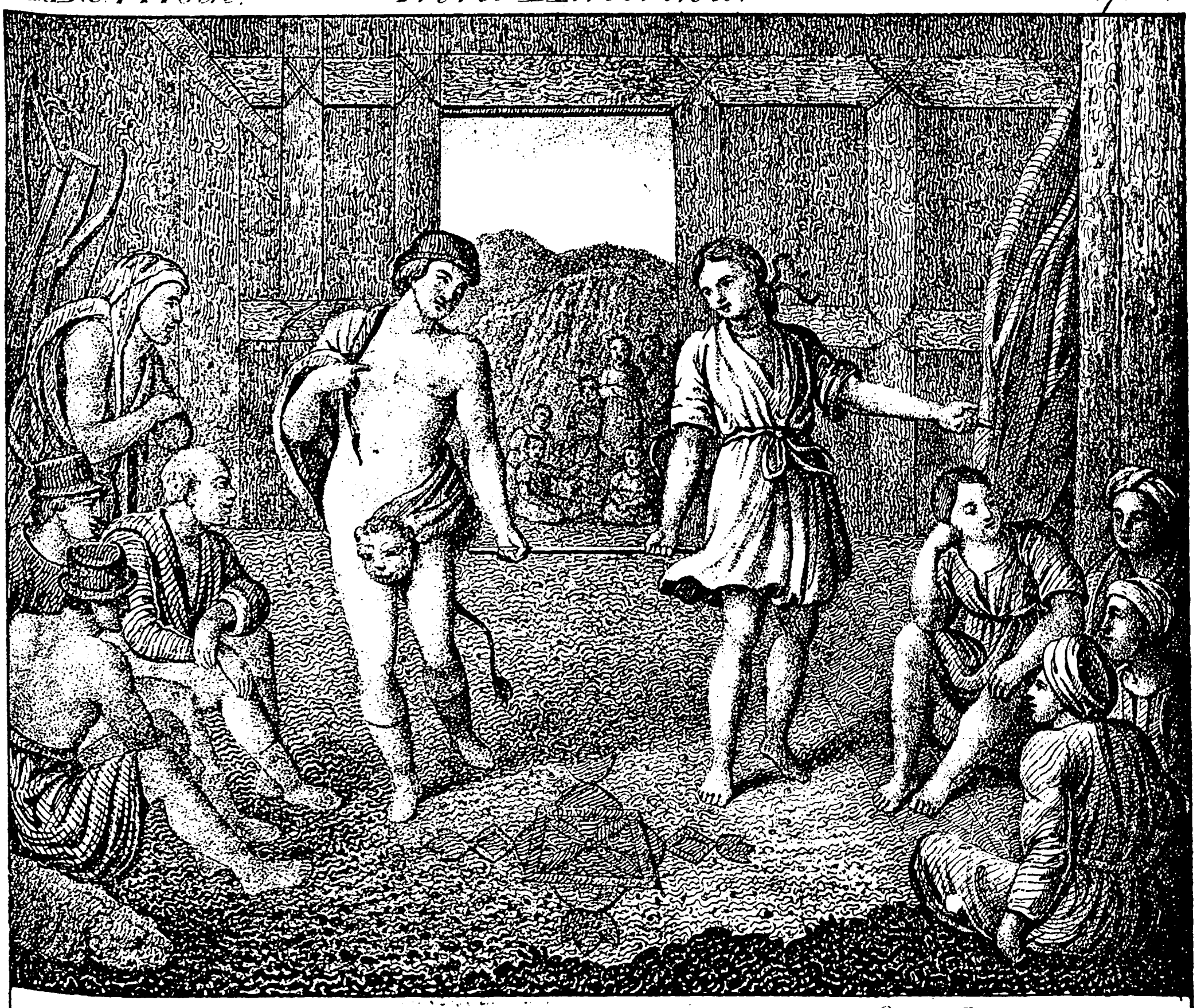

Ceremonie bei einer Hochzeit der Indier in Canada.

Ceremonie bei einer Ehescheidung der Indier in Canada.

BIBLIOTHECA REGIA

Canadisches Fuhrwerk.

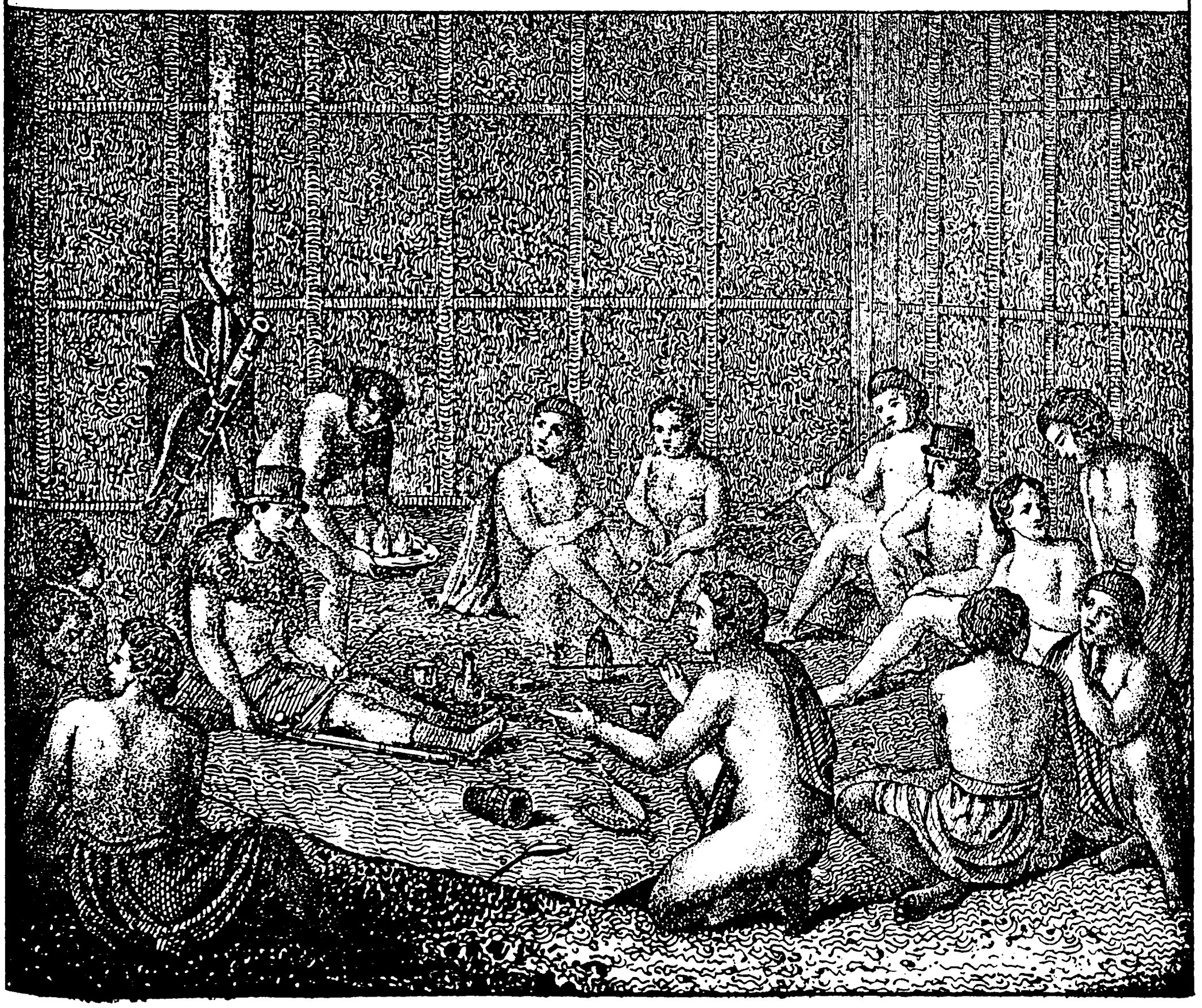

Ceremonien bei Verstorbenen der Indier in Canada.

BIBLIOTHECA REGIA VIENNENSIS

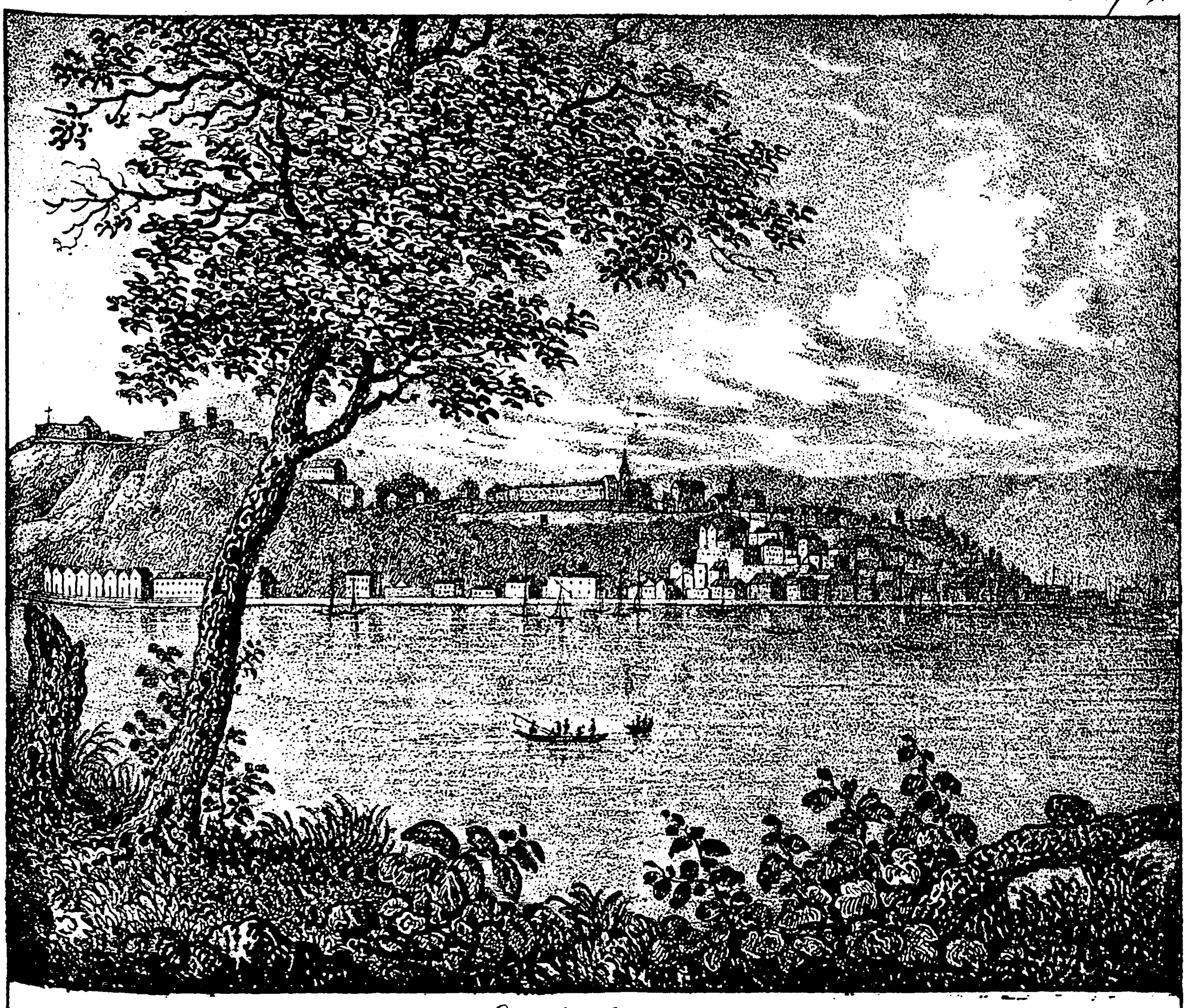

Quebeck.

Irokesen. Oberhaupt der Irokesen.

BIBLIOTHECA REGIA
MONACENSIS

Physiognomie der Bewohner von Nordwest-Amerika.

Mann und Frau von der Insel Nootka.

Vipissongs.

Ottomaer.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

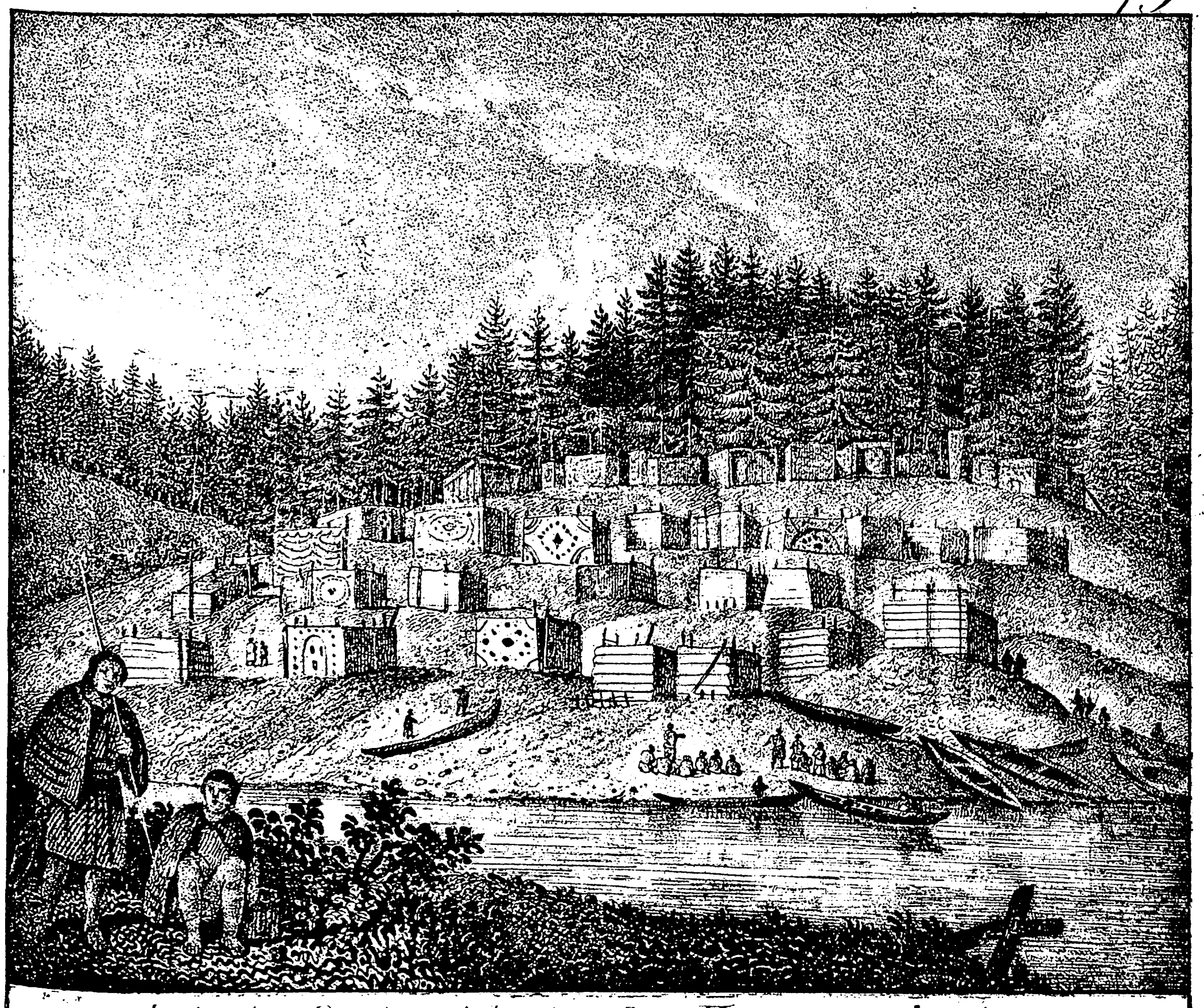

Indisches Dorf auf der Quadra - Vancouvers Insel.

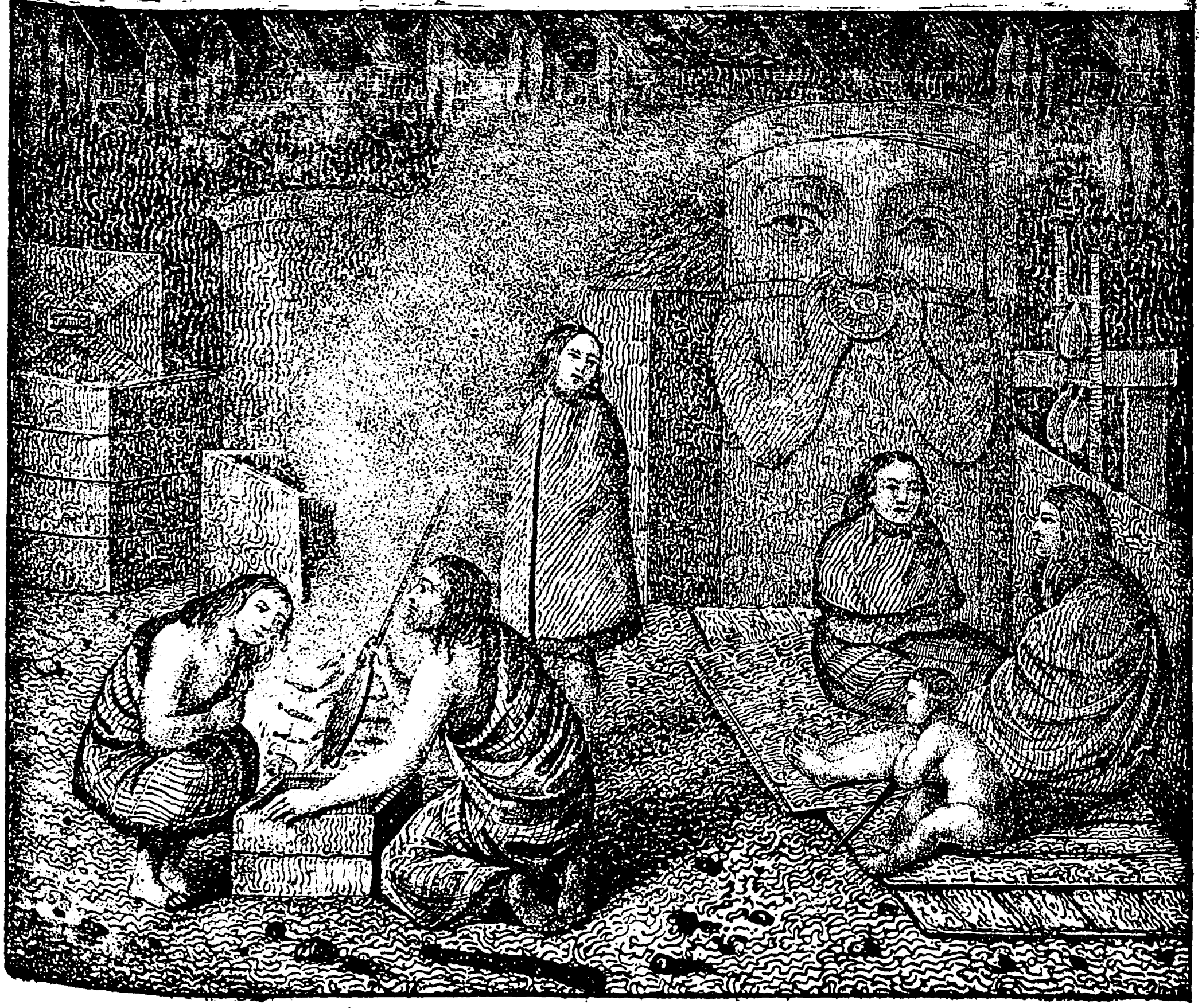

Das Innere einer Hütte der Wakosch

BIBLIOTHECA REGIA

Trenton Fall.

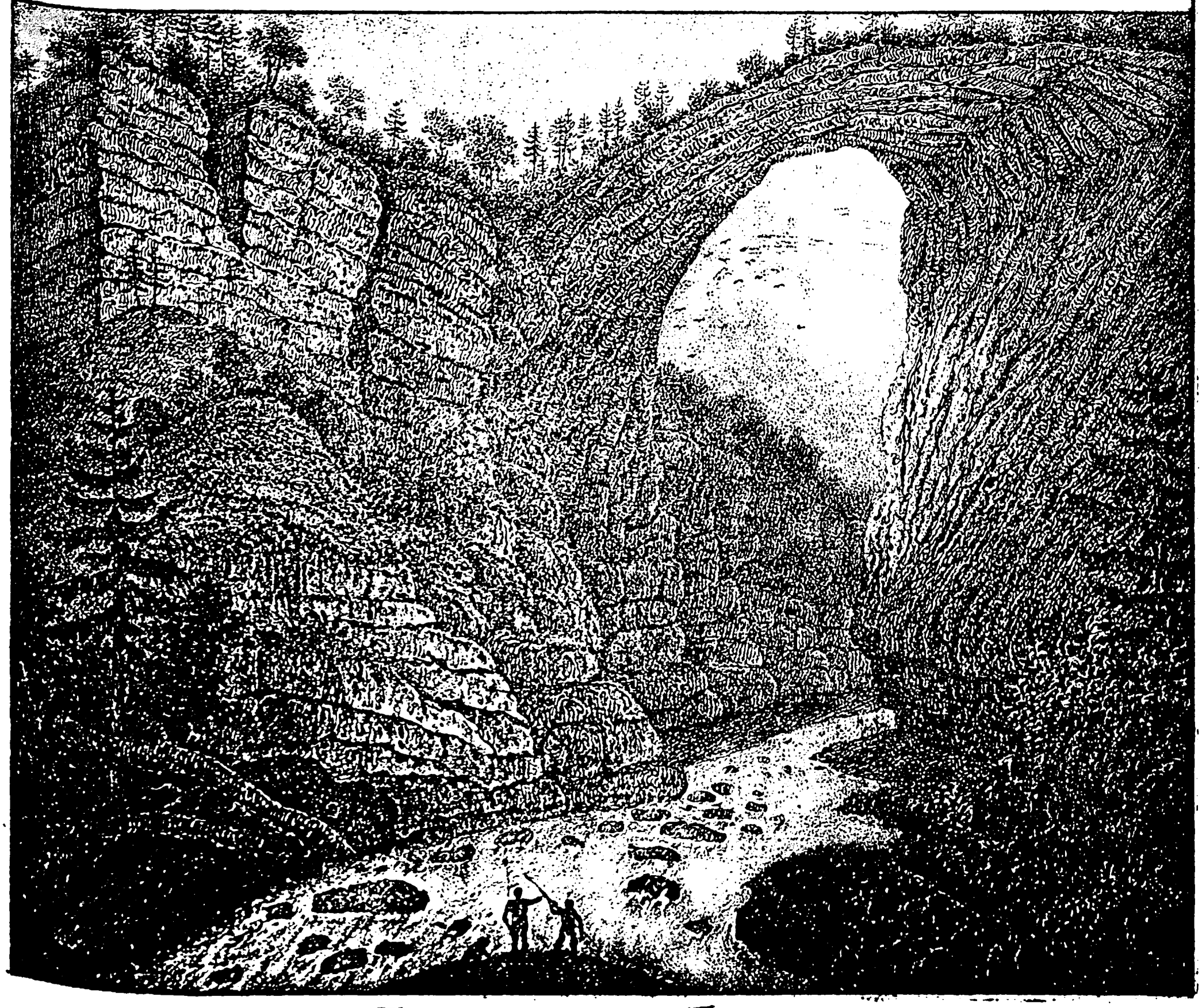

Felsenbrücke in Virginien.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

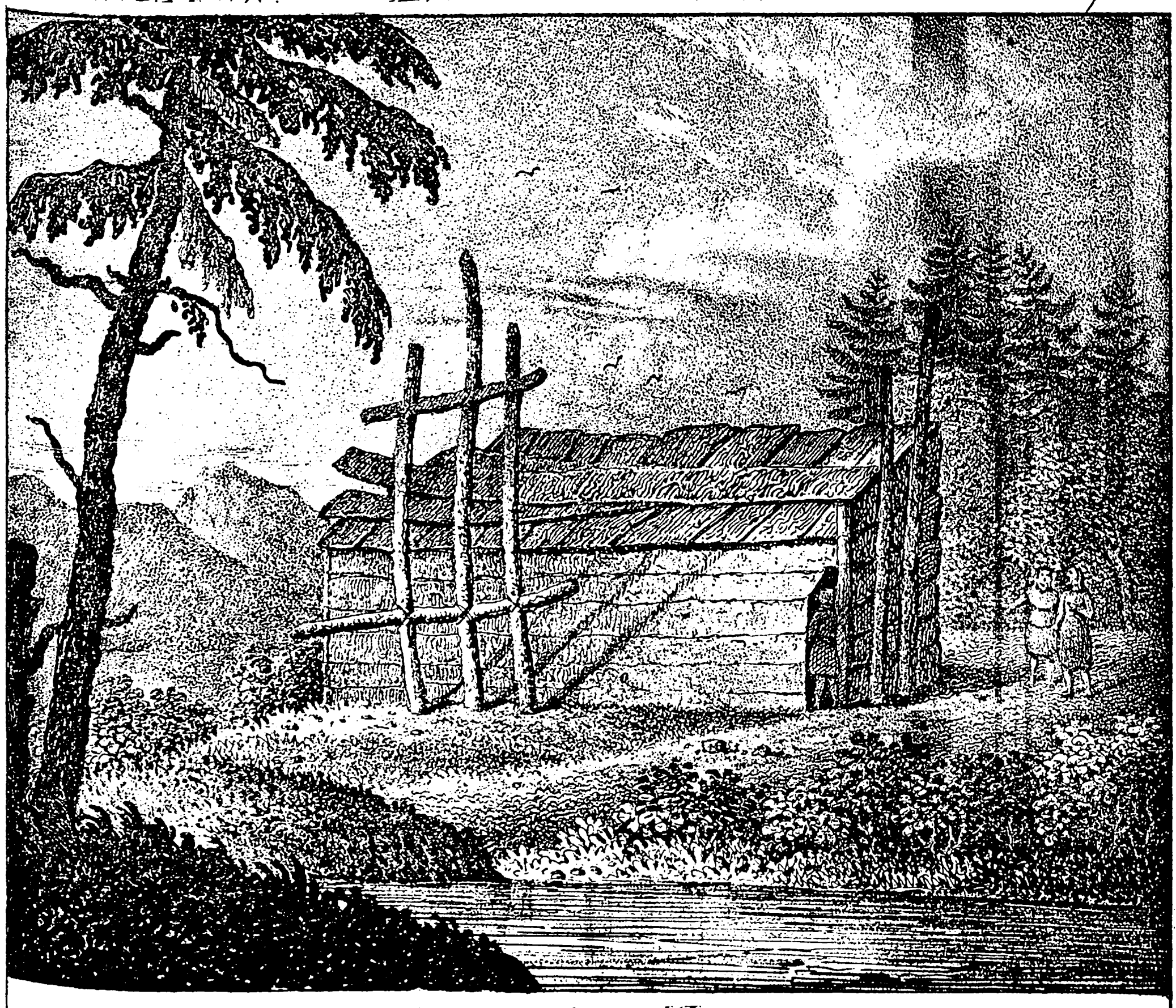

Grabmahl der Wahosch

Tschugatschen.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Virginier. Virginischer Priester.

Die Indianer in Virginien verehren das Feuer.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Indianer auf der Reise.

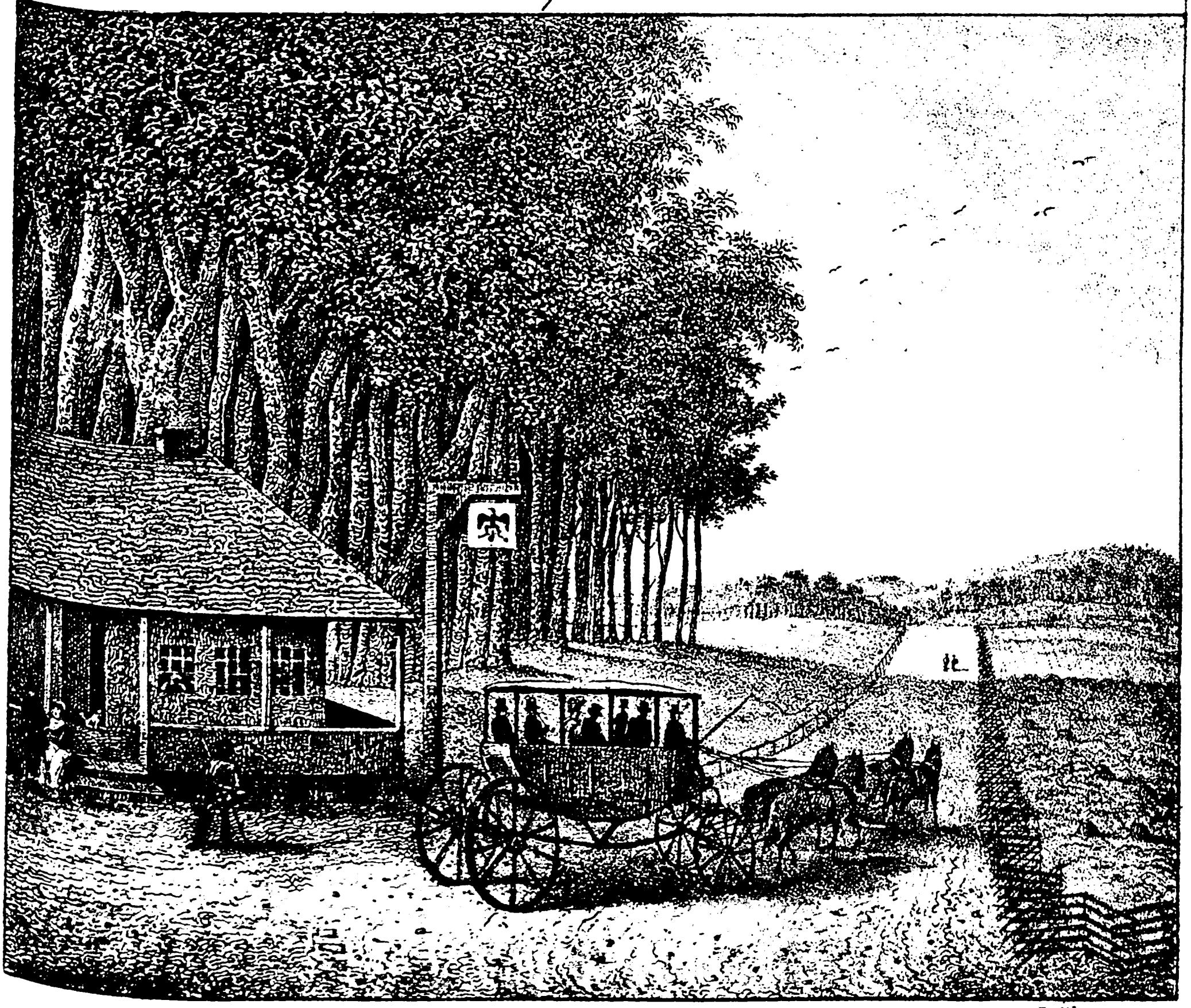

Amerikanischer Postwagen

R. Wimmer

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Versammlung der Indianer in Florida zum Treffen.

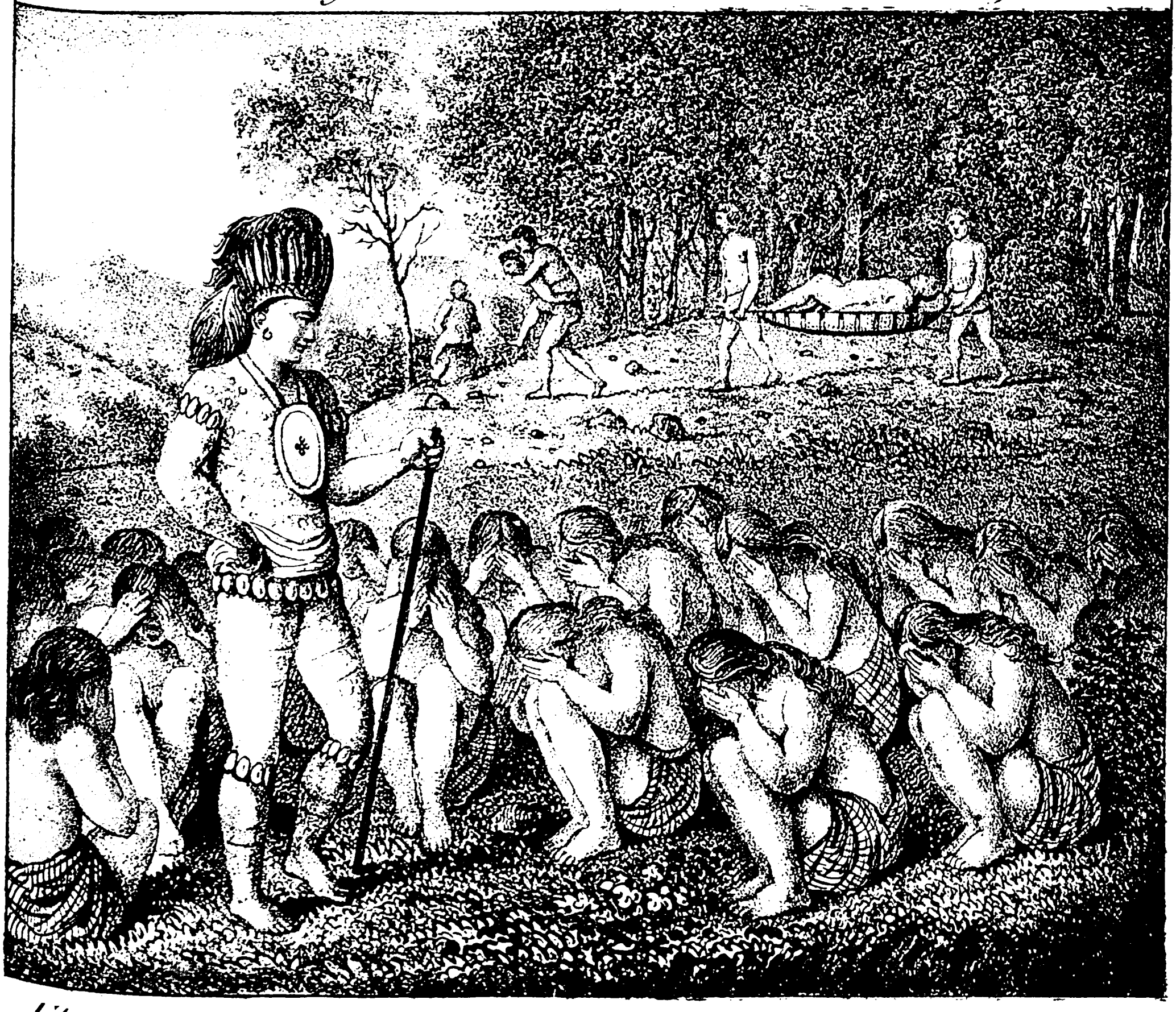

Floridische Weiberklagen beym Kämpfen um die gefallenen Gatten.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Bewohner von Mexico. Mexicanischer Priester.

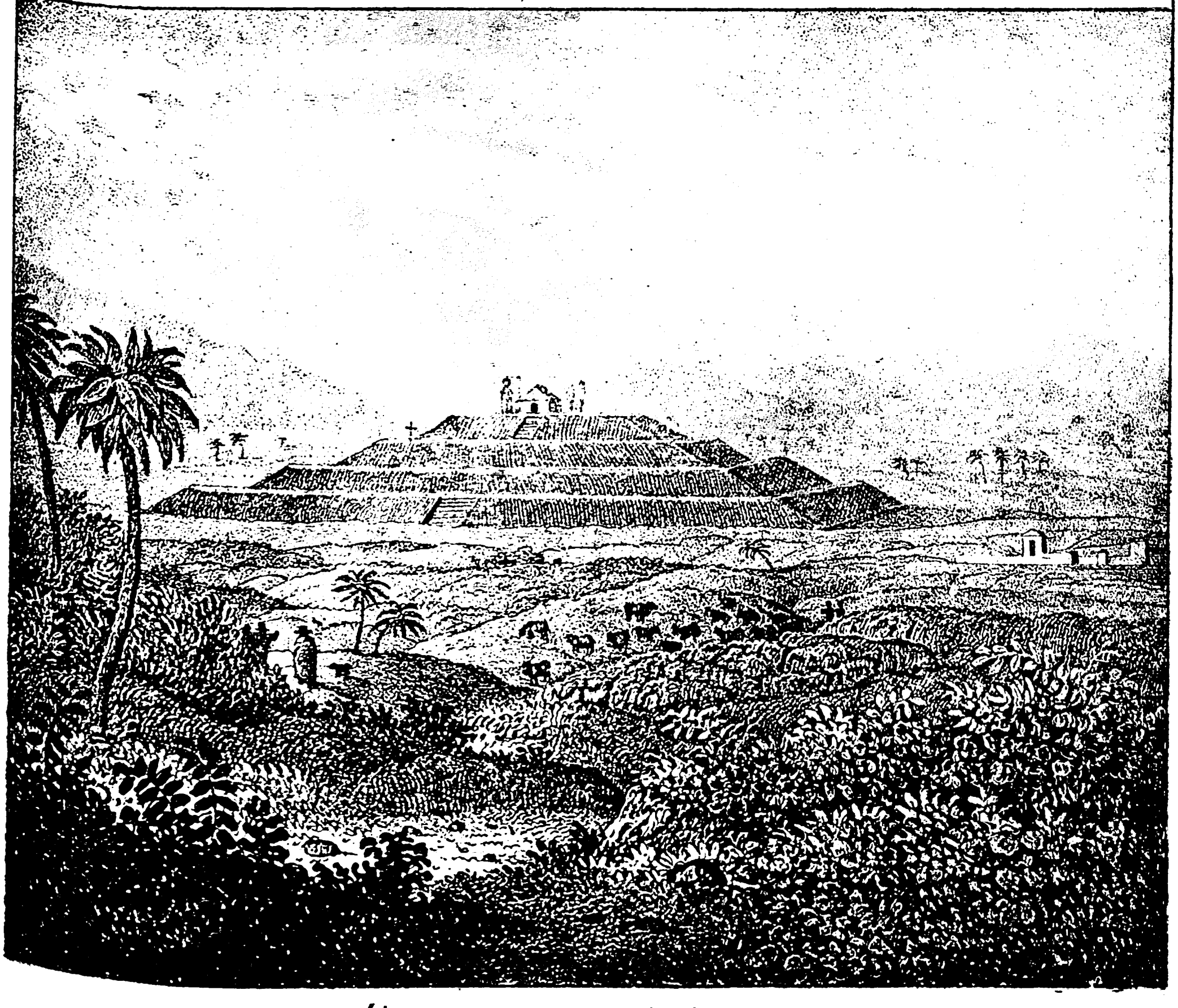

Pyramide von Cholula.

BIBLIOTHECA REGIA · SIGISMUNDI · HAFNIENSIS

Mexicaner feiern den Anfang des Jahrhunderts.

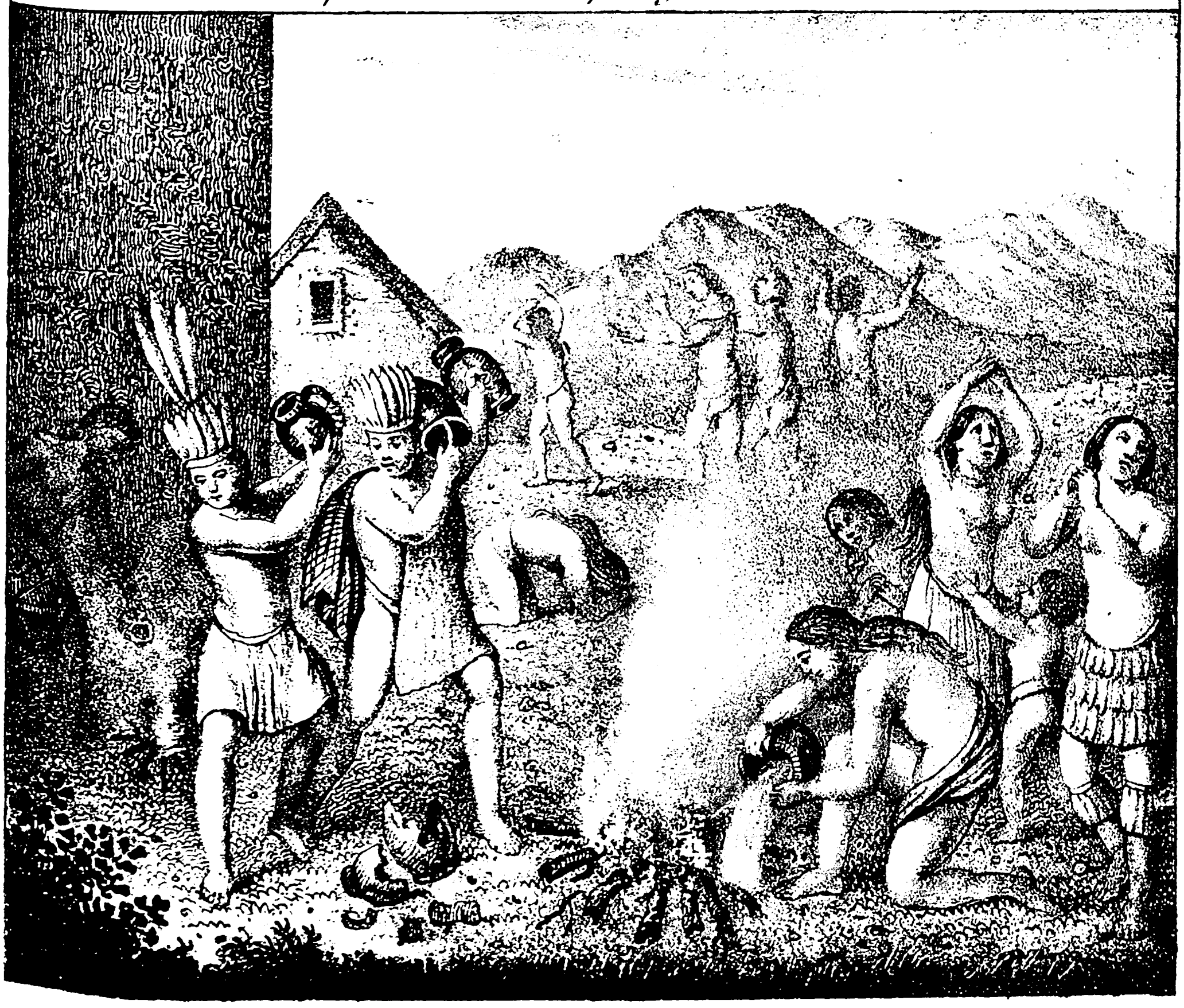

Die mexicanischen Wilden feiern das Ende des Jahrhunderts.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Trachten der Indier im Staate Mechoacan.

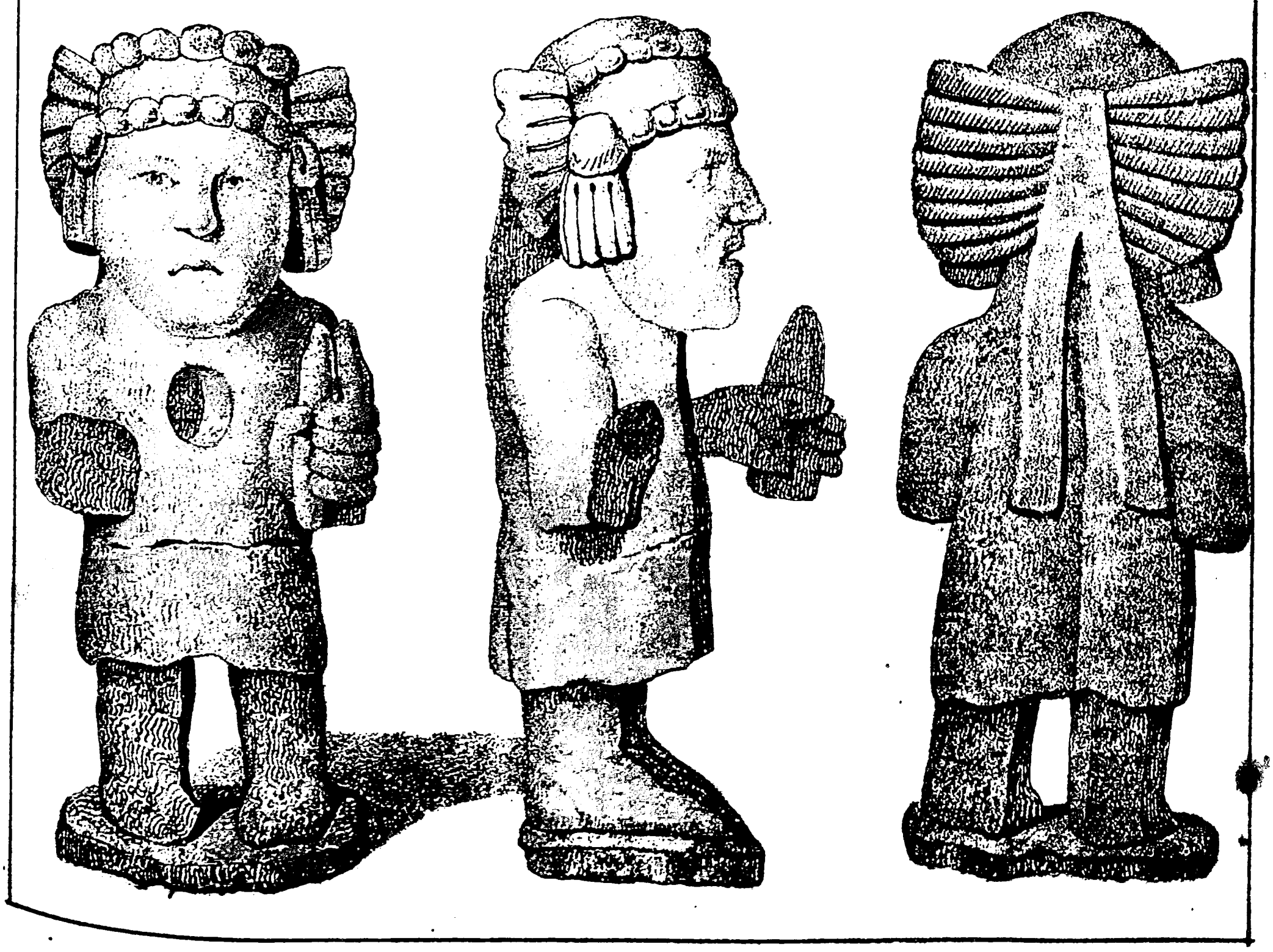

Mexicanische Götzen.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

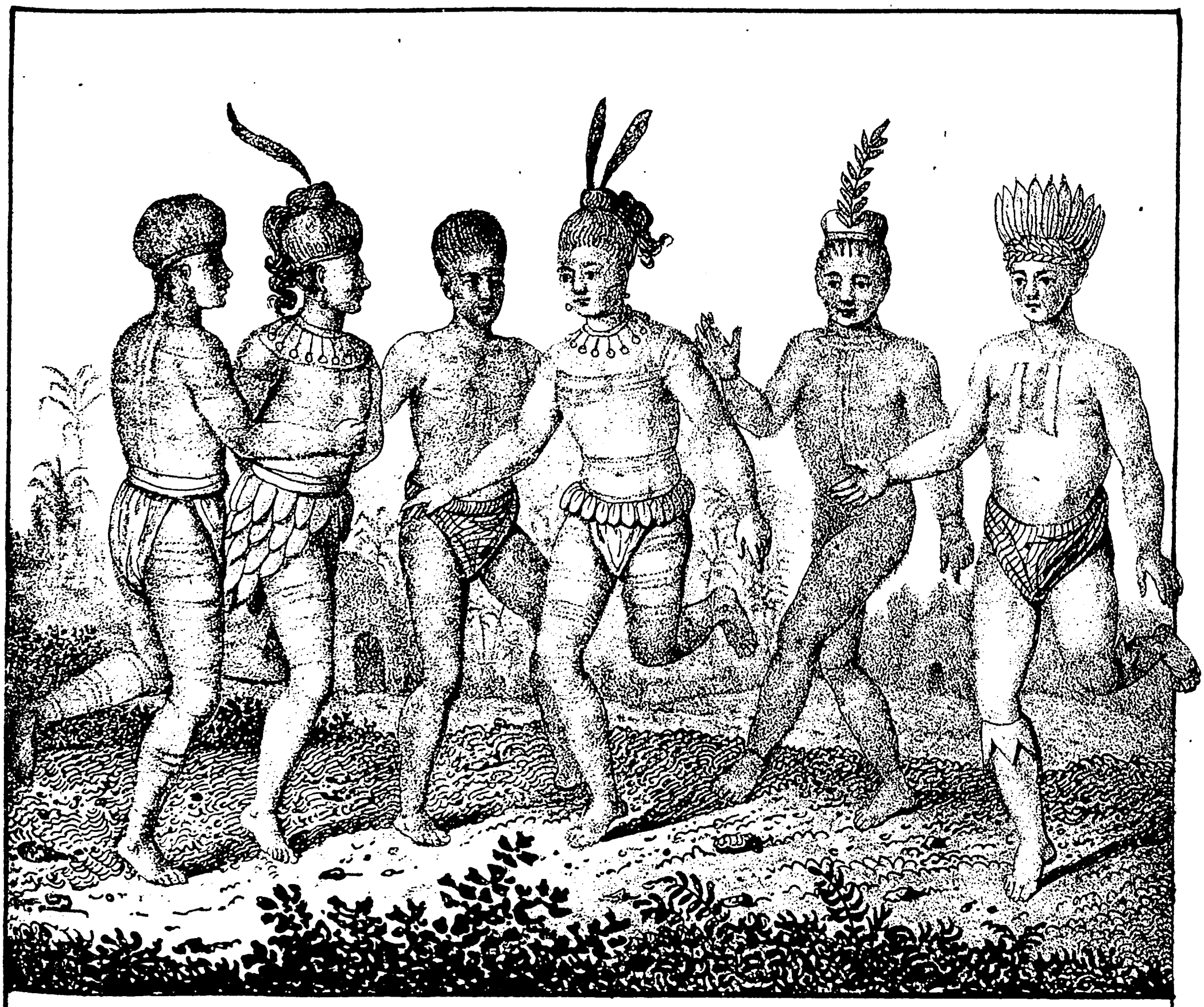

Tanz der Indianer auf Californien.

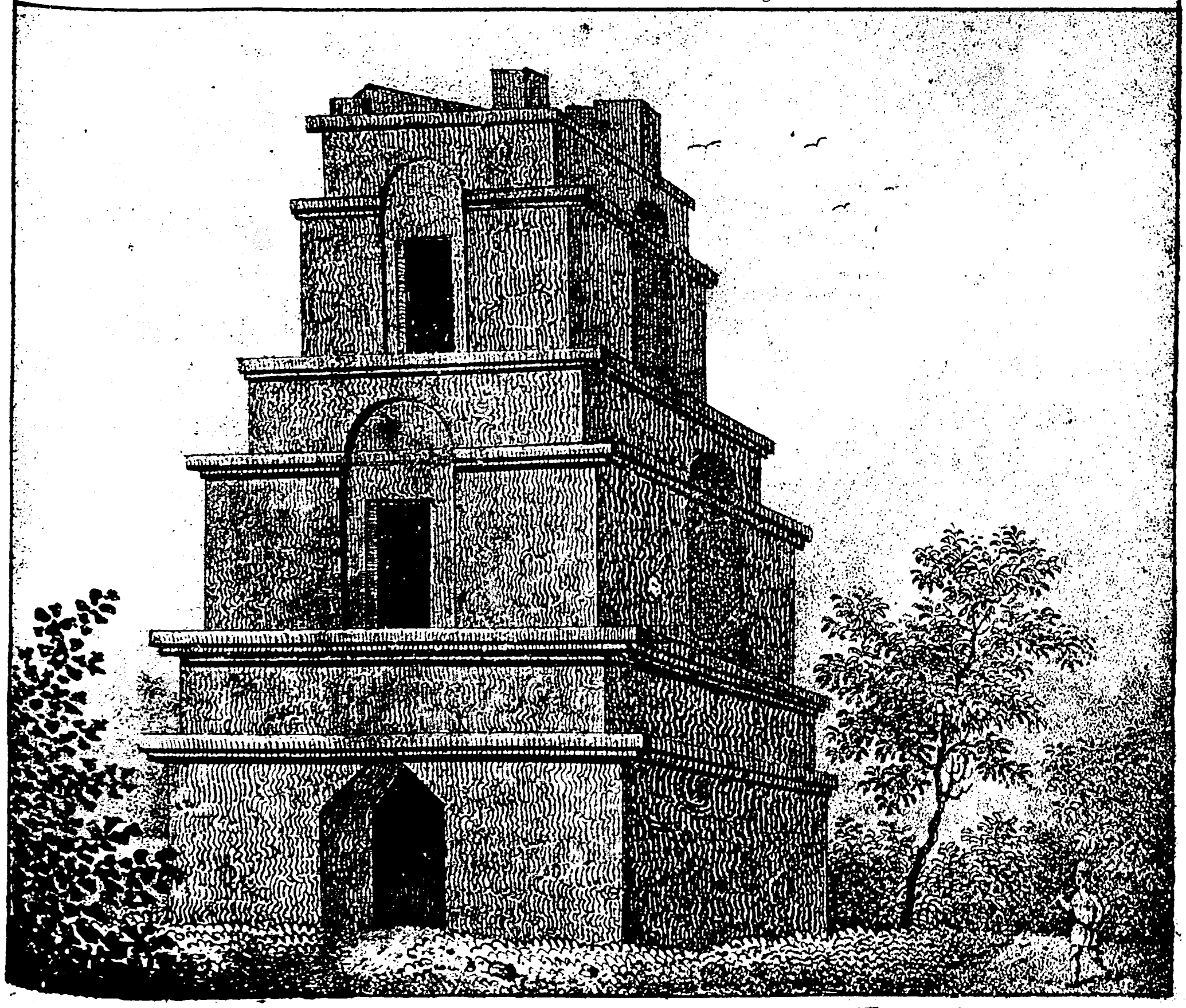

Thurm der altamerikanischen Stadt Tlapallan

BIBLIOTHECA REGIA · SIVE · HAFNIENSIS

Ein Pflanzer in Surinam und dessen Negersclavin.

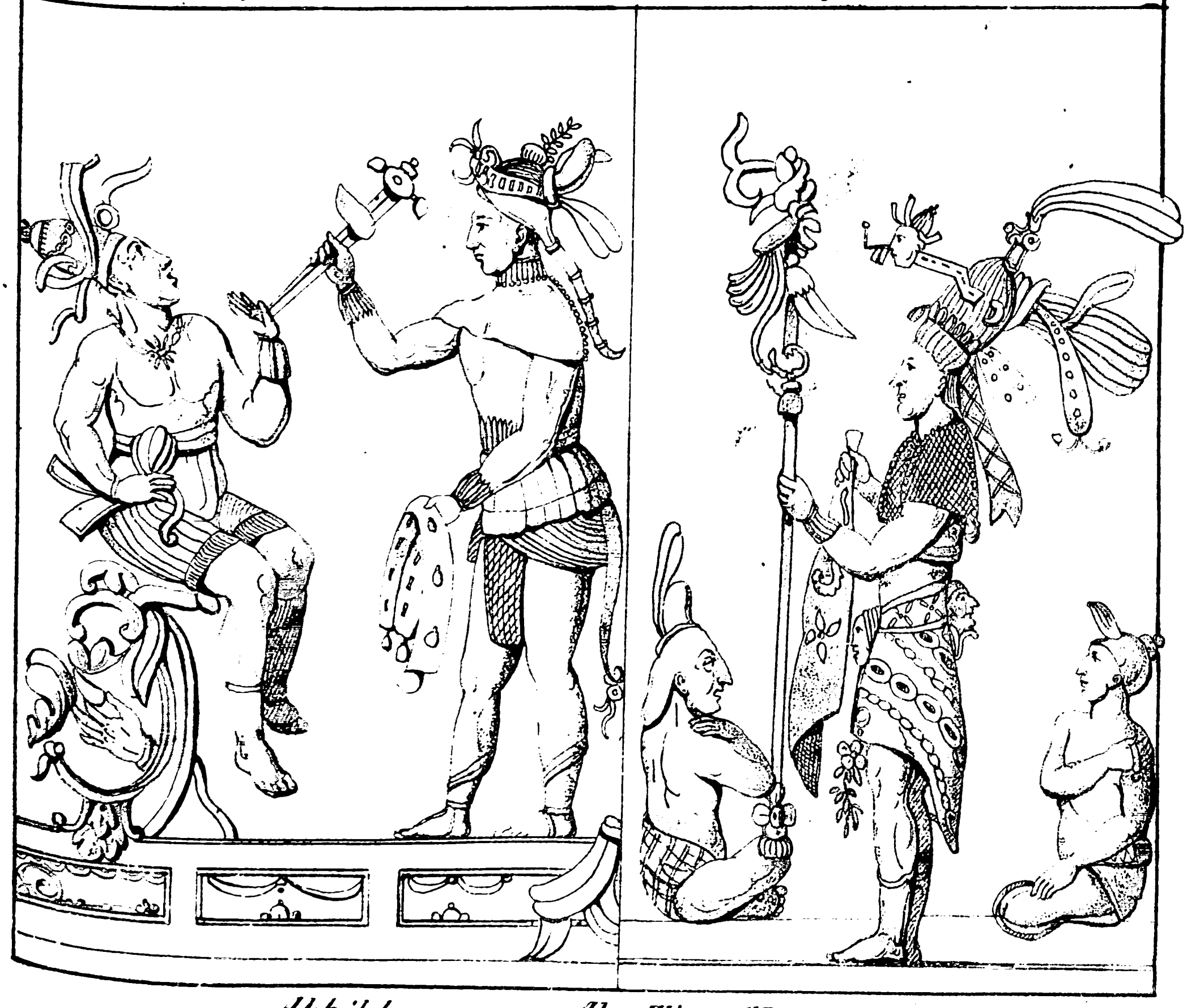

Abbildungen aus Alt-Tlapallan.

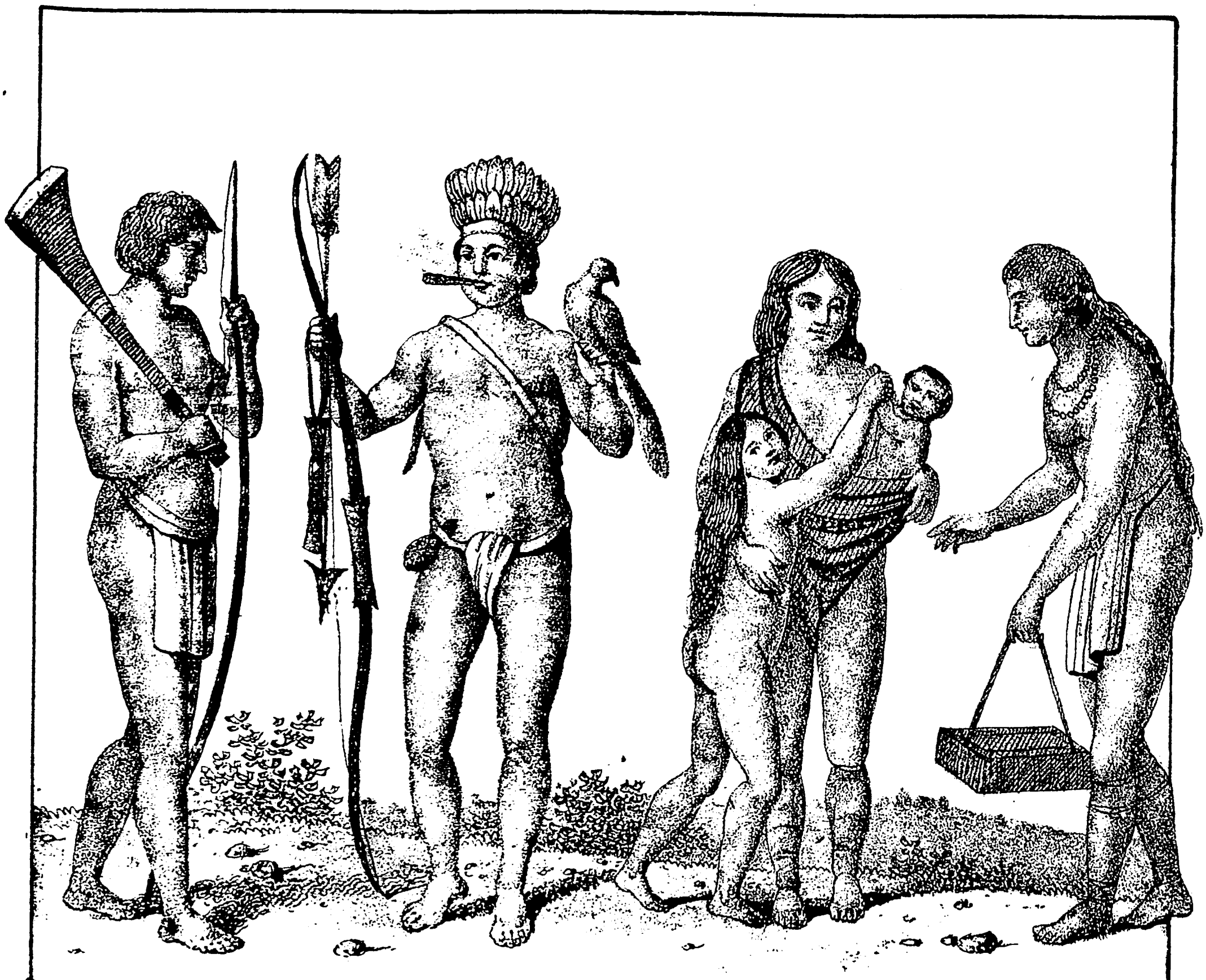

Karaiben Familie.

Fischgeier Schildkröte an den Ufern des Orinoko.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Bewohner von Neugranada.

BIBLIOTHECA REGIA · SCIENTIARUM · HAFNIAE

Patagonen Familie.

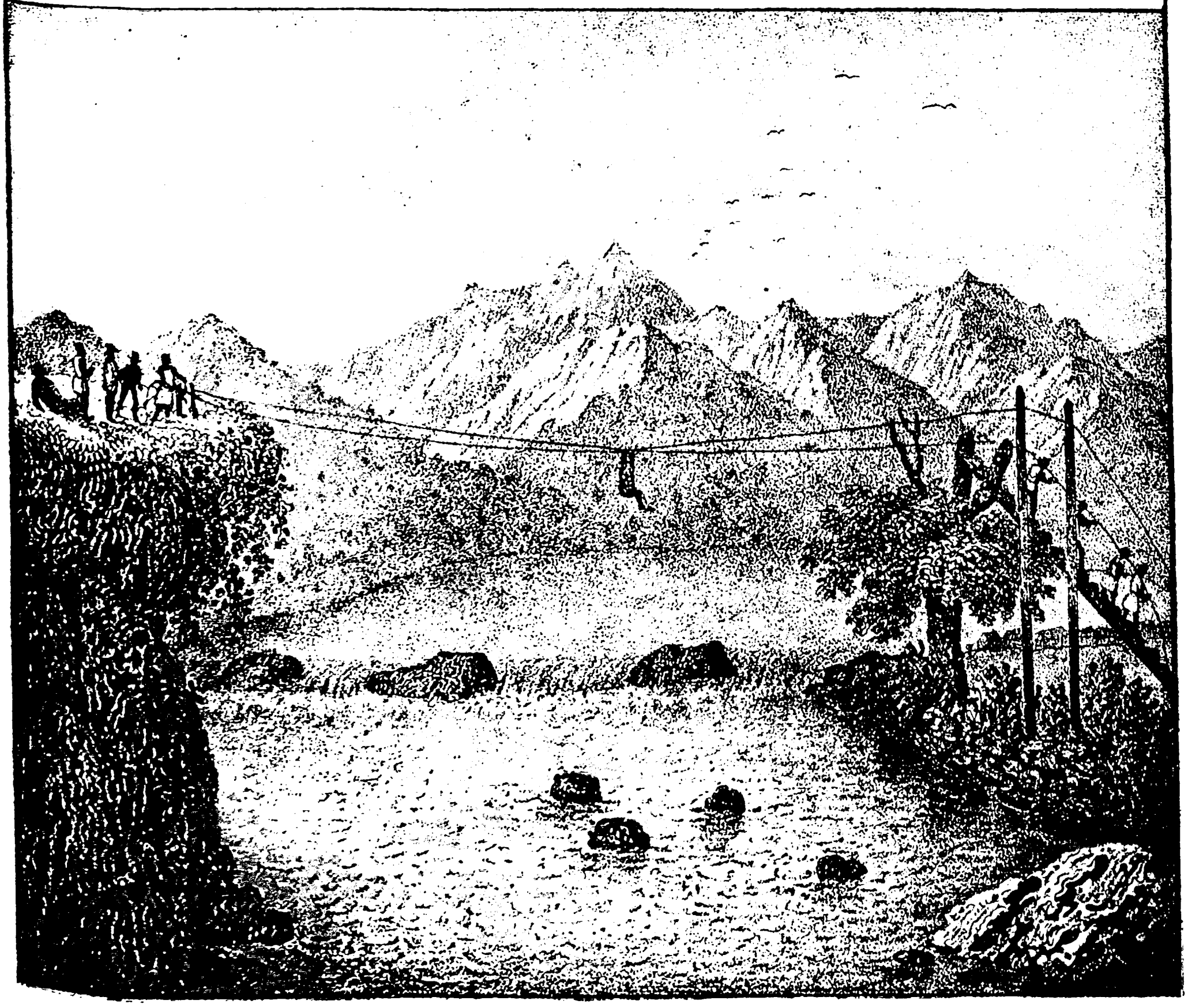

Brücke und Taumerk über den Rio de la Plata.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

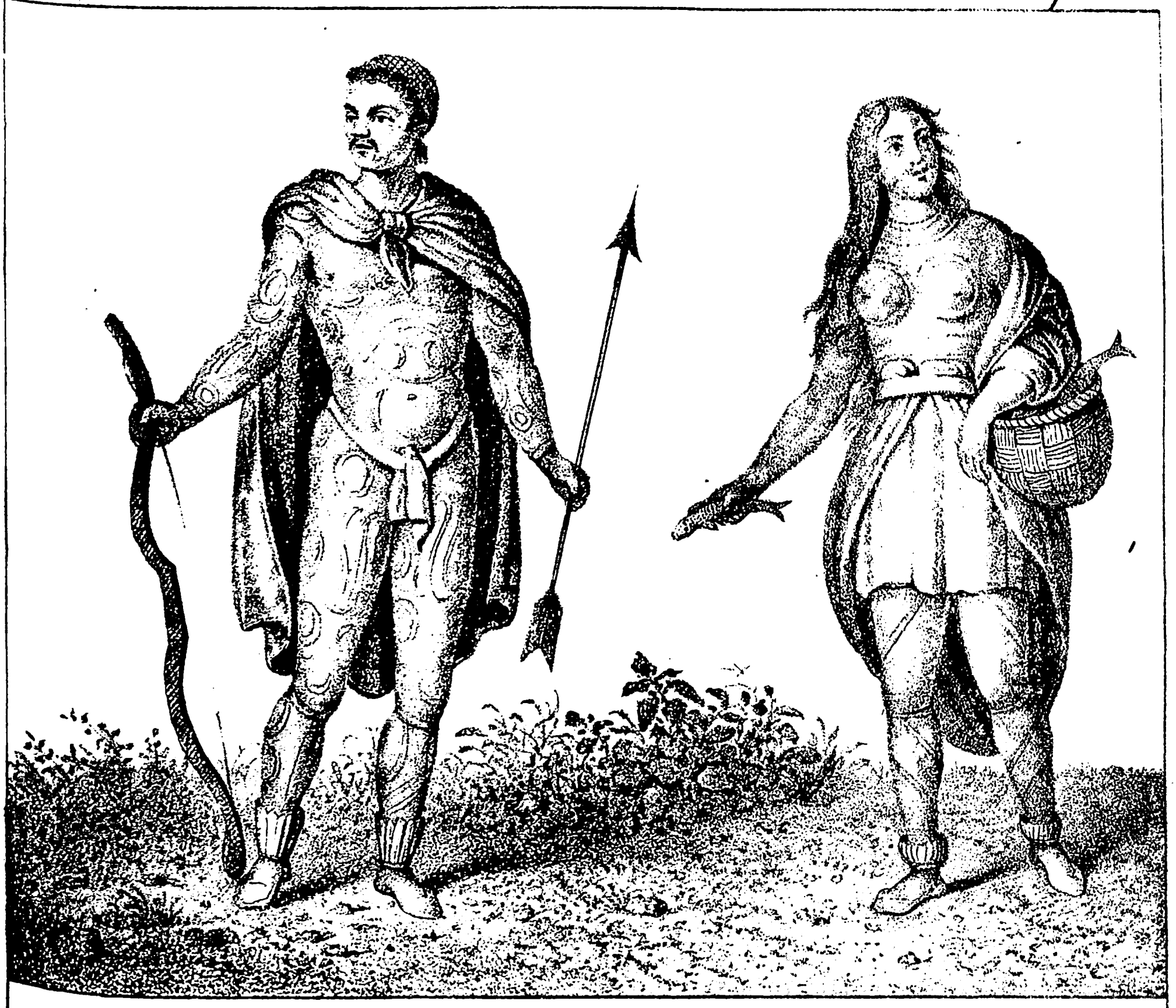

Feuerländer Mann u. Frau.

Buenos Äires.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

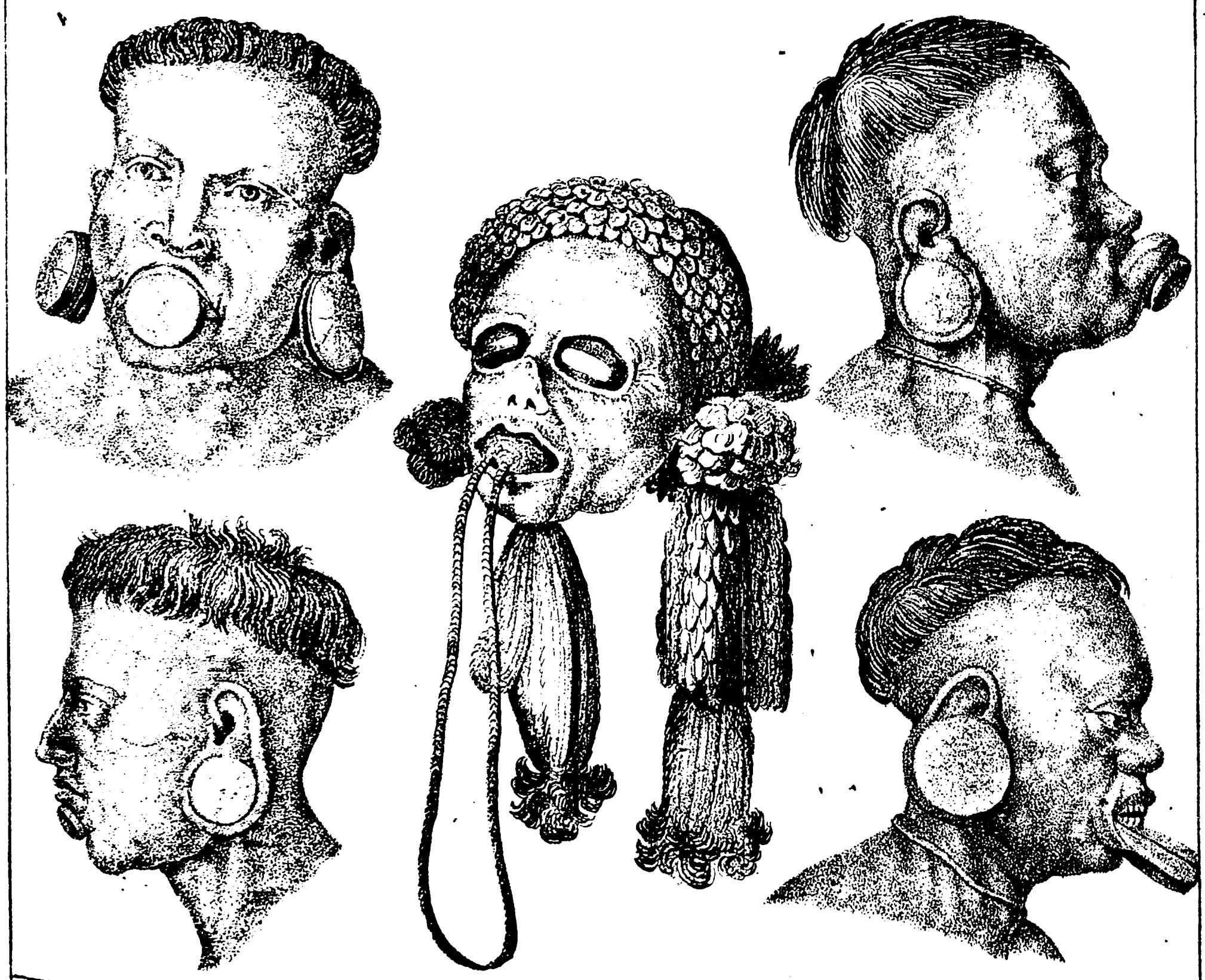

Abbildungen 4. origineller Botocuden Phÿsiognomien nebst 1 Mumienkopf

BIBLIOTHECA REGIA
HAFNIENSIS

Zweikampf der Botocuden am Rio grande de Belmonte.

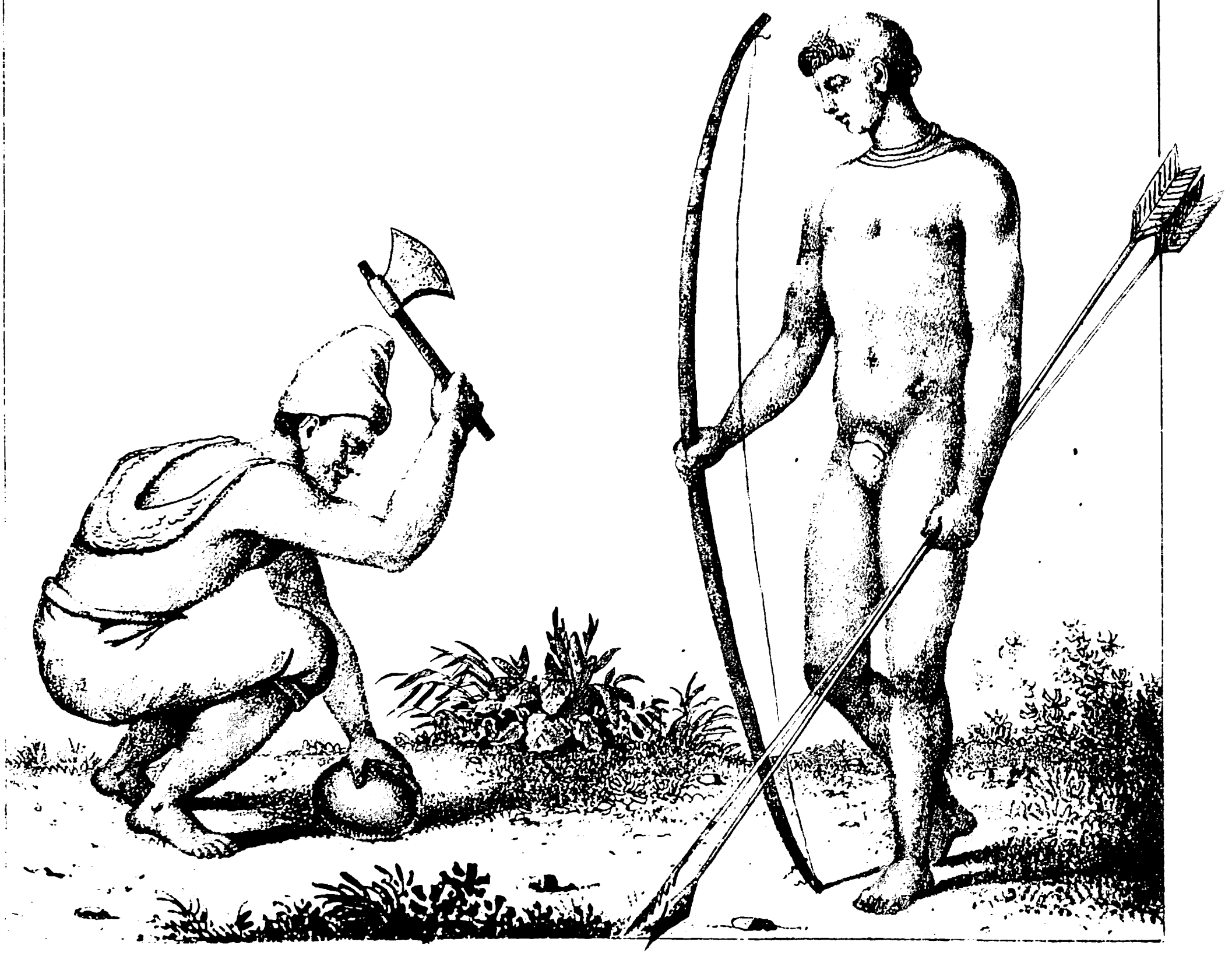

Die Patachos am Rio de Prado

BIBLIOTHECA REGIA · SIGILLATA HAFNIENSIS

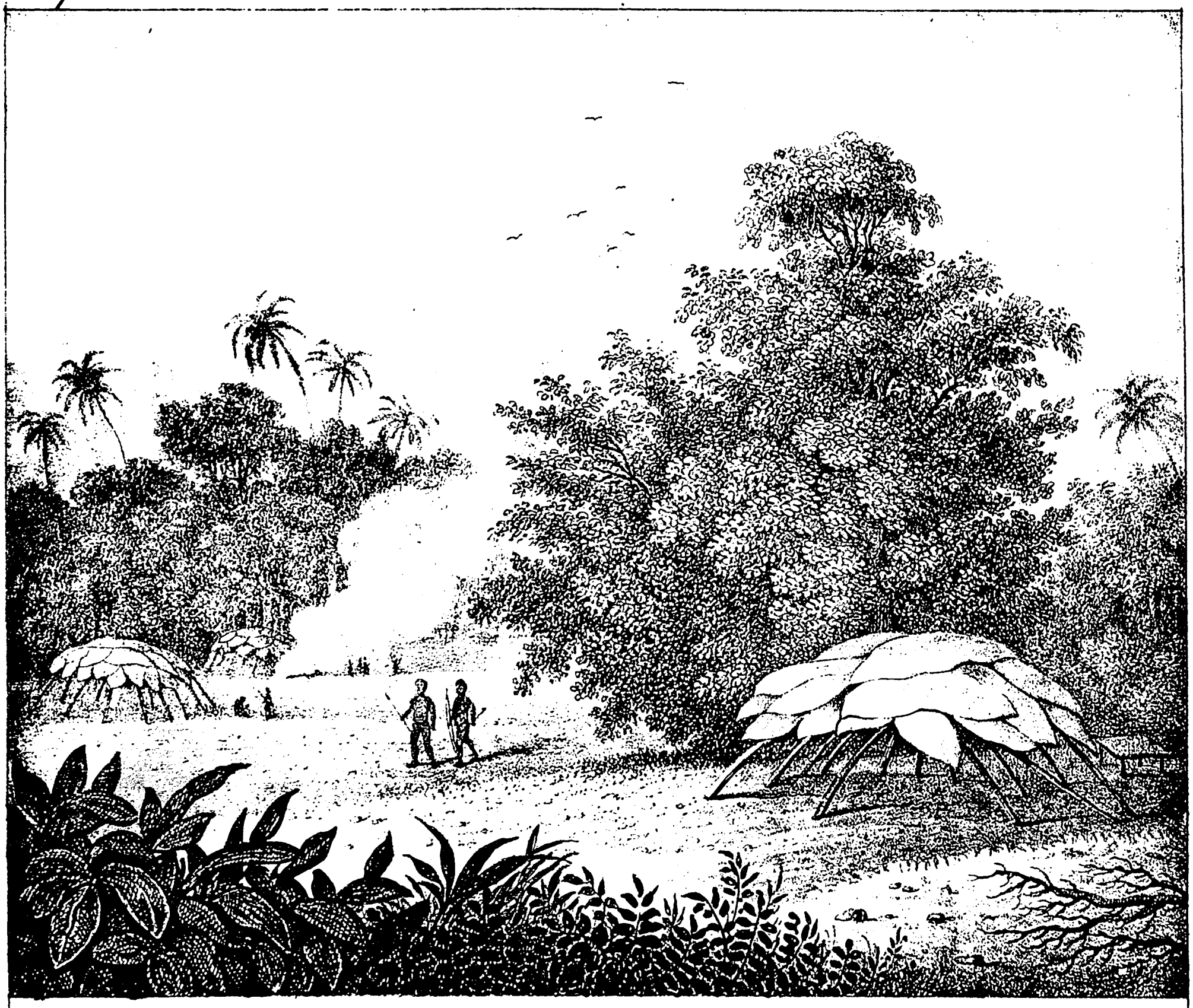

Hütten der Patachos.

Puris in ihrer Hütte.

Gruppe einiger Camacans.

Tanzfest der brasilianischen Camacans.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

1.

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

Kriegsschaften u Zierrathen der brasilianischen Wilden.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

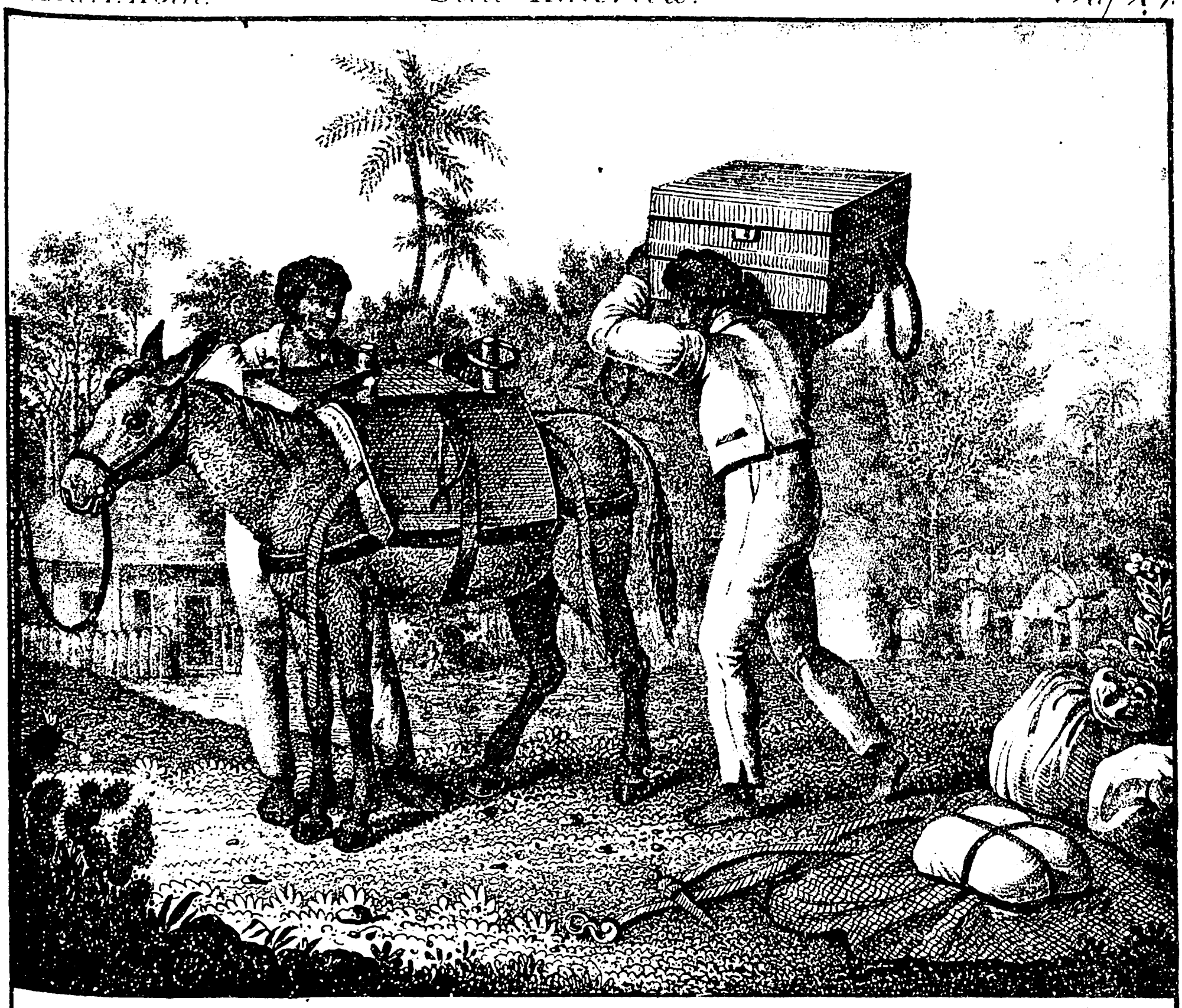

Das Beladen der Maulthiere zur Reise.

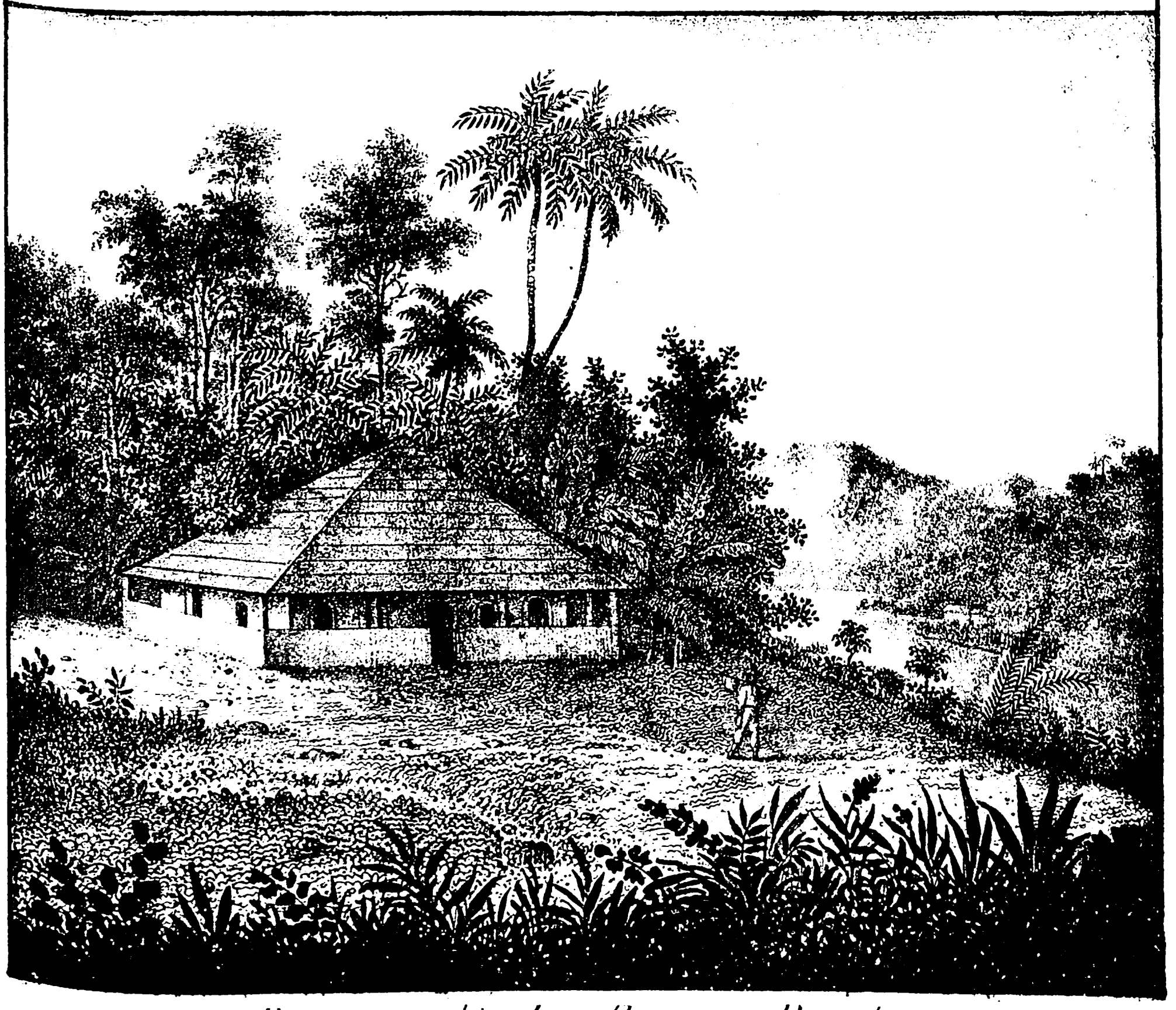

Brasilianisches Landhaus am Paraiba.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Brasilianische Jäger.

Die Jagd der Unze.

BIBLIOTHECA REGIA
HAFNIENSIS

Soldaten zu Linhares in ihren Panzerröcken.

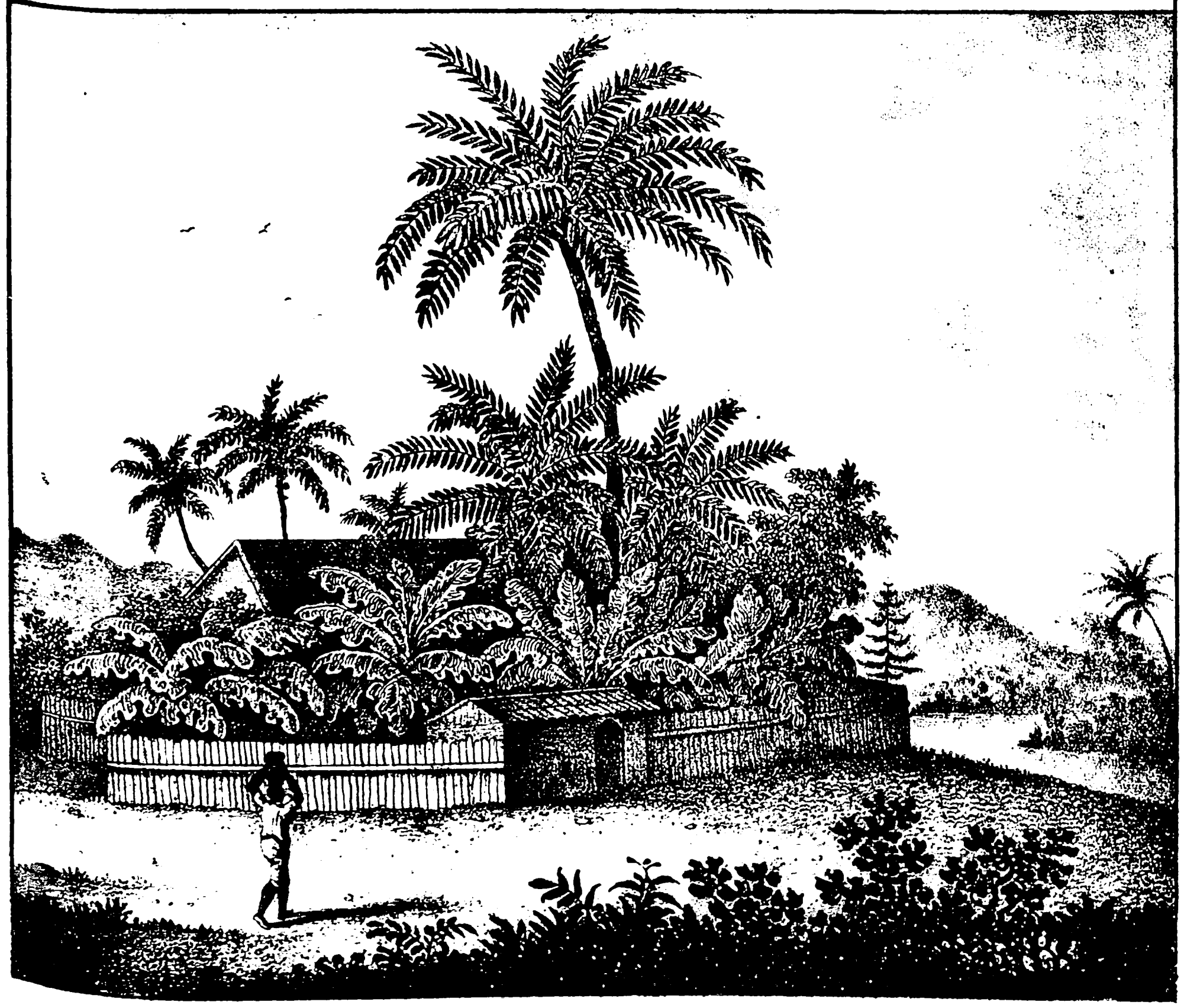

Brasilianische Pflanzenwohnung

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

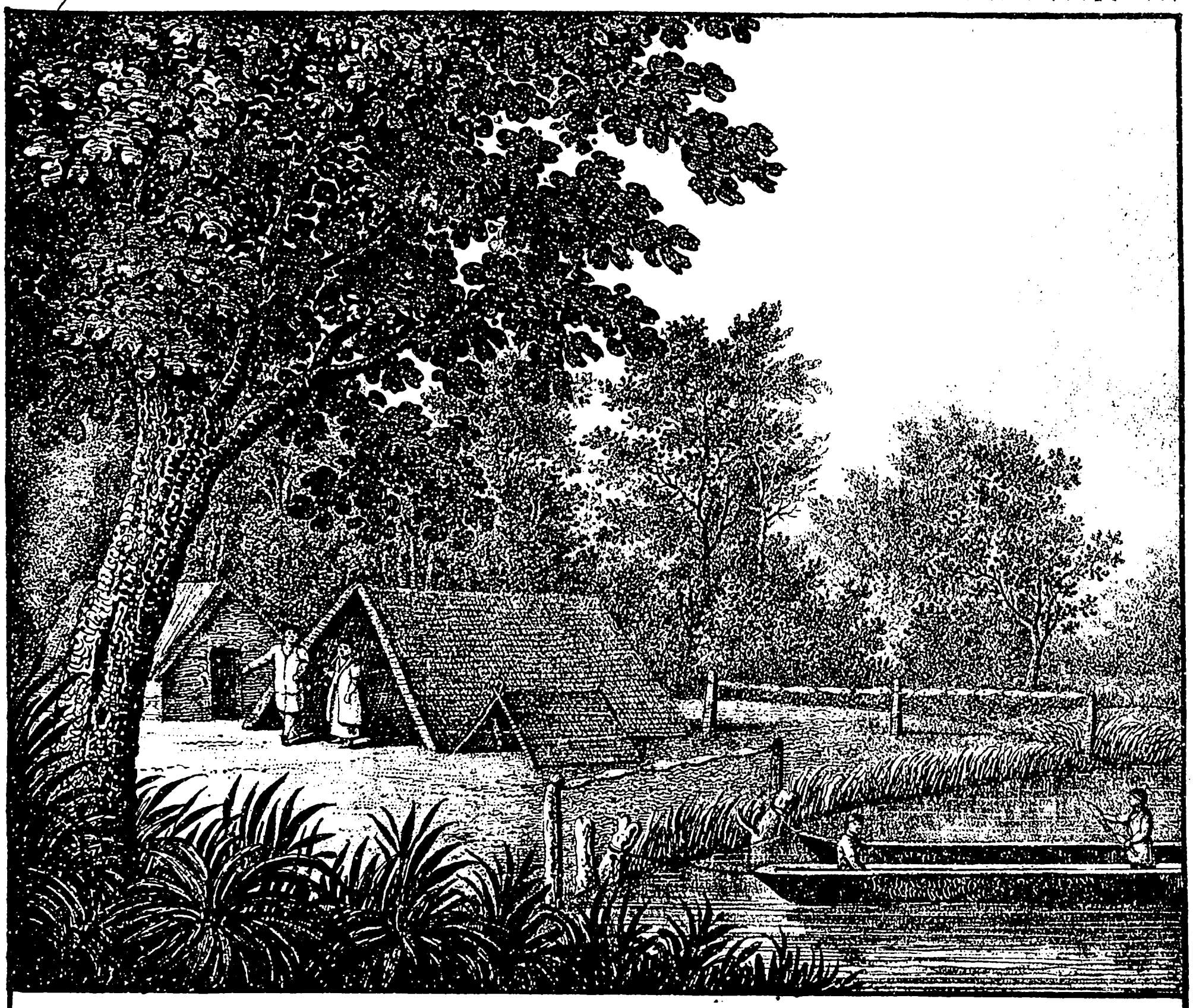

Fischer-Hütte am Flusse Braganza.

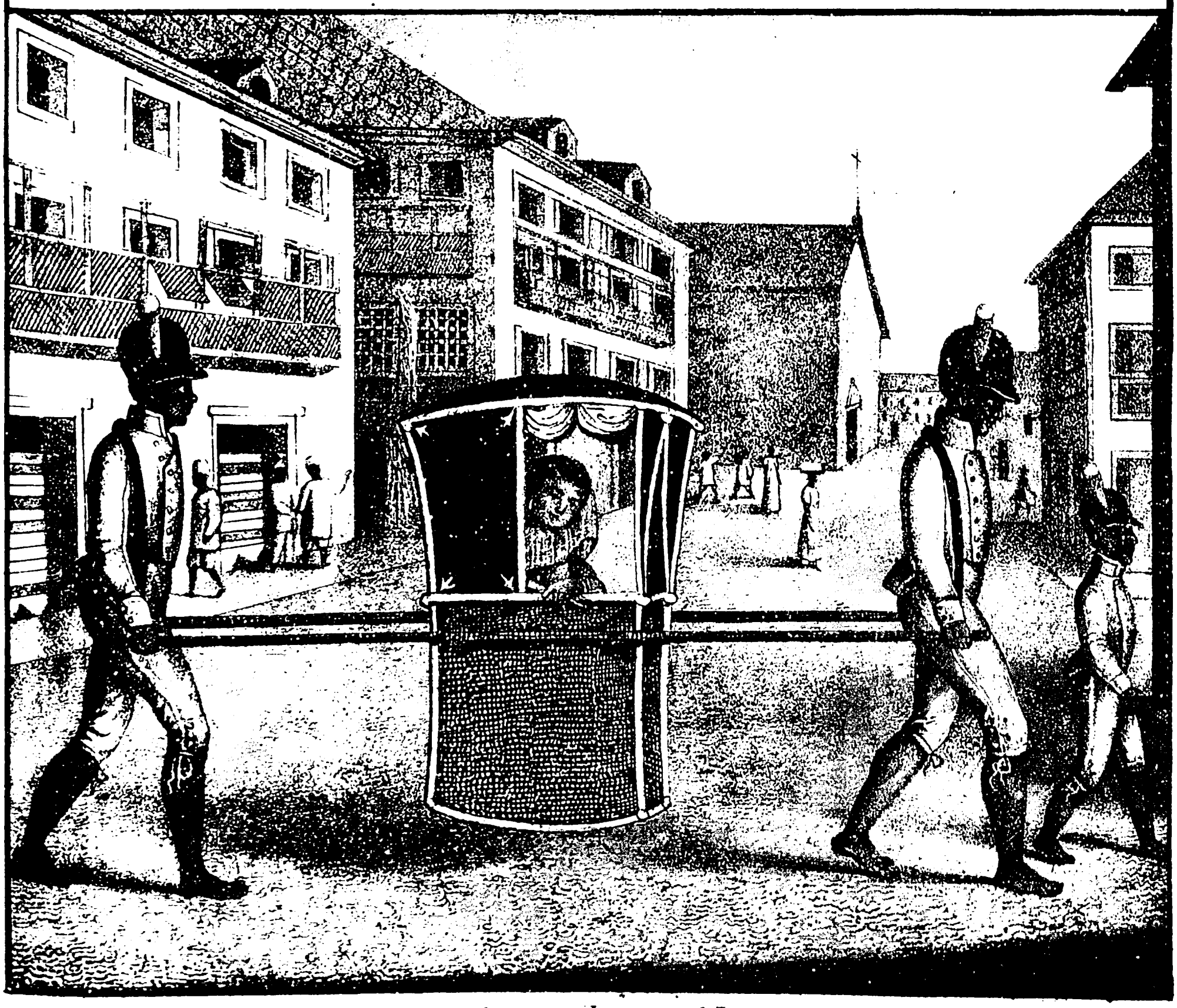

Eine Dame die sich zur Visite tragen lässt.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Das Einfangen der Ochsen durch die Vaqueiros.

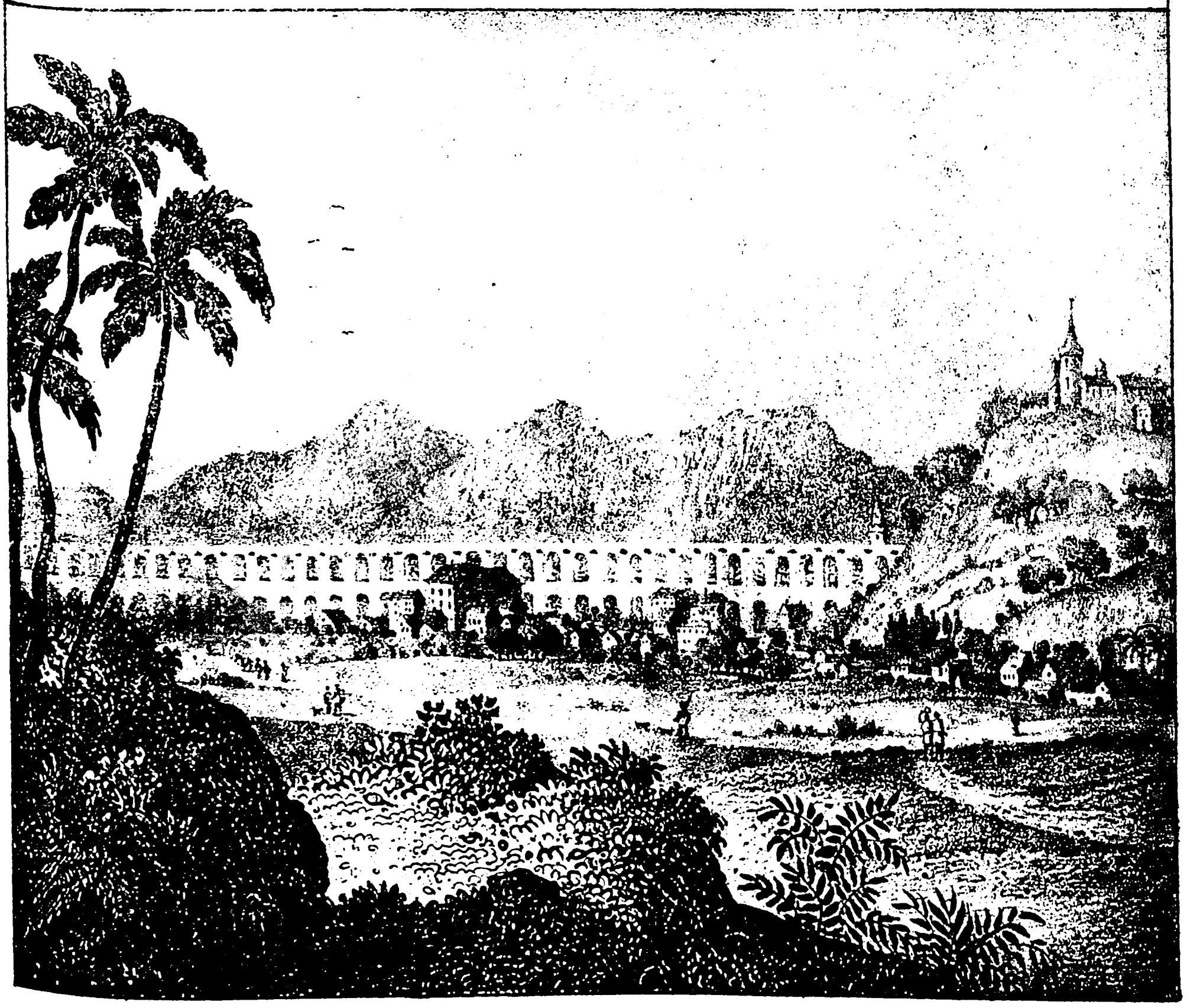

Rio Janeiro.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

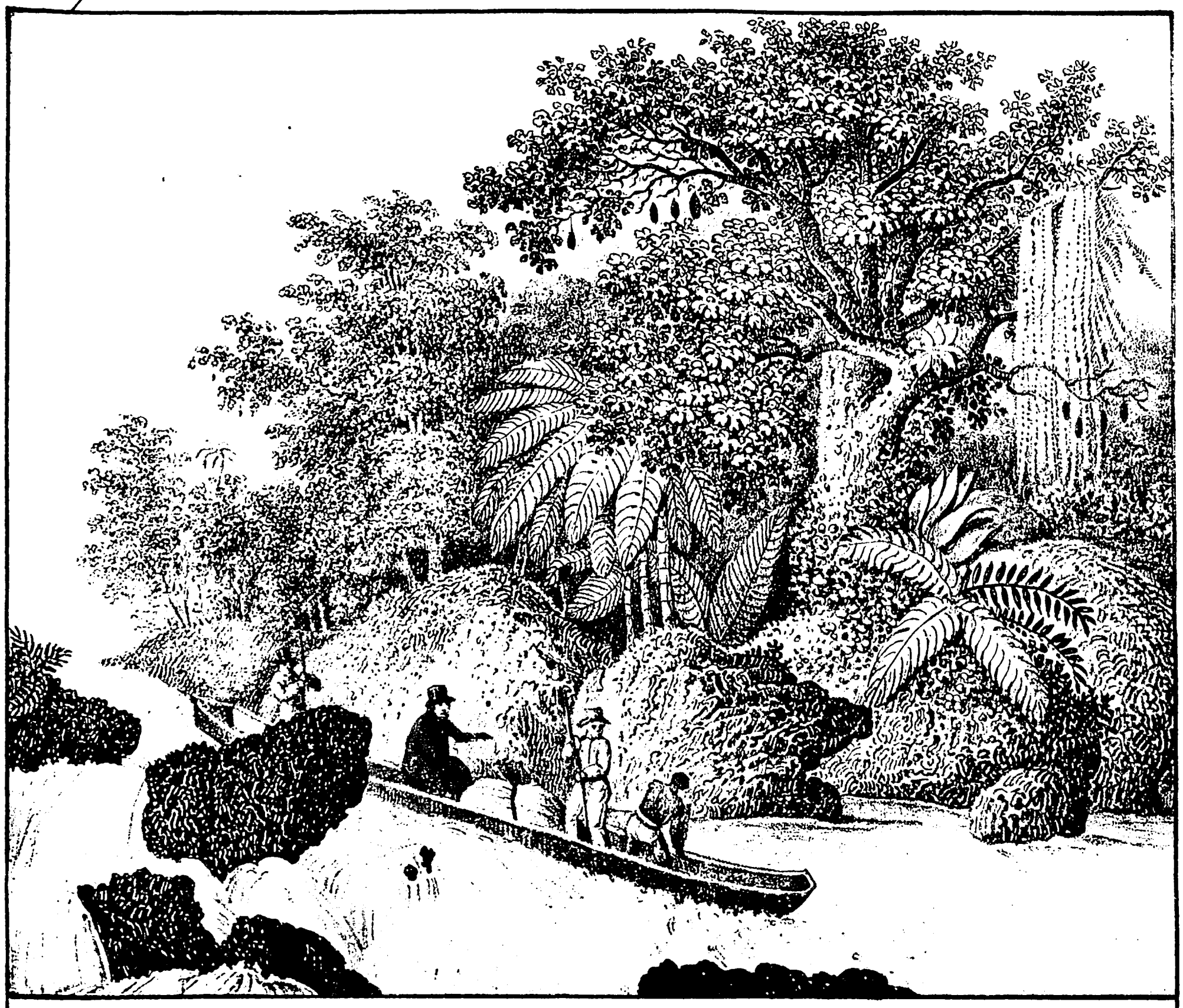

Schiffahrt über die Felsen des Ilhéos.

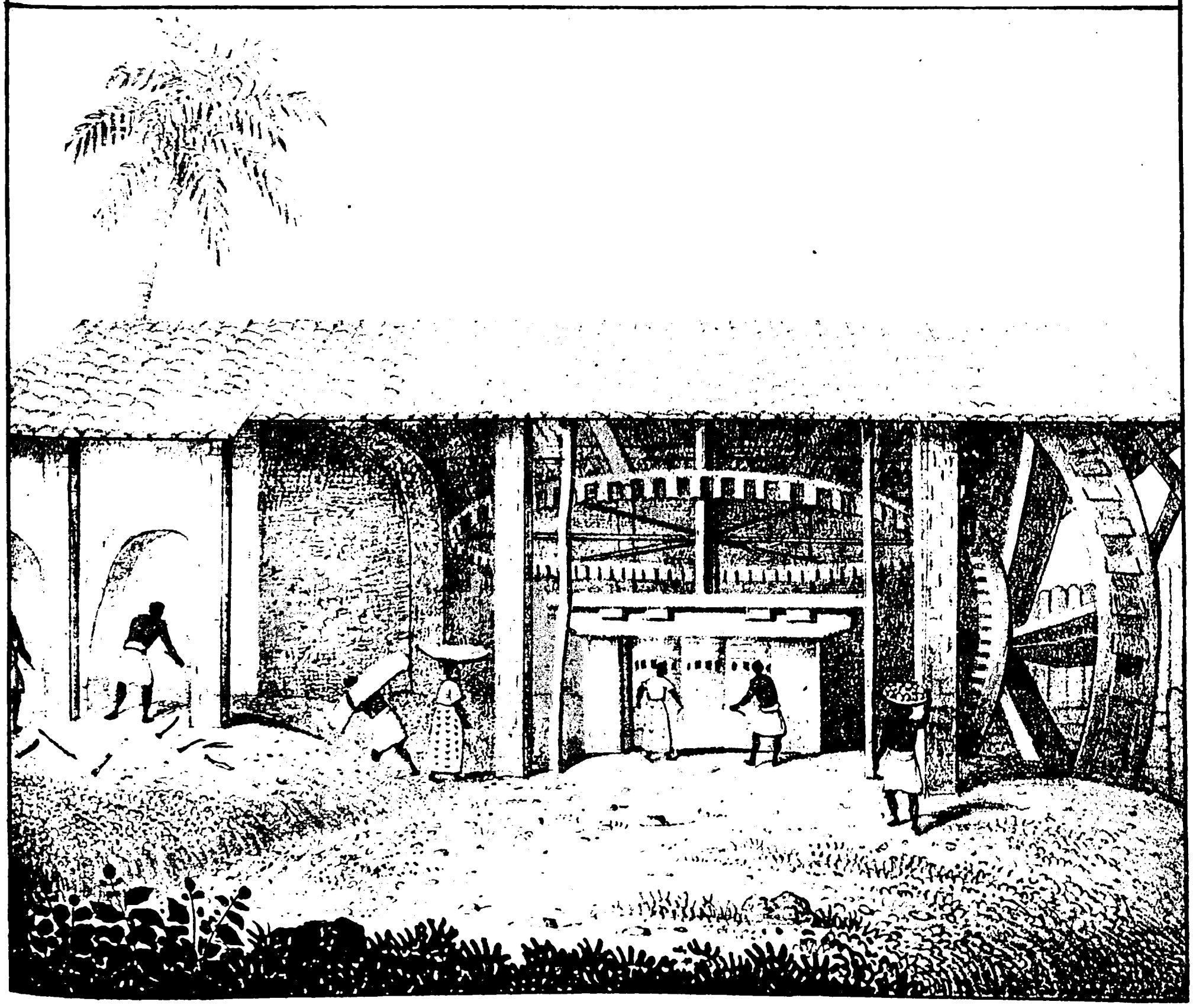

Zuckermühle.

BIBLIOTHECA REGIA MONACENSIS

Ein Baumwollenpflanzer.

Pflanzer und Frau auf der Reise.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

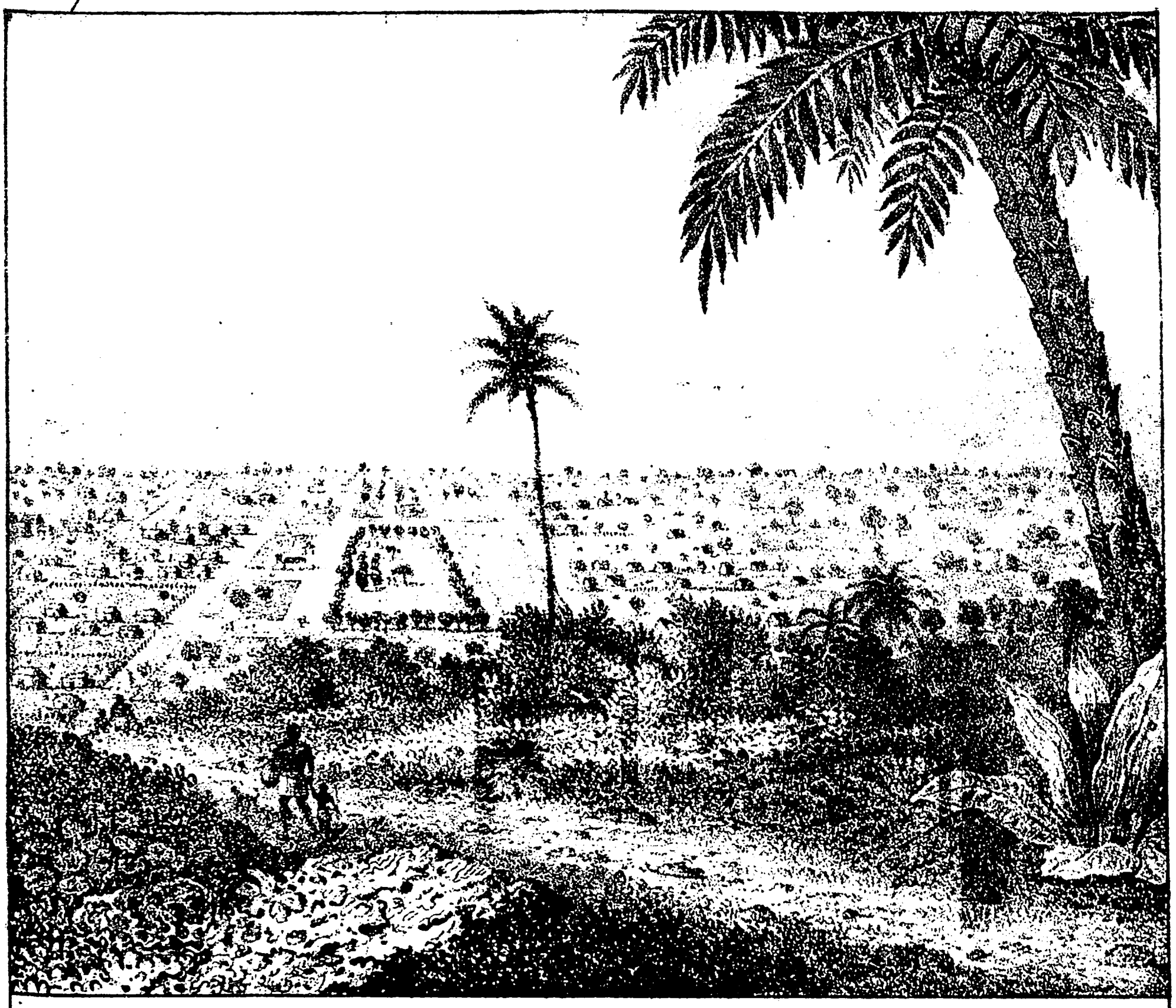

Bombarde.

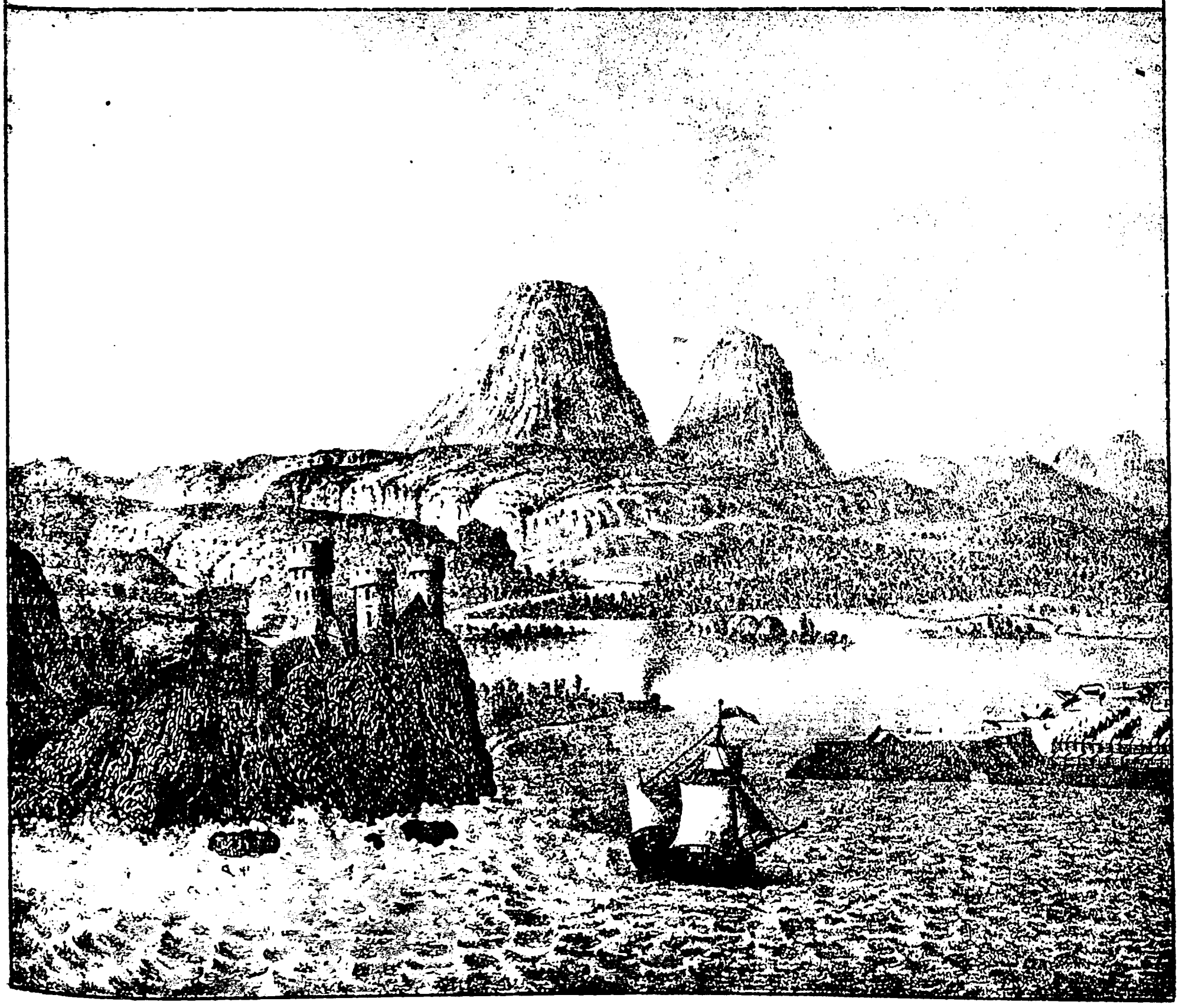

Hawanah.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Neuholländer.

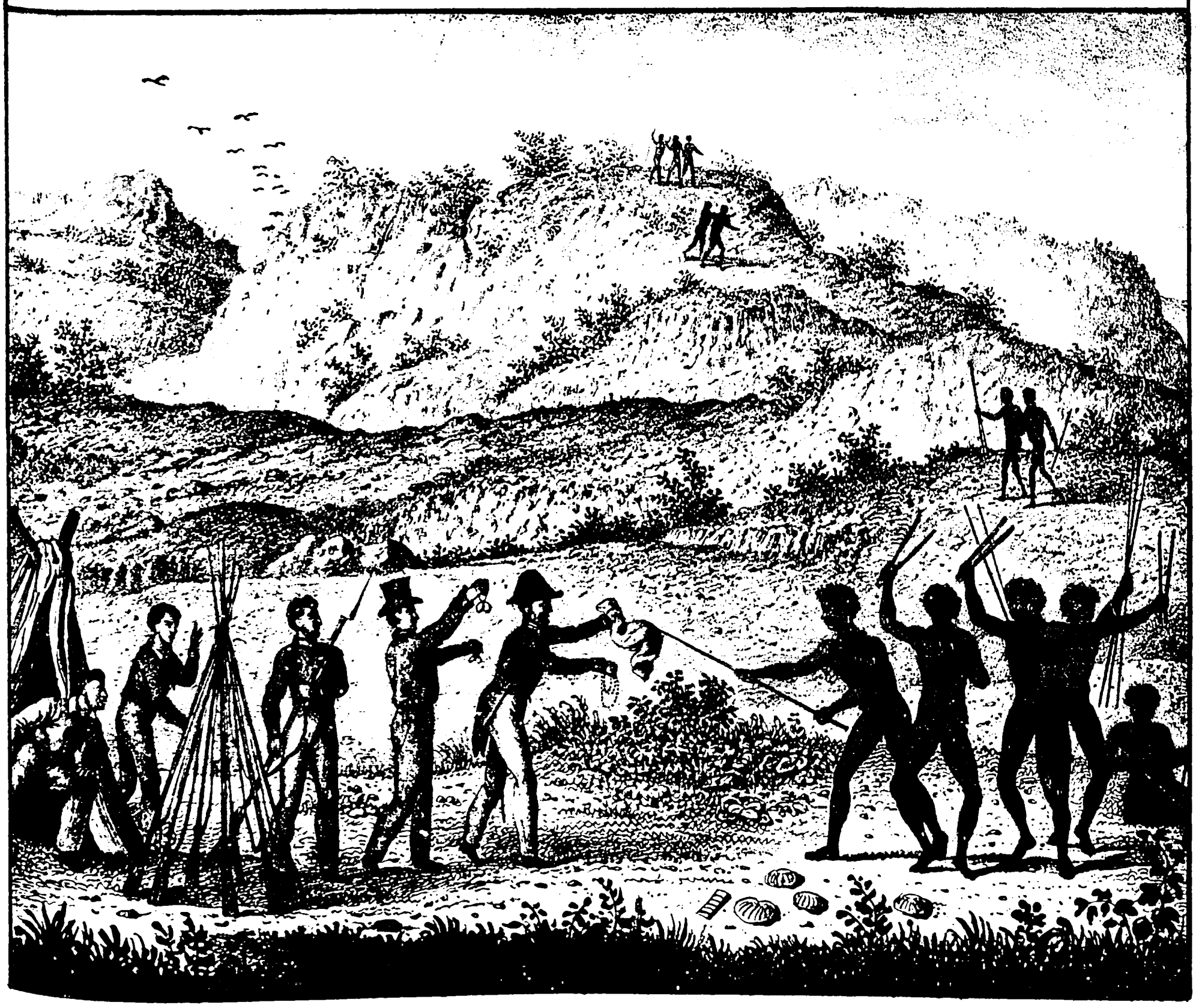

Zusammentreffen mit den Wilden.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

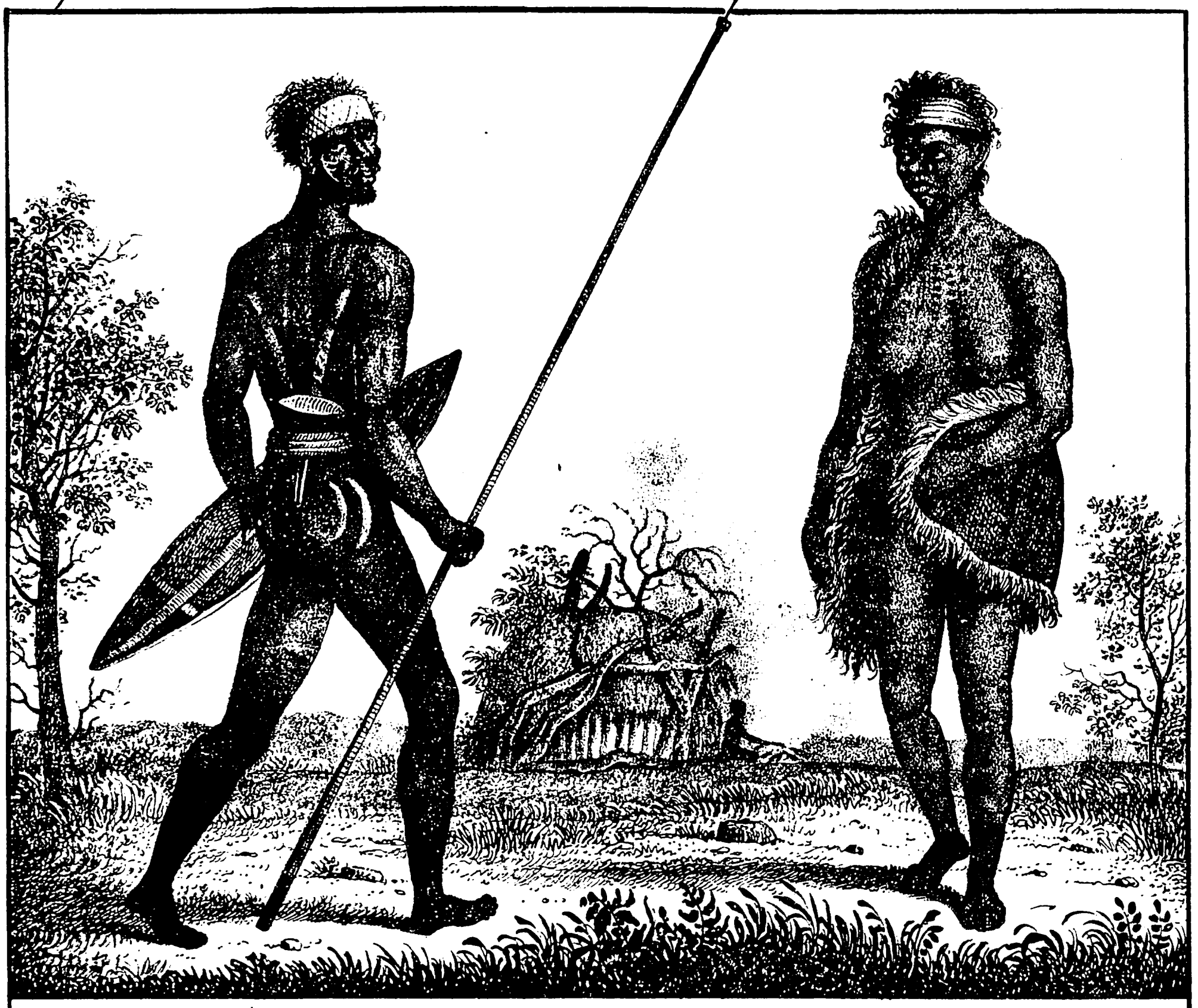

Neuholländischer Krieger. Neuholländerin.

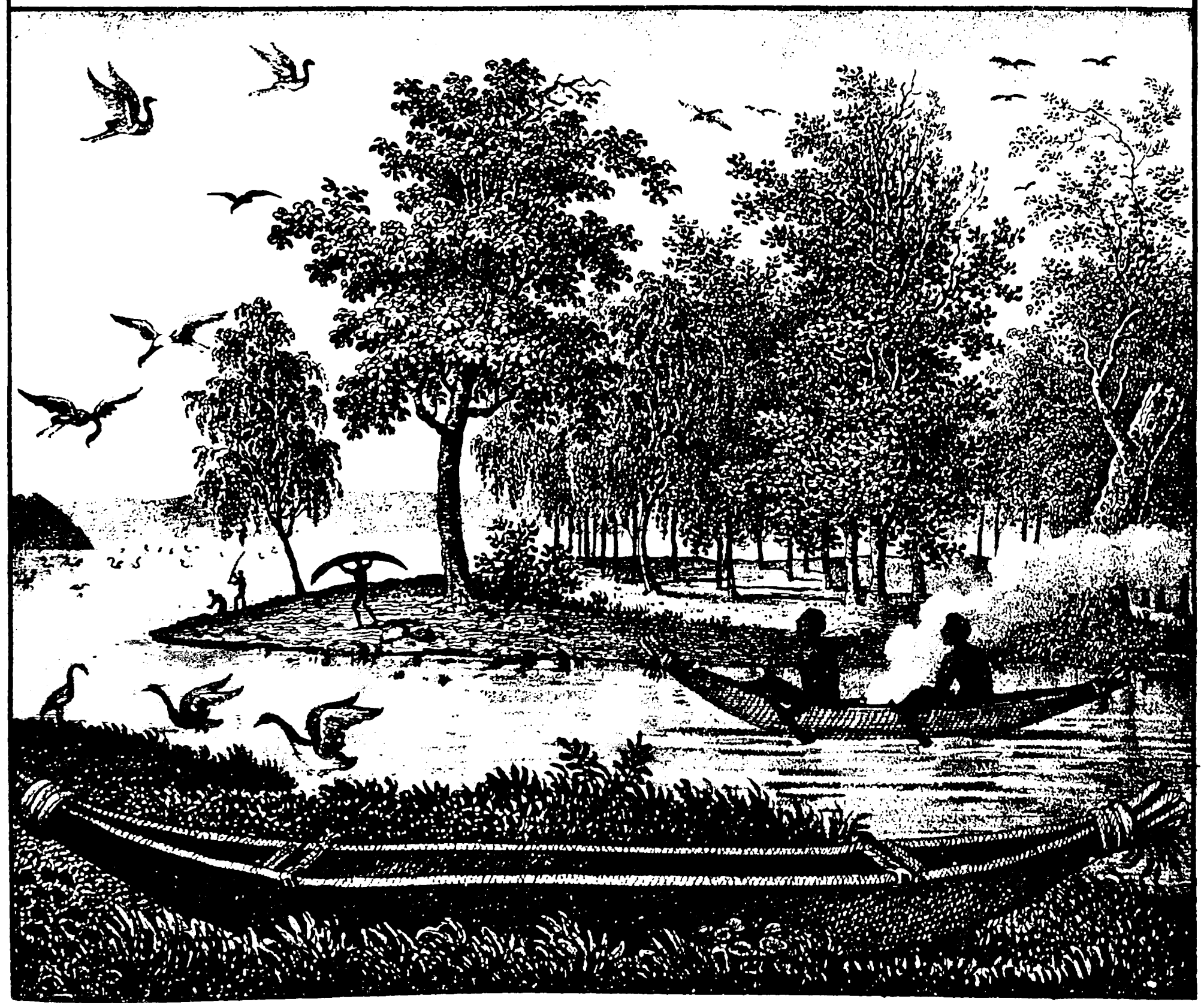

Neuholländische Schiffahrt.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

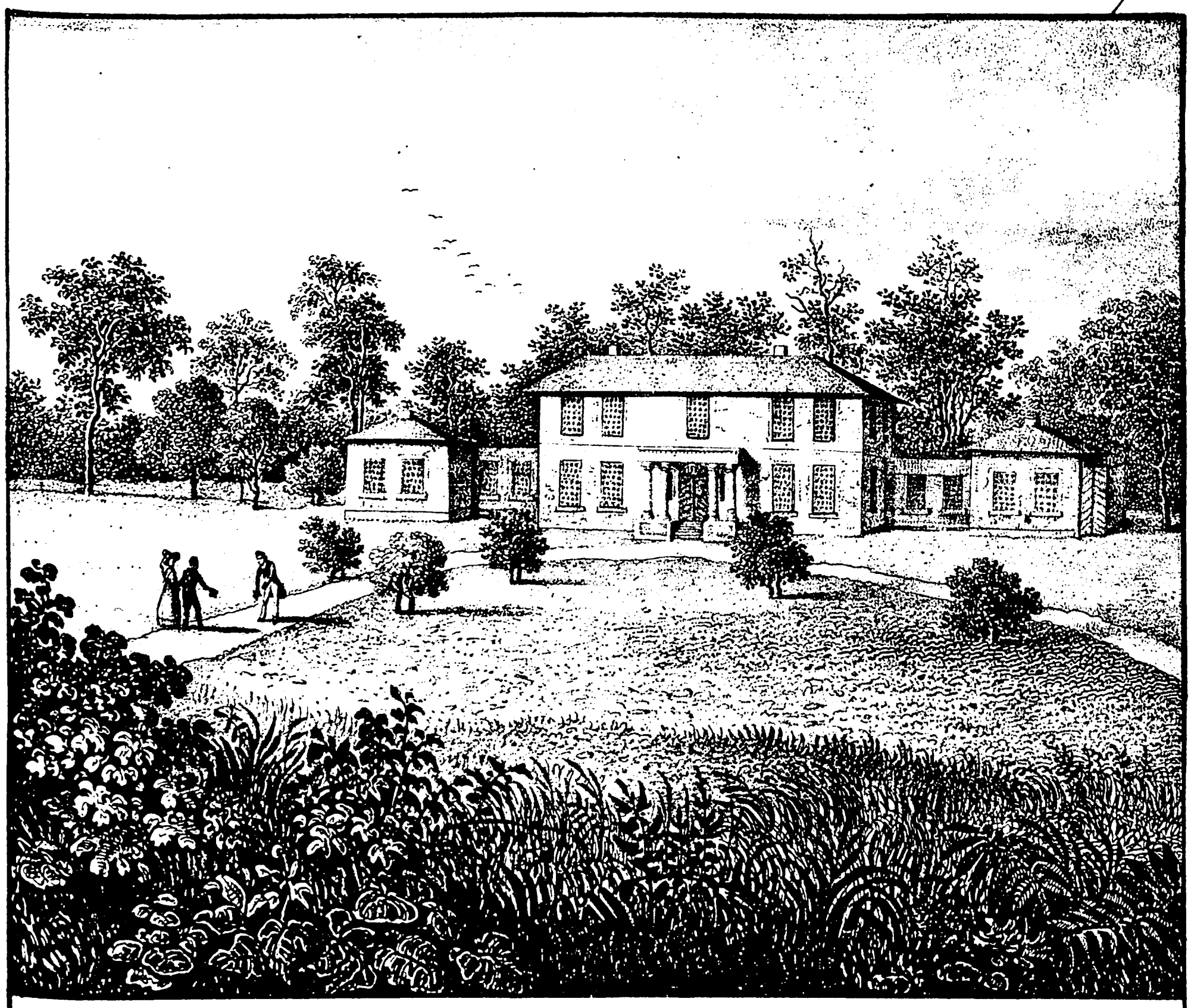

Port_Jackson.

Beerdigungs Gebrauch der Wilden.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

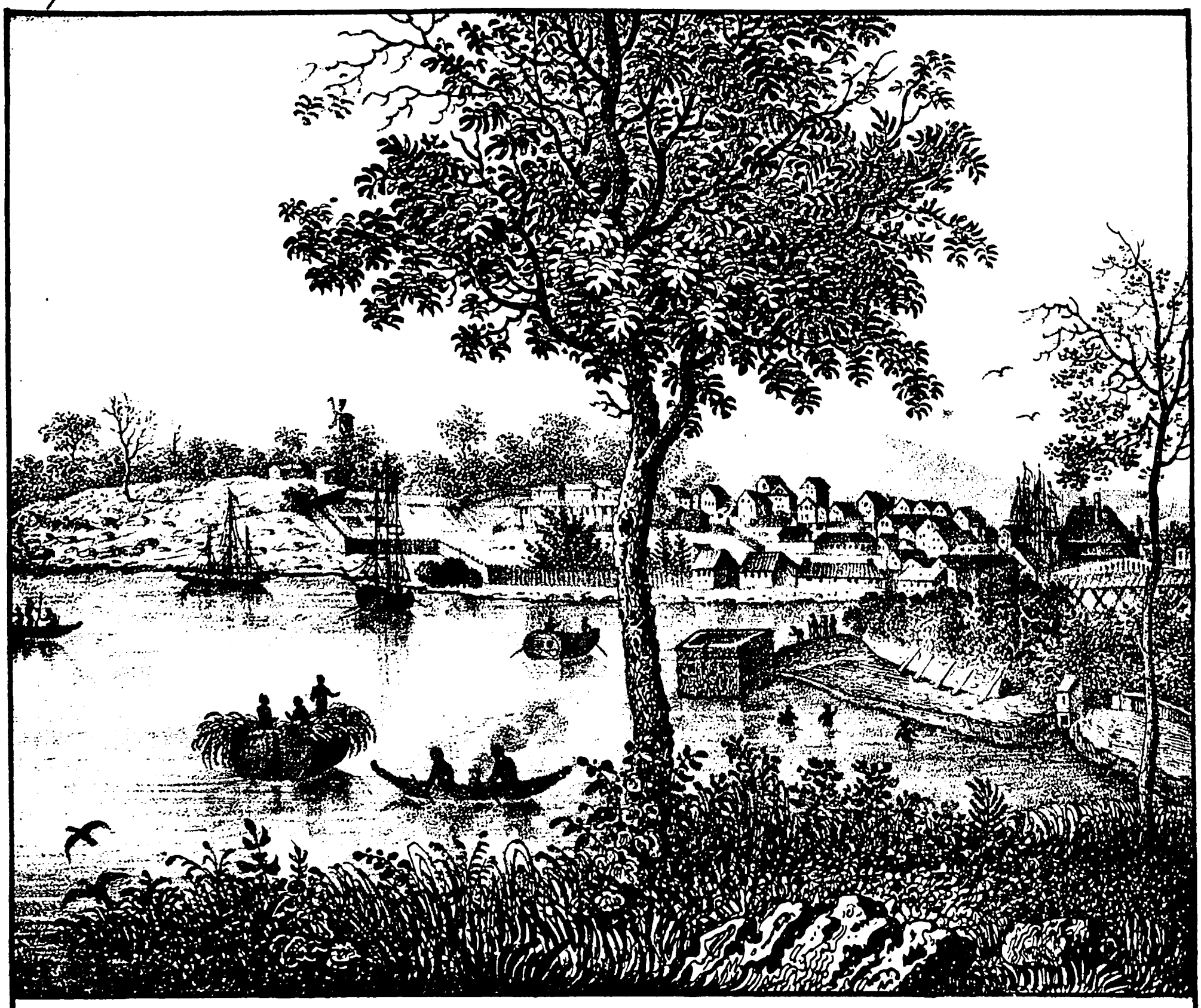

Sydney.

Die Wilden der blauen Berge.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

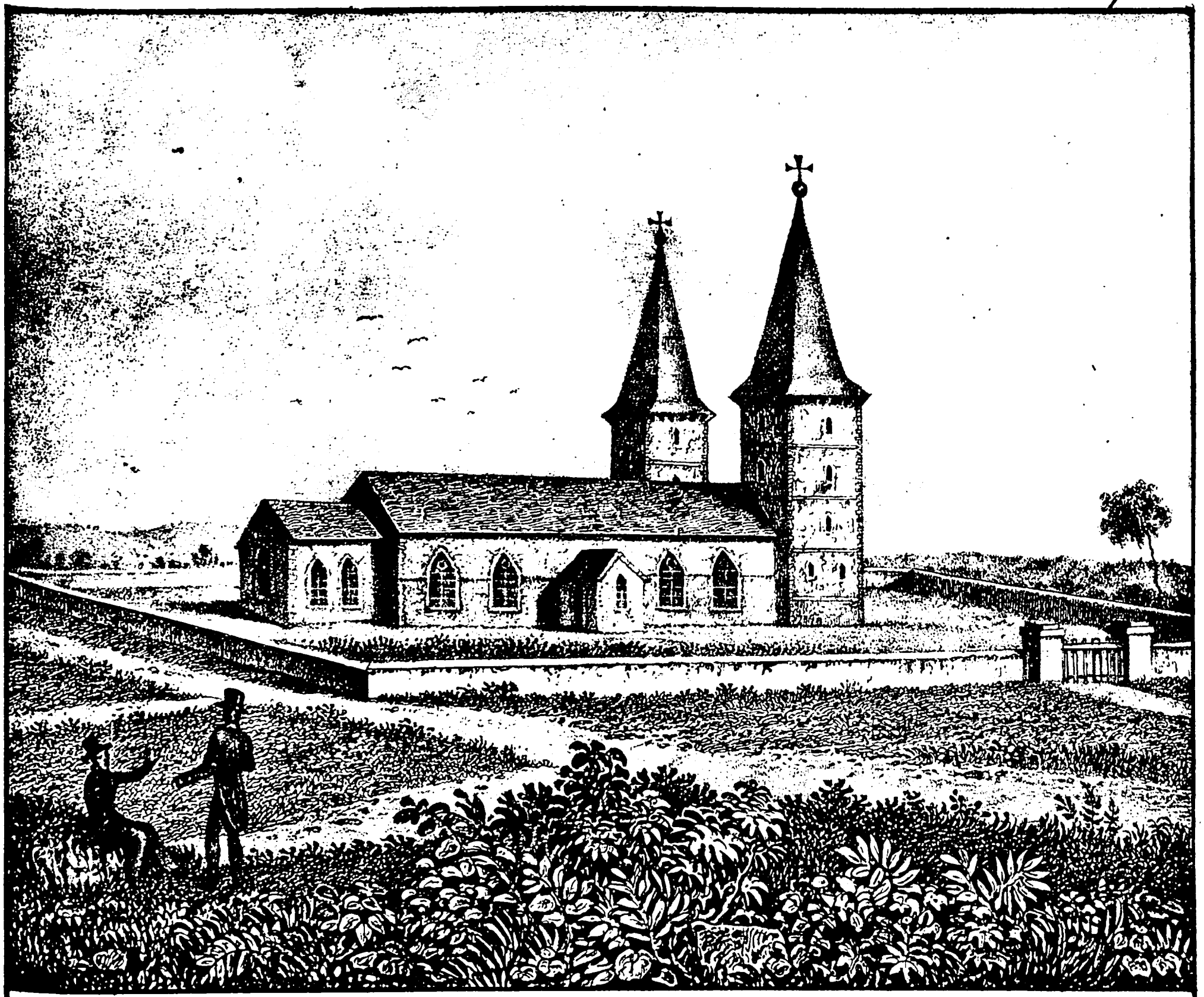

Die Kirche von Paramata.

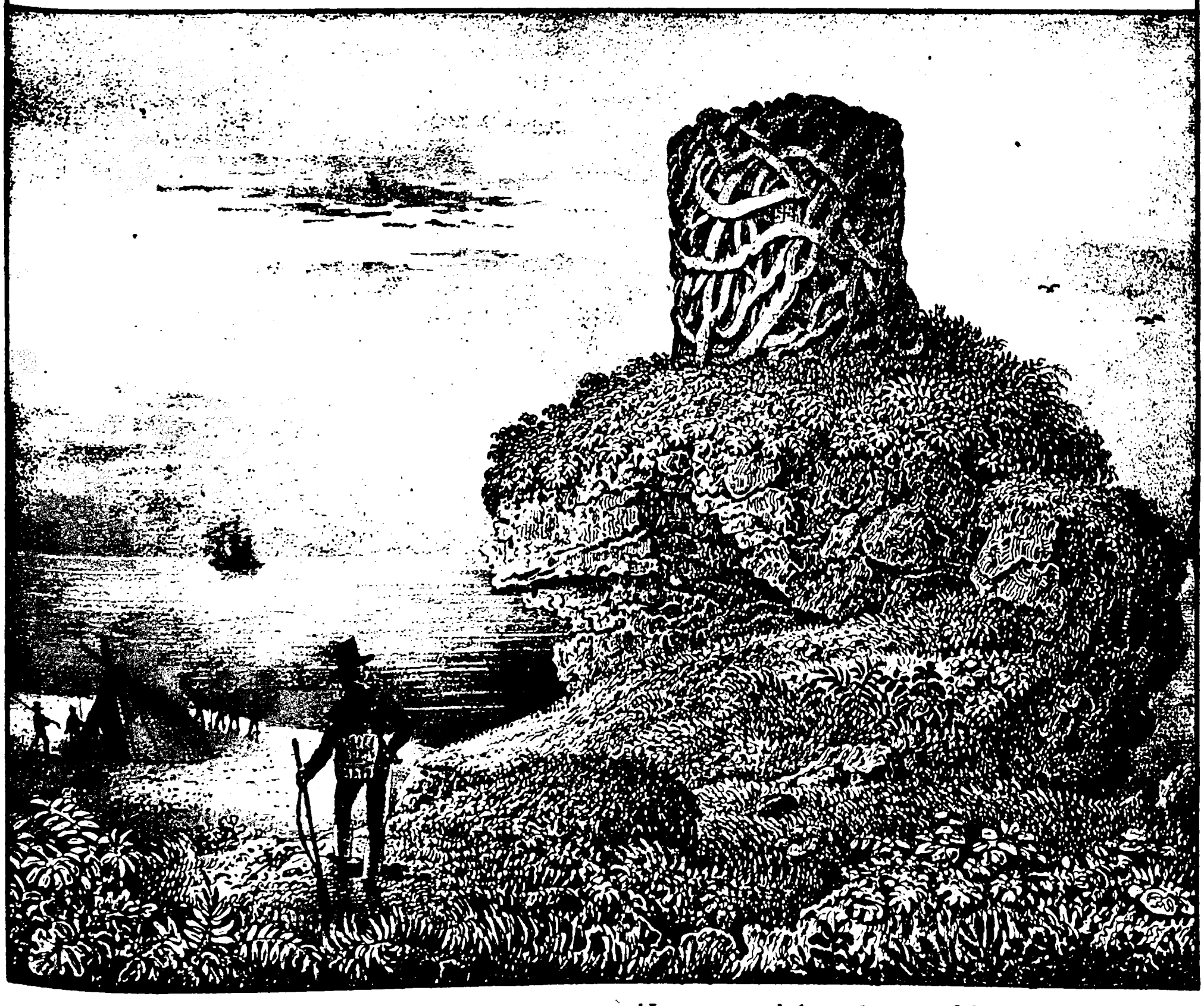

Die Seehundsbai und grosses Nest auf der Insel Hartik.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

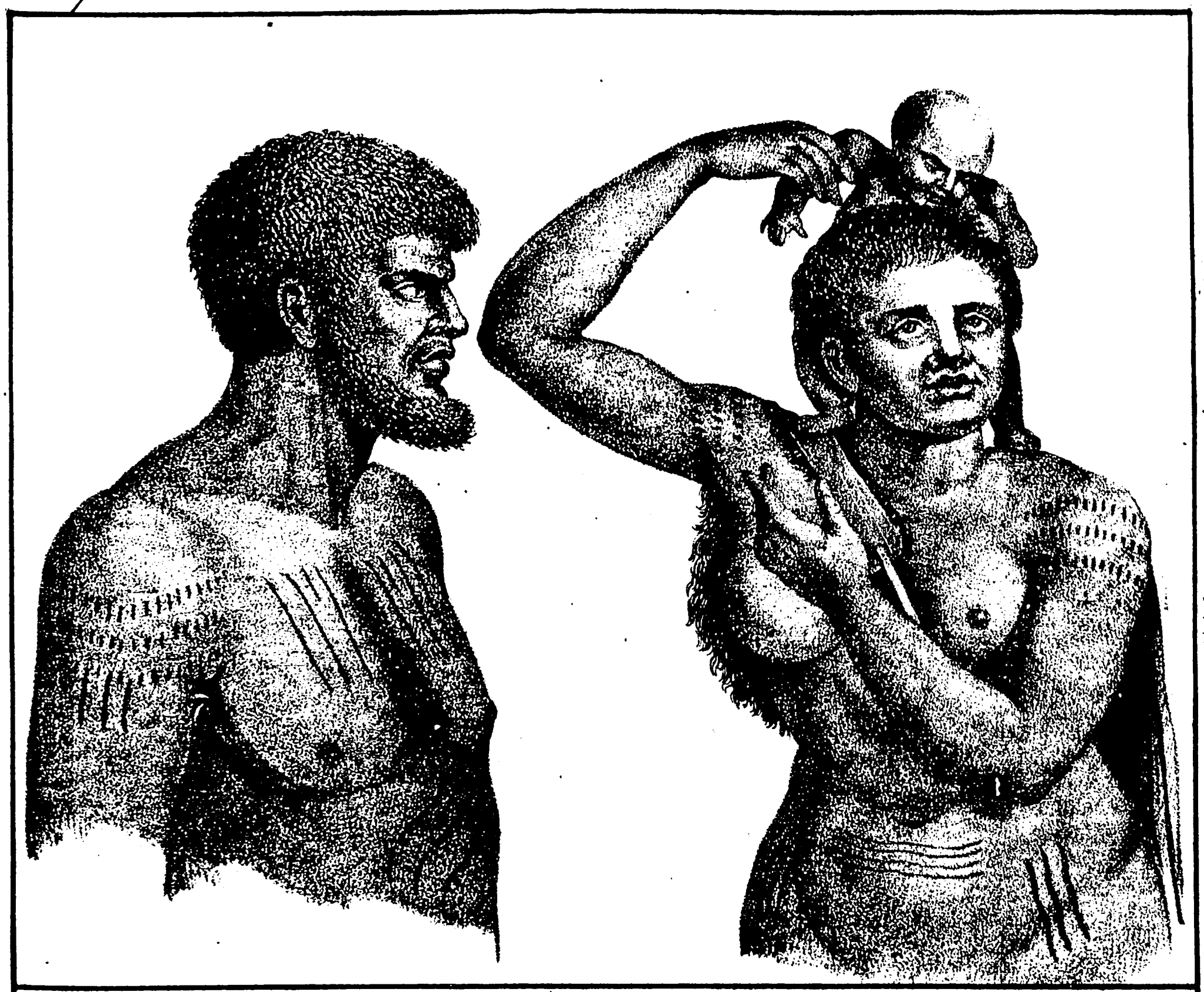

Ein Mann, Frau und Kind von Vandiemensland.

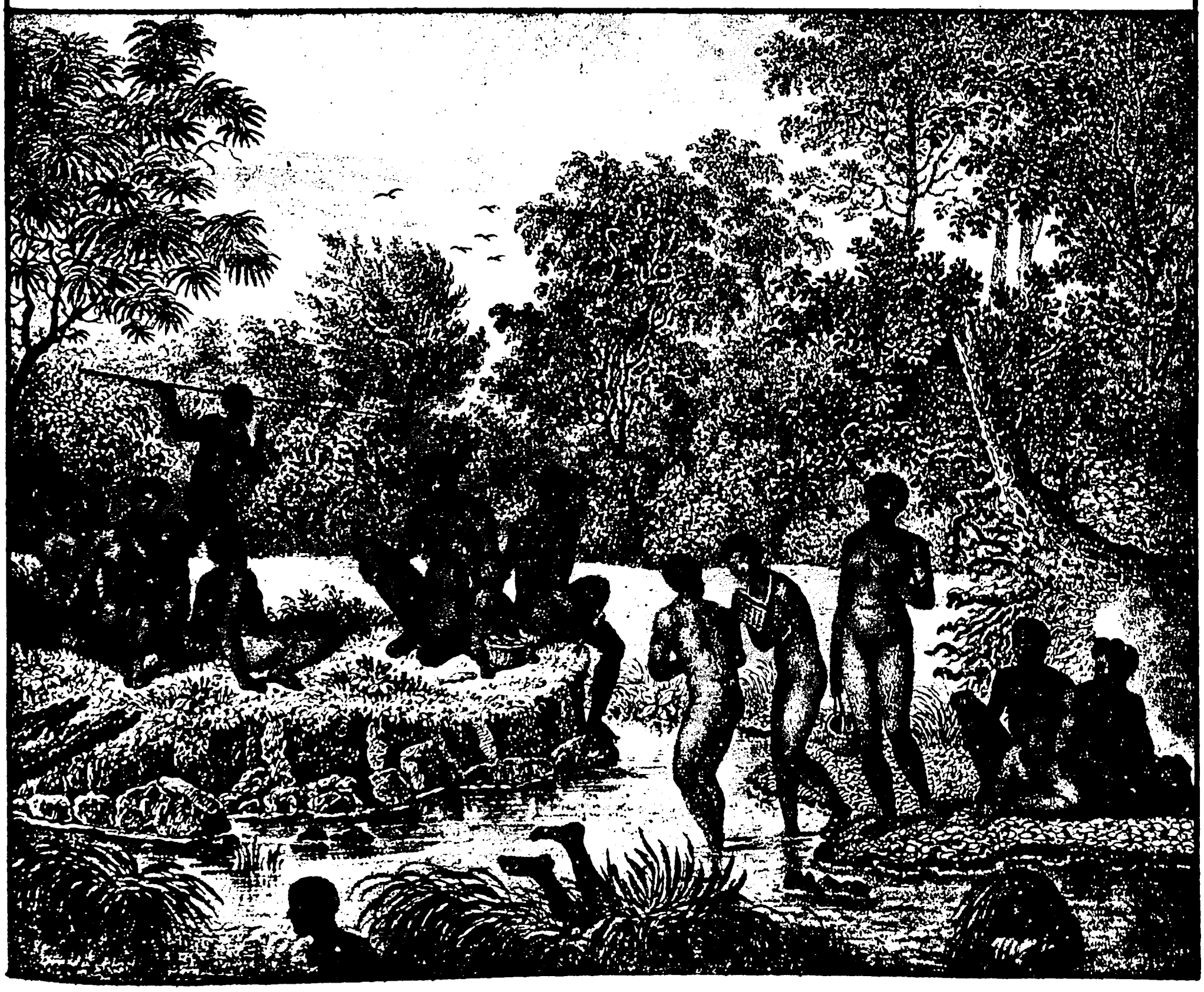

Fischfang der Wilden von Vandiemensland.

BIBLIOTHECA REGIA · SIGISMUNDI · HAFNIENSIS

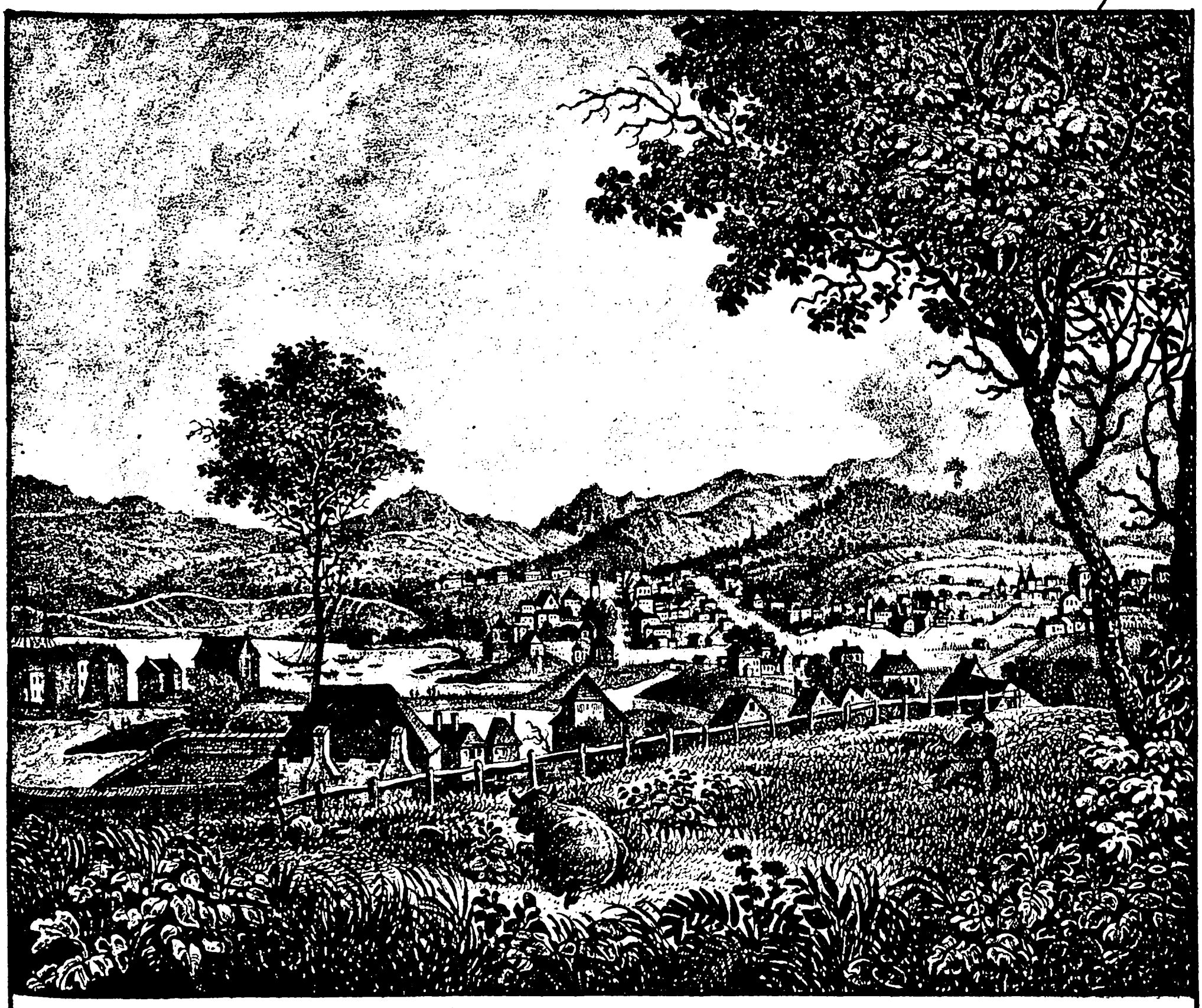

Hobart-Town.

Die Bewohner der Papusinseln.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

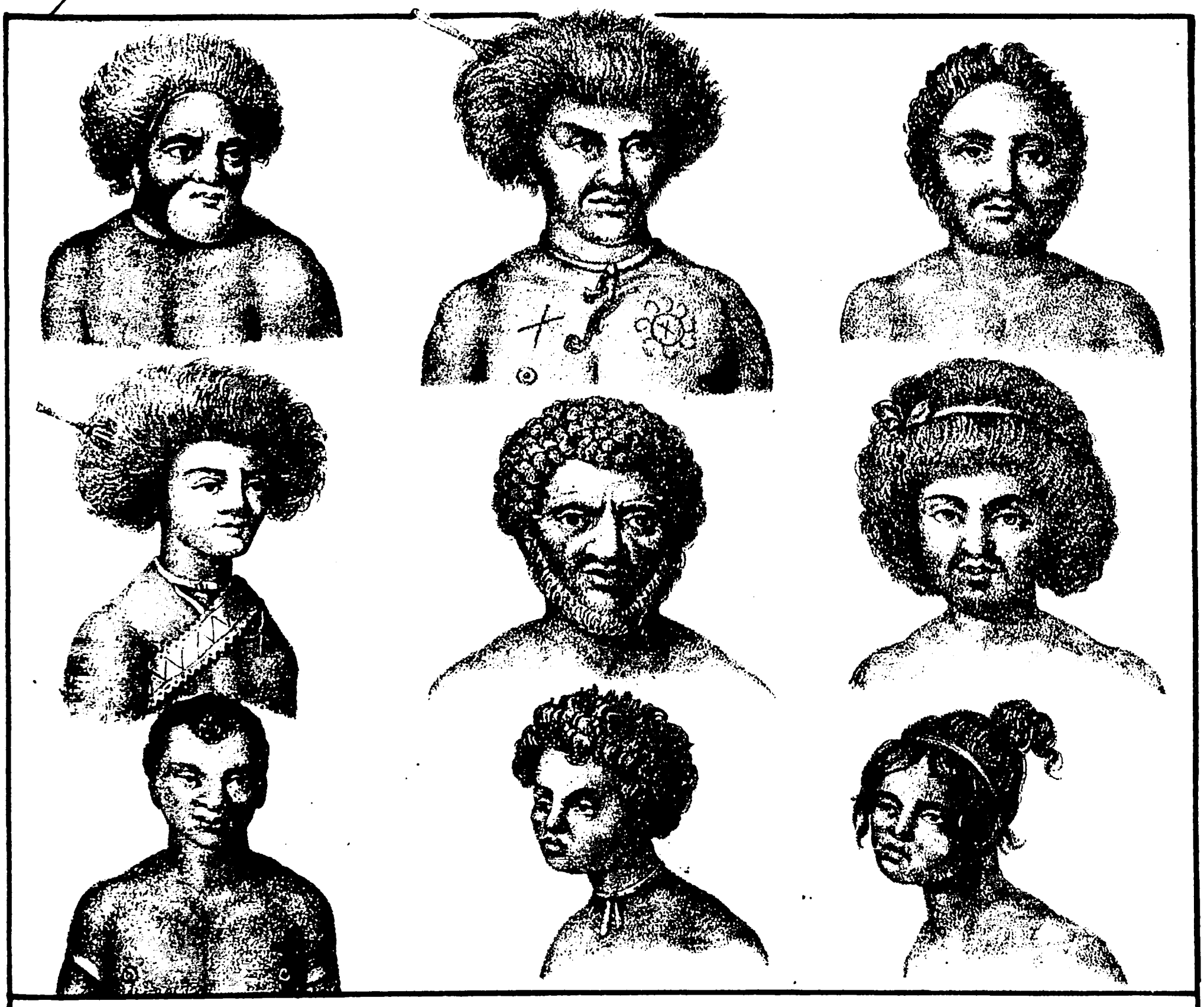

Die Papuas, als Küstenbewohner.

Bewohner der Insel Banuki.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Häuser auf Pfählen.

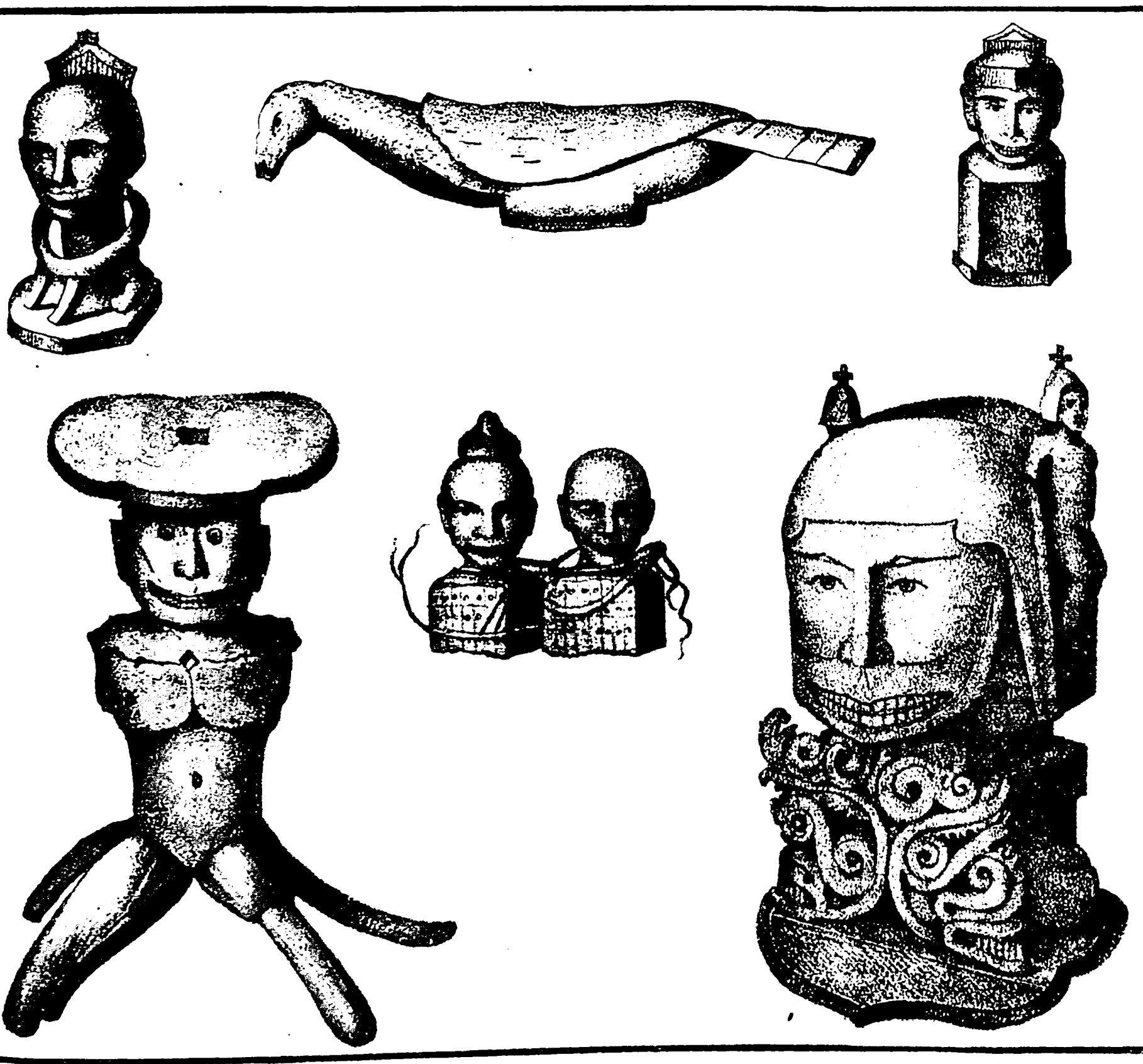

Götterbilder auf der Insel Ramak.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Ansicht der Admiralitätsinseln.

. Van Island (Carterebai.)

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Gräber der Kinder auf den Salomonisinseln.

Kahn der Bewohner auf der Insel Arfaciden.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

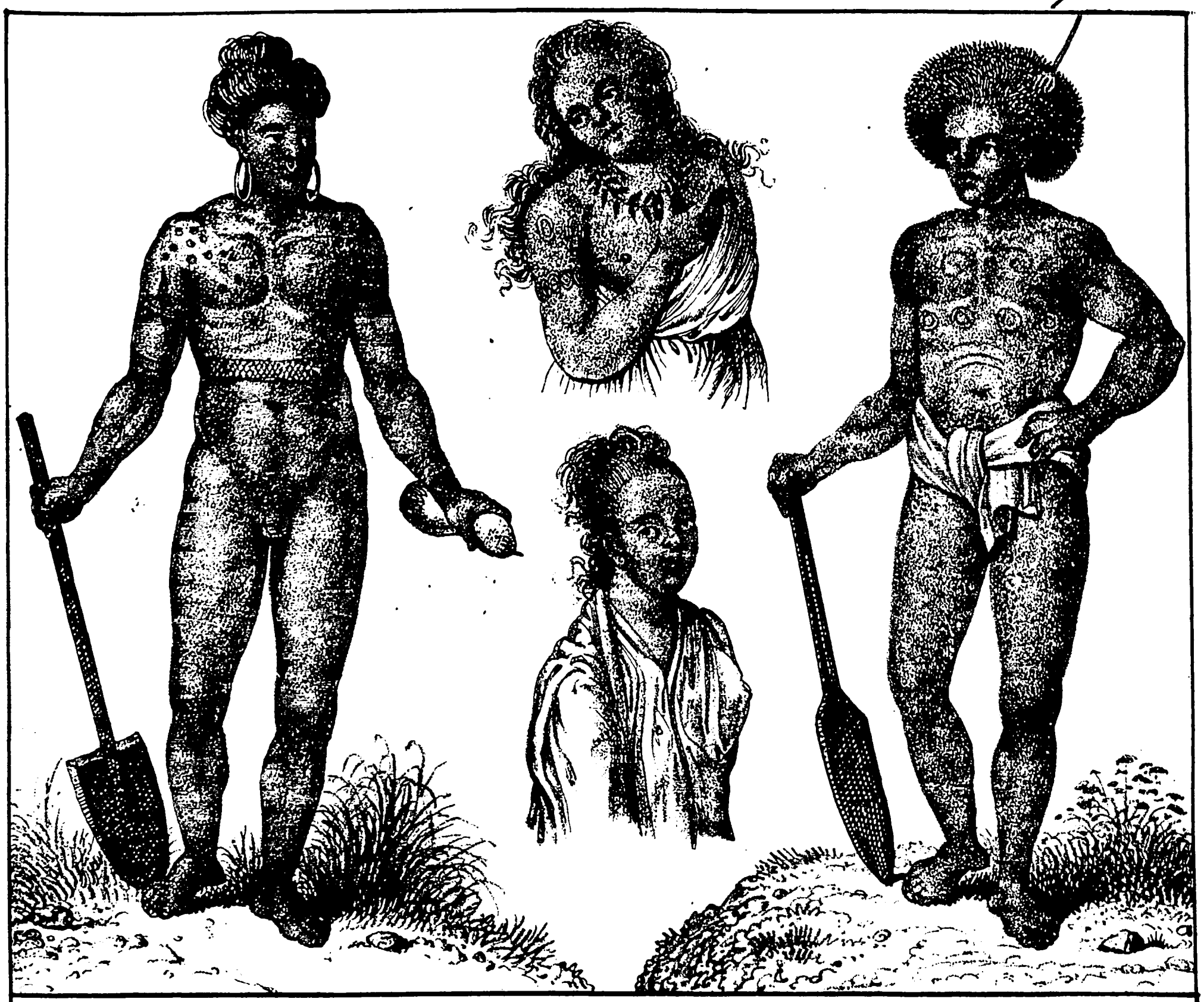

Ein Wilder d. Admiralitätsinseln. Mann u. Frauen v. d. Insel d. Aussätzigen

Ein Wilder und eine Wilde aus Neukaledonien.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

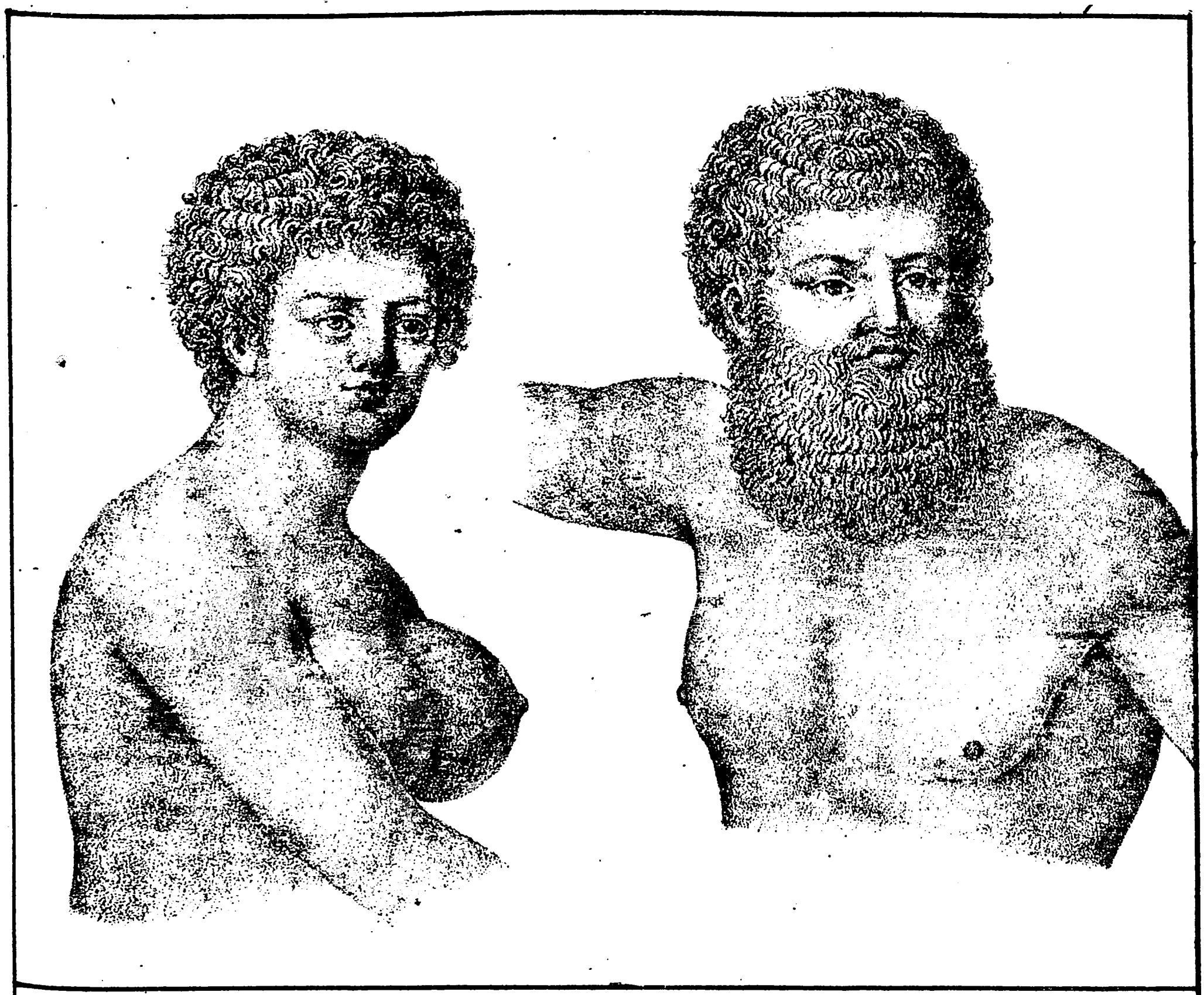

Mann u. Frau von der Insel Beauprée.

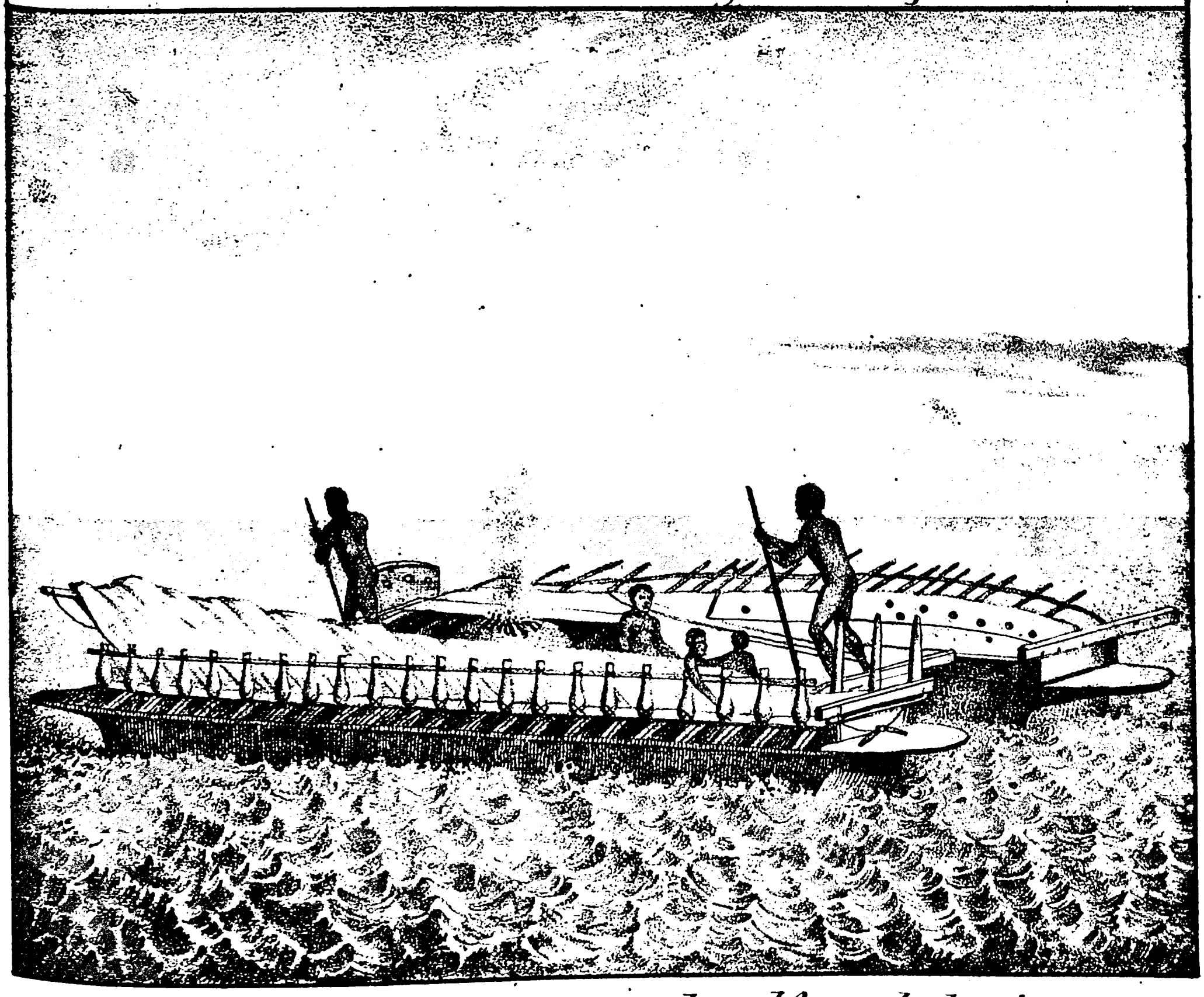

Doppelwasserfahrzeug der Neucaledonier.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

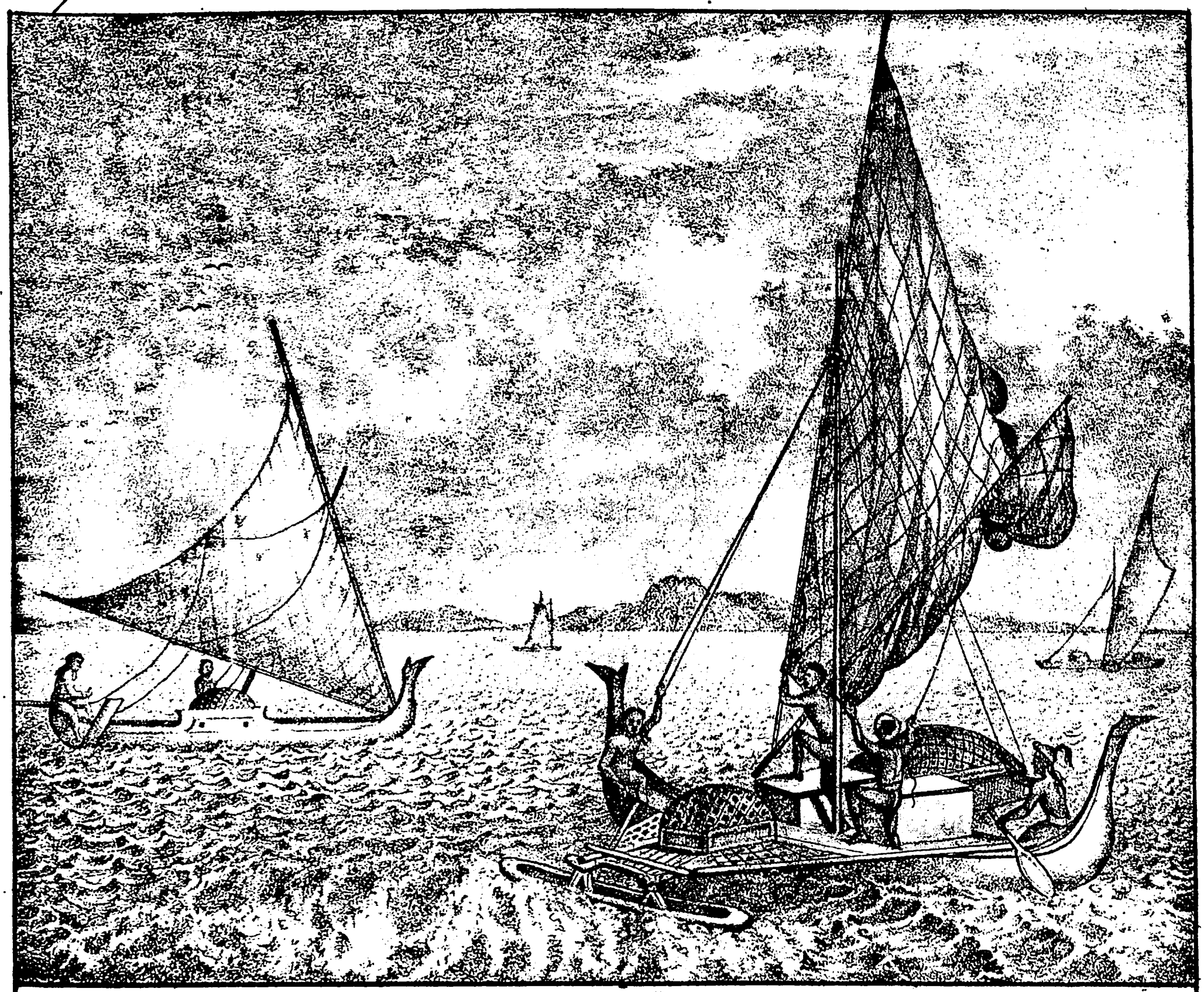

Ansicht der Insel Tinian.

Bewohner der Marianen.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Eine Frau der Insel Guam, u. eine Frau auf d. Wege zur Kirche.

Bewohner der Insel Guam.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

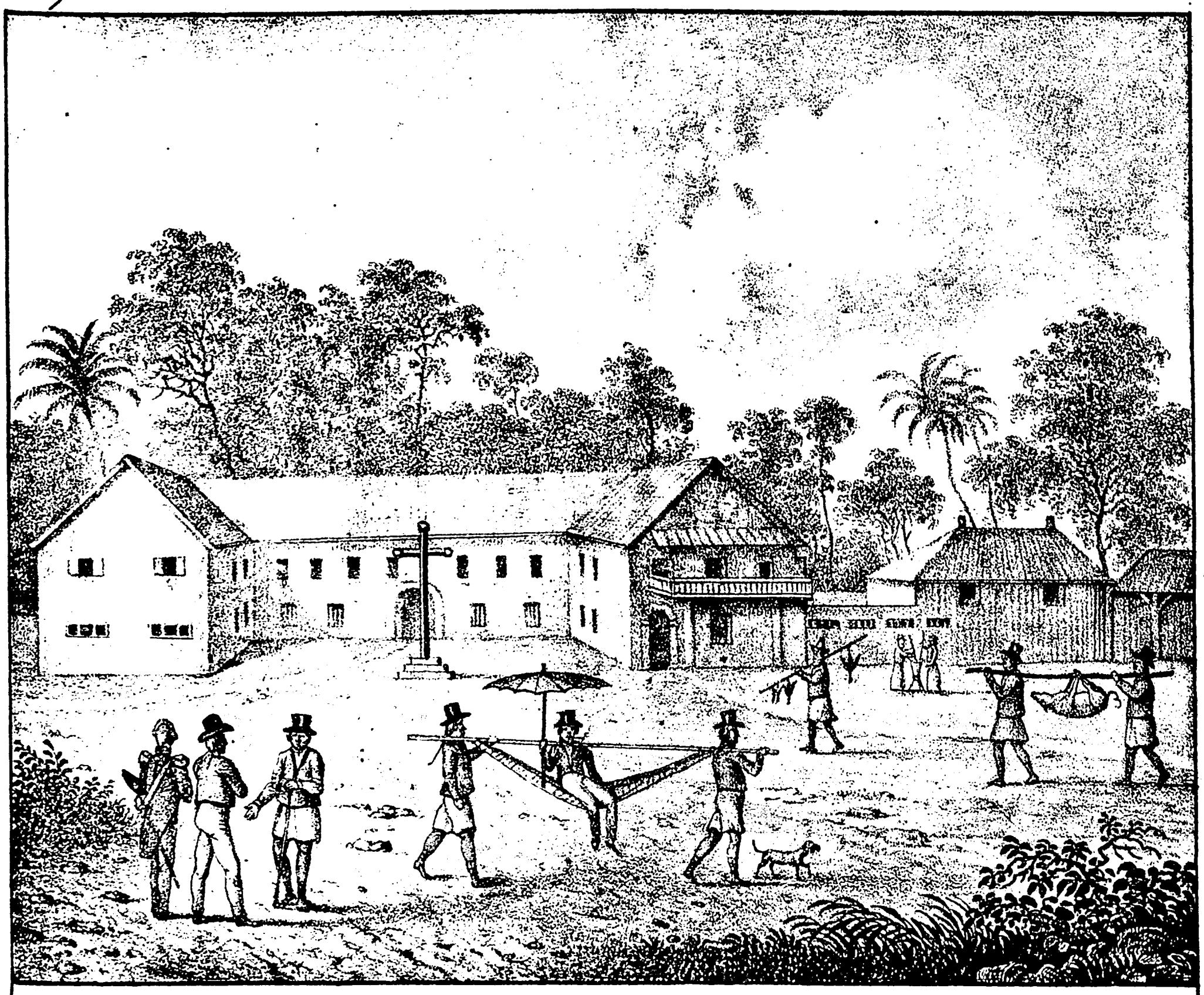

Das Kloster zu Agagna auf der Insel Guam.

Häusliche Beschäftigung auf Guam.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Ansicht des Gartens u. Palast d. Gouverneurs v. Agagna.

Landwirtschaftliche Arbeit der Marianen.

BIBLIOTHECA REGIA
HAFNIENSIS

Fischfang der Marianen.

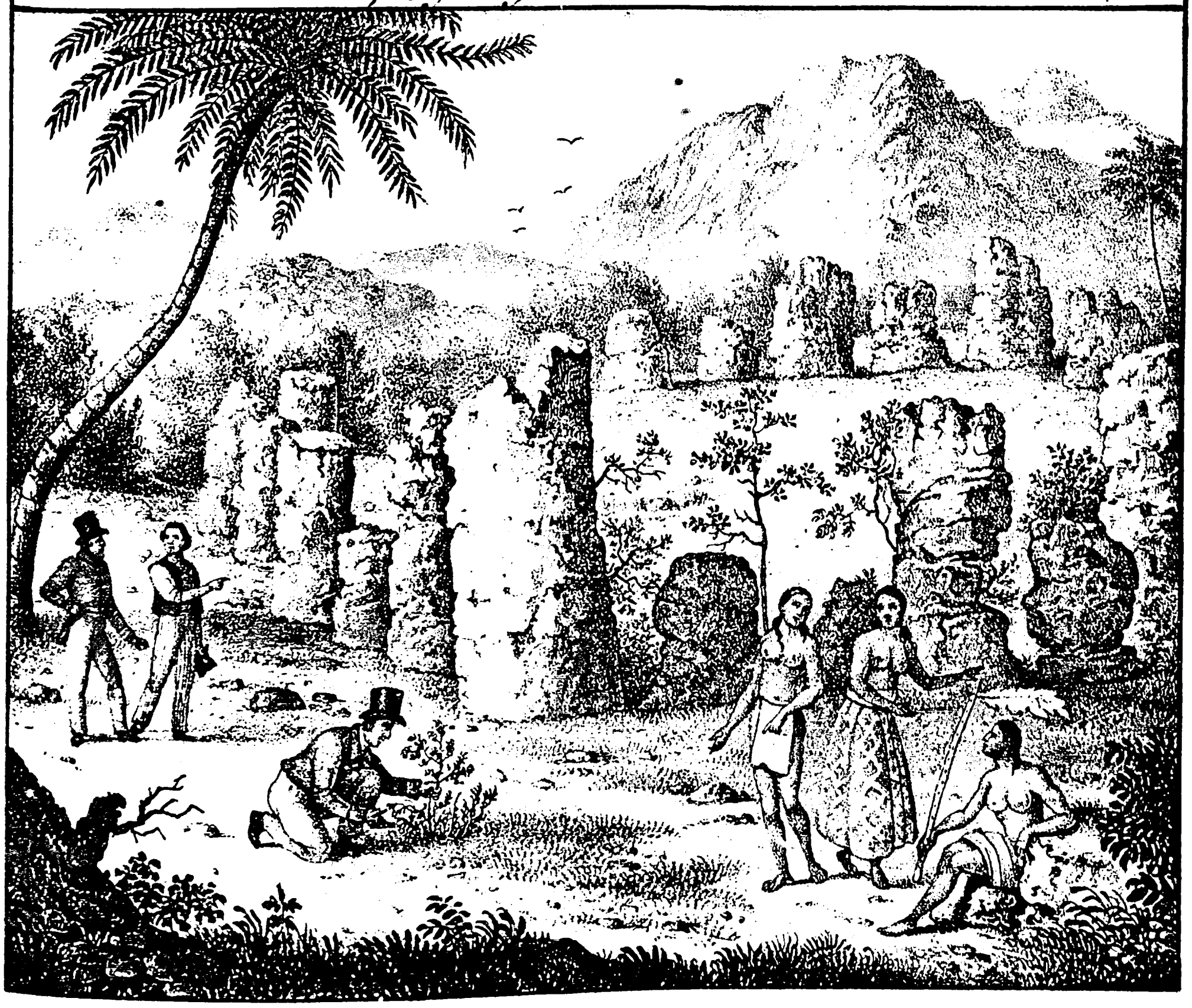

Ruinen alter Pfeiler auf der Insel Rota.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

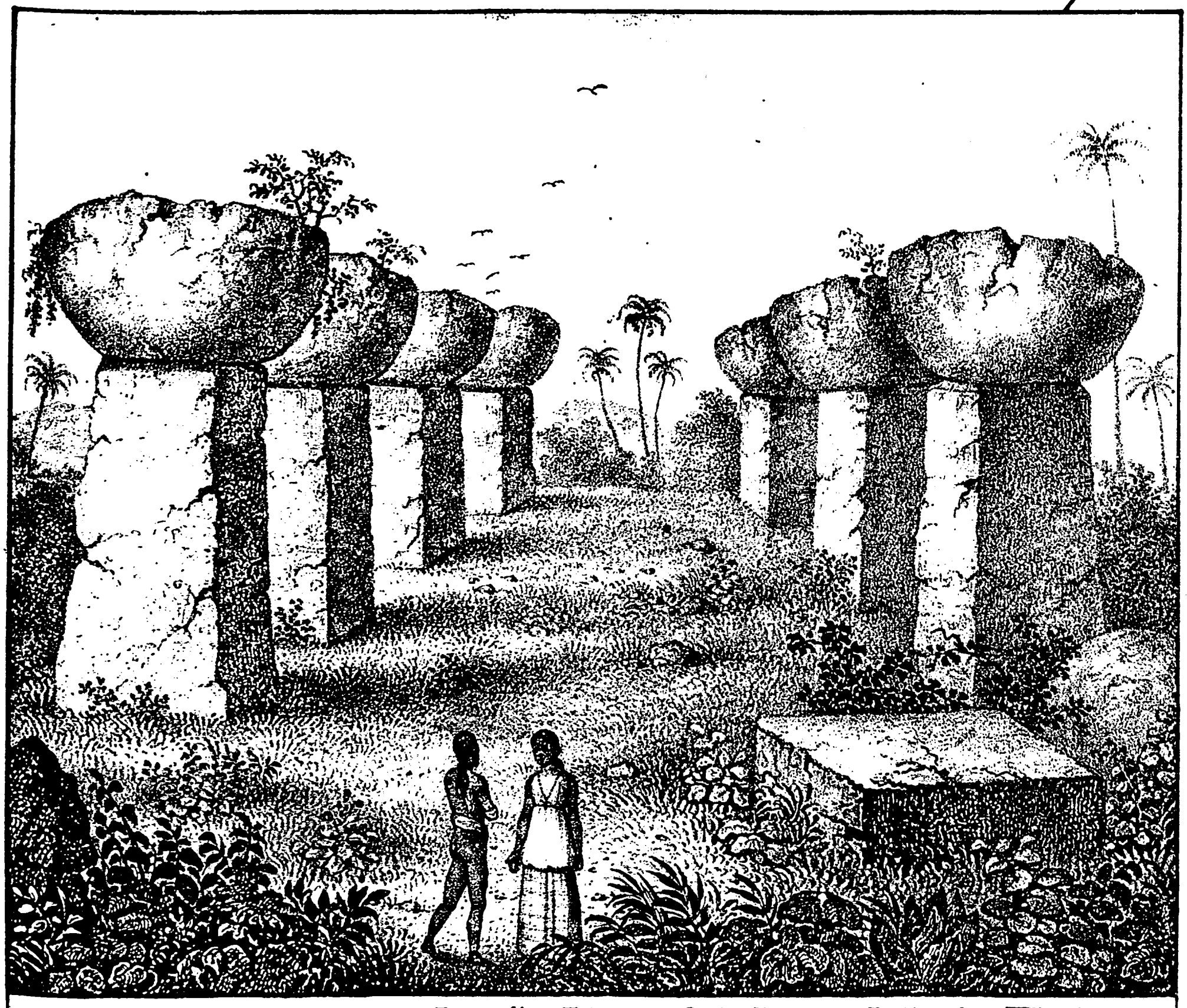

Trümmer merkwürdiger Säulen a. d. Insel Tinian.

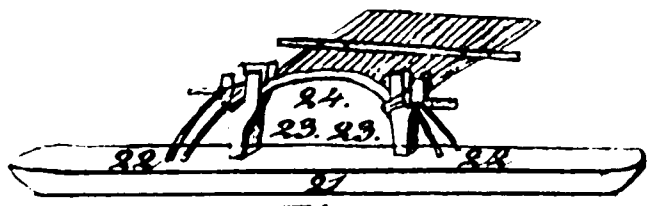

Fig. 3.

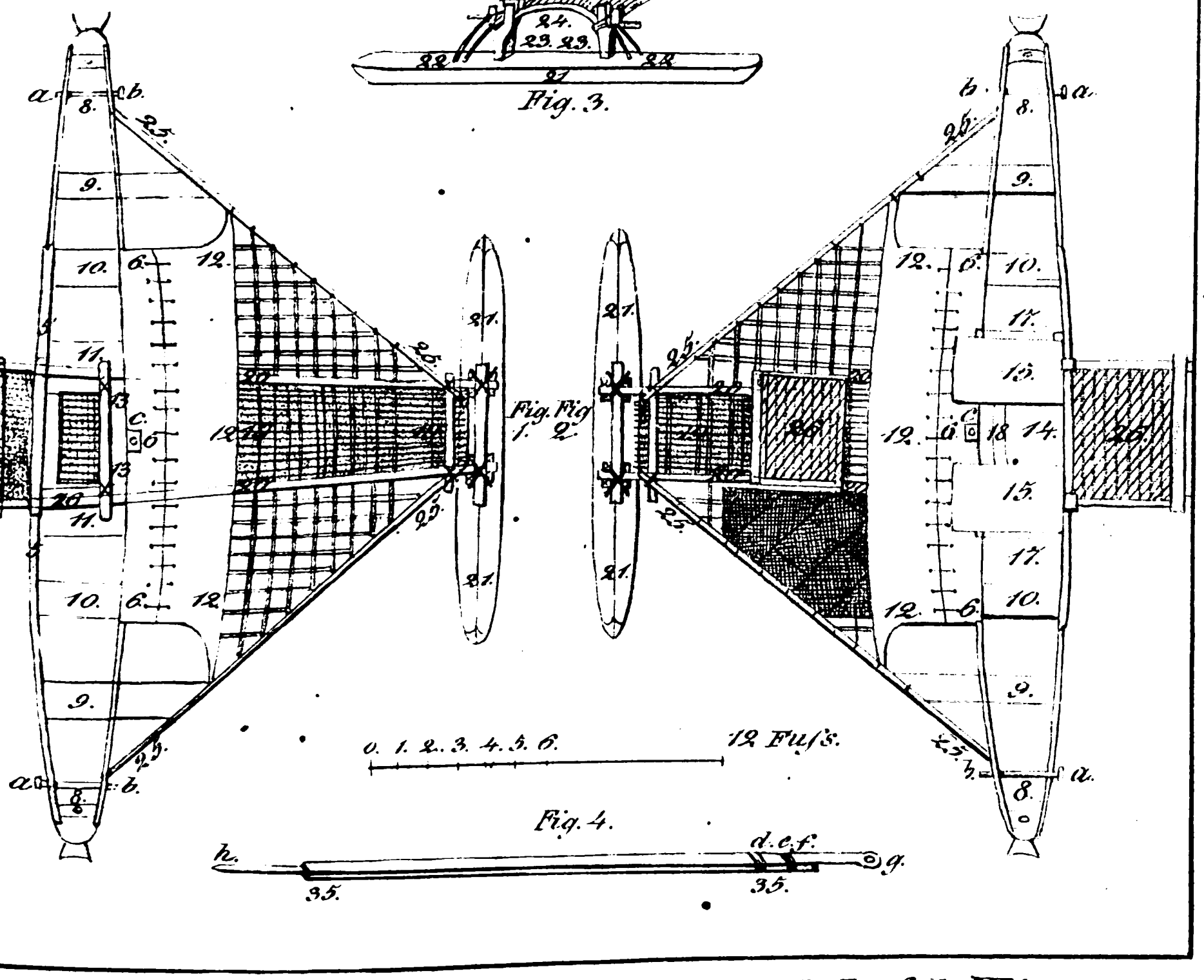

Groſse Schiffe der Caroliner auf d. Insel Tinian.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Ansicht einer Distillerie zu Agagna.

Costüm und Stellung der Tänzer u. Tänzerin.

BIBLIOTHECA REGIA HARNIENSIS

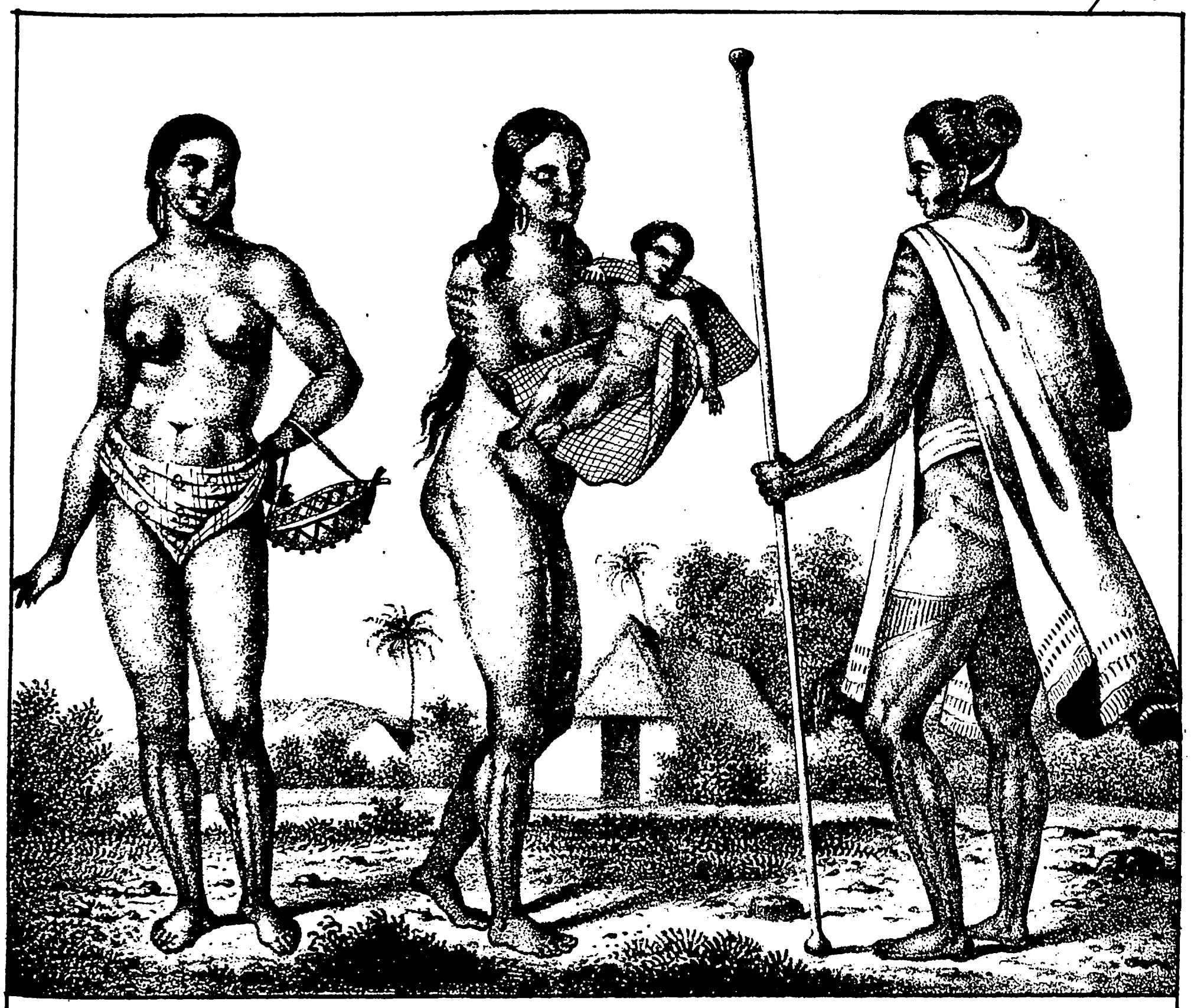

Carolinerinnen. Ein Caroliner.

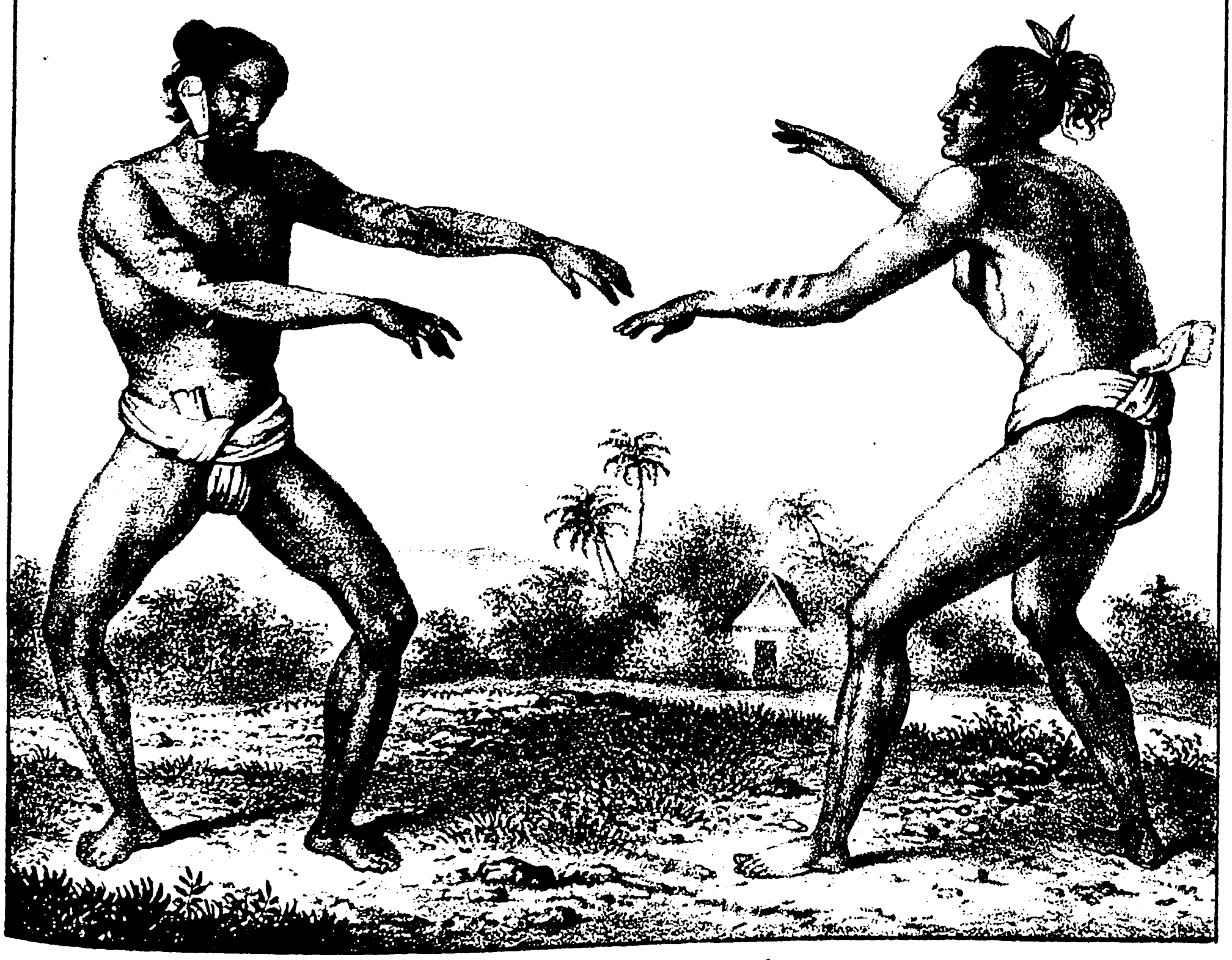

Zwei tanzende Caroliner.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

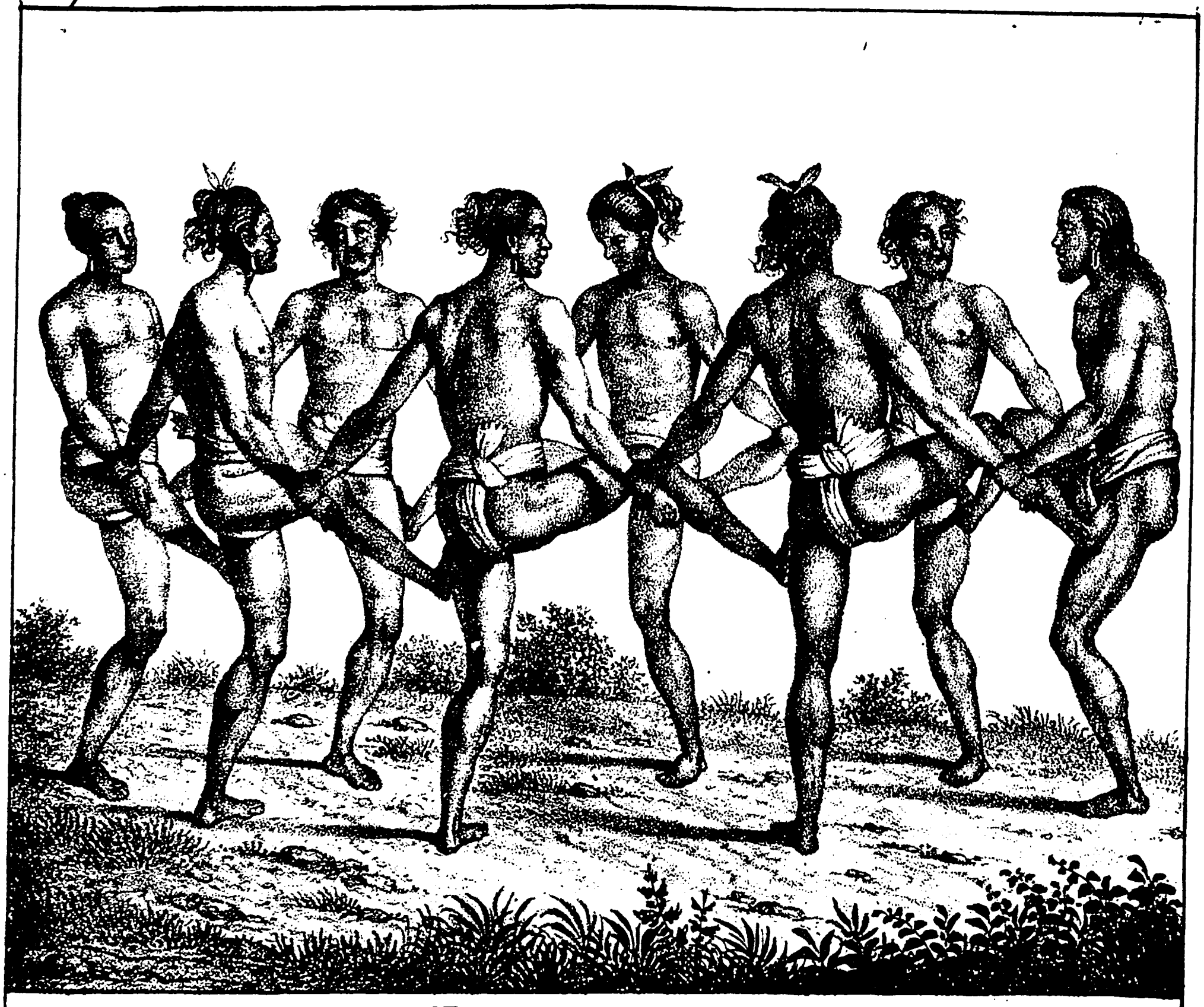

Tänze der Caroliner.

Portraits der Sandwichinsulaner.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Ein Officier des Königs im grossen Ornate. Tänzer von den Sandwich Inseln.

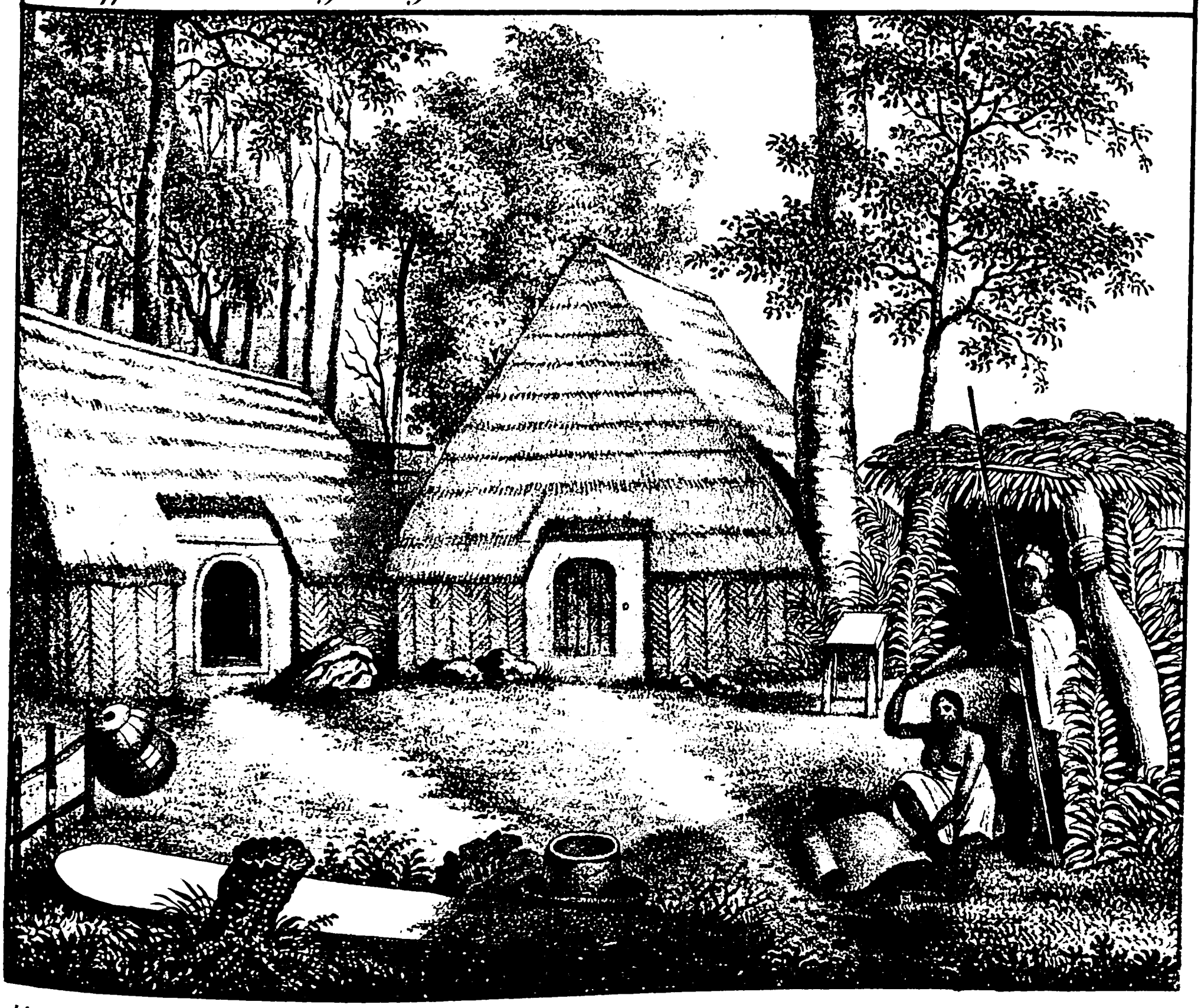

Haus des ersten Ministers des Königs. *Verfertigung verschiedner Stoffe.*

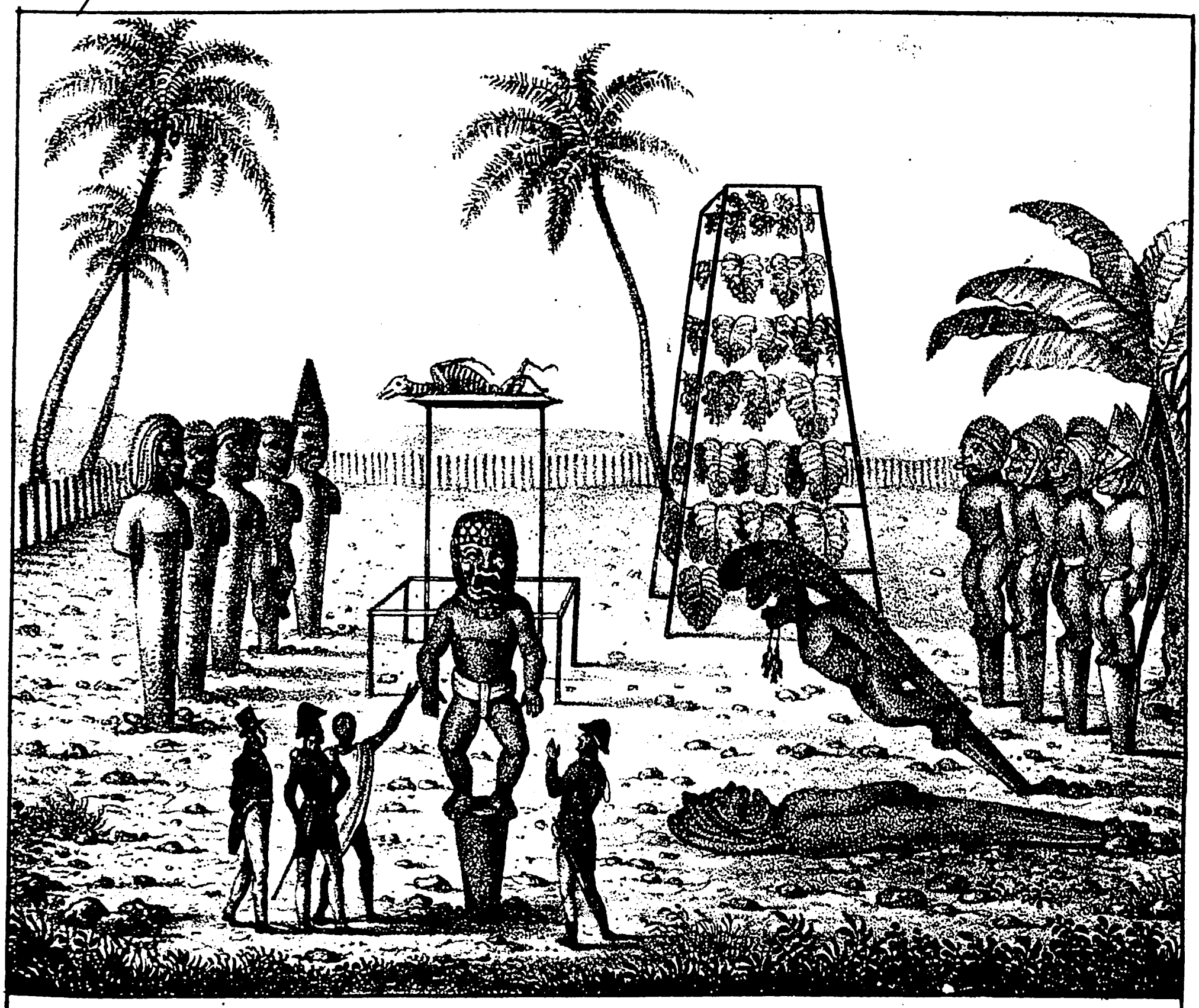

Ansicht eines Morai auf Oroeihi.

Tänzerin von der Insel Movi. Mann von den freundschaftl. Inseln.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

Ein Wilder und eine junge Wilde von Neuseeland.

Tanz auf den Freundschafts-Inseln, bei einem Gastmahl in Gegenwart der Königin.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS

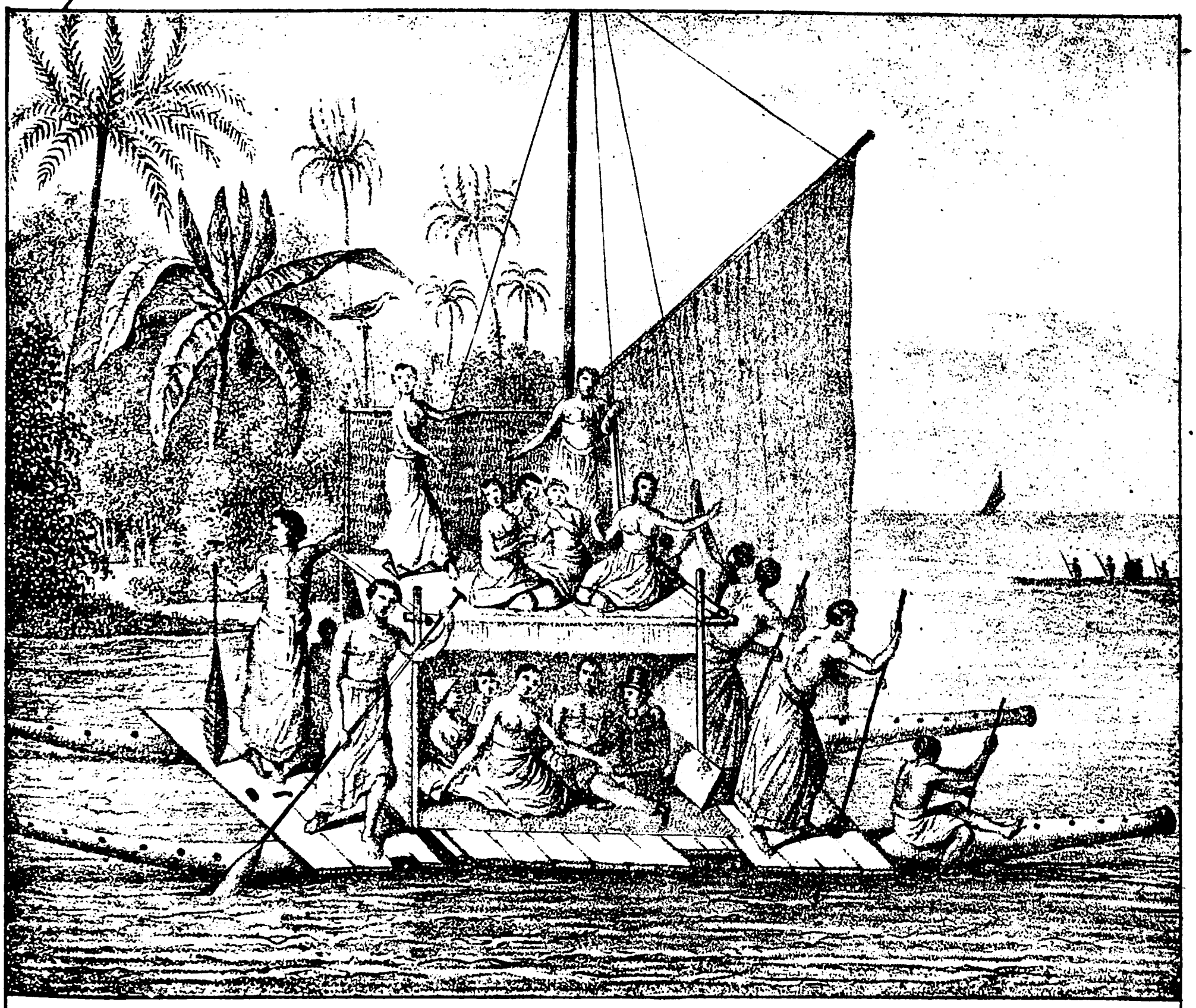

Doppelfahrzeug auf den freundschaftlichen Inseln.

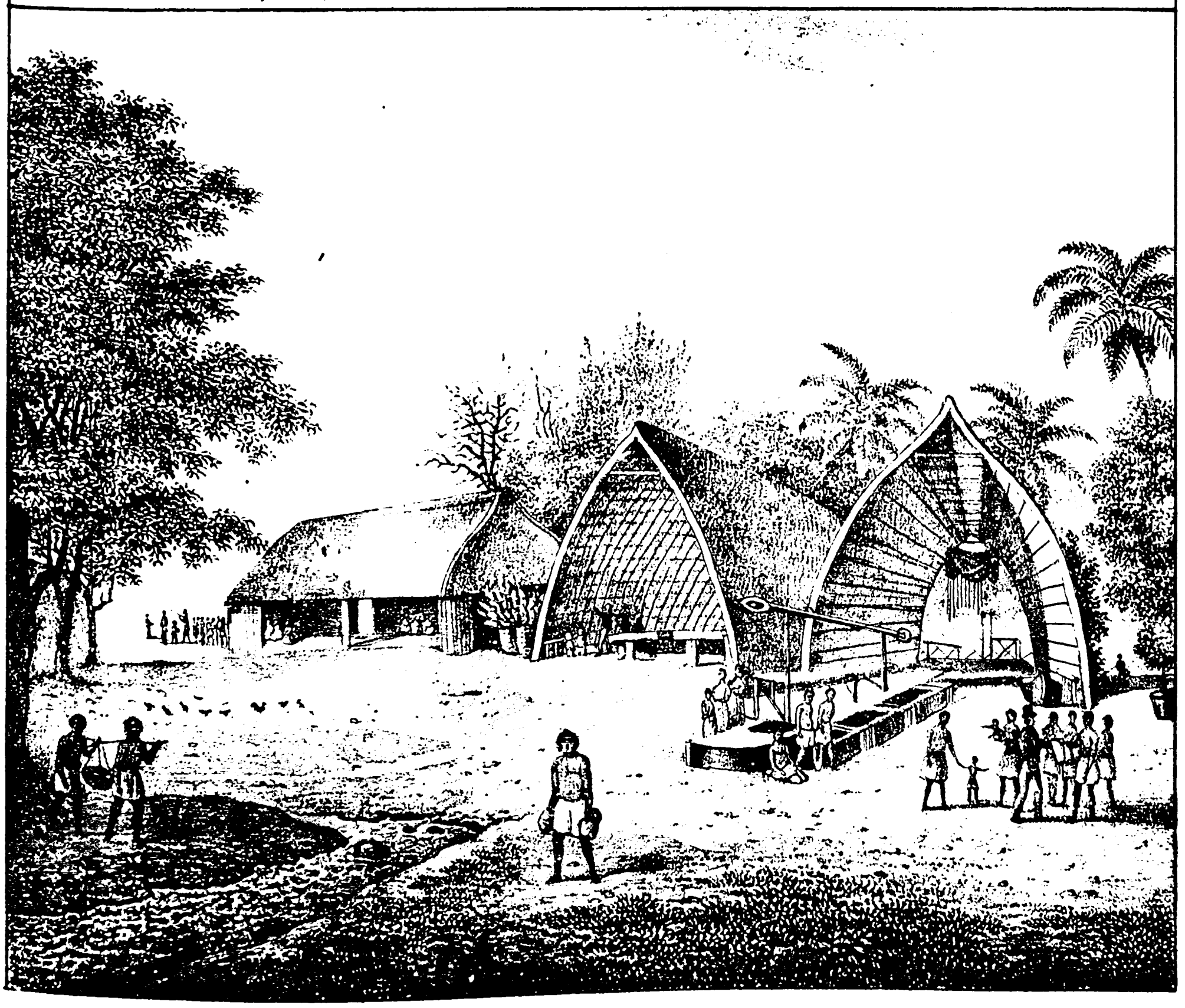

Die Insel Tonga-Tabu.

Bewohner von den Fidschi Inseln. Bewohner von der Insel Otahiti

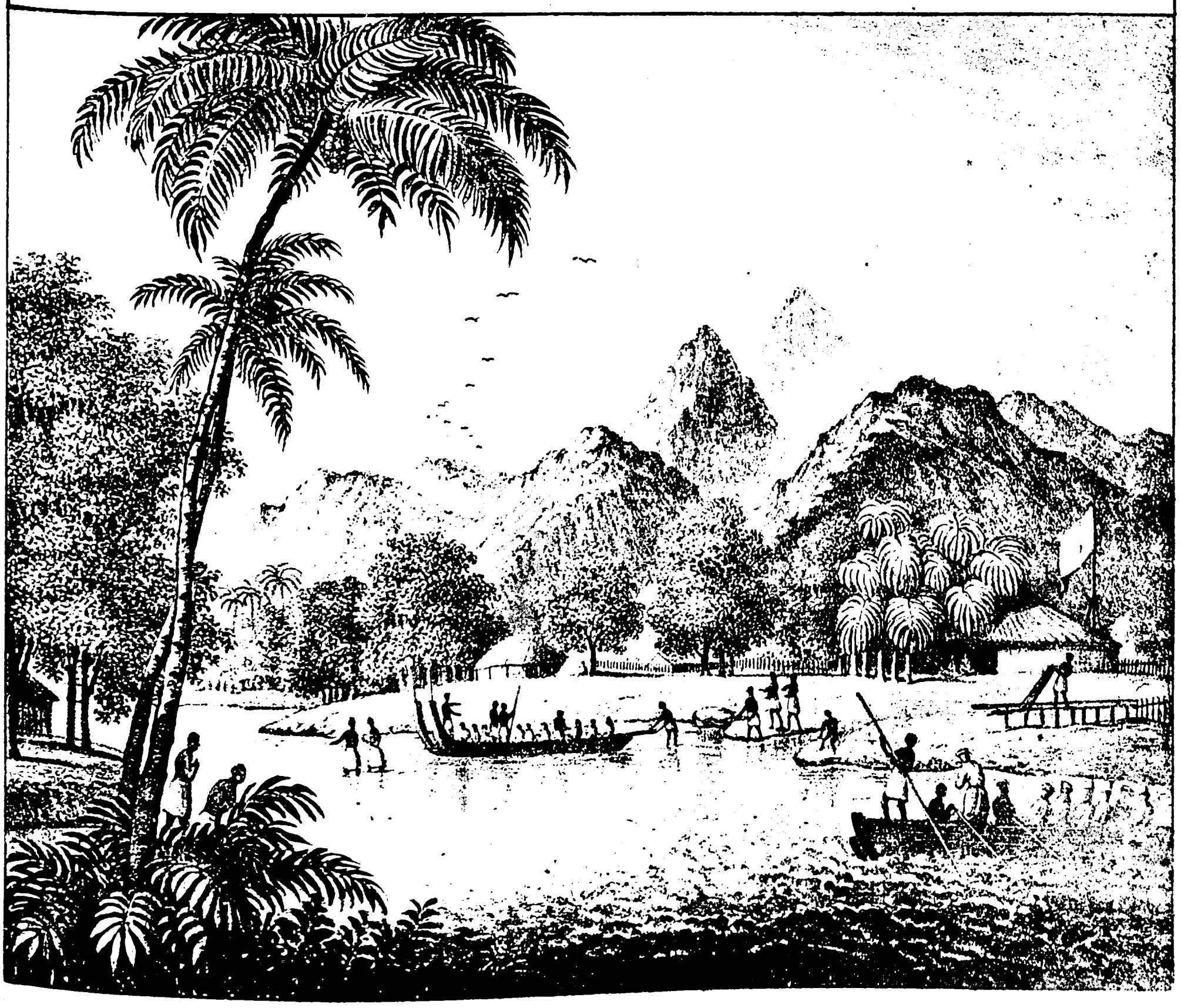

Ansicht der Insel Otahiti.

Tänzerin von der Insel Otahiti. Eiländer von Watiu. Mann aus Mangéa.

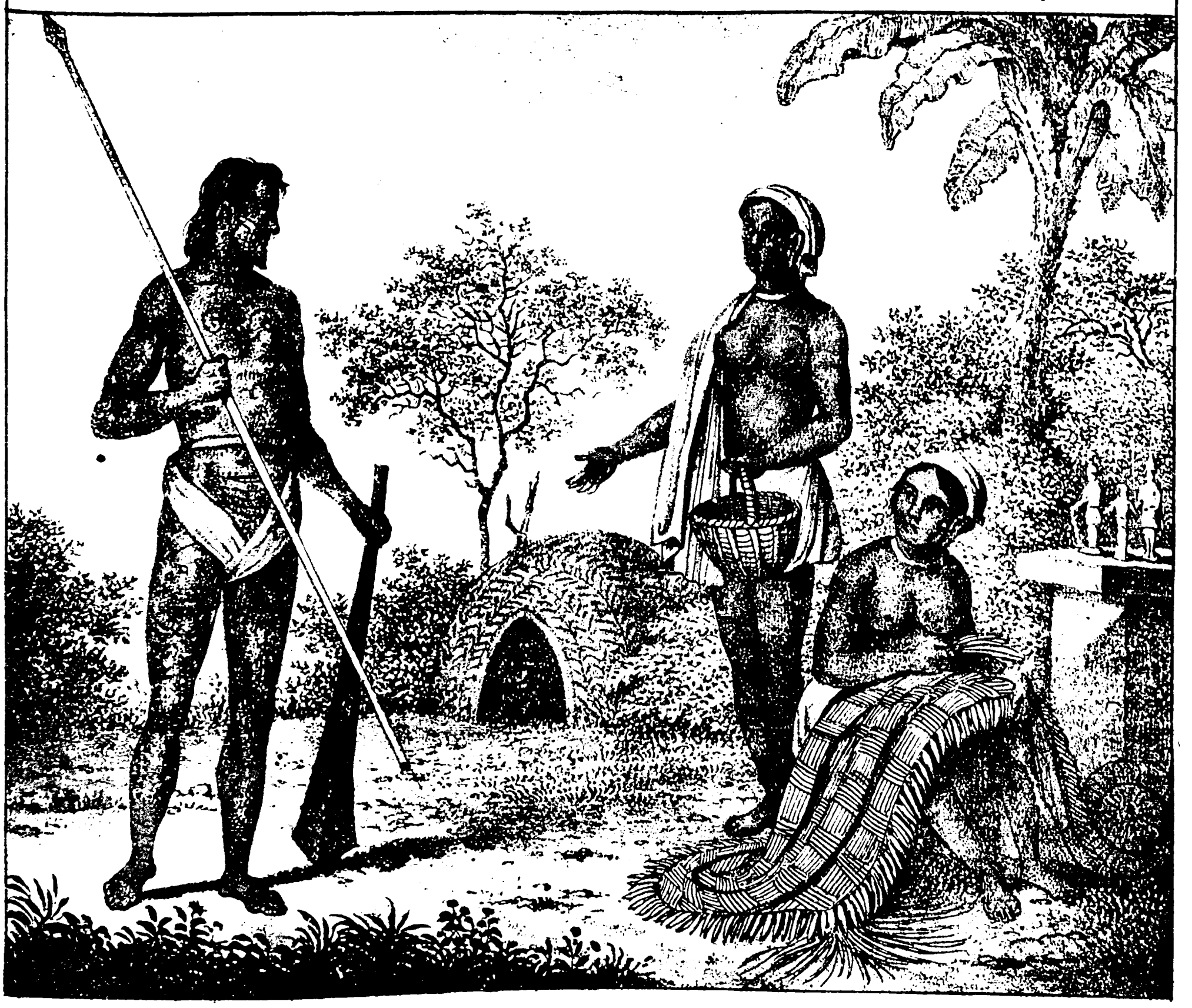

Bewohner der Ostra Inseln.

BIBLIOTHECA REGIA HAFNIENSIS